

Սիլվա Լ. Տէր Ստեփանեան

ԱՅՍ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ

Այս ժողովածուն իր կողքերուն մէջ կը խտացնէ քսան տարիներու սէր, նուիրում եւ յաջողութիւններ:

Մէր՝ հանդէպ Հայ լեզուին, Հայ մշակոյթին, Հայ պատմութեան եւ Հայ հաւատքին:

Նուիրում, մասնաւորաբար Միացեալ Նահանգներու եւ Գանատայի, եւ ընդհանրապէս Սփիւռքի նորահաս սերունդին հայեցի ինքնութեան պահպանման ազնիւ նպատակին:

Յաջողութիւններ՝ ստեղծագործ մօտեցումով հայ պարման-պարմանուհիներուն իրենց Մայրենի ճոխ լեզուն, Հայկական հարուստ մշակոյթը, Հայոց հպարտացնող պատմութիւնը եւ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցիին երկնասլաց խորհուրդը փոխանցելու մարզին մէջ:

Եւ այդ քսան տարիներու բերքով ճոխացած այս ժողովածուն կու գայ այսօր՝ Առաքելներուն շունչով եւ Լուսաւորչին ձեռքով հիմնուած Հաց Եկեղեցւոյ 1700-ամեակի վաղորդայնին ու Մաշտոցաստեղծ մեր Այբուբենին 1600-ամեակի նախօրեակին, դառնալ ճուղման նետերուն դէմ Հայու ազգային արժէքներուն ամրակուռ վահանը վեր բռնող ձեռք մը, որուն առատ բարիքներէն հաւասարապէս պիտի կարենան օգտուիլ մեր ամէնօրեայ թէ շաբաթօրեայ դպրոցներու թէ՛ դասատուները եւ թէ՛ աշակերտութիւնը:

«Զարթի՛ր» աւելիով արդարացուցած է իր գոյութիւնը անցնող քսանամեակին, եւ այս ներկայ համահաւաք հրատարակութեամբ վստահ ենք թէ ան առաւել ազդու եւ արդիւնաւէտ կերպով պիտի շարունակէ ծառայել իր նպատակին:

Զարթի՛ր, հայ պատանի, հերթը քուկդ է հիմա հայու հպարտութեամբ օծուելու:

ԽԱԺԱԿ ԱՐՔ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ

... Պարբերաթերթիկին գտած ընդունելությունէն կախում պիտի ունենայ
անոր հրատարակութեան շարունակութիւնը...

«Զարթի՛ր» - Թիւ 1 - 1982

Անցնող 20 տարիներու ընթացքին լոյս տեսած «Զարթի՛ր» Պարբերաթերթիկին
գտած լայն ընդունելութենէն քաջալերուած՝ կը ձեռնարկուի անոր հաւաքածոյի
հրատարակութեան:

«Զարթի՛ր»ի միջոցաւ Միացեալ Նահանգներու եւ Արտասահմանի մէջ ապրող
Հայ մանուկներուն եւ պատանիներուն առիթը տրուեցաւ ծանօթանալու իրենց
ոսկեղնիկ լեզուին, պատմութեան, կրօնքին, մշակոյթին եւ աւանդութիւններուն:

«Զարթի՛ր»ներու նպատակն էր ընթերցողներուն մէջ Հայ ըլլալու հպարտու-
թիւնը ներշնչել եւ անոնց պարտականութիւն յանձնել որպէսզի իրենց սորվածները
փոխանցեն իրենց շրջապատին:

Յոյս ունինք որ այս հաւաքածոն պիտի արդարացնէ իր առաքելութիւնը:

Զարթի՛ր

Բովանդակություն

Առաջնորդին Խօսքը	գ
«Ջարթի՛ր»-ի Խմբագրության Խօսքը	ե
ՀԱՄԱՀԱԻԱՔ ԲՆԱԳԻՐՆԵՐ	
Թիւ 1	1
Թիւ 2	8
Թիւ 4	21
Թիւ 5	30
Թիւ 7	43
Թիւ 8	63
Թիւ 9	78
Թիւ 10	94
Թիւ 11	108
Թիւ 13	126
Թիւ 16	126
Թիւ 18	166
Թիւ 19	188
Թիւ 20	212
Թիւ 21	236
Թիւ 22	260
Թիւ 23	288
Թիւ 24	312
Թիւ 25	331
Թիւ 28	355
Թիւ 29	387
Թիւ 30	412
ՀԱՐՑՈՒՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆ	437
Ես Հայ Եմ	439
Հայոց Հին Կրօնը	458
Քրիստոնէութեան Մուտքը Հայոց Աշխարհ	471
Շնորհաւոր Տարեդարձ	487
Սուրբ Երկիր	502
ՉԱՓԱԾՈՅ	519

ՀԱՄԱՀԱԻԱՔ

ԲՆԱԳԻՐՆԵՐ

Միրելի Հայ Մանուկ,

Ահաւասիկ քեզի համար նոր հրատարակութիւն մը:

Մեր փափաքն ու նպատակն է, որ դուն կարդաս այս նոր հրատարակութեան բովանդակութիւնը՝ որպէս զի ճոխացնես ու հարստացնես քու գիտութիւնդ Հայերէն Լեզուի, Հայոց Պատմութեան եւ Հայ Մշակոյթի:

Մեր լեզուն սքանչելի է, մեր պատմութիւնը՝ փառաւոր եւ մեր մշակոյթը՝ հարուստ:

Ոչ մէկ պատճառ ունիս ամչնալու Հայ ըլլալուդ, այլ ընդհակառակն, դուն քեզ հպարտ պէտք է զգաս որ ժառանգորդն ես Հայ ժողովուրդի արժէքաւոր աւանդութիւններուն, լեզուին, պատմութեան եւ մշակոյթին:

Մեր մաղթանքն է որ քու ստացած այդ ժառանգութիւնը աւելի ճոխացուցած ու հարստացուցած փոխանցես քու յաջորդներուդ:

Սորվէ՛ Մայրենի Լեզուդ, խօսէ՛, կարդա՛ ու աղօթէ՛ Հայերէն Լեզուով, ապրէ՛ ու գործէ՛ որպէս Հայ՝ որպէս զի մենք ապահովութիւնը ունենանք մեր ժողովուրդի պայծառ ապագային:

ԹՈՐԳՈՄ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Առաջնորդ

«Ձարթի՛ր»ի Հրատարակութեան Առթիւ

Ինչո՞ւ կը հրատարակենք մանկական այս թերթիկը:

«Ձարթի՛ր»ը կը հրատարակենք, որովհետեւ կը զգանք որ կարիքը կայ Հայերէն Լեզուով մանկական թերթիկի մը:

Թերեւս չատեր ըսեն. «Ո՞ր Հայ մանուկը Հայերէն թերթ պիտի կարդայ»:

Այսպէս արտայայտուողները վստահաբար տեղեկութիւն չունին մեր Հայ Դպրոցներուն մասին, չեն գիտեր որ աշակերտները ի՞նչ կը սորվին Հայ Դպրոցներուն մէջ:

Առաջնորդարանի Հայ Դպրոցներու պատասխանատուները ամէն դրական միջոցի կը դիմեն Հայերէն Լեզուի ուսուցման աւելի զարկ տալու համար: Պատճառատե՞ս են ուսման ծրագիր, դասագիրքերու շարք, խաղերու եւ վարժութիւններու տեսրակներ, ուսուցման օժանդակող զանազան նիւթեր, եւ ահա պատեհութիւնը կու տան Հայ մանուկներուն որ իրենց սորվածները գործածութեան դնեն եւ նոր գիտելիքներու ծանօթանան:

«Ձարթի՛ր»ի մէջ պիտի երեւին նաեւ ընթերցող մանուկներու գրութիւնները:

Մանկական այս թերթիկին անունը դրուեցաւ «Ձարթի՛ր», որ կը նշանակէ արթնցիր, նպատակ ունենալով Հայ Մանուկի հոգիին մէջ արթնցնել ու արթուն պահել սէրը հանդէպ իր Մայրենի Լեզուին եւ հանդէպ իր ժողովուրդի պատմութեան:

Թերթիկի պատասխանատուները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Առաջնորդ Գերշ. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեանի՝ որ զօրավիգ կանգնեցաւ այսպիսի հրատարակութեան մը գաղափարին եւ տուաւ իր առաջնորդութիւնը:

Թերթիկին գտած ընդունելութենէն կախում պիտի ունենայ անոր հրատարակութեան շարունակականութիւնը:

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ

1- Այն ի՞նչ է, որուն հոտն անոյշ է, ինքը՝ կարմիր, կոթը՝ փշոտ:

2- Այն ի՞նչ գնդիկ է ամուր, առաջ՝ սառույց, յետոյ՝ ջուր:

Ո՞Վ ԵՍ ԴՈՒՆ

ՀԱՅԿ ՆԱՀԱՊԵՏ

2350 (Ք.Ա.)

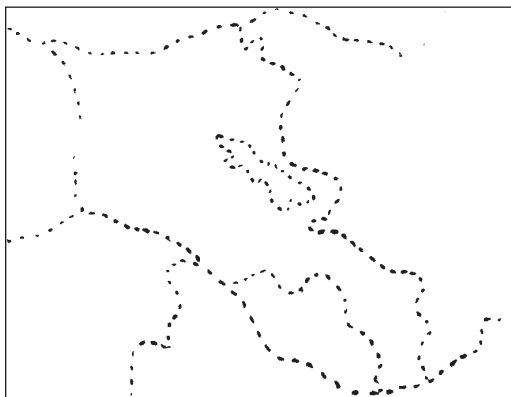
Դու՛ն Հա՛յ ես: Քու ազգիդ առաջին հայրը Հայկ կը կոչուի: Հայկ ազատասէր մէկը եղաւ: Ան փոխադրուեցաւ երկիր մը եւ իր ազգականներով, զինուորներով ու բարեկամներով հո՛ն բնակեցաւ: Այդ երկիրը կոչուեցաւ ՀԱՅԱՍՏԱՆ եւ բնակիչները՝ ՀԱՅ:

ԱՐԴԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Արդի Հայաստանը կը գտնուի Անդրկովկասի մէջ: Անոր տարածութիւնը մօտ 30 հազար քառակուսի քիլոմեթր է:

Հայաստանի սահմանակից երկիրներն են՝ Վրաստան, Ատրպէյճան, Թուրքիա եւ Իրան:

Հայաստանի մէջ կը գտնուի Հայ ժողովուրդի Առաջին Եկեղեցին՝ Սուրբ Էջմիածինը եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսարանը, ուր կը բնակի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

ԳԾԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գծիկներուն վրայէն անցնիլ եւ աւելցնել արդի Հայաստանի սահմանակից երկիրներուն անունները:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՒ

Հայաստանեայց Եկեղեցիին հիմնեցին Քրիստոսի տասներկու աշակերտներէն՝ Սուրբ Թադէոս եւ Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալները, որոնք եղան մեր ազգին առաջին լուսաւորիչները: Այս պատճառաւ Հայոց Եկեղեցին կը կոչուի Առաքելական Եկեղեցի:

Հայոց երկրորդ Լուսաւորիչ Սուրբ Գրիգոր Հայրապետի ջանքով Տրդատ Թագաւոր հրաժարեցաւ կռապաշտութենէ եւ 301 թուականին Քրիստոնէութիւնը հռչակեց Հայաստանի պետական կրօնքը:

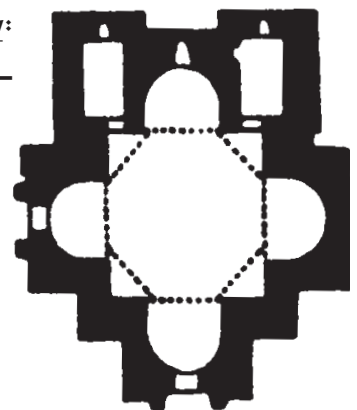
Պաշտօնապէս եւ ազգովին Քրիստոնեայ դարձող առաջին ազգը եղան հայերը:

Իսկ 303 թուականին շինուեցաւ Հայոց Առաջին Եկեղեցին՝ Սուրբ Էջմիածին, որ կը նշանակէ «Իջաւ Միածին»ը, այսինքն՝ Յիսուս Քրիստոսը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Հայ եկեղեցիին շէնքը ունի իւրայատուկ ձեւ մը: Քառանկիւն յատակագիծի վրայ կը բարձրանայ անոր ուղղաձիգ շէնքը: Շէնքին պատերուն անկիւններէն եւ կամ հաստ սիւներուն վրայէն նետուած են չորս գլխաւոր կամարներ: Այդ կամարները իրարու կը միացուին շրջանակով մը, որ պսակ կը կոչուի: Պսակին վրայ կը կանգնի Հայ եկեղեցիի յատկանշական գմբէթը:

Հայ եկեղեցիին շէնքը ամբողջովին քարեղէն է:

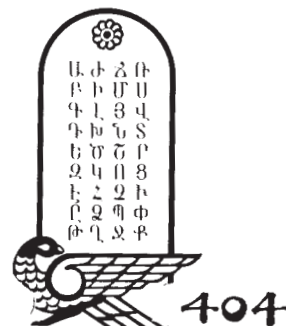

Օտարներ ներշնչուած են հայկական ճարտարապետութենէն: Հայերն են որ առաջին անգամ մասնագիտացած են կոթական (կոթիկ) արուեստին մէջ:

ՄԵՆՔ ՄԵՐ ԳԻՐԵՐԸ ՈՒՆԻՆՔ

Հայոց Սահակ Կաթողիկոսը եւ Վռամչապուհ թագաւորը հայերէն Այբուբենը գտնելու պարտականութիւնը յանձնեցին Մեսրոպ Մաշտոց Վարդապետին:

Մերոպ Մաշտոց երկար պրպտումներէ ետք, 404 թուականին գտաւ հայերէն Այբուբենը, որ կը բաղկանայ 36 գիրերէ: Տասներկրորդ դարուն այդ գիրերուն վրայ աւելցուեցան երկունոր տառեր՝ Օ եւ Ֆ: Այսպէսով ունեցանք 38 գիրեր:

Գիրերու գիւտէն անմիջապէս ետք թարգմանուեցաւ Աստուածաշունչը: Այն-
քան յաջող թարգմանութիւն մը եղաւ ան, որ զայն կոչեցին «Թարգմանութիւն-
ներու Թագուհին»:

Հինգերորդ դարը կոչուեցաւ նաեւ Ոսկեդար:

Հպարտ եղիր որ դուն ունիս սեփական գիրերդ: Սորվէ՛ եւ գործածէ՛ զանոնք:

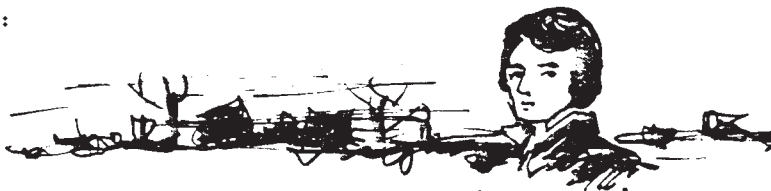
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայ նոր գրականութեան հիմնադիրը՝ Խաչատուր Աբովեան, եղած է նշանաւոր մանկավարժ, յուսաւորիչ եւ կրթական գործիչ:

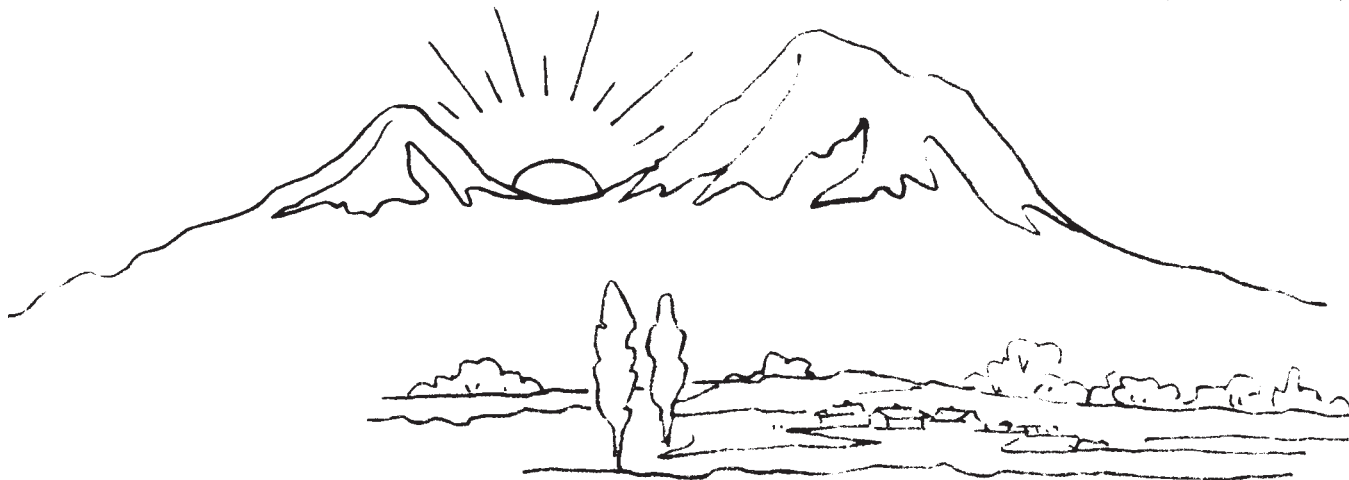
Ծնած է Երեւանի մօտ գտնուող Քանաքեռ գիւղը:

Աբովեան հայ առաջին գրողն է, որ ստեղծագործած է ժողովուրդին հասկնալի աշխարհաբար լեզուով, պարզ եւ մատչելի ձեւով նկարագրած է հայ ժողովուրդին դառն, չարքաշ վիճակը: Ինչ որ ալ գրած է, նպատակ ունեցած է կրթել ժողովուրդը, անոր մէջ արթնցնել ազատասիրական զգացումներ եւ հաւատք՝ իր պայծառ ապագային նկատմամբ:

**Աբովեանի ամենանշանաւոր
գործը «Վէրք Հայաստանի» հայ-
րենասիրական վէպն է:**

ԳՈՒՆԱԴՈՐԵԼ

ԱՐԱՐԱՏ ԼԵՌ

1- Ի՞նչ բան Արարատ Լեռան վրայ կանգ առաւ:

2- Արարատ Լեռան գագաթները առանձին առանձին ի՞նչ կը կոչուին:

ՊԱՐ - ԵՂԱՆԱԿ՝ ԳԱՐՈՒՆ, ԳԱՐՈՒՆ Է

1- Ոտքի ե՛լ

2- Դէպի ա՛ջ քալէ (1, 2, 3)

3- Աջ ոտքիդ վրայ ցատկէ՛՛ ձախ ոտքդ դէպի աջ նետելով (4)

4- Ձախ ոտքիդ վրայ ցատկէ՛՛ (5) աջ ոտքդ դէպի ձախ նետելով (6)

ԲԱՌԱԽԱՂ

Գտնել հետեւեալ բառերը եւ շրջանակի մէջ առնել զանոնք:

- 1- Գրիգոր Լուսաւորիչ
- 2- Սուրբ Էջմիածին
- 3- Հայաստան
- 4- Երեւան
- 5- Մեսրոպ Մաշտոց

- 6- Վռամշապուհ
- 7- Սահակ Կաթողիկոս
- 8- Ոսկեղար
- 9- Տրդատ Թագաւոր
- 10- Աբովեան

ՀԵՌԱԳԻՐ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Առաջին Ամենայն Հայոց Սրբազնագոյն Կաթողիկոսէն

«Գերշ. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեան,
Առաջնորդ

Ուրախութեամբ ստացանք ձեր «Զարթի՛ր» մանկականի առաջին թիւը:

Սրտանց կը շնորհաւորենք եւ բարձր կը գնահատենք ձեր այս ձեռնարկը:

Աջանչեղի է ձեր առաջին խօսքը:

Նիւթերը լաւ են ընտրուած եւ լաւ մատուցուած՝ մանկավարժօրէն:

Սուրբ էջմիածինէն մեր գնահատանքը, քաջալերանքը եւ օրհնութիւնը Օրդ. Սիլվային, Տիար Նուպարին եւ գծագրիչ Փօլին:

Թող միշտ ազատ եւ անոյշ հնչէ Հայ Ամերիկայի Զարթի՛րը»:

ՀԻՆ ՀԱՅՈՑ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

Հին ժամանակ Հայոց Նոր Տարին հայկական տոմարի (օրացոյց կամ տարեցոյց) առաջին ամսուն կը սկսէր:

Հայկական տոմարի առաջին ամիսը Նաւասարդ կը կոչուէր:

Եւ որովհետեւ ճիշդ այդ ատեն կ'իյնար նաեւ հայոց հունձքի շրջանը՝ ուստի այդ օրը թէ՛ իբրեւ Նոր Տարի եւ թէ՛ իբրեւ հունձքի տօն՝ մեծ փառաւորութեամբ կը տօնուէր բոլոր հայերուն կողմէ:

Նաւասարդեան զբօսանքներու անբաժան մաս կը կազմէին խմբական որսորդութիւններ եւ ողիմպիական խաղեր:

ԻՆՉ ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԵ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Նոր Տարին, ինչպէս ծանօթ է, կը կոչուի նաեւ Ամանոր:

Հին հայերէնի, այսինքն գրաբարի մէջ «ամ» կը նշանակէ «տարի»:

Իսկ ժողովրդական բառն է կաղանդ, որ կը նշանակէ «ամսուան առաջին օրը»:

Այդ օրը հայերուս համար պարզեւաբաշխութեան օր մըն էր եւ այդ պատճառաւ այդ օրուան նուէրներն ալ կաղանդէք կը կոչուին:

Նոր Տարիի համար կը գործածենք նաեւ «Տարեգլուխ», «Տարեմուտ» եւ «Տարենոր» բառերը:

ՆՈՐ ՏԱՐԻԻ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ

Հայ ժողովուրդի Նոր Տարիի ավանդական սովորություններուն մէջ չենք հանդիպիր կաղանդի ծառի կամ կաղանդ պապայի: Այս սովորությունները ավելի ուշ մոտաք գործած են մեր տօնախմբութեան մէջ:

Հայ ժողովուրդի Նոր Տարիի տօնախմբութեան մաս կը կազմեն հետեւեալները.

Ա- Տօնը կանխող շնորհաւորություններ

Բ- Տօնական յատուկ ուտեստեղէններ

Գ- Հաւատալիքներ

Դ- Պարզեւաբաշխութիւն եւ շնորհաւորություններ

Ա. ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայաստանի մէջ գրեթէ տարածուած սովորությունն մըն էր, որ կաղանդի նախորդ իրիկունը, կամ Դեկտեմբեր 31-ի գիշերը, տղաք խմբովին տունէ տուն պտտելով ու երգելով Նոր Տարին կը շնորհաւորէին տնեցիներուն, անոնցմէ ընդունելով զանազան նուէրներ:

Կարին քաղաքին մէջ հետեւեալ շնորհաւորական երգը կ'երգէին.

«...Ահա եկաւ Նոր Տարի,
հետը բերաւ Նոր բարի.
մանր տղաք ենք ուրախ
ունինք կաղին, կոզինախ...»

Շնորհաւոր Նոր Տարի

Եւ

Բարի Կաղանդ

Բ. ՈՒՏԵԼԻՔՆԵՐ

Հայկական Կաղանդի առանձնայատկութիւններն են Նոր Տարուան յատուկ ուտելիքները: Կաղանդի սեղանին ուտելիքներու մէկ մասը առաջուրնէ պատրաստուած պտուղներ են, ինչպէս՝ չամիչ, ընկոյզ, կաղին, նուշ, սիսեռ, արմաւ, թուզ, պաստեղ եւայլն: Իսկ միւս մասն ալ Դեկտեմբեր 30-ին, 31-ին եւ կամ Կաղանդի Օրը կը պատրաստուի: Ասոնք խմորեղէններ կամ յատուկ ուտելիքներ են, ինչպէս՝ «անուշապուր»ը, «հերիսան» եւայլն:

ՏԱՐԻՆ

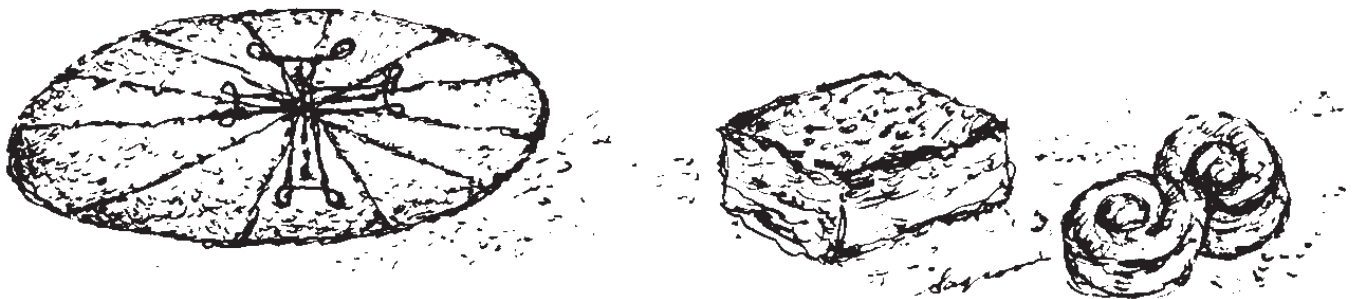
Խմորեղէններու մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ «Տարին»ը, որ խորհրդանշանն է Նոր Տարիին: «Տարին»ը ցորենի ալիւրով ու ջուրով կամ կաթով չաղուուած մեծ, բոլորչի եւ տափակ հաց մըն է, որ տեղ տեղ վրայի կողմէն զանազան մասերու բաժնուած կ'ըլլայ:

ԿԱԹԱՅ

Հայկական Կաղանդի սեղանին անհրաժեշտ խմորեղէնն է նաեւ «կաթայ»ն, որ պատրաստութեան յատուկ ձեւ մը ունի:

Նիւթերն են՝ ցորենի ալիւր, «արդար իւղ» (կարագ), հաւկիթ, կաթ եւ խորիսիս:

Նոր Տարիի «կաթայ»ն լուսաւորչական հայոց քով, մեղրով կը պատրաստուի, տրուած ըլլալով որ Նոր Տարին Ծնունդի շաբաթապահքի շրջանին մէջ կ'իյնայ:

Գ. ՀԱՒԱՏԱԼԻՔՆԵՐ

Հայ ժողովուրդի Նոր Տարիի տօնակատարութեան կապուած են քանի մը հաւատալիքներ կամ աւելորդապաշտութիւններ, որոնք հաւանօրէն մնացորդներ են հեթանոսական շրջանին։

Հայաստանի մէջ ընդհանրապէս կը հաւատային որ Կաղանդի նախորդ գիշերը, ճիշդ կէս գիշերին, բոլոր վազող ջուրերը (աղբիւր, գետ) վայրկեան մը (կամ ժամ մը) ոսկի կը հոսին։ Ով որ կրնայ ճիշդ այդ վայրկեանին աղբիւրէն ջուր առնել՝ այդ ջուրը ոսկիի կը փոխուի։ Ահա ասոր համար երիտասարդ մանչեր կամ աղջիկներ, ձմրան այդ սառ ցուրտին, որքան ալ հեռու ըլլան՝ ամաններով կը փութան աղբիւրը կամ գետը՝ կանուխէն հոն գտնուելու եւ սպասելու այդ հրաշալի ակնթարթին։ Երբ հասնի այդ վայրկեանը՝ իսկոյն կը լեցնեն իրենց ամանը եւ առանց ետ նայելու կամ մէկուն հետ խօսելու տուն կ'աճապարեն, այնպէս կարծելով որ ոգիները զիրենք կը հետապնդեն...։

Դ. ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Կաղանդի օրուան Պատարագէն ետք, երբ ընտանիքին հայրը եկեղեցիէն տուն կը դառնայ՝ առաջին անգամ իր գաւակներէն կ'ընդունի Կաղանդի շնորհաւորութիւնը՝ աջահամբոյրով։ Կարգ մը գիւղերու մէջ սովորութիւն է, որ առաջին շնորհաւորողը՝ դրամական նուէր կ'ընդունի հօրմէ։ Իսկ այլ գիւղերու մէջ հայրը կը պարգեւատրէ բոլորը նշխարով, դրամով եւ պտուղներով։

Երեկոյեան ճաշէն երկու-երեք ժամ ետք, կը դրուի Կաղանդի սեղանը, որ կը զարդարուի մեծ մասով չոր, նաեւ թարմ պտուղներով:

Սեղան նստելէ անմիջապէս առաջ կը վառուին մոմեր ամէն անձի համար:

Երբ ընտանիքին բոլոր անդամները կը շարուին Կաղանդի սեղանին շուրջը, մեծերը ամէն մէկ պատիկի կու տան խնձոր մը, որուն վրայ քանի մը պղինձ կամ արծաթ դրամ շարուած կ'ըլլայ: Արծաթ դրամ շարելը հարուստներու սովորութիւնն էր:

Պատիկները կարգով կը համբուրեն մեծերուն ձեռքերը, անոնց օրհնութեան հետ կ'առնեն իրենց նուէր խնձորը եւ կը նստին իրենց տեղը:

Այդ վայրկեանին կը սկսի Կաղանդի կերուխումը: Մաղթանքները իրարու կը յաջորդեն:

Երբ օդը նպաստաւոր ըլլայ, տուներու ծխնելոյզներէն կողովներով վար կը կախուին տղոց նուէրները: Փոքրերն այնպէս կը հաւատային թէ այդ կողովը վար կը կախէ Կաղանդ Պապան, որ տանիքէ տանիք կ'անցնի եւ նուէրներ կը բաժնէ բարի տղոց միայն:

Երբ մոմերը հատնելու աստիճանին կը մօտենան, կը վերջանայ Կաղանդի տօնակատարութիւնը: Ամէն մարդ կը պատրաստուի քնանալու:

Առտուն կանուխ կ'ելլեն մեծերը եւ եկեղեցի կ'երթան:

Նոր Տարուան օրը ամէն մարդ կը հագնի իր նոր զգեստները: Մասնաւորաբար փոքրերը եւ պատանիները այս առիթով նուէր կը ստանան նոր հագուստներ, որպէս զի ամբողջ տարին մաքուր հագնին:

Տարուան առաջին օրը բոլորն ալ ուրախ տրամադրութեան մէջ պէտք է ըլլային: Ասիկա կը նկատուէր շատ կարեւոր պայման մը, որպէս զի ամբողջ տարին գուարթութիւն բերէր:

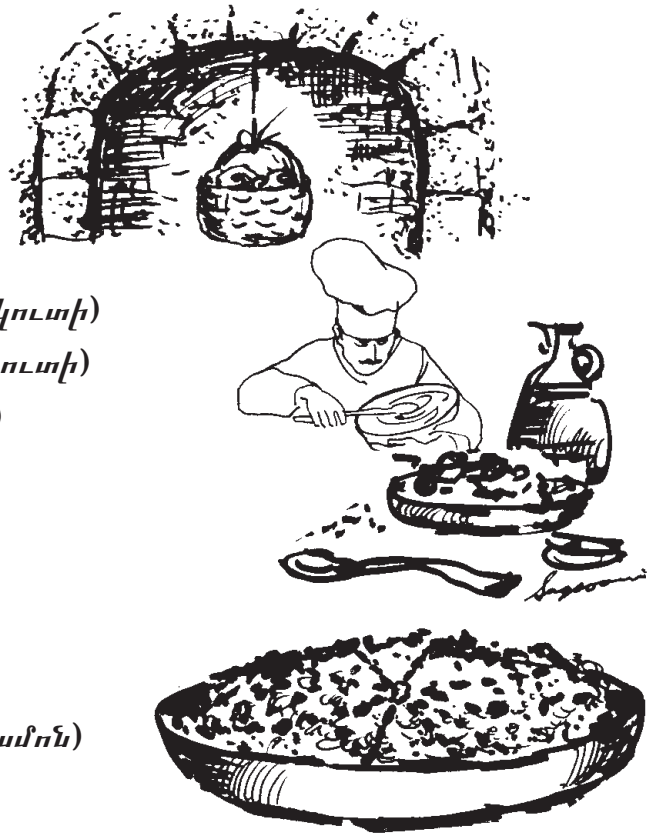
Այդ օր ազգականներ ու բարեկամներ իրարու կ'այցելեն եւ կը շնորհաւորեն Նոր Տարին:

Հ.Ե.Վ.Պ.

ՄԵՆՔ ԱՆՈՒՇԱՊՈՒՐ ՊԻՏԻ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆՔ

- Մէկ գաւաթ ծեծած
- Ծեծածին 14 անգամը ջուր
- Մէկ գաւաթ դեղին չամիչ
(առանց կուտի)
- Մէկ գաւաթ շաքար
- Մէկ գաւաթ չոր ծիրան (առանց կուտի)
- Մէկ գաւաթ չոր սալոր (առանց կուտի)
- Մէկ ապուրի դգալ անխոն (լման)
- Երկու ապուրի դգալ վարդի ջուր
- Կէս գաւաթ սոնոպրա
- Կէս գաւաթ նուշ
- Կէս գաւաթ ընկոյզ
- Մէկ գաւաթ քիչմիչ
- Մէկ ապուրի դգալ կինամոն (սինամոն)

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

- 1- Ծեծածը լուալ պաղ ջուրով եւ ապա չորցնել
- 2- Կաթսային մէջ դնել ծեծածը, ջուրը աւելցնելէ ետք կափարիչը գոցել եւ եռացնել
- 3- Առաջին եփին, կրակը մարել, լաթով մը ծածկելէ ետք ամբողջ գիշերը ձգել
- 4- Յաջորդ օրը, ցած կրակի վրայ, առանց խառնելու, մէկ ու կէս ժամ եփել
- 5- Ապա խառնիչով մը լաւ մը զարնել եփած ծեծածը
- 6- Ծեծածը զարնելէ ետք, աւելցնել նախ շաքարը, ապա սոնոպրան եւ վերջն ալ նուշը (նուշը ջուրով եփել, կեղեւը հանել եւ կիսել նախքան գործածելը)
- 7- Անխոնը բարակ լաթի մը մէջ դնել, կապել եւ կաթսային մէջ դնել
- 8- Քսան վայրկեան ետք կրակը մարել, ապա աւելցնել վարդի ջուրը, եփած ծիրանը, եփած սալորը (ծիրանը եւ սալորը ջուրով քիչ մը եփել եւ կիսել նախքան գործածելը), ապա չամիչը եւ քիչմիչը
- 9- Լաւ մը խառնելէ ետք, անուշապուրը խորունկ պնակներու մէջ պարպել եւ

երեսները արեւի ձեւով, աստղի ձեւով եւ կամ ալ շրջանակաձեւ զարդարել
ծիրանով, սոնոպրայով եւ կիսուած ընկոյզով
10- Զարդարանքը ամբողջացնել անուշապուրին վրայ կինամոն ցանելով:

ԿԱՂԱՆԴ Է ԱՅՍՕՐ

Կաղանդ է այսօր
Փոքրիկներու օր,
Որքան փոքրիկներ
Կը ստանան նուէր:

Թմբուկ ու փողեր,
Արջեր ու ձիեր.
Կառքեր, սահնակներ
Սիրո՛ւն գնդակներ:

Չամի՛չ, չաքարներ,
Կաղի՛ն, ընկոյզներ,
Կը լեցուն այսօր
Գրպաններն բոլոր:

Կաղա՛նդ է այսօր,
Փոքրիկներու օր,
Ի՛նչ ալ աղուոր օր,
Թող գայ ամէն օր:

ՅԻՍՈՒՍ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6-ԻՆ ԾՆԱԾ Է

– Մեծ մայրիկ, կրնա՞ս մեզի Յիսուսի Ծնունդի մասին խօսիլ: Ո՞վ էր իր
մայրը, ո՞վ էր իր հայրը, ո՞ր ծնաւ եւ ի՞նչ հետաքրքրական բաներ պատահեցան:

– Ո՛հ, շատ երկար պատմութիւն է, սիրելի թոռնիկներս: Երկար է, բայց շատ
գեղեցիկ եւ հետաքրքրական: Եկէ՛ք իմ քովս նստեցէ՛ք որ պատմեմ,– ըսաւ Մեծ
մայրիկը գոհունակ ժպիտով մը:

Բոլորը հաւաքուեցան կրակարանին շուրջ եւ սկսան մտիկ ընել մեծ մայրիկը:
Ժամանակին, ասկէ շա՛տ շա՛տ տարիներ առաջ, Մարիամ անունով աղջիկ մը
կար, որ շատ երիտասարդ, գեղեցիկ եւ բարի մէկն էր: Ան ամէն օր կ'աղօթէր եւ
Աստուծոյ խօսքերուն կը հետեւէր:

Նոյն շրջանին կ'ապրէր նաեւ Յովսէփ անունով բարի եւ աղօթասէր երիտա-
սարդ մը: Օր մը ան երբ տեսաւ Մարիամը, շատ հաւնեցաւ եւ նշանուեցաւ անոր
հետ Նազարէթ քաղաքին մէջ:

Օր մը Մարիամ իր տունը նստած կ'աղօթէր, յանկարծ Աստուծոյ հրեշտակը
երեւցաւ իրեն եւ ըսաւ.

– Քեզի բա՛րի լուր մը ունիմ տալիք:

Մարիամ ապշած դիտեց չորս կողմը եւ հրեշտակին նայելով ըսաւ.

– Ի՞նչ է այդ բարի լուրը, որ պիտի տաս ինծի:

– Աստուած քեզ շատ կը սիրէ եւ Անոր շնորհքին արժանացար. զաւակ մը պիտի ունենաս եւ զԱյն պիտի կոչես Յիսուս: Անիկա Աստուծոյ Որդին պիտի ըլլայ եւ պիտի թագաւորէ ամբողջ աշխարհին վրայ եւ ամբողջ աշխարհը պիտի փրկէ մեղքերէ:

– Բայց,– ըսաւ Մարիամ շուարած,– ես ի՛նչպէս զաւակ պիտի ունենամ. տակաւին չեմ ամուսնացած:

– Աստուծոյ զօրութեամբ,– ըսաւ հրեշտակը:

Եւ որովհետեւ Մարիամ շատ բարի ու հնազանդ աղջիկ մըն էր, անմիջապէս ըսաւ.

– Ուրեմն թո՛ղ Աստուծոյ կամքը ըլլայ:

Ինն ամիսներ ետք, օր մը Յովսէփ եւ Մարիամ Նազարէթէն գացին Բեթղեհէմ, Դաւիթ թագաւորին քաղաքը: Ուշ գիշեր էր եւ օդը՝ սաստիկ ցուրտ:

Բեթղեհէմի մէջ, անոնք սկսան տեղ փնտռել քնանալու համար, բայց բնակարան մը չգտան. ասոր համար՝ գիշեր ատեն ստիպուեցան քնանալ ախոռի մը մէջ, ուր հովիւներ ոչխար կը պահէին:

Եւ ահա այս պայմաններուն տակ, Մարիամ ունեցաւ խոստացուած զաւակը: Ախոռին մէջ ո՛չ անկողին կար եւ ո՛չ օրօրոց:

Մարիամ եւ Յովսէփ անմիջապէս խանձարուրով մը փաթթեցին Նորածինը եւ դրին ախոռի մսուրին մէջ, ուր կային նաեւ կովեր եւ էջեր, որոնք կամաց կամաց մօտեցան Նորածինին եւ իրենց շունչով սկսան տաքցնել զԱյն:

Մօտակայ դաշտի մը մէջ, հովիւներ ոչխար կ'արածէին: Յանկարծ երկինքը

փայլեցաւ, հովիւները
վախցան, բայց իսկոյն
Աստուծոյ հրեշտակը
երեւցաւ անոնց ու ըսաւ.

— Մի՛ վախնաք, ուրախալի լուր մը բերած եմ: Հիմա ձեզի Փրկիչ մը ծնաւ
Բեթղեհէմի մէջ: Գացէ՛ք զԱյն տեսնելու:

Նոյն պահուն, խումբ մը հրեշտակներ կ'երգէին.

— Փառք Աստուծոյ, բարձունքներու մէջ, խաղաղութիւն երկրի վրայ ու
հաշտութիւն մարդոց միջեւ:

Հովիւները անմիջապէս գացին Նորածին Մանուկին քով եւ բոլորն ալ
կարգով երկրպագեցին եւ ոչխար նուիրեցին:

Հրէաստանի Արեւելեան կողմը կային ժողովուրդներ, որոնք կը պաշտէին
արեւն ու լոյսը: Անոնք ունէին քահանաներ, որոնք մոգ կը կոչուէին:

Գիշեր մը, Արեւելքէն երեք մոգեր (Մելքոն, Գասպար եւ Պաղտասար) շատ
փայլուն եւ զարմանալի աստղ մը տեսան երկինքին վրայ: Երկար մտածելէ ետք
հասկեցան որ Հրէաստանի մէջ Նոր Թագաւոր մը ծնած էր: Անոնք շատ փափաքեցան
տեսնել նոր ծնած Արքան: Ուստի փայլուն աստղին ուղղութեամբ ուղտերով եւ
նուէրներով ճամբայ ելան:

Փայլուն աստղը զանոնք առաջնորդեց այնտեղ, ուր ծնած էր Յիսուս
Մանուկը:

Երեք մոգերը (Թագաւորները) ներս մտան: Նորածին Թագաւորը՝ Յիսուս
Մանուկ, իր մօրը գրկին մէջ էր: Խոնարհեցան անոր առջեւ, երկրպագեցին եւ
տուին իրենց թանկագին նուէրները (ոսկի, անուշահոտ, խունկ եւ զմուռս):

Մեծ մայրիկը երկար շունչ մը առաւ եւ այստեղ վերջացուց իր պատ-
մութիւնը:

Թոռնիկներուն քունը եկած էր: Անոնք Մեծ մայրիկէն խնդրեցին որ Յիսուսի
կեանքին պատմու-
թիւնը շարունակէ
յաջորդ օրը, եւ ի-
րենց սենեակները
գացին քնանալու:

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԵԾ

Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի,
որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ.
հովիւքն երգեն ընդ հրեշտակս,
տան աւետիս աշխարհի:

Ծնաւ նոր արքայ
ի Բեթղեհէմ քաղաքի.
որդի՛ք մարդկան, օրհնեցէ՛ք,
զի վասն մեր մարմնացաւ:

Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ:

ԳԻՏԷ՞Ք ՔԱՀԱՆԱՆ Ի՞ՆՉ Կ'ԸՆԷ Ս. ԾՆՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

- 1- Սուրբ Պատարագ կը մատուցանէ:
- 2- Ս. Պատարագէն անմիջապէս ետք կը սկսի իր ծուխի ընտանիքներուն այցելել:
- 3- Քահանան, սարկաւազը կամ դպիրը տուն մտնելուն պէս խունկ կը ծխեն, տանտիկինին կողմէ նախապէս պատրաստուած խնկամանին մէջ:

- 4- Ապա տունին աղջիկ գալակը ներս կը բերէ ափսէ մը գալաթ մը ջուրով, աղով եւ հացով:
- 5- Քահանան կ'օրհնէ այս բոլորը, ինչպէս նաեւ տունը, եւ նշխար մը տալէ ետք կը շնորհաւորէ Նոր Տարին եւ Սուրբ Ծնունդը:
- 6- Ընտանիքին բոլոր անդամները շնորհաւորութիւնները կ'ընդունին առանձին առանձին գալով եւ քահանային խաչը համբուրելով:
- 7- Քահանան եւ սարկաւազը կը մեկնին տանտիրոջ կողմէ իրենց տօնական օրերու առիթով տրուած նուէրով:
- 8- Ծնունդի տօնական օրերուն առիթով պայման էր որ քահանան այցելէր իր ծուխի բոլոր ընտանիքներուն:

ԳԻՏԷ՞Ք ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ՀԱՅՐԻԿԸ, ՄԱՅՐԻԿԸ ԵՒ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ Ի՞ՆՉ Կ'ԸՆԵՆ Ս. ԾՆՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Հայրիկը. Ս. Ծնունդի օրը հայրիկը Ս. Պատարագին ներկայ գտնուելէ եւ ճաշէն անմիջապէս ետք կ'այցելէ իր բոլոր ազգականներուն տունները (այցելութիւնը կը տեւէ 10-15 վայրկեան): Երեկոյեան տուն կը վերադառնայ իրեն հրամցուած անուշեղէններով, որոնք կը բաժնէ իր զաւակներուն:

Մայրիկը. Ս. Պատարագին ներկայ գտնուելէ ետք տուն կ'երթայ ճաշի սեղանը

կը պատրաստէ: Ճաշէն անմիջապէս ետք կը պատրաստուի ընդունելու հիւրեր, որոնց կը հրամցնէ խմիչք եւ անուշեղէններ:

Զաւակները. Ս. Պատարագին ներկայ գտնուելէ ետք, տունին մանչ զաւակը հօրը հետ տուները կ'այցելէ: Իսկ մնացեալ զաւակները տունը կը մնան եւ աղջիկ զաւակը կ'օգնէ իր մօրը՝ հիւրերը ընդունելու ու մեծարելու:

ԾՆՆԴԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Չեզի Մեզի Մեծ

Աւերիս

Քրիստոս Ծնաւ եւ

Յայրնեցաւ

Օրհնեալ է

Յայրնութիւն Քրիստոսի

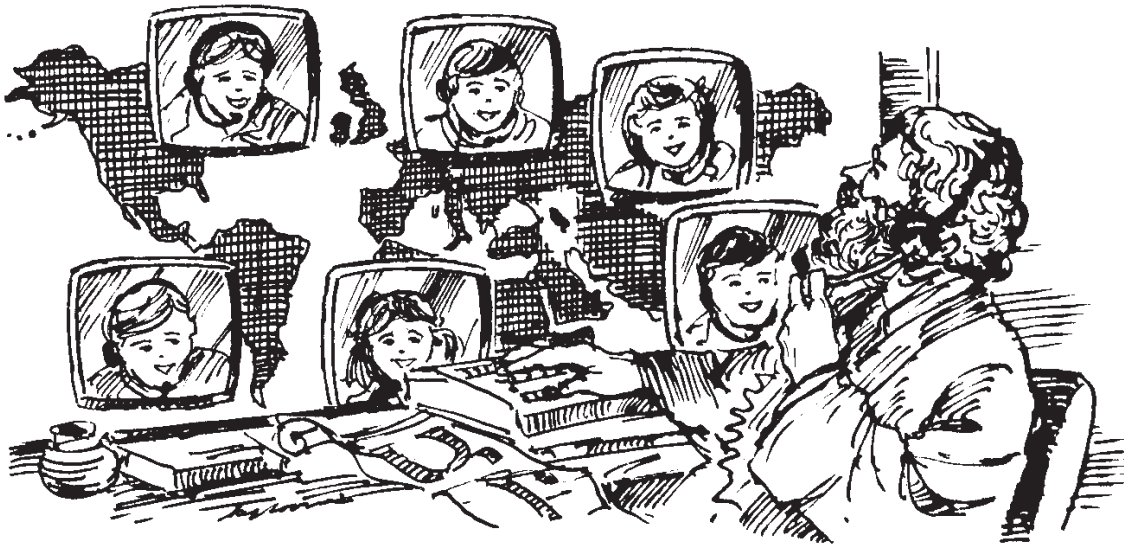

Յունուար 5 - Ճրագալոյց (Խթում)

Ս. Պատարագ եւ Խթման Ճաշ

Յունուար 6 - Ս. Ծնունդ (Ս. Պատարագ)

Յունուար 7 - Մեռելոց (Ս. Պատարագ եւ այցելութիւն գերեզմանատուն, աղօթք ննջեցեալներու հոգիներուն համար)

ՀԱՅՈՑ ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ԴԱՐԸ

Սիրելի Հայ Մանուկներ,

404 թուականին հայերէն գիրերը հնարեցի:

Հայերէն գիրերու շնորհիւ Հայաստանի մէջ ծաղկեցաւ ու զարգացաւ գրականութիւնը եւ լուսաւորուեցան հայ ժողովուրդի միտքն ու հոգին:

Գիրերու գիւտին, աստուածաշունչի թարգմանութեան,- զոր օտար գիտնականներ կոչած են «Թագուհի բոլոր թարգմանութեանց»,- եւ հայ գրականութեան ծաղկումին շնորհիւ հայոց պատմութեան մէջ հինգերորդ դարը կոչուեցաւ Ոսկեդար:

Այժմ ձեր ապրած դարը միայն ու միայն քսաներորդ դար կը կոչուի:

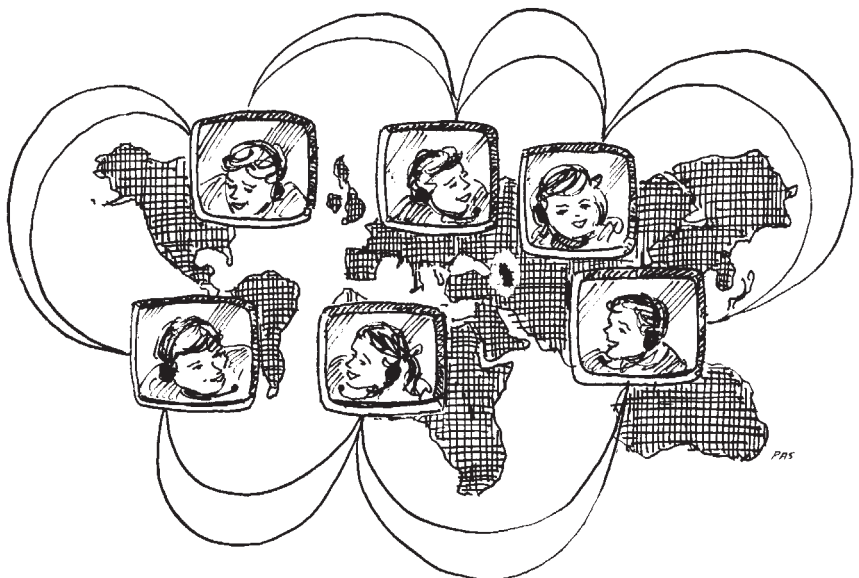
Ի՞նչ կը մտածէք...

Մեսրոպ Մաշտոց իրաւունք ունի:

Մենք ի՞նչ կ'ընենք հայերէն լեզուն գործածելու եւ տարածելու համար...

Ի՞նչ կ'ընենք մեր հայրենիքի՝ Հայաստանին եւ հայկական դատին համար...

Բոլորս ալ առանց բացառութեան, պէտք է աշխատանքի լծուինք:

ՊԱՆԴՈՒԽՏ ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐԻՆ

Պանդո՛ւխտ մայրեր՝ ձե՛զ եմ դիմում այս պահին,
Երբ իմ հոգին մի սուրբ տաճնապ է կիզում,
Որպէս մանկան՝ ձեր խօսքերով նրբագին
Փայփայեցէ՛ք, պահպանեցէ՛ք մեր լեզուն:

Ձեր կաթի հետ՝ ձեր սիրոյ հետ մայրական՝
Մանկան տուէ՛ք հայոց լեզուն լուսառատ,
Ի՛նչ փորձանքներ, ի՛նչ վշտեր էլ ձեր դէմ գան,
Դուք մեր լեզուն պահեցէ՛ք միշտ անրատ:

Անհուն ու հին դարերերից է գալիս նա,
Հիմնաքարն է նա մեր տոհմիկ գոյութեան՝
Նըրանով ենք մենք յարատեւ ու անմահ,
Առանց նըրան ո՛չ Հայ կայ, ո՛չ Հայաստան:

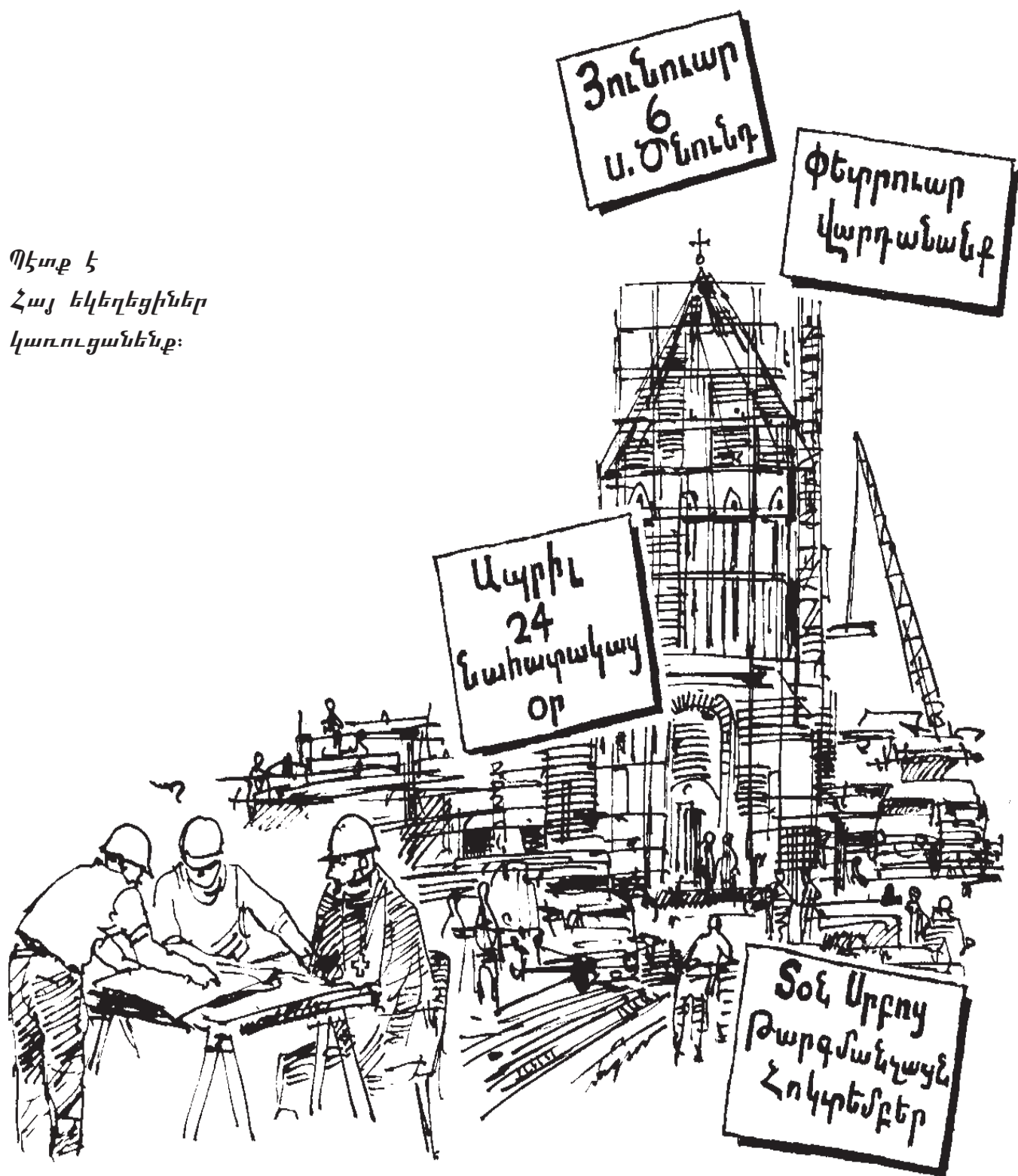
Հայո՛ց մայրեր, ձե՛զ եմ դիմում սրտագին,
Պահպանեցէ՛ք դուք մեր լեզուն հայկական,
Նա մեր շո՛ւնչն է, մեր արե՛ւն է, մեր հոգի՛ն,
Նըրա մէջ են մեր այսօրն ու ապագան:

Արմենակ Սարգսեան - Սարմէն

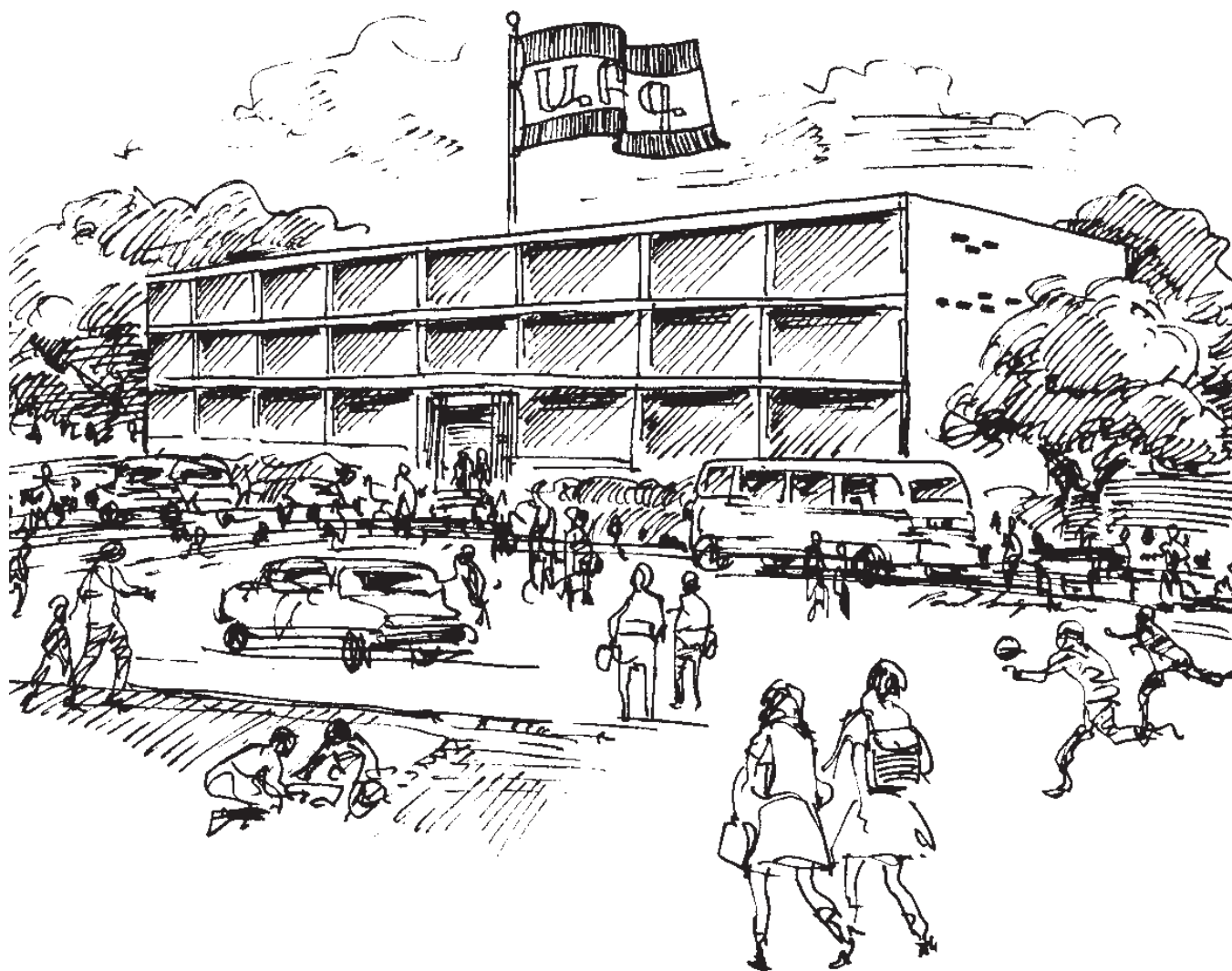
Պէտք է, նախ եւ առաջ, բոլորս ալ Հայ ընտանիք կազմենք:

Պէտք է
Հայ եկեղեցիներ
կառուցանենք:

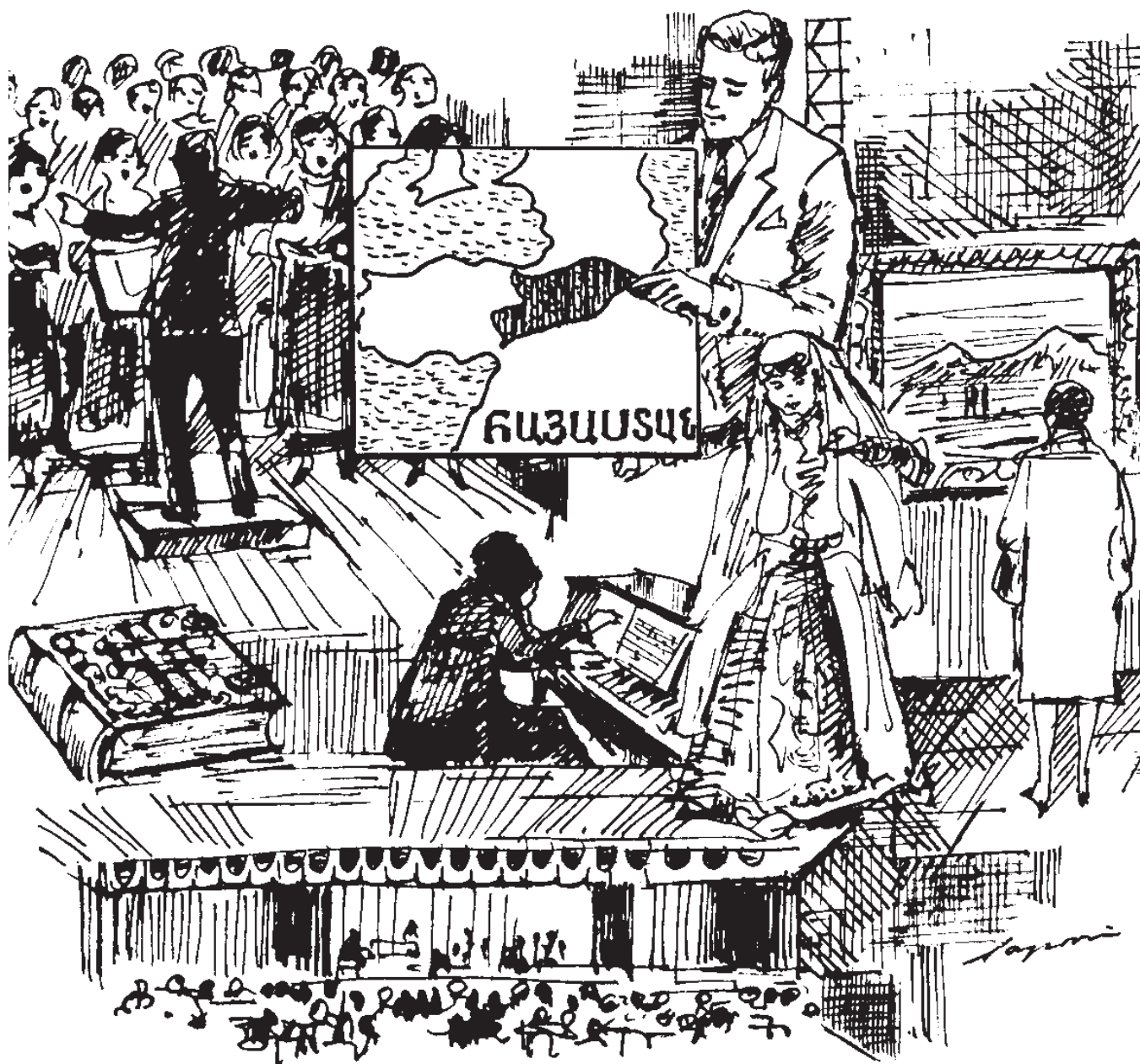

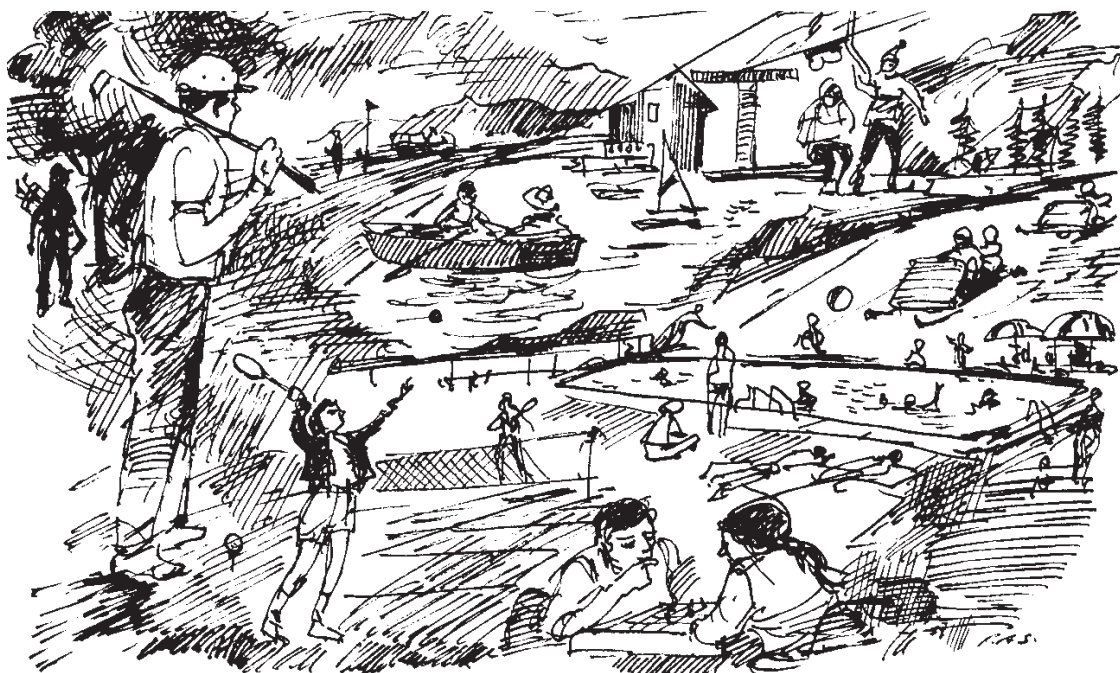
Պէտք է ամէն տեղ Հայ Դպրոցներ բանանք եւ քաջալերենք բոլոր հայ մանուկները, պատանիներն ու երիտասարդները որ հայ դպրոց յաճախեն...

Չէ՞ որ Հայ Դպրոցը հայ ընտանիքին շարունակութիւնն է...

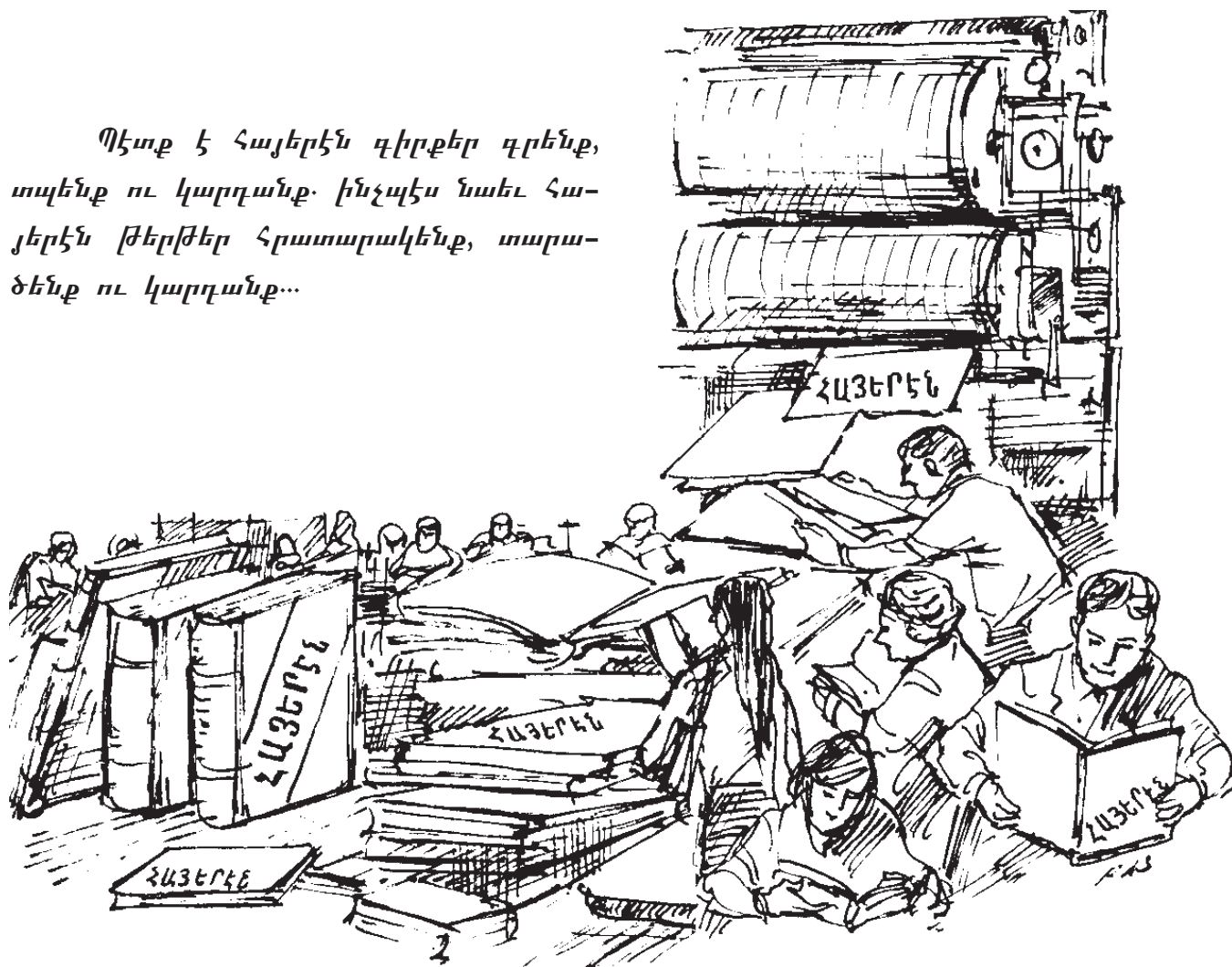

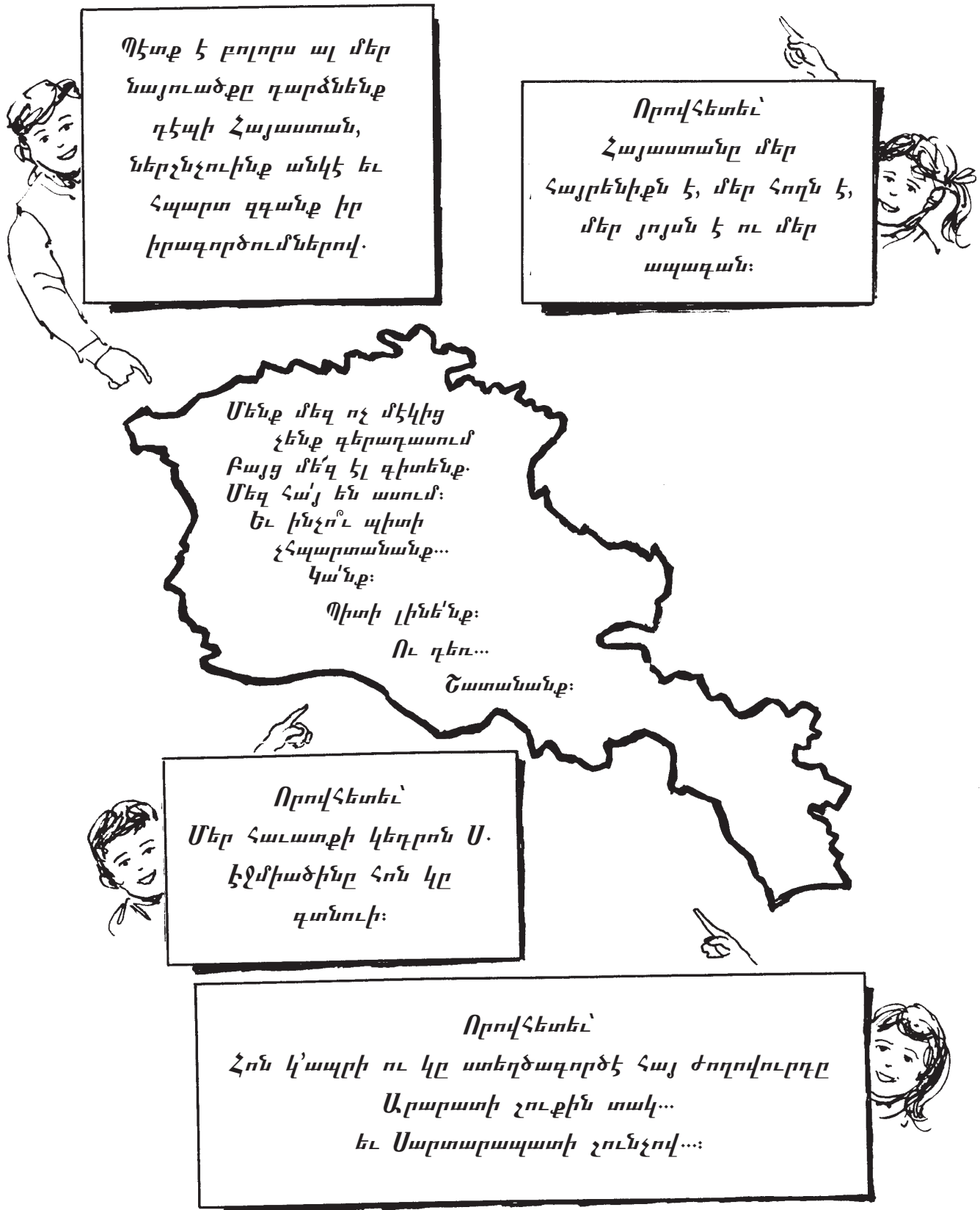
Պէտք է հայկական մշակութային, կրթական, քաղաքական եւ մարզական կեդրոններ բանանք...

Պէտք է հայերէն գիրքեր գրենք,
տպենք ու կարդանք. ինչպէս նաեւ հա-
յերէն թերթեր հրատարակենք, տարա-
ծենք ու կարդանք...

Եկէ՛ք դուք ալ մեզի միացէ՛ք եւ բոլորս միասին ձեռք ձեռքի տալով աշխատինք, որպէսզի քսաներորդ դարը կոչուի

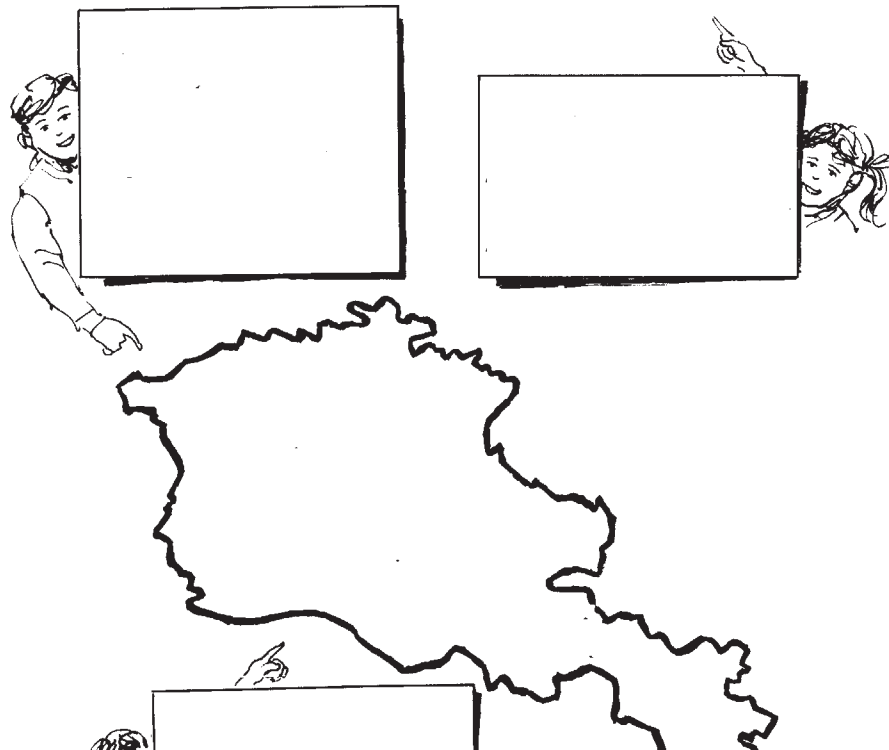
Հայոց Յաղթանակի Դարը

Մենք այսպէս կը մտածենք, սիրելի՛ ու պաշտելի՛ Մեսրոպ Մաշտոց

Հայոց Յաղթանակի Դարը

Հայը պէտք է միշտ հայ ապրի, ո՛ր որ ալ գտնուի...

ՄԵՐ ՀԱՅ ՇՐՋԱՆԱԲԱՐՏՆԵՐՈՒՆ

Կը շնորհաւորենք ձեզ եւ կը մաղթենք որ աւելի բարձր վկայականներու արժանանանք եւ Հայ Ազգին օգտակար ըլլաք:

ԱՀԱՒԱՍԻԿ ՁԵՐ ՆՈՒԷՐԸ

ԿՏԱԿ

Որդիս, քեզ ի՞նչ կտակեմ, ի՞նչ կտակեմ, իմ բալիկ,
Որ ինձ յիշես վշտի մէջ, թէ խինդի մէջ քո գալիք.
Գանձեր չունեմ, բայց գանձն ի՞նչ, գանձը լոյսն է աչքերիս,
Դու ես միակ իմ գանձը, դու ես գանձը գանձերիս:

Քեզ այնպիսի գանձ կ'ուզեմ ես կտակել հայրաբար,
Որ չի կարող կտակել ուրիշ երկրում ո՛չ մի հայր,-
Ես քեզ այն եմ կտակում, որին այս մեծ մեր դարում
Փոքրիկ մարդիկ են բանտել ու շղթայել ամպերում:

Քեզ մեր սարն եմ կտակում, որ դուրս բերես սեւ ամպից,
Ու տուն բերես շալակած արդարութեամբ մեր անբիծ,
Ու կը բերես, իմ բալիկ, թէկուզ քո խեղճ թաթիկով,
Մեր սարն այս կողմ շուռ կը տաս, արդարութեանդ ուժն է ծով:

Ու երբ բերես, իմ բալիկ, սիրտս էլ շիրմից կը հանես,
Կը բարձրանաս ու սիրտս ազատն ի վեր կը տանես
Ու կը թաղես իմ սիրտը ձիւների տակ Մասիսի,
Որ շիրմում էլ՝ դարաւոր հուր կարօտից չմըսի:

Քեզ Մասիսն եմ կտակում, որ դու պահես յաւիտեան,
Որպէս լեզուն մեր հայոց, որպէս սի՛նը քո հօր տան:

Յովհաննէս Ծիրազ

– Հայրիկ, այս տողերը կը բացատրե՞ս

«Քեզ մեր սարն եմ կտակում, որ դուրս բերես սեւ ամպից,

Ու տուն բերես շալակած արդարությունս մեր անքիծ...»:

– Ախ զաւակս, այս տողերը Հայուն երազն է: Այս հարցը տակաւին չէ լուծուած:

– Ո՞ր հարցը, հայրիկ:

– Հայկական Հարցը:

– Ի՞նչ է Հայկական Հարցը:

– Այս հարցումիդ պէտք է պատասխանեմ:

«(ա) Հայերը, որոնք 3,000 տարիէ ի վեր կ'ապրէին իրենց պապենական հողերուն վրայ, վերջին 400 տարիներու ընթացքին կ'ապրէին թրքական տիրապետութեան տակ եւ ենթարկուած էին ամէն տեսակ ճնշումներու եւ հալածանքներու: Հայերուն չէր տրուած նոյնիսկ ամենատարրական մարդկային իրաւունքները: Կեանքի, ինչքի եւ պատուի որեւէ ապահովութիւն գոյութիւն չունէր հայերուն համար: Թրքական տիրապետութենէն առաջ հայերը մօտ հինգ միլիոն էին եւ եթէ չըլլային բռնի դաւանափոխութիւնները, մասնակի ջարդերը եւ արտագաղթերը, բնական աճով, այդ թիւը այսօր հասած պիտի ըլլար 50 միլիոնի:

Բայց 1900ի սկիզբները միայն երկու միլիոն հայեր մնացած էին իրենց պապենական հողերուն վրայ: Ուրեմն Հայերը կը պահանջէին մարդկային հիմնական իրաւունքներ եւ սկսած էին խնդրել եւրոպական պետութիւններէ որ միջամտէին: Բայց արդիւնքը աւելի վնասակար եղաւ Հայերուն համար, որովհետեւ թուրքերը բարկացան եւ սկսան աւելի հալածել ու ջարդել Հայերը:

Այսպէսով ստեղծուեցաւ Հայկական Հարցը Եւրոպայի մէջ 1800ական թուականներու վերջերը: Մասնակի ջարդերէն յետոյ (1896ին 300,000 հայեր ջարդուեցան, իսկ 1908ին Ատանայի մէջ 30,000 հայեր ջարդուեցան), 1915ին,

Համաշխարհային Առաջին Պատերազմէն օգտուելով, թուրք կառավարութիւնը որոշեց Հայկական Հարցը արմատէն լուծել: – Եթէ հայեր չմնային, Հայկական Հարցն ալ գոյութիւն պիտի չունենար:

Մօտ երկու միլիոն հայեր դուրս քշուեցան իրենց տուններէն դէպի Սուրիական անապատները եւ իրենց ամբողջ ստացուածքը գրաւուեցաւ թուրքերու կողմէ: Մօտ 1.5 միլիոն հայեր մեռան, իսկ վերապրողներուն կէսը փախաւ դէպի Արեւելեան Հայաստան, միւս կէսն ալ դէպի Արաբական երկիրներ եւ աշխարհի չորս կողմը, կազմելով Հայ Սփիւռքը:

(բ) Օսմանեան կայսրութիւնը, որ տարածուած էր Պոլիսէն հիւսիս եւ արեւմուտք՝ Պալքանեան երկիրներուն վրայ, եւ Միջին Արեւելքէն հարաւ մինչեւ Եգիպտոս, սկսած էր տկարանալ: Եւ 1800-ական թուականներուն եգեթի երկիրները (Պալքանեան եւ Միջին Արեւելեան) մէկ առ մէկ իրենց անկախութիւնը ստացած էին:

Թուրքիա միայն Փոքր Ասիոյ մէջ սահմանափակուած էր: Հայերն ալ սկսած էին միւս պետութիւններուն նման ազատագրումի մասին մտածել եւ խօսիլ: Թուրքիա սկսած էր լրջօրէն մտահոգուիլ որ իր կեդրոնէն եւս եթէ Հայաստան անկախութիւն ստանայ, թրքական կայսրութիւնը ամբողջովին պիտի քայքայուի: Միւս կողմէ՝ Թուրքիա կը կարծէր որ դիւրաւ պիտի կարենար ընդարձակել իր կայսրութիւնը դէպի Արեւելք եւ միացնելով իսլամ թուրանական ծագումով ազգեր, ինչպէս Ատրպէյճանի, Թիւրքմէնիստանի, Տաճիկիստանի ցեղերը, ստեղծել Բան-Թուրանական կայսրութիւն մը: Այս ծրագրին միակ խոչընդոտը Քրիստոնեայ Հայերն էին, որոնք պէտք էր որ ամբողջովին վերնային: Ուրեմն, Առաջին Համաշխարհային Պատերազմին, երբ ամբողջ աշխարհ զբաղած էր պատերազմով, Թուրքերը գործադրեցին ցեղասպանութեան իրենց ծրագիրը:»

Տոքթ. Յարութիւն Արզումանեան

— Ուրեմն, հայրիկ, ըսել կ'ուզես որ ցեղասպանութիւնը կատարուեցաւ որովհետեւ՝

(ա) - «Հայկական Հարցը», որ Եւրոպայի մէջ տարածուած էր, կը նեղացնէր Թուրքիան: Այդ հարցը լուծելու լաւագոյն միջոցը Հայերը բնաջնջել էր:

(բ) - Ազատագրական պայքարներու հետեւանքով քայքայուող Օսմանեան կայսրութիւնը փրկուելու եւ դէպի Արեւելք Բան-Թուրանական կայսրութիւն մը ստեղծելու ծրագրով, բնաջնջել ուզեց այդ ճամբուն վրայ իր միակ խոչընդոտը՝ Հայերը:

— Այո՛, զաւակս:

— Ես կրնամ օգտակար ըլլալ:

— Անշո՛ւշտ, դուն եւ բոլոր հայ պատանիները կրնաք օգտակար ըլլալ. դուք պէտք է մեր նահատակներուն արժանաւոր ժառանգորդները ըլլաք:

— Ինչպէ՞ս:

— Նախ եւ առաջ պէտք է որոշէք ըլլալ լաւ Հայեր, այսինքն ըսել կ'ուզեմ որ

բոլորդ ալ պէտք է սորվիք մեր լեզուն ու մեր պատմութիւնը եւ յամառօրէն աշխատիք պահել մեր ազգային աւանդութիւնները եւ միշտ պատրաստ ու արթուն սպասել յարմար առիթին, կարենալ հասնելու մեր նպատակին:

– Այս բոլորը մենք ինչպէ՞ս պիտի ընենք:

– Բաց պահելով մեր հայ եկեղեցիները, մեր հայ դպրոցները եւ անդադար, առանց յուսահատելու պահանջելով մեր իրաւունքները, որպէս զի Հայուն Դատը չմոռցուի:

Ներկայ պայմաններու տակ չենք յուսար որ շուտով լուծուի մեր դատը: Պէտք է միշտ յիշէք, սորվիք, լաւ ուսումնասիրէք իրականութիւնները, որովհետեւ դժբախտաբար պատմութիւնը չարափոխողներ կան: Դուք պէտք է զգաք թէ ոչ միայն իբրեւ Հայ պէտք է Հայ Դատին տէր կանգնիք, այլեւ պարզապէս որպէս մարդ, ի սէր արդարութեան եւ ի սէր մարդկութեան:

– Հայրիկ, այդ հողերուն վրայ որո՞նք պիտի ապրին:

– Բոլոր հայերը:

– Բայց չե՞ս խորհիր որ Բաբելոնի աշտարակի պատմութիւնը պիտի կրկնուի, որովհետեւ զանազան երկիրներէ պիտի հաւաքուինք հոն, եւ իրար հասկնալու դժուարութիւն պիտի ունենանք:

– Ճիշդ այս պատճառաւ կը պահանջենք ձեզմէ որ սորվիք հայերէն լեզուն եւ հայոց պատմութիւնը:

– Հիմա կը հասկնամ, եւ շատ լաւ կը հասկնամ: Բայց մեզի շատ դժուար պարտականութիւն մը կու տաք:

– Այս պարտականութիւնը մեզի ժառանգ ձգած են Ապրիլ 24-ին նահատակուած մեր մեծ հայրերն ու մայրերը:

Անոնք նահատակուեցան որպէս զի մենք ապրինք: Ամէն օր ապրինք որպէս Մարդ, որպէս Հայ եւ որպէս Քրիստոնեայ:

Այս խօսքերը լսելէ ետք, Արան կը քնանայ ու երազին մէջ կը յաճախէ հայ դպրոց եւ հոն կը սորվի հետեւեալ նիւթերը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Յովհաննէս Շիրազ
1915-1984

Հայ մեծ բանաստեղծ: Բուն անունով՝ Յովհաննէս Կարապետեան: Ծնած է Ալեքսանդրապոլ (այժմ՝ Գիւմրի):

Շիրազ ունեցած է տխուր մանկութիւն մը: Վեց տարեկանին կը կորսնցնէ հայրը:

Որոշ ատեն մը կը մնայ որբանոցի մը մէջ, ուրկէ կը փախչի եւ կը մնայ անապաստան: Մայրը կը գտնէ զինք եւ կը դնէ արուեստի:

Ան իր ուսումը կը կատարելագործէ Երեւանի Պետական Համալսարանին մէջ եւ յետագային կ'աւարտէ Մոսկուայի Մաքսիմ Կորքիի անուան Գրականութեան Համալսարանը:

Գրել սկսած է կանուխէն:

Յովհաննէս Շիրազը հայ գրականութեան գանձարանը հարստացուցած է բազմաթիւ բարձրարուեստ բանաստեղծութիւններով եւ վիպերգներով, որոնք լայն ժողովրդականութիւն կը վայելեն:

ՉԱՒԱԿ ՀԱՅՈՒՆ

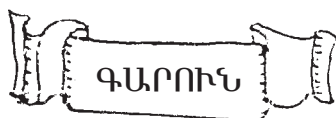
Ձաւակ սիրուն

Ու տարագիր,

Գուրգուրանքով ես կը նայիմ

Տակաւ աճող հասակիդ,

Տարուան ամբողջ տարածքին:

Գարնան՝ թոյլ տուր

Հայ Հոգիի հատիկներուն

Փըթթիլ, ծաղկիլ,

Մտքիդ, սրտիդ դաշտին վըրայ,

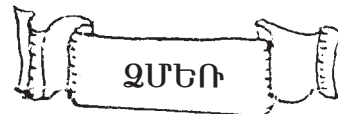
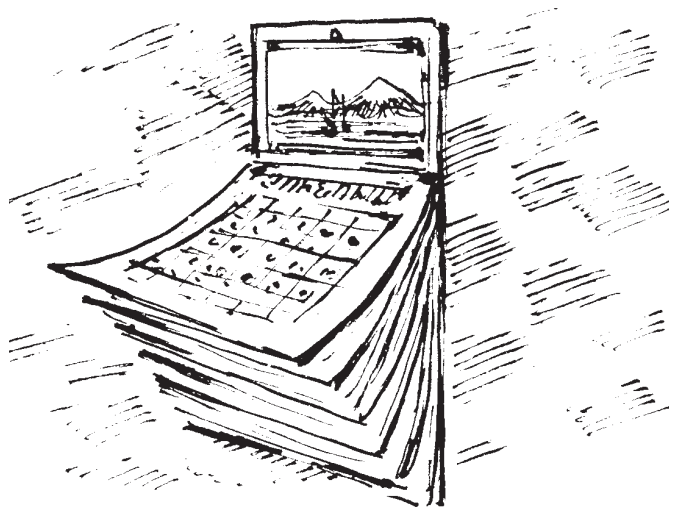
Ու թող մարդերն շուրջը համայն

Ծաղկազարդուած տեսնեն միայն,

Գեղեցկութեամբը հասակիդ

Ու նայուածքիդ շընորհներուն,

Ջերթ պատմութիւն մեր պապերուն:

Ջրմեռն ըլլայ թող քեզ համար
Պատըսպարան.

Հայ Հոգիի հունտը յաւերժ

Արտօնէ՛ որ ցանուի քու մէջ

Հատիկներու պէս ցորենի:

Դուն խընամէ՛ գուրգուրանքով

Ջանոնք մտքիդ ու հոգիիդ

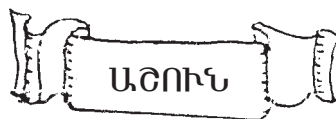
Ակօսներուն հողին ներքեւ,

Հեռու ամէն փորձանքներէ:

Հըրապոյրին հետ Ամառուան
Քու ալ Հոգիդ վէս, Հայկական
Թող առինքնէ ջերմօրէն
Աշխարհն ամբողջ, ու նորէն
Ճառագայթներ քու դէմքէն
Ուժի, գեղի, կորովի,
Երթան մարդոց սրտերուն,
Ու սիրեն քեզ - զաւակդ Հայուն:

Աշնան՝ հովերը թող փըչեն...
Քեզ վախցընել կարող չեն:
Դուն թեւերուն վըրայ բոլոր
Սորվածներուդ,
Հոգիիդ մէջ ամուր գրկած
Հայոց լեզուն,
Երգ, պար, աղօթք,
Ու պատմութիւն,
Իբրեւ աւանդ պիտի տանիս
Հորիզոնէ հորիզոն, չորս ծագերուն
Ցրուած բոլոր Հայերուն,
Որ գօրանան ալ իրարմով
Ընդելուզուած,
Որ տարածեն շունչը Հայուն,
Ամրապնդեն յոյսը Հայուն՝
Հայ մընալուն, Հայ ապրելուն:

ԱՂՕԹՔ

Իմաստութիւն Հօր Յիսուս
Տո՛ւր ինձ իմաստութիւն,
զբարիս խորհել եւ խօսել եւ գործել
առաջի քո յամենայն ժամ.
Ի չար խորհրդոց, ի բանից
եւ ի գործոց
Փրկեա՛ զիս. Ամէն

ԵՐԳ

ԱԶԳ ՓԱՌԱՊԱՆԾ

Հայաստան աշխարհ, դու մեր կարօտն ես,
Քո կեանքով անմահ,
Քո ճամբան հնում արնոտ քարոտ էր,
Դու ծաղկիր հիմա:

Ուր լինենք յաւէտ քո հուր կարօտը
Տունն է հայրենի,
Մաշտոցի հօր լեզուն վառ յոյսն է
Ամէն մի հայի:

Փառքդ թռչում է, երգդ կանչում է
Հողդ դարձրել ես ծով գանձ:
Սիրտդ կայտառ է, միտքդ պայծառ է,
Ազգ իմ փառապանծ:

Բարձրացնենք սիրով մեր սուրբ գաւաթը,
Յանուն հայութեան:
Թող անմար պահի նա իր հաւատը
Հուր եւ յաւիտեան:

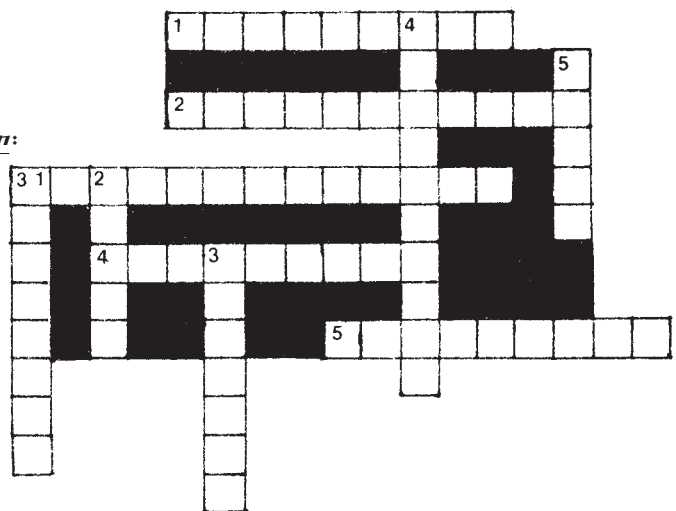
ԽԱՉԲԱՌ

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

- 1- Յովհաննէս Շիրազ ծնած է...:
- 2- Շիրազ կ'աւարտէ Մոսկուայի...:
- 3- Ան իր ուսումը կը ... Երեւանի Համալսարանը:
- 4- Շիրազ ուրկէ՞ կը փախչի:
- 5- Հայ մեծ ... է Յովհաննէս Շիրազ:

ՌԻՂՂԱՀԱՅԵԱՅ

- 1- Շիրազ գրել սկսած է...:
- 2- Շիրազ ունեցած է ... մանկութիւն մը:
- 3- Մայրը ո՞ւր կը դնէ զինք:
- 4- Վեց տարեկանին ... հայրը:
- 5- Յովհաննէս ...:

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

1865-1927

Հայոց ազգային-ազատագրական 1895-1915 քսանամեայ շրջանի պատմութեան մէջ զինուորական եւ ռազմագիտական իր տաղանդով, հերոսական կռիւներով ու ժողովրդանուէր ծառայութեամբ հռչակի հասած դէմք մըն է Անդրանիկ, ընտանեկան ազգանունով՝ Օզանեան, որ «ազգային հերոս» կոչումին արժանացած է մեր ժողովուրդին կողմէ, իր ինքնուրաց կռիւներուն եւ յաղթական գրոհներուն համար, Թուրքին դէմ:

Ծնած է 1865 Փետրուարի 25ին, Շապին Գարահիսարի մէջ, Թուրքիա, ուր նախակրթութիւնը ստանալէ ետք անցած է Պոլիս, 19 տարեկանին, իբրեւ հիւսն աշխատելու համար:

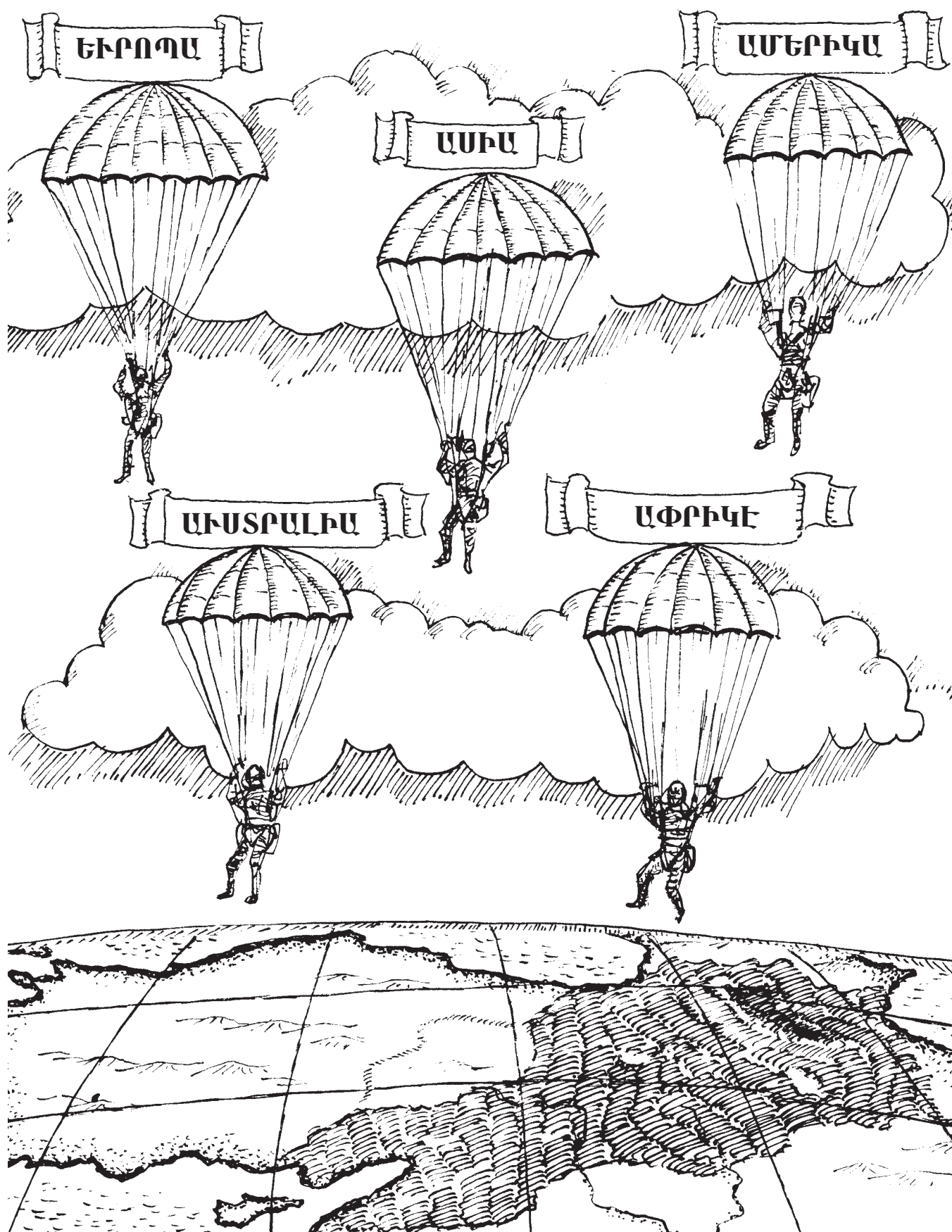
1895-1896 թուականներուն Արեւմտեան Հայաստանի հայութեան վրայ Օսմանեան պետութեան կողմէ ի գործ դրուած հալածանքներն ու կոտորածները զինք մղած են միանալու ինքնապաշտպանութեան եւ ազատագրական կռիւներուն:

Այդ թուականներէն ետք, մինչեւ Հայաստանի անկախութեան օրերը (1918-1919), Անդրանիկ մնաց Հայոց ինքնապաշտպանութեան ճակատներուն վրայ: Ապա հաստատուեցաւ Միացեալ Նահանգներ, Գալիֆօրնիա, ուր ապրեցաւ մինչեւ իր մահը, 1927 Օգոստոսի 31ին: Յաջորդ տարի, 1928ին, իր աճիւնը փոխադրուեցաւ Փարիզ (Ֆրանսա), Փէռ Լաշէզի գերեզմանատունը:

Զօրավար Անդրանիկի վերջին խօսքը եղաւ.

«Գործս կէս մնաց...»:

— Շատ լաւ, բայց բոլորս ալ հայ ենք եւ հայկական հողին վրայ կը գտնուինք: Հիմա բոլորս միասին «Հայուն Ուխտը» արտասանենք եւ «Ազգ Փառապանծ»ը երգենք:

ՈՒՒՏ

Մենք մեզ ոչ մէկից չենք գերադասում,
Բայց մեզ էլ գիտենք:

Մեզ հայ են ասում:

Եւ ինչո՞ւ պիտի չհպարտանանք...

Կա՛նք:

Պիտի լինե՛նք:

Ու դեռ... շատանանք:

– Արա՛, Արա՛:

– Այո, հայրիկ, ի՞նչ կայ:

– Քունիդե մէջ «Ազգ Փառապանծ»ը կ'երգէիր:

– Իրա՞ն: Գիտե՞ս, հայրիկ, ուր կը գտնուէի: Երանի դուն ալ հետս ըլլայիր:

– Ո՞ւր կը գտնուէիր:

– Մեր երազած հայկական հողերուն վրայ կը գտնուէինք ո՛չ միայն ես, այլեւ երկրագունդի հինգ ցամաքամասերէն հաւաքուած հայեր: Եւ վստահ եմ, այս լսելով պիտի ուրախանաս ... բնաւ դժուարութիւն չունեցանք իրար հասկնալու,

Որովհետեւ՝

Քեզի ու մայրիկիս նման բոլոր հայ ծնողները հեռատեսութիւնը ունեցած էին իրենց զաւակներուն սորվեցնելու Հայ Լեզուն ու Հայոց Պատմութիւնը եւ մանաւանդ դաստիարակելու զիրենք որպէս Հայ Ազգին իսկական եւ հարազատ զաւակները:

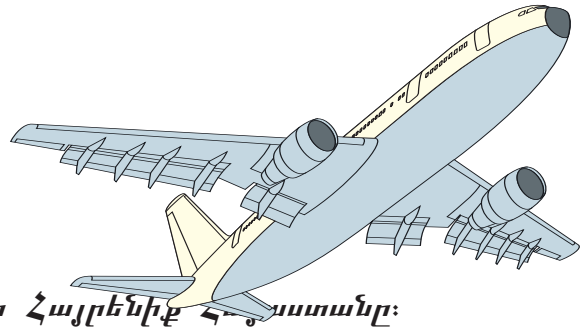
Ուրեմն, հայրիկ, Բաբելոնի աշտարակին պատմութիւնը չկրկնուեցաւ, այլ՝ հայուն պատմութիւնը շարունակուեցաւ:

– **ՄԵՆՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆ Կ'ԵՐԹԱՆՔ.** Թիւ .5, Յունիս 1984

– ԱՍՏՈՒԱԾ ՉԵՁԻ ՀԵՏ ԸԼԼԱՅ...

«Դուք կը մեկնիք տեսնելու համար Մայր Հայրենիք հաստանը:

Կ'ուզեմ որ լաւագոյնս օգտագործէք այս բացառիկ առիթը:

Դիտեցէք ձեր շուրջը: Պիտի տեսնէք այնտեղ ապրող ձեր եղբայրներուն հրաշալի իրագործումները:

Բազմաթիւ պատճառներ պիտի ունենաք հպարտ ըլլալու, որ մէկ մասնիկն էք տասնհազարամեայ պատմութիւն եւ մշակոյթ ունեցող ազգի մը:

Երբ ոտք դնէք Հայրենի հողին վրայ եւ տեսնէք վեհանիստ Արարատը՝ այն ատեն միայն պիտի ըմբռնէք թէ ի՞նչ ըսել է Հայ ըլլալ... եւ յուսալ... եւ հաւատքով կրկնել.

«Արարատն մի օր
Պիտի խօսի գող:
Ա՛յդ օրուա՛ն համար
Մենք պիտի ապրի՛նք:»

Թորգոմ Արք. Մանուկեան
Առաջնորդ

«ԲԱՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ» ՍԻՐԵԼԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ...

«Հայրենիքի ձեր եղբայրներն ու քոյրերը գիտեն թէ կրնաք լաւ անգլերէն խօսիլ: Բայց դուք անոնց ցոյց պիտի տաք թէ գիտէք նաեւ խօսիլ լաւ հայերէն: Անոնք կը բնակին հոն, կը տքնին եւ մեծ իրագործումներ երեւան կը բերեն, որպէս զի իւրաքանչիւրդ կարենաք հպարտանքով ըսել. «Երկիր մը ունիմ՝ Հայաստան՝ անուն»:

Ս.Տ.Ս.

– Հայաստանը շատ, շատ, շատ սիրեցինք:

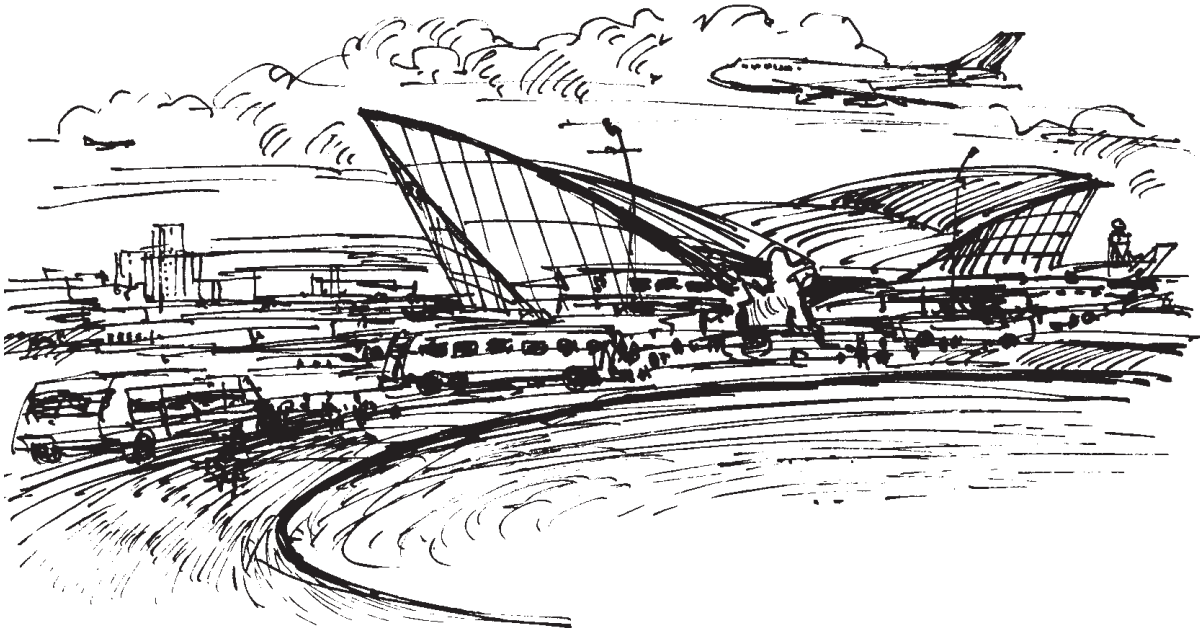
ԲԱՐԻ ԵԿԱՎ

– Ո՞վ կ'ուզէ պատմել:

– Ես. – ոչ ես. – ես. – ես շատ աւելի բան գիտեմ...

– Լաւ. տրուած ըլլալով որ բոլորդ ալ կը փափաքիք պատմել, «Զարթի՛ր» մանկական պարբերաթերթը ձեզի առիթ պիտի տայ, որպէս զի խօսիք մեր հայ-րենիքին մասին, որովհետեւ շատ-շատեր Հայաստան չեն այցելած, իսկ ուրիշներ չեն գիտեր թէ Հայաստանը ո՞ր կը գտնուի, տարածութիւնը ի՞նչ է, բնակչութեան թիւը քանի՞ է, կլիման ինչպէ՞ս է, քաղաքներուն, լիճերուն, գետերուն եւ լեռնա-շղթաներուն անունները ի՞նչ են:

– Բայց մենք կ'ուզենք մեր տպաւորութիւններուն, զգացումներուն, ապրում-

ներուն եւ մեր նոր բարեկամներուն մասին ալ խօսիլ:

– Անոնց մասին ալ պիտի խօսինք: Պատրա՞ստ էք:

– Այո՛, այո՛, այո՛...

ՊԵՏԵ՞Ք ՈՐ

Հայերը աշխարհի հնագոյն եւ բարձր մշակոյթ ունեցող ժողովուրդներէն մէկն են: Հակառակ անվերջ կրկնուող արշաւանքներու, օտար ասպատակողներու, երկարատեւ տիրապետութեան, Հայ ժողովուրդը կրցած է պահպանել իր լեզուն ու

մշակույթը, հարստացնել զայն եւ աննախընթաց ծաղկման հասցնել մեր օրերուն:

Հայաստանի մէջ անգլրագիտութիւնը շատոնց վերացած է:

Բնակչութեան մէջ մեծ տոկոս կը կազմեն բարձրագոյն, թերի բարձրագոյն եւ միջնակարգ կրթութիւն ունեցողները:

Արդի Հայաստան կը գտնուի Անգլերկովկասի մէջ:

Արդի Հայաստանի տարածութիւնը մօտ 30 հազար քառակուսի քիլոմէթր է:

Հայաստանի սահմանակից երկիրներն են. հիւսիսէն՝ Վրաստան, հիւսիս-արեւելքէն եւ արեւելքէն՝ Ատրպէյճան, արեւմուտքէն՝ Թուրքիա եւ հարաւէն՝ Պարսկաստան:

Հայաստանի մայրաքաղաքին անունը Երեւան է:

ԼԵՌՆԱՇՂԹԱՆԵՐ

Հայաստանի մէջ կան բազմաթիւ լեռնաշղթաներ:

Հայաստանի գլխաւոր լեռնաշղթաներուն անուններն են՝ Բազումի լեռնաշղթայ, Շիրակի լեռնաշղթայ, Գուգարաց լեռնաշղթայ, Փամբակի լեռնաշղթայ, Արեգունի լեռնաշղթայ, Սեւանի լեռնաշղթայ, Զանգեզուրի լեռնաշղթայ, Միափորի լեռնաշղթայ, Մեղրիի լեռնաշղթայ:

Հայաստանի մէջ կան նաեւ հրաբխային լեռներ եւ սարահարթեր:

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՆԱԾՈՆԵՐ

Հայաստան թէեւ տարածութեամբ փոքր, բայց հանքերով եւ օգտակար հանածոներով հարուստ երկիր է: Ունի մեծ արժէք ներկայացնող օգտակար հանածոներու շատ տեսակներ:

Գունաւոր եւ հազուագիւտ մետաղներ. պղինձ, գինի, կապար, ոսկի, արծաթ

եւայլն:

Սեւ մետաղներ. երկաթ, քրոմիտ եւայլն.

Շինանիւթեր. տուֆ, պեմզան, պազալի, կրանիդ, կրաքար, մարմար, կաւ եւայլն:

ԿԼԻՄԱՆ

Հայաստան թէպէտ տարածքով փոքր է, սակայն իր լեռնային մակերեւոյթին ալլազանութեան շնորհիւ ունի բազմազան կլիմայ:

1. Չոր մերձարեւադարձային կլիմայի գօտի՝ տաք ու երկարատեւ ամառով եւ մեղմ ձմեռով: Ձիւն կու գայ, բայց հաստատուն ծածկ չի կազմեր:

2. Չոր ցամաքային կլիմայի գօտի. կը յատկանշուի ոչ շատ ցուրտ ձմեռով եւ տաք ու չոր ամառով:

3. Չոր տափաստանային բարեխառն կլիմայի գօտի. կը յատկանշուի ոչ խիստ ցուրտ ձմեռով եւ կարճատեւ հաստատուն ձիւնածածկոյթով:

4. Լեռնա-տափաստանային կլիմայի գօտի. կը յատկանշուի պաղ, խիստ ձմեռներով, հաստատուն ձիւնածածկոյթով:

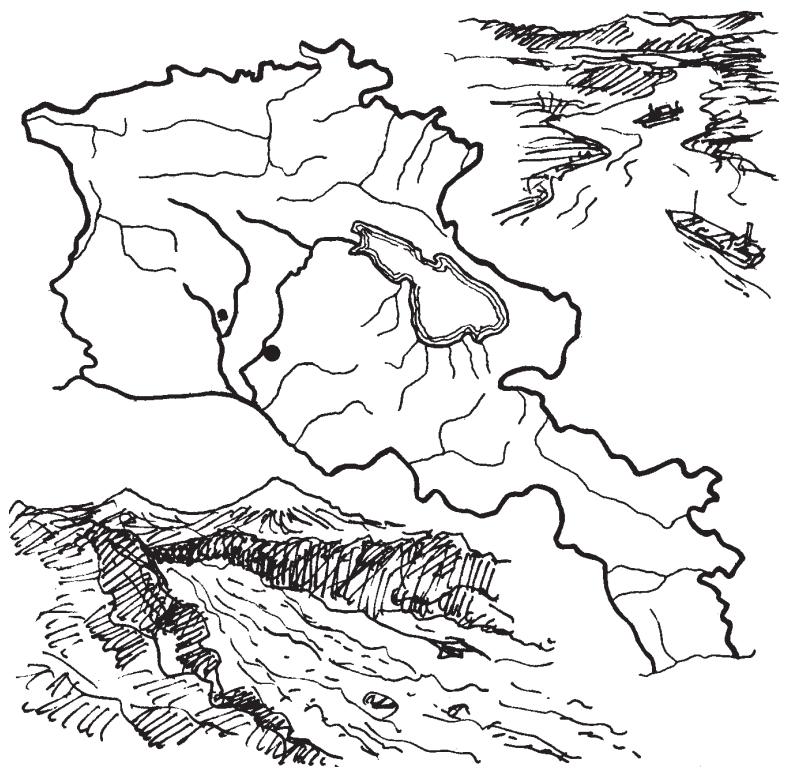
5. Բարեխառն-անտառային կլիմայի գօտի. կը յատկանշուի ոչ խիստ ձմեռով, կայուն ձիւնածածկոյթով, զով ամառով:

6. Ցուրտ լեռնային կլիմայի գօտի. կը յատկանշուի խիստ ցուրտ եւ երկարատեւ ձմեռով, զով ամառով:

ՊԵՏԵՐԸ

Հայաստանի գետերը լեռնային շրջավայրի հետեւանքով կը հոսին սրընթաց, յաճախ կը գահավիժին մեծ բարձրութիւններէ եւ կ'առաջացնեն սահանքներ ու գեղեցիկ ջրվեժներ:

Գտնել ստորեւ տրուած ա ն ու ն ն եր ու ն

համապատասխանող քառակուսիներուն մէջ եւ շրջանակել: Մնացեալ գիրերով կազմել իմաստալից նախադասութիւն մը:

Արաքս	ա	ր	ա	ֆ	ս	ժ	ֆ	ա	ս	ա	խ	ա	Կուր
Ախուրեան	ր	գ	ա	ր	ա	վ	ե	դ	ի	չ	դ	ր	Դերեղ
Մեծամօր	փ	ա	փ	ի	հ	ղ	ա	ջ	փ	ա	ժ	գ	Աղստեւ
Քասախ	ա	ւ	ա	ա	ս	փ	ս	ե	ա	փ	ա	ի	Արգիճի
Հրազդան	ջ	ա	ժ	ի	ն	ի	գ	փ	գ	ժ	ւ	ժ	Մասրիկ
Ազատ	կ	ր	բ	խ	ր	ա	ն	ն	ե	դ	օ	ի	Ձկնագետ
Արփա	ն	ա	ա	ա	ր	ա	ա	ւ	ե	ւ	ժ	ր	Գաւառագետ
Ողջի	ա	գ	կ	ո	ե	փ	վ	բ	ո	ր	ա	գ	Ձորագետ
Որոտան	գ	ե	ջ	ր	ո	ե	ե	դ	փ	ե	ս	ր	Փամբակ
	ե	փ	ու	ր	ու	դ	ն	ա	ա	ն	ր	ու	
	փ	խ	ո	ղ	գ	ի	ն	ն	ե	ն	ի	ր	
	տ	կ	ու	ր	ն	ե	ն	գ	ր	ե	կ	ւ	

ՍԵՒԱՆԱՅ ԼԻՃ

Աշխարհի վրայ ամենէն գեղեցիկ լիճը Սեւանայ լիճն է:

Հայաստանի մէջ կան մշտական ջուր ունեցող 95 լիճեր, որոնցմէ ամենէն մեծը Սեւանն է:

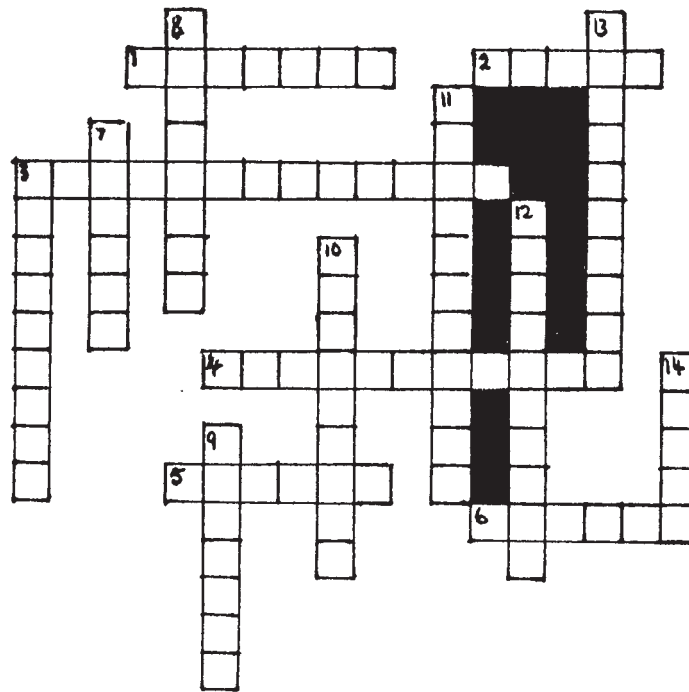
Հայաստանի գլխաւոր լիճերուն անուններն են՝ Սեւան, Արփի, Մեծամօր, Քարի եւ Պարգ:

Սեւանայ լիճը կը գտնուի ծովու մակերեսէն 1898 մետր բարձրութեան վրայ եւ կը գրաւէ 1249 քառակուսի քիլոմետր տարածութիւն: Աշխարհի ամենաբարձրադիր լեռնային լիճերէն մէկն է:

Սեւանը բնութեան հազուագիւտ հրաշալիքներէն մէկն է: Սեւանայ լիճը ունի պարզ, անուշահամ եւ կապոյտ ջուր:

Սեւանայ լիճին մէջ կան բազմատեսակ ընտիր ձուկեր:

Անոնցմէ ամենէն ընտիրը «Իշխան» ձուկն է, որ Սեւանէն զատ ուրիշ ոչ մէկ տեղ կը գտնուի:

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

- 1- ... լիճը կը գտնուի ծովու մակերեսէն 1898 մետր բարձրութեան վրայ:
- 2- Սեւանայ լիճին մէջ կայ ... ձուկը, որ Սեւանէն զատ ուրիշ ոչ մէկ տեղ կը գտնուի:
- 3- Սեւանը բնութեան հազուագիւտ ... մէկն է:
- 4- Պեղումներէն յայտնաբերուած են ...:
- 5- Բազմաթիւ թանկարժէք իրերու հետ մէկտեղ յայտնաբերած են կաւամաններ, որոնք ներկուած են ... եւ
- 6- ... գոյներով:

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

- 3- Ներկերը ... տարիներ յետոյ, չեն կորսնցուցած իրենց սկզբնական վառ գոյնը:
- 7- Սեւանայ լիճը ունի պարզ, անուշահամ եւ ... ջուր:
- 8- Սեւանայ լիճը աշխարհի ամենաբարձրադիր ... լիճերէն մէկն է:
- 9- Աշխարհի վրայ ամենէն ... լիճը Սեւանայ լիճն է:
- 10- Սեւանայ լիճին ... իջնելու հետեւանքով, ներկայիս անոր յատակին մէկ մասը ցամքած է:
- 11- Լիճին ցամքած յատակին վրայ կատարուած ... պեղումները յայտնաբերած են բազմաթիւ թանկարժէք իրեր:
- 12- Ներկերը հազարաւոր տարիներ յետոյ մինչեւ մեր օրերը չեն ... կորսնցուցած իրենց սկզբնական վառ գոյնը:
- 13- Բազմաթիւ թանկարժէք իրերու հետ մէկտեղ յայտնաբերուած են ... որոնք ներկուած են կարմիր եւ ճերմակ գոյներով:
- 14- Սեւանայ լիճին մէջ կան բազմատեսակ ընտիր ...:

Սեւանայ լիճին մակարդակը իջնելու հետեւանքով, ներկայիս անոր մէկ մասը ցամքած է: Լիճին ցամքած յատակին վրայ կատարուած հնագիտական պեղումները յայտնաբերած են անցեալին այստեղ ապրած բնակիչներու, անոնց կենցաղին, մշակոյթի զարգացման վերաբերող բազմաթիւ յուշարձաններ, մեծ թիւով դամբարաններ, լայն ուղիղ փողոցներ:

Թանկարժէք իրերու հետ մէկտեղ յայտնաբերուած են կաւամաններ, որոնք ներկուած են կարմիր եւ ճերմակ գոյներով: Ապշեցուցիչ է որ այդ ներկերը հազարաւոր տարիներ յետոյ, մինչեւ մեր օրերը չեն կորսնցուցած իրենց սկզբնական վառ գոյնը:

Պեղումներով ձեռք բերուած տուեալները կը հաստատեն թէ Սեւանայ լիճը 3000–5000 տարի առաջ եղած է անհամեմատ աւելի ցած մակարդակի վրայ, քան այժմ:

ՔԱՂԱՔՆԵՐ

Հայաստանի բնակչութեան ճնշող մեծամասնութիւնը՝ մօտ 95%-ը հայեր են: Հայաստան ունի աւելի քան 3,000,000 բնակիչ:

Հայաստանի մէջ կան 25 քաղաքներ, 33 քաղաքատիպ աւաններ եւ շուրջ 1000 գիւղեր:

Հայաստանի ամենամեծ քաղաքներն են՝ Երեւան, Լենինական (Գիւմրի) եւ Կիրովական (Վանաձոր):

Միւս կարեւորագոյն քաղաքներն են՝ Էջմիածին, Հրազդան, Աբովեան, Ղափան, Հոկտեմբերեան, Դիլիջան, Չարենցաւան, Կամօ, Ալավերտի, Գորիս:

Հայաստանը կարելի է բաժնել քանի մը շրջաններու՝

Արարատեան գոգաւորութիւնը

Սեւանի աւազանը

Շիրակի սարահարթը

Զանգեզուրի լեռնային շրջանը

Արփա գետին հովիտը

Լօռի-Փամբակի շրջանը

Աղստեւ գետին վերին աւազանը

ՀԻՆ ՀԱՅՈՑ ԿՐՕՆԸ

Քրիստոնէութեան Հայաստան մուտքէն առաջ, բոլոր ապրող ազգերու նման հայերն ալ հեթանոս էին, այսինքն կը պաշտէին զանազան «աստուածներ»:

Այդ «աստուածներ»ը կը ներկայանային կենդանիներու մարմինով եւ մարդկային գլուխներով, որոնք կուռք կը կոչուէին: Այդ «աստուածներ»ը կը զետեղէին մեհեաններու մէջ, զոհեր կը մատուցանէին անոնց եւ տօներու առթիւ մեծ հանդիսութիւններ կը կատարէին: Այս արարողութիւնները կը կատարուէին քուրմերու կողմէ, որոնց գլխաւորը կը կոչուէր քրմապետ:

Երեւանէն դէպի արեւելք, Ազատ գետի ափին վրայ, Գառնի գիւղին մօտ կը գտնուին հին Գառնիի բերդին եւ հեթանոսական տաճարին աւերակները: Ճարտարարուեստական եւ ռազմական արուեստի տեսակէտէն այս բերդը եզական է պատմական Հայաստանի հնութիւններուն մէջ: Տաճարը կառուցուած է եօթանասունական թուականներուն՝ հին հայկական ճարտարապետութեան ոճի եւ յունահռովմէական կառուցողական արուեստի նուրբ ու ճաշակաւոր միահիւսմամբ:

Ամբողջ շինութիւնը կառուցուած է 5-6 թոն կշռող պազալիէ խոշոր քարերով: Խոյակները եւ քիւերը զարմանալի վարպետութեամբ զարդարուած են բազմապիսի զարդաքանդակներով եւ խորաքանդակներով: Այժմ Գառնիի տաճարը վերականգնուած է:

ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾԻՆ

Մենք էջմիածին գաղինք եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսը տեսանք:

էջմիածին, նախկին՝ Վաղարշապատ, կը գտնուի Երեւանէն 20 քիլոմետր հեռու:

Հայաստանի մէջ քրիստոնէութիւնը պետական կրօնք հռչակուեցաւ 301 թուականին: Հայ ժողովուրդին կը պատկանի աշխարհի մէջ առաջին Քրիստոնեայ ազգը ըլլալու պատիւը:

303-ին Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի նախաձեռնութեամբ կառուցուած է էջմիածնայ Մայր Տաճարը, որ դարձած է Հայաստանեայց Եկեղեցիի կեդրոնը: Էջմիածին կը նշանակէ իջաւ Միածին Յիսուս Քրիստոս: Էջմիածին այժմ է նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Մայր Աթոռը:

էջմիածինէն 3 քիլոմետր հեռաւորութեան վրայ կը գտնուին Զուարթնոց տաճարին աւերակները: Էջմիածնի շրջանին մէջ կը գտնուին Սուրբ Գայանէի, Սուրբ Հռիփսիմէի, Սուրբ Շողակաթի տաճարները:

Ամէն տարի Սուրբ էջմիածին կ'այցելեն շուրջ կէս միլիոն ուխտաւորներ եւ զբօսաշրջիկներ:

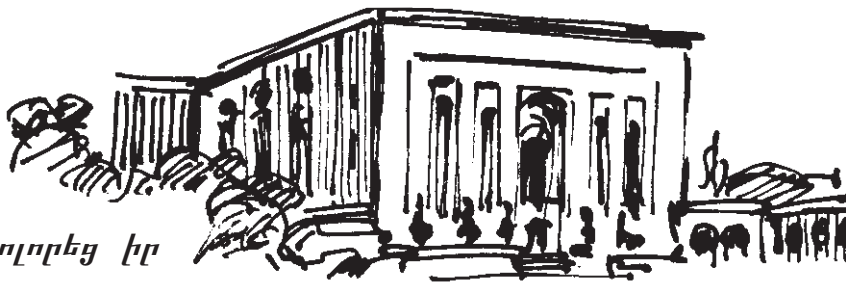
ԵՐԵՒԱՆ

Երեւանը Հայաստանի մայրաքաղաքն է: Երեւանը աշխարհի հնագոյն քաղաքներէն մէկն է: 1968-ին ան բոլորեց իր գոյութեան 2750 տարին:

Քաղաքին հարաւային կողմը, ընդամէնը 50 քմ. հեռաւորութեան վրայ, վեր կը խոյանան Մեծ ու Փոքր Մասիսները, սպիտակափառ գագաթով, որոնք հոյակապ տեսարան մը կը ներկայացնեն:

«Երեւան» անուանումը, ըստ գիտնականներու, առաջացած է Արկիշտի թագաւորին կողմէ հիմնադրուած (Ք.Ա. 782-ին) «էրեբունի» միջնաբերդի անունէն, որ քաղաքի ներկայ սահմաններուն մէջ կը գտնուի:

Երեւանը այժմ յայտնի է որպէս մշակութային մեծ կեդրոն: Երեւանի մէջ կեդրոնացած է Հայ Մշակոյթի հնագոյն գանձերուն մեծագոյն մասը:

Անոնց մէջ մասնաւորապէս մեծ արժէք կը ներկայացնէ Մեսրոպ Մաշտոցի անուան հին ձեռագիրներու գիտա-հետազոտական հիմնարկութիւնը՝ Մատենադարանը: Հոն մեծ խնամքով կը պահուին 5-րդ դարէն սկսեալ Հայ եւ օտար հեղինակներու կողմէ մագաղաթի եւ թուղթի վրայ գրուած մօտ 11 հազար ամբողջական մատեաններ, 4000 պատառիկներ:

Անոնց մէջ կան համաշխարհային գրականութեան համար խիստ արժէքաւոր այնպիսի գրուածքներ, որոնց բնագիրները չկան, իսկ թարգմանութիւնը պահուած է միայն հայերէնով:

Մատենադարանը իր վրայ բեւեռած է աշխարհի բազմաթիւ գիտնականներու ուշադրութիւնը:

Երեւանը հիացում կը պատճառէ իր ճարտարապետական գեղեցիկ կառոյցներով ու հոյակապ կոթողներով, որոնց մէջ օգտագործուած են հայկական ճարտարապետութեան լաւագոյն աւանդութիւնները:

Հայ քանդակագործութեան անվիճելի նուաճումներէն են՝

ՀԱՅԿ ՆԱՀԱՊԵՏԻ ԱՐՁԱՆԸ

Բել կը կոչուէր այն հսկան, որ պետն էր Բաբելոնի աշտարակը շինողներուն: Ան կ'ուզէր որ բոլորն ալ հնազանդէին իրեն:

Հայկ չուզեց հպատակիլ Բելի: Ան հաւաքեց իր գերդաստանը եւ հեռացաւ Բելի սահմաններէն:

Բռնակալ Բել երբ լսեց որ Հայկ իր գերդաստանով հեռացած է իր սահմաններէն, լուր ղրկեց անոր, որ վերադառնայ անմիջապէս իր իշխանութեան տակ: Հայկ մերժեց:

Բել զայրացաւ եւ սկսաւ պատրաստութիւն տեսնել բռնի ուժով վերադարձնելու համար Հայկը:

Հայկ երբ լուր առաւ, հաւաքեց իր բանակը, ելաւ բլուրի մը գագաթը եւ սպասեց Բելի բանակին:

Յանկարծ Հայկ դիմացի բլուրին վրայ նշմարեց Բելը: Լարեց աղեղը, նշան առաւ եւ նետը արձակեց Բելի վրայ: Նետը ծակեց Բելի կուրծքը պաշտպանող երկաթը եւ անոր մարմինին մէջէն անցնելով զայն գետին տապալեց:

Հայկ յաղթեց:

Հայկ Նահապետի յաջորդները իր անունով կոչուեցան Հայ, իսկ այն երկիրը, ուր ինք ապրեցաւ՝ Հայաստան, բոլոր Հայերու Հայրենիքը:

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆԻ ԱՐՁԱՆԸ

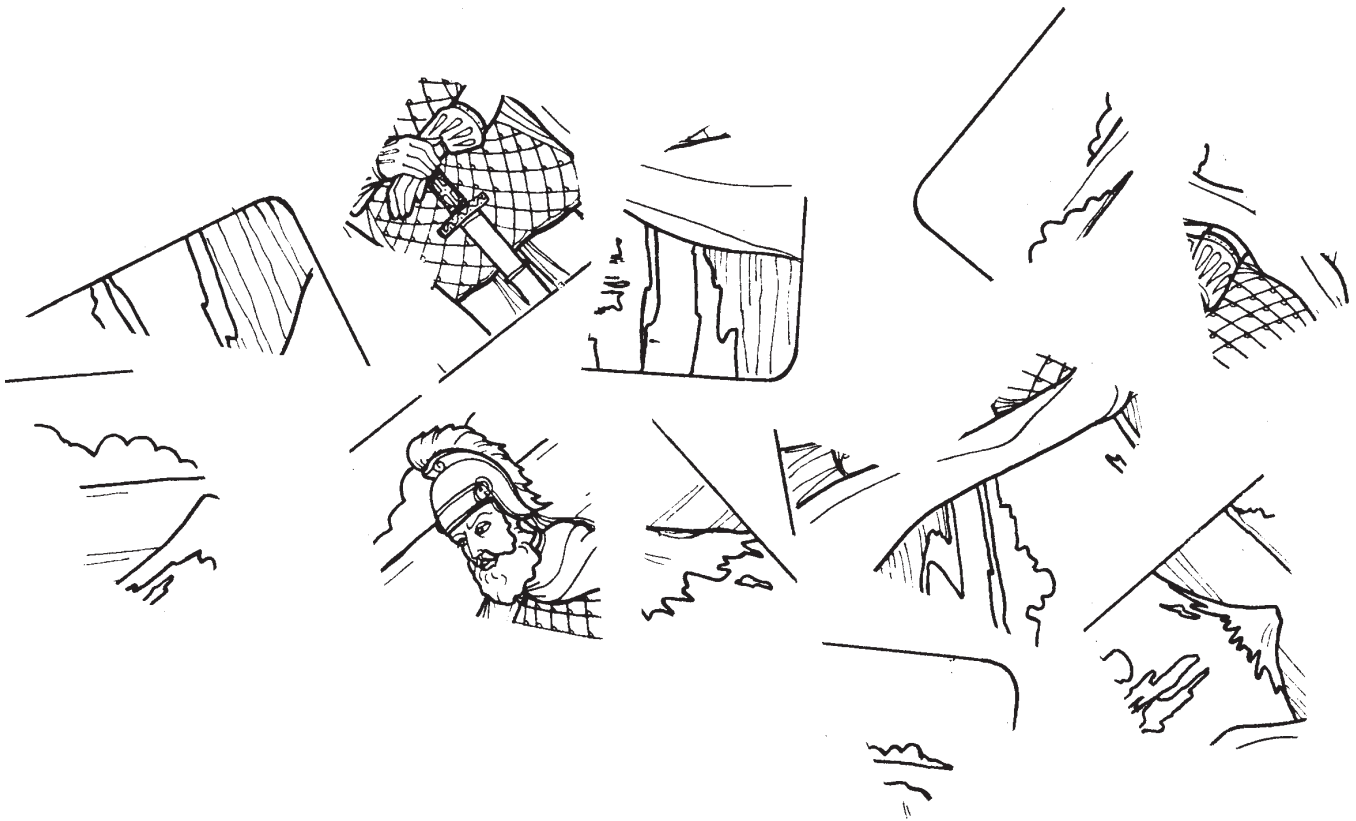
Վարդան Մամիկոնեան հայ զօրավար մըն էր, որ պարսիկներուն դէմ պատերազմեցաւ 451 թուականին՝ պաշտպանելու համար իր կրօնքն ու հայրենիքը:

Պատերազմը տեղի ունեցաւ 451 թուականին, Հայաստանի Տղմուտ գետի եզերքը եւ Աւարայր դաշտին մէջ, ուր հայ զինուորները քաջաբար կռուեցան: Վարդան Մամիկոնեան եւ 1036 հոգի հայոց կողմէն, իսկ 3,544 հոգի պարսիկներու կողմէն մահացան:

Պատերազմը վերջացաւ ի նպաստ պարսիկներուն:

Աւարայրի ճակատամարտը ցոյց տուաւ թէ հայ ազգը կրնայ քաջութեամբ իր հաւատքն ու հայ-

Այս նկարները կտրել, փակցնել եւ Վարդան Մամիկոնեանի նկարը կազմել:

րենիքը պաշտպանել մեծ ու բռնակալ ուժերու դէմ. թէ կրնայ պարտուիլ՝ սակայն չմեռնիլ, կրնայ չարչարուիլ՝ սակայն իր իրաւունքները չզոհել:

Վարդանանց պատերազմի շնորհիւ հայ ժողովուրդը շարունակեց ազատօրէն աղօթել ի՛ր լեզուով, իր եկեղեցիներուն մէջ եւ ազատօրէն ապրիլ իր հայրենիքին մէջ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ ԱՐՁԱՆԸ

Հայ ժողովուրդի ազգային մեծ բանաստեղծը:

Թումանեանը հանճարեղ բանաստեղծ է եւ մեծաշնորհ արձակագիր: Անոր ստեղծագործութիւններուն մէջ կարծես թէ ժողովուրդն է որ կը խօսի՝ իր հոգերուն, վիշտերուն եւ ուրախութիւններուն մասին:

Թումանեանը մանուկներու սիրելի բարեկամն է, մեր մեծագոյն մանկագիրը:

Թումանեանի գլխաւոր գործերէն են՝ վիպերգներ՝ «Անուշ», «Սասունցի Դաւիթ», աւանդավէպեր եւ գեղօններ՝ «Ախթամար», «Աղաւնու Վանքը», «Շունն ու կատուն», պատմուածքներ՝ «Գիքորը», «Նեսոյի Քարաբաղնիսը», բազմաթիւ քնարական բանաստեղծութիւններ, քառեակներու շարքը, հեքիաթներ եւ զրոյցներ:

Յովհաննէս Թումանեան հետեւալ պատմութիւնը գրած է: Եկէք միասին կարդանք:

ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐԸ

Աքաղաղը օր մը տանիքը կը բարձրանայ՝ որպէսզի աշխարհը տեսնէ: Վիզը կ'երկարէ՝ բայց բան մը չի տեսներ:

Դիմացի լեռը կ'արգիլէր:

— Քուչի՛կ աղբար,՝ կը հարցնէ աքաղաղը բակին մէջ պառկած շունին,՝ կարելի է դուն գիտես, լերան ետեւը ի՞նչ կայ:

— Ես չեմ գիտեր,՝ կը պատասխանէ Քուչիկը:

— Հապա մինչեւ ե՞րբ պիտի այսպէս մնանք: Եկուր, երթանք եւ տեսնենք թէ ի՞նչ կայ աշխարհի մէջ:

Շունը կը համաձայնի: Խօսքը մէկ կ'ընեն ու կը փախչին:

Կ'երթան, կ'երթան եւ իրիկունը կը հասնին անտառ մը:

Աքաղաղը կը թառի մօտիկ ծառի մը վրայ ու կը քնանայ:

Լուսադէմին քաղաղը կը կանչէ.

— Կուկուլի կո՛ւ...

Աղուէսը կը լսէ քաղաղին ձայնը:

«Վա՛հ, այս ուրկէ՞ եկաւ, ահա լաւ նախաճաշ մը ինծի համար», կը մտածէ աղուէսը եւ ուրախ-ուրախ կը վազէ:

— Բարի լոյս, ոսկեփետու՛ր քաղաղ, ի՞նչ կ'ընես դուն այս կողմերը:

— Կ'երթանք աշխարհ տեսնելու,– կը պատասխանէ քաղաղը:

— Օ՛, ի՛նչ լաւ մտածեր էք,– կ'ըսէ աղուէսը.– երկար ատենէ ի վեր ես ալ ասանկ շնորհքով ընկեր մը կը փնտռէի. ի՛նչ լաւ է որ հանդիպեցանք իրարու. շո՛ւտ, վա՛ր իջիր ծառէն, որպէս զի չուշանանք:

— Ես համաճայն եմ,– կ'ըսէ քաղաղը,– միայն թէ ընկերս ալ պէտք է համաճայնի. այն ատեն ես

վար կ'իջնեմ ծառէն եւ միասին կ'երթանք:

— Ո՞ւր է ընկերդ:

— Այդ թուփին տակ:

«Ասոր ընկերը անշուշտ իրեն պէս աքլոր մը ըլլալու է, ատ ալ իմ ճաշս է», կը մտածէ աղուէսը ու կը վազէ թուփին մօտ:

Յանկարծ շունը դուրս կ'ելլէ իր պառկած տեղէն եւ աղուէսը լեղապատառ կը փախչի:

— Կեցի՛ր, աղուէ՛ս, կեցի՛ր, մի՛ աճապարեր, մենք ալ կու գանք, այդպէս ընկերութիւն չ'ըլլար,– կը ձայնէ քաղաղը ու կը խնդայ աղուէսին վրայ:

ՍԱՍՈՒՆՅԻ ԴԱԽԹԻ ԱՐՁԱՆԸ

Սասունցի Դաւիթի արձանը կը գտնուի կայարանամերձ հրապարակին վրայ, ծաղիկներով շրջապատուած ջրաւազանի մը մէջ: Պատուանդանը հայոց աշխարհի բնութիւնը յիշեցնող ժայռ մըն է: Ժայռին վրայ կանգնած է ծառացած ահարկու ձի մը՝ Քուռկիկ Զաւախին, իսկ անոր վրայ՝ հայ ժողովրդական դիւցազներգութեան ազատատենչ հերոս Սասունցի Դաւիթը՝ թուր կայծակին զոյգ ձեռքերով բռնած, ձիուն հետ առաջ նետուելու դիրքով: Ժայռին վրայ դրուած է թաս մը, որուն մէջէն կը հոսի ջուրը: Այս արձանը կը խորհրդանշէ այն միտքը, թէ համբերութեան «բաժակը լեցուելէն» յետոյ հայ ժողովուրդը կը վերցնէ թուրը, ինքզինք պաշտպանելու բռնակալներուն դէմ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԱՐՁԱՆԸ

Գիտէ՞ք որ Կոմիտասի շնորհիւ հայ ժողովրդական երգն ու երաժշտութիւնը տարածուեցան աշխարհիս մէջ:

Ո՞վ չէ լսած անոր սքանչելի երգերն ու պարերգները, ո՞վ չէ յուզուած անոր քաղցրահնչիւն երգերով ու նուագով: Որո՞ւ հոգիին խորքը չեն թափանցած անոր «Կաքաւիկ»ը, «Հոռովել»ը, «Ալագեազ»ը, ու «Կռունկ»ը...

Ան չատ կը սիրէր երգն ու երաժշտութիւնը, ուստի մեծ եռանդով կ'ուսումնասիրէր զանոնք: Ազատ ժամերուն կը շրջէր գիւղէ գիւղ եւ հաճոյքով կը լսէր հայ գիւղացիին երգերն ու պարերգները, կը հաւաքէր ու գրի կ'առնէր զանոնք՝ յետոյ մշակելու եւ կատարելագործելու համար:

Կոմիտաս իր ամբողջ հուլիսամյա հայ երաժշտութեան եւ կորուստէ փրկեց զայն:

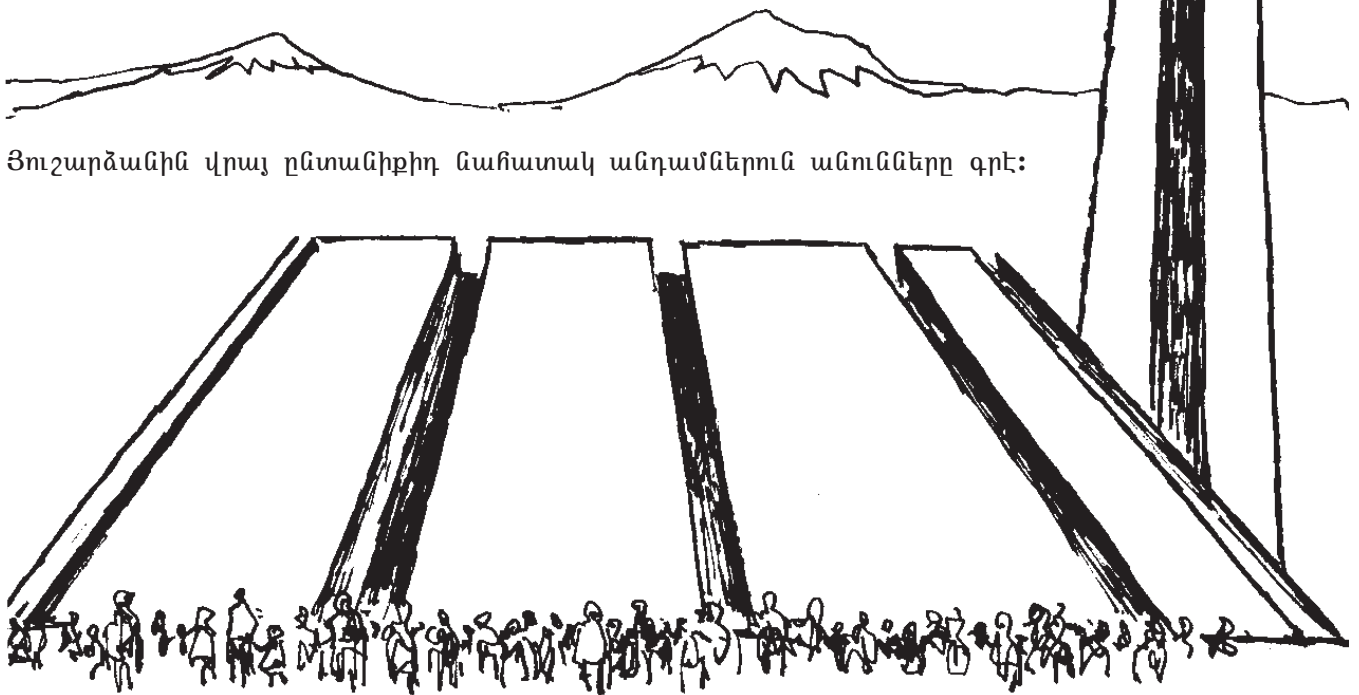
Հիմա բոլորս միասին երգենք «Կաքաւիկ»ը:

ՆԱՀԱՏԱԿԱՅ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Մեծ Եղեռնը պատահեցաւ 1915-ին:

Մեծ Եղեռնին Հայաստանի բնակչութեան 2/3-ը սպան-
նուեցաւ թուրքերուն կողմէ:

1915-ի Մեծ Եղեռնի զոհերուն ի յիշատակ կառուցուած
յուշարձանը կը գտնուի Ծիծեռնակաբերդի զբօսայգիին մէջ եւ
կը կոչուի Նահատակաց Յուշարձան:

Յուշարձանին վրայ ընտանիքիդ նահատակ անդամներուն անունները գրէ:

ԱՇՏԱՐԱԿ

Քասախ գետի երկայնքին կը գտնուի Աշտարակը, որ ունի 11 հազար բնակիչ։ Ամբողջովին թաղուած է խաղողի փարթամ այգիներու եւ մրգաստաններու մէջ։

Աշտարակէն 11 քլմ. դէպի վեր՝ Արագածի ստորոտը կը գտնուի Բիւրականի Աստղադիտարանը, զոր կը ղեկավարէ Հայ անուանի գիտնական Վիքթոր Համբարձումեան։

Աշտարակի մօտ՝ Օշական գիւղին մէջ կը գտնուի հայերէն գիրերը ստեղծող հանճարեղ Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզմանը։

Մեսրոպ Մաշտոց 404 թուականին հնարեց Հայերէն Այբուբենը։

Գիրերու գիւտին լուրը շուտով տարածուեցաւ Հայաստան աշխարհի մէջ։ Հայաստանի թագաւոր Վռամշապուհ, Կաթողիկոսը՝ Սահակ, նախարարները, պալատականները եւ ժողովուրդը փառաւոր ընդունելութիւն մը ըրին Մեսրոպ Մաշտոցին՝ երբ ան յաղթական վերադարձաւ հայրենիք, որովհետեւ ոչ մէկ ուրիշ յաղթանակ պիտի կարենար պաշտպանել հայ ժողովուրդը կորուստի եւ ճուլումի դէմ։

ՕՐ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

«Օր մը Հայաստանի մէջ»: Այս էր կարգախօսը Սեպտեմբեր 22-ի Առաջնորդարանի «Վի» սրահին մէջ կազմակերպուած ընդունելութեան, նախագահութեամբ Առաջնորդ Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեանի: Այս ընդունելութիւնը կազմակերպուած էր այս ամրան Օգոստոս ամսուն, հայրենի հիւրընկալութիւնը վայելած հինգ ուսուցիչներու եւ տասնմէկ աշակերտներու կողմէ:

Եւ իրաւամբ, Հայ Դպրոցներու Կրթական Կեդրոնի տնօրէն Սիլվա Տէր Ստեփանեան ջանք չէր խնայած ամէն մանրամասնութիւն բծախնդրութեամբ հոգալու, որպէս զի Հայաստանէն նոր վերադարձողներն ու անոնց հարազատները միատեղ իրենք զիրենք Մայր Հայրենիքի մէջ զգային:

Հայկական երաժշտութիւն, պատերուն վրայ՝ ներս մտնողները դիմաւորող հայ մտաւորականներու դիմանկարներ, քարտէզներ եւ Հայաստանի մշակոյթի ու յուշարձաններու պահպանութեան նախարարութեան կողմէ պատրաստուած պատմական Գառնիի, Ամբերդի, Հաղարծինի, Գեղարդի գունազարդ վահանակներ:

Հայկական աւանդութեան համաձայն, այս օրն ալ, Ծաղկաձորի, Կիրովականի, Լենինականի (Գիւմրի) այցելութեան օրերուն նման՝ սկսաւ աղ ու հացի հիւրասիրութեամբ՝ հայկական տարազներ հագած Անի Ղժանեանի ու Յակոբ Ադամեանի կողմէ:

Ու այդ «աղ ու հաց»ով ալ բացուեցան կարծէք լեզուները մեր մանուկներուն, մեր անգին Մեսրոպեանով «թոթովելու» համար Հայրենիքէն ստացած իրենց տպաւորութիւններուն, զգացումներուն ու ապրումներուն մասին: Սրտաբուխ ու անկեղծ էր Սարգիս Ճէպէճեանը (Թէնէֆլայ, Նիւ Ճըրզի). «Առաջին շաբթուան դժուարութիւններէն ետք, մնացեալ օրերը այնքան ուրախ ու լեցուն անցան, որ անոնք բոլորովին աննշան մնացին ու մոռցուեցան, մեզի հանդէպ ցուցաբերուած ջերմ ընդունելութեան շնորհիւ»: Իսկ Արա Պօղոսեանին համար (Նիւ Եորք) Հայրենի հողին վրայ ըլլալու հպարտութեան հետ մէկտեղ մեծապէս հաճելի էր զանազան քաղաքներէ ու երկիրներէ հայ պատանիներու հանդիպիլը եւ անոնց հետ բարեկամութիւն հաստատելը: «Շնորհակալ եմ Հայկական դպրոցի ուսուցիչներուս, որ մեզի հայերէն սորվեցուցին, եթէ ոչ որքան դժուար պիտի ըլլար հասկցուիլ Ֆրանսայէն, Գերմանիայէն, Անգլիայէն կամ Եգիպտոսէն եկած ինծի տարեկից տղոց հետ. հիմա ես Հայ բարեկամներ ունիմ ամէն տեղ»:

Իւրայատուկ իրենց ոճերով նոյն խօսքերը կրկնեցին Դանիան, Կրէկը, Նորան,

Արան, Ազնիւը, որ ըսաւ. «Ես Հայաստանը շատ-շատ սիրեցի: Ամէն հայ աշակերտ պէտք է երթայ ու տեսնէ Հայաստանը»:

Մէկ ամիս Կիրովականի (Վանաձոր) «Արտեկ» ճամբարի մէջ հայրենի բնութեամբ, հայ ընկերներով եւ հայրենի մանկավարժներ՝ Ռուբէնի, Սուսանայի, Հրաչի նման անձնաւորութիւններով շրջապատուած երեխաներուն համար անմոռանալի պիտի մնան իրենց այցելութիւնները դէպի Սեւան, Հաղարծին, Գառնի ու Գեղարդ: Մեծ փորձառութեան հետ, հաճելի յիշատակներով պիտի թերթատեն իրենց պատանի մատներուն հպումով առնուած լուսանկարները՝ Սարտարապատին, Ծիծեռնակաբերդին, Սասունցի Դաւիթին ու Վարդան Մամիկոնեանին:

Նոյնքան ջերմ ու խոր ապրումներով լեցուած էին սրտերը հինգ ուսուցիչներուն՝ Ոսկի Տաղտելէն (Ս. Նահատակաց, Նիւ Եորք), Շաքէ Գատէհեան (Լուսաւորչեան Հայ Դպրոց, Նիւ Եորք) Ռոզ Նաճարեան (Ղեւոնդեանց, Նիւ Ճըրզի), Յակոբ Ղժանեան (Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ, Փրավիտընա), Զարմինէ Պօղոսեան (Մեսրոպ Մաշտոց Հիմնարկ, Նիւ Եորք):

Բոլորն ալ առաջին անգամ ըլլալով կը գտնուէին Մայր Հայրենիք՝ ուխտագնացի հոգեվիճակով ու տարիներու երազը իրականացած տեսնելու երջանիկ զգացումներով: Հայրենի հողին վրայ քալելով հպարտ ու հաստատաքայլ՝ մեծ հիացմունքով ականատես եղան հայրենի ճարտար մատներու տակ ոգի ու կերպարանք ստացած եւ հայկականութիւն ներշնչող մէն մի կոթողին ու յուշարձանին:

Շարժանկարային ետդարձով մը իւրաքանչիւր ուսուցիչ պատմեց իր ապրումներուն մասին՝ Երեւանի օդակայանի շէնքին ճակատի Հայերէն տառերուն ի տես ըլլային անոնք՝ թէ հայ ոստիկանին Հայերէն ազդարարութիւն հնչեցնելուն, Աբովեան փողոցի երկայնքին:

Երազ Արարատի երազային անբիծ յստակութեամբ մէկ օրով երեւիլը՝ թէ Լենինականի Մայր Հայաստանի յուշարձանին կողքին, Անյայտ զինուորի շիրիմին անմար կրակին եւ բողոքող բռունցքի հետ տակաւ բաբախող ու արձագանգող զոհուած Հայ զինուորներուն սրտի համաչափ տրոփիւնի ունկնդրութիւնը:

Քանի՜ օրեր հայ ուսուցչի սփիւռքի առօրեան պիտի լուսաւորեն այդ անմոռանալի օրերու յիշատակները:

Հինգ ուսուցիչներու խումբը մէկ մասնիկն էր Սփիւռքահայութիւնը ներկայացնող 56 հոգինոց խումբին՝ որ այս տարի ալ նախանցեալ 22 տարիներու նման հետեւեցան ուսուցիչներու կատարելագործման հիմնարկի ամառնային դասախօսութեանց շարքին եւ որպէս Հայրենի կառավարութեան հիւրեր՝ պատուընկեցան յա-

տուկ ընդունելութիւններով՝ Կիրովականի, Լենինականի, Երեւանի եւ Էջմիածնի մէջ:

Բառերով ամբողջական հիացմունքն ու հպարտութիւնը ներկաներուն փոխանցելու դժուարութիւնը փարատեց Յակոբ Ղժանեան, որ խօսուն նկարներու գեղեցիկ հաւաքածոյի մը ցուցադրութեամբ ամբողջացուց «Մէկ Օր Հայաստանի Մէջ» վերապրելու ջանքերը:

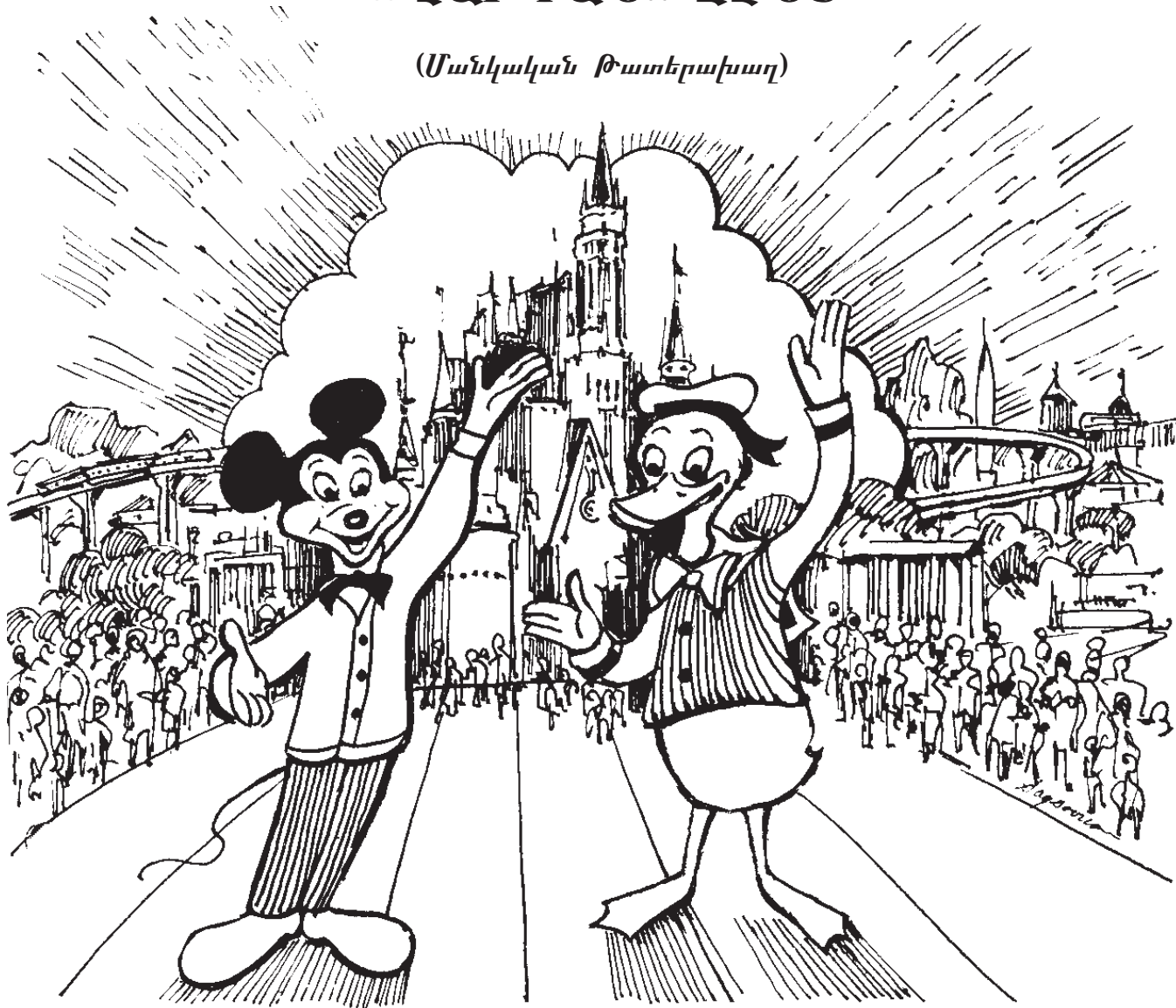
Յուլիս 30-ին երբ խումբը Նիւ Եորքէն կը մեկնէր Երեւան եւ Առաջնորդ Սրբազան Հայրը իր օրհնութիւններով, ծնողներ ողջերթի մաղթանքներով ճամբու կը դնէին իրենց զաւակները՝ բոլորին սրտերուն մէջ հաստատ էր այն համոզումը, թէ անոնք պիտի վերադառնային իրենց հոգիին մէկ մասնիկը հոն ձգած, ու պիտի լսէին հաստատակամ խօսքերը անոնց. «Դարձեալ կ'ուզեմ երթալ», «Ե՞րբ դարձեալ պիտի երթամ»:

Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, հակառակ տասնեակ անգամներ հայրենիք այցելած ըլլալուն, այդ խօսքերը արտասանող պատանիներուն երախտապարտ աչքերով Հայրենիքը նորէ նոր կը տեսնէր կարծէք:

Զարմինէ Պողոսեան

«ՎԱՐԴԱՆ»-ԼԷՆՏ

(Մանկական թատերախաղ)

- Տեսարան՝ «Տիզնիլենտ»: «Տիզնիլենտ»ի մեջ՝ «Վարդան»-Լենտ:
- «Վարդան»-Լենտի դրան առջև՝ ժապաւէն:
- Բացում «Վարդան»-Լենտի:
- Բացման հանդիսութեան ներկայ կը գտնուին Վարդան Մամիկոնեան եւ Ղեւոնդ Երէց:
- Բեմին վրայ կ'երեւին Արա, Մարալ, Նար, Անահիտ, որոնք զբաղած են աթոռները շտկելով եւ ժապաւէնը կապելով:
- Սրահէն եւ բեմին զանազան կողմերէն յանկարծ բեմ կը խուծեն փոքրիկներ՝ զանազան տարազներ հագած եւ «It's a small world after all»ը երգելով:

Գործող Անձեր

- 1- Արա - Մարալ - Նար - Անահիտ
- 2- Միքի-Մաուզ - Տանըլտ-Տաք - Պակզ-Պընի
- 3- Վարդան Մամիկոնեան - Ղեւոնդ Երէց
- 4- Սարգիս - Թալին - Յակոբ - Թամար - Ռաֆֆի - Շահէ - Սոնա - Գէորգ

Ա. ՊԱՏԿԵՐ

Արա - Շատ ուրախ ենք որ «Վարդան»-Լենտի բացման հանդիսութեան եկաք. աւելի լաւ պիտի ըլլար եթէ Վարդանանց օրուան յարմար երգով մը ներս մտնէիք:

Մարալ - Հոգ չէ, Վարդանանց օրուան երգն ալ Վարդան Մամիկոնեանի ներկայութեան կ'երգեն:

Նար - Ի՞նչ է, ի՞նչ կը լսեմ, Վարդանի ներկայութեան կ'երգեն: Ըսել կ'ուզես որ Վարդան Մամիկոնեան դարձեալ պիտի գայ:

Անահիտ - Այո՛, այլապէս ո՞վ պիտի կատարէր «Վարդան»-Լէնտի բացումը եւ մանաւանդ ո՞վ պիտի կտրէր ժապաւէնը: Վարդան Մամիկոնեանէն աւելի յարմար անձ մը կա՞յ արդեօք:

Նար - Ո՛չ, եւ այո՛:

Մարալ - Ո՛չ եւ այո՞: Ի՛նչ աղուոր պատասխան, աւելի յստակ բացատրութիւն մը կրնա՞ս տալ:

Նար - Ղեւոնդ Երէց. ի վերջոյ ինքն ալ կարեւոր դեր մը ունեցաւ Վարդանանց պատերազմի ընթացքին:

Մարալ - Ղեւոնդ Երէցն ալ հրաւիրեցինք: Նկատի ունենալով որ ամէն տարի ան Վարդանի կ'ընկերանար, այնպէս ինչպէս Աւարայրի դաշտին վրայ: Ուրեմն որոշեցինք զինք ալ հրաւիրել:

Նար - Ուրեմն «Վարդան»-Լէնտի բացման հանդիսութեան պատուոյ հիւրերը Վարդան Մամիկոնեանն ու Ղեւոնդ Երէցն են:

Արա - Այո՛, միայն անոնց ներկայացուցիչներով չուզեցինք կատարել «Վարդան»-Լէնտի բացումը:

(Մինչ այդ ներս կը մտնեն Միքի-Մաուզ, Տանըլտ-Տաք եւ Պակզ-Պընի:)

Միքի - Դրան առջեւ բարձրահասակ, գլխուն սաղաւարտ դրած եւ կարմիր տարազով մէկը կեցած է եւ Արան կը փնտռէ:

Տաք - Քովն ալ սեւ զգեստով, մօրուքով եւ խաչով մէկը կայ. ան ալ Մարալը կը փնտռէ:

Պենի - Երկուքն ալ կ'ուզեն վստահ ըլլալ թէ հոս «Տիգնի Լէնտի» «Վարդան»-Լէնտ բաժի՞նն է:

Արա - Այո՛, այո՛, հիւրերը եկած են, Վարդան Մամիկոնեանը եւ Ղեւոնդ Երէցն են, երթանք դիմաւորելու:

(Բոլորը միասին սրահէն ներս կը մտնեն: Մինչ այդ լուսանկարիչը կը նկարէ, իսկ Արա Մարալ հիւրերը կ'առաջնորդեն բեմին կեդրոնը: Միքի, Պենի եւ Տաք անկիւն մը կը քաշուին եւ շուարած կը դիտեն: Փոքրիկները կը շրջապատեն Վարդանն ու Ղեւոնդը:)

Բ. ՊԱՏԿԵՐ

Արա - Շատ ուրախ ենք որ դարձեալ մեր հրաւէրը չմերժեցիք, եկաք միասին տօնելու Վարդանանց Օրը: Այս տարի որոշեցինք տօնակատարութեան տարբեր նկարագիր տալ: Ամէն տարի բազմահազար փոքրիկներ «Տիգնիլէնտ» կ'այցելեն: Ուրեմն յարմար նկատեցինք ունենալ բաժին մը, կոչել զայն «Վարդան»-Լէնտ եւ անոր միջոցաւ մեր հերոսական պատմութիւնը ծանօթացնել բոլոր այցելուներուն: Վարդան - Շատ լաւ մտածեր էք. սակայն հետաքրքրական է գիտնալ թէ ինչպէս կրցաք այս տեղին տիրանալ:

Մարալ - Սիրելի Քաջ Վարդան, կառավարութեան մօտ բազմաթիւ հայ բարեկամներ ունինք, անոնց միջոցաւ կարելի եղաւ անհրաժեշտ կարգադրութիւնը ընել եւ այս փոքրիկ հողին տիրանալ:

Նար - (Մէջտեղ նետուելով) ... եւ պիտի տեսնէք ապագային ալ կարելի պիտի ըլլայ տիրանալ Հայ ժողովուրդին պատկանող բոլոր ՀՈՂԵՐՈՒՆ:

Անահիտ - Քաջ Վարդան, այս Նարին մտահոգութիւնն է, ան անդադար կ'երագէ **ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐՈՒՆ** մասին:

Ղեւոնդ - Ո՛չ միայն Նարը, այլեւ աշխարհի բոլոր Հայերը պէտք է նոյն երազով ապրին, եւ աշխատին անոր իրականացման համար:

Վարդան - Անշո՛ւշտ, բոլոր Հայերը պէտք է տէր կանգնին Հայ Դատին եւ մի՛շտ պատրաստ ու արթուն սպասեն յարմար առիթին՝ հասնելու Մեր Նպատակին:

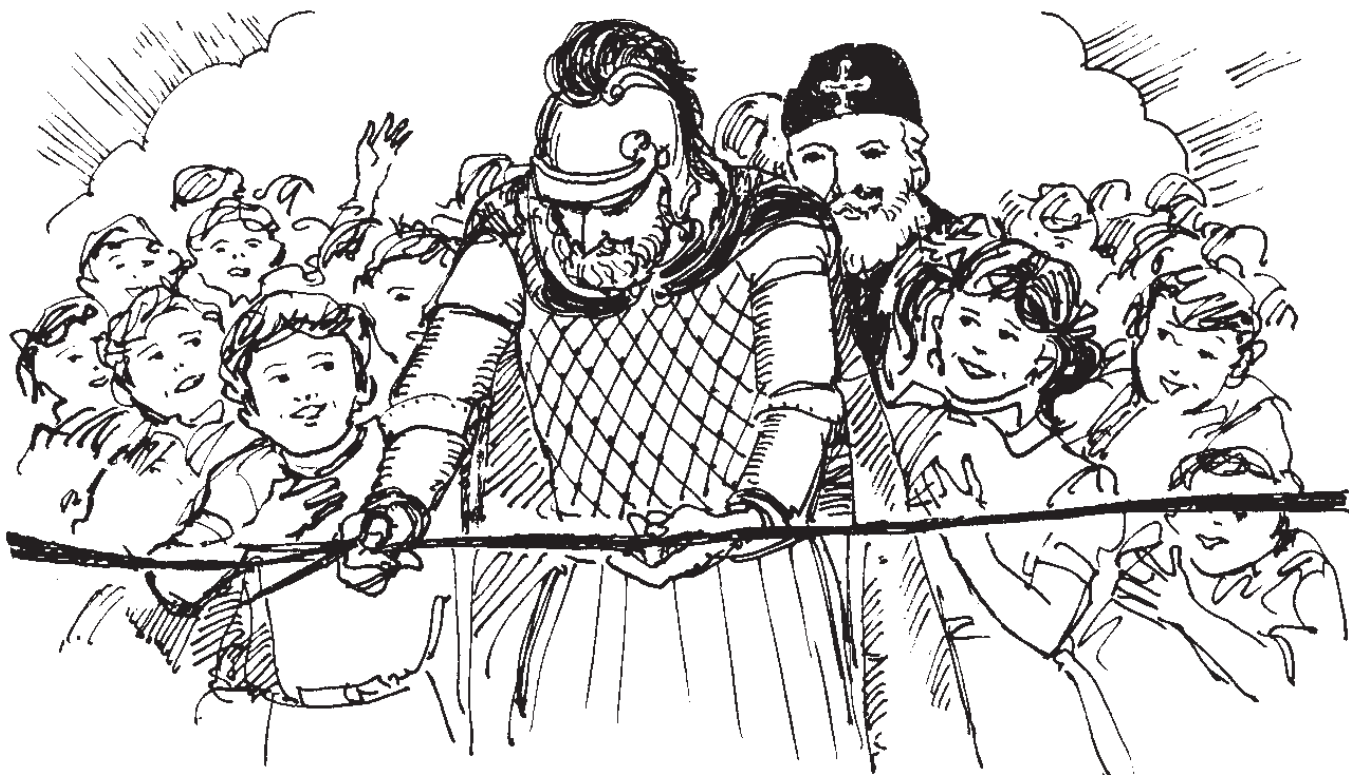
Խումբ - Մենք պիտի հասնինք Մեր ՆՊԱՏԱԿԻՆ...

Վարդան - Հիմա, կրնայի՞ք ինծի բացատրել թէ «Վարդան»-Լէնտ այցելողները ինչպէ՞ս պիտի ծանօթանան մեր պատմութեան:

Անահիտ - Ամիսներով աշխատեցանք եւ կոկիկ յայտագիր մը պատրաստեցինք, երգերով, նուագներով, արտասանութիւններով եւ ճառերով: Ժամը անգամ մը այս յայտագիրը պիտի ներկայացուի այցելուներուն:

Արա - (Բարձրախօսին մօտենալով) Կը տեսնեմ որ բոլոր հրաւիրեալները եկած են, ուրեմն կարելի է սկսիլ մեր այսօրուան յայտագրին:

Սիրելի բարեկամներ, այսօր մեզի համար պատմական օր մըն է, այսօր աշխարհի բոլոր Հայերը կը տօնեն ՎԱՐԴԱՆԱՆՅ ՕՐԸ: Մենք ալ Ամերիկայի մէջ կը կատարենք «Վարդան»-Լէնտի բացումը: «Վարդան»-Լէնտը մեր բոլորին համար պիտի ըլլայ ներշնչման վայր մը: Այժմ պիտի խնդրեմ Քաջ Վարդանէն որ պաշտօնական բացումը կատարէ՝ կտրելով «Վարդան»-Լէնտի ժապաւէնը եւ բանայ դռները այն կեդրոնին, որ պիտի ըլլայ Հայ փոքրիկները խանդավառող միջավայր մը:

(Մարալ եւ Անահիտ կը բերեն ափսէի մը մէջ դրուած մկրատը:

Վարդան կ'առնէ մկրատը եւ կը կտրէ ժապաւէնը:

Լուսանկարիչը կը նկարէ:

Խումբը կ'երգէ:

Քաջ Վարդանի նկարով գունաւոր փուշիկներ կ'արձակուին:

Ծափահարութիւններ...:)

Մարալ - (Բարձրախօսէն) Այժմ կը խնդրենք բոլոր ներկաներէն որ իրենց տեղերը զրաւեն, գործադրել կարենալու համար մեր պատրաստած զեղարուեստական յայտագիրը:

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

— Արտասանութիւն

— Երգ

— Նուագ

ՔԱՉ ՎԱՐԴԱՆԻ ՃԱՌԸ

(Յապաւումներով)

«Շատ պատերազմներ մղած եմ ես, եւ դուք ալ ինծի հետ. երբեմն յաղթած ենք թշնամիներուն քաջաբար, եւ երբեմն ալ անոնք յաղթած են մեզի, բայց աւելի շատ յաղթած ենք, քան թէ յաղթուած:

Այդ ամէն յաղթութիւնները սակայն մարմնի պարծանք էին միայն, որովհետեւ թագաւորին հրամանով կը կռուէինք: Ո՛վ որ փախուստ տար՝ վատ անուն կը ստանար երկրին մէջ ու մահուան կ'արժանանար: Իսկ ո՛վ որ քաջութեամբ յառաջ նետուէր, քաջի համբաւ կը ժառանգէր եւ մեծամեծ պարգեւներ կ'ընդունէր անցաւոր ու մահկանացու թագաւորէն:

«Մենք ալ ամէն մէկս ահաւասիկ մեր մարմինին վրայ ունինք բազմաթիւ վէրքեր, ու յաճախ ըրած ենք քաջութիւններ՝ որոնց համար մեծամեծ պարգեւներ ստացած ենք: Ես այդ քաջութիւնները կը համարեմ անարժէք ու այդ պարգեւները՝ ոչինչ, որովհետեւ անոնք ամէնն ալ պիտի կորսուին:

«Ա՛րդ, եթէ մահկանացու հրամանատարին համար այդ քաջութիւնները կը գործէինք, որքան աւելի՛ եւս պէտք է ընենք մեր անմահ թագաւորին համար, որ տէրն է ողջերուն ու մեռելներուն եւ որ պիտի դատէ մարդիկ իրենց գործերուն համեմատ:

«Ուրե՛մն, կ'աղաչեմ ձեզի, ո՛վ իմ քաջ նիզակակիցներս, մեր քաջութեան հետ վատութիւն չխառնե՛նք:

«Վախը թերահաւատութեան նշան է: Մենք թերահաւատութիւնը շատոնց վտարած ենք մեր մէջէն, թող վախն ալ փախչի մեր մտքէն ու մեր խորհուրդներէն:»

Գ. ՊԱՏԿԵՐ

Վարդան - Զեր պատրաստած յայտագիրը շատ յաջող է. շատ լաւ զարդարած էք ինծի նուիրուած բաժինը: Աւարայրի հերոսամարտը ներկայացնող նկարներն ու տեսարանները հարազատ են: Բայց այցելուները ինչպէ՞ս պիտի ծանօթանան Մեր Պատմութեան, ո՞վ պիտի պատմէ Հայ ժողովուրդի մասին:

Արա - Մասնաւոր անձեր նշանակած ենք, որպէս զի հարց ու պատասխանի ձեւով ներկայացնեն պատմութիւնը:

Վարդան - Հարց ու պատասխանի գաղափարը շատ յարմար ձեւ մըն է: Ո՞վ պատրաստեց հարցարանը:

Անահիտ - Մե՛նք, Քաջ Վարդան, մե՛նք պատրաստեցինք այս հարցարանը, որովհետեւ մեր Հայ Դպրոցներուն, մեր Հայ Եկեղեցիներուն մէջ, մեր տուններուն մէջ ու մեր շրջանակներուն մէջ մի՛շտ Վարդանանց հերոսամարտին մասին կը խօսուի:

Նար - Զեր անունով բազմաթիւ հաստատութիւններ ունինք: Օրինակի համար Նիւ Եորքի Հայոց Առաջնորդարանի Մայր Տաճարը Սուրբ Վարդան կը կոչուի:

Մարալ - Նիւ Եորք քաղաքին մէջ զբօսայգի մըն ալ կայ, որ «Սուրբ Վարդան» զբօսայգի կը կոչուի, եւ հոն ամէն օր հազարաւոր անձեր կ'այցելեն:

Սարգիս - Իմ հօրս անունը Վարդան է:

Թալին - Իմ եղբօրս անունը Վարդան է:

Յակոբ - Իմ հօրեղբօրս անունը Վարդան է:

Թամար - Իմ մեծ հօրս անունը Վարդան է:

Վարդան - Կը հասկնամ, շա՛տ լաւ կը հասկնամ ձեր ըսածները: Սակայն կ'ուզեմ վստահ ըլլալ որ ճշգրիտ ձեւով ներկայացուցած էք պատմութիւնս:

Արա - Մենք բոլորս ալ ձեր պատմութեան ծանօթ ենք եւ վստահ ենք որ մեր պատրաստած յայտագիրը հարազատութեամբ պիտի բացատրէ ձեր եւ ձեր զինակիցներուն պատմութիւնը:

Մարալ - Քաջ Վարդան, եթէ կ'ուզէք կրնանք ձեզի ներկայացնել մեր պատրաստած պատմութիւնը:

Ղեւոնդ - Շատ լաւ մտածեցիր, Մարալ, վստահ ենք որ լուրջ աշխատանք կատարած էք, բայց գիտէք, մեծերը միշտ կ'ուզեն անգամ մը ստուգել՝ վստահ ըլլալու համար:

Գ. ՊԱՏԿԵՐ

Արա - Սիրով, հիմա կը ներկայացնենք: Ուրեմն սկսինք. Սիրելի ներկաներ, այժմ ձեզի պիտի ներկայացնենք մեր հերոս Քաջ Վարդան Մամիկոնեանի պատմութիւնը: Պատմութիւնը տուած ենք հարց ու պատասխանի ձեւով. պիտի խնդրենք ձեզմէ որ ուշադրութեամբ հետեւիք:

Ո՞վ էր Վարդան Մամիկոնեան:

Թաւար - Ես գիտեմ... Վարդան Մամիկոնեան Հայ զօրավար մըն էր, որ պարսիկներու դէմ պատերազմեցաւ 451 թուականին՝ պաշտպանելու համար իր Կրօնքն ու Հայրենիքը:

Մարալ - Ո՞վ էր Յազկերտ Բ-ը:

Ռաֆֆի - Իմ կարգս է... Յազկերտ Բ-ը պարսիկներու թագաւորն էր, որ իշխեց 438-451 թուականներուն եւ ուզեց Հայերը կրակապաշտ դարձնել: Սակայն Հայերը բացարձակապէս մերժեցին իրենց հաւատքը ուրանալ: Զօրավար Վարդան Մամիկոնեանի գլխաւորութեամբ ժողով գումարեցին եւ ժողովականները ուխտեցին մինչեւ մահ կռուիլ Քրիստոնէութիւնը, իրենց Հայրենիքն ու Լեզուն պաշտպանելու համար:

Նար - Ո՞վ ներկայ էր նաեւ այդ ժողովին:

Յակոբ - Ըսե՞մ... Վասակ Սիւնի մարզպանը, որ շատ փառասէր մէկն էր եւ Յազկերտի հետ բարեկամ ըլլալով կ'ուզէր Հայաստանի թագաւոր ըլլալ:

Անաճիտ - Պատերազմի նախընթաց գիշերը ի՞նչ կը տիրէր Հայոց բանակին մէջ:

Թալիմ - Իմ սիրած հարցումս է... Մեծ ոգեւորութիւն մը կը տիրէր Հայոց բանակին մէջ: Զոհուելու սէրը զօրացուցած էր Հայ զինուորները: Ամբողջ գիշերը տեղի ունեցան ժամերգութիւն եւ պատարագ: Բոլոր Հայ զինուորները հաղորդուեցան: Ղեւոնդ Երէց հոգեշունչ քարոզ մը խօսեցաւ, իսկ Վարդան ճառով մը քաջալերեց իր զինակիցները:

Նար - Վարդանանց պատերազմը ո՞ր թուականին տեղի ունեցաւ:

Յակոբ - Ես պիտի պատասխանեմ... Վարդանանց պատերազմը տեղի ունեցաւ 451 թուականին Հայաստանի Տղմուտ գետի եզերքը եւ Աւարայր դաշտին մէջ, ուր Հայ զինուորներ քաջաբար կռուեցան: Վարդան Մամիկոնեան եւ 1036 հոգի Հայոց կողմէն, իսկ 3,544 հոգի պարսիկներու կողմէն մահացան: Հայոց բանակը 66,000 զինուորներէ բաղկացած էր, իսկ պարսիկներու բանակը՝ 300,000 զինուորներէ. անոնք

պաշտպանուած էին նաեւ հսկայ փիղերով:

Անահիտ - Աւարայրի ճակատամարտը ի՞նչ ցոյց տուաւ:

Թալիմ - Ես, ես պիտի պատասխանեմ... Թէ Հայ Ազգը կրնայ քաջութեամբ իր Հաւատքն ու Հայրենիքը պաշտպանել աւելի մեծ եւ բռնակալ ուժերու դէմ, թէ կրնայ պարտուիլ, սակայն չմեռնիլ, կրնայ չարչարուիլ, սակայն իր իրաւունքները չզոհել:

Արա - Վարդանանց պատերազմի շնորհիւ ի՞նչ եղաւ:

Ծառէ - Վայրկեան մը, այդ հարցումին պատասխանը ես պիտի տամ... Վարդանանց պատերազմի շնորհիւ Հայ ժողովուրդը շարունակեց ազատօրէն աղօթել ի՛ր լեզուով իր եկեղեցիներուն մէջ եւ ազատօրէն ապրիլ իր Հայրենիքին մէջ:

Մարալ - Ի՞նչ պատահեցաւ 484 թուականին:

Սոնա - Ես գիտեմ... Պարսիկներու Վաղարշ թագաւորը ընդունեց Վահան Մամիկոնեանի առաջարկած երեք պայմանները եւ 484 թուականին ստորագրուեցաւ «Նուար-սակի պատմական դաշնագիրը»:

Արա - Ի՞նչ էին Վահան Մամիկոնեանի առաջարկած երեք պայմանները:

Գէորգ - Ես պիտի կարդամ...

Նուարսակի Պատմական եւ Նշանակալից Դաշնագիրը

484 ք.

1. Հայերս թողէ՛ք մեր հայրենի եւ բնիկ օրէնքին մէջ: Ոեւէ Հայ մարդ մի՛ վերածէք մոգի: Ատրուշանները վերցուցէ՛ք Հայաստանէն, եւ թոյլ մի՛ տաք որ անպիտան մարդիկ եկեղեցին անարգեն: Արտօնեցէ՛ք որ Հայ մարդիկ իրենց քրիստոնէութիւնը համարձակ եւ աներկիւղ պաշտեն ուր որ կամենան:

2. Պարսից երկրի գործերու յաջող ընթացքին ի սէր, զատորոշեցէ՛ք ձեր լաւը վատթարէն, պիտանին՝ անպիտանէն: Գնահատեցէ՛ք այն որ պատուական, քաջ եւ օգտակար է, եւ արհամարհեցէ՛ք եւ առ ոչինչ համարեցէ՛ք վատն ու անպիտանը: Սիրեցէ՛ք վաստակաւորը, ձեզի մօտեցուցէ՛ք իմաստուն խորհրդատու, իսկ անմիտները հրապարակէն հալածեցէ՛ք:

3. Պարսից թագաւորը իր իսկ աչքերով եւ ականջներով պէտք է ստուգէ խնդիրներու իսկութիւնը, եւ պէտք չէ դատէ սուտ խօսքերու հաւատարմով: «Այն թագաւորը որ իր առողջ աչքերովը կը նայի եւ աննախանձ լսողութեամբ մտիկ կ'ընէ եւ արդար խօսքերով կը խօսի իր ծառաներուն հետ, կ'ունենայ կենսունակ ծառաներ, որոնք չեն ձանձրանար աշխատանքէ, այլ առաւել եւս աշխատելով կը ջանան բարին աճեցնել. այդ կերպով որքա՛ն կը շէննայ երկիրը, եւ այդ երկրին տէրը ամէն օր կը շքեղանայ եւ կը պայծառանայ»:

Ե. ՊԱՏԿԵՐ

Վարդան - Զէք կրնար երեւակայել որքան հպարտ եմ ձեզմով, ձեզ բոլորդ կը ճանչնամ, բայց միշտ այդ վախը ունիմ որ կրնաք մէկ օրէն միւսը մոռնալ մեր պատմութիւնը:

Արա - Այդ մէկը չ'ըլլար եւ պիտի չպատահի երբեք: Մենք բոլորս ալ մեր ազգին հարազատ զաւակներն ենք եւ այդպէս ալ պիտի մնանք:

Ղեւոնդ - Հիմա որ առիթը ներկայացաւ, ձեզի բացատրեմ թէ ինչո՞ւ եւ ի՞նչ բանի համար Վարդան կը մտահոգուէր: Երբ հրաւէրը ստացաւ «Վարդան»-Լէնտի բացման հանդիսութեան համար, անմիջապէս ինծի դառնալով ըսաւ. «Արդեօք ի՞նչ լեզուով պիտի ներկայացնեն մեր պատմութիւնը. արդեօք երկրին պայմանները ստիպած պիտի ըլլա՞ն որ իրենց Մայրենի Լեզուն հետզհետէ մոռնան»:

Վարդան - Ժիշդ է, ամէն անգամ որ կ'այցեւեմ, սրտիս մէջ մեծ վախ մը կ'ու-
նենամ... ի՞նչ վիճակի մէջ պիտի գտնեմ ձեզ, արդեօք...

Մարալ - Բայց սիրելի Վարդան, ինչպէ՞ս մոռնանք մեր լեզուն: «Ա՛խ, մեր լեզուն որ չ'ըլլայ՝ մարդ ինչ բանի կը նմանի: Ազգ պահողը, իրարու միացնողը Լեզուն ու Հաւատքն են: Լեզու՛դ փոխէ, Հաւատքդ ուրացիր, ալ ինչո՞վ կրնաս ըսել թէ որ ազգէն ես»: Մեր Հայ դպրոցներուն մէջ Խաչատուր Աբովեանի այս խօսքերը միշտ կը սորվեցնեն մեզի:

Վարդան - Լաւ, երբ օտար այցելուներ ըլլան, անոնք ինչպէ՞ս պիտի հասկնան Հայերէնով ներկայացուած պատմութիւնը:

Մարալ - Ատոր ալ դարմանը գտած ենք: Մասնաւոր թերթիկներ պատրաստած ենք տարբեր տարբեր լեզուներով. կրնան թերթիկները կարդալ եւ հետեւիլ խօսքերուն: Ահաւասիկ թերթիկ մը, կրնամ օրինակ մըն ալ ձեզի տալ: Կը տեսնէք, պատմութիւնը գրուած է Հայերէն, Անգլերէն, Ֆրանսերէն եւ Սպաներէն լեզուներով:

Վարդան - Հիմա, դո՛ւք ինծի ըսէք թէ ո՞վ շնորհաւորեմ ձեր այս կեցուածքին եւ կատարած գործերուն համար, Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, Հայ Դպրոցնե՞րը, Հայ Եկեղեցիներե՞րը, թէ՞ ոչ... Հայ փոքրիկները:

Խումբ - Բոլորը...

Արա - Եւ մանաւանդ Հայ Փոքրիկները:

Ղեւոնդ - Ինչո՞ւ համար Հայ Փոքրիկները:

Արա - Որովհետեւ թէեւ մեր մեծերը ձեր մասին կը խօսին մեզի, կը սորվեցնեն մեր Մայրենի Լեզուն, բայց մենք ալ մեծ փափաքով կը սորվինք:

- Մարալ - Մենք հպարտ ենք ՄԵՐ ՀԱՅ ԼԵՂՈՒՈՎ ԵՒ ՄԵՐ ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԵՆՐՈՎ:
 Նար - Մեր փափաքն է մեծնալ եւ մեր կարգին մեր յաջորդներուն փոխանցել
 մեր պապերէն մեզի հասած այս ժառանգը:
 Արա - Կեցցէ՛ Բաջ Վարդանը:
 Խումբ - Կեցցէ՛ Բաջ Վարդանը:
 Մարալ - Կեցցէ՛ Ղեւոնդ Երէցը:
 Խումբ - Կեցցէ՛ Ղեւոնդ Երէցը:
 Նար - Կեցցէ՛ Հայ Լեզուն:
 Խումբ - Կեցցէ՛ Հայ Լեզուն:
 Անահիտ - Կեցցէ՛ Հայ Եկեղեցին:
 Խումբ - Կեցցէ՛ Հայ Եկեղեցին:
 Արա - Կեցցեն՝ Հայ Դպրոցները:
 Խումբ - Կեցցեն՝ Հայ Դպրոցները:
 Վարդան - Սիրելի Հա՛յ պատանիներ,

Յուզուած եմ այսօր: Հպարտ եմ ձեզմով: Մեր ազգը պէտք ունի պայքարելու պատրաստ եղող Հայ զինուորներուն եւ մանաւանդ յուսահատիկ չգիտցող Հայ Հերոսներու:

Դուք մեր ազգին յոյսն էք, դուք եւ ձեր յաջորդներն են որ պիտի շարունակեն մեր ազգին հերոսական պայքարը այս օտար ափերուն վրայ:

Ձեր խօսքերէն քաջալերուած ու խանդավառուած եմ: Հայ ազգը պիտի ապրի՝ եւ ապրի՝ երկար, շնորհիւ ձեզի նման ՀԱՄՈԶՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐՈՒՆ:

Առէ՛ք այս ջահերը... եւ լուսաւորեցէ՛ք Հայոց Աշխարհը:

ՀԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՅՄԱՆ ՕՐ

Սիրելի Հայորդիներ,

Այսօր հաւաքուած էք Ս. Վարդան Մայր Տաճարին մէջ մասնակցելու Ս. Պատարագին, ինչպէս նաեւ՝ Ամերիկայի Հայ Դպրոցներու բացման հանդիսութեան:

Այսօր աւանդութեան մը հիմը կը դրուի: Եւ ամէն տարի Հայ Աստուածաշունչի սուրբ Թարգմանիչներու Տօնին՝ դուք պիտի մէկտեղուիք, ձեր նուիրեալ ուսուցիչներուն եւ սիրելի ծնողներուն հետ, եւ միասնաբար Ս. Հաղորդութիւն ստանալէ ետք պիտի ուխտէք հաւատարիմ մնալ մեր ժողովուրդի Թարգմանիչ սրբազան վարդապետներու հաւատքին ու ոգիին, եւ պիտի քանաք հետեւիլ անոնց բարի օրինակին:

Այսօր Ս. Վարդան Մայր Տաճարին մէջ կանթեղ մը պիտի բոցավառի ի յիշատակ Հայերէն գիրերը հնարող, առաջին Հայ Դպրոցը հիմնադրող եւ մեր ազգի առաջին Հայ ուսուցիչը հանդիսացող Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի:

Այդ մշտավառ կանթեղը խորհրդանշելու պիտի ըլլայ մեր Մայրենի Լեզուի յաւերթութեան: Այդ կանթեղէն լուսազեղ ճառագայթ մը պիտի տանիք ձեզի հետ եւ ձեր Հայ Դպրոցներուն մէջ պիտի պահէք:

Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի կանթեղէն արձակուած այդ լոյսը ձեզի պիտի յիշեցնէ որ դուք զաւակներն էք շքեղ հայրենիք, փառաւոր մշակոյթ եւ մեծասքանչ լեզու ունեցող Հայ ժողովուրդին:

Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի հոգիէն բխած այդ լուսաճաճանչ մասնիկը միշտ վառ պահեցէք ձեր սրտերուն եւ հոգիներուն մէջ եւս՝ որպէս զի անով զինուիք, զօրանաք եւ ձեր մանկական շրթները թրթռան մեր սքանչելի մայրենի բարբառով:

Այսօր, Հոկտեմբեր 12, 1985, պաշտօնապէս բացուած կը յայտարարենք Ամերիկայի Հայոց Արեւելեան Թեմի բոլոր Հայ Դպրոցները:

Սիրոյ ողջունիւ

ԹՈՐԳՈՄ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Առաջնորդ

Հոկտեմբեր 12, 1985

Նիւ Եորք, Ն.Ե.

Սիրելի Հայ Պատանիներ,

Առաջնորդարանի Հայ Դպրոցներու Կրթական Կեդրոնը 1985-1986 Դպրոցական տարեշրջանի պաշտոնական բացումը կատարեց մեծ շուքով, Նիւ Եորքի Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարին մէջ, «Սրբոց Թարգմանչաց Տօն»ին օրը:

Մատուցուեցաւ Սուրբ Պատարագ եւ ապա գործադրուեցաւ պատշաճ յայտագիր մը՝ մասնակցութեամբ Նիւ Եորք-Նիւ Ճըրզիի Հայ Դպրոցներու անդամներուն:

Ամերիկայի Հայոց Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեան պաշտօնագիրով մը բացուած յայտարարեց Հայ Դպրոցներու 1985-1986 տարեշրջանը:

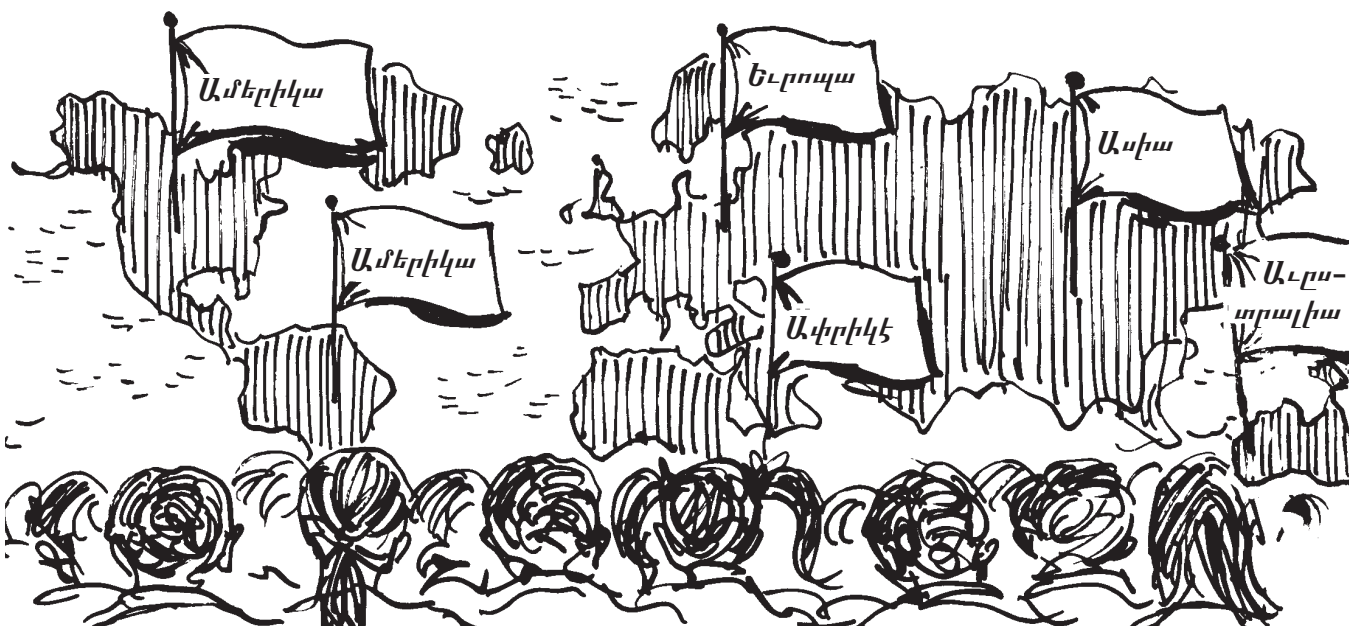
Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարին մէջ օրհնուեցաւ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց Կաթօղիք եւ մասնակցող աշակերտները վառեցին 40 Հայ Դպրոցներու Կանթեղները անոր բոցէն:

Ամբողջ օր մը տեւող այս տօնախմբութեան մասնակցեցան 600-է աւելի Հայ Դպրոցի անդամներ, որոնք ապրեցան Ազգային Հպարտութեան Օր մը:

Մեր փափաքն է որ դուք ալ ունենաք «Սրբոց Թարգմանչաց Օր» տօնելու պատեհութիւնը:

Ուրեմն, «Զարթի՛ր»ի այս թիւին մէջ կը հրատարակենք տօնախմբութեան յայտագիրը: Կը թելադրենք որ երկրագունդի բոլոր ցամաքամասերուն վրայ ապրող Հայ Պատանիները եւ Հայ Դպրոցներու Անդամները «Սրբոց Թարգմանչաց Օր»ը տօնեն՝

Նոյն օրը

Նոյն ձեռով
 Նոյն յայտագիրով
 Նոյն ոգիով եւ մանաւանդ
 Նոյն լեզուով, այսինքն՝
 Հայերէն լեզուով:

**Թող «Սրբոց Թարգմանչաց Օր»ը բոլոր Հայերուն համար ըլլայ
 Ազգային Ուխտի Օր Մը:**

ՏՕՆ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ

Հոկտեմբեր

Հայ Դպրոցներու Պաշտօնական Բացման Օր

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

1. Սուրբ Պատարագ
2. Բացման խօսք
3. Ընթերցումներ - «Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի Կեանքը եւ
 Իրագործումները» - Հայ Դպրոցի Տնօրէններ
4. Նուագ - «Ով Մեծաւքանչ Դու լեզու»
5. Առաջնորդ Սրբազան Հօր Պաշտօնագիրի ընթերցում
6. Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց Կանթեղի օրհնութիւն եւ բոցավառում,
 Թափօրապետի օգնութեամբ
7. Նուագ - «Ազգ Փառապանծ»
8. Ընթերցումներ - «Ի՞նչ պէտք է ընել» - Ծնողներ, ուսուցիչներ,
 խնամակալութեան անդամներ, աշակերտներ
9. Ուխտառութիւն
10. Խմբերգ - «Հայ Ապրիլն» - «Հայր Մեր»
11. Ժաշ

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

Մեսրոպ Մաշտոց ծնած է 353 թուին՝ Տարօնի Հացեկաց գիւղին մէջ:

Մեսրոպ Մաշտոց իր ժամանակի ամենէն զարգացած անձն էր: Ան Հայերէնէն զատ գիտէր պարսկերէն, յունարէն եւ ասորերէն:

Մեսրոպ Մաշտոց իր ուսումը աւարտելէ ետք նախ Հայկական բանակին մէջ զինուոր արձանագրուեցաւ, ապա պալատին մէջ քարտուղար եղաւ: Սակայն նկատելով որ իր ազգը ամենէն աւելի կարիքը ունի հոգեւորականներու՝ որպէս զի քրիստոնէական կրօնքը ամէն կողմ քարոզուի, վարդապետ ձեռնադրուեցաւ:

Մեսրոպ Մաշտոց հաւաքեց աշակերտներ եւ ջանաց իր գիտութիւնը անոնց սորվեցնել, եւ անոնց հետ շրջեցաւ Հայաստանի մեծ ու փոքր քաղաքները եւ քրիստոնէութիւնը տարածեց:

Իր քարոզչութեանց ընթացքին Մեսրոպ Մաշտոց նկատեց որ Հայ պարզ ժողովուրդը համոզուած քրիստոնէայ չէր եւ քրիստոնէութեան ոգին ու նպատակը դիւրաւ չէր կրնար ըմբռնել:

Մեսրոպ Մաշտոց շատ մտածեց, շատ խորհեցաւ գտնելու համար ասոր գլխաւոր պատճառը. ի վերջոյ այն եզրակացութեան եկաւ որ Հայ պարզուկ եւ անուս ժողովուրդը եկեղեցիներուն մէջ կարդացուած Աստուածաշունչը չէր կրնար հասկնալ՝ որովհետեւ անիկա կը կարդացուէր կա՛մ յունարէն եւ կա՛մ ասորերէն: Հայերը սեփական գիր չունէին որպէս զի Աստուածաշունչը թարգմանէին Հայերէնի: Եւ Մեսրոպ Մաշտոց որոշեց անպայման գտնել Հայերէն Այբուբենը:

Իր այս մտածումը յայտնեց Սահակ Կաթողիկոսին, որ ուրախացաւ եւ խոստացաւ օգնել Մեսրոպ Մաշտոցին: Երկուքը միասին գացին Վռամշապուհ Թագաւորին քով ու բացատրեցին իրենց ծրագիրը: Թագաւորը յանձն առաւ դրամական

ամէն օգնութիւն տալ Մեսրոպ Մաշտոցին՝ որպէս զի իրականացնէ Հայերէն Այբու-
բենը գտնելու ծրագիրը:

Մեսրոպ Մաշտոց սկսաւ աշխատանքի: Բազմաթիւ քաղաքներ ճամբորդեց,
զարգացած եւ իմաստուն գիտուններու հետ տեսնուեցաւ եւ ջանաց անոնց օգնու-
թեամբ պատրաստել Հայերէն գիրերը. բայց կարելի չեղաւ:

Ժամանակը կ'անցնէր եւ տակաւին Հայերէն Այբուբենը կարելի չէր ըլլար
հնարել:

Մեսրոպ Մաշտոց առանց յուսահատելու կը շարունակէր ճամբորդել եւ ան-
լանի մարդոց խորհուրդը հարցնել. անօգուտ էր: Եւ օր մը, երբ ան ճամբորդութենէ
յոգնած եւ մտահոգ վիճակով կը հանգչէր՝ յանկարծ տեսիլքի ձեւով աստուածային
ձեռքը պատին վրայ գրեց վարդապետին փնտռած Հայերէն Այբուբենը: Մեսրոպ
Մաշտոց սթափեցաւ եւ շուտով թուղթի վրայ ընդօրինակեց գիրերը. անոր ուրա-
խութիւնը անսահման էր. վերջապէս Մեսրոպ Մաշտոցի յանձն առած յոգնութիւն-
ները կ'արդիւնաւորուէին Հայերէն Այբուբենի 36 տառերու հնարումով:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԱՅԲՈՒԲԵՆ

Հայերէն Գիրերը հնարուեցան 404 թուականին:

Հայերէն Այբուբենի հնարումէն բազմաթիւ տարիներ ետք, անոնց վրայ
աւելցան երկու գիրեր եւս (օ, ֆ) եւ Հայերէն տառերուն թիւը եղաւ 38:

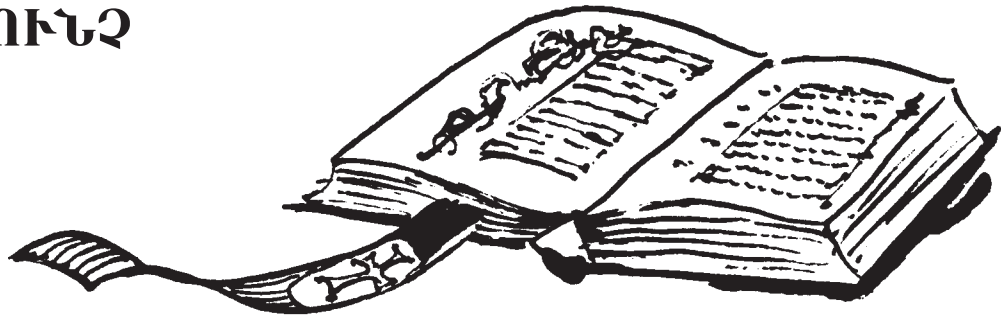
Հայերէն Գիրերու գիւտին լուրը շուտով տարածուեցաւ Հայաստան աշխարհի
մէջ: Հայաստանի Վռամշապուհ Թագաւորը, Սահակ Կաթողիկոսը, նախարարները,
պալատականները եւ ժողովուրդը փառաւոր ընդունելութիւն մը ըրին Մեսրոպ Մաշ-
տոցին երբ ան յաղթական վերադարձաւ Հայրենիք, որովհետեւ ոչ մէկ ուրիշ յաղ-
թանակ պիտի կարենար պաշտպանել Հայ ժողովուրդը կորուստի եւ ձուլումի դէմ:

Անմիջապէս բացուեցան նոր դպրոցներ եւ ստեղծուած Հայերէն գիրերը
ուսուցուեցան աշակերտներու: Այնուհետեւ Հայերը ոչ միայն խօսեցան իրենց
լեզուն, այլեւ՝ գրեցին ու կարդացին:

Մեսրոպ Մաշտոց երբ հնարեց Հայերէն Գիրերը, անմիջապէս ձեռնարկեց
Աա Բբ Գգ Դդ Եե Զզ Էէ Ըը Թթ Ժժ Իի Լլ Խխ Ծծ Կկ Հհ Յհ Վվ Տտ Բբ Օօ Ֆֆ

Յյ Նն Շշ Ոո Զզ Պպ Ջջ Ռռ Սս Վվ Տտ Բբ Յյ Իի Փփ Քք Օօ Ֆֆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ

Աստուածաշունչի թարգմանութեան:

Առաջին անգամ ան թարգմանեց Սողոմոն Իմաստունի առակները, որոնք կը սկսին հետեւեալ գեղեցիկ բառերով.

*«Ճանաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ,
Իմանալ զբանս հանճարոյ»:*

Այսօր աշխարհի գրեթէ բոլոր լեզուներով թարգմանուած է Աստուածաշունչը, սակայն այդ բոլոր թարգմանութեանց մէջ իր հարազատ եւ ճշգրիտ թարգմանութեամբ Հայերէնը կը գրաւէ առաջին տեղը, եւ օտար գիտնականները զայն կոչած են՝

«Թագուհի բոլոր թարգմանութեանց»:

Աստուածաշունչէն զատ թարգմանուեցան նաեւ զանազան Կրօնական, Բժշկական եւ Գիտական գիրքեր: Սահակ Հայրապետ, Մեսրոպ Վարդապետ եւ իրենց աշակերտները իրենք եւս գրեցին գիրքեր, նաեւ շարականներ եւ աղօթքներ, որոնք այսօր մեր եկեղեցիներուն մէջ կ'երգուին եւ կ'արտասանուին:

Մեսրոպ Վարդապետի հնարած գիրերը այնքան կատարեալ կերպով կ'արտայայտէին Հայերէն հնչիւնները, որ ահա գրեթէ 1600 տարիներէ ի վեր կը գործածենք առանց որեւէ փոփոխութիւն կատարած ըլլալու, եւ պիտի շարունակենք գործածել մինչեւ վերջը:

ԾԱՂԿԵԿՈՂՈՎ

Հայերէն գիրերու շնորհիւ Հայաստանի մէջ ծաղկեցաւ ու զարգացաւ գրականութիւնը եւ լուսաւորուեցան Հայ ժողովուրդի միտքն ու հոգին:

Գիրերու գիւտին, Աստուածաշունչի Թարգմանութեան պատճառաւ՝

Հայոց Պատմութեան մէջ Հինգերորդ Դարը կոչուեցաւ Ոսկեդար:

Իսկ Սահակ Կաթողիկոս եւ Մեսրոպ Մաշտոց դասուեցան մեր եկեղեցւոյ սուրբերու կարգին եւ կոչուեցան՝

Սուրբ Սահակ եւ Սուրբ Մեսրոպ

Ի՞նչ պէտք է ընել...

Գիրերու գիւտին, Աստուածաշունչի Թարգմանութեան,- զոր օտար գիտնականներ կոչած են «Թագուհի բոլոր Թարգմանութեանց»,- եւ Հայ Գրականութեան ծաղկումին պատճառաւ Հայոց Պատմութեան մէջ Հինգերորդ Դարը կոչուեցաւ Ոսկեդար:

Ի՞նչ կը մտածէք...

Մենք ի՞նչ կ'ընենք քսանմէկերորդ դարը Հայկական հպարտութեամբ դիմաւորելու համար...

Մենք ի՞նչ կ'ընենք Հայերէն Լեզուին գործածութեան, տարածման եւ գոյատեւման համար...

Ի՞նչ կ'ընենք մեր Հայրենիքի՝ Հայաստանին եւ Հայկական Դատին համար...

Բոլորս ալ առանց բացառութեան, պէտք է աշխատանքի լծուինք:

«Ձեզ եմ ասում, ձեզ, Հայոց նորահաս երիտասարդներ, ձեր անունին մեռնեմ,

ձեր արեւին ղուրպան, տասը լեզու սորվեցէք, ձեր լեզուն, ձեր հաւատքը ամուր
բոնեցէք...»

Խաչատուր Աբովեան

ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔ

Պէտք է, նախ եւ առաջ, բոլորս ալ Հայ Ընտանիք կազմենք.
Ինչո՞ւ...

Որպէս զի Հայ տուներէն ներս պահուին Հայկական սովորութիւններն ու
Ազգային ասանդութիւնները եւ մանաւանդ ինչէ՛ Հայոց Լեզուն...

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

Պէտք է Հայ եկեղեցիներ կառուցանենք:

Ինչո՞ւ...

Որպէս զի մենք Հայերս կարենանք մեր եկեղեցիներուն մէջ՝

Մեր սքանչելի շարականները երգել:

Որպէս զի կարենանք՝

Հայերէն լեզուով աղօթել

Եւ մանաւանդ՝

առանց բացառութեան՝

Հայկական կրօնական եւ ազգային
տօները յիշատակել:

ՀԱՅ ԴՊՐՈՑ

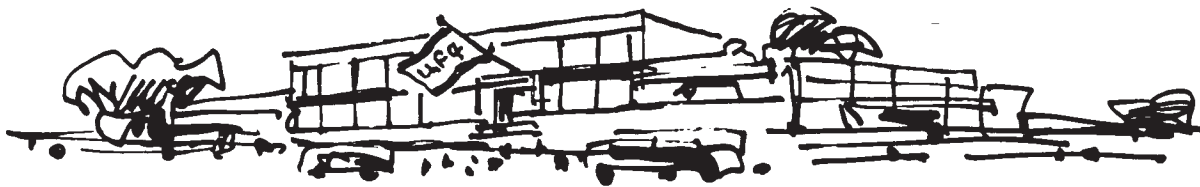

Պէտք է ամէն տեղ Հայ Դպրոցներ բանանք եւ քաջալերենք բոլոր Հայ մանուկները, պատանիներն ու երիտասարդները որ Հայ դպրոց յաճախեն...

«Դպրոցը նախ եւ առաջ Մայրենիի ուսուցումն է, որովհետեւ իմանալ Մայրենին, կը նշանակէ գիտակ եւ հաստ ըլլալ բոլոր առարկաներու, սիրել Մայրենին, կը նշանակէ ըլլալ բարձր առաքինութիւններու տէր մարդ:»

Սիմիոն Հախումեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐ

Պէտք է Հայկական մշակութային, կրթական, քաղաքական եւ մարզական կեդրոններ բանանք...

Որպէս զի իւրաքանչիւր Հայ, ամէն օր, Հայկական առողջ միջավայրի մէջ, առիթը ունենայ զարգանալու, սորվելու, ստեղծելու, մարզուելու, Հայերէն խօսելու, Հայերէն երգելու, Հայկական հարցով զբաղելու (որպէս զի Հայուն դատը չմոռցուի), ազգային իրաւունքները պաշտպանելու եւ միշտ պատրաստ ու արթուն սպասելու յարմար առիթին՝ կարենալ հասնելու մեր նպատակին:

«Հայոց լեզու դու մեր անկողնոստելի գանձը եղար, մեր անընկճելի հայրենիքը: Մեր ժողովուրդը կորսնցուց գահ եւ թագ, զօրք եւ իշխանութիւն, աւեր եւ աւար եղան մեր բերդերն ու քաղաքները, աւար եղան մեր ինչքն ու գոյքը, բայց միայն դուն մնացիր կանգուն, մնացիր յաղթական: Յնցոտի հագաւ մեր ժողովուրդը, բայց դու ծիրանիով ծածկեցիր անոր հոգին, թշնամին ջախջախեց անոր սրունքները, բայց դու թելեր տուիր իրեն՝ ժողովուրդին:

Մայրենի Լեզուին բառերը մենք կը զգանք, կ'ապրինք, իսկ օտար լեզուինը՝ կը հասկնանք, կը սորվինք, կը յիշենք:»

Աւետիք Իսահակեան

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պէտք է հայերէն գիրքեր գրենք, տպենք ու կարդանք. ինչպէս նաեւ հայերէն թերթեր հրատարակենք, տարածենք ու կարդանք.

Որովհետեւ հայ Գիրին շնորհիւ է որ Հայկական արժէքները կը փրկուին կորուստէ:

«Առաջին հայ ուուցիչը՝ Օշականի անմահ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցը յարգել՝ կը նշանակէ իր յօրինած գիրքերը գործածել, եւ այդ կը նշանակէ՝ Հայերէն խօսիլ միշտ, ժամանակի զոհողութիւն ընել, գէթ շաբաթը մի քանի ժամ Հայերէն գիրք կամ թերթ կարդալով, եւ այս պէտք է կատարուի այսօր, ոպէս զի լուսաւոր եւ պայծառ մնան մեր մշակոյթի տուները, եկեղեցիները եւ ազգային հաստատութիւնները: Վաղը ուշ է, վաղը կատարուած նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւնները ուշ կ'ըլլան եթէ այսօր ունեցած մեր մեծաւքանչ լեզուն չգործածենք իր ընդհանուր պատկերին մէջ:»

Զաւէն Գրիգորեան

... Խլեցէք ժողովուրդէ մը իր ամէն ինչը, ան կարող է ամէն բան վերադարձնել, սակայն խլեցէ՛ք լեզուն, եւ ան այլեւս չի ստեղծեր. ժողովուրդը կարող է

նոյնիսկ ստեղծել նոր հայրենիք, բայց լեզու՝ երբեք. ժողովուրդի շուրթներուն մահացաւ լեզուն՝ մահացաւ ժողովուրդն ալ:

... Լեզուն ազգի հոգին է. կենդանի է այդ հոգին, կենդանի է ազգը, կենսունակ է առաջինը, ուրեմն կենսունակ է եւ երկրորդը:

Վահան Տէրեան

Հայ Դպրոցի Ծնողներ

Մենք՝ Հայ Դպրոցի Ծնողներ, կ'ուխտենք

- Մեր տուներէն ներս, պահել Ազգային աւանդութիւնները

ՅԱՐԳԵՆՔ

Յարգե՛նք մեր առաջին Հայ ուսուցիչը՝ Մեսրոպ Մաշտոցը, եւ անմահ Թարգ-մանիչներու հոյլը՝

Հայերէն խօսելով,
 Հայերէն երգելով,
 Հայերէն կարդալով
 եւ
 Հայերէն աղօթելով:

Հայերէ՛ն, բոլո՛ր ճակատներուն վրայ...
 Անոր մէջն է մեր փրկութիւնը.
 Առանց Հայ Լեզուի
 Հայութիւն չի կրնար գոյութիւն ունենալ...

Հայը պէտք է մի՛շտ Հայերէն խօսի եւ Հա՛յ ապրի
 ո՛ւր որ ալ գտնուի...

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Պէտք է բոլորս ալ մեր նայուածքը դարձնենք դէպի Հայաստան, ներշնչուինք անկէ եւ հպարտ զգանք իր իրագործումներով.

Որովհետեւ՝

Հայաստանը մեր հայրենիքն է,
 մեր հողն է,
 մեր յոյսն է ու
 մեր ապագան:

Որովհետեւ՝

Մեր հաւատքի կեդրոն Ա. Էջմիածինը հոն կը գտնուի,

Որով հետեւ՝

Հոգն կ'ապրի ու կը ստեղծագործէ հայ ժողովուրդը

Արարատի շուքին տակ... եւ

Սարտարապատի շունչով...:

ՈՒՆՏԱՌ-ՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Հովիւներ

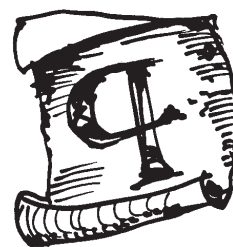
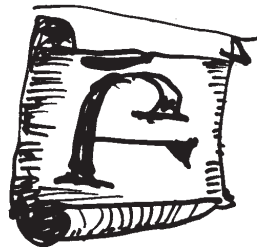
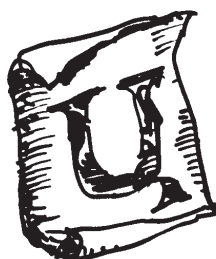
Մենք՝ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Հովիւներ, կ'ուխտենք

- Թիկունք կանգնիլ Հայ Դպրոցներուն
- Հետեւիլ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի օրինակին՝ տարածելով Հայերէն Լեզուն
- Հետեւիլ Սուրբ Սահակ Կաթողիկոսի օրինակին՝ քաջալերելով Հայ Դպրոցի անդամները
- Պահել Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Ազգային Աւանդութիւնները
- Հաւատարիմ մնալ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ սկզբունքներուն:

Հայ Դպրոցի Բարերարներ

Մենք՝ Հայ Դպրոցի Բարերարներ, կ'ուխտենք

- Թիկունք կանգնիլ Հայ Դպրոցներու
- Քաջալերել Հայ Դպրոցի Պատասխանատուները
- Քաջալերել Հայ Դպրոցի Ձեռնարկները
- Քաջալերել Հայ Դպրոցի Աշակերտներուն Կրթական Աշխատանքը
- Աստուծոյ օգնութեամբ, պաշտպանել Հայ Դպրոցը ամէն տեսակ փորձանքէ:

- Պահել Հայկական սովորութիւնները
- Խօսիլ Հայերէն մեր զաւակներուն հետ
- Ղրկել Հայ Դպրոց մեր զաւակները, որպէս զի սորվին Մեր Մայրենի Լեզուն եւ Մեր Պատմութիւնը
- Դաստիարակել մեր զաւակները որպէս Հայ Քրիստոնեաներ:

Հայ Դպրոցի Դաստիարակներ

Մենք՝ Հայ Դպրոցի Դաստիարակներ, կ'ուխտենք

- Դասաւանդել Հայ Դպրոցներու մէջ
- Միշտ խանդավառութեամբ եւ համոզումով ուսուցանել Հայ Լեզուն եւ Մշակոյթը
- Սորվեցնել Հայ ըլլալու անուշութիւնն ու հպարտութիւնը
- Սորվեցնել Հայ Քրիստոնեայի մը առաքինութիւնները եւ պարտականութիւնները
- Սորվեցնել սիրել իր Հայրենիքը՝ Հայաստան:

Հայ Դպրոցի Աշակերտներ

Մենք՝ Հայ Դպրոցի Աշակերտներ, կ'ուխտենք

- Սորվիլ մեր Հայ Լեզուն եւ Հայոց Պատմութիւնը

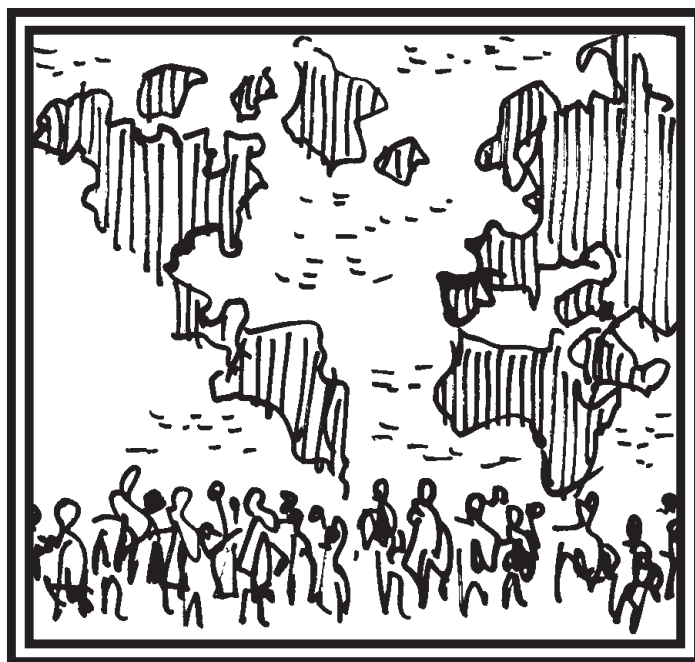

- Բաց պահել մեր Հայ Դպրոցները
- Պայծառ պահել մեր Հայ Եկեղեցիները
- Հաւատարիմ մնալ մեր աւանդութիւններուն
- Պաշտպանել մեր Ազգային իրաւունքները:

Հայուն Ուխտը

Մենք մեզ ոչ մէկից չենք գերադասում

Բայց մե՛զ էլ գիտենք.
Մեզ Հա՛յ են ասում:
Եւ ինչո՞ւ պիտի չհպարտանանք...
Կա՛նք:
Պիտի լինե՛նք:
Ու դեռ... շատանանք:

ԼՈՅՍԻ ԵՒ ՅՈՅՍԻ ՕՃԱԽ

Թիւ 9, Յունիս 1986

«ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆ»

*Նիւ Եորքի Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարը լեցուած էր հաւատացեալներով:
Դպրաց դասը, կազմուած աշխարհի չորս կողմերէ հրաւիրուած Հայ պատա-*

նիներով, կ'երգէր «Կոմիտասեան Պատարագը»:

Հաւատացեալները մեծ երկիւղածութեամբ կը հետեւէին հոգեպարար արարողութեան:

Ս. Պատարագի վերջաւորութեան «Մեծն Կոմիտաս» երեւցաւ... Պատանիները

շուարած, պահ մը իրարու նայելէ ետք, Արային եւ Մարալին գլխաւորութեամբ միաբերան բացագանչեցին.

«Դ՛ու – Վարդապե՞տ:

Դու ամենայն Հայոց երգի վեհափառն ես,

Դու մեր երգի Մեսրոպ Մաշտոց,

Գիրն ու տառն ես Հայոց երգի»

Պարոյր Սեւակ

Արան խումբէն բաժնուեցաւ եւ կամաց-կամաց Կոմիտաս Վարդապետին քով գնաց եւ ըսաւ.

— Կոմիտաս Վարդապետ, կրնա՞ք մեզի ձեր կեանքին պատմութիւնը պատմել:

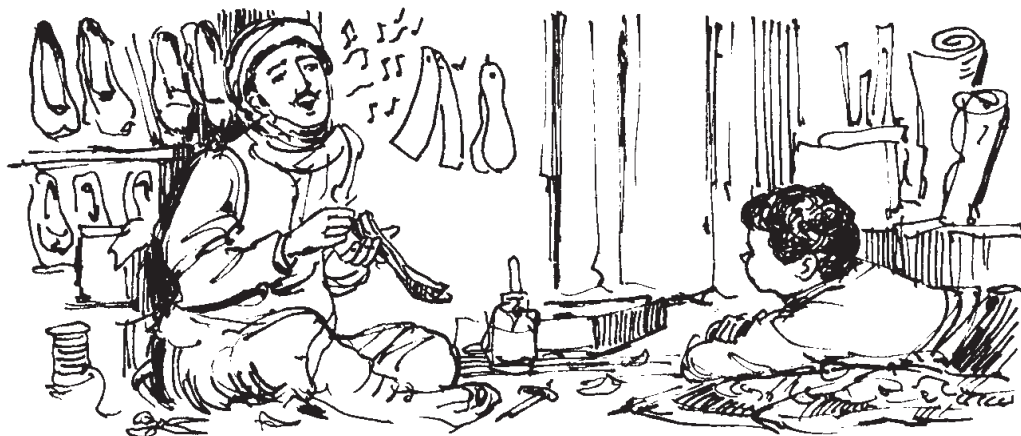
— Հիմա՞, — հարցուց Կոմիտաս:

— Այո՛, այո՛, — ըսին բոլոր պատանիները, շրջապատելով Կոմիտաս Վարդապետը:

— Լա՛ւ, ուրեմն, պատմեմ:

«Ես ծնած եմ Քէօթահիա, 26 Սեպտեմբեր 1869-ին: Ես ալ ձեզի նման հայրիկ մը եւ մայրիկ մը ունեցած եմ: Իմ աւագանի անունս Սողոմոն է, իսկ մականունս՝ Սողոմոնեան: Մէկ տարեկանիս կորսնցուցի մայրս: Հայրս կօշկակար էր եւ շատ կը սիրէր երգել: Հօրս երգած բոլոր երգերը սորվեցայ եւ ես ալ իմ կարգիս սկսայ երգել զանազան առիթներով:

Տ ա ս ն մ է կ տարեկանիս կորսնցուցի հայրս եւ յանձնուեցայ մեծ մօրս խնամքին: Շատ, շատ կը սիրէի մեծ մայրս,

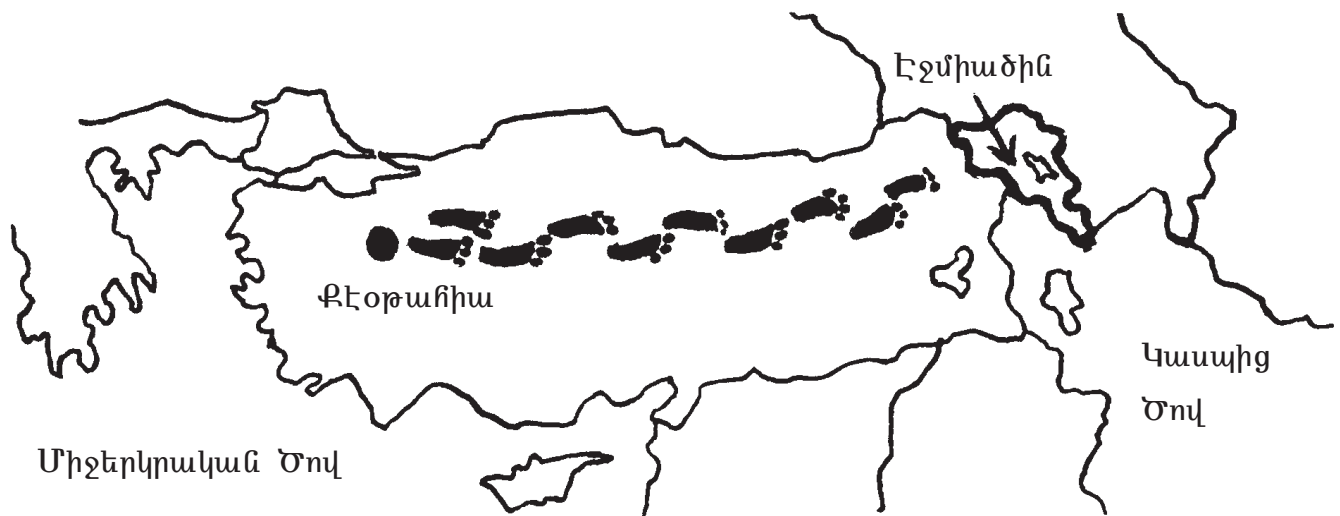

ան ինծի համար եղաւ իսկական տիպար հայ մայրիկ մը:

Հօրս բարեկամները բնաւ զիս առանձին չձգեցին:

Ամէն օր կ'այցելէին եւ կը

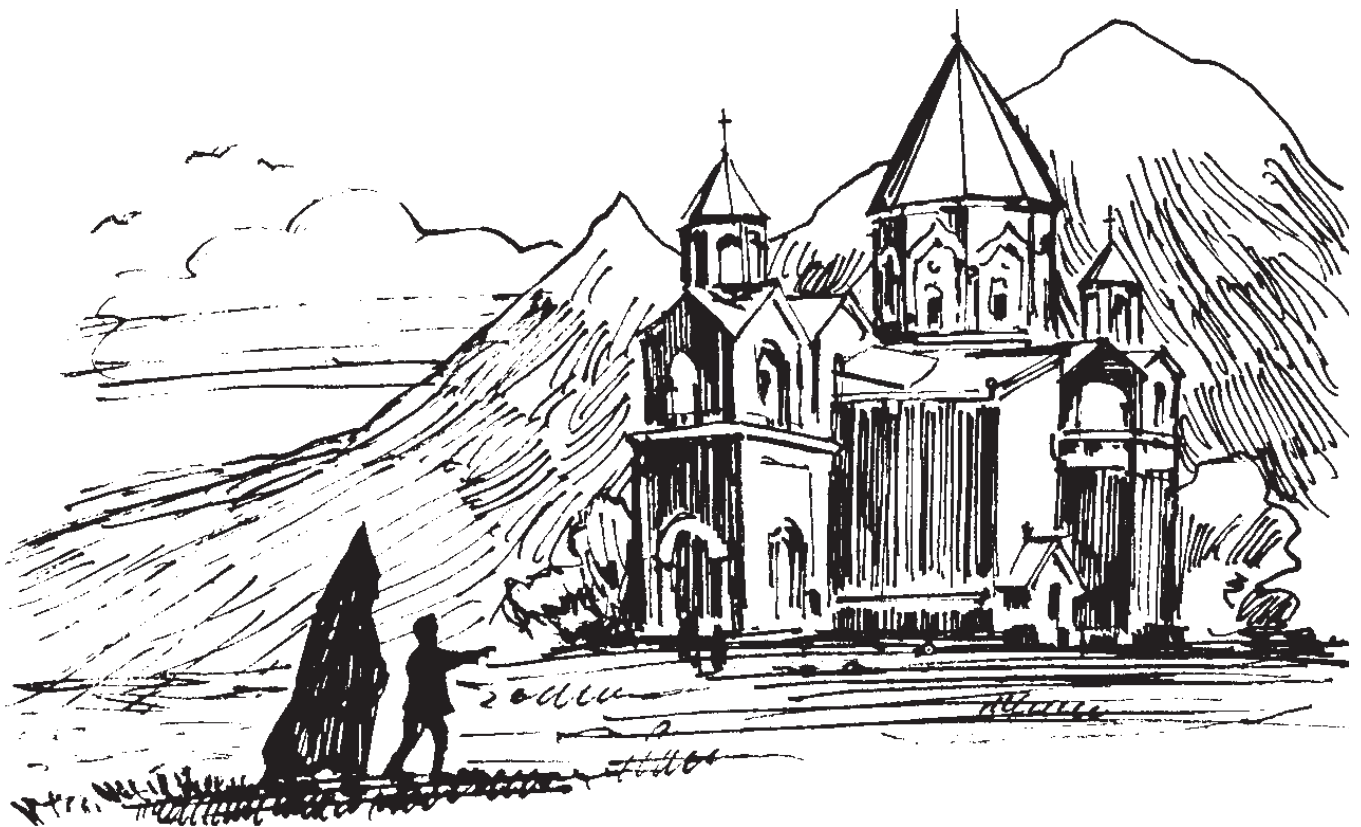

մխիթարէին զիս:

Օր մը անոնցմէ մէկը, Քէօթանիայի առաջնորդը, Գէորգ Վարդապետ Դեր-
ձակեան, զիս էջմիածին տարաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին խնդրանքով:

Կաթողիկոսը զիս իր քովը կանչեց եւ սկսաւ հետս հայերէն խօսիլ իսկ ես...

իմ գիտցած լեզուով՝ (թրքերենով) պատասխանեցի:

Յանկարծ Կաթողիկոսը բարկացած տեղէն ելաւ, ըսելով. «Բայց այս տղան հայերէն խօսիլ անգամ չի գիտեր, ինչո՞ւ համար հոս բերած էք»:

– Հայերէն երգե՛լ գիտեմ,- ըսի ու սկսայ երգել:

Կաթողիկոսը երգերս մտիկ ընելէ ետք, ձայնս հաւնեցաւ եւ անմիջապէս զիս

Գէորգեան ձեմարան արձանագրեց: Գիտէ՞ք ինչ ըրի. գիշեր-ցերեկ աշխատեցայ եւ մէկ տարիէն հայերէն լեզուն եւ գրաբարը սորվեցայ: Կաթողիկոսը, ուսուցիչներս եւ դասընկերներս շնորհաւորեցին եւ գնահատեցին աշխատանքս:

– Մէկ տարիէն հայերէն լեզուն եւ գրաբարը սորվեցա՞մք:

– Այո՛,- պատասխանեց Կոմիտաս:

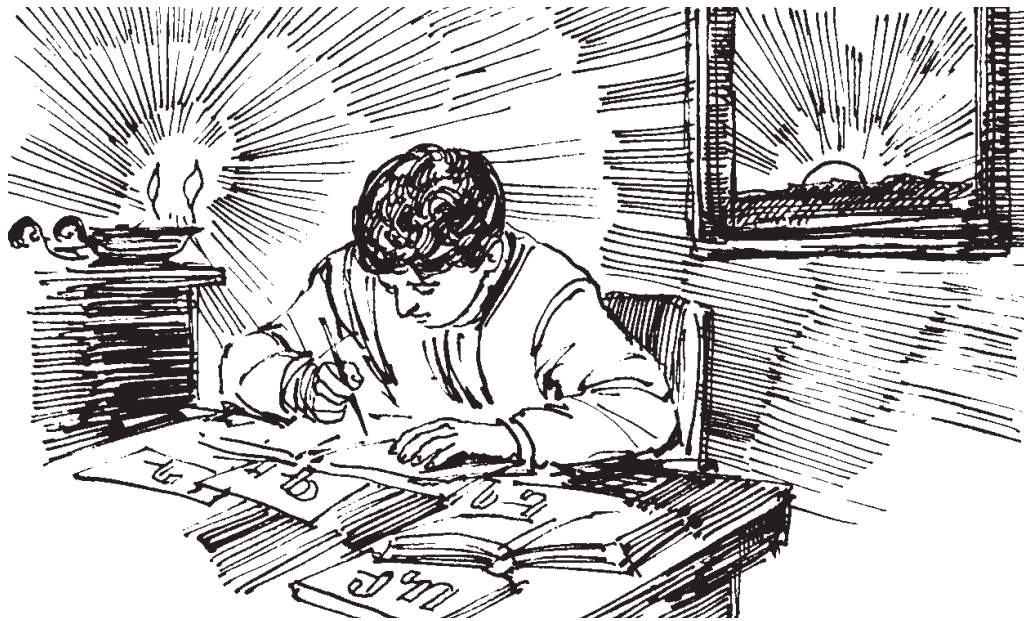
– Բայց հայերէն լեզուն շատ դժուար լեզու մըն է,- ըսաւ Ռաֆֆի:

– Դժուար բան չկայ: Քիչ մը զոհողութիւն ընելով կրնաք սորվիլ: Դուք բոլորդ ալ առանց բացառութեան պէտք է անպայման հայերէն լեզուն սորվիք, եթէ կ'ուզէք Հայկական հարուստ մշակոյթը հասկնալ, սիրել եւ գնահատել:

– Բայց ինչո՞ւ համար անպայման պէտք է հայերէն լեզուն սորվինք, մենք

բոլորս ալ մեր
ապրած երկիրնե-
րուն լեզուները կը
սորվինք եւ ամէն
օր եւ ամէն տեղ
կը գործածենք,
իսկ հայերէնը...

— Հայերէն
լեզուն պէտք է
սորվիք որովհետեւ
ձերն է, ձեր
մայրենի լեզուն է,

եւ որպէս զի մօտէն եւ հարազատօրէն ծանօթանաք Ձեր Հարուստ Մշակոյթին:

— Թարգմանութիւններով ալ կարելի է ծանօթանալ, — ըսին պատանիները:

— Ո՛չ, նոյնը չէ: Թարգմանութիւններով ձեր մշակոյթին հարազատօրէն չէք
կրնար ծանօթանալ: Եւ յետոյ ինչո՞ւ համար ուրիշներու կը սպասէք: Աւելի լաւ
չ'ըլլա՞ր որ դուք հայերէն լեզուն սորվիք, եւ ինչո՞ւ չէ, գիրքեր գրէք եւ հրատա-
րակէք: Երկրագունդի բոլոր ցամաքամասերուն վրայ ապրող հայերը կրնան հայե-
րէն լեզուով գրուած ձեր գիրքերը կարդալ: Եւ այս ձեւով խնայած կ'ըլլաք աւե-
լորդ աշխատանք եւ մանաւանդ աւելորդ ծախս:

— Օտարները ինչպէ՞ս պիտի ծանօթանան մեր հարուստ մշակոյթին:

— Օտարներով մտահոգուելէ առաջ, նախ դուք սորվեցէք ձեր լեզուն եւ պատ-
մութիւնը, զնահատեցէք ձեր արժէքները եւ զանազան առիթներով ձեր մշակոյթին
մասին այնքան հետաքրքրական ձեւով արտայայտուեցէք որ օտարներ իրենք փա-
փաքին հայերէն սորվիլ եւ ապա գրել Հայերուն եւ Հայ Մշակոյթին մասին:

— Այսինքն ըսել կ'ուզէք որ մենք հայերէն սորվինք, հայերէն գիրքեր գրենք
եւ անոնց մասին խօսինք երկրին լեզուով...

— Այո՛, պէտք է դուք բոլորդ ալ գիտնաք որ առանց հայերէն լեզուի, հայը
իր ինքնուրոյն գրականութիւնը չի կրնար ունենալ, եւ ազգ մը առանց գրականու-
թեան եւ մշակոյթի ի՞նչ արժէք ունի: Դուք պիտի չուզէի՞ք հայկական ձեռագիր-
ները կարդալ, որոնք մեծ խնամքով պատրաստուած են: Օտարները կը սքանչանան
մեր ձեռագիրներուն վրայ եւ հայերէն կը սորվին որպէս զի կարենան կարդալ եւ
իմաստը հասկնալ:

— Բայց մենք հայերս թիւով չատ քիչ ենք եւ ստիպուած կ'ըլլանք մեր ապրած երկիրներու պայմաններուն ենթարկուիլ,- ըսաւ Սարգիս:

— Դուք պէտք է միշտ Աւարայրի ճակատամարտին պատմութիւնը յիշէք:

Այնտեղ ալ Հայերը
թիւով քիչ էին,
բայց անոնք Յագ-
կ ե ռ տ ի
սպառնալիքէն
չվախցան եւ
Վ ա ռ դ ա ն
Մամիկոնեանի
գլխաւորութեամբ

քաջաբար պատերազմեցան պարսիկներու դէմ՝ պաշտպանելու համար իրենց կրօնքն ու Հայրենիքը: Վարդանանց պատերազմի շնորհիւ հայ ժողովուրդը շարունակեց ազատօրէն աղօթել ի՛ր լեզուով, ի՛ր եկեղեցիներուն մէջ, եւ ազատօրէն ապրիլ ի՛ր հայրենիքին մէջ:

Եթէ քաջ Վարդան ձեզի պէս մտածէր եւ թագաւորին հրահանգին ենթարկուէր, այսօր ո՛չ Հայ ժողովուրդ եւ ո՛չ ալ Հայաստան գոյութիւն պիտի ունենային:

Դուք ալ հիմա կ'ապրիք նոյնքան դժուար պայմաններու մէջ, ուրեմն Վարդան Մամիկոնեանի օրինակին հետեւեցէք եւ քաջութեամբ պայքարեցէք բոլոր այն հոսանքներուն դէմ, որոնք կրնան արգելք հանդիսանալ մեր Հայ Լեզուին եւ Հայ Մշակոյթին գոյատեւման:

Դժուարութիւններ պիտի ունենաք, սակայն դուք առանց յուսահատելու խորհեցէք այդ դժուարութիւնները յաղթահարելու միջոցներու մասին, որպէս զի Հայ ժողովուրդին արժանաւոր զաւակները կոչուելու իրաւունքը եւ հպարտութիւնը ունենաք:

Յաճախեցէ՛ք Հայ Դպրոց: Օգնեցէ՛ք Հայ դաստիարակներուն՝ որոնք ամէն տեսակի զոհողութիւններ յանձն առնելով՝ կը ջանան իրենց հայկական գիտելիքները ձեզի փոխանցել: Շնորհակալ եղէ՛ք անոնց տարած սուրբ աշխատանքին:

Հետաքրքրուեցէ՛ք հայ մտաւորականներով, լրագրողներով եւ գրագէտներով, որոնք դժբախտաբար չատ հեռու կը մնան Հայ դպրոցներէն, խնդրեցէ՛ք որ գան

եւ մեր մայրենի բարբառով ձեզի աւելի ծանօթութիւններ տան մեր գեղեցիկ լեզուին, հարուստ մշակոյթին եւ փառաւոր պատմութեան մասին:

– Ճիշդ էք, բնաւ չէինք մտածած,– ըսին պատանիները եւ մեծ հետաքրքրութեամբ շարունակեցին հարցազրոյցը:

– Ճեմարանը աւարտեցի՞ք,– հարցուց Մարալ:

– Այո՛, ապա 26 տարեկանիս Վարդապետ ձեռնադրուեցայ եւ Աղեքսանդր Մանթաշեանի միջոցաւ Գերմանացի եւ Ֆրանսացի երաժշտագէտներուն հսկողութեան տակ կատարելագործեցի երաժշտական ուսումս եւ հետեւեցայ փիլիսոփայական, հոգեբանական եւ մանկավարժական դասընթացքներու, եւ երբ զգացի որ պատրաստ եմ իմ

ազգիս ծառայելու, անմիջապէս վերադարձայ Հայաստան, խումբեր կազմեցի եւ համերգներ տուի: Համերգներ տուի նաեւ Զուիցերիոյ, Իտալիոյ, Պոլսոյ եւ Գահիրէի մէջ:

Դասախօսութիւններ տուի: Գիւղէ գիւղ պտտելով հայկական երգերը մտիկ ըրի, նօթագրեցի եւ այսպէսով փորձեցի կորուստէ փրկել հայ երաժշտութիւնը:

Իսկ Փարիզի մէջ գումարուող «Միջ ազգային երաժիշտներու լնկերութեան» համագումարին, 400 երաժիշտներու կողքին

ես ալ հրաւիրուած էի եւ հոն ներկայացուցի հայկական երաժշտութիւնը եւ փաստեցի որ հայը ինքնուրոյն երաժշտութիւն ունի որ մեզի կու գայ տասնեակ դարերու ընդմէջէն:

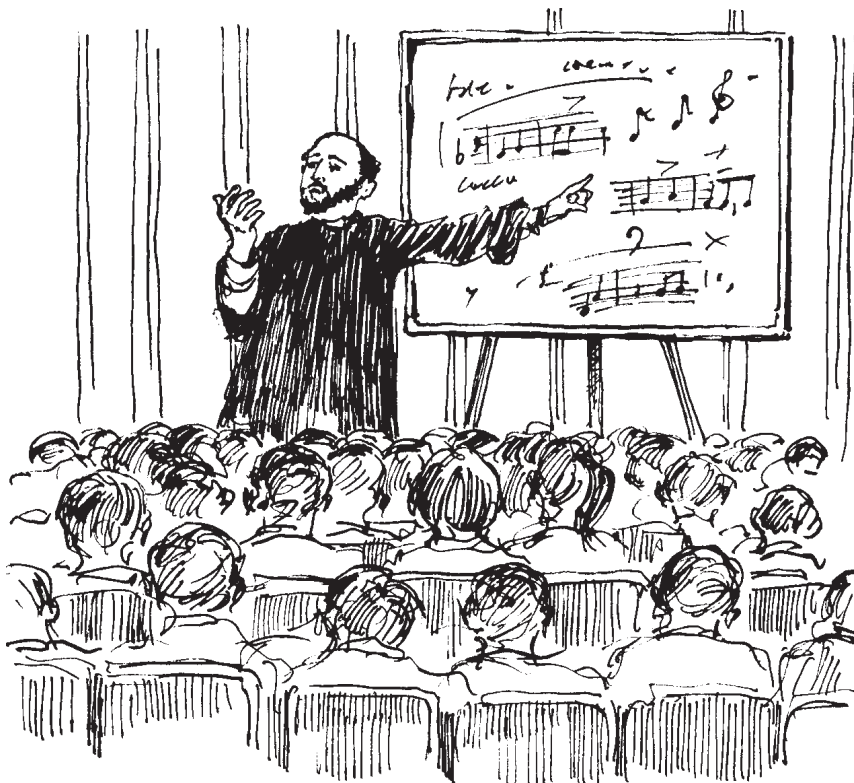
– Բոլոր աշխատանքները դիւրութեամբ կատարեցի՞ք:

– Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ...

– Լաւ, ինչո՞ւ համար...

– Որովհետեւ համոզուած էի որ արդիւնքի մը պիտի հասնէի: Ծրագիրս շատ յստակ էր, ինծի կը մնար աշխատիլ, պրպտել, ինտապնդել եւ փաստել: Դուք ալ ամէն միջոցներու պէտք է դիմէք ձեր ծրագիրները յաջողցնելու համար:

Առաջին դժուարութեան առջեւ պէտք չէ յուսահատիք:

Պէտք է աշխատիք, աշխատիք ու աշխատիք...

– Փարիզի մէջ ձեր շահած մրցանակին մասին կրնա՞ք խօսիլ:

– Անշուշտ: Ահաւասիկ ձեզի օրինակ մը ուր հայերէն նուագեցի եւ երգեցի օտարներուն առջեւ:

Փարիզի ամենամեծ թատերասրահներէն մէկուն մէջ, երաժշտական միջազ-

գային մրցում մը կար: Մրցումին կը մասնակցէին աշխարհի բազմաթիւ երկիրներէ եկած նշանաւոր երաժիշտներ: Հազարաւոր հանդիսականներու ներկայութեան մրցողներու ելոյթ պիտի ունենայինք, բեմի մը վրայ զոր իւրաքանչիւր երաժիշտ կրնար ըստ իր ազգային ճաշակին յարդարել:

Իրար ետեւէ բեմ կը բարձրանային տարբեր երկիրներէ ժամանած երաժիշտներ, իրենց ազգային գործիքներով նուագելու կամ երգելու համար երկու կտոր միայն, ինչպէս որ պայման դրած էր դատակազմը:

Երբ իմ կարգս եկաւ, դանդաղօրէն բեմ բարձրացայ, այս սեւ երկար վերարկուն հագած եւ գլխուս ալ գդակ դրած, յայտնեցի ընելիքս, գրպանէս հանեցի փոքրիկ սրինգ մը եւ սկսայ նուագել «Ոչխարին կանչը» եւ ապա հայերէնով երգեցի «Մոկաց Միրզան»:

Երգը վերջացնելուս պէս, բուռն ու երկարատեւ ծափահարութիւններու մէջէն լսեցի անունս...

«Այս մրցումին առաջին մրցանակը Կոմիտաս կը շահի»:

– Ի՞նչ էր մրցանակը,– հետաքրքրութեամբ հարցուցին պատանիները:

— Ոսկի ժամացույց մը, պատասխանեց Կոմիտաս եւ շարունակեց իր պատմութիւնը, ըսելով.— Մենք բոլորս ալ պէտք է ջանանք միջազային ամէն տեսակի մըրցումներու մասնակցիլ հայկական նիւթերով եւ այսպէսով հայուն անունը տարածել օտարներու մօտ:

Ուրախութեան եւ հպարտութեան բացազանչութիւններով, պատանիները շըրջապատեցին Կոմիտասը եւ առաջնորդեցին այն սրահը, ուր ցուցադրուած էին Հայ պատանիներուն «Մեծն Կոմիտաս»ի նուիրուած արուեստի գործերը:

Կոմիտաս ակնարկ մը նետելէ ետք, սկսաւ մէկիկ-մէկիկ դիտել նկարները, որոնք իր կեանքին պատմութիւնը կը ներկայացնէին: Կաթողիկոսին ներկայութեան երգելէն մինչեւ ծառերուն ետեւ կամ տանիքներու վրայ պահուած հայկական երգերն ու պարերու եղանակները նօթագրելը:

Յանկարծ սրահին մէջ լուծիւն մը տիրեց: Հայ պատանիներու «Կոմիտաս» երգչախումբը սկսաւ հնչեցնել Կոմիտասեան երգերը:

Հոն էր Կոմիտասը, հոն էին Ասէ Կոմիտասի արժանաւոր ժառանգորդները:

Երբ վերջին երգը յայտարարուեցաւ, Կոմիտաս մօտեցաւ երգչախումբին եւ ըսկսաւ ինք դեկավարել «Ով Մեծասքանչ Դու Լեզու» երգը:

Հայ պատանիները ապրումով երգեցին եւ ներկաները ծափահարութիւններով գնահատեցին հայ պատանիներուն երգերը եւ «Մեծն Կոմիտաս Ղեկավարը»:

Հ ա մ ե ը գ ի վերջաւորութեան, հայ պատանիները չուզեցին սրահէն հեռանալ: Անոնք դարձեալ

չըջապատեցին Կոմիտասը եւ ուզեցին գիտնալ թէ մինչեւ երբ ճամբորդած, երգած, նուագած, յօրինած եւ հայկական երաժշտութիւնը ամէն կողմ տարածած էր:

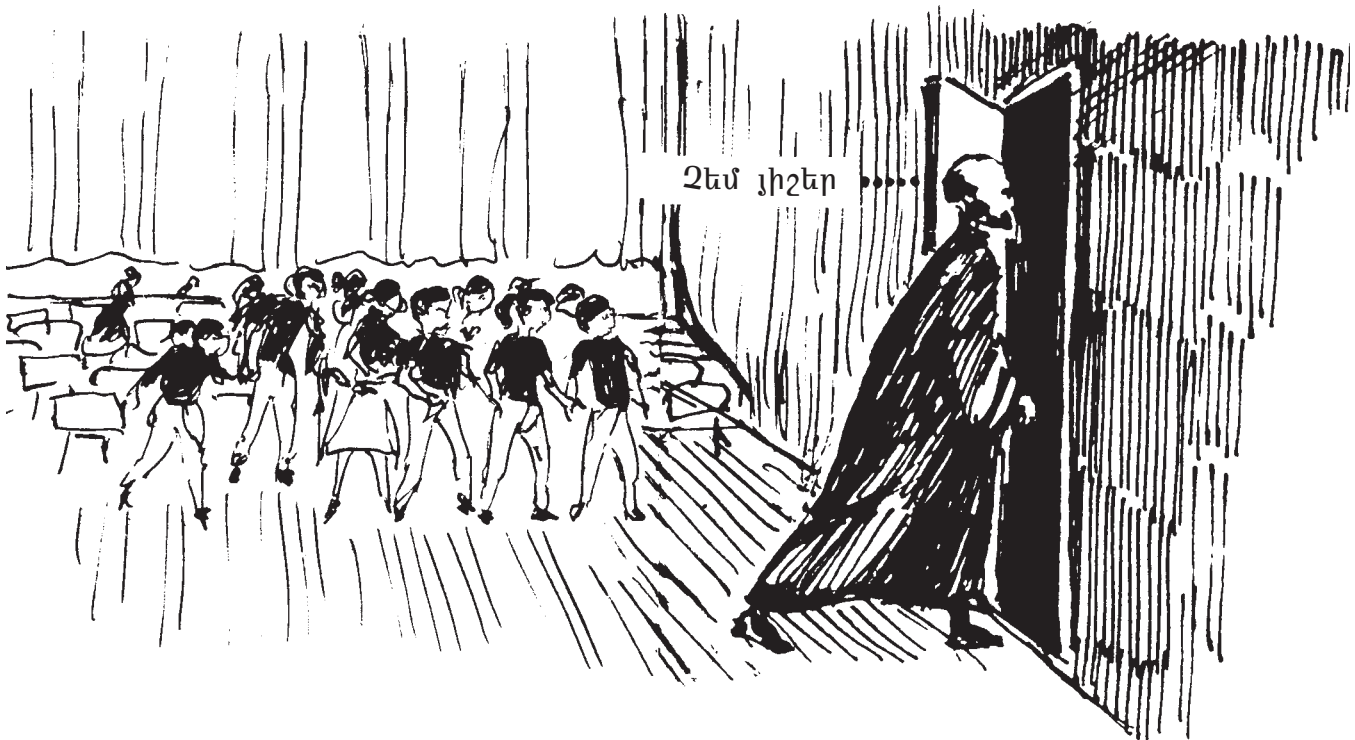
– Մինչեւ 1915,- պատասխանեց Կոմիտաս:

– 1915-էն մինչեւ 1935 ի՞նչ ըրիք,- հարցուցին պատանիները:

– Չեմ յիշեր,- ըսաւ Կոմիտաս ու հեռացաւ...

Մինչ բարձրախօսէն լսուեցան հանդիսավարին հետեւեալ խօսքերը.

«1915 թուականին տեղի ունեցաւ քսաներորդ դարու առաջին ցեղասպա-

նութիւնը: Թուրքը ուզեց Հայ ազգը բնաջնջել եւ անհետացնել այս աշխարհէն: Այդ ցեղասպանութեան զոհ դարձան մէկ ու կէս միլիոն հայեր (այդ շրջանի Հայ ժողովուրդին երկու երրորդը):

«Կոմիտաս Վարդապետ իր ժողովուրդին չարչարանքը տեսնելով չդիմացաւ եւ հիւանդացաւ: Երկար տարիներ տեւող հիւանդութենէ ետք՝ 66 տարեկանին վախճանեցաւ:

«21 Հոկտեմբեր 1935-ին Կոմիտասի յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնները տեղի ունեցան Փարիզի Սուրբ Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ապա իր աճիւնները փոխադրուեցան Երեւան եւ վերջնական հանգիստը գտաւ Փանթէոնի մէջ, արժանանալով անմահութեան Փառապսակին»:

«Կոմիտասեան Փառատօն»էն ներշնչուած հայ պատանիները ուխտեցին Կո-

միտասի նման՝

- Հայերէն լեզուն սորվիլ:
- Հայկական ծրագիրներու յաջողութեան համար աշխատիլ առանց յուսահատելու:
- Միջազգային ամէն տեսակի մրցումներու մասնակցիլ «Հայկական նիւթերով» եւ այսպէսով հայուն հարուստ մշակոյթը տարածել օտար շրջանակներու մէջ:

Եթէ այսօր Մեծն Կոմիտաս մեզի այցելութեան գար, չէ՞ք խորհիր որ մեր նկարագրած «Կոմիտասեան Փառատօն»ը տեղի պիտի ունենար:

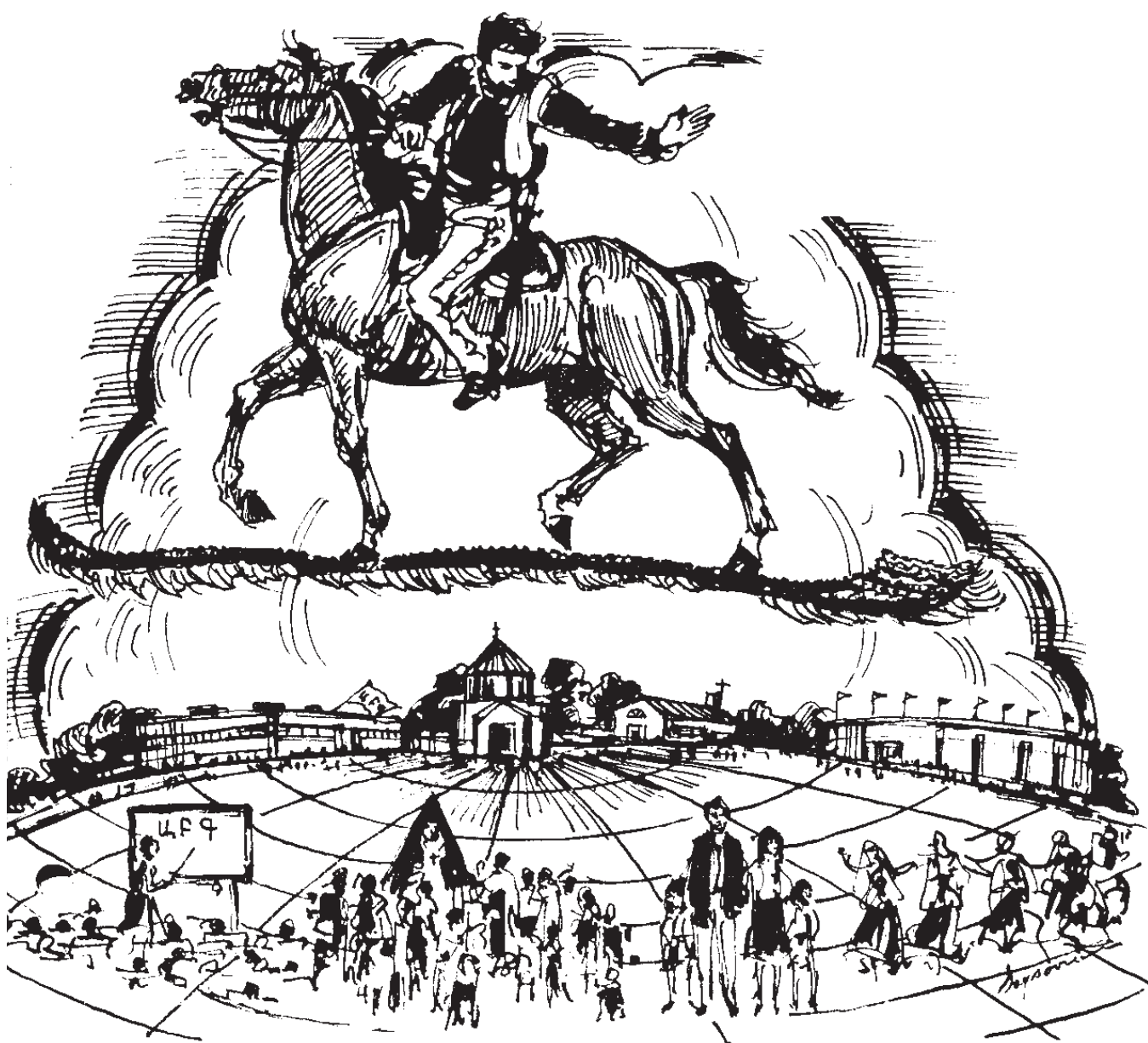
ՍԱՍՈՒՆՑԻ

ԴԱՒԻԹ

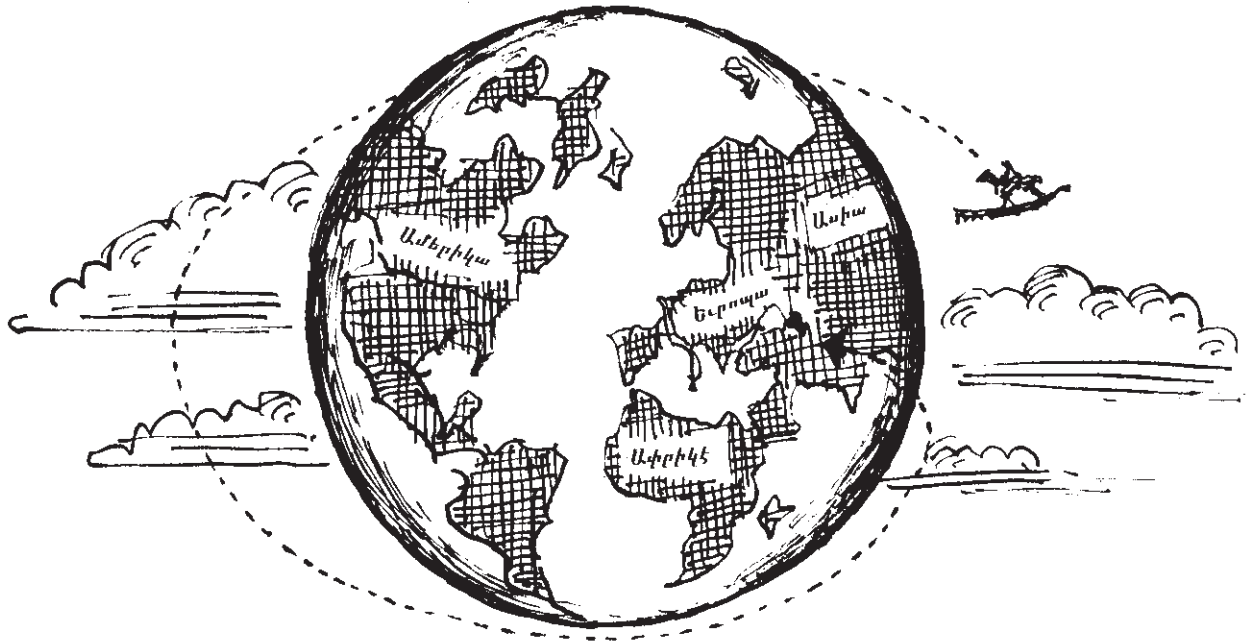
Մեր օրերուն, Սասունցի Դավիթ կախարդական գորգի մը վրայ նստած, չրջեցաւ երկրագունդի հինգ ցամաքամասերը, այցելեց Հայկական գաղութները եւ

հետաքրքրուեցաւ անոնց գործունէութիւններով:

Սասունցի Դաւիթ, երբ նշմարեց հայերուն մեծ մասին անտարբերութիւնը եւ տարուած մակերեսային աշխատանքները, մտահոգուեցաւ եւ սկսաւ խորհիլ զանոնք դարմանելու միջոցներու մասին:

Երկար մտածելէ ետք, Սասունցի Դաւիթ նստաւ «Քուռկիկ Զալալի»ի վրայ, առաւ «Կայծակէ Թուր»ը, եւ թերթերով, ձայնասփիւռներով, հեռատեսիլներով ու

հեռագիրներով խորհրդակցական ժողովի հրաւիրեց երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող բոլոր հայ պատանիները, Հայաստանի մայրաքաղաք Երեւանի մէջ: «Որովհետեւ», մտածեց ան, «այսօրուան պատանիները դաստիարակելով, կարելի պիտի ըլլայ հայ գաղութներուն ապագայ առողջ եւ պատրաստուած հայ դեկավարները ապահովել»:

Պատանիները երբ Սասունցի Դաւիթի հրաւերը ըստացան, Արային եւ Մարալին գլխաւորութեամբ խումբեր կազմեցին եւ դէպի Երեւան ճամբորդեցին ու հաւաքուեցան Սասունցի Դաւիթի շուրջ: Արան հարցուց.

— Սասունցի Դաւիթ, ինչո՞ւ համար «Քուռկիկ Զալալի»ի վրայ նստած էք, ձեռքերնիդ «Կայծակէ Թուր»ը բռնած, եւ մտահոգ՝ ժայռին վրայ դրուած գաւաթին կը նայիք: Այն տպաւորութիւնը կը թողուք

որ Մսրամելիք ձեր դիմացը ելած է եւ դուք պատրաստ էք մենամարտելու:

– Ապրի՛ս, Արա, շատ ճիշդ ես, շատ լաւ հասկցար: Իրապէս որ այդ վիճակին մէջ կը գտնուիմ: Գիտե՞ս ինչ պատահեցաւ:

– Ի՞նչ պատահեցաւ,– հարցուց Արան:

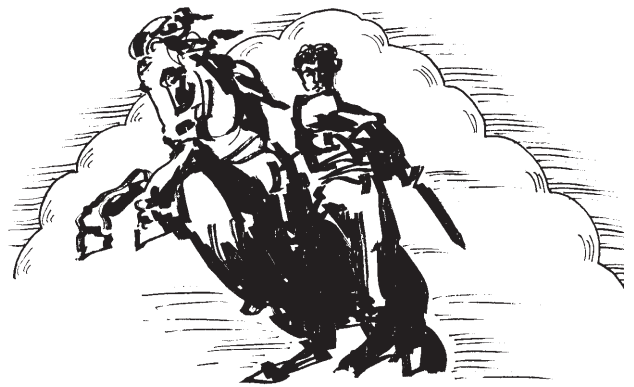
– Վերջերս, չեմ գիտեր ինչո՞ւ, փափաքեցայ երկրագունդի բոլոր ցամաքամասերը շրջիլ եւ Հայկական գաղութները այցելել: Մեծ եղաւ յուսախաբութիւնս՝ երբ ականատես եղայ անոնց գործունէութիւններուն:

– Ինչո՞ւ համար յուսախաբ եղաք, մենք շատ խաղաղ եւ հանգիստ կեանք մը կ'ապրինք: Մեր գտնուած երկիրներուն մէջ բազմաթիւ Հայկական եկեղեցիներ, դպրոցներ, սրահներ, ակումբներ կառուցանել տուած ենք եւ մենք բոլորս ալ գոհ ենք մեր ներկայ վիճակէն,– ըսաւ Թալին:

– Տեղեակ եմ որ դուք հանգիստ կեանք մը կ'ապրիք: Իմ մտահոգութիւնս բոլորովին տարբեր է: Շրջապտոյտիս ընթացքին նշմարեցի որ մեծ թիւով հայեր դարձեր են անտարբեր եւ նոյնիսկ կը համարձակին ըսելու որ «Հայր» երկար կեանք չունի, ուշ կամ կանուխ բոլորս պիտի ձուլուինք, որովհետեւ մենք թիւով քիչ ենք եւ այսքան զօրաւոր հոսանքի մը դէմ կարելի չէ երկար դիմանալ:

– Սասունցի Դաւիթ, կրնա՞ք մեզի աւելի բացատրութիւններ տալ,– ըսաւ Ռաֆֆի:

– Անշո՛ւշտ: Դուք իմ պատմութիւնս կը յիշէ՞ք,– հարցուց Սասունցի Դաւիթ:

– Այո՛, այո՛, շատ լաւ կը յիշենք,- միաբերան պատասխանեցին պատանիները:

– Ես ինչո՞ւ համար Մսրամելիքի դէմ ելայ... ըսէ՛ք...: Ես Մսրամելիքի դէմ ելայ, որովհետեւ մեր երկիրը գերի եղած էր եւ ամէն տարի տուրք կը վճարէր անոր: Ես չհանդուրժեցի, կռուեցայ եւ յաղթեցի Մսրամելիքի ու Սասունը ազատագրեցի անոր լուծէն եւ իմ ժողովուրդս հպարտօրէն եւ ազատօրէն շարունակեց իր երկրին մէջ ապրիլ:

– Բայց մենք գերիներ չենք: Մենք մեր երկիրներուն մէջ շատ ազատ կ'ապրինք,- պատասխանեցին պատանիները:

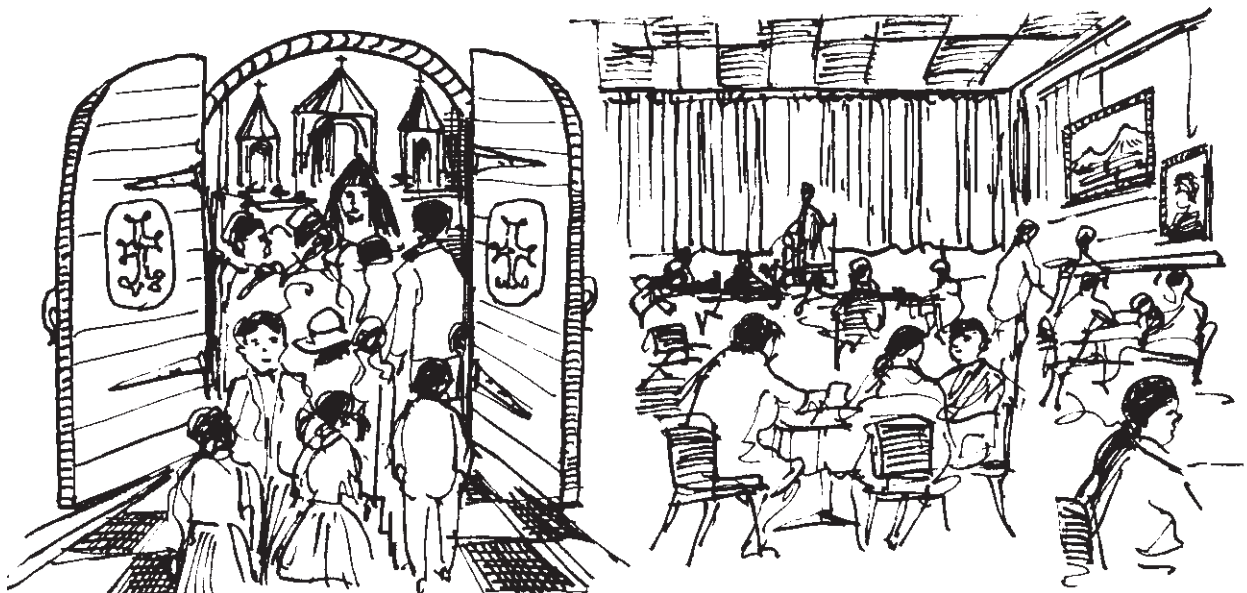
– Դուք չէ՛ք զգար: Բայց ձեզմէ շատեր օտար մշակոյթին գերիները դարձած են. կորսնցուցած էք ձեր ինքնուրոյն մշակոյթը, ազգային ոգին եւ մանաւանդ ձեր հայու հպարտութիւնը: Կը տեսնէ՞ք այս արձանը եւ այս գաւաթը, որուն մէջէն կը հոսի ջուրը. ան կը խորհրդանշէ այն միտքը թէ համբերութեան «բաժակը լեցուելէն» յետոյ հայ ժողովուրդը կը վերցնէ թուրը եւ կը յարձակի բռնակալներու վրայ:

Հիմա իմ ալ համբերութիւնս հատած է եւ ես ա՛լ չեմ կրնար հանդուրժել հայոց այս վիճակը:

– Սասունցի Դաւիթ, կրնա՞ք մեզի ձեր տեսածներուն մասին խօսիլ, որպէս զի ձեր ըսածները աւելի լաւ հասկնանք,- ըսաւ Մարալ:

– Ուրեմն այսպէս, ես ալցելեցի Հայ Եկեղեցիները, ներկայ գտնուեցայ Սուրբ Պատարագին եւ հոն չգտայ ազգասէր, կրօնասէր եւ եկեղեցասէր Հայը:

Ալցելեցի Հայկական Մշակութային եւ Մարզական Կեդրոնները, ներկայ գտնուեցայ անոնց կազմակերպած հանդիսութիւններուն եւ խրախճանքներուն ու

նշմարեցի որ հայուն մաքուր եւ ազնիւ հոգին կը նահանջէ:

Այցելեցի Դպրոցները, հետաքրքրուեցայ անոնց Հայկական ուսումնական ծրագիրներով եւ յուսախաբ եղայ տեսնելով որ հայեցի դաստիարակութեան պէտք եղած կարեւորութիւնը չեն տար:

Այցելեցի Հայ Ընտանիքները, ուզեցի խօսիլ ու բարեկամանալ անոնց անդամներուն հետ եւ նշմարեցի որ հոն հայերէն լեզուն չի հնչեր, զանազան, այլազան, հասկնալի եւ անհասկնալի պատճառներով:

Այցելեցի Հայ Գրախանութիւնները եւ Խմբագրատուները: Հոն ցուցադրուած էին աւելի օտար լեզուներով տպուած գիրքեր եւ թերթեր, քանի որ հայ ընթերցողներուն թիւը օրէ օր կը նուազի:

Փնտռեցի եւ մեծ դժուարութեամբ գտայ օտար վարժարաններու եւ հաստատութիւններու մէջ աշխատող հայերը: Անոնք գաղտնի կը պահէին իրենց հայ ըլլալը եւ իմ հայու արժանապատուութիւնս վիրաւորուեցաւ:

Հանդիպումներ ունեցայ Հայկական Հաստատութիւններու եւ Կազմակերպութիւններու Ղեկավարներուն հետ եւ վրդովեցայ նշմարելով որ անոնցմէ շատեր շատ քիչ գաղափար ունէին իրենց պատմութեան, լեզուին, մշակոյթին, հայկական

հարցին եւ մեր բարոյական գիտելիքներու մասին:

Հիմա ինձի ըսէք, ինչո՞ւ այս կացութեան հասած էք: Ի՞նչ բաներէ կը վախնայ Հայը: Միթէ ան իր պատմութեան ծանօթ չէ՞...: Ան չի՞ գիտեր որ Հայը միշտ քաջաբար եւ հերոսաբար պայքարած, կռուած ու մեռած է պաշտպանելու համար իր ազատութիւնը եւ մանաւանդ իր ազգային ինքնութիւնը:

— Ի՞նչ կուզէք որ ընենք: Մենք պատրաստ ենք ձեզի պէս ինքնավստահ հերոսի մը ցուցմունքներուն հետեւիլ: Ըսէ՛ք մեզի, ի՞նչ ընենք, — միաբերան բացազանչեցին պատանիները:

— Ձեր հայու արժանապատուութիւնը՝ այն արժանապատուութիւնը որ ունեցած են Հայկ Նահապետի, Մեսրոպ Մաշտոցի, Վարդան Մամիկոնեանի կամ Կոմիտաս Վարդապետի նման հայեր, պէտք չէ թոյլ տայ որ դուք օտար մշակոյթներուն գերիները դառնաք, անտեսելով եւ երբեմն ալ ոտնակոխելով ձերինը եւ մանաւանդ կորսնցնելով ձեր գոյատեւելու զօրաւոր կամքը եւ հաւատքը:

Հիմա ջանացէ՛ք ձեր միտքերուն եւ հոգիներուն մէջ պահել հետեւեալ խօսքերը:

Այս բոլոր իրողութիւնները եւ իրագործումները պէտք է բաւեն որ դուք

Դուք կը պատկանիք՝

1. Ազգի մը, որ ունի հայրենիք մը՝ Հայաստան, որ օրէ օր կը ծաղկի ու կը շէննայ Արարատի շուքին տակ եւ Սարտարապատի շունչով:

2. Ազգի մը, որ խելացի, աշխատասէր, եկեղեցասէր, ազգասէր եւ շինարար է:

3. Ազգի մը, որ 301 թուականին, առաջինը եղաւ ընդունելու քրիստոնէութիւնը որպէս պետական կրօնք:

4. Ազգի մը, որուն առաջին եկեղեցին՝ Սուրբ Էջմիածինը, կառուցուեցաւ 303 թուականին, որ տակաւին կանգուն է եւ բարոյական ու հոգեկան կեդրոնն է համայն հայութեան:

5. Ազգի մը, որ Մեսրոպ Մաշտոցի շնորհիւ 404 թուականին ունեցաւ իր ինքնուրոյն գիրերը, մշակոյթը եւ Ոսկեդարը:

6. Ազգի մը, որ 451 թուականին, Վարդան Մամիկոնեանի գլխաւորութեամբ պատերազմեցաւ պաշտպանելու համար իր Կրօնքն ու Հայրենիքը:

7. Ազգի մը, որ ունեցած է Մեծն Տիգրանի նման թագաւորներ, որոնք իշխած են թէ՛ Հայաստանի եւ թէ՛ օտար պետութիւններու վրայ եւ որ 10,000 տարիներէ ի վեր արուեստի մէջ կը ստեղծագործէ եւ գիտութեան մէջ կը մրցի մեծ պետութիւններու հետ:

8. Ազգի մը, որուն անդամները 1915-ի Մեծ Եղեռնին նահատակեցան որպէս զի մենք ապրինք որպէս Մարդ, որպէս Հայ, որպէս Քրիստոնեայ: Մենք ունինք պարտականութիւնը հետապնդելու մեր դատը մինչեւ իրականանայ մեր բոլորին երազը:

9. Ազգի մը, որուն համար ընտանիքը սրբութիւն եղած է:

10. Ազգի մը, որ ունի բարոյական բարձր սկզբունքներ:

հպարտ ըլլաք ձեր պատմութիւնով եւ ձեր նախնիներով: Անոնք նիւթական, բարոյական եւ ֆիզիքական ամէն տեսակի դժուարութիւններու մէջէն Յաղթական դուրս եկան: Անոնք յաջողեցան մեզի փոխանցել մեր Հայ լեզուն եւ մեր հաւատքը, մեր աւանդութիւնները, մեր ազգային արժանապատուութիւնը, մեր ազատասիրութիւնը եւ մեր գոյատեւելու վճռակամութիւնը:

– Ըսէ՛ք ինծի, ի՞նչ կը մտածէք ընել, որպէս զի Հայ Ազգը Գոյատեւէ:

– Ի՞նչ կ'ուզէք որ ընենք,– պատասխանեցին պատանիները:

Սասունցի Դաւիթ բերաւ իր պատրաստած Ազգաբանեան եւ բաժնեց պատանիներուն, ըսելով.

– Առէ՛ք այս Ազգաբանեան, բազմազրեցէ՛ք եւ բաժնեցէ՛ք բոլոր հայերուն, որպէս զի ամէն օր կարդան եւ հպարտ զգան իրենց հայկականութեամբ:

– Նստեցէ՛ք այս «Քուռկիկ Զալալի»ներուն վրայ.

– Բռնեցէ՛ք այս «Կայծակէ Թուր»երը.

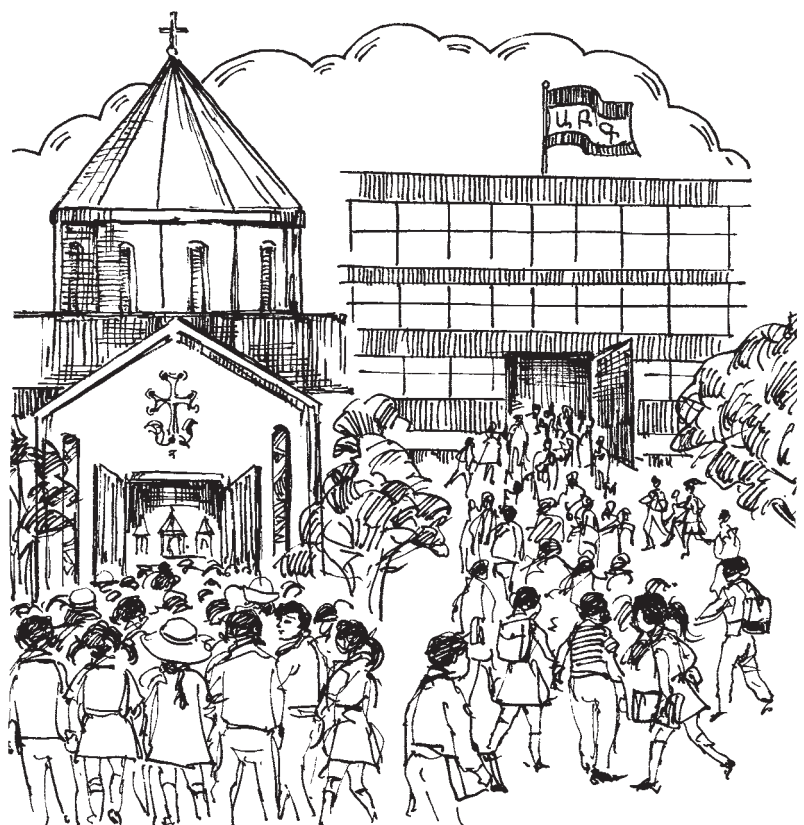
– Հագուեցէ՛ք այս «Երկաթէ զրահ»ները.

– Եւ գացէ՛ք աշխարհի չորս կողմերը վերահաստատելու համար Հայուն Հպարտութիւնը, Ինքնավստահութիւնը եւ Գոյատեւելու Կամքը:

Պատանիները նստեցան «Քուռկիկ Զալալի»ներուն վրայ, «Կայծակէ Թուր»երը շարժելով, մէկական Սասունցի Դաւիթներ դարձած՝ ցրուեցան երկրագունդի հինգ ցամաքամասերը:

Անոնք որոշեցին հետեւիլ Հայերէն Լեզուի, Կրօնքի, Պատմութեան եւ Մշակոյթի դասընթացքներուն, յաճախել Հայկական Կեդրոններ, կարդալ Հայկական Թերթեր ու Գիրքեր, երթալ Հայկական Եկեղեցիներ եւ սորվիլ Հայ Ըլլալու Անուշուքի ու Հպարտութիւնը:

Սասունցի Դաւիթի

պատանիներուն խումբը բազմահազար շնորհաւորական նամակներ ստացաւ: Անոնք, քաջալերուած, բոլոր հայերը հրաւիրեցին աշխատելու Հայաստանի անկախացման Սրբազան Գործին համար:

Անոնք ժողովներ գումարեցին եւ իրենց ունեցած փորձառութիւններու մասին խօսելէ ետք, բոլորը միասին որոշեցին նոր ծրագիրներ մշակել, Հայեցի գորաւոր Դաստիարակութեան համար:

Ծրագիրները պատրաստելէ ետք, անմիջապէս վարչութիւններ կազմեցին, թրուցիկներ եւ պաստառներ պատրաստեցին, ներկայացուցիչներ նշանակեցին եւ հեռատեսիլներով, հեռաձայններով, ձայնասփիւռներով ու կոչերով, գորաշարժի ենթարկեցին երկրագունդի հինգ ցամաքամասերու բոլոր հայկական գաղութները:

ԿՈՉ թիւ 1

Սորվեցուցէ՛ք մեզի՝

- Մեր պարտականութիւնները՝ Աստուծոյ հանդէպ. Հաւատք, Յոյս, Սէր, Պաշտա-
մունք, Երկիր-ը եւ Հնազանդութիւն իր կամքին:
- Մեր պարտականութիւնները՝ մարդոց հանդէպ:
- Մեր պարտականութիւնները՝ մեր անձին հանդէպ:
- Մեր Հայկական Սուրբ Պատարագը, աղօթքներն ու շարականները:
- Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ օրէնքները, աւանդութիւնները, պատմութիւնը եւ անոր
ունեցած կարեւոր դերը մեր հաւատքի եւ ազգային դիմագիծի զօրացման մէջ:
- Եւ տուէ՛ք մեզի, «Հայ Եկեղեցիէն Դէպի Երկինք Բաձրացող Գաղտնի Ճամբուն»
Հայկական Բանալին:

ԿՈՉ թիւ 2

- Բացատրեցէ՛ք մեզի եօթը առաքինութիւնները՝ խոնարհութիւն, մարդասիրութիւն,
հեզութիւն, աշխատասիրութիւն, ողորմութիւն, չափաւորութիւն եւ ողջախոհու-
թիւն, որպէս զի օրինակելի եւ մաքուր կեանք մը ապրինք:
- Հայրեր եւ մայրեր, խօսեցէ՛ք մեզի հետ հայերէն, որպէսզի հայախօսութիւնը տա-
րածուի բոլոր շրջանակներու մէջ եւ գործնապէս եւ ամէն օր ապրինք մեր հայու-
թիւնը:
- Տուէ՛ք մեզի հայ ընտանիքին տաքուկ մթնոլորտը, իր սովորութիւններով, սրբու-
թիւններով, մեծ հայրիկներով ու մեծ մայրիկներով, սէրով, յարգանքով եւ հաւա-
տարմութիւնով:

ԿՈՉ թիւ 3

- Հայ դպրոցներուն մէջ Հայերէն լեզուի, պատմութեան եւ մշակոյթի պահերը պէտք է ունենան իրենց արժանաւոր տեղերը:
- Իւրաքանչիւր հայ գաղութ պէտք է ունենայ իր Հայ Դպրոցը, որպէս զի իւրաքանչիւր հայ առիթը ունենայ սորվելու իր հայ լեզուն, հայոց պատմութիւնը, կրօնը եւ ծանօթանայ իր հարուստ մշակոյթին:
- Հայ դպրոցներու բարձրագոյն դասարաններուն մէջ մեր նպատակը պէտք է ըլլայ, հայերէնի մասնաւոր ուսումնական ծրագիրով մը, պատրաստել մեր գաղութներու ապագայ ազգային ղեկավարներն ու հայ դաստիարակները:
- Հայ դաստիարակները պէտք է յարգուին, բարոյապէս եւ նիւթապէս գնահատուին, որպէս զի մենք փափաքինք այդ կոչումին հետեւիլ:

ԿՈՉ թիւ 4

- Հաստատենք մարզական, կրթական, մշակութային եւ կրօնական կեդրոններ, ուր մենք առիթը ունենանք մեր սորվածները գործածելու եւ Հայերէն լեզուն խօսելու:
- Նշանակենք ղեկավարներ եւ վարիչներ, որոնք ծանօթ ըլլան Հայերէն լեզուին, պատմութեան, կրօնքին եւ հայկական հարցին, որպէս զի կարենան առողջ, հաւասարակշռուած եւ մեր ազգին շահերը պաշտպանող Նոր Հայ սերունդ մը պատրաստել:

ԿՈՉ թիւ 5

- Հայերէն լեզուով հրատարակուած օրաթերթերուն նպատակը պէտք է Սփիւռ- քահայութիւնը իրարու միացնող Ոսկի Կապը ըլլայ:
- Հայկական օրաթերթերու միջոցաւ տեղեկանանք երկրագունդի հինգ ցամաքա- մասերուն վրայ ապրող հայերուն գործունէութիւններուն եւ հպարտանանք անոնց իրագործումներով:
- Հայկական օրաթերթերուն մէջ գրել մեր հայ հերոսներուն, հայ գրողներուն, հայ մշակոյթին եւ հայկական աւանդութիւններուն մասին, որպէս զի ամէն օր հայ- կականութեամբ հաղորդուինք:
- Հրատարակենք եւ կարդանք Հայերէն լեզուով գրուած գիրքեր: Տա՛նք հայ գրողին իր արժանաւոր տեղը, որովհետեւ իր միջոցաւ միայն պիտի զարգանայ ու հարըս- տանայ Հայ գրականութիւնը:

ԿՈՉ թիւ 6

- Ամրացնենք մեր կապերը Հայաստանի հետ, որովհետեւ մեր հայկականութեան աղբիւրն է ան:
- Առիթ տուէք մեզի երթալու մեր Մայր Հայրենիքը՝ Հայաստան, մօտէն ծանօթա- նալու համար մեր ազգակիցներուն եւ անոնց հրաշալի իրագործումներուն:
- Առիթ տուէք մեզի երթալու Հայաստան, տեսնելու մեզի կտակուած Արարատը:
- Առիթ տուէք մեզի երթալու Հայաստան, քալելու մեր հայրենի հողերուն վրայ, զգալու համար Հայ ըլլալու եւ Հայ ապրելու գինովութիւնն ու կախարդանքը:

Հայ պատանիներուն կոչերը մեծ շարժում մը ստեղծեցին հայկական գաղութներուն մէջ:

Բազմահազար պատանիներ շատ լուրջ աշխատանքի լծուեցան:

Հայկական զանազան կազմակերպութիւններու պատասխանատուներուն մեծ մասը հայ պատանիներուն պահանջները արդար գտնելով ամէն տեսակի նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւններ ընելով գոհացում տուաւ անոնց:

Հայ պատանիները փափաքեցան Սասունցի Դաւիթի հետ անպայման տեսնուիլ եւ տեղեկութիւններ տալ իրենց տարած աշխատանքներուն, ինչպէս նաեւ ունեցած դժուարութիւններուն մասին:

Սասունցի Դաւիթ, պատանիներուն փափաքին ընդառաջելով, տեսնուեցաւ անոնց հետ:

Ան մէկիկ մէկիկ կարդաց պատանիներուն հրատարակած կոչերը եւ ուշադրութեամբ մտիկ ըրաւ անոնց պատրաստած տեղեկագիրները:

Սասունցի Դաւիթ շնորհաւորեց հայ պատանիները, որոնք մեծ խանդավառութեամբ, հետեւած էին դասընթացքներու՝ սորվելու համար Հայերէն Լեզուն եւ Պատմութիւնը եւ առաւել կը փորձէին տարածել ամէն կողմ:

— Սասունցի Դաւիթ, ոմանք բժախնդրութեամբ եւ հաճոյքով կը հետեւին մեր կոչերուն,— ըսաւ Արան:

— Իսկ ուրիշներ, հայերէնը իրենց համար նախապատուութիւն մը չըլլալով, կը հետեւին միայն այն ծրագիրներուն, որոնք շատ երկար ժամանակ եւ կամ նիւթական ու բարոյական մեծ գոհողութիւններ չեն պահանջեր,— ըսաւ Մարալ:

— Ուրիշ խումբ մը հայեր, որոնք շատ գոհ են իրենց վիճակէն, չեն ուզեր անհանգիստ ըլլալ ներկայացուած նոր գաղափարներով ու ծրագիրներով: Անոնք կը նախընտրեն շարունակել իրենց հայաքանդ եւ ազգաքանդ գործունէութիւնները,— ըսաւ Արան:

— Նոր գաղափարներ եւ նոր ծրագիրներ միշտ դիւրութեամբ չեն ընդունուիր: Դուք պէտք չէ յուսահատիք: Բաւական աշխատանք տարած էք եւ հետաքրքրական միջոցներով սկսած էք հայկական գաղութները կազմակերպել: Շատ հպարտ եմ ձեզմով: Ուրիշներէն պահանջելէ առաջ, դուք առաջին եւ դժուար քայլը առնելով հետեւեր էք զանազան դասընթացքներու, սորվեր էք ձեր Հայ լեզուն եւ պատմութիւնը եւ եղած էք բարի օրինակներ: Ապրի՛ք, շատ ապրի՛ք,— ըսաւ Սասունցի Դաւիթ:

— Ուրեմն գոհ մնացի՞ք մեր տարած աշխատանքներէն,— հարցուց Մարալ:

— Այո՛, շա՛տ, շա՛տ գոհ մնացի: Գացէ՛ք եւ շարունակեցէ՛ք ձեզի վստահուած Սրբազան Գործը: Աստուած Հայուն հետն է: Ան իր իսկ ստեղծած եւ զինք ընդունած առաջին ազգը՝ Հայ Ազգը, պիտի պաշտպանէ եւ պիտի օգնէ որ ապրի յաւիտեան: Հայ ազգին գոյատեւման համար աշխատիլ, կը նշանակէ Աստուծոյ կամքը կատարել:

Ձեր կարելին պէտք է ընէք որ մեր յաջորդ հանդիպումին, ոչ միայն մենք,

այլեւ աշխարհի բոլոր հայերը միասին, հպարտութեամբ տօնենք օտարին հանդէպ
մեր ունեցած ստորակայութեան բարդոյթին դէմ տարած

Փառաւոր Յաղթանակը:

Կեցցէ՛ Հայ Ազգը:

Կեցցեն՝ Հայ Ազգին հպարտ զաւակները:

Սասունցի Դաւիթ մօտեցաւ իւրաքանչիւր պատանիի եւ քաջալերական խօս-
քերով յորդորեց:

Պիտի ուզէի՞ք որ Սասունցի Դաւիթ կախարդական գորգի վրայ նստած,
իրապէս մեր քով գար եւ մեզի տար՝

Իր Քուռկիկ Ջալալին,

Իր Երկաթէ Զրահը,

Իր Կայծակէ Թուրը,

Իր ինքնավստահութեան ոգին եւ քաջութիւնը,

Իր ազգային արժանապատուութեան զօրաւոր գիտակցութիւնը,

Որպէս զի մենք ալ մեր կարգին «Մարամելիք»ի չափ վտանգաւոր թշնամիին՝
«Սպիտակ Ջարդ»ին դէմ քաջաբար պայքարինք՝

Փրկելու համար

Այսօ՛ր, Մեր Հայ Լեզուն եւ Հայ Մշակոյթը.

Վա՛ղն ալ՝ Մեր գրաւուած Պապեճական Հողերն ու Արարատը:

— Անցեալ ժողովին որոշեցինք Հայ Դպրոց յաճախել՝ Հայերէն Լեզուն, Հայոց Պատմութիւնը եւ Հայ Մշակոյթը սորվելու համար։ Ուրախ եմ յայտարարելու որ բոլորս ալ անխտիր կը գործադրենք առնուած որոշումը։ Հիմա պէտք է խորհինք մեր առնելիք երկրորդ քայլին մասին, որ շատ պարզ է։— ըսաւ Արան։

— Կրնա՞ս մեզի բացատրութիւններ տալ,— խնդրեց Անահիտը։

— Մեր սորվածներուն մասին ուրիշներուն խօսիլ եւ ամէն կողմ տարածել։— պատասխանեց Արան։

— Օրինակ մը կրնա՞ս տալ,— ընդմիջեց Վազգէնը։

— Օրինակ, ի՞նչ կը խորհիք Հայ Մշակոյթը ներկայացնող կոկիկ յայտագիր մը պատրաստելու մասին։— հարցուց Արան։

— Ձե՞ս խորհիր որ Հայ Մշակոյթը ներկայացնող յայտագիր մը պատրաստելու համար մեր գիտելիքները շատ սահմանափակ են։— ըսաւ Ալինը։

— Համաձայն եմ, բայց կը խորհիմ որ այս յայտագիրը պատրաստելու ժամանակ կրնանք մեր հայերէնի գիտելիքները աւելի խորացնել։— պատասխանեց Արան։

Երկար խօսակցութիւններէ եւ վիճաբանութիւններէ ետք, Հայ պատանիները որոշեցին թերթեր կարդալ, հեռատեսիլներու վրայ ցոյց տրուած զանազան յայտագիրները ուշադրութեամբ դիտել, ձայնասփիւռէն եղած յայտարարութիւնները մտիկ ընել եւ մանաւանդ հայ մասնագէտներու հետ հանդիպումներ եւ գրոյցներ ունենալ, որպէս զի յարմար առիթ մը եւ հետաքրքրական ձեւ մը գտնեն «Հայ Մշակոյթը» ծանօթացնելու։

Երկար փնտռտուքներէ եւ ուսումնասիրութիւններէ ետք, հայ պատանիները յանգեցան այն եզրակացութեան, որ 1988-ի ողիմպիական խաղերը լաւագոյն պատեհութիւնը պիտի ընծայէին իրենց նպատակին հասնելու։

Հայ պատանիները, իրենց բոլոր ծանօթութիւնները օգտագործելով, ողիմպիական խաղերու նախագահին հասցէն գտան եւ անմիջապէս նամակ գրեցին ու ղրկեցին։

Քանի մը շաբաթ ետք, ցրուիչը պահարան մը բերաւ եւ յանձնեց Արային։

Արան պահարանին վրայի անունը կարդալէ ետք, կանչեց Մարալը։

— Մարա՛լ, եկուր նայէ. ողիմպիական խաղերու նախագահը մեզի նամակ մը ղրկեր է:

Արան եւ Մարալը ուշադրութեամբ բացին պահարանը եւ մէկ շունչով կարդացին նամակին բովանդակութիւնը: Անոնք պահ մը զարմացած իրարու նայեցան եւ յանկարծ ոտքի ելլելով իրենց ուրախութիւնը յայտնեցին հետեւեալ խօսքերով:

«Հայ ժողովուրդ, հրաւիրուած ենք մաս կազմելու ողիմպիական խաղերու բացման հանդիսութեան... անհաւատալի, բայց իրաւ...»:

Արան եւ Մարալը այս ուրախ լուրը անմիջապէս հաղորդեցին իրենց բարեկամներուն, որոնք եւս անհամբեր կը սպասէին:

Շնորհաւորական խօսքերէ ետք, բոլորը միասին որոշեցին աշխատանքի լծուիլ:

Հայ պատանիները գեղեցիկ ու գունաւոր հայկական տարազներ հագած, որոշուած թուականին եւ ժամուն ներկայացան վայրը:

Արան բարձրախօսին մօտեցաւ եւ ներկայացուց իր խումբը.

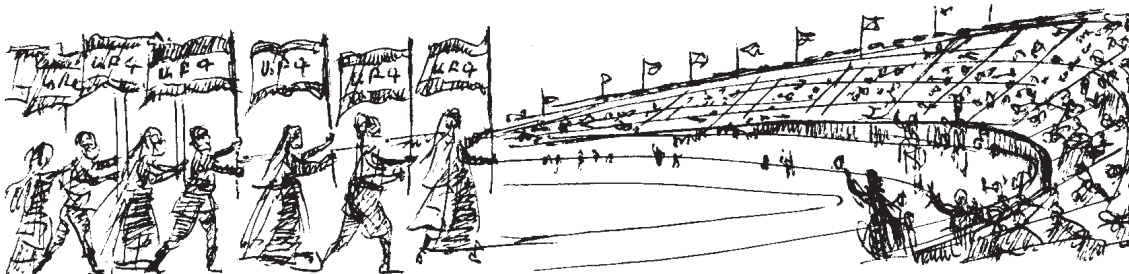
Յարգելի նախագահ եւ սիրելի ներկաներ,

Մենք՝ Հայ Դպրոցի աշակերտներս, շնորհակալութիւն կը յայտնենք ողիմպիական խաղերու նախագահին, որ մեզի առիթը տուաւ բացման հանդիսութեան մասնակցելու:

Այսօր, ձեզի եւ բոլոր անոնց համար որոնք հեռատեսիլներով կամ ձայնասփիւռներով պիտի հետեւին 1988-ի ողիմպիական խաղերուն, պիտի ներկայացնենք «Հայ Ցնծավարները» եւ անոնց միջոցաւ պիտի փորձենք ծանօթացնել «Հայը եւ իր Մշակոյթը»:

Երկրագունդի հինգ ցամաքամասերու վրայ ապրող հայ պատանիներս որոշեցինք այս յայտագիրը ձօնել բոլոր այն հայ մարզիկներուն՝ որոնք զանազան պետութիւններ ներկայացնելով պիտի մասնակցին այս տարուան խաղերուն:

Կեցցե՛ն Հայ մարզիկները Կեցցե՛ Հայ Մշակոյթը

Արան եւ Մարալը «Հայ Հոգիին» ջահերը բռնած դէպի դաշտ վազեցին:

Խանդավառ երաժշտութեամբ մը, Ասիայէն, Ափրիկէէն, Ամերիկայէն, Աւստրալիայէն եւ Եւրոպայէն ժամանած «Հայ ցնծավարներ»ը ձեռքերնին «Հայ Մշակոյթ»ը ներկայացնող կապոյտ դրօշակներ բռնած, հետեւեցան Արային ու Մարալին ու իրենց տեղերը գրաւելէ ետք, հպարտութեամբ հնչեցուցին

«Հայուն Ազգային Զայն»ը

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Ասիա - Երգ - Հայր Մեր

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ: Ամէն:

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սո՛ւրբ եղիցի անուն քո:

Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո, որպէս յերկինս՝ ե՛ւ յերկրի: զՀաց մեր հանապարհորդ տո՛ւր մեզ այսօր: Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն. այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէն: Զի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք յաւիտեանս. ամէն:

Եւրոպա - Մեր Ուխտը

Մենք մեզ ոչ մէկից չենք գերադասում,

Բայց մե՛զ էլ գիտենք.

Մեզ Հայ են ասում:

Եւ ինչո՞ւ պիտի չհպարտանանք:

Կա՛նք:

Պիտի լինե՛նք:

Ու դեռ չատանա՛նք:

Ափրիկէ -

Ռաֆֆի - Տուր ինծի Ս

Խումբ - Սուրբ

Ռաֆֆի - Տուր ինծի Վ

Խումբ - Վարդան

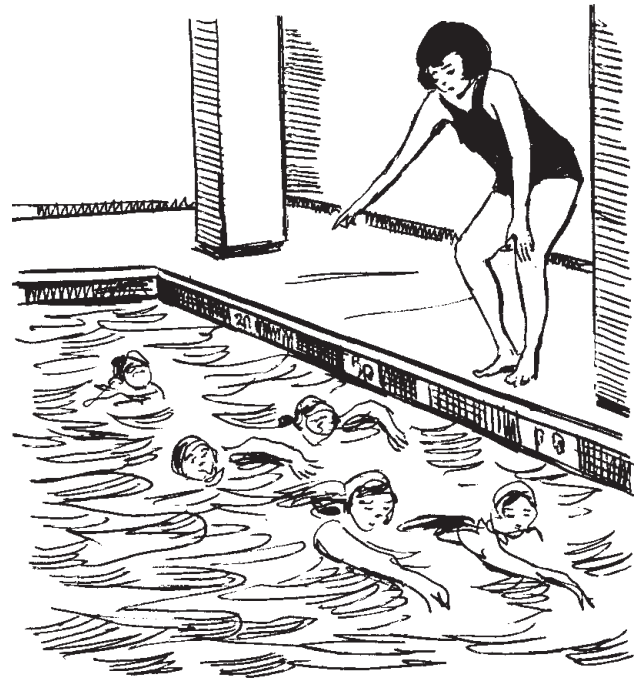
Ռաֆֆի - Տուր ինծի Հ
 Խումբ - Հայկական
 Ռաֆֆի - Տուր ինծի Վ
 Խումբ - Վարժարան
 Ռաֆֆի - Սուրբ Վարդան Հայկական Վարժարան
 Խումբ - Սուրբ Վարդան Հայկական Վարժարան - Հայկական - Վարժա-րան:

Աւստրալիա - Երգ - Դպրոցական Քայլերգ

Մենք մանուկներ հայոց ազգին
 Ծագող լոյսին հետ առտուան
 Միշտ կենսուրախ եւ ժպտազին
 Կ'երթանք դպրոց շարան շարան:

Օտար հողին վրայ ենք հիմա
 Բայց մերն է կեանք ու ապագան
 Եւ գրքերու գանձն է առատ
 Մեր թեւերուն տակ տիրական:

Լոյսի օճախ հայրենի տուն
 Դպրոցէն ներս մեր սիրական
 Կը հնչէ միշտ մեր սուրբ լեզուն
 Երգի մը պէս յաւերժական:

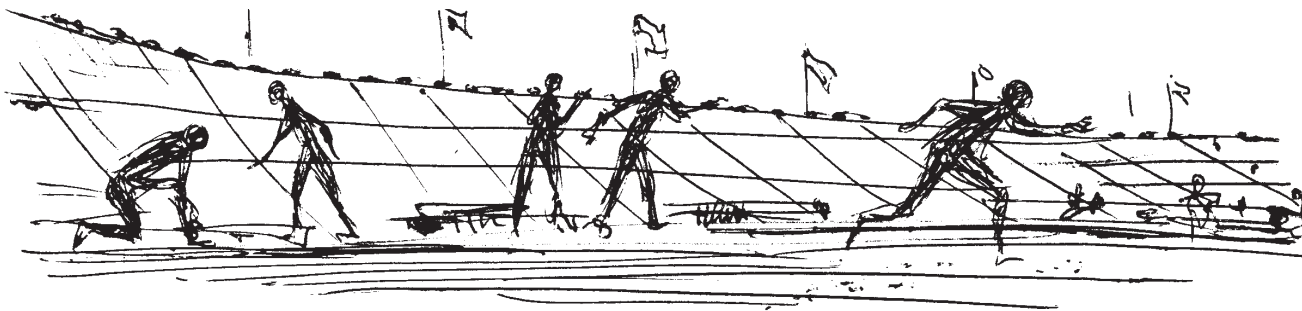
Ամերիկա - Արտասանութիւն - Հայ Դպրոց

Ամէն կրթեալ, բարի տղայ,
 Իրեն լեզուն պէտք է գիտնայ,
 Անով խօսի, գրէ՛, կարդա՛յ,
 Հայ ըլլալուն հպարտ զգայ:

Սորվէ՛ լեզուն մեր Հայկական,
 Տե՛ս, անոր մէջ ի՛նչ գանձեր կան,
 Սիրտդ ու հոգիդ անով կրթէ,
 Հայուն պարտքը այս չէ՞ միթէ:

Ուստի դո՛ւն ալ, ո՛վ Հայ տղայ,
 Քու մայրենի լեզուդ հիմա
 Պէտք է սորվիս անխոնջ ջանքով,
 Պէտք է հոգիդ զինե՛ս անով:

Ուրեմն դո՛ւն, ո՛վ Հայ տղայ,
 Միշտ Հայերէ՛ն գրէ, կարդա՛,
 Աստուած ամէ՛ն լեզու գիտէ,
 Բայց մե՛ր լեզուով դուն աղօթէ:

Ասիա -

Անահիտ - Մենք ի՞նչ ենք:

Խումբ - Հայ:

Անահիտ - Նոյի Տապանը ո՞ր լերան վրայ կանգ առաւ:

Խումբ - Արարատ - Արարատ - Ա-րա-րատ:

Անահիտ - Արարատ լեռը որո՞ւն կը պատկանի:

Խումբ - Հայ ժողովուրդին:

Անահիտ - Մեր ազգին առաջին հայրը ի՞նչ կը կոչուի:

Խումբ - Հայկ Նահապետ:

Անահիտ - Մեր հայրենիքին անունը ի՞նչ է:

Խումբ - Հայաստան - Հայաստան - Հա-յաս-տան:

Եւրոպա - Երգ - Սարդարապատ

Երբ չի մընում ելք ու ճար,

Խենթերն են գտնում հնար:

Այսպէս ծագեց, արեգակեց

Սարդարապատի մարտը մեծ:

Զանգե՛ր, ղողանջէք,

Սրբազան քաջերին կանչէք

Այս արդար պատից:

Մերունդնե՛ր, դուք ձեզ ճանաչէք

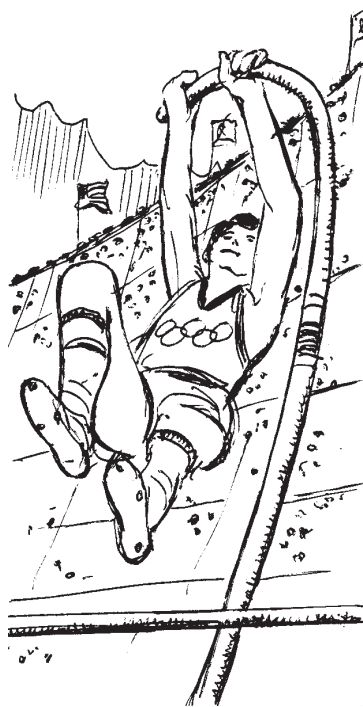
Սարդարապատից:

Բայց մենք չընկանք, մենք միշտ կանք,

Մենք չհանգանք, դեռ կը գանք

Երբ տան զանգը, ահագանգը,

Որ մեր հոգու պարտքը տանք:

Ափրիկե - Արտասանութիւն -

Հայաստան

Մեր սրբազան լեռն է Մասիս,
Այնքան կապոյտ երկինքին մօտ
Կարծես գմբէթն է աշխարհիս,
Միշտ լոյսի մէջ եւ միշտ ձիւնոտ:

Ո՛չ մէկ արծիւ հոն կը հասնի,
Թէեւ ըլլան թեւերն երկաթ.
Ան ամպերուն հետ կը նազի,
Արեւն ինչպէս բարձր ու ազատ:

Մեր փա՛ռքն է ան եւ մեր անո՛ւնն.
Մեր հայրերուն լալն կուրծքը թաւ,
Վարդան տուաւ իր սուրբ արիւնն,
Տիգրան ալ իր թա՛գը տուաւ:

Դարեր ամբողջ՝ նոյն Մասիսն է,
Ոսոխներուն դէմ պահապան.
Քանի վերէն ան կը հսկէ՝
Պիտի ապրի՛ միշտ Հայաստան:

Աւստրալիա - Երգ -

Կենաց Երգ

Խմենք հայրենիք
Կենացդ երգով,
Լինես երջանիկ
Քաջ լինես միշտ հոգով:

Լարի թըմբըլը լա-լա հա, հա, հա,
Լարի թըմբըլը լա-լա հա, հա, հա,
Լարի թըմբըլը լա-լա հա, հա, հա,
Լարի թըմբըլը լա-լա հա, հա, հա:

Կրճքիդ բիւր գարնան
Ծաղիկներ բուրեն,
Ու հովերը գան,
Դէմքը քո համբուրեն:

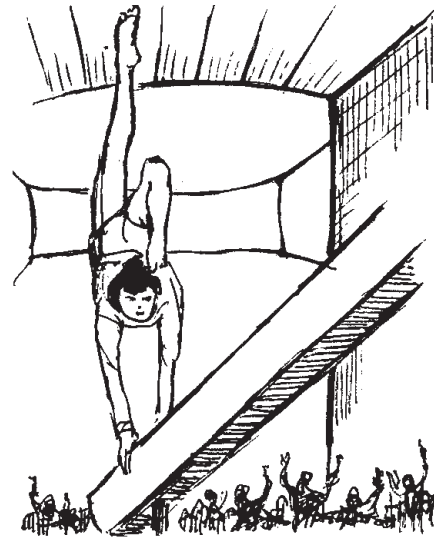
Խաղաղ, բազմաբերք
Լինի քո տարին,
Խնդուծիւն ու երգ
Փռես միշտ աշխարհին:

Կրկ. Լարի Թըմբուլը...

Կրկ. Լարի Թըմբուլը...

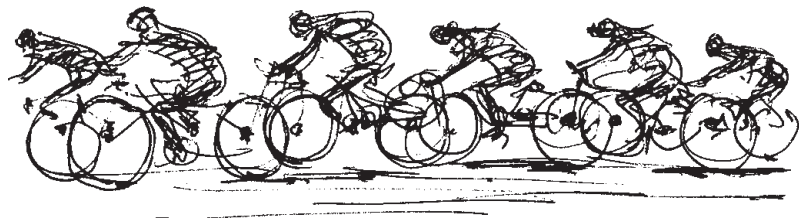
Ամերիկա -

- Վազգէն - Հայաստանի մէջ ո՞ր թուականին քրիստոնէութիւնը պետական
կրօնք հռչակուեցաւ
- Խումբ - 301 թուականին:
- Վազգէն - Հայ ժողովուրդին կը պատկանի
- Խումբ - Հայ ժողովուրդին կը պատկանի
- Վազգէն - Աշխարհի մէջ առաջին
- Խումբ - Աշխարհի մէջ առաջին
- Վազգէն - Քրիստոնեայ ազգը ըլլալու
- Խումբ - Քրիստոնեայ ազգը ըլլալու
- Վազգէն - Պատիւը, պատիւը, պա-տի-ւը
- Խումբ - Պատիւը, պատիւը, պա-տի-ւը:

Ասիա - Երգ - Սուրբ Աստուած

Սուրբ Աստուած,
Սուրբ եւ հրգօր,
Սուրբ եւ անմահ,
Որ յարեար ի մեռելոց
Ողորմեա մեզ:

Եւրոպա -

- Սեդա - Ի՞նչ է անունը Հայաստանի մէջ կառուցուած
Առաջին եկեղեցիին:
- Խումբ - Սուրբ Էջմիածին:

Ափրիկե- Արտասանութիւն- Էջմիածին

Դարեր եկան, դարեր անցան, էջմիածին,
Քո հիմն անշարժ ու անսասան, էջմիածին.
Ձե՛ս ձեռակերտ դու մարդկեղէն առօրեայ,
Դու շողակաթ լուսոյ խորան, էջմիածին:

Խաւարի մէջ դու վառեցար որպէս կանթեղ,
Վա՛ռ պահեցիր մեր սրտերում կայծն երկնային,
Անփառունակ ստրուկ երկրի դու լուսազեղ
Անչէջ փարոս ազատութեան, էջմիածին:

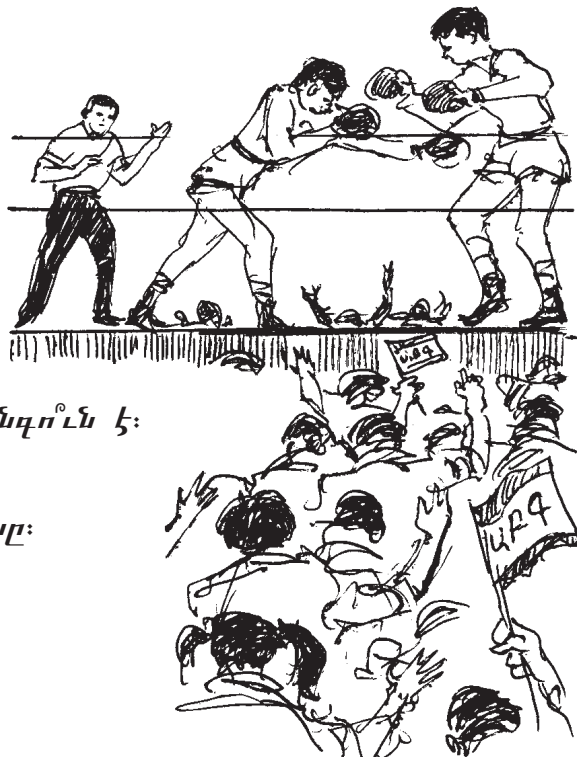
Յրուած հօտի դու ժողովող անքոյթ փարախ,
Հաստա՛տ լինի թող մեր վրայ քո հովանին.
Գրիգորի սուրբ օրհնութեամբ ծաղկի՛ր խաղաղ,
Փա՛ռք, ապաւէն մեր աննման էջմիածին:

Աւստրալիա -

- Յակոբ - Սուրբ էջմիածին
Խումբ - Սուրբ էջմիածին
Յակոբ - Որ կառուցուեցաւ
Խումբ - Որ կառուցուեցաւ
Յակոբ - 303
Խումբ - 303
Յակոբ - Թուականին
Խումբ - Թուականին:
Յակոբ - Այս տաճարը տակաւին կանգո՞ւն է:
Խումբ - Այո՛, այո՛, այո՛:
Յակոբ - Ի՞նչ է անոր նշանակութիւնը:
Ալին - Բարոյական եւ հոգեկան
Սարգիս - Կեդրոնն է
Խումբ - Համայն Հայութեան:
Յակոբ - Ո՞վ կը բնակի հոն:
Խումբ - Վեհափառ Հայրապետը:

Ամերիկա - Երգ - Լուսաուորչի Կանթեղը

Կէս գիշերին կանթեղը վառ
Կախ է ընկած երկընքից,
Լուսաուորչի կանթեղն անմար
Հայոց մը/թնած երկընքից:

Կախ է ընկած առանց պարան
Արագածի կատարին,
Ու սեղանից հըսկայական
Լոյս է տալիս աշխարհին:

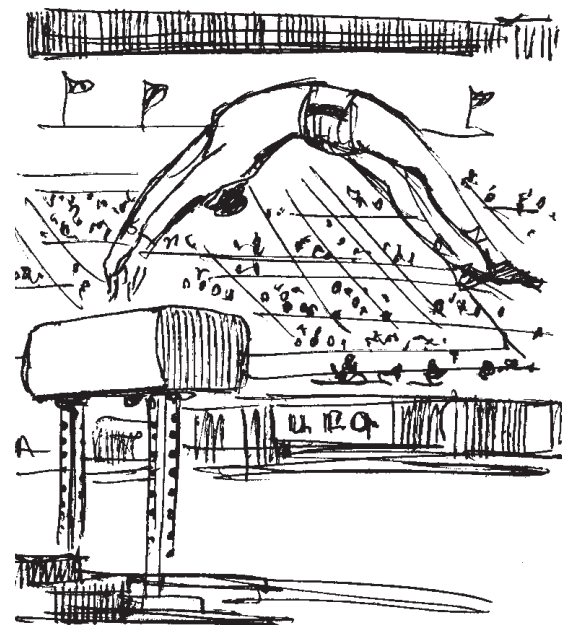
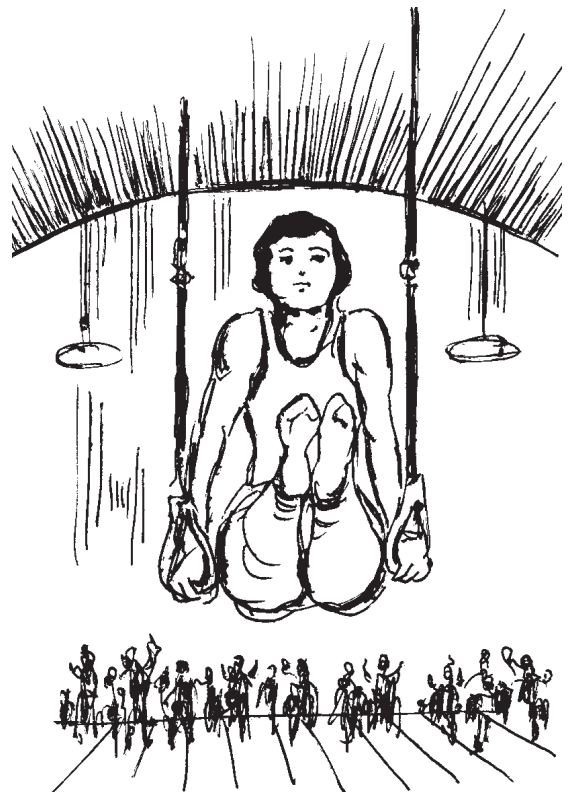
Լոյս է տալիս երկա՛ր դարեր
Ու վառւում են միշտ անչէջ
Սուրբի մաքուր արցունքները
Իւղի տեղակ նըրա մէջ:

Ոչ մարդկային ձեռք կը հասնի
էն ահաւոր բարձունքին,
Եւ ո՛չ քամին կը հանգցընի՝
Վիշապ-քամին ահագին:

Երբ պատում է մութ խաւարը
Չընաշխարհիկ մեր երկրին,
Երբ տիրում է ահն ու վախը
Թոյլ, կասկածոտ սըրտերին,

Ով անմեղ է լիքը սիրով
Ու հաւատով անսասան,
Ով նայում է վառ յոյսերով
Դէպի Հայոց ապագան,—

Նա կը տեսնի էն մըշտավառ
Ջահը կախուած երկընքից,
Ասես՝ Աստծոյ աչքը պայծառ
Հըսկում է ցած երկընքից:

Ասիա - Արտասանութիւն - Եկեղեցին Հայկական

Եկեղեցին Հայկական ծընընդավայրն է հոգւոյս՝
Ինչպէս քարայր մ'ընդարձակ, պարզ ու խորունկ, մութ ու լոյս...,
Իր գաւթիթովն հիւրընկալ, իր լայն բեմով ու հեռուն
Կանգնած իր լուռ խորանով՝ որ կարծես նաւ մ'է ծրփուն...:

Եկեղեցին Հայկական ես աչքըս գոց կը տեսնեմ
Ու կը շնչեմ, կը լըսեմ՝ իր Յիսուսով մանկադէմ,
Իր սեղանէն մըխացող քուլայ-քուլայ խունկերով
Եւ իր պատերը ցնցող աղօթքներով ալեխռով...

Եկեղեցին Հայկական բարձր բերդն է հաւատքին
Իմ պապերուս որ հողէն զայն քար առ քար հանեցին
Եւ երկինքէն իջուցին զայն ցօղ առ ցօղ, ամպ առ ամպ
Ու թաղուեցա՛ն անոր մէջ հանդարտութեամբ, հեզութեամբ...

Եկեղեցին Հայկական մեծ վարագոյր մ'է բանուած,
Որուն ետեւ սրկիհին մէջ կ'իջնէ ինքը Աստուած,
Որուն առջեւ գլխահակ կու գայ իմ ազգըս ամբողջ
Հաղորդւիլ անցեալին հաց ու գինւով կենսառողջ...

Եկեղեցին Հայկական՝ ծովուն դիմաց ալեկոծ
Նաւահանգիստ մ'է խաղաղ. ցուրտ գիշերին՝ հուր եւ բոց,
Ու տօթակէզ ցերեկին՝ անտառ մըն է ըստուերոտ՝
Ուր շուշաններ՝ կը ծաղկին՝ Շարականի գետին մօտ...

Եկեղեցին Հայկական՝ մէն մի քարին տակ գետնի,
Դէպի երկինք բարձրացող գաղտնի ճամբայ մը ունի...
Եկեղեցին Հայկական հայ հոգիին եւ մարմնոյն
Զըրահանդերձն է փայլուն՝ մինչ իր խաչերն են դաշոյն

Եւ զանգակներն են բոմբիւն, եւ երգն է մի՛շտ յաղթութիւն...:

Եւրոպա -

- Սեդա - Երկար ապրի ամենայն
- Խումբ - Երկար ապրի ամենայն
- Սեդա - Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Այբ
- Խումբ - Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Այբ:

Ափրիկե - Երգ - Օրհներգ Հայրապետական

Ամէն հայի սրբոց բըխած,
 Լըսիր այս ձայն ով Աստուած՝
 Երկար կեանք տուր Հայրապետին,
 Երկար օրեր Հայոց Հօր:
 Տէր, անսասան պահես դու միշտ
 Քո իսկ հիմնած Մայր Աթոռ:

Աւստրալիա -

Սարգիս - Ի՞նչ պատահեցաւ 404 թուականին:

Խումբ - 404 թուականին

Մեսրոպ Մաշտոց յարգելի

Գտաւ գիրեր սիրելի:

ԱՔԳ ԴԵՁ ԷԸԹ ԺԻԼ

ԽԾԿ ՀՁՂ ՃՄՅ ՆՇՈ

ՉՊՁ ՌՍՎ ՏՐՅ ԻՓՔ

ՕՖ

Ասիա -

Մարալ - Հայոց համար 5-րդ դարը ի՞նչ կոչուեցաւ:

Խումբ - Հայոց համար հինգերորդ դարը կոչուեցաւ Ոսկեդար:

Մարալ - Տո՛ւր անունը առաջին գիրքին որ թարգմանուեցաւ Հայերէնի:

Խումբ - Աստուածաշունչ:

Մարալ - Ի՞նչ կոչած են այս թարգմանութիւնը:

Խումբ - Թագուհի թարգմանութեանց:

Եւրոպա - Արտասանութիւն - Տաղ Հայերէն Լեզուին

Քե՛զ, Հայ լեզու, կը սիրեմ մրգաստանի՛ մը նման...

Մեր անցեալին թանձրախիտ ստուերներուն մէջ, կարծես

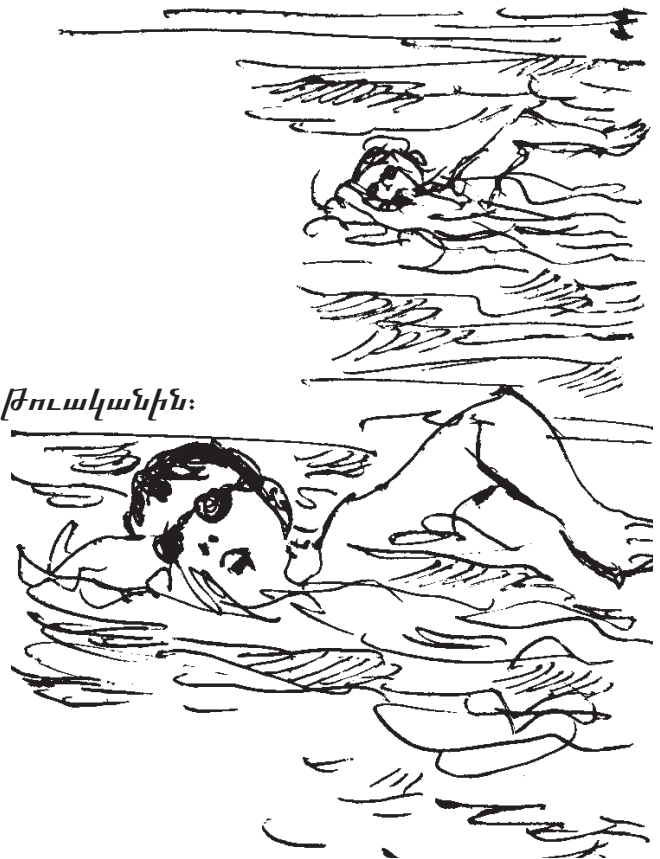
Մէյմէկ պտուղ՝ քու բոլոր բառերդ ինծի կ'երեւան,

Որոնց մէջէն կը քալեմ ու կը քաղեմ՝ զանոնք ես:

Մրգաստանի մը նման կը սիրեմ քեզ, Հայ լեզու...

Մեր հայրենի պալատէն, պարտէզներէն մնացորդ

Դալարաբեղ դուն պուրակ, որ դիմացար դարերո՛ւ

Եւ կը մնաս միշտ առոյգ, հին աւիշով կենսայորդ:
 Ծառերուդ մէջ հովանուտ կ'երթամ խինդով մ'անսահման,
 Արմատներուդ, ճիւղերուդ վրայ նայելով հիացիկ,
 Զարմանալով թէ ինչպէ՞ս դուն մնացիր, երբ սաստիկ
 Քամին քու շուրջդ փչեց եւ տապալեց ամէ՛ն բան:

Մէյմէկ պտուղ գոյնզգոյն՝ ամբողջ բառե՛րդ ահա,
 Հիւթե՛ղ բառերդ, զոր որքա՛ն հասունցուցին արեւներ,
 Բառերդ, որոնք այս պահուս շրթանցս վրայ եմ բռներ,
 Բառերդ, որ քիմքս կ'օծեն եւ կը սփոփե՛ն սիրտս հիմա:

Ափրիկէ - Երգ - Ով Մեծասքանչ

Ո՛վ մեծասքանչ դու լեզու,
 Ո՛վ հեշտ բարբառ մայրական,
 Քաղցրահնչիւն բառերուդ,
 Նըման արդեօք այլ տեղ կա՞ն:

Ի՛նչ դառն վիշտ է սրբախ,
 Երբ օտար տեղ ու լեզու՝
 Բըռնի իրեն զիս քաշէ,
 Սըրտէս արիւն կը հեղու:

Դու որ նախ ինձ հընչեցիր,
 Սիրոյ քո, ո՛հ, հեշտ խօսքեր,
 Այն նախ ըզքեզ թոթովել՝
 Դեռ իմ մըտքէն չէ ելեր:

Ո՛հ, զայն օտարն ես սիրել,
 Բընաւ չեմ կարող ի սրտէ,
 Զէ՛ այն չէ՛ քաղցըր իմ լեզու,
 Որ սիրով զիս կ'ողջունէ:

Իմ մայրենի քաղցըր լեզու,
 Կեա՛ց անսասան, կեա՛ց յաւէտ,
 Կեա՛ց միշտ լեզուդ հայկական,
 Կեա՛ց ծաղկալից, ծաղկաւէտ:

Իմ մայրենի քաղցըր լեզու,
 Կեա՛ց անսասան, կեա՛ց յաւէտ,
 Կեա՛ց միշտ լեզուդ հայկարժան,
 Կեա՛ց ծաղկալից, ծաղկաւէտ:

Ամերիկա -

Շահէ - Ո՛վ էր Վարդան Մամիկոնեան:

Արտա - Վարդան Մամիկոնեան հայ զօրավար մըն էր...

Թորգոմ - Որ պարսիկներուն դէմ պատերազմեցաւ...

Հայկունի - 451 թուականին...

Յակոբ - Պաշտպանելու համար...

Խումբ - Իր կրօնքն ու հայրենիքը:

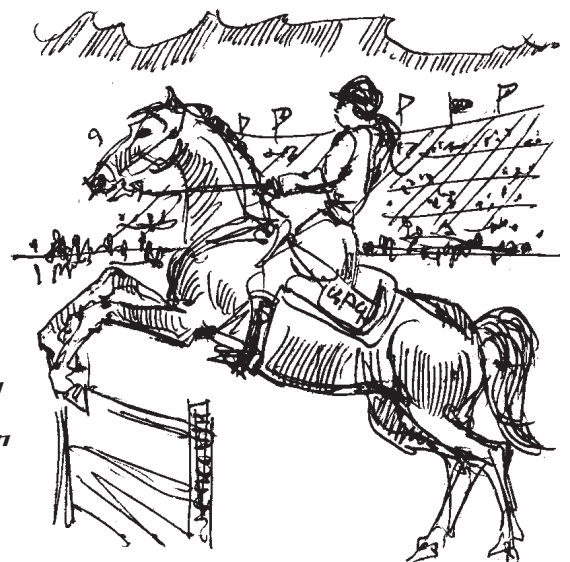
- Ծառէ - Տո՛ւր ինծի Ք
Խումբ - Քաջ
Ծառէ - Տո՛ւր ինծի Վ
Խումբ - Վարդան
Ծառէ - Տո՛ւր ինծի Մ
Խումբ - Մամիկոնեան
Ծառէ - Քաջ Վարդան Մամիկոնեան
Խումբ - Քաջ Վարդան, Քաջ Վարդան Մա-մի-կոն-եան:
Մարի - Վարդանանց պատերազմի շնորհիւ ի՞նչ եղաւ:
Վարդան - Վարդանանց պատերազմի շնորհիւ...
Լուսին - Հայ ժողովուրդը շարունակեց...
Միսաք - ազատօրէն աղօթել ի՛ր լեզուով...
Անի - իր եկեղեցիներուն մէջ...
Ռաֆֆի - եւ ազատօրէն ապրիլ...
Նորա - իր հայրենիքին մէջ...
Խումբ - Հայաստան - Հայաստան - Հա-յաս-տան:

Ասիա - Երգ - Իմ Հայրենեաց Հոգի Վարդան

Իմ հայրենեաց հոգի Վարդան
Հոգիս հոգւոյդ եղնի ղուրպան
Որ Տղմուտի ափերի քով
Վաթսուն հազար կտրիճներով
Զարկիր զարկուար, ինկար քաջ-քաջ
Պարսիկք սփռած ի ձախ ու յաջ:

Աւետարանն ու խաչն առիր
Տարիր յերկինս բարձրացուցիր
Եւ դուն ալ հետ թողիր գացիր
Անուշ արեւդ հողին տուիր
Որ հայրենեաց շողայ արեւ
Շաւարշանայ դաշտին վերեւ:

Երոպա -

Ալին - Արուեստի մէջ հայերը քանի՞ տարիէ ի վեր կը ստեղծագործեն:

Խումբ - Տասը հազար տարիներէ ի վեր:
 Ալիմ - Ո՞ր ճիւղին մէջ հայերը գերազանցեցին:
 Խումբ - Ձեռագիրներու, ձեռագիրներու, ձեռագիր-նե-րու:
 Ալիմ - Ո՞ր ճիւղը ազդեցութիւն ունեցաւ տարբեր երկիրներու վրայ:
 Խումբ - Ճարտարապետութիւնը - ճարտարապետութիւնը - ճար-տա-րա-պե-տու-թիւ-նը:
 Ալիմ - Գոյներէն ո՞ր մէկը գտնուեցաւ հայերուն կողմէ:
 Խումբ - Որդան կարմիրը - որդան կարմիրը - որ-դան կար-մի-րը:
 Ալիմ - Ի՞նչ է հայկական խաչքարը:
 Խումբ - Հաւագոյն նմոյշն է հայ քանդակագործութեան:
 Ալիմ - Խաչքարը զուտ հայկական՞ է:
 Խումբ - Այո՛, այո՛, ա-յո՛...

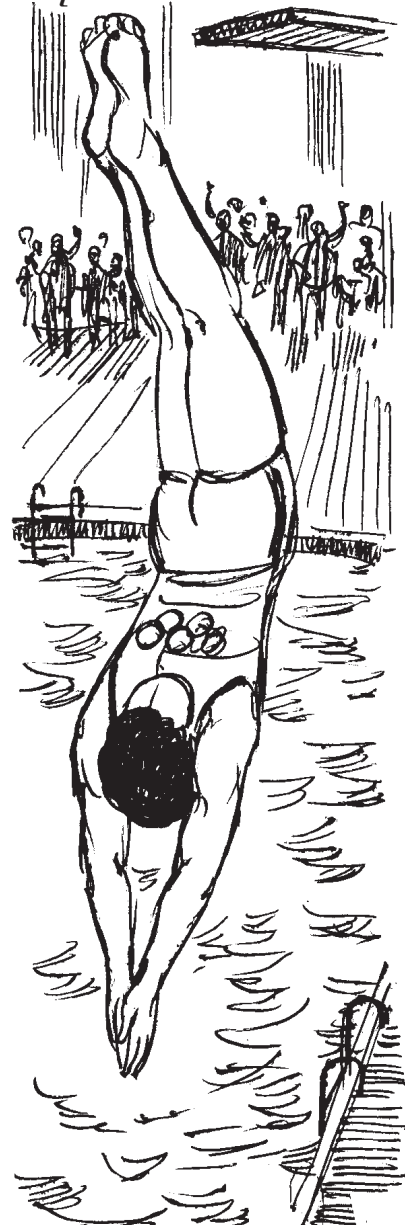
Ափրիկէ - Երգ - Ազգ Փառապանծ

Հայաստան աշխարհ, դու մեր կարօտն ես,
 Քո կեանքով անմահ,
 Քո ճամբան հնում, արնոտ քարոտ էր,
 Դու ծաղկիր հիմա:

Ուր լինենք յաւէտ քո հուր կարօտը
 Տունն է հայրենի,
 Մաշտոցի հզօր լեզուն, վառ յոյսն է
 Ամէն մի հայի:

Փառքդ թռչում է, երգդ կանչում է
 Հողդ դարձրել ես ծով գանձ:
 Սիրտդ կայտառ է, միտքդ պայծառ է,
 Ազգ իմ փառապանծ:

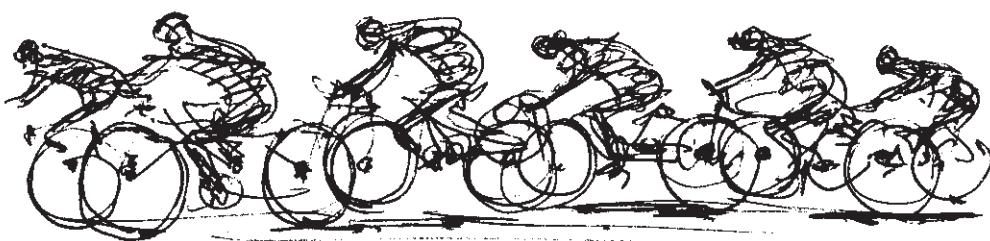
Բարձրացնենք սիրով մեր սուրբ գաւաթը,
 Յանուն հայութեան:
 Թող անմար պահի նա իր հաւատը,
 Հուր եւ յաւիտեան:

Աւստրալիա -

- Արա - Տո՛ւր ինծի հայ թագաւոր մը
- Խումբ - Մեծն Տիգրան:
- Արա - Տո՛ւր ինծի հայ պատմաբան մը
- Խումբ - Մովսէս Խորենացի:
- Արա - Տո՛ւր ինծի հայ գիտնական մը
- Խումբ - Վիքթոր Համբարձումեան:
- Արա - Տո՛ւր ինծի հայ նկարիչ մը:
- Խումբ - Մարտիրոս Սարեան:
- Արա - Տո՛ւր ինծի հայ գրող մը:
- Խումբ - Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի:
- Արա - Տո՛ւր ինծի հայ հերոս մը:
- Խումբ - Զօրավար Անդրանիկ:
- Արա - Տո՛ւր ինծի հայ երաժիշտ մը:
- Խումբ - Կոմիտաս Վարդապետ:
- Արա - Կեցցէ՛, կեցցէ՛, Կոմիտաս:
- Խումբ - Կեցցէ՛, կեցցէ՛, Կոմիտաս:
- Արա - Կոմիտաս Վարդապետ:
- Խումբ - Կոմիտաս Վարդապետ:
- Արա - Հայոց երգի մեծ վարպետ
- Խումբ - Հայոց երգի մեծ վարպետ
- Արա - Գրեց երգեր մանկական
- Խումբ - Գրեց երգեր մանկական
- Արա - Որ մենք երգենք յաւիտեան
- Խումբ - Որ մենք երգենք յաւիտեան:

Ամերիկա - Երգ - Կաքաւի Երգը

Արեւ բացուեց թուխ ամպերէն,
Կաքաւ թըռաւ կանաչ սարէն,
Կանաչ սարէն՝ սարի ծէրէն,
Բարեւ բերաւ ծաղիկներէն:

Քու բուն հիւսած ծաղիկներով
Շուշան, նարգիզ, նունուֆարով.
Քու տեղ լցուած ցօղ ու շաղով,
Քընես-կ'ելնես երգ ու տաղով:

Քու թեւ փափուկ ու խատուտիկ,
Պըզտիկ կտուց, կարմիր տոտիկ,
Կարմիր-կարմիր տոտիկներով
Կը շօրօրաս ճուտիկներով:

Երբ կը կայնես մամուռ քարին,
Սաղմոս կ'ասես ծաղիկներին,—
Սարեր-ձորեր զըլարթ կ'անես,
Դարդի ծովէն սիրտ կը հանես:

Սիրունի՛կ, սիրունիկ,
Սիրունիկ, նախշուն կաքաւիկ:

Ասիա - Երգ - Քէ'լէ, Քէ'լէ

Քէ'լէ, քէ'լէ, քէլքիդ մեռնեմ.
Քո գովական խելքիդ մեռնեմ:

Սիրաւոր լորիկ,
Վիրաւոր լորիկ,
Հորիկ,
Սեւաւոր լորիկ,
Հորիկ ջան:

Քէ'լէ, քէ'լէ, սոյիդ մեռնեմ.
Քո չինարի բոյիդ մեռնեմ:

Քէ'լէ, քէ'լէ, քողիդ մեռնեմ,
Քո լուսընկայ շողիդ մեռնեմ:

Քէ'լէ, քէ'լէ, բերնիդ մեռնեմ.
Քո սիրունիկ ձէնիդ մեռնեմ:

Քէ'լէ քէ'լէ, ձեռիդ մեռնեմ,
Քո հուր կըրակ սէրիդ մեռնեմ:

Քէ'լէ, քէ'լէ, աչիդ մեռնեմ.
Քո անուշիկ պաչիդ մեռնեմ:

Ափրիկէ - Երգ - Հայ Ապրիմք

Հայ ապրինք եղբարք
Մարդկութեան մէջը
Հայ կընքեր է մեզ
Պատմութեան էջը
Հայ անուամբ ըզմեզ
Կ'ողջունեն երկինք:

Եղբարք հայ ապրինք
Եղբարք հայ մեռնինք
Եղբարք հայ ապրինք:

Հայ ապրիլնք որ մեր
Որդիք ալ եղբարք
Կարենան պարծիլ
Որ զմեզ ունին հարք
Չըլլանք հայ անուան
Չըլլանք նախատինք:

Եղբարք հայ ապրիլնք
Եղբարք հայ մեռնինք
Եղբարք հայ ապրիլնք:

Եւրոպա - Երգ - Իմ Զինարի Եարը

Արեւ թըռվըռով ելաւ,
Իմ չինարի եարը,
Մեր բանը կըռուով ելաւ.
Դարդիման եարը:

Ճըրագը վառայ, վառայ,
Իմ չինարի եարը,
Հօր հետ վատամարդ դառայ
Դարդիման եարը:

Թըշնամու որդի մեռնի,
Իմ չինարի եարը,
Իրա չար սըրտով ելաւ,
Դարդիման եարը:

Մէր ու աղբէր թող տըւի,
Իմ չինարի եարը,
Ես իմ սիրածին առայ,
Դարդիման եարը:

Իմ չինարի եարը,
Իմ չինարի եարը,
Իմ չինարի եարը,
Գովական եարը:

Իմ չինարի եարը,
Իմ չինարի եարը,
Իմ չինարի եարը,
Գովական եարը:

Աւստրալիա -

Սօսի - Ի՞նչ կը յիշատակենք Ապրիլ 24-ին:

Վահէ - Մեծ Եղեռնը...

Ծառէ - Որ պատահեցաւ...

Շուշան - Հազար ինն հարիւր տասնհինգին:

Սօսի - Հայաստանի բնակչութեան ո՞րքանը սպաննուեցաւ Թուրքերուն
կողմէ:

Խումբ - Երկու երրորդը:

Սօսի - Ի՞նչ կը սպասէ Հայ ժողովուրդը:

Շահէ - Հայ ժողովուրդը կը սպասէ...

Մարի - Իր դատին...

Խումբ - Արդար լուծումին - լուծումին - լուծումին:

Սօսի - Ի՞նչ կը պահանջէ Հայ ժողովուրդը:

Վարդան - Միջազգային ճանաչում - ճանաչում - ճա-նա-չում:

Բարգէն - Հայկական պապենական...

Խումբ - Հողերու վերադարձ - վերադարձ - վե-րա-դարձ:

Նուպար - Հայկական կողոպտուած արժէքներու դիմաց...

Խումբ - Հատուցում - հատուցում - հա-տու-ցում:

Ամերիկա - Երգ - Մշեցի Մօր Երգը

Խուժան ասկէր զօրք է հանել,
Եկել Մշոյ բերդն է պատել,
Սուլթան կ'ուզի ջնջի մըզի,
Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:

Ինչ անիծեմ թուրք ասկէրին,
Որ սպաննեց ջոջ Աբոյին,
Մըր յոյս թողեց օրօրոցին,
Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:

Խեղճ մշեցին մեռաւ լալով,
Օտար երկրներ ման գալով,
Մեռաւ թուրքին պարտքը տալով,
Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:

Էլ ինչ ընկնեմ էլու դռներ,
Երթամ գտնեմ զըմ խեղճ գառներ,
Շինեմ զըմ տուն եւ զըմ էգին,
Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:

Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:

Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:

Զարթի՛ր լաօ, մըռնիմ քըզի:

Արա - Բայց մենք կա՞նք:

Խումբ - Այո՛,

Մենք կա՛նք

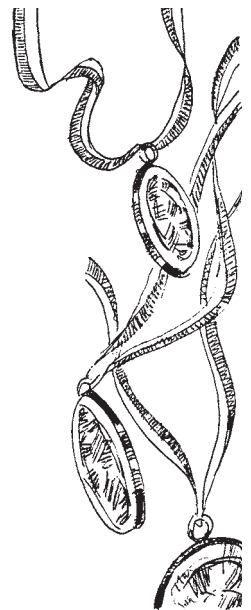
Պիտի լինենք

Ու դեռ...

Շատանանք:

Շատանա՛նք

Շա-տա-նանք

Երգ - Խումբ - Էրեբունի

Երեւան դարձած իմ հրեբունի,
Դու մեր նոր Դուին, մեր նոր Անի,
Մեր փոքրիկ հողի դու մեծ երազանք,
Մեր դարէ կարօտ, մեր քարէ նազանք:

Երեւան դարձած իմ հրեբունի,
Դարեր ես անցել, բայց մնացել ես պատանի,
Քո Մասիս հօրով, քո Արաքս մօրով,
Մեծանաս դարով, Երեւան:

Մենք արեան կանչեր ունենք մեր սրտում,
Անկատար տենչեր ունենք դեռ շատ:
Մեր կանչն առանց քեզ՝ ի զուր կը կորչի,
Առանց քեզ՝ մեր տաք տենչն էլ կը սառչի:

Կեանքում ամէն սէր լինում է տարբեր,
Իսկ մենք բոլորս ենք քեզմով հարբեր,
Տաք է սէրը մեր՝ չէկ քարերիդ պէս,
Հին է սէրը մեր, ձիգ դարերիդ պէս:

Դաշտին մէջ հաւաքուած հազարաւոր մարզիկներ, քաղաքական դէմքեր եւ թղթակիցներ, ուշադրութեամբ հետեւեցան հայ պատանիներուն կողմէ ներկայացուած յայտագրին եւ վերջաւորութեան ոտքի ելլելով բացագանչեցին.

- Կեցցէ առաջին քրիստոնեայ ազգը
- Կեցցէ Ոսկեդարը
- Կեցցէ՛ Այբ, Բեն, Գիմ, Դա
- Կեցցէ՛ն Հայը եւ իր Մշակոյթը:

Հայ ցնծավարները յաջողած էին իրենց առաքելութեան մէջ:

Հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ թերթերու թղթակիցներ, անմիջապէս շրջապատեցին հայ պատանիները եւ հարցազրոյց մը ունեցան Արային եւ Մարալին հետ:

- Ինչո՞ւ համար այս նիւթը ընտրեցիք.- հարցուց Ֆրանսացի թղթակիցը:
- Խորհեցանք որ 1988-ի Ողիմպիական խաղերը, որոնց կը հետեւին միլիոնաւոր անձեր, սքանչելի առիթ մըն էր ծանօթացնելու «Հայը» եւ «Իր Փառաւոր Մշակոյթը».- պատասխանեց Արան:

- Իսկ դուք, ի՞նչ կը մտածէք.- հարցուց անգլիացի թղթակիցը:
- Հայ ժողովուրդը եւ անոր մշակոյթը այնքան հարուստ, այնքան գեղեցիկ եւ այնքան ճոխ են, որ փափաքեցանք ձեզի եւ ամբողջ աշխարհին հետ բաժնել.- պատասխանեց Մարալ:

- Շնորհակալ ենք: Պէտք է խոստովանիմ որ ինծի համար սքանչելի առիթ մը եղաւ իմանալու որ հայը բերած է իր նպաստը աշխարհի քաղաքակրթութեան: Դուք եւ բոլոր հայերդ իրաւունք ունիք հպարտանալու ձեր հայկականութեամբ.- ըսաւ ամերիկացի թղթակիցը:

Վերադարձի ճամբուն վրայ հայ պատանիները յիշեցին այն խօսքերը, որոնք յաճախ իմացեր էին իրենց ծնողներէն, առաջնորդներէն, ղեկավարներէն.

- Պէտք է սորվիք Հայ Լեզուն, որովհետեւ ձեր լեզուն է:
- Պէտք է սորվիք Հայոց Պատմութիւնը, որովհետեւ ձեր պատմութիւնն է:
- Պէտք է սորվիք Հայ Մշակոյթը, որովհետեւ ձեր մշակոյթն է:

Պէտք է սորվիք որպէս զի դուք ալ, ձեր կարգին, ուրիշներու սորվեցնելու հաճոյքն ու պատիւը ունենաք եւ հպարտանաք ձեր իրազործումներով»:

Հայ պատանիները իրաւունք տուին իրենց մեծերուն եւ ուխտեցին անոնց խօսքերը նոյնութեամբ կրկնել իրենց յաջորդներուն:

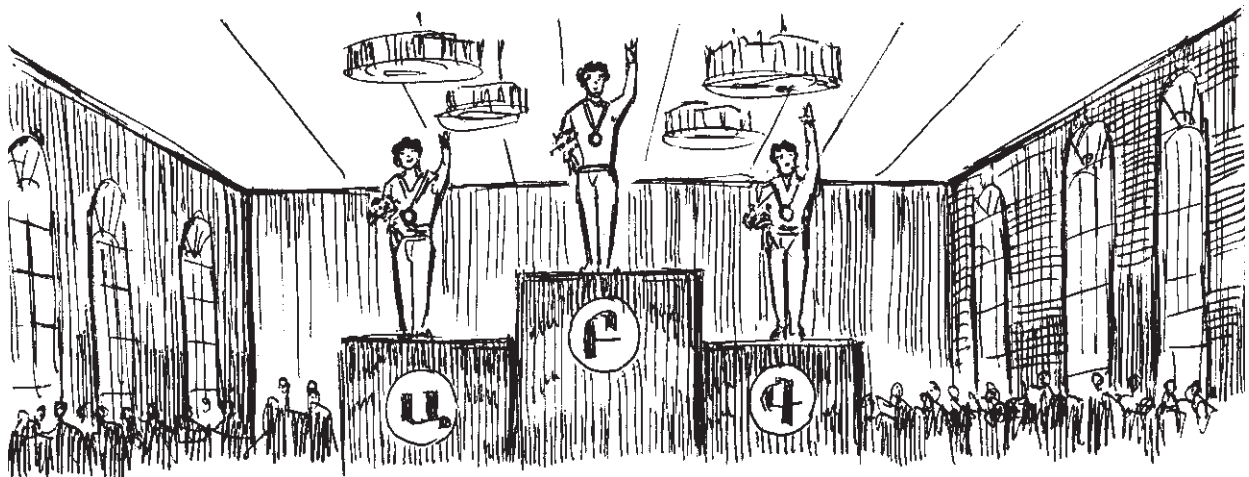
Գիտէ՞ք ինչ պատահեցաւ...

Հայ պատանիներուն ապրած շրջաններուն առաջնորդներն ու ղեկավարները, գնահատելու համար անոնց տարած աշխատանքները, չքանչաններով զարդարեցին անոնց կուրծքերը:

Հայ պատանիներուն ծնողները ուրախ էին եւ հպարտ, որովհետեւ կրցած էին հայ ազգին արժանաւոր զաւակներ պատրաստել, որոնք թէ՛ կը սորվին եւ թէ՛ ալ զանազան առիթներ օգտագործելով կը փորձեն

«Հայուն Պատիւը Միշտ Բաճր Պահել»:

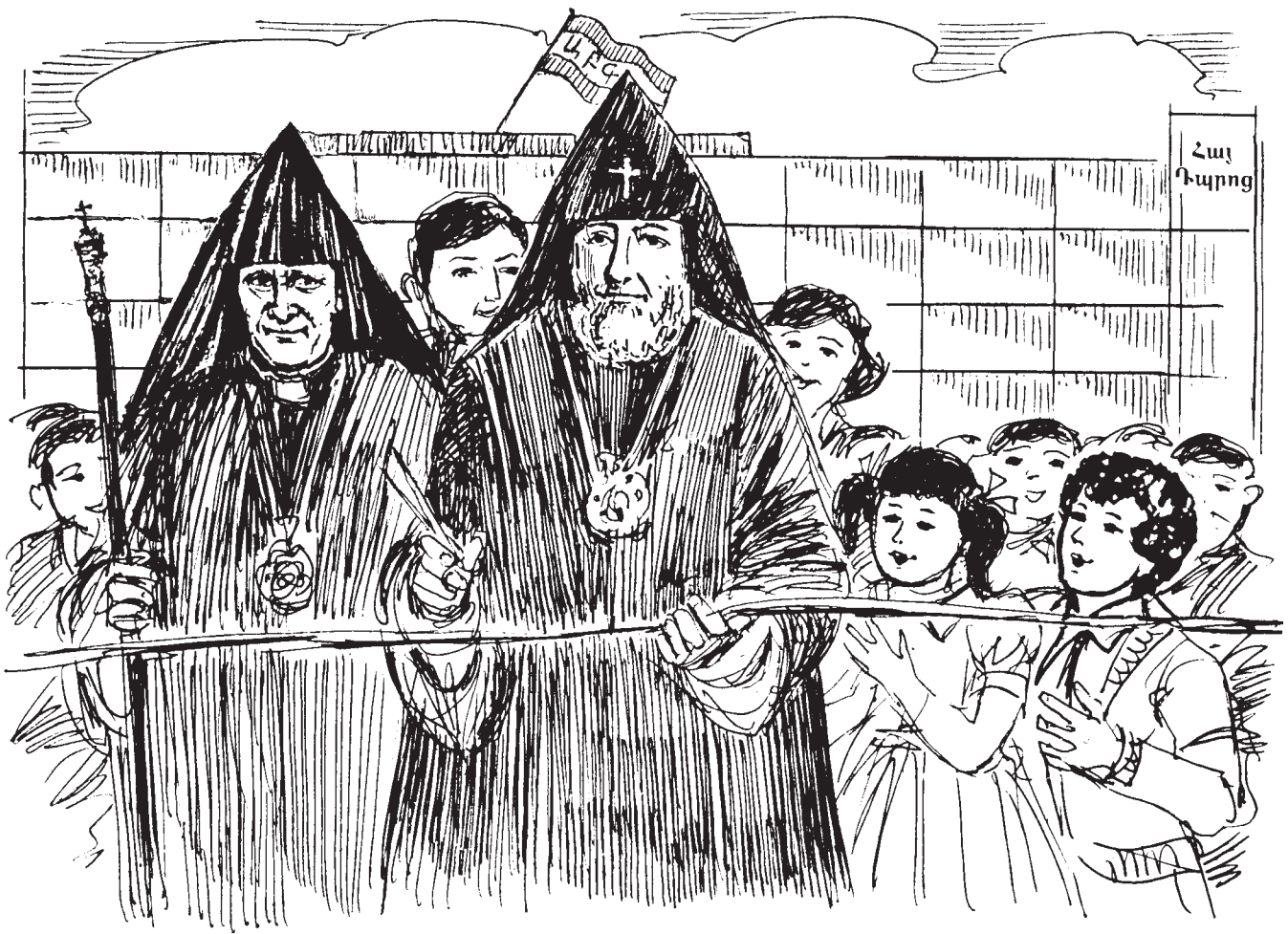
Եթէ գոհ մնացիք Արային եւ Մարալին պատրաստած յայտագիրէն, օգտուեցէ՛ք անկէ եւ դուք ալ ձեր կարգին, ձեր երեւակայութիւնը գործածելով պատրաստեցէ՛ք նոր ու հետաքրքրական յայտագիրներ եւ ղրկեցէ՛ք բոլոր Հայ Դպրոցներուն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

«Շատ կը փափաքէի Հրաշաւան այցելել, եւ երբ մայրիկն ու հայրիկը մեզի անակնկալ ըրին օդանաւի տոմսակներ նուիրելով, հաւատա՛ որ շատ ուրախացայ», ըսաւ Արա Մարալին, օդանաւին մէջ իրենց տեղերը փնտռելու պահուն:

– Հիմա որ օդանաւին մէջ կը գտնուիմ, վայրկեան մը առաջ կը փափաքիմ

Հրաշաւան հասնիլ, լսած եմ որ շատ գեղեցիկ վայր մըն է,- պատասխանեց Մարալ:
Քանի մը երկվայրկեան ետք, օդաչուն բարձրախօսէն հաղորդեց.

«Որոշուած ժամուն ճամբայ պիտի ելլենք եւ մօտ մէկ ժամ քսան վայրկեանէն
Հրաշաւան պիտի հասնինք»:

Ժամանակը բաւական արագ անցաւ, որովհետեւ Արա եւ Մարալ Հրաշաւանի
մասին գրուած գրքոյկներ կարդալով զբաղած էին:

Բարձրախօսէն դարձեալ լսուեցաւ օդաչուն ձայնը.

«Հիմա կը պատրաստուինք իջնելու: Հրաշաւանի օդը շատ հաճելի է եւ տա-
քութիւնը 70 աստիճան: Ձեզի կը մաղթեմ բարի կեցութիւն: Նաեւ շնորհակալու-
թիւն որ ձեր ճամբորդութիւնը կատարեցիք մեր օդանաւի ընկերութեան միջոցաւ»:

Այս որ լսեցին, Արա եւ Մարալ խորունկ շունչ մը առին եւ արագ մը
երեսնին խաչակնքելէ ետք, սկսան ուրախութեամբ պատուհանէն դուրս նայիլ,
գօտիները կապել եւ աթոռները շտկել:

Վարձակառքին մէջ նստած, օդակայանէն պանդոկ երթալու ժամանակ, անոնք
մեծ հետաքրքրութեամբ կը դիտէին քաղաքը:

Երբ պանդոկի սենեակը մտան, Արան ըսաւ.

– Մարալ, անշուշտ մենք պանդոկ մնալու համար չեկանք, այլ՝ պտրտելու.

ուրեմն պատրաստուէ՛. շարժանկարի գործիքդ առ եւ վար իջնենք:

— Ինչպէ՞ս պիտի պտըտինք, ինքնաշարժ չունինք,— առարկեց Մարալ:

— Հիմա միջոց մը կը խորհինք,— վստահեցուց Արա:

— Եթէ կ'ուզես նախ դուն վար իջիր եւ պանդոկի պաշտօնեայէն թուցիկ մը ուզէ, մինչ այդ ես այս ապրանքները կը տեղաւորեմ եւ քեզի կը միանամ:

Արան լուսանկարչական եւ շարժանկարի գործիքները ձեռքին ուրախութեամբ վար իջաւ եւ մօտենալով պանդոկի պաշտօնեային հարցուց.

— Կը հաճի՞ք ինծի կարգ մը տեղեկութիւններ տալ:

— Ի՞նչ բանի մասին,— հարցուց պաշտօնեան:

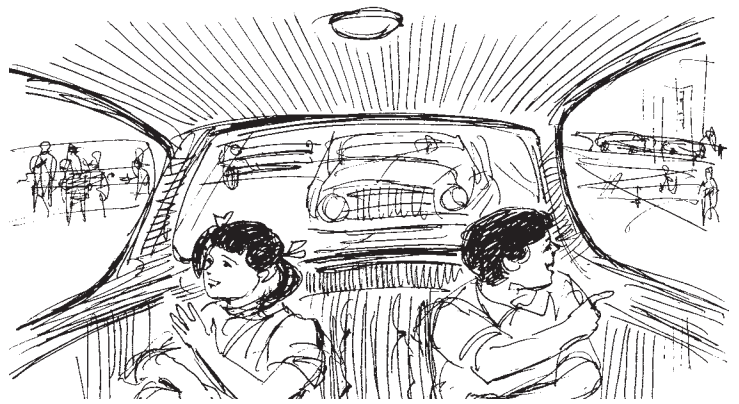
— Կը փափաքիմ քաղաքին տեսարժան վայրերը այցելել եւ որովհետեւ անձնական ինքնաշարժ չունիմ, կ'ուզեմ գիտնալ թէ կա՞յ ընկերութիւն մը, որ շրջապտոյտներ կը կազմակերպէ:

— Անշուշտ թէ կայ:— Ու պաշտօնեան դարակին մէջէն քանի մը թուցիկներ հանելով յանձնեց Արային:

Արան թուցիկները կարդալով զբաղած էր, երբ Մարալը վերելակէն դուրս ելաւ:

— Ի՞նչ եղաւ Արա, կարելի եղա՞ւ կարգադրութիւն մը ընել:

— Այո՛, պաշտօնեան այս թուցիկները տուաւ, որպէս զի կարդանք եւ մեր ընտրութիւնը ընենք:

Ուշադրութեամբ սկսան կարդալ: Յանկարծ Մարալ տեղէն ցատկելով ըսաւ.

– Արա՛, Արա՛, տես հոս ի՞նչ գրուած է: շրջապտոյտի այս ընկերութիւնը տասը տեսարժան վայրեր կը տանի գբօսաշրջիկները եւ անոնցմէ մէկը Հայկական Վարժարան մըն է:

– Իրա՞ւ, բացատրութիւններ տուա՞ծ են, կարդա՛ նայիմ ի՞նչ կ'ըսեն,– ուրախութեամբ հետաքրքրուեցաւ Արա:

– Մտիկ ըրէ՛:

Մեսրոպ Մաշտոց Կրթարան

404 Պողոտայ

Ոսկեդար – Հայաստան

– Բաւական հետաքրքրական դպրոց մը ըլլալու է որ գբօսաշրջիկները հոն կը տանին:

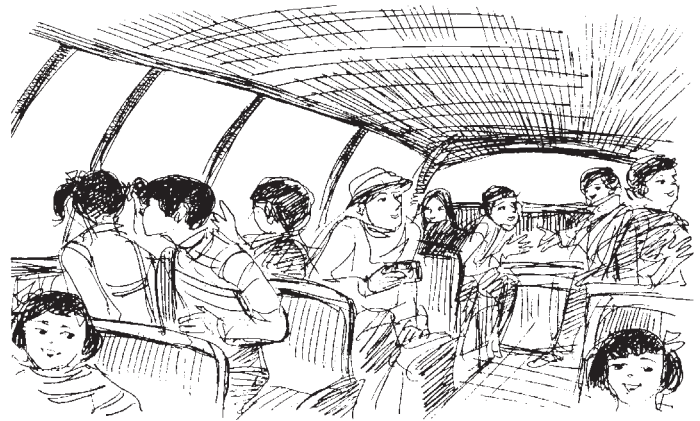
– Անպայման. Արա՛, առանց վայրկեան մը կորսնցնելու անմիջապէս գնա՛ այս

շրջապտոյտին տոմսակները գնէ՛, արդէն կէսօրէ ետք ժամը մէկէն մինչեւ չորս է: Հիմա ժամը տասնմէկն է: Բաւական ժամանակ ունինք թէ՛ ճաշելու եւ թէ՛ ալ պանդոկին շրջակայքին ծանօթանալու:

Արա եւ Մարալ շրջապտոյտի հանրակառք առաջին մտնողները եղան, եւ առջեւի աթոռները գրաւեցին: Ճիշդ ժամը մէկին, երբ գբօսաշրջիկներու խումբը ամբողջացաւ, հանրակառքը ճամբայ ելաւ:

Շարժավարը բարձրախօսէն պէտք եղած բացատրութիւնները կու տար զանազան վայրերու մասին: Արա եւ Մարալ մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւէին շարժավարին բացատրութիւններուն. բայց անոնք անհամբեր էին հասնելու շրջապտոյտի ութերորդ հանգրուանին, որ Հայ Դպրոցն էր:

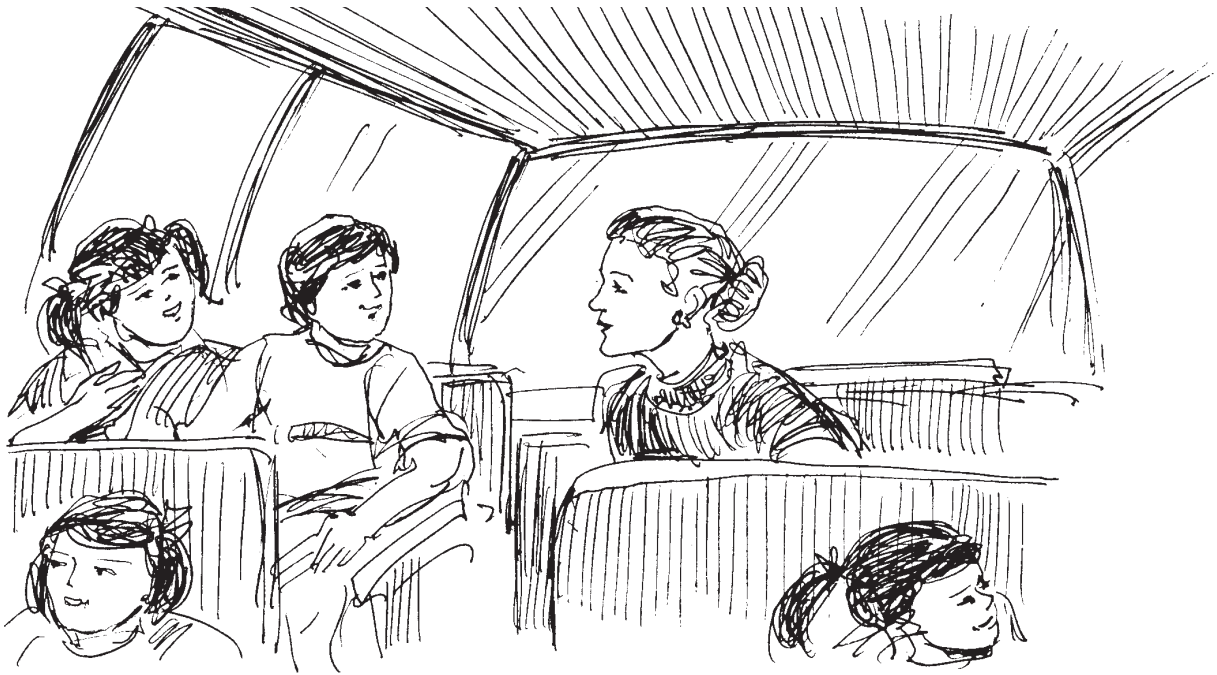

Սպասուած պահը հասած էր. շարժավարը յայտարարեց. «Հոս միայն տասը վայրկեան պիտի կենանք, անոնք որոնք կը փափաքին կրնան շէնքին շուրջը պտըտիլ եւ նկարներ առնել»:

Արա եւ Մարալ անմիջապէս շարժանկարի եւ լուսանկարչական գործիքները առնելով հանրակառքէն վար իջան եւ սկսան մեծ հետաքրքրութեամբ դպրոցի շէնքին շուրջ կողմը դառնալ:

Հպարտութեամբ կը դիտէին արդիական ձեւով կառուցուած այս հաստատութիւնը, դասարանները՝ որոնց լայն պատուհաններուն մէջէն կը տեսնուէր ներքնամասը, շէնքին ճակատին վրայ գետեղուած էր Մեսրոպ Մաշտոցի քանդակը, շէնքին առջեւ ծածանող Հրաշատանի դրօշակի կողքին Հայ Դպրոցին Դրօշակը,

Արարատ Լեռով, Այբուբենով եւ Սուրբ Էջմիածինով: Անոնք դրօշակին եւ չէնքին առջեւ յիշատակի քանի մը նկարներ առնելէ ետք հանրակառք մտան:

Զբօսաշրջիկներու այս խումբին մէջ կար Տիկին մը, որ ուշադրութեամբ կը հետեւէր Արային եւ Մարալին, ու երբ անոնք հանրակառքէն ներս մտան, անոնց մօտենալով Անգլերէն լեզուով հարցուց.

– Դուք ուրկէ՞ եկած էք:

– Ամերիկայէն, բայց Հա՛յ ենք.– պատասխանեցին քոյր ու եղբայր միաբերան:

– Ի՞նչ է պատճառը որ այսքան մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց կու տաք այս չէնքին հանդէպ:

– Այս չէնքը Հայ Դպրոց մըն է, եւ հայերուս համար Հայկական Ամէնօրեայ Վարժարան մը ունենալը օտար հողի վրայ մեծ նշանակութիւն ունի:

– Ինչո՞ւ համար,– աւելի հետաքրքրութեամբ հարցուց Տիկինը:

– Որովհետեւ մենք կը հաւատանք որ Հայ Ազգը պիտի ապրի այնքան ատեն որ Հայ եկեղեցին, Հայ Դպրոցը կանգուն են եւ ընտանիքներու մէջ Հայկական Ոգին կը տիրապետէ:

– Ամերիկայի մէջ ալ Հայ Ամէնօրեայ Վարժարաններ կա՞ն:

– Այո՛, կան, բայց բնաւ չէինք կրնար երեւակայել որ Հրաշաւաճի մէջն ալ պիտի ունենայինք Հայ Ամէնօրեայ Վարժարան մը:

– Դուք ալ Հայ Դպրոց կ'երթա՞ք եւ Հայերէն կը խօսի՞ք:

– Այո՛, մենք Հայկական Վարժարան գացած ենք եւ Հայերէն լաւ կը խօսինք,

եւ այս մեր Հրաշաւան այցելութիւնը մեր ծնողքին նուէրն է Հայ Դպրոցէն մեր շրջանաւարտ ըլլալուն առթիւ:

Տիկինը յուզուած դժուարաւ կը զսպէր իր արցունքները:

– Կրնա՞ք ինծի ձեր տան հասցէն տալ:

– Անշուշտ,– ըսին Արա եւ Մարալ եւ թուղթի մը վրայ գրելով իրենց հասցէն, յանձնեցին Տիկնոջ:

– Շատ շնորհակալ եմ եւ ձեզի երկար կեանք եւ յաջողութիւն կը մաղթեմ,– ըսաւ Տիկինը, եւ շարունակեց հանրակառքի պատուհանէն դուրս նայիլ:

Թէեւ շրջապտոյտէն շատ ուրախ վերադարձան պանդոկ, բայց Արա եւ Մարալ Հայ Դպրոցին միայն չէնքը տեսնելով գոհացած չէին: Անոնք անմիջապէս հեռաձայնեցին Հայ Եկեղեցի եւ Հայ Դպրոցի պատասխանատուներուն թիւերը առին: Խօսեցան դպրոցի Տնօրէնին հետ եւ ժամադրուեցան որ յաջորդ օրը դարձեալ այցելեն, այս անգամ չէնքէն ներս մտնելու եւ հոն կատարուած աշխատանքներուն աւելի մօտէն ծանօթանալու համար:

Յաջորդ օրը առաւօտեան ժամը 10–ին Արա եւ Մարալ դիմաւորուեցան Մեսրոպ Մաշտոց Կրթարանի Տնօրէնին կողմէ:

Մեծ էր ուրախութիւնը Արային եւ Մարալին: Ամէն անգամ որ դասարան մը կը մտնէին եւ հոն կը տեսնէին Մեսրոպ Մաշտոցին մեծադիր նկարը եւ անոր հովանիին տակ իրենց Մայրենի Լեզուն սորվող Հայ մանուկներուն աշխատանքները՝ կը կրկնապատկուէր իրենց ցնծութիւնը: Անոնց հարցումներուն քաջալերական պատասխաններ կու տար դպրոցի Տնօրէնը, որուն իւրաքանչիւր խօսքին ու բառին մէջ ապրում կար, հպարտութիւն կար:

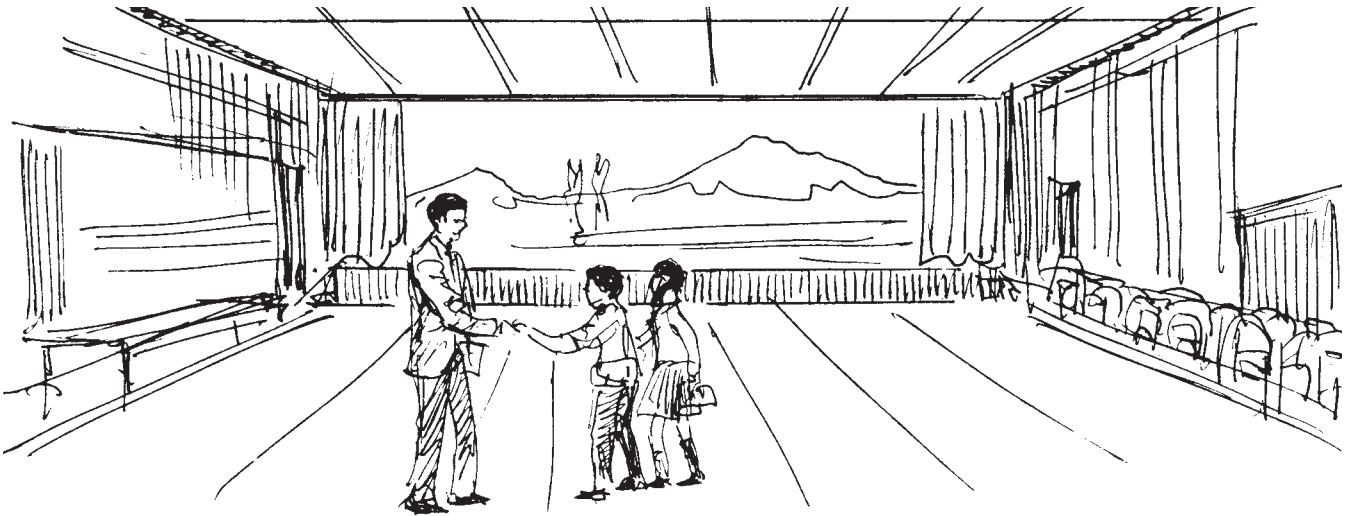
Այսպէս դասարանները, գրադարանը, ուսուցչարանը եւ տեսչարանը այցելելէ ետք, անոնք մտան դպրոցին հանդիսասրահը:

Հո՛ն էր որ Տնօրէնը յուզումով վերապրեցաւ այն օրը, երբ տեղի ունեցաւ Հայ Դպրոցին բացման հանդիսութիւնը:

Արա եւ Մարալ ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէին Տնօրէնին տուած բացատրութիւնները եւ յաճախ իրենց աչքերը կը լեցուէին ուրախութեան արցունքներով:

– Կը տեսնեմ թէ այս սրահին անունը Հայկ Դպրոցասէրեան է, ի՞նչ է պատճառը,– հարցուց Մարալ:

– Շատ հետաքրքրական հարցում մըն է, որուն պէտք է պատասխանեմ աւելի մանրամասնութեամբ, ըսաւ Տնօրէնը: Դպրոցի պաշտօնական բացումին գիշերը տեղի ունեցաւ ճաշկերոյթ մը՝ որուն ընթացքին եղան բաժակաճառեր, ներկայացուե-

ցան հեռաւոր քաղաքներէ եկած հիւրեր եւ տօնուեցաւ Հրաշաւանի հայկական գաղութի հաստատման 50-ամեակը: Եւ երբ հայ գաղութին Պետին խօսելու կարգը եկաւ՝ ան ըսաւ. «Առ ի գնահատութիւն Պարոն Հայկ Դպրոցասէրեանի տարած անսակարկ աշխատանքներուն՝ ես այս սրահը կը կոչեմ Հայկ Դպրոցասէրեան Սրահ:

– Իրա՞ւ, ուրեմն Հայկ Դպրոցասէրեանի նուիրատուութեամբ այս սրահը կառուցուած ըլլալուն համար չէ՞ որ այդ անունը կը կրէ,- ըսաւ Մարալ:

– Ո՛չ, բայց որովհետեւ ինք եղաւ մղիչ ուժը այս դպրոցի յաջողութեան եւ տարիներ ամբողջ սիրայօժար կերպով իր ժամանակն ու աշխատանքը տրամադրեց Հայ Դպրոցին, արժանի նկատուեցաւ այս գնահատանքին:

Մարալ Արային դառնալով ըսաւ.

– Արա, մեր վերադարձին անպայման պէտք է այս մասին պատմե՛նք բոլորին, գրե՛նք ու խօսի՛նք, նոյնիսկ ելոյթ ունենանք հեռատեսիլէն եւ ձայնասփիւռէն՝ շեշտելով որ Հայ Դպրոցին համար անսակարկ կերպով աշխատողները ի վերջոյ կը վարձատրուին: Իմ փափաքներէս մէկն էր որ իրականացած կը տեսնեմ:

– Այո՛, այս պարագան շատ լաւ օրինակ մը կ'ըլլայ, ուրիշ Հայ գաղութներու մէջ եւս նուիրեալ եւ անձնագոհ ազգայինները գնահատելու:

– Բացման հանդիսութեան նկարներէն կրնա՞ք քանի մը օրինակներ տրամադրել մեզի,- Արա խօսքը ուղղեց Տնօրէնին:

– Անշու՛շտ, հրամմեցէ՛ք այս ծրարը, իսկ ասոնք ալ մեր դպրոցի բացումին առթիւ պատրաստուած կրօնակոճակներն են. ասոնցմէ մէկական հատ պիտի տամ, որպէս զի յիշէք ձեր այցելութիւնը,- ըսաւ Տնօրէնը:

– Ոչ թէ միայն պիտի յիշենք՝ այլեւ պիտի պատմենք ամէնուն եւ քաջալերենք բոլոր Հայ մանուկները, որպէս զի յաճախեն Հայ Դպրոց, սորվին Հայ Լեզուն

եւ ըլլան օրինակելի Հայեր,- վստահեցուց Արա:

Արա եւ Մարալ Հրաշաւանի Մեսրոպ Մաշտոց Կրթարանին մէջ

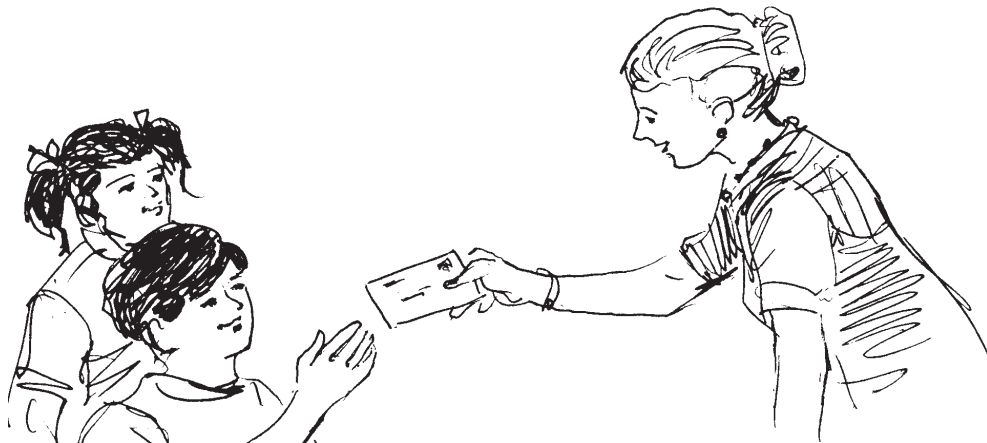

Երեք ամիս ետք Ամերիկայի Հայկական հեռատեսիլի խօսնակը հարցազրոյց մը ունեցաւ Արայի եւ Մարալի հետ՝ նիւթ ունենալով Արա եւ Մարալ Հրաշաւանի Մեսրոպ Մաշտոց Կրթարանին մէջ: Այս հարցազրոյցը տեղի ունեցաւ հանդիսականներու ներկայութեան: Արա եւ Մարալ ներկաներուն մէջ նշմարեցին այն Տիկինը, որուն հանդիպած էին Հրաշաւանի մէջ իրենց կատարած շրջապտոյտի ընթացքին:

Հարցազրոյցի աւարտին Տիկինը մօտեցաւ Արային եւ Մարալին, պզտիկ պահարան մը յանձնելէ ետք անոնց, արագ քայլերով հեռացաւ:

Արան բացաւ պահարանը ու սկսաւ կարդալ:

Արան եւ Մարալը նամակը կարդալէ ետք, անմիջապէս հաղորդակցութեան մէջ մտան երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող Հայ Պատանիներու ներկայացուցիչներուն հետ:

Ես Հայ Ոստիցչուհի մըն եմ. քսանհինգ տարի Հայերէն
Լեզու դաստանդած եմ Ամերիկայի մէջ եւ յուսահատած
հեռացած եմ Հայկական շրջանակէ. բայց դուք ինծի վերա-
դարձուցիք իմ հայութիւնս եւ վերստին յուսադրեցիք զիս: Կը
զղջամ եւ ամօթ կը զգամ որ տեղի տուած եմ զանազան
արգելքներու եւ չեմ շարունակած Հայ Ազգին գոյատեւման
համար այդ նուիրական գործը: Կ'ուզեմ որ գիտնաք թէ
Հրաշաւանէն վերադարձիս կտակս փոխեցի, բոլոր նիւթական եւ
կալուածական ստացուածքներուս կտակակատար նշանակած եմ
ձեզ. այս գումարներովս, որոնք մօտ 5 միլիոն տոլարի կը
հասնին, ձեր յարմար դատած քաղաքին մէջ կանգնեցէք Հայ
Դպրոց մը եւ անոր անունը դրէք՝

Լոյսի եւ Յոյսի Օճախ

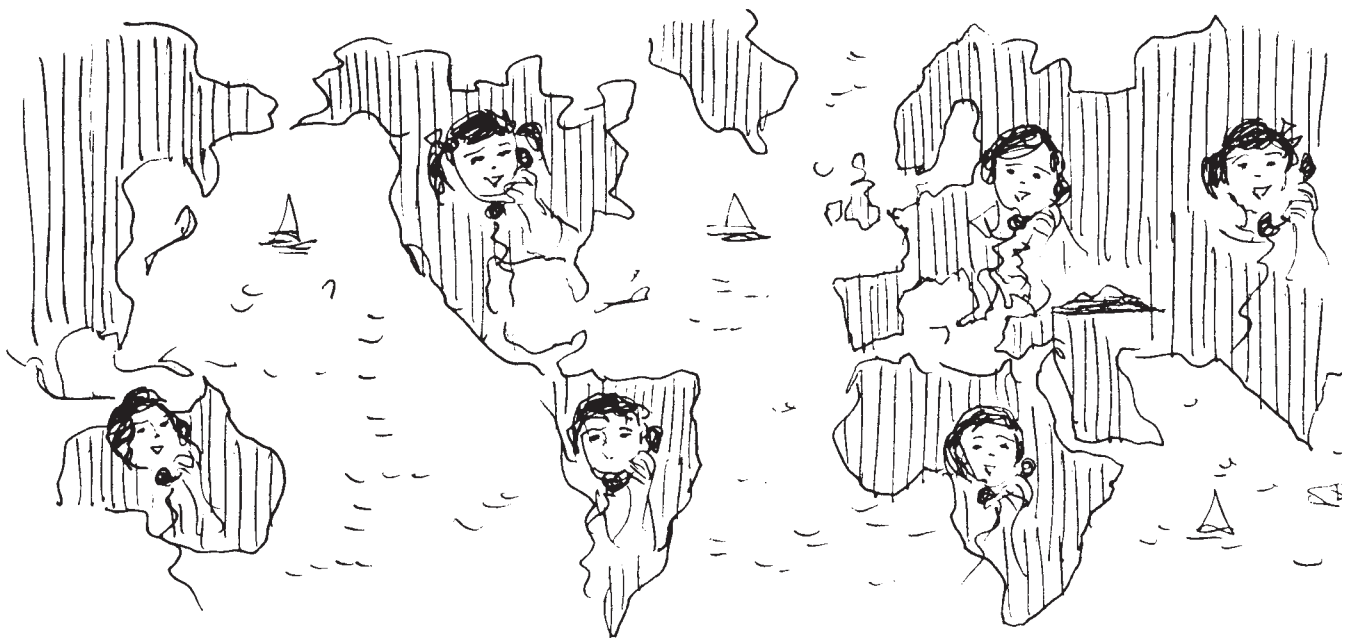

Երկար խորհրդակցութիւններէ ետք, անոնք որոշեցին Դեկտեմբեր 7, 1988-ի ահաւոր երկրաշարժէն վնասուած Հայաստանի Ստեփանաւան քաղաքին մէջ, կառուցանել Հայ Դպրոց մը:

Անոնք պատրաստեցին ծրագիր մը եւ բացատրողական նամակով մը ղրկեցին երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող Հայ Պատանիներուն:

ԾՐԱԳԻՐ

... Ստեփանաւանի մէջ, 500 հոգիի համար՝

1. Կառուցանել Հայ Դպրոց մը Մանկապարտէզի, Նախակրթարանի եւ Երկրորդական վարժարանի բաժանմունքներով:

2. Իւրաքանչիւր բաժանմունքին համար նկատի ունենալ հետեւեալները, ամառնային եւ ձմեռնային յարմարութիւններով:

- Ընդարձակ դասարաններ
- Ուսուցչարաններ
- Տեսչարաններ
- Գրասենեակներ
- Գրադարաններ
- Տարրալուծարաններ
- Հանդիսասրահներ
- Ծաշարաններ
- Ննջասենեակներ
- Լուացարաններ
- Խաղասենեակներ
- Խոհանոցներ
- Մարզադաշտեր
- Տպարաններ
- Ժողովասրահներ
- Գրատուններ
- Լսողա-Տեսողական սրահներ
- Փոխադրական Միջոցներ
- Կայարաններ
- Խանութներ
- Մարզարաններ
- Հիւրանոցներ
- Պարտէզներ
- Հիւանդանոց
- Պանդոկ
- Կրթական մշակներու հանգստեան տուններ
- Բուժարաններ:

3. Ունենալ գիշերօթիկի դրուժին, բոլոր անոնց համար, որոնք կը փափաքին ուսանիլ Հայաստանի մէջ:

4. Կառուցանել Նկեղեցի մը, մեր հաւատքի եւ ազգային դիմագիծի զօրացման համար:

5. Հաստատել հիմնադրամ մը, որուն եկամուտով կարելի ըլլայ հոգալ՝

ա. Շէնքին կարիքները

բ. Աշակերտներուն բոլոր կարիքները

գ. Ուսուցչական կազմին բոլոր կարիքները

դ. Հրատարակութիւններուն ծախքերը

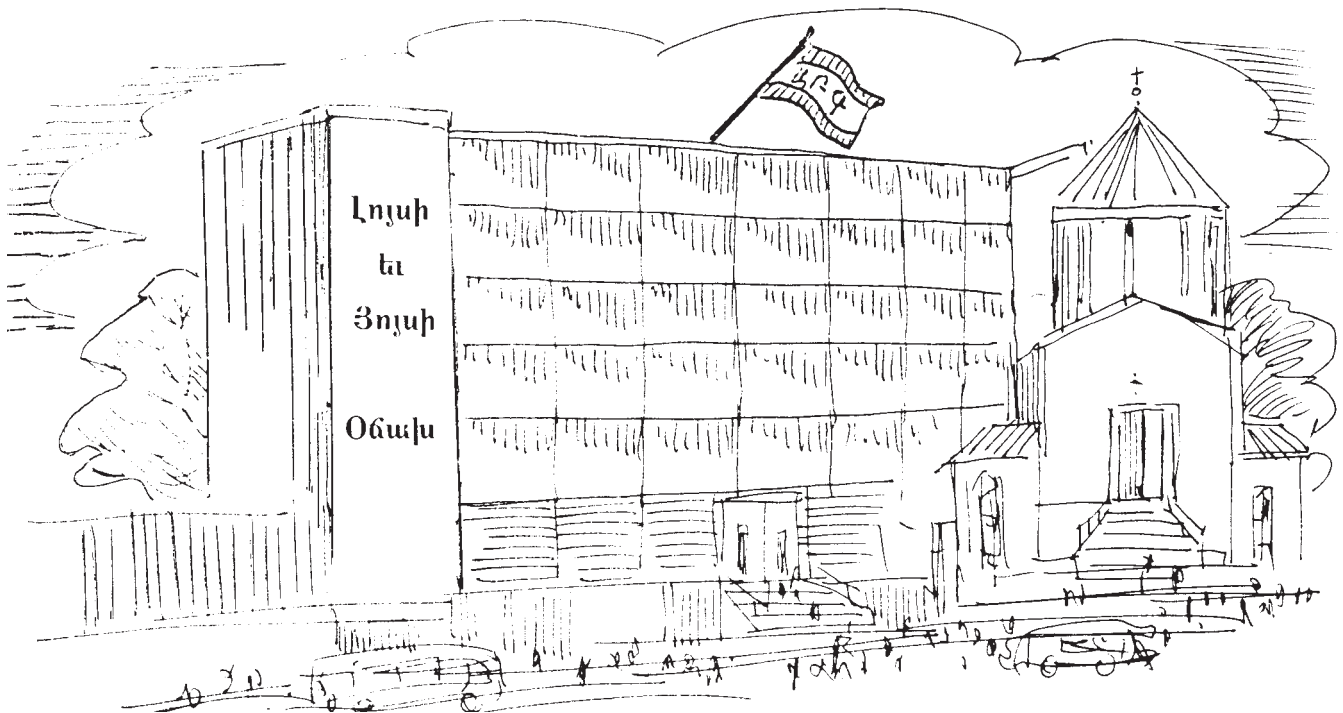
ե. Ուսուցման օժանդակող նիւթերուն ծախքերը:

Նկատի ունենալով որ 5 միլիոն տոլարի կտակով կարելի չէ այս ծրագիրը իրագործել, կը խնդրենք ձեզմէ որ այս գումարը բարձրացնէք 10 միլիոն տոլարի:

Պատանիներու Յանձնախումբ

Ներկայացուած ծրագիրը մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող բոլոր հայ պատանիներուն կողմէ:

Անոնք անմիջապէս յանձնախումբեր կազմեցին եւ առանց ժամանակ կոր-

սնցնելու լծուեցան աշխատանքի:

Քանի մը ամիս ետք՝

1. Ամերիկայի պատանիները ապահովեցին հիմնադրամը:
2. Եւրոպայի պատանիները կառուցանել տուին գեր-արդիական շէնք մը:
3. Ասիոյ պատանիները կառուցանել տուին եկեղեցի մը Հայկական ոճով:
4. Ափրիկէի պատանիները կահաւորեցին դպրոցին շէնքն ու եկեղեցին:
5. Աւստրալիոյ պատանիները կառուցանել տուին գիշերօթիկի բաժանմունքը:

Գիշեր-ցերեկ անոնք բազմազան լուրջ ձեռնարկներով, զոհողութիւններով, հաւաքոյթներով եւ յայտարարութիւններով կարողացան նիւթականը ապահովել:

Օդանաւերով, շոգենաւերով եւ շոգեկառքերով Ստեփանաւան հասցուցին շէնքերու շինութեան եւ կահաւորման պիտոյքները:

Անոնց համար աշխարհի բոլոր դռները բացուեցան եւ դպրոցի վերամուտէն առաջ շէնքերը կառուցուեցան եւ կահաւորուեցան:

Պաշտօնական բացման հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Հոկտեմբերի երկրորդ շաբաթը, Սրբոց Թարգմանչաց Տօնին Օրը:

Կ'արժէր տեսնել հազարաւոր մանուկներու եւ պատանիներու ուրախութիւնը. այդ օրը ցնծութեան օր մըն էր, հոն էր կարծէք ամբողջ աշխարհի հայութիւնը, որովհետեւ հոն էր Հայու Հոգին:

Հրաւիրուած էին բարձրաստիճան եկեղեցականներ, կառավարական դէմքեր,

կրթական մարմիններու ներկայացուցիչներ, պաշտօնական անձնակազմի մեմբերներ, ծնողներ, խմբագիրներ, թղթակիցներ եւ Հայ Դպրոցի բարերարներ:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, շրջապատուած բոլոր թեմերու առաջնորդներով, Արային եւ Մարալին յանձնած արծաթէ մկրատով կտրեց Հայ Դպրոցի եւ Հայ Եկեղեցիի մուտքին կապուած ժապաւէնը եւ ոգեշունչ ճառով մը բացուած

համարեց Նկեղեցին Հայկականը եւ Հայ Դպրոցը՝

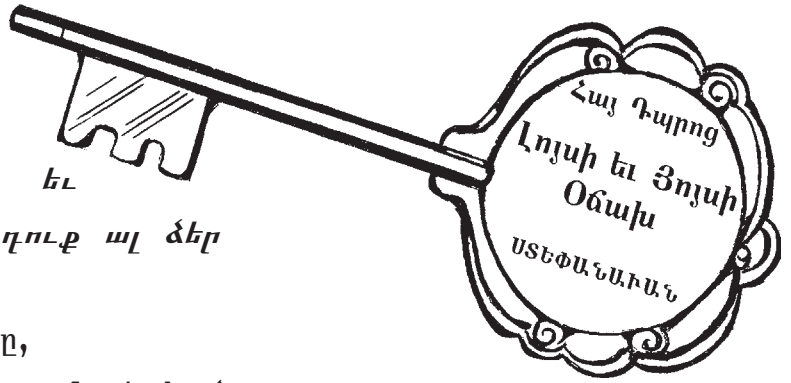
Լոյսի եւ Յոյսի Օճախը

Ապա Արան եւ Մարալը հրաւիրեցին Հայ Դպրոցի Տնօրէնը եւ անոր յանձնեցին Հայ Դպրոցի բանալին հետեւեալ խօսքերով.

«Մենքոյ Մաշտոցի, Սահակ Կաթողիկոսի եւ Վռամշապուհ Թագաւորի

չնորհիւ, հաստատուեցաւ
առաջին Հայ Դպրոցը եւ այդ
դպրոցը Հայ Ազգին տուաւ Քաջ
Վարդանը, Խորենացին, Եղիշէն եւ
ուրիշներ: Մեր մաղթանքն է որ դուք ալ ձեր
կարգին պատրաստէք՝

- Վաղուան Հայը,
- Վաղուան Աստուածավախ Հայը,
- Վաղուան Գիտակից Հայը,
- Վաղուան Ազնիւ Հայը,
- Վաղուան Ստեղծագործ Հայը,
- Վաղուան Քաջ Հայը,
- Վաղուան Հպարտ Հայը...

Այս պատմութիւնը կարդալէ ետք, ի՞նչ կը փափաքիք ընել Ձեր Հայրենիքին՝
Հայաստանի բարգաւաճման համար...

Հայաստանի մէջ ապրող ձեր քոյրերուն եւ եղբայրներուն համար...

Զէ՞ որ Հայաստանը

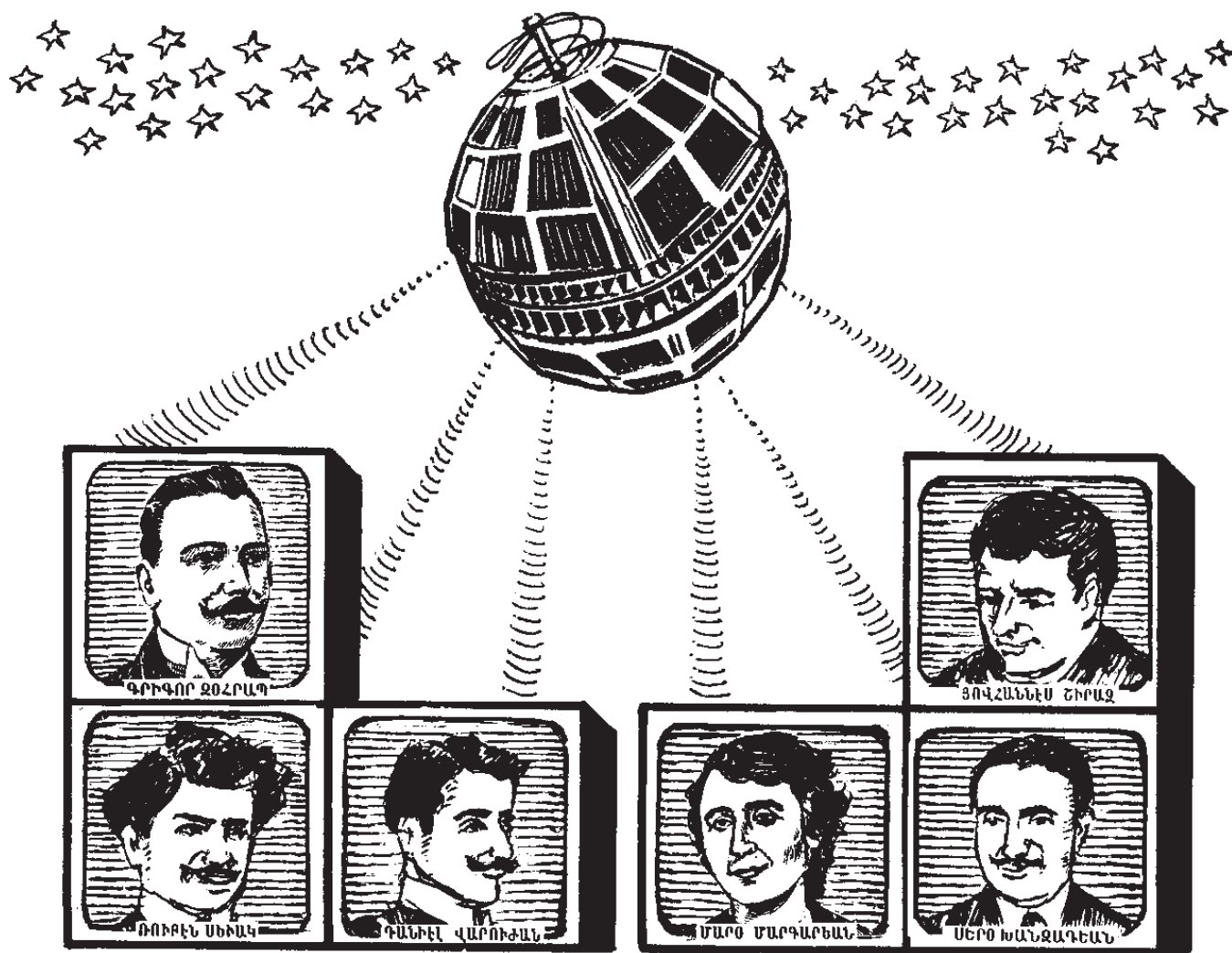
Մեր Յոյսն է ու Մեր Ապագան...

Հայկական Յեղասպանութեան 75-ամեակին առիթով, երկրագունդի հինգ

ցամաքամասերուն վրայ ապրող Հայ պատանիները, գլխաւորութեամբ Արային եւ
Մարալին, կազմակերպեցին «Հայ Գրողներու Փառատօն» մրցումը 16 արդարեւեակներով

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆ

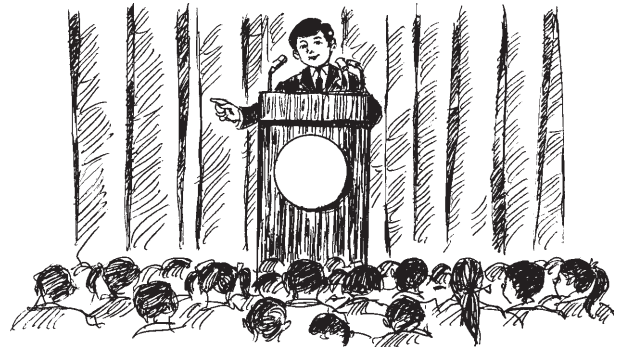
ամէն կողմ ցուցադրուեցաւ:

«Զարթի՛ր» պարբերաթերթի այս թիւին մէջ կը հրատարակենք օրուան յայտագիրը:

Հանդիսավար – Արա

1915-ի Մեծ Եղեռնին, Թուրքիոյ կողմէ հայ ժողովուրդին դէմ գործադրուած ցեղասպանութեան ընթացքին, զոհ գացին միլիոնաւոր հայեր:

Ցեղասպանութեան 75-ամեակը ոգեկոչելու համար, բանախօսները պիտի ներկայացնեն մեր հայ նահատակ գրողներէն Գրիգոր Զօհրապը, Դանիէլ Վարուժանը եւ Ռուբէն Սեւակը:

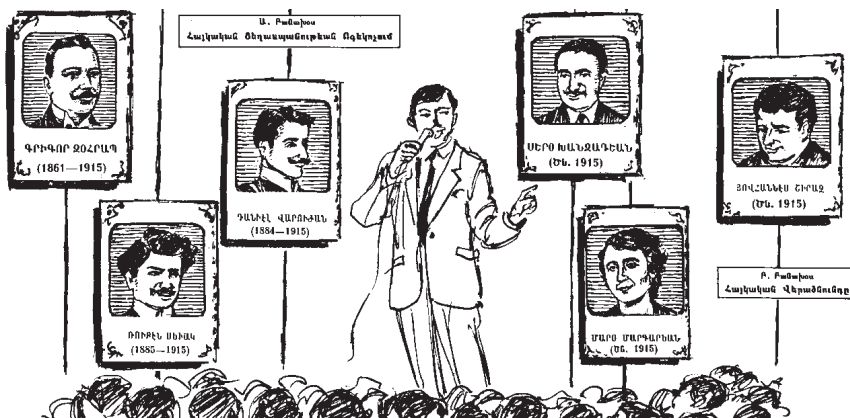

Նշանակալից գուգադիպութեամբ մը, 1915-ին զանազան վայրերու մէջ ծնած են մեր բոլորին սիրելի Յովհաննէս Շիրազը, Սերօ Խանզադեանը եւ Մարօ Մարգարեանը: Այս հայ անուանի գրողները ներկայացնելով, մեր նպատակն է տօնել Հայկական Վերածնունդը եւ ցոյց տալ աշխարհին որ կարելի չէ սպաննել հայուն ստեղծագործ ոգին:

Յայտագիրի վերջաւորութեան հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, որուն ընթացքին 75 հայ պատանիներ «Ի Յիշատակ Հայ Նահատակներուն» 75 մոմեր պիտի վառեն:

Հոգեհանգստեան պաշտօնէն անմիջապէս ետք, տեղի պիտի ունենայ մատաղօրհնէք եւ հոգեճաշ:

Մեր այսօրուան յայտագիրը պիտի փակենք Հայ Նահատակներու Յիշատակին կառուցուած յուշադրելիին բացման արարողութեամբ:

Այժմ կը հրաւիրեմ
օրուան բանախօսները:
Ա. Բանախօս

Հայկական

Յեղասպանության Ոգեկոչում

Գրիգոր Զօհրապ
(1861-1915)

Գրիգոր Զօհրապը ծնած է Պոլիս 1861-ին:

Իր նախնական եւ միջնակարգ կրթութիւնը ստացած է Պոլսոյ վարժարաններուն մէջ:

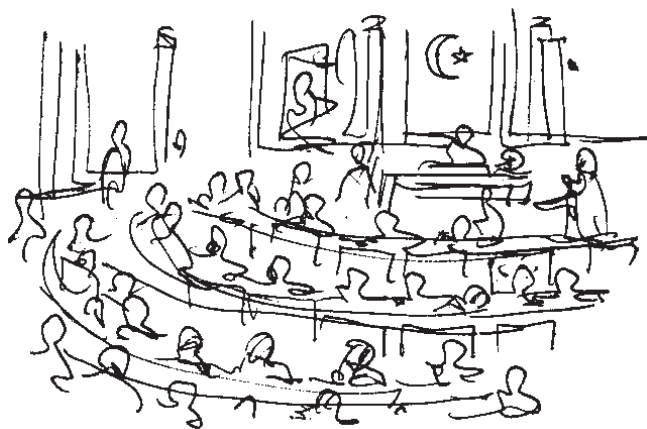
Պոլսոյ համալսարանին մէջ հետեւած է իրաւաբանական եւ երկրաչափական ճիւղերուն ու փայլուն յաջողութեամբ աւարտած է զանոնք:

Իբրեւ մասնագիտութիւն, Զօհրապ ընտրած է միայն իրաւաբանական ասպարէզը, ուր մեծ համբաւ չահած է:

Գրիգոր Զօհրապ ամուսնացած է Գլարայի հետ եւ ունեցած է երկու աղջիկ՝ զաւակներ՝ Տոլորէս եւ Հերմինէ, եւ երկու մանչ զաւակներ՝ Լեւոն եւ Արամ:

Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակումէն ետքը, Գրիգոր Զօհրապ պոլսահայերու կողմէ Օսմանեան երեսփոխանական ժողովի անդամ ընտրուած է: 1915-ին, Գրիգոր Զօհրապ զոհ գացած է թրքական արիւնոտ եաթաղանին:

Իր ուսանողական տարիներէն սկսեալ ըրած է գրական նախափորձեր, որոնք տպագրուած են «Լրագիր» օրաթերթին եւ «Երկրագունդ» ամսաթերթին մէջ: Զօհրապի տաղանդը բազմակողմանի է: Գրած է բազմաթիւ մեծարժէք երկեր՝ գրական դիմանկար, նորավէպ, բանաստեղծութիւն, գեղարուեստական հրապարակագրութիւն եւ երգիծական էջեր:

Գրիգոր Զօհրապի գլխաւոր գործերուն անուններն են՝ «Խղճմտանքի Ձայներ», «Կեանքը Ինչպէս Որ է», «Լուռ Ցաւեր», եւ այլն: Գրականութեան մէջ Զօհրապը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր: Մասնագիտութեամբ՝ փաստաբան:

Դանիել Վարուժան (1884-1915)

Դանիել Վարուժանը ծնած է Սեբաստիոյ
Բրգնիկ գիւղը 1884-ին:

Իր նախնական կրթութիւնը ստացած է
գիւղի դպրոցին մէջ:

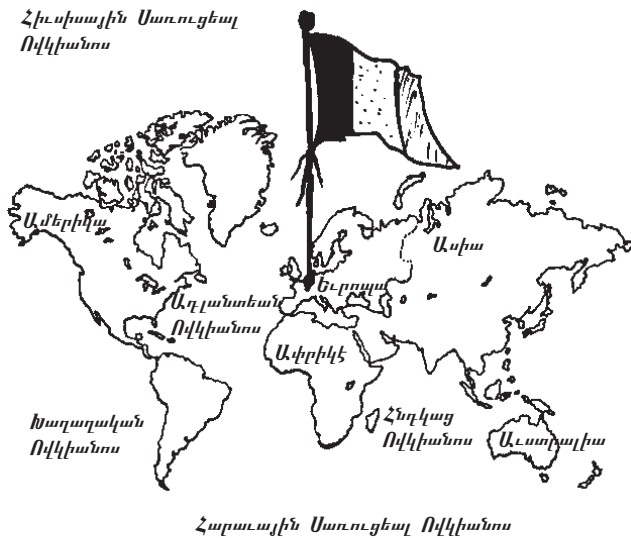

1896-ին Կ. Պոլիս հաստատուելէ ետք՝ իր
ուսումը շարունակած է Քաղկեդոնի
Մխիթարեան Վարժարանին մէջ:

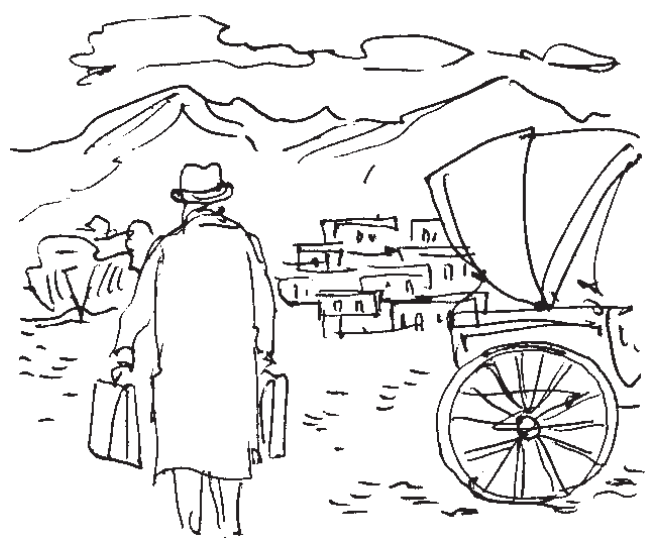
1902-ին ղրկուած է Վենետիկ եւ Մու-
րատ Ռափայէլեան Վարժարանին մէջ
ուսանած է:

Հիւսիսային Սառուցեալ Ովկիանոս

Հարաւային Սառուցեալ Ովկիանոս

Անկէ գացած է Պելճիքա, Կանտ քաղաքի համալսարանը՝ ընկերաբանական եւ քաղաքական գիտութեանց հետեւելու:

1909-ին համալսարանը աւարտելէ ետք, Պոլիս գացած է եւ անցած է ուսուցչական աշխատանքի՝ գաւառի եւ Պոլսոյ մէջ:

1912-ին Պոլիս տեղափոխուած է, եւ Բերայի Միլիթարեան Վարժարանին մէջ պաշտօնավարած է իբրեւ տեսուչ: 1915-ին Դանիէլ Վարուժան զոհ գացած է թրքական արիւնոտ եաթաղանին:

Դանիէլ Վարուժանի գլխաւոր գործերուն անուններն են՝ «Սարսուռներ», «Յեղին Սիրտը», «Հեթանոս Երգեր», եւ այլն: Վարուժանի գործերը բարույ, գեղեցիկի եւ ազատութեան սերմեր ցանած են սերունդներուն սիրտերուն մէջ: Գրականութեան մէջ Դանիէլ Վարուժանը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ:

Ռուբեն Սեւակ (1885-1915)

Ռուբեն Սեւակը ծնած է Պոլսոյ մօտիկ գտնուող Սիլիվրի գիւղը 1885-ին:

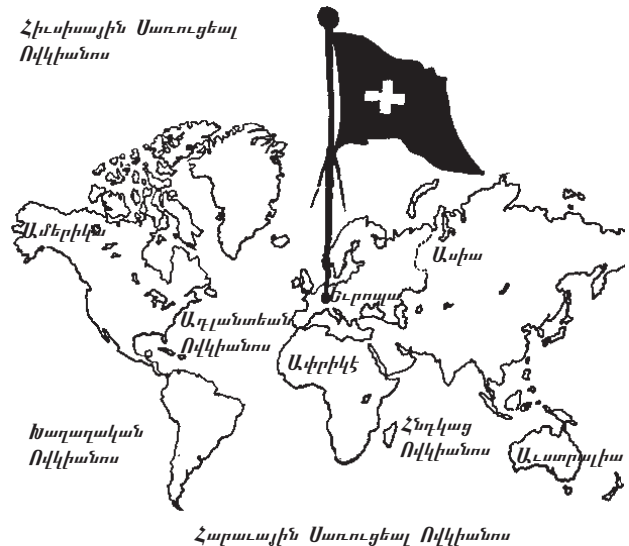

Սեւակ տեղւոյն Ամերիկեան վարժարաններէն ներս կարճատեւ ուսումնառութեան շրջան մը անցուցած է:

Սեւակ աւարտած է Պոլսոյ Պէրպէրեան վարժարանը:

Հիւսիսային Սառուցեալ
Ովկիանոս

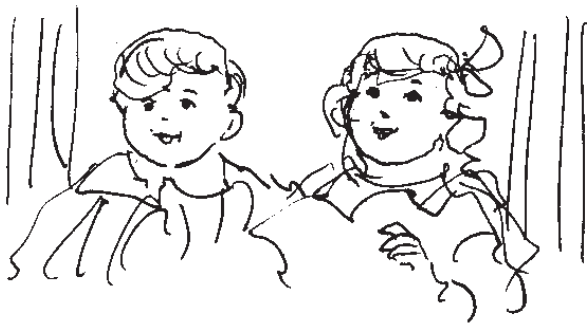
Սեւակ անցած է Զուիցերիա եւ Լօզանի Համալսարանին մէջ հետեւած է բժշկութեան:

1911-ին վկայուած է իբր բժիշկ:

Ան ամուսնացած է եւ 1914-ին իր կնոջ՝ Ժաննիի հետ վերադարձած է Պոլիս եւ Համաշխարհային Առաջին Պատերազմը վրայ հասած է: Սեւակ ունեցած է երկու զաւակներ՝ Լեւոն եւ Շամիրամ:

1915-ին Ռուբէն Սեւակ զոհ գացած է թրքական արիւնոտ եաթաղանին: Սեւակ Եւրոպայի մեծ քաղաքներուն կեանքը, արուեստը, խոնարհ մարդոց կենցաղը, հոգեբանութիւնը ճանչցած է եւ ըմբռնած է ընկերային շարժումներուն խորհուրդը: Այս բոլոր իր ստեղծագործութիւններուն տուած են հարուստ նիւթ:

Սեւակի գլխաւոր գործերուն անուններն են՝ «Կարմիր Գիրք», «Թրուպատուրներ», «Բժիշկին Գիրքէն Փրցուած էջեր», եւայլն: Գրականութեան մէջ Ռուբէն Սեւակը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ եւ արձակագիր: Մասնագիտութեամբ՝ բժիշկ:

Բ. Բանախոս

Հայկական Վերածնունդը

Յովհաննէս Շիրազ (1915-1984)

Յովհաննէս Շիրազ ծնած է Ալեքսանդրապոլ (Լենինական/Գիւմրի), 1915-ին:

Յովհաննէս Շիրազ ունեցած է տխուր մանկութիւն մը: 1920-ին թրքական արշաւանքներուն սպաննուած է հայրը, եւ ինք ինկած է որբանոցները, անապատան երախաներու շրջանը:

Մայրը գտած է զինք եւ դրած է արհեստի: Հոսկէ ալ անցած է միջնակարգ դպրոց:

Իր ուսումը կատարելագործած է Երեւանի Պետական Համալսարանին մէջ:

Շիրազ աւարտած է Մոսկուայի Մաքսիմ Կորբիի անուան գրականութեան համալսարանը:

Գրել սկսած է կանուխէն եւ բազմաթիւ բարձրարուեստ բանաստեղծութիւններով եւ վիպերգներով, հայ գրականութեան գանձարանը հարստացուցած է:

Շիրազ արժանացած է Հայաստանի Պետական Մրցանակին:

Շիրազի գլխաւոր գործերուն անուններն են «Քնար Հայաստանի», «Եօթնապատում», «Պիպլիական», եւայլն: Գրականութեան մէջ Շիրազը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ:

Մարո Մարգարեան (1915-1999)

Մարո Մարգարեանը ծնած է Վրաստանի
Հայաբնակ Շուշա քաղաքում 1915-ին:

Իր նախնական ու միջնակարգ կրթու-
թիւնը ստացած է Շուշա քաղաքում:

Ան աւարտած է Երեւանի Պետական
Համալսարանի բանասիրական բաժինը:

Ան Մոսկուայի գրական բարձրագոյն
դասընթացներուն հետեւելով, կատարե-
լագործած է իր ուսումը եւ գրական
ճիւղը:

Մարօ Մարգարեան Երեւան ապրած եւ ստեղծագործած է: Ան մասնաւոր կոչում մը ունի գրականութեան մէջ: Ան լոյսին կը բերէ կանացի հոգիին ու սիրտին ծածուկ անկիւնները, որոնք յաճախ մութ կը մնան ամենատաղանդաւոր այլ գրագէտին համար իսկ:

Իր նախասիրած նիւթերն են՝ կնոջ հոգին, մօր սիրտը, մանկական աշխարհը, հայրենիքը: Մարգարեանի գործերուն ընտրելագոյն մասը Ռուսերէն լեզուով լոյս տեսած է:

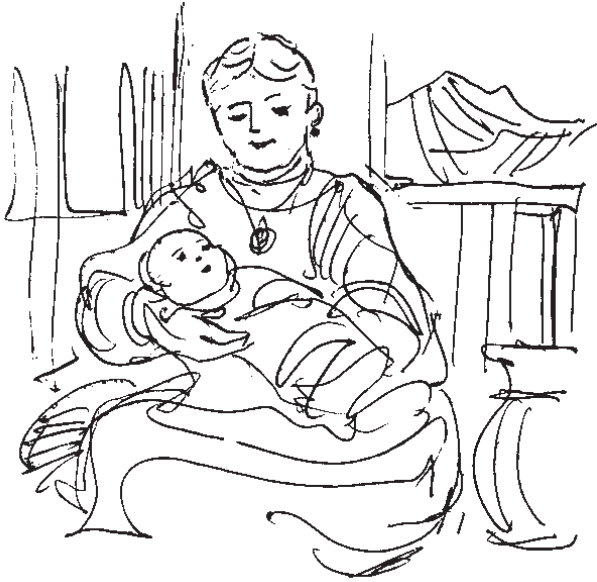

Մարգարեանի գլխաւոր գործերուն անուններն են՝ «Օրերի Խորքից», «Մօր Զայնը», «Գմբէթ է Հին»: Մարգարեանը մտերմիկ զգացումներու բանաստեղծուհին է: Իր տողերուն մէջ յատուկ են անմիջականութիւնը եւ հաղորդականութիւնը:

Գրականութեան մէջ Մարգարեանը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ եւ հանրային գործիչ:

Մերո Խանգադեան (1915-1998)

Մերո Խանգադեան ծնած է Զանգեզուրի Գորիս գիւղը 1915-ին:

Իր նախնական կրթութիւնը ստացած է ծննդավայրին մէջ:

Ան յաճախած է Գորիս քաղաքի մանկավարժական ուսումնարանը:

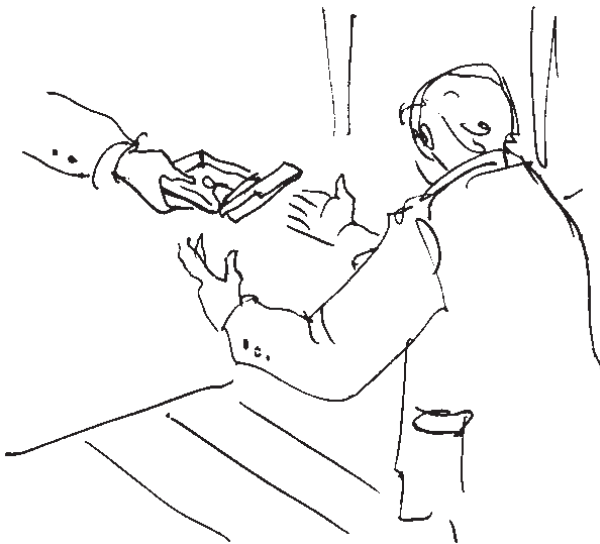
Ուսումնարանը աւարտելէ ետք, հայրենի գիւղերուն մէջ ուսուցչութիւն ըրած է:

Խանզադեան Հայրենական Պատերազմի սկիզբէն մինչեւ յաղթական աւարտը մասնակցած է կռիւներուն:

Պատերազմի յաղթական աւարտէն ետք, Խանզադեան նուիրուած է գրականութեան:

Խանզադեան արժանացած է Հայաստանի Մշակոյթի վաստակաւոր գործիչի պատուաւոր կոչումին եւ պետական մրցանակին:

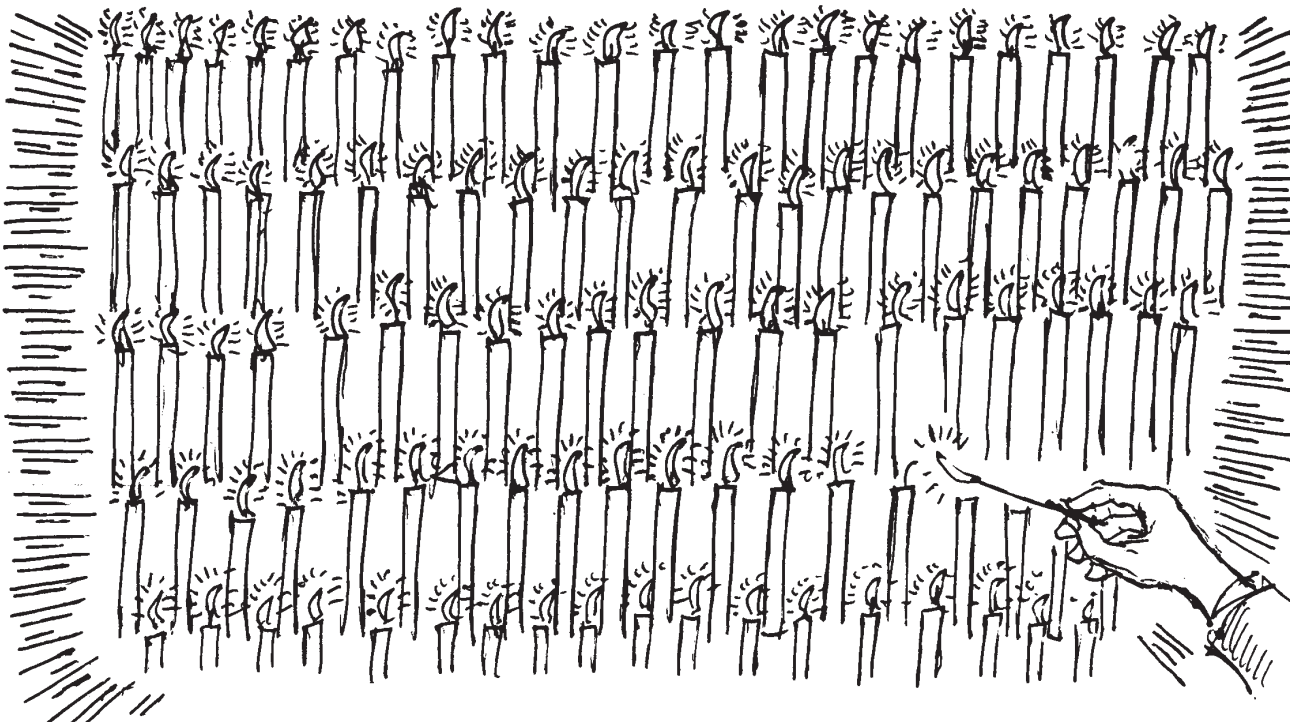
Խանզադեանը գրող դարձուցած են պատերազմը եւ հողը: Գլխաւոր գործերուն անուններն են՝ «Հողը», «Մատեան Եղեղութեանց», «Մխիթար Սպարապետ», եւայլն: Գրականութեան մէջ Խանզադեանը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր եւ հասարակական գործիչ:

Բանախօսութիւններէն անմիջապէս ետք տեղի ունեցան Հոգեհանգստեան արարողութիւնը, մատաղօրհնէքը եւ հոգեճաշը:

Հոգեճաշէն ետք, ներկաները հաւաքուեցան յուշադրիւրին շուրջը:

Արան եւ Մարալը բարձրախօսէն տուին հետեւեալ բացատրութիւնները:

Արա

Սիրելի ներկայներ,

Հայկական ցեղասպանութեան 75-ամեակին առիթով, երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող հայ պատանիներս, որոշեցինք յուշադրելու մը կառուցանել տալ հետեւեալ խորագրով.

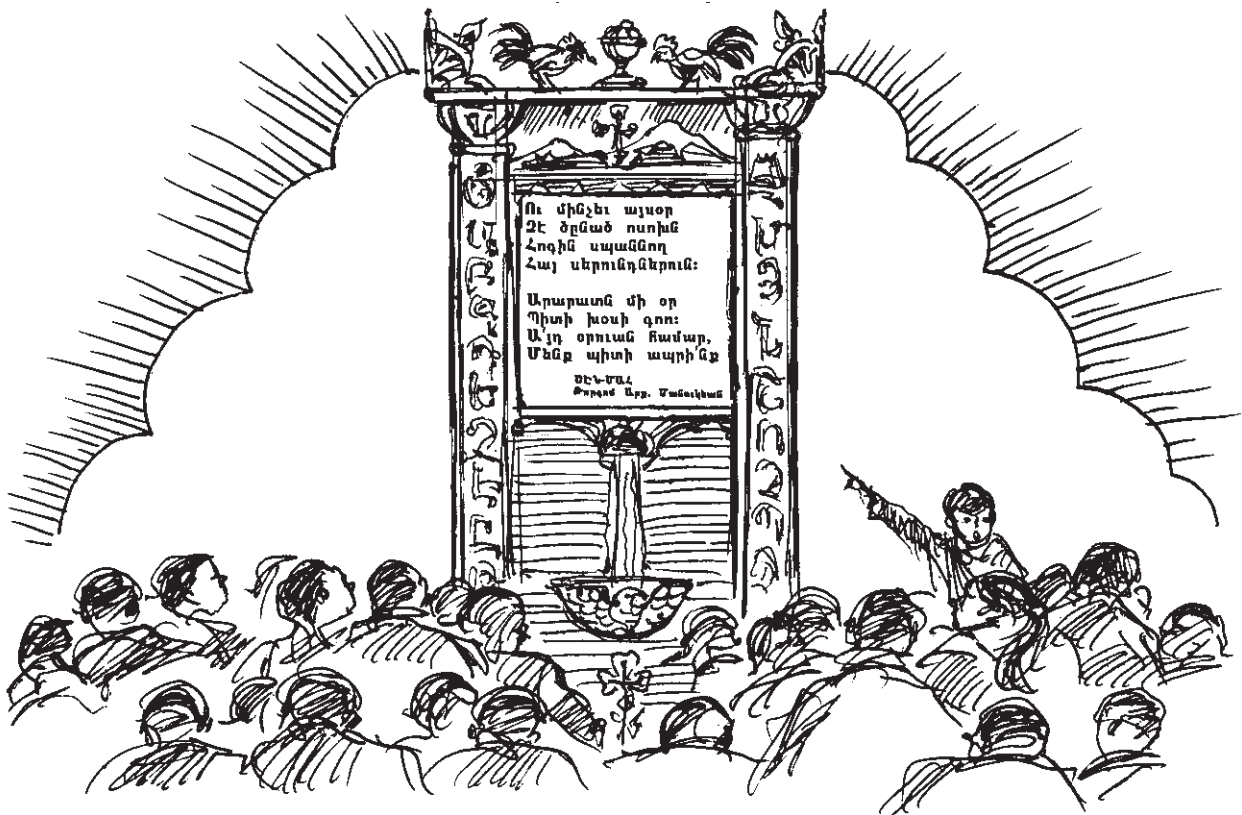
«Դէպի Աղբիւրը Յոյսի»

1915-ին Մեր Հայրերն Ու Մայրերը Մեռան

Անօթի Ու Ծարաւ:

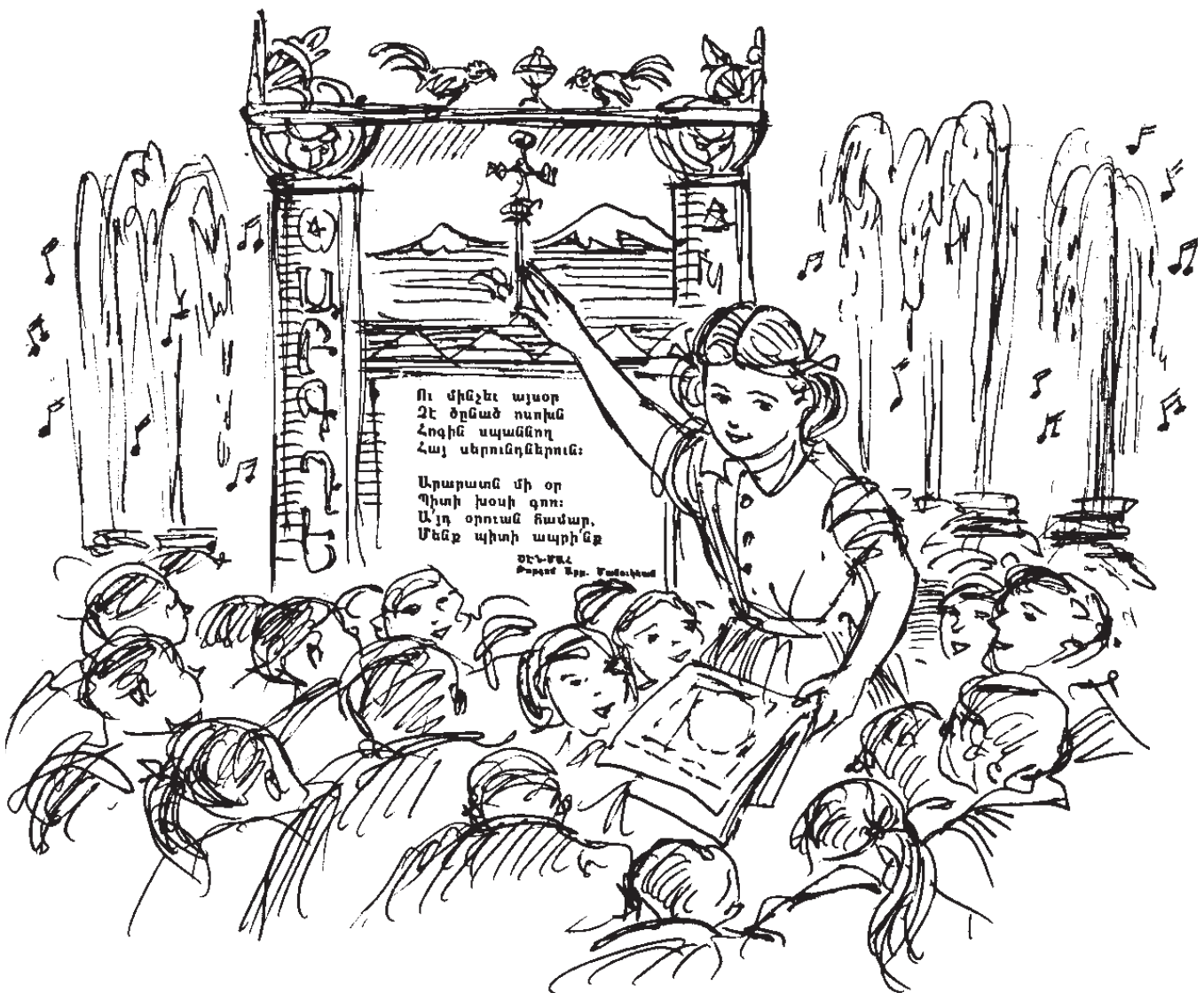
1990-ին Հայու Հոգին Մարդկային Արդարութեան

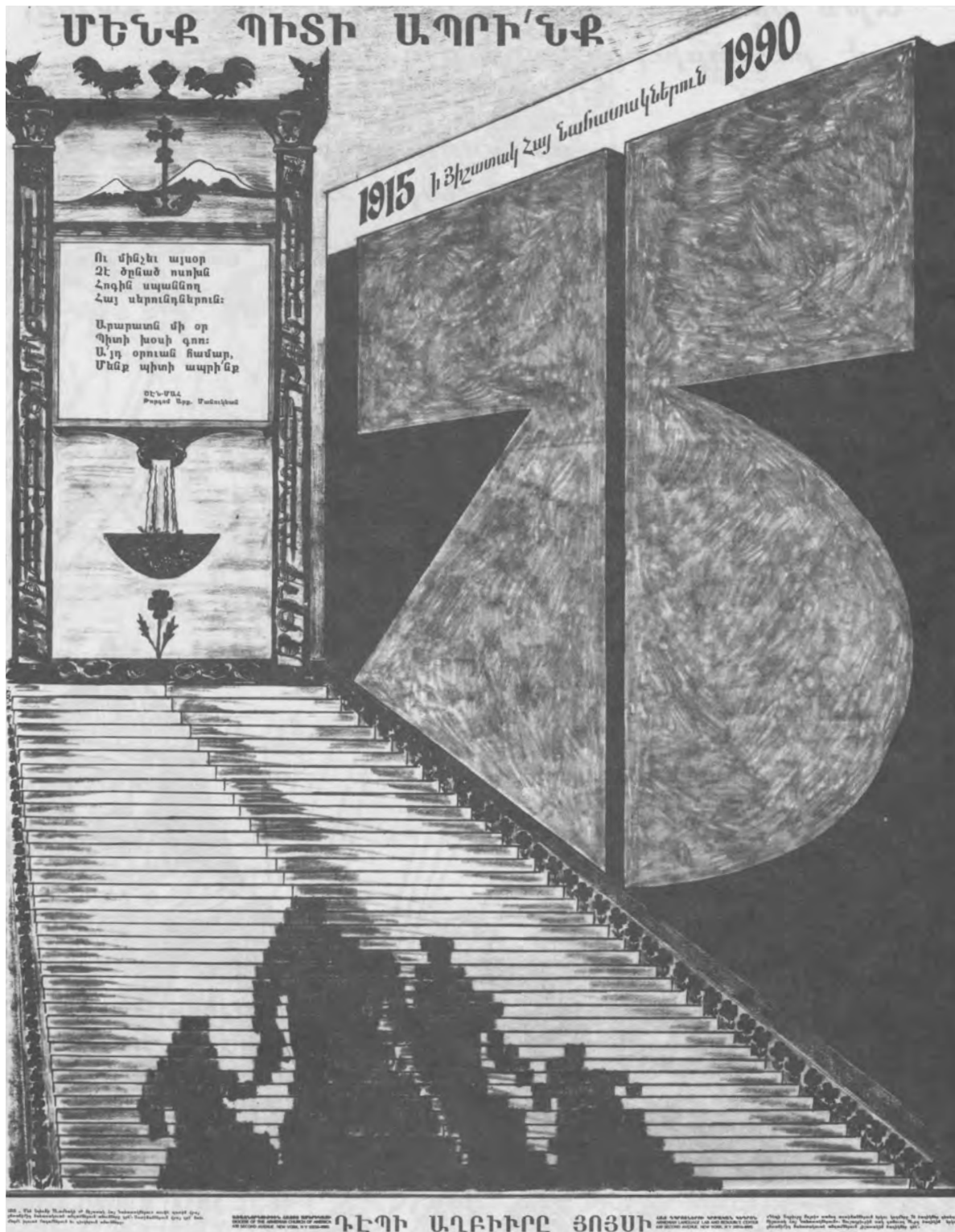
Ծարաւ Ունի:

Մարալ

- Յուշադրիւրը կառուցուած է հազար ինն հարիւր տասնհինգ տուֆ քարերով, որոնք բերել տուած ենք Հայաստանէն:
- Անոր եզերքը գտնուող 75 ծաղիկներուն հունտերը Հայաստանէն եւ Ղարաբաղէն բերել տուած ենք:
- Շուրջը գտնուող 75 ցայտադրիւրները այնպիսի ձեւով մը շինել տուած ենք որ «Տէր Ողորմեա»ի եղանակով հոսին...
- Իսկ աստիճաններուն վրայ փորագրել տուած ենք, թուրքերուն կողմէ խլուած հայկական քաղաքներուն եւ գիւղերուն անունները...

Արա

Այժմ կը հրաւիրենք Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, որ կատարէ յուշադրելին բացումը:

Սրբազան Հայրը յուշադրելը օրհնելէ ետք, կանաչ քօղը վերցուց հետեւեալ խօսքերով:

Ու մինչեւ այսօր
Զէ ծընած ոսոխն
Հոգին սպաննող
Հայ սերունդներուն:

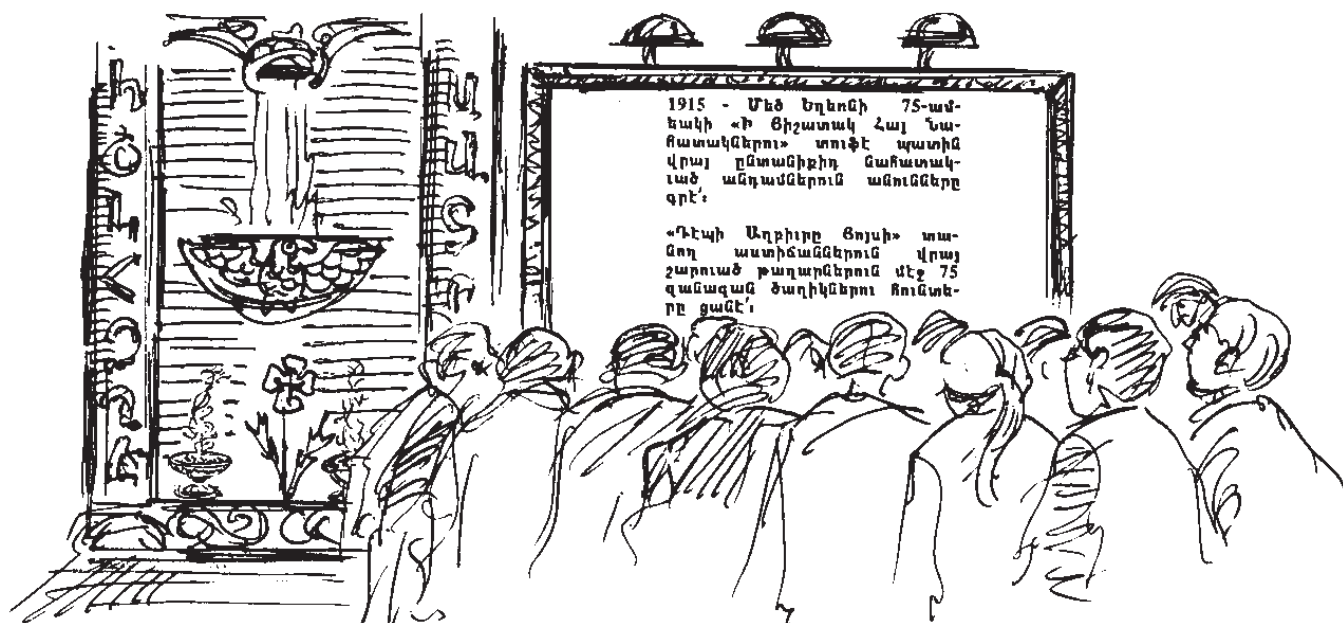
Արարատն մի օր
Պիտի խօսի գոռ
Այդ օրուան համար
Մենք պիտի ապրի՛նք:

Ապա պահպանիչով մը փակեց օրուան յայտագիրը:

Ներկաները շնորհաւորեցին հայ պատանիները եւ Յուշադրելին քովը գըտնուող ցուցատախտակին վրայի գրութիւնները կարդալէ ետք, կատարեցին իրենցմէ պահանջուածները...

Անոնք՝

– Տուֆ քարերուն վրայ գրեցին իրենց ընտանիքին նահատակուած անդամներուն անունները...

– Իրենց հրամցուած 75 զանազան ծաղիկներու հունտերը ցանեցին յուշաղբիւրի աստիճաններուն վրայ շարուած թաղարներուն մէջ...

– Ապա, «Հայր Մեր»ը երգելով, յուշաղբիւրին երկու կողմերը զետեղուած խնկամաններուն մէջ խունկ ծխեցին եւ մոմեր վառեցին...

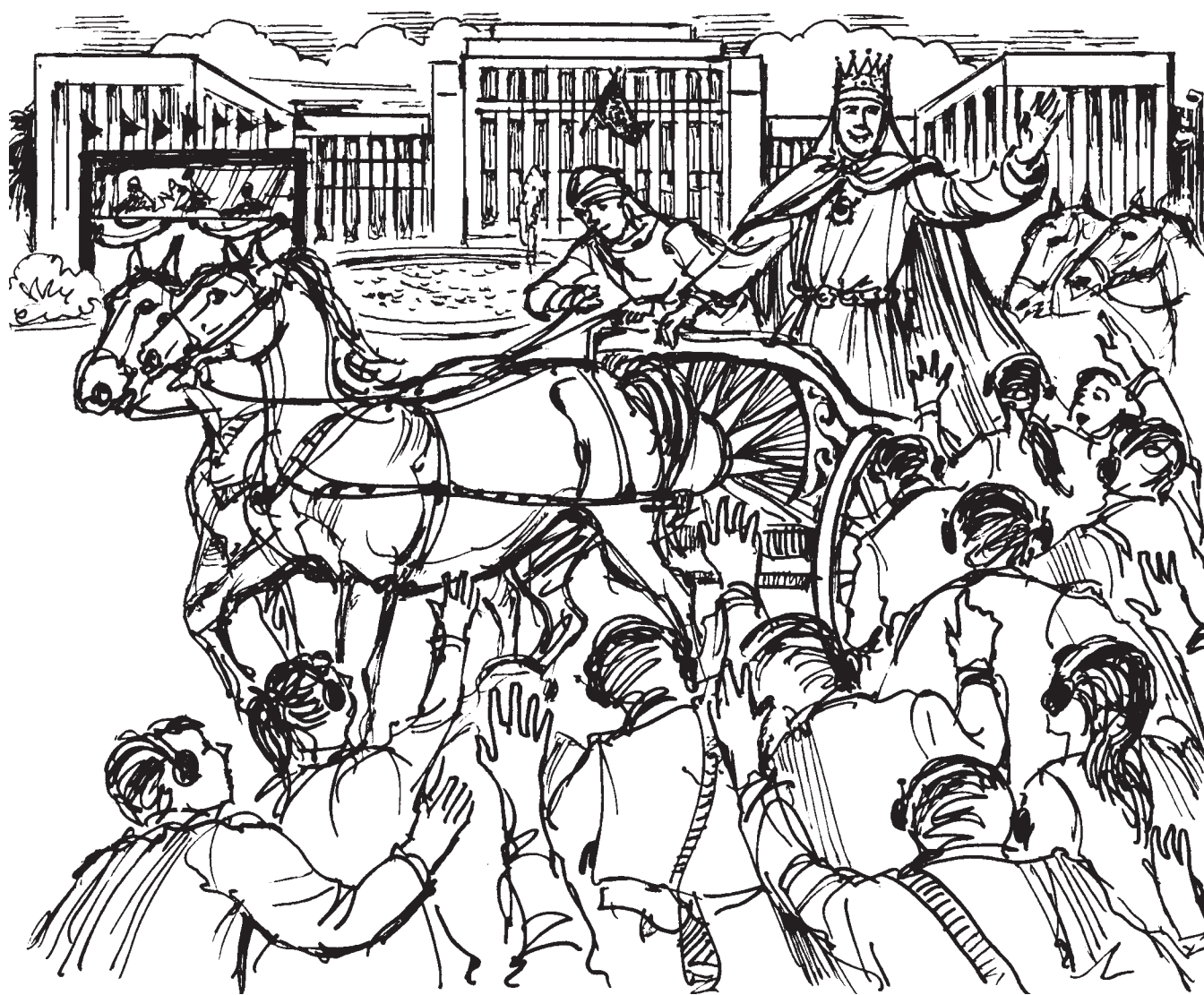

Դուք ալ պիտի ուզէի՞ք ձեր գտնուած շրջաններուն մէջ «Յուշադրիւր» մը կառուցանել

«Ի Յիշատակ Հայ Նահատակներուն»:

ՀԱՅ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇՔԵՐԹ

Արային եւ Մարալին գլխաւորութեամբ՝ հայ պատանիներու կազմակերպած «Հայ Թագաւորութիւններու Շքերթ»ը տեղի ունեցաւ Զուիցերիոյ Ժընեւ քաղաքի Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան թաղամասին մէջ:

Հայ պատանիները գիշեր-ցերեկ աշխատած են պրպտումներ ընելով: Անոնք գրադարաններ այցելելէ, թանգարաններու մէջ գետեղուած հայ թագաւորներու իրերը նկարելէ, հայ եւ օտար պատմաբաններու հետ հանդիպումներ ունենալէ ետք, շատ ճոխ թղթածրարներ պատրաստած եւ շքերթի կազմակերպիչ յանձնախումբի անդամներուն ղրկած են:

Պատանիներուն պատրաստած թղթածրարներէն օգտուելով՝

- Եւրոպայի հայ պատանիները իւրաքանչիւր թագաւորութեան եւ թագաւորի ամփոփ պատմութիւնը գրած եւ հրատարակած են:
- Ասիոյ հայ պատանիները շքերթին կառքերը պատրաստած են՝ Մեծն Տիգրանի կառքին օրինակով:
- Ափրիկէի հայ պատանիները թագաւորներուն եւ թագուհիներուն ըզգեստները եւ թագերը կարած են:
- Աւստրալիոյ հայ պատանիները իւրաքանչիւր թագաւորութեան գինանշանով դրօշակներ եւ պաստառներ պատրաստած են:
- Ամերիկայի հայ պատանիները շքերթին վայրը հայկական ոճով զարդարած են:

Ինչպէ՞ս սկսաւ շքերթը...
Եւ ինչե՞ր պատահեցան...
Ահաւասիկ նկարագրականը:

Բացման հանդիսութեան, երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող բոլոր հայերը եւ Զուիցերիա գտնուող օտարները հրաւիրուած էին:

Առաւօտեան ժամը 10:00-ին, ժընեւի Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան շէնքին մայր դրան առջեւ, շքերթին բացումը կատարեցին երկու պատանիներ հայկական գեղեցիկ տարազներ հագած եւ Հայաստանի մեծադիր քարտէսը բռնած. մինչ այդ հինգ օդանաւներ վերէն օրուան տպուած յայտագիրները ցրուեցին:

Ոսնակը քարտէսին մասին բացատրութիւններ տալէ ետք, ծանրացաւ Հայաստանի դիրքին եւ մանաւանդ տարածութեան վրայ:

Հանդիսականները ընկալուչները իրենց ականջներուն զետեղած, կը հետեւէին յայտագրին, որ կը ներկայացուէր Հայերէն լեզուով եւ նոյն վայրկեանին կը թարգմանուէր հինգ տարբեր լեզուներու:

Ապա հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող հայերը ներկայացնող հինգ զանգակները հնչեցուցին «Երեւան-Էրեբունի» եղանակը, որուն յաջորդեց հայ պատանիներու նուագախումբին ելոյթը:

Իւրաքանչիւր թագաւորական հարստութիւն կը յայտարարուէր շեփորներով, մինչ այդ երկինքին վրայ ճերմակ գիւրերով կ'արձանագրուէին իւրաքանչիւր շրջանի իրագործումները:

Իսկ իւրաքանչիւր նահապետի, թագաւորի եւ իշխանի ամփոփ կենսագրականը կը ներկայացուէր գեղեցիկ պաստառով մը:

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻՆԵՐ

Այս շրջանը ծանօթ է մեզի ազատասէր նահապետներով եւ թագաւորներով: Հայոց կեանքը եղած է միշտ պայքար ազատութեան համար:

Հայկ Նահապետ - 2350 (Ք.Ա.)

Հայոց առաջին Նահապետին անունը Հայկ է:

Հայկ Նահապետին յաջորդները կոչուեցան Հայ:

Երկիրը՝ ուր Հայկ Նահապետ ապրեցաւ, կը կոչուի Հայաստան, որ մեր հայրենիքն է:

Արամ Նահապետ

Արամ Նահապետ աշխատասէր եւ հայրենասէր էր:

Արամ Նահապետի շնորհիւ Հայ ժողովուրդը ապրեցաւ խաղաղ եւ երջանիկ:

Արա Գեղեցիկ

Արամ Նահապետի յաջորդեց իր որդին Արա, որ շատ գեղեցիկ էր եւ ատոր համար կոչուած է Արա Գեղեցիկ:

Արա շատ քաջ, ազնիւ եւ հաւատարիմ էր իր տիկնոջ՝ Նուարդին: Ան մերժեց ամուսնանալ Շամիրամ թագուհիին հետ եւ Ասորեստանի թագաւոր ըլլալ:

Պարոյր Թագաւոր

Պարոյր եղաւ հայերուն առաջին
թագաւորը:

Պարոյր շատ քաջ եւ իմաստուն
թագաւոր մըն էր:

Հրաչեայ

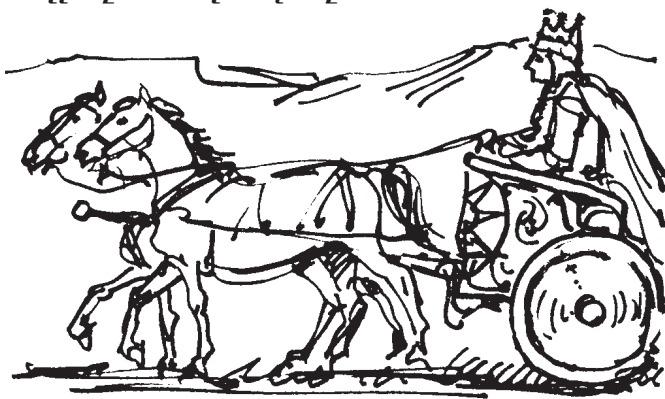
Պարոյրի յաջորդեց Հրաչեայ, որ
այսպէս կոչուեցաւ պայծառ երեսներ եւ
բոցազոյն աչքեր ունենալուն համար:

Տիգրան Երուանդեան

Տիգրան Երուանդեան գեղեցիկ,
քաջ, իմաստուն եւ հայրենասէր թագա-
ւոր մըն էր:

Տիգրան խաղաղ կերպով կառա-
վարեց իր երկիրը: Անոր օրով Հայաս-
տան շատ հարստացաւ եւ լեցուեցաւ
ոսկիով ու արծաթով:

Վահէ

Վահէ շատ քաջ թագաւոր մըն էր:

Վահէի մահով վերջացաւ հայոց
թագաւորութիւնը:

Հայկէն մինչեւ Վահէ իշխողները
կոչուեցան Հայկազունեան Նահապետ-
ներ եւ Թագաւորներ:

ԵՐՈՒԱՆԴՈՒՆԻՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ 404-189 Ք.Ա.

Այս շրջանին հայ ժողովուրդը մեծ ճարտարութիւն ցոյց տուաւ արուեստներու եւ արհեստներու մէջ:

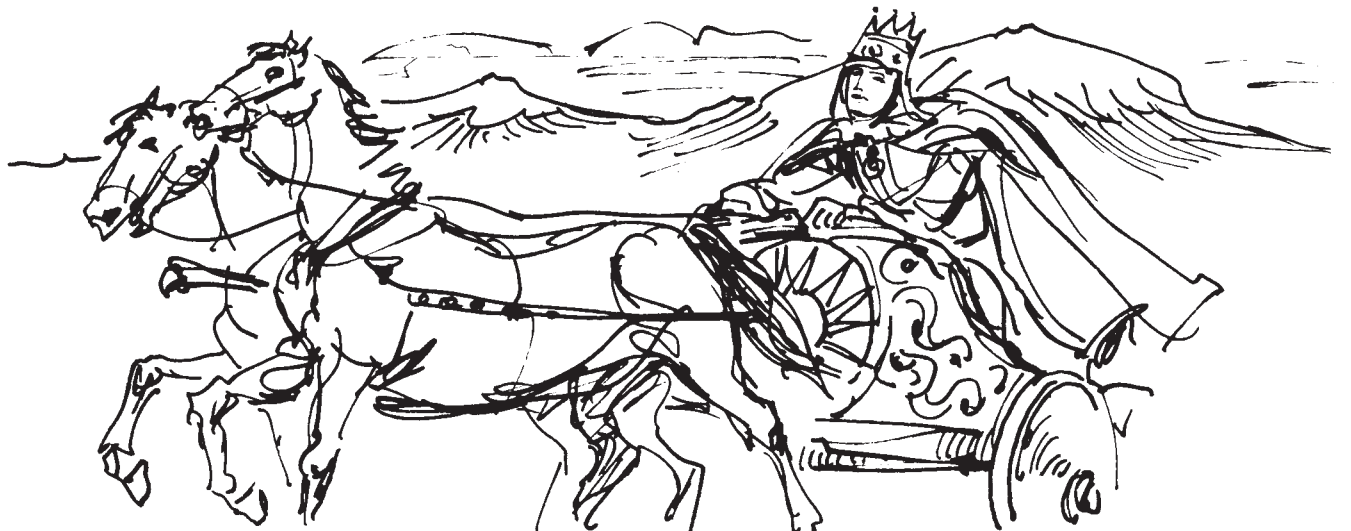
Երուանդ

Զ. դարուն (Ք.Ա.) Հայաստանի թագաւորն էր Երուանդ, որ արմէն ցեղէն էր: Ան ազատասէր, ինչպէս նաեւ ճշմարտախօս ու անվախ թագաւոր մը եղաւ:

Տիգրան

Երուանդ թագաւորի մահէն ետք, Տիգրան եղաւ Հայաստանի թագաւորը: Ան իմաստութեամբ կառավարեց իր երկիրը:

ԱՐՏԱՇԷՍԵԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ 189 Ք.Ա. - 1 Ք.Ե.

Այս շրջանին ստեղծուեցաւ մէկ ազգ, այսինքն՝ հայու-
թիւնը, եւ երկրին լեզուն եղաւ հայերէնը:

Արտաշէս Աշխարհակալ - 190-160 Ք.Ա.

Հայոց ամենէն մեծ իշխաններէն մէկը եղաւ Արտաշէս Աշխարհակալ: Անիկա
եղաւ հիմնադիրը Արտաշէսեան Հարստութեան՝ 190 թուականին Ք.Ա.:

Արտաշէս Աշխարհակալ ստեղծեց մէկ ազգ, այսինքն՝ հայութիւնը:

Արտաշէս եղաւ շինարար իշխան մը: Ան շինեց քաղաքներ, գիւղեր, կամուրջ-
ներ, մեհեաններ, եւայլն: Ան հիմնեց Արտաշատ քաղաքը, որ յետոյ իր մայրա-
քաղաքը դարձաւ:

Մեծն Տիգրան Թագաւոր - 99-55 Ք.Ա.

Հայոց պատմութեան ամենէն նշանաւոր թագաւորը եղաւ Մեծն Տիգրան:

Տիգրան կոչուեցաւ «Արքայից Արքայ»:

Մեծն Տիգրան իր պետութիւնը տարածեց մինչեւ Կիլիկիա, Փիւնիկէ եւ Հիւ-
սիսային Պաղեստին, մայրաքաղաք ունենալով Տիգրանակերտը:

Արտաւագդ Բ. - 55-35 Ք.Ա.

Արտաւագդ Բ. նշանաւոր եղաւ իբրեւ կրթուած եւ գրագէտ թագաւոր մը:
Անիկա Յունարէն լեզուով գրած էր գեղեցիկ թատերգութիւններ, որոնք
Արտաշատ քաղաքի թատրոնին մէջ յոյն դերասաններով կը ներկայացուէին:

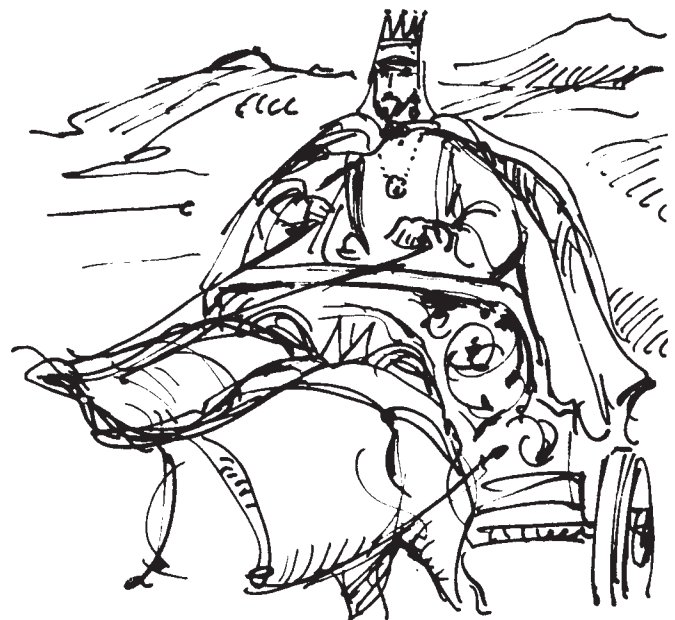
Արտաշէս Բ. - 35-20 Ք.Ա.

Արտաշէս Բ. քաջ եւ յանդուգն
թագաւոր մըն էր:

Տիգրան Դ. - Երատոյ 6 Ք.Ա. - 1 Ք.Ե.

Տիգրան Գ.ի յաջորդեցին Տիգրան
Դ. եւ իր քոյրը՝ Երատոյ 6 Ք.Ա. - 1 Ք.Ե.:
Անոնք իրարու հետ ամուսնացած էին:

Տիգրան Դ.ի մահով վերջ գտաւ
Արտաշէսեան Թագաւորութիւնը:

ՀԱՅ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ - 53-248 Ք.Ե.

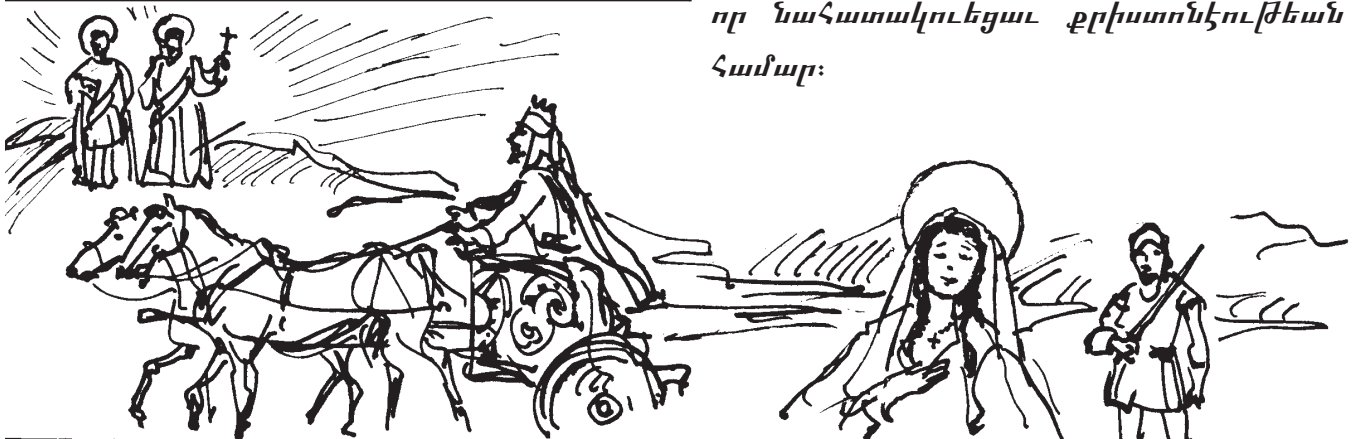
Այս շրջանին, հայերը քրիստոնեությունը ընդունեցան իբրեւ պետական կրօն՝ 301 թուականին: 404 թուականին հայերէն Այբուբենը ստեղծուեցաւ եւ հայերը ունեցան գրաւոր գրականութիւն: Ե. դարը հայոց Ոսկեդարը եղաւ:

Տրդատ Ա. - 53-75 Ք.Ե.

Տրդատ Ա. եղաւ առաջին Արշակունի թագաւորը 53-75 Ք.Ե.:

Տրդատ շինարար թագաւոր մը եղաւ:

Տրդատ ծաղկեցուց Արտաշատ քաղաքը: Ան Գառնիի մէջ շինեւ տուաւ հեթանոսական տաճար մը, որ մինչեւ այսօր կանգուն է:

Սանատրուկ - 75-110

Սանատրուկ եղաւ դիւանագէտ եւ շինարար թագաւոր մը:

Ան խաղաղութեամբ կառավարեց Հայաստանը եւ իր օրով զարգացան վաճառականութիւնը եւ երկրագործութիւնը:

Սանատրուկի ժամանակ, Սուրբ Թադէոս եւ Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալները Հայաստան եկան քրիստոնեությունը քարոզելու:

Թագաւորին աղջիկը՝ Սանդուխտ, քրիստոնեայ դարձաւ եւ նահատակուեցաւ Սանատրուկէն: Պատմութեան մէջ Սանդուխտ եղաւ առաջին կոյսը, որ նահատակուեցաւ քրիստոնեութեան համար:

Վաղարշ - 116-140

Վաղարշ խաղաղօրէն կառավարեց երկիրը:

Անիկա հիմնեց Վաղարշապատ քաղաքը՝ ներկայ Էջմիածինը:

Խոսրով Ա. - 185-216

Խոսրով Ա. երկարատեւ թագաւորութիւն մը ունեցաւ եւ կրցաւ խաղաղօրէն կառավարել երկիրը:

Խոսրով Ա. եղաւ խոհեմ եւ քաղաքագէտ թագաւոր մը:

Խոսրով Բ. - 222-250

Խոսրով Բ. քաջ եւ անձնագորհ թագաւոր մը եղաւ:

Տրդատ Գ. - 287-331

Տրդատ Գ. իշխեց 287-էն մինչեւ 331 թուական:

Իր թագաւորութեան շրջանին Հայաստանի մէջ քրիստոնէութիւնը պետական կրօնք հռչակուեցաւ 301 թուականին:

Արշակ Բ. - 350-367

Արշակ նշանաւոր թագաւոր մը եղաւ: Անիկա դիւանագէտ եւ խորամանկ էր: Երբ թագաւոր եղաւ, շէնցուց երկիրը, նորոգեց ակերակները եւ շինեց քաղաք մը, զոր իր անունով կոչեց Արշակաւան:

Վարազդատ - 374-377

Վարազդատ քաջասիրտ եւ կորովի թագաւոր մըն էր

նին: Յոյներու թագաւորը առաւ արեւմտեան բաժինը, որուն վրայ իշխեց Արշակ:

Խոսրով Դ. - 384-391

Պարսիկներու թագաւորը առաւ Հայաստանի արեւելեան բաժինը, որուն վրայ իշխեց Խոսրով Դ.:

Պապ - 368-374

Պապ իշխեց վեց տարի:

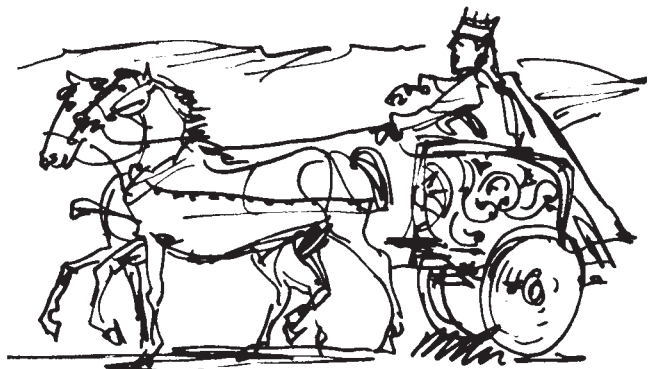
Պապ թէպէտ երիտասարդ էր եւ յանդուգն, բայց խոհեմ եւ քաղաքագէտ թագաւոր մըն էր:

Արշակ Գ. - 384-391

Արշակ, Պապի անդրանիկ որդին, չկրցաւ երկար թագաւորել:

Յոյներու եւ Պարսիկներու թագաւորները համաձայնեցան եւ Հայաստանը իրենց միջեւ բաժնեցին 384 թուական:

Վուամշապուհ - 391-418

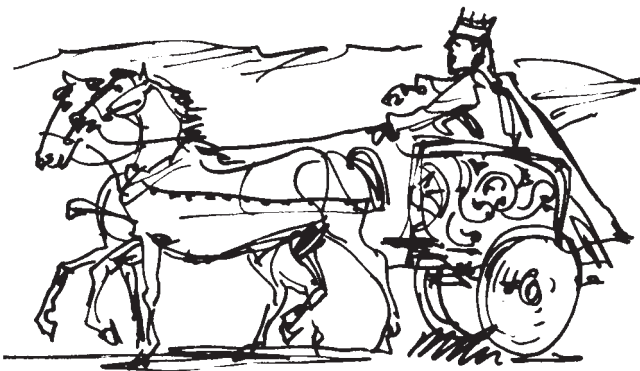
Վուամշապուհ եղաւ իմաստուն, հայրենասէր եւ բարեկարգիչ թագաւոր մը: Անոր օրով տեղի ունեցաւ Հայերէն գիրերու գիւտը եւ ծաղկեցաւ հայոց գրականութեան Ոսկեդարը, շնորհիւ Սահակ Կաթողիկոսի եւ Մեսրոպ Մաշտոց Վարդապետի:

Արտաշէս - 421-428

Արտաշէս Վուամշապուհ թագաւորին որդին էր: Ան գահ բարձրացաւ 421 թուականին եւ գահընկէց եղաւ 428 թուականին:

Այսպէսով վերջացաւ Հայաստանի Արշակունի թագաւորութիւնը՝ 428 թուականին:

Վարդան Մամիկոնեան - 401-451

Վարդան Մամիկոնեան հայ զօրավար մըն էր, որ պարսիկներուն դէմ պատերազմեցաւ պաշտպանելու համար իր կրօնքն ու հայրենիքը:

Պատերազմը տեղի ունեցաւ 451 թուականին, Հայաստանի Տղմուտ գետին եզերքը եւ Աւարայր դաշտին մէջ:

Վարդանանց Պատերազմին շնորհիւ հայ ժողովուրդը շարունակեց ազատօրէն աղօթել ի՛ր լեզուով, ի՛ր եկեղեցիներուն մէջ եւ ազատօրէն ապրիլ ի՛ր հայրենիքին մէջ:

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ - 885-1045

Հայկական քաղաքակրթությունը ամենէն աւելի զարգացաւ այս շրջանին: Հայաստանի մէջ ծաղկեցան մասնաւորապէս ճարտարապետութիւնը, մանրանկարչութիւնը եւ քանդակագործութիւնը:

Աշոտ Բագրատունի - 859-885

9-րդ դարու վերջը, 885 թուականին, Հայաստանի մէջ Արաբներու տիրապետութիւնը վերջ գտաւ: Հայաստան դարձեալ անկախ դարձաւ:

Հայ նախարարներուն մէջ ամենէն կարողը եղաւ Աշոտ Բագրատունին:

885 թուականին, Աշոտ թագաւոր օծուեցաւ. այսպիսով Հայաստան ունեցաւ իր նոր թագաւորութիւնը: Աշոտ իր արքայական գահը հաստատեց Բագարան քաղաքին մէջ: Իր թագաւորութիւնը հայ ժողովուրդին համար եղաւ խաղաղութեան եւ բարգաւաճումի շրջան մը:

Սմբատ Ա. - 891-914

Սմբատ Ա. քաջաբար կրուեցաւ եւ երկրին սահմանները ընդարձակեց:

Աշոտ Բ. Երկաթ - 914-929

Աշոտ Բ. ունէր զօրաւոր կամք, քաջութիւն եւ անվախութիւն: Իր բազմաթիւ քաջութիւններուն համար Աշոտ Բ. կոչուեցաւ Երկաթ:

Աբաս - 929-953

Աբասի օրով Հայ ժողովուրդը ապրեցաւ հանգիստ եւ խաղաղ շրջան մը:

Անոր թագաւորութեան ժամանակ Բագրատունեաց հարստութիւնը զօրացաւ եւ ամուր հիմերու վրայ դրուեցաւ:

Աշոտ Գ. Ողորմած - 953-977

Աշոտ Գ. իր բարութեան եւ աղքատասիրութեան համար կոչուեցաւ «Ողորմած»: Ան ամբողջութեամբ նուիրուեցաւ իր ժողովուրդին երջանկութեան եւ երկրին բարեգարդութեան:

Աշոտ Գ. շինարար թագաւոր մը եղաւ: Անիկա մասնաւորաբար ընդարձակեց Անի քաղաքը, որ այնուհետեւ դարձաւ Բագրատունիներու մայրաքաղաքը: Աշոտի առաքինի թագուհին էր Խոսրովանոյշ, որ մեծապէս օգնեց անոր բարեսիրական գործերուն: Խոսրովանոյշ իր անձնական ծախսով շինեց Սանահին եւ Հաղբատ վանքերը, որոնք ուսման եւ գիտութեան կեդրոններ դարձան:

Բարի թագաւորը իր ամբողջ հարստութիւնը աղքատներուն բաշխեց:

Սմբատ Բ. - 977-989

Սմբատ ճշմարիտ զինուորական
եւ զօրաւոր կամքի տէր անձ մըն էր:

Սմբատի թագաւորութեան տա-
րիները ծառայեցին շինարարութեան
եւ խաղաղութեան:

Սմբատի շինել տուած շէնքերուն
մէջ ամենէն նշանաւորը եղաւ Անիի
Մայր Եկեղեցին, որ տակաւին կը մնայ
գրեթէ կանգուն: Այս եկեղեցին շինած
է Տրդատ անունով հայ ճարտարա-
պետը, որ նշանաւոր մէկն էր եւ մինչեւ
իսկ հրաւիրուած էր Կ. Պոլիս՝ Ս. Սո-
ֆիա Եկեղեցին նորոգելու:

Սմբատ Բ.ի ժամանակ Հայաս-
տանի, յատկապէս Անիի մէջ ծագեցաւ
հայկական քաղաքակրթութիւն մը, որ
ներկայիս կը կազմէ մեր հպարտու-
թիւնը:

Բազրատունեաց Թագաւորու-
թիւնը իր փառքի գագաթնակէտին
հասաւ Սմբատ Բ.ի օրով:

Սմբատ կոչուեցաւ Շահնշահ եւ
Տիեզերակալ:

Գագիկ Ա. - 989-1020

Գագիկ Ա.ի օրով Հայաստան վայելեց խաղաղութիւն եւ ծածկուեցաւ ընտիր շինութիւններով:

Գագիկ Ա. որքան շինարար, նոյնքան քաջ թագաւոր մըն էր:

Ան խոհեմ եւ յառաջդիմասէր թագաւոր մը եղաւ:

Գագիկ Բ. - 1042-1045

Գագիկ Բ. քաջ եւ իմաստուն թագաւոր մըն էր:

Յոյներու թագաւորը պահանջեց Անի քաղաքի բանալիները, բայց Գագիկ Բ. խիստ կերպով մերժեց եւ վճռեց կորովի կերպով տէր կանգնիլ իր հայրենի գահին:

Բայց վերջապէս յոյներու թագաւորը դաւադրութեամբ ստացաւ Անի քաղաքի 40 բանալիները եւ ամբողջ Արեւելեան Հայաստանը:

Գագիկ Բ. Հայոց Բագրատունի վերջին թագաւորն էր:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ 1080-1375

Այս շրջանին զարգացան բազմաթիվ արհեստներ, արհեստներ եւ վաճառականութիւնը: Կիլիկիոյ մէջ հայ գրականութիւնը ունեցաւ վերելք եւ այդ շրջանը կոչուեցաւ Արծաթի դար:

Ռուբէն Ա. - 1080-1095

Ռուբէն Ա.ի հիմնած իշխանութիւնը իր անունով կոչուեցաւ Ռուբինեան Հարստութիւն:

Ռուբէն իշխանը քաջ, խելացի եւ ազնուական նկարագիր մը ունէր:
Անիկա Գագիկ Բ. Բագրատունի թագաւորին ազգականն էր:

Կոստանդին Ա. - 1095-1100

Կոստանդին Ա. ընդարձակեց հայրենի երկրին սահմանները: Իր գրաւած բերդերուն մէջ ամենէն կարեւորն էր Վահկա բերդը, որ դարձաւ Ռուբինեան իշխաններու կեդրոն մը՝ մօտաւորապէս 70 տարի:

Թորոս Ա. - 1100-1129

Թորոս Ա. քաջ, իմաստուն եւ քաղաքագէտ թագաւոր մըն էր:

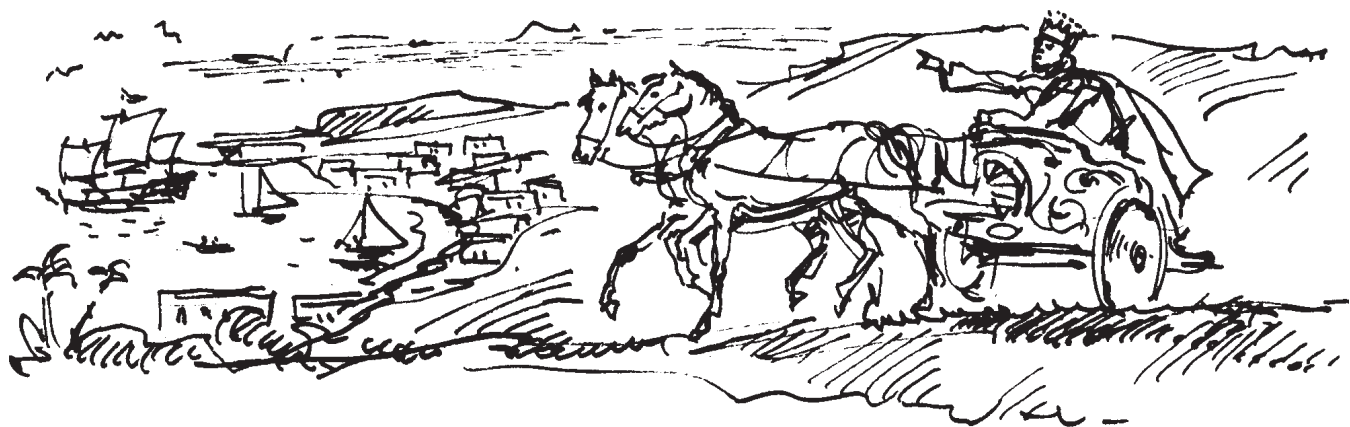
Թորոս Ա. մեծապէս ընդարձակեց իր իշխանութեան սահմանները եւ տիրեց Կիլիկիոյ մեծագոյն մասին: Այս պատճառով իր անունով Կիլիկիան կոչուեցաւ նաեւ «Թորոսի երկիր»:

ԼԵՆՈՆ Ա. - 1129-1137

ԼԵՆՈՆ Ա. քաջ իշխան մըն էր: Անիկա շարունակեց իր նախորդներուն գործը՝ ընդարձակելով Կիլիկիան:

ԼԵՆՈՆ Ա. գրաւեց Կիլիկիոյ դաշտային շրջանները եւ հասաւ Միջերկրական Ծովի եզերքը: Հայերը ԼԵՆՈՆ Ա.ի ժամանակ է որ առաջին անգամ հասան ծովեզերք: Միջերկրական Ծովին շնորհիւ կրցան առեւտուր ընել Եւրոպայի հետ:

ՌՈՒՐԷՆ Բ. - 1175-1187

ՌՈՒՐԷՆ Բ. իմաստուն իշխան մըն էր: Անիկա առատ պարգեւներով սիրաշահեցաւ հայ իշխանները եւ խաղաղ կերպով կառավարեց իր երկիրը:

Անոր իշխանութեան ժամանակ արտաքին յարձակումներ տեղի չունեցան եւ Կիլիկիան զերծ մնաց պատերազմներից: Կիլիկիոյ հայուկները խաղաղ ու երջանիկ ապրեցաւ եւ լծուեցաւ շինարար աշխատանքի:

Լեւոն Բ. - 1187-1219

Լեւոն Բ. իմաստուն, քաջ եւ բարեկարգիչ թագաւոր մը եղաւ: Կիլիկիոյ ամենէն մեծ թագաւորը եղաւ Լեւոն Բ., որ արդարօրէն կոչուեցաւ «Մեծագործ»: Անիկա ունեցաւ երկարատեւ իշխանութիւն մը, աւելի քան 32 տարի:

Զապէլ-Փիլիպպոս - 1222-1225

Լեւոն Բ.ի յաջորդեց Զապէլ: Ան ամուսնացաւ Փիլիպպոսի հետ:

Փիլիպպոս խոստացած էր յարգել հայոց սովորութիւնները եւ հաւատարիմ ըլլալ Կիլիկիոյ Հայկական Թագաւորութեան: Բայց անիկա դրժեց իր խոստումները: Ան մեռաւ 1225-ին:

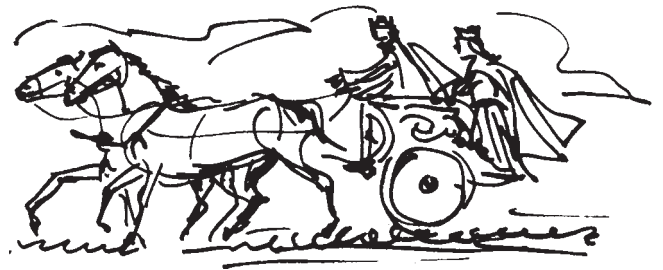

Զապէլ-Հեթում - 1226-1270

Հեթում թագաւոր օծուեցաւ հայոց վրայ իբրեւ գահակից Զապէլ թագուհի:

Հեթում շատ իմաստուն կառավարող մըն էր: Հեթում Ա. թագաւոր իշխեց 44 երկար տարիներ՝ 1226-1270: Ան եղաւ նուրբ քաղաքագէտ, հեռատես եւ քաջարի զինուորական մը:

1252 թուականին մեռած էր կինը՝ Զապէլ թագուհին, որ իր բարեգործութիւններով շատ սիրուած էր Կիլիկիոյ հայութեան կողմէ:

Լեւոն Գ. - 127-1289

Լեւոն Գ. եղաւ խելացի, բարի եւ գրասէր թագաւոր մը:

Լեւոն Գ. նշանաւոր հանդիսացաւ մասնաւորաբար իր մշակութային գործունէութեամբ: Անիկա ուսումնասէր թագաւոր մըն էր: Իրեն կ'օժանդակէր իր առաքինի կիներ՝ Կեռան թագուհին, որ Լեւոն Գ.ի պէս ուսումնասէր էր:

Հեթում Բ. - 1289-1305

Հեթում Բ. եղաւ կրօնամոլ եւ փոփոխամիտ թագաւոր մը: Թագէն աւելի սիրեց վանքը: Հեթում Բ. ուսումնասէր էր իր հօրը պէս: Իր ժամանակի հայ մատենագիրներուն գրել տուաւ ուսումնասիրութիւններ, իսկ հայ գրիչներուն ալ ընդօրինակել տուաւ ձեռագիրներ:

Կոստանդին Գ. - 1365-1371

Կոստանդին Գ. թոյլ եւ անկարող թագաւոր մը եղաւ: Կիլիկիան փրկելու եւ զօրացնելու կամքը պակսեցաւ իրեն: Այս շրջանին Կիլիկիոյ մէջ փայլեցաւ նշանաւոր հայ իշխան մը՝ Լիպարիտ, որ գործեց հրաշալի քաջութիւններ եւ արժանացաւ հայ ժողովուրդի խորունկ սիրոյն:

Լեւոն Զ. - 1374-1393

Լեւոն Զ. Լուսինեան 1374 թուականին Սիսի Մայր Եկեղեցիին մէջ օծուեցաւ թագաւոր: Ան աշխատեցաւ որ Եւրոպայի թագաւորները կազմեն նոր խաչակրութիւն մը՝ ազատելու համար Կիլիկիան: Բայց իր ջանքերը անցան ապարդիւն:

Լեւոն թագաւոր կրցաւ իշխել հազիւ եօթը ամիս՝ իր ձեռնադրութենէն ետք, 1374 Սեպտեմբերէն մինչեւ 1375 Ապրիլ 16:

Հանդիսականները մեծ հետաքրքրություններ կը դիտէին իրարու ետեւէ յառաջացող կառքերը եւ անոնց մէջ ոտքի կանգնած ազատասէր նահապետները, հպարտ թագաւորները, գեղեցիկ թագուհիները, քաջ իշխաններն ու նազելի իշխանուհիները՝ իրենց ճոխ ու գեղեցիկ զգեստներով եւ աչքեր շլացնող թագերով ու գոհարեղէններով:

Երբ վերջին թագաւորին՝ Լեւոն Զ-ի կառքը սկսաւ տողանցել, բարձրախօսէն լսուեցան Արային եւ Մարալին հետեւեալ խօսքերը.

Սիրելի ժողովուրդ,

— Մեր վերջին թագաւորութիւնը, որ Կիլիկիոյ թագաւորութիւնն էր, տեւեց մինչեւ 1375 թուական: Կիլիկիոյ թագաւորութեան վախճանէն ետք, հայերը կորսնցուցին իրենց անկախութիւնը, — ըսաւ Արա յուզուած շեշտով:

— Բայց հայը ստեղծեց նոր թագաւորութիւն մը, — ըսաւ Մարալ խանդավառ շեշտով մը:

Մինչ այդ, ոսկեգօծ կառքի մը մէջ երեւցան Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ, Տրդատ Թագաւոր, Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց, Սուրբ Սահակ Կաթողիկոս եւ Վռամ-շապուհ թագաւոր՝ Հայերէն Այբուբենի եւ Աստուածաշունչի մեծադիր նկարները բռնած եւ բացումը կատարեցին

Հայ Մշակոյթի Թագաւորութեան:

Անոնց կառքին կը հետեւէին՝

Մեր թարգմանիչներու,

Մեր գիտնականներու,

Մեր աստուածաբաններու,

Մեր տաճարներու,

Մեր ձեռագիրներու,

Մեր գծագրիչներու,

Մեր երգիչներու,

Մեր երաժիշտներու,

Մեր գիրքերու,

Մեր դրամներու,

Մեր քանդակներու,

Մեր հիսուսածեղէններու,

Մեր յախճապակիներու,

Մեր ձեռագործներու

Կառքերը:

Հայերը բուն ծափահարութիւններով եւ հպարտութեամբ դիմաւորեցին «Մեր Մշակոյթի Թագաւորութիւն»ը ներկայացնող պատառները եւ կառքերը, իսկ օտարները զարմացած եւ սակայն գնահատական խօսքերով հետեւեցան շքերթին:

Շքերթին վերջին կառքը շատ հետաքրքրական եւ իմաստալից էր:

Անոր մէջ երկու հայ պատանիներ մեծ պաստառ մը բռնած էին հետեւեալ վերտառութեամբ՝

«Հայ ժողովուրդի մտաւորական եւ գիտակից զանգուածը
ստեղծեց Հայ Մշակոյթի Թագաւորութիւնը, որուն
միջոցով հայը ապահովեց իր գոյատեւումը»:

«Հայ Ազգին գոյատեւման եւ յաւերժացման համար
միայն ու միայն հայն է պատասխանատու»:

«Դուք ի՞նչ կը մտածէք...»:

Գիտէ՞ք ի՞նչ պատահեցաւ...:

Ներկայ գտնուող բոլոր հայերս, անխտիր, միահամուռ վեր բարձրացուցինք
մեր ձեռքերը եւ միաբերան պատասխանեցինք հետեւեալ խօսքերով.

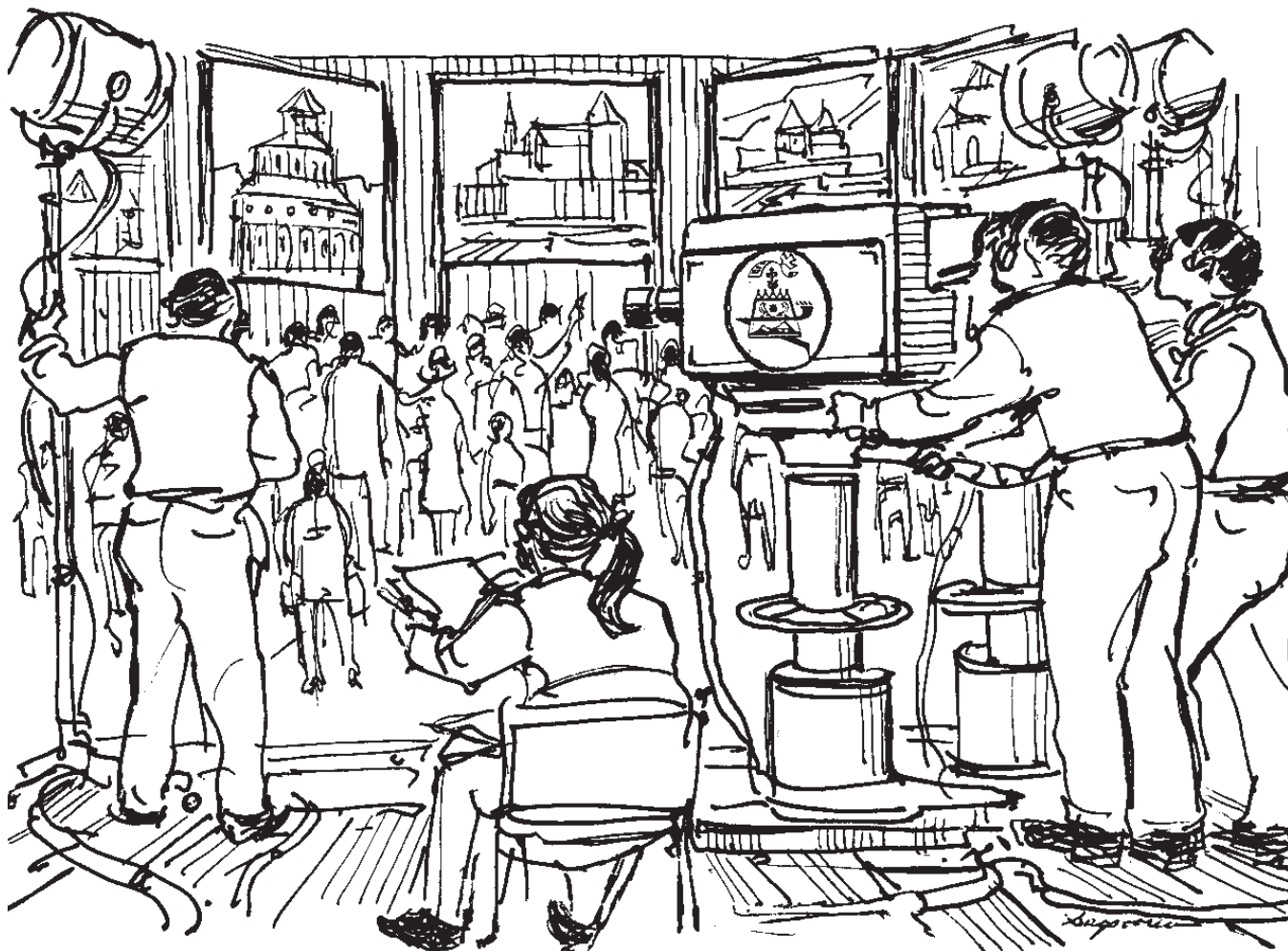
«Մենք պատրաստ ենք աշխատելու մեր
Մշակոյթի Թագաւորութեան յաւերժացման համար»:

Դո՛ւն ալ պատրա՞ստ ես աշխատելու...:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ

Մենք կը պատկանինք ազգի մը,
որ ունի բարոյական բարձր սկզբունքներ:

– Հայրի՛կ, մայրի՛կ, կրնա՞ք այս պարբերութիւնը մեզի բացատրել.– ըսին Արա եւ Մարալ:

– Այդ պարբերութիւնը բացատրելու փոխարէն ձեզի «Խաղաղութիւն Աշխարհի» խորագրով գրքոյկս պիտի տամ որ կարդաք: Ամբողջացնելէ ետք, մեր քովը եկէ՛ք եւ ձեր կարծիքը յայտնեցէ՛ք.– ըսաւ հայրիկը:

Արա եւ Մարալ մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացին գրքոյկը: Անոնք, փոխանակ իրենց ծնողքին քով երթալու, որոշեցին երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող հայ պատանիներու ներկայացուցիչներուն հետ հաղորդակցութեան մէջ մտնել եւ գրքոյկը ներկայացնել: Արա եւ Մարալ մանրամասն բացատրութիւններ տուին իրենց կարդացած գրքոյկին մասին: Երկար խորհրդակցութենէ ետք, որոշեցին սոյն գրքոյկին բովանդակութիւնը տեսերիզի վերածել եւ ամէն կողմ ցուցադրել: Ապա, քաջալերել հայ ընտանիքներն ու կազմակերպութիւնները, որպէս զի այս տեսերիզը իրենց գրադարաններուն մէջ ունենան:

Տեսերիզը կարենալ պատրաստելու համար, հայ պատանիները ցուցահանդէս մը կազմակերպեցին եւ այդ օրուան յայտագիրը ամբողջութեամբ նկարեցին:

Քանի մը ամիսէն, տեսերիզներու օրինակները պատրաստուեցան ցրուելու համար:

Այս տեսերիզին առաջին ցուցադրութիւնը տեղի ունեցաւ Առաջնորդարանի Կրթական Կեդրոնին մէջ եւ նոյն օրն իսկ տեսերիզները սկսան վաճառուիլ:

Այդ հանդիսութեան ես ալ հրաւիրուած էի:

Ցուցադրութենէն անմիջապէս ետք, ես ալ օրինակ մը գնեցի, որպէս զի «Զարթի՛ր»-ի այս թիւին մէջ ձեզի ներկայացնեմ:

Ուրեմն, սիրելի ընթերցողներ, հրաւիրուած էք, եկէ՛ք միասին դիտենք մեզի համար պատրաստուած այս հետաքրքրական տեսերիզը:

Բարե՛ւ Ձեզ,

Այժմ ձեզի պիտի ներկայացնենք հայկական եկեղեցիներն ու վանքերը, որոնք մեզի ծանօթ սուրբերու անուններով կոչուած են:

Ինչո՞ւ համար սուրբերու անունները գործածած են...:

Այս հարցումին պատասխանը տեսերիզի վերջաւորութեան ձեզի պիտի տրուի: Բարի՛ վայելում:

Առաջնորդութիւն Հայոց Ամերիկայի
Հայ Դպրոցներու Կրթական Կեդրոն
Նիւ Եորք
1992

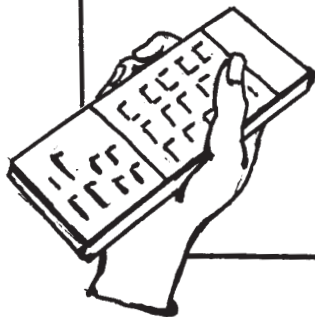
«Խաղաղութիւն Աշխարհի»

Գրքոյկը Տեսերիզի Վերածեցին
Արա-Մարալ
Եւ

Հինգ Յամաքամասերու Վրայ Ապրող
Հայ Պատանիներու Ներկայացուցիչները

Երաժշտութիւն՝
Հայր Մեր
Տէր Ողորմեա՛

Բովանդակութիւն
Սուրբեր
Հայկական Եկեղեցիներ եւ
Հայկական Վանքեր

Սուրբ Թադէոսի Վանքը

Ո՞վ էր Սուրբ Թադէոս:

Յիսուսի 12 առաքեալներէն Թադէոս Հայաստան գնաց եւ քրիստոնէութիւնը քարոզեց՝ ըսելով որ միայն մէկ Աստուած կայ. Ան մեր բոլորին հայրն է եւ միայն զԱյն պէտք է պաշտենք: Թադէոս առաքեալ շրջեցաւ Հայաստանի բոլոր քաղաքները, պատմեց Յիսուսի հրաշքներուն մասին, Անոր խօսքերն ու քարոզները տարածեց եւ խրատեց հայերը որպէս զի հետեւին ճշմարիտ կրօնքին:

Թադէոս առաքեալի քարոզութիւնները եւ ըրած բժշկութիւնները արդիւնք տուին արքունի շրջանակին մէջ:

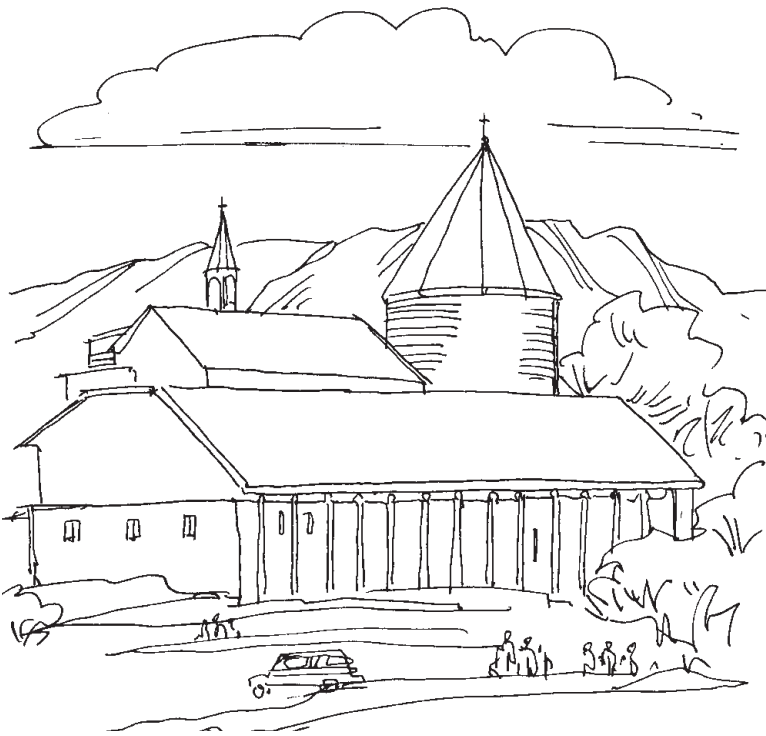
Այդ ժամանակ հայոց թագաւորն էր Սանատրուկ, որ ունէր երիտասարդ աղջիկ մը Սանդուխտ անունով: Սանդուխտ Թադէոս առաքեալի քարոզներուն հաւատաց եւ Յիսուսի անունով քրիստոնեայ մկրտուեցաւ:

Սանատրուկ երբ լսեց, շատ բարկացաւ եւ հրահանգեց որ սպաննեն թէ՛ Սանդուխտը եւ թէ՛ Թադէոս առաքեալը 66 թուականին:

Սուրբ Բարթողիմէոսի Վանքը

Ո՞վ էր Սուրբ Բարթողիմէոս:

Թադէոս առաքեալէ ետք, Հայաստան եկաւ Յիսուսի 12 սիրելի աշակերտներէն Բարթողիմէոս առաքեալը, որ գիւղեր ու քաղաքներ շրջելով Քրիստոսի կեանքը, գործերն ու պատուէրները քարոզեց ժողովուրդին: Ան նոյնպէս բժշկութիւններ

առաքելներուն կողմէ, այդ պատճառաւ է որ մեր եկեղեցին կը կոչուի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցի:

Հայ Եկեղեցին մեծ երախտագիտութեամբ ամէն տարի կը տօնախմբէ ու կը փառաւորէ անոնց յիշատակը:

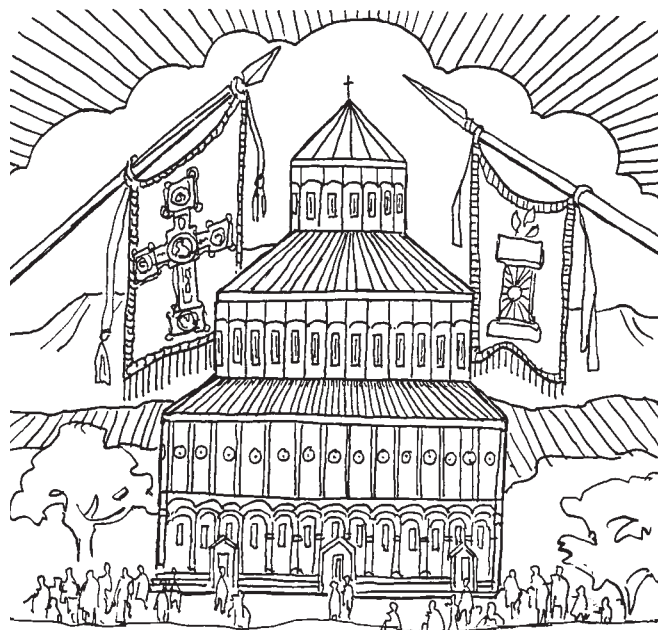
Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցի կամ Զուարթնոց-Արտաշատ - 643-652

Ո՞վ էր Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ:

Հայոց երկրորդ Լուսաւորիչ Սուրբ Գրիգոր Հայրապետի ջանքով Տրդատ Թագաւոր քրիստոնէութիւնը հռչակեց Հայաստանի պետական կրօնքը 301 թրւականին: Հայ Ժողովուրդին կը պատկանի աշխարհի մէջ առաջին քրիստոնէայ ազգը ըլլալու պատիւը: Հայերը իր անունով բազմաթիւ եկեղեցիներ շինել տուած են:

կատարեց եւ քրիստոնէական կրօնքը քարոզելով ունեցաւ բազմաթիւ հետեւորդներ: Սանատրուկ Թագաւորին քոյրը՝ Ոգուհին, Բարթողիմէոս առաքելի քարոզներուն հաւատաց եւ Յիսուսի անունով քրիստոնէայ մկրտուեցաւ: Սանատրուկ Թագաւոր երբ լսեց, բարկացաւ եւ սպաննել տուաւ թէ՛ Բարթողիմէոս առաքելը եւ թէ՛ Ոգուհին 68 թուականին:

Քրիստոնէութիւնը Հայաստան առաջին անգամ մուտք գործեց Թադէոս եւ Բարթողիմէոս

Սուրբ Հռիփսիմէ Եկեղեցի-Վաղարշապատ - 618

Ո՞վ էր Սուրբ Հռիփսիմէ

Տրդատ Թագաւոր
հեթանոս էր: Այդ շրջանին
Հայաստանի մէջ
կ'ապրէին քառասուն
քրիստոնեայ կոյսեր, ո-
րոնք կը բնակէին վան-
քի մէջ:

Այս կոյսերուն
մէջ կար շատ գեղեցիկ
կոյս մը, որ Հռիփսիմէ
կը կոչուէր:

Տրդատ Թագաւոր
ուզեց ամուսնանալ Հը-
ռիփսիմէի հետ: Հռիփ-
սիմէ մերժեց ամուս-
նանալ Թագաւորի մը
հետ որ քրիստոնեայ
չէր:

Տրդատ Թագաւոր բարկացաւ եւ հրամայեց սպաննել բոլոր քառասուն
կոյսերը: Տրդատ Թագաւոր զղջաց եւ սրտի ցաւէն հիւանդացաւ: Ոչ մէկ բժիշկ
կրցաւ բուժել Հայոց Թագաւորը: Տրդատ Թագաւորի քոյրը՝ Խոսրովիդուխտ, մար-
դիկ ղրկեց, իսոր Վիրապէն հանել տուաւ Գրիգորը եւ խնդրեց իրմէ որ բուժէ
եղբայրը: Տրդատ Թագաւոր Գրիգորը իսոր Վիրապ նետել տուած էր, որովհետեւ ան
մերժած էր Անահիտ դիցուհիին արձանին ծաղկեայ պսակ մը նուիրել:

Խոր Վիրապէն ելլելէ ետք, Գրիգոր աղօթեց եւ Աստուծոյ օգնութեամբ
բժշկեց Թագաւորը:

Տրդատ Թագաւոր բժշկուելէ ետք, խնդրեց Գրիգորէն որ զինք եւ բոլոր
պալատականները Աստուծոյ անունով Քրիստոնեայ մկրտէ:

Սուրբ Գայանէ Եկեղեցի-Վաղարշապատ - 630

Ո՞վ էր Սուրբ Գայանէ:

Հայաստանի մէջ կ'ապրէին քառասուն քրիստոնեայ կոյսեր, որոնց պետն էր Գայանէ անունով կոյս մը, որ իր աղօթքներուն մէջ միշտ Աստուծոյ կը խնդրէր որ զիրենք պաշտպանէ, որպէս զի իրենք շարունակէին ապրիլ աստուածահաճոյ կեանք մը եւ հետեւէին Քրիստոսի պատուիրաններուն:

Տրդատ Թագաւոր լսած էր այս քրիստոնեայ կոյսերուն եւ Հռիփսիմէի գեղեցկութեան մասին: Օր մը իր զինւորները ղրկեց եւ պալատ բերել տուաւ գեղեցիկ Հռիփսիմէն եւ լսեց անոր խելացի խօսքերը, ուզեց ամուսնանալ անոր հետ: Հռիփսիմէ մերժեց Թագաւորին առաջարկը:

Տրդատ Թագաւոր խնդրեց Գայանէ կոյսէն որպէս զի խրատէ Հռիփսիմէն ընդունելու իր առաջարկը: Գայանէ հակառակ Թագաւորի խնդրանքին՝ քաջալերեց Հռիփսիմէն որ հաստատ մնայ իր ճշմարիտ հաւատքին վրայ եւ չուրանայ իր կրօնքը:

Տրդատ Թագաւոր ջղայնացաւ եւ հրամայեց սպաննել բոլոր 40 կոյսերը:

Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց Եկեղեցի-Օշական - 1875

Ո՞վ էր Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց:

Մեսրոպ Մաշտոց 404 թուականին հնարեց Հայերէն Այբուբենը: Հայերէն գիրերու շնորհիւ Հայաստանի մէջ ծաղկեցաւ ու զարգացաւ գրականութիւնը եւ լուսաւորուեցան հայ ժողովուրդին միտքն ու հոգին: Գիրերու գիւտին, Աստուածաշունչի թարգմանութեան եւ հայ գրականութեան ծաղկումին շնորհիւ Հայոց

Պատմութեան մէջ հինգերորդ դարը կոչուեցաւ Ոսկեդար: Մեսրոպ Մաշտոց վախճանեցաւ 440 թուականին. մարմինը թաղուեցաւ Աշտարակի շրջանի Օշական գիւղին մէջ: Գերեզմանին վրայ կառուցուած է Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց եկեղեցին 1875 թուականին:

Սուրբ Վարդան Մայր Տաճար-նիւ Եորք - 1968

Ո՞վ էր Սուրբ Վարդան:

Վարդան Մամիկոնեան զօրավար մըն էր որ պարսիկներուն դէմ պատերազմեցաւ պաշտպանելու համար իր կրօնքն ու Հայրենիքը: Պատերազմը տեղի ունեցաւ 451 թուականին:

Պատերազմը վերջացաւ ի նպաստ պարսիկներուն, սակայն անոնք չկրցան կրօնափոխ դարձնել հայերը:

Աւարայրի ճակատամարտը ցոյց տուաւ որ Հայ Ազգը կրնայ քաջութեամբ իր

Հաւատքն ու Հայրենիքը պաշտպանել մեծ եւ բռնակալ ուժերու դէմ. թէ կրնայ պարտուիլ՝ սակայն չմեռնիլ, կրնայ չարչարուիլ՝ սակայն իր իրաւունքները չզոհել:

Վարդանանց պատերազմին շնորհիւ Հայ ժողովուրդը շարունակեց ազատօրէն աղօթել ի՛ր լեզուով, ի՛ր եկեղեցիներուն մէջ եւ ազատօրէն ապրիլ ի՛ր Հայրենիքին մէջ:

Միացեալ Նահանգներու Նիւ Եորք քաղաքի սրտին վրայ, ոչ շատ հեռու Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Կեդրոնատեղիէն, բարձրացած է Ամերիկայի Հայաստանեայց Եկեղեցիի Առաջին Մայր Տաճարը, որ կոչուած է մեր մեծ հերոսներէն Սուրբ Վարդանի անունով:

Սուրբ Աստուածածին Եկեղեցի-Հաղարծին - 1281

Ո՞վ էր Սուրբ Մարիամ:

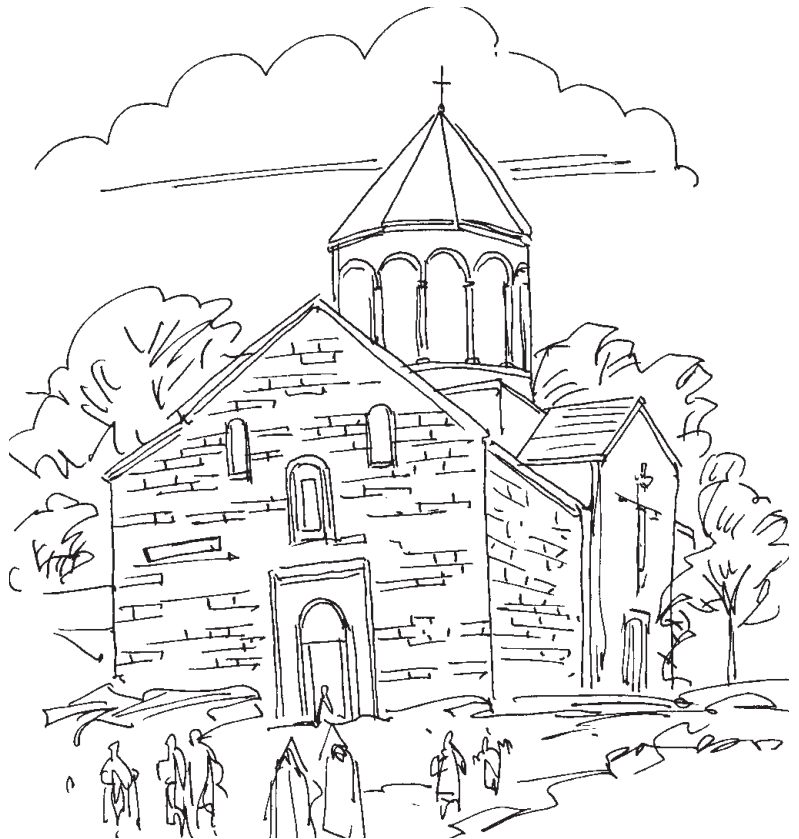
Մարիամ բարի ու գեղեցիկ աղջիկ մըն էր, որ կ'ապրէր Հրէ-աստանի Նազարէթ քաղաքին մէջ: Անիկա երիտասարդ էր եւ նշանուած իրեն նման բարի մարդու մը՝ Յովսէփի հետ: Օր մը երբ Մարիամ կ'աղօթէր, Գաբրիէլ հրեշտակը երեւցաւ ու ըսաւ.

— Ուրախացի՛ր Մարիա՛մ, Տէրը քեզի հետ է:

— Ի՞նչ կայ արդեօք, — չփոթած հարցուց Մարիամ:

— Մի՛ վախնար, Մարիամ, — ըսաւ հրեշտակը, — Աստուծոյ շը-նորհքին արժանացար. զաւակ մը պիտի ունենաս եւ զայն պիտի կոչես Յիսուս: Անիկա Աստուծոյ որդին պիտի ըլլայ եւ ամբողջ աշխարհը պիտի փրկէ մեղքերէ:

— Բայց ի՛նչպէս զաւակ պիտի ունենամ. տակաւին չեմ ամուսնացած, — առարկեց Մարիամ:

– Աստուծոյ զօրութեամբ,– ըսաւ հրեշտակը:

– Ուրեմն թո՛ղ Աստուծոյ կամքը ըլլայ. ես միշտ հնազանդ եմ Անոր,– ըսաւ Մարիամ:

Հրեշտակին բոլոր ըսածները եղան:

Մեր եկեղեցին կը դաւանի որ Քրիստոս Միածին Որդին է թէ՛ Հօր Աստուծոյ եւ թէ՛ Սուրբ Մարիամի: Հայ եկեղեցին կ'ընդունի որ Սուրբ Մարիամ մայրն է Քրիստոս Աստուծոյ եւ Քրիստոսի ծնունդէն ետք անիկա մնացած է կոյս:

Հայ եկեղեցին Քրիստոսի մայրը կը կոչէ «Աստուածածին», «Աստուածամայր» եւ «Կոյս»:

Սուրբ Փրկիչ Եկեղեցի-Անի - 1036

Ո՞վ է մեր Փրկիչը:

Աստուած իր Որդին ղրկեց, որպէս զի փրկէր մարդիկը: Յիսուս աշխարհ եկաւ մարդիկը փրկելու Ադամական մեղքէ եւ անոնց քարոզելու նոր կրօնք մը,– Ճշմարիտ Աստուծոյ կրօնքը. եղբայրասէր եւ խաղաղասէր ըլլալու կրօնքը:

Քրիստոս երկինքէն իջաւ եւ մարդացաւ:

Ան Սուրբ Հոգիով ծնաւ Սուրբ Կոյս Մարիամէն եւ եղաւ կատարեալ մարդ, մնալով հանդերձ կատարեալ Աստուած:

Քրիստոս չարչարուեցաւ մարդկութեան համար, խաչուեցաւ եւ իր արեան գնով մաքրեց մեր մեղքերը, մեզ փրկեց հոգեւոր մահէ եւ ժառանգորդ ըրաւ Երկինքի Արքայութեան:

Սուրբ Կարապետ Եկեղեցի-Խարբերդ

Ո՞վ էր Սուրբ Յովհաննու Կարապետ:

Սուրբ Յովհաննէս Կարապետ Զաքարիա քահանային որդին էր: Ան միշտ կ'աղօթէր Աստուծոյ: Յովհաննէս Մկրտիչ կոչուած է, որովհետեւ ան Յորդանան գետին մէջ մկրտեց մարդիկ, որոնք կը հաւատային իր քարոզութեան: Յովհաննէս Կարապետ կոչուած է, արդարութեան Արեւին արուսեակ ըլլալուն համար: Յովհաննէս, Յորդանան գետի մօտ, մարդոց կը քարոզէր բարի պատուիրաններ ու կ'ըսէր.

— Ապաշխարեցէք եւ մկրտուեցէք: Պատրաստ եղէ՛ք. Փրկիչը եկած է: Ես Փրկիչի կարապետն եմ, ես ձեզ ջուրով միայն կը մկրտեմ: Բայց Փրկիչը որ պիտի գայ, Ա'ն ձեզ Սուրբ Հոգիով պիտի մկրտէ: Ա'ն ինձմէ աւելի զօրաւոր է, ես արժանի չեմ նոյնիսկ Անոր կօշիկներուն կապը քակելու:

Յովհաննէս մկրտեց Յիսուս Փրկիչը Յորդանան գետին մէջ:

Մկրտուելէն ետք Յիսուս աղօթեց: Մինչ կ'աղօթէր, երկինքը բացուեցաւ, Սուրբ Հոգին աղաւնակերպ իջաւ Անոր վրայ եւ Հայր Աստուած վերէն ձայնեց.

— Ատիկա՛ է իմ սիրելի Որդիս, որուն ես հաւնեցայ:

Ան ժողովրդական սուրբերէն մէկն է: Զկայ վաճառ, եկեղեցի կամ մատուռ, որ Սուրբ Յովհաննու Կարապետի անունով սեղան ու խորան չունենայ: Անոնցմէ մէկն էր Խաբերդի Սուրբ Կարապետ եկեղեցին: Սուրբ Կարապետի օրը, հեռաւոր քաղաքներէ եւ գիւղերէ հաւատացեալներ ուխտի կու գային:

Անոր անունը կրող տղաք ու մարդիկ կը մասնակցէին եկեղեցիին մէջ կատարուած արարողութիւններուն վառուած մոմերը ի ձեռին: Եկեղեցական արարողութիւններէ ետք, տեղի կ'ունենային դաշտահանդէսներ,

մարգական խաղեր, իսկ տուներու մէջ կերուխումներ, երգեր ու պարեր եւ մաղթանքներ կը շարունակուէին մինչեւ ուշ ատեններ՝ աշուղներու մասնակցութեամբ:

Սուրբ Կարապետ Եկեղեցւոյ
աւերակները:

Ամերիկա հաստատուելէն առաջ, Խարբերդի Սուրբ Կարապետ եկեղեցւոյ հաւատաւոր ուխտաւորներէն մէկն էր նաեւ Տիկին Արուսեակ Տէր Վարդանեան-Մարտիրոսեան, որ իր մահկանացուն կնքեց Ֆլորիտայի մէջ, հեռու իր ծննդավայր Խարբերդէն եւ իր շատ սիրելի Սուրբ Կարապետ եկեղեցիէն:

Հայերը բազմաթիւ եկեղեցիներ շինել տուած են Սուրբ Կարապետի անունով: Անոնցմէ մէկն է Ֆլորիտայի Օրլանտո քաղաքի Սուրբ Կարապետ եկեղեցին:

Այն անձերը, որոնց անուններով մեր եկեղեցիներն ու վանքերը կառուցուած են, իրենց աստուածահաճոյ կեանքով արժանացած են «Սուրբ» անունին: Անոնք, ոչ միայն արժանացած են երկինքի թագաւորութեան, այլեւ՝ վայելած են ու կը վայելեն մեր բոլորին յարգանքն ու գուրգուրանքը:

Ինչպիսի՞ կեանք մը ապրած են եւ մանաւանդ ուրկէ՞ ստացած են անոնք իրենց ուղղութիւնը...

Անոնք հետեւած են Քրիստոնէական Բարոյագիտութեան:

Կը փափաքէի՞ք գիտնալ թէ ի՞նչ է Քրիստոնէական Բարոյագիտութիւնը:

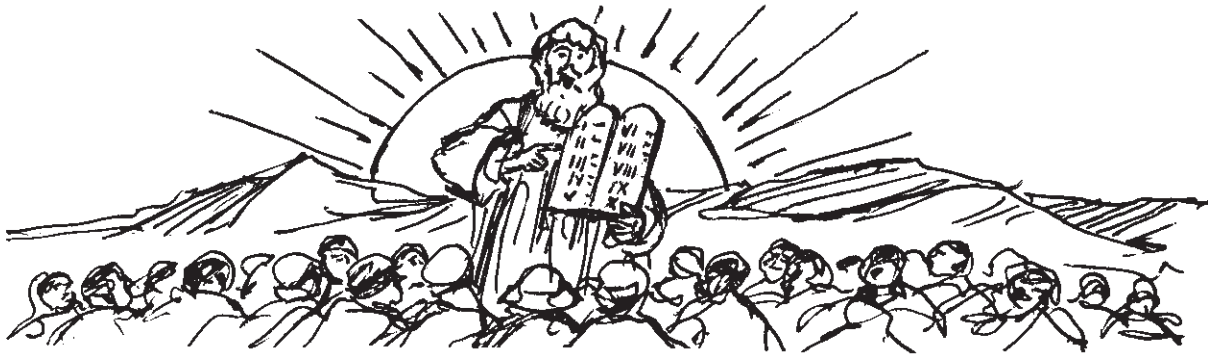
Քրիստոնէական Բարոյագիտութիւնը այն գիտութիւնն է, որ մեզի կը սորվեցնէ, թէ ի՞նչպէս քրիստոնէութեան պատուէրներուն համաձայն պէտք է որ ապրինք եւ ի՞նչ պարտականութիւններ ունինք Աստուծոյ ու մարդոց հանդէպ:

Քրիստոնէական բարոյագիտութեան հիմքն ու աղբիւրն են՝ մեր խիղճը, որ կ'առաջնորդուի աստուածաշնչական ուսմամբ, Հին Կտակարանի Տասնաբանեայ պատուիրանները եւ Նոր Կտակարանի մէջ Քրիստոսի բարոյական ուսուցումները:

Ուրեմն հաճեցէք բանալ
Հին Կտակարանը՝ Ելից Ի. 1-17
եւ կարդալ Տասը Պատուիրանները

Աստուած այս բոլոր խօսքերը ըսաւ.

«Ես եմ Եհովան, քու Աստուածդ, որ քեզ Եգիպտոսի երկրէն, ծառայութեան տունէն, հանեցի:

Ինձմէ զատ ուրիշ աստուածներ չունենաս:

Դուն քեզի կուռք չչինես, ո՛չ վերը երկնքի մէջ, ո՛չ վարը երկրի վրայ, կամ երկրի տակի ջուրերուն մէջ եղած բաներուն մէկ նմանութիւնը. Անոնց երկրպագութիւն չընես ու զանոնք չպաշտես. վասնզի ես քու Տէր Աստուածդ նախանձոտ Աստուած եմ, որ կը հատուցանեմ հայրերուն անօրէնութիւնը որդիներուն, մինչեւ անոնց երրորդ ու չորրորդ ազգը, որ կ'ատեն զիս եւ կ'ողորմիմ անոնց մինչեւ հազար ազգը, որ կը սիրեն զիս ու իմ պատուիրանքներս կը պահեն:

Տէրոջը, քու Աստուծոյդ, անունը պարապ տեղ բերանդ չառնես. վասնզի Տէրը իր անունը պարապ տեղ բերան առնողը անմեղ պիտի չսեպէ:

Հանգստութեան օրը միտքդ բեր՝ զանիկա սուրբ պահելու համար: Վեց օր պիտի աշխատիս ու բոլոր գործդ ընես. Բայց եօթներորդ օրը Տէրոջը, քու Աստուծոյդ, հանգստութեան օրն է. այն օրը գործ մը չգործես, ո՛չ դուն, ո՛չ քու որդիդ, ո՛չ քու աղջիկդ, ո՛չ քու ծառադ ու աղախինդ, ո՛չ քու անասունդ, ո՛չ ալ տանդ մէջ եղած օտարականը. Քանզի տէրը վեց օրուան մէջ ըրաւ երկինքն ու երկիրը, ծովը ու բոլոր անոր մէջ եղածները եւ եօթներորդ օրը հանգստացաւ. անոր համար Տէրը օրհնեց հանգստութեան օրը ու սրբեց զանիկա:

Պատուէ՛ քու հայրդ ու մայրդ, որպէս զի քու օրերդ երկայն ըլլան այն երկրին վրայ, որ քու Տէր Աստուածդ կու տայ քեզի:

Սպանութիւն մի՛ ըներ:

Շնութիւն մի՛ ըներ:

Գողութիւն մի՛ ըներ:

Քու դրացիիդ դէմ սուտ վկայութիւն մի՛ ըներ:

Քու դրացիիդ տանը մի՛ ցանկար. քու դրացիիդ կնոջը, կամ անոր ծառային, կամ անոր աղախինին, կամ անոր եղին, կամ անոր իշուն եւ քու դրացիիդ ունէ մէկ բանին մի՛ ցանկար»:

Աստուած այս պատուիրանները հաղորդեց աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն, որպէս զի հետեւին անոնց եւ ապրին բարի ու խաղաղ կեանք մը:

Այս պատուէրները կը բաժնուին երեք խումբի:

Ա-	Պարտականութիւններ՝	Աստուծոյ հանդէպ.
Բ-	Պարտականութիւններ՝	Մարդոց հանդէպ.
Գ-	Պարտականութիւններ՝	Մեր Անձին հանդէպ:

Պարտականութիւններ՝ Աստուծոյ հանդէպ

Տասնաբանեայ օրէնքներուն առաջին երեքը մարդոց կը պատուիրեն չարք մը պարտականութիւններ՝ հանդէպ Աստուծոյ:

Ես եմ քու Տէր Աստուածդ.

իմձմէ զատ ուրիշ Աստուած պիտի չունենաս:

Այս պատուիրանը մեզի կը յայտնէ թէ մենք մէկ Տէր Աստուած ունինք: Եւ Աստուած մեզմէ կը պահանջէ որ միայն Զինք ճանչնանք եւ ընդունինք:

Աստուած, տիեզերքի ստեղծիչն ու նախախնամողը, ինքզինք յաճախ յայտնած է սուրբերու եւ մարգարէներու միջոցաւ: Սինա լեռան վրայ ալ, Աստուած երեւցաւ Մովսէս մարգարէին, ու անոր միջոցաւ բոլոր մարդոց, եւ հաստատեց թէ Ինք է միակ ճշմարիտ Աստուածը, եւ Իրմէ զատ ուրիշ Աստուած չկայ:

Արդ, քանի որ Աստուած արարիչն է տիեզերքի եւ Երկնաւոր Հայրը բոլոր մարդոց, ապա ուրեմն մենք պարտաւորութիւններ ունինք Անոր հանդէպ, ինչպէս զաւակներ՝ իրենց ծնողաց:

Աստուծոյ հանդէպ մեր ունեցած պարտականութիւններն են.– Հաւատք, Յոյս, Սէր, Պաշտամունք, Երկիւղ եւ Հնազանդութիւն Իր կամքին:

Կուոք պիտի չպաշտես:

Աստուածային երկրորդ պատուիրանը կ'արգիլէ կուռքերու պաշտամունքը:

Կուռքը զանազան տեսակի մետաղներէ եւ փայտէ շինուած պատկեր կամ արձան է: Աստուած հոգի է, այսինքն՝ աննիւթական գոյութիւն: Ուրեմն անիմաստ է զԱստուած արձաններով պաշտել, զԱյն մոռնալ եւ մեր պաշտամունքը արձաններուն յատկացնել: Աշխարհային բաներու տրուած գերազանց կարեւորութիւնն ալ կռապաշտութիւնն է:

Կռապաշտութեան համար դրուած արգելքը չի՛ վերաբերիր Խաչի յարգանքին եւ կամ Սուրբ Երրորդութեան, Աստուածածնայ ու սուրբերու պատկերներուն՝ եւ վերջիններուն մասունքներուն: Որովհետեւ Խաչը խորհրդանիշն է Քրիստոսի, եւ մենք Խաչին միջոցաւ կը պաշտենք խաչեցեալ Քրիստոսը. ինչպէս մեր եկեղեցւոյ վարդապետներէն մէկը կ'ըսէ.

«Ո՛ւր որ Խաչն է, այնտեղ է Խաչեցեալը»:

Իսկ սուրբերու պատկերներն ու մասունքները կը յարգենք, որովհետեւ պատկերները կը ներկայացնեն սուրբերը, եւ մասունքներն ալ նշխարներն են անոնց Սուրբ Հոգիի տաճար դարձած մարմիններուն – Ա. Կորնթ., Զ. 19:

Աստուծոյ անունը ի զուր պիտի չյիշես:

Երրորդ պատուիրանը կ'արգիլէ Աստուծոյ անունը պարապ տեղ եւ թեթեւութեամբ բերան առնել:

Անպարկեշտ ու կեղծաւոր մարդիկ կան, որոնք յաճախ ի զուր կը յիշեն զԱստուած եւ զԱյն վկայ կը բերեն՝ ծածկելու համար իրենց ստախօսութիւնները: Բայց ասիկա մեծ մեղք մըն է, զոր պէտք չէ գործել:

Աստուծոյ անունը պարտ ու պատշաճ է յիշել առանձնական անկեղծ աղօթքներուն մէջ, եկեղեցական պաշտամունքներու ժամանակ եւ բացառիկ պարագաներուն՝ ճշմարտութիւնը երդումով հաստատելու համար պէտք եղած ատեն:

Այս երեք պատուիրանները Քրիստոս ալ քարոզեց եւ ըսաւ.

«Սիրէ՛ Տէր Աստուածը՝ քու բոլոր սիրտովդ, քու ամբողջ անձովդ եւ քու ամբողջ միտքովդ»:

Պարտականութիւններ՝ Մարդոց Հանդէպ

Տասնաբանեային հինգերորդ եւ միւս օրէնքները մեզի կը պատուիրեն շարք մը պարտականութիւններ՝ մեր նմաններուն հանդէպ:

Պատուէ՛ք ու հայրդ ու մայրդ:

Հինգերորդ պատուիրանը մարդոց կը հրամայէ պատուել իրենց ծնողները:

Աստուածային սոյն պատուէրը շատ արդար է, եւ բոլոր մարդիկ անխտիր պէտք է սիրեն ու յարգեն իրենց ծնողները եւ անոնց հնազանդին: Որովհետեւ ծնողները կեանք կու տան իրենց զաւակներուն, զանոնք յաճախ չարչարանքներով կը մեծցնեն ու կը դաստիարակեն, եւ փորձառութեամբ ու իմաստութեամբ աւելի ճոխացած են: Մարդոց սէրն ու յարգանքը ծնողաց հանդէպ միայն խօսքով պէտք չէ արտայայտուին, այլ եւ գործքով: Զաւակներ անհրաժեշտ է որ իրենց մեծարանքին եւ սիրոյն միացնեն օգնութիւն ալ՝ երբ ծնողներ աջակցութեան կը կարօտին:

Ծնողասիրութեան գեղեցիկ օրինակներ են՝ Յովսէփ Նահապետ, Սողոմոն թագաւոր եւ մանաւանդ Քրիստոս:

Ծնողասիրութեան պատուիրանը մեր վրայ պարտականութիւն կը դնէ նաեւ սիրել ու յարգել բոլոր մարդիկը, մանաւանդ անոնք որ տարիքով ու փորձառութեամբ մեզմէ աւելի մեծ են:

Տասնաբանեային միւս օրէնքները, որոնք մեզի պարտականութիւններ կը պատուիրեն մեր նմաններուն հանդէպ, հետեւեալներն են.

Սպանութիւն չընել:

Մարդկային կեանքը Աստուծոյ պարգեւն է. հետեւաբար զայն իրաւունք ունի առնելու միայն Աստուած:

Այս օրէնքով, մեզի կ'արգիլուի ո՛չ միայն սպանութիւնը, այլ եւ մարդոց նեղութիւն կամ չարչարանք պատճառելը:

Թնութիւն չընել:

Սոյն պատուիրանով, Աստուած մեզի կը հրամայէ մաքուր ու բարի կեանք ապրիլ: Մաքուր կենցաղը մեր օրերը կ'երկարէ եւ մեզ կ'արժանացնէ Աստուծոյ Արքայութեան: Պէտք է մարդիկ օրինաւոր ամուսնութեան իրաւունքներուն եւ պարտականութեանց սահմանէն դուրս չելլեն եւ այր ու կին իրարու պէտք է հաւատարիմ մնան:

Գողութիւն չընել:

Անիրաւութիւն է եւ մեղք՝ ուրիշներուն ստացուածքը գողնալ բռնութեամբ կամ խարդախութեամբ: Մարդիկ պարտաւոր են իրենց ապրուստը չահիլ՝ աշխա-

տանքի արդար վաստակով եւ ո՛չ թէ գողութեամբ: Նոր կտակարանի մէջ կը պատմուի թէ Անանիա եւ իր կինը Սափիրա գողութեան մը համար պատիժի ենթարկուեցան եւ յանկարծամահ եղան:

Սուտ չվկայել:

Ընկերոջ մասին անիրաւ տեղ ամբաստանութիւն ընել եւ սուտ վկայել՝ մեծ մեղք է: Որովհետեւ սուտ վկայութեամբ կը վտանգենք մարդոց պատիւը, ինչքն ու կեանքը եւ անոնց վնաս կը պատճառենք: Այս պատուիրաններով, Աստուած մեզի կ'արգիլէ ամէն տեսակի զրպարտութիւն, չարախօսութիւն եւ բամբասանք:

Զցանկալ:

Ուրիշներուն բարիքներուն եւ արդար վայելքներուն վրայ աչք ունենալը եւ չարասրտութեամբ ցանկալը՝ ներելի չէ: Մարդիկ պարտին գոհանալ իրենց ունեցած ստացուածքով, եւ եթէ կ'ուզեն աւելին ունենալ՝ հարկ է որ աշխատանք տանին եւ ո՛չ թէ ասոր-անոր նախանձին ու մտածեն յափշտակութեան մասին: Երջանիկ է այն մարդը, որ գոհ է իր վիճակէն եւ պարզ սիրտով կը ջանայ միշտ բարձրանալ: Երանի՛ մանաւանդ այն մարդուն, որ իր երջանկութիւնը կը փնտռէ հոգեկան գոհունակութեան մէջ:

Յիշեալ պատուիրանները Քրիստոս եւս վերահաստատեց եւ աւելին ալ ըսաւ՝ մարդոց տալով կեանքի գեղեցիկ սկզբունքներ:

«Սիրեցէ՛ք ձեր ընկերները ձեր անձին նման», եւ

«Ինչ որ կ'ուզէք, որ ուրիշներ ընեն ձեզի, նոյնը դուք ըրէ՛ք ուրիշներուն»:

Պարտականութիւններ՝ Մեր Անձին Հանդէպ

Տասնաբանեային չորրորդ օրէնքը մարդոց կը պատուիրէ շաբթուան եօթներորդ օրը, այսինքն շաբաթ օրը հանգիստ ընել: Շաբաթ բառը հրէական է եւ կը նշանակէ հանգիստ:

Շաբաթ օրը, մինչեւ Քրիստոսի յայտնութիւնը, մարդիկ պարտաւոր էին հանգչիլ եւ պաշտամունք մատուցանել Աստուծոյ: Բայց, Քրիստոսէ ետք, Առաքեալներ հանգիստի եւ տօնի օր ըրին Կիրակին, շաբթուան առաջին օրը, երբ Քրիստոս Յարութիւն առաւ մեռելներէն:

Կիրակին յունական բառ է եւ կը նշանակէ (Տէրունական օր): Կիրակի օրը բարի գործերով պէտք է զբաղինք եւ մեր հոգեւոր փրկութեան համար հոգանք:

Չորրորդ պատուիրանին հետ, Տասնաբանեային միւս օրէնքներն ալ մեր վրայ պարտականութիւններ կը դնեն՝ մեր անձին հանդէպ. օրինակ՝ շնութիւն չընել, անձնասպանութիւն չընել եւայլն: Ուրիշներու հանդէպ մեր ունեցած պարտականութիւնները՝ պարտականութիւններ են նաեւ մեր անձին հանդէպ, այն սկզբունքով որ որեւէ ներգործական մեղանշում վնաս է. վնաս է՝ մեր բարոյականին, մեր ինչքին ու առողջութեան եւ մեր հոգեւոր փրկութեան, եւ հակառակութիւն՝ Աստուծոյ, որուն կը պարտինք սէր եւ հնազանդութիւն:

Հիմա, անցնինք Նոր Կտակարանին եւ բանանք Մատթէոսի Աւետարանի Գլուխ Ե. եւ կարդա՛նք 1-էն մինչեւ 20-րդ համարները եւ տեսնենք թէ Յիսուս ի՞նչ կը սորվեցնէ մեզի:

Լերան Քարոզը

Տեսնելով ժողովուրդը՝ լեռը ելաւ: Երբ նստաւ հոն, իր աշակերտները քովը

Ծմարիտ Երանութիւնները

զացին. Իր բերանը բանալով կը սորվեցնէր անոնց ու կ'ըսէր,

«Երանի՛ հոգիով աղքատներուն, վասն զի երկնքի թագաւորութիւնը անոնցն է:

Երանի՛ սգաւորներուն, վասն զի անոնք պիտի մխիթարուին:

Երանի՛ հեղբերուն, վասն զի անոնք պիտի ժառանգեն երկիրը:

Երանի՛ անոնց որ անօթի ու ծարաւ են արդարութեան, վասն զի անոնք պիտի

կշտանան:

Երանի՛ ողորմածներուն, վասն զի անոնք ողորմութիւն պիտի գտնեն:

Երանի՛ անոնց որ սրտով մաքուր են, վասն զի անոնք պիտի տեսնեն

Աստուած:

Երանի՛ խաղաղութիւն ընողներուն, վասն զի անոնք Աստուծոյ որդիներ պիտի կոչուին:

Երանի՛ անոնց որ հալածուած են արդարութեան համար, վասն զի երկնքի թագաւորութիւնը անոնցն է:

Երանի՛ է՛ ձեզի, երբ կը նախատեն ձեզ ու կը հալածեն եւ սուտ տեղը ամէն կերպ գէշ խօսքեր կը խօսին ձեր վրայ ինծի համար:

Ցնծացէ՛ք եւ ուրախ եղէ՛ք, վասն զի ձեր վարձքը շատ է երկինքը. քանզի այս

Աղ եւ Լոյս

կերպով հալածեցին ձեզմէ առաջ եղած մարգարէները»:

Դուք էք երկրի աղը: Եթէ աղը իր համը կորսնցնէ, ինք ինչո՞վ պիտի աղուի: Անկէ յետոյ բանի մը չի գար, միայն թէ դուրս ձգուելու եւ մարդոց ոտքով կոխ-կռտուելու:

Դուք էք աշխարհի լոյսը. քաղաք մը որ լերան վրայ կեցած է, չի կրնար պահուիլ: Ու ճրագը չեն վառեր եւ դներ գրուանի տակ, հապա իր աշտանակի վրայ որ լոյս տայ բոլոր տանը մէջ եղողներուն: Այնպէս թող լուսաւորուի ձեր լոյսը մարդոց առջեւ, որ տեսնեն ձեր բարի գործերը ու փառաւորեն ձեր Հայրը որ

Ուսուցում Օրէնքի Ծուրջ

երկինքն է»:

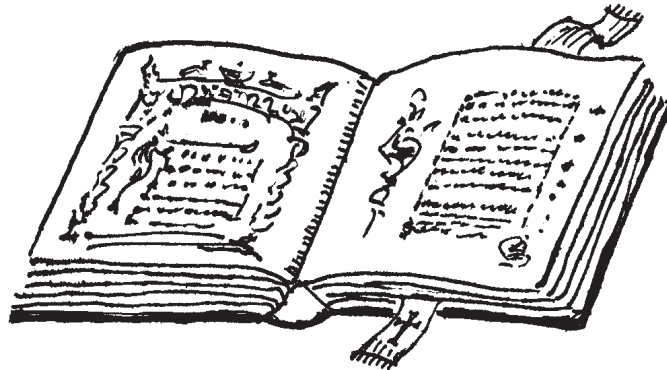
«Մի՛ կարծէք թէ ես եկայ օրէնքը կամ մարգարէները աւրելու: Աւրելու չեկայ, հապա՝ կատարելու: Քանզի ճշմարտապէս կ'ըսեմ ձեզի, մինչեւ երկինք ու երկիր անցնին, օրէնքէն յովտ մը կամ նշանագիր մը պիտի չանցնի, մինչեւ բոլորն ալ կատարուին:

Ուստի ով որ այս ամենափոքր պատուիրանքներէն մէկը աւրէ ու մարդոց

այնպէս սորվեցնէ, անիկա ամենափոքր պիտի կոչուի երկնքի թագաւորութեանը մէջ:

Բայց ով որ ընէ եւ սորվեցնէ, անիկա մեծ պիտի կոչուի երկնքի թագաւորութեանը մէջ:

Քանզի կ'ըսեմ ձեզի, եթէ ձեր արդարութիւնը դպիրներուն ու փարիսեցիներուն

ըուն արդարութենէն աւելի չըլլայ, բնաւ պիտի չմտնէք երկնքի թագաւորութիւնը»:

Այս ընթերցումները ամբողջացնենք Եօթը Առաքինութիւններուն եւ Եօթը Մոլութիւններուն մասին տրուած բացատրութիւնները կարդալով:

Ի՞նչ է Առաքինութիւնը:

Առաքինութիւնը յատկութիւն մըն է, որով բարի վարմունք եւ ընթացք կ'ունենանք՝ մեր անձին եւ ընկերներուն հանդէպ:

Առաքինութիւն կը նշանակէ նաեւ քաջութիւն, վասն զի հոգեպէս քաջ մարդիկ են որ առաքինի կ'ըլլան:

Առաքինութիւնները անձնական ոյժ են. անոնք մեզի կ'օգնեն դիւրութեամբ եւ ուղղութեամբ վարելու մեր կեանքը: Առաքինութիւնը գիտակից մարդոց համար աւելի արժէքաւոր գանձ մըն է՝ քան երկրի բոլոր հարստութիւնները:

Աշխարհի բաներով հարուստ մարդիկ՝ իրենց ասդենական կեանքի ապահովութեան համար ոսկի միայն կը հաւաքեն:

Իսկ իմաստուն եւ հոգիով քաջ անձեր՝ իրենց առաքինի գործերով «անպակաս գանձեր» կը դիզեն երկինքի մէջ, որպէս զի անոնց շնորհիւ կարենան արժանանալ Աստուծոյ արքայութեան:

Ի՞նչ է Մոլութիւնը:

Մոլութիւն բառը հականիշն է առաքինութեան: Մինչ առաքինութիւնը բարի յատկութիւն է, մոլութիւնը գէշ յատկութիւն մըն է, կարելի է ըսել՝ խենթութիւն

մը, զոր կ'ունենան առհասարակ հոգիով ու նկարագրով տկար մարդիկ:

Առաքինութիւնը քաջութիւն է եւ պատճառ՝ հոգեւոր ու մարմնական առողջութեան, իսկ մոլութիւնը տկարութիւն է եւ ախտաւորութիւն կը յառաջացնէ:

Առաքինութիւնը աղբիւրն է բարի ու մաքուր մտածումներու, զգացումներու եւ գործերու:

Իսկ մոլութիւնը մեղք է եւ աղբիւրը՝ ուրիշ բազում ու բազմապիսի յանցագործութիւններ:

Որո՞նք եւ եւ ի՞նչ կը կոչուին Աստուածաբանական Առաքինութիւններ

Աստուածաբանական առաքինութիւն կը կոչուին այն առաքինութիւնները, որոնք անմիջական կերպով կ'առնչուին Աստուծոյ հետ:

Աստուածաբանական առաքինութիւններն են.

- Հաւատք
- Յոյս
- Սէր

Հաւատքը այն առաքինութիւնն է, որով մարդ խոր համոզում կ'ունենայ Աստուծոյ եւ Անոր յայտնած ճշմարտութիւններուն մասին: Հաւատքի գլխաւոր խորհուրդներն են՝ զորս պարտի ամէն քրիստոնեայ գիտնալ,

– Միութիւնն ու Երրորդութիւնը Աստուծոյ, որ բոլորիս պիտի հատուցանէ համաձայն մեր գործերուն, եւ փրկչին՝ Յիսուս Քրիստոսի Մարդեղութիւնը, Մահն ու Յարութիւնը:

– Յոյսը առաքինութիւն մըն է, որով կ'ակնկալենք Աստուծոյ օգնութիւնը, վարձատրութիւնն ու բարիքները:

– Սէրը այն առաքինութիւնն է, որով զԱյն կը սիրենք եւ մենք զմեզ մէկ կը զգանք Աստուծոյ եւ մարդոց հետ:

Մարդկային առաքինութիւններն ու մոլութիւնները շատ են, սակայն գլխաւորները, որոնք հիմքն ու աղբիւրն են բոլոր առաքինութեանց եւ մոլութեանց,

հետեւեալներն են.

Եօթը Առաքինութիւններն են՝

– Խոնարհութիւն, Մարդասիրութիւն, Հեղութիւն, Աշխատասիրութիւն, Ողորմածութիւն, Զափաւորութիւն եւ Ողջախոհութիւն

Եօթը Մոլութիւններն են՝

– Հպարտութիւն, Նախանձ, Բարկութիւն, Ծուլութիւն, Ագահութիւն, Որկրամոլութիւն եւ Բղջախոհութիւն

Խոնարհութիւն

– Խոնարհ է այն անձը, որ սիրով եւ յօժարութեամբ կ'ընդունի ուրիշ մարդոց առաւելութիւնները, արժէքը եւ յառաջդիմութիւնը:

Խոնարհը ինքնագիտակից անհատն է, որ գիտէ իր ոյժն ու արժէքը, չի՛ յաւակնիր երեւիլ ինչ որ չէ եւ կը յարգէ ու կը պատուէ իրեն նմանները:

Հպարտութիւն

– Հպարտութիւնը կը խանգարէ մարդոց ընկերային բնականոն ու սիրալիր յարաբերութիւնները:

Աստուած հակառակ է ամբարտաւաններուն, ինչպէս բոլոր մեղաւորներուն, եւ չնորհք կու տայ խոնարհ մարդոց: Հպարտը ինքզինքը կը նախադասէ ուրիշներուն կամ կ'արհամարհէ զանոնք:

Մարդասիրութիւն

– Աստուած Երկնաւոր Հայրն է ամբողջ մարդկութեան: Ուրեմն, մենք որպէս միեւնոյն Հօր զաւակները՝ քոյր-եղբայրներ ենք իրարու, եւ անոր համար անհրաժեշտ է որ զիրար սիրենք անկեղծ ու բարեմիտ սիրով:

Այս սկզբունքին հիման վրայ, Քրիստոս մեզի պատուիրեց սիրել ո՛չ միայն մեր բարեկամները, այլ եւ մեր թշնամիները: Կեանքի օրէնքը այսպէս կը պահանջէ:

Նախանձ

– Նախանձ, քէն եւ ատելութիւն՝ յոռի ու վնասակար զգացումներ են, որոնք մեզ կը զատեն մեր ընկերէն եւ կը մղեն՝ ընկերութեան վնասակար եւ Աստուծոյ հակառակ աղիտաբեր մտածումներու ու գործերու:

Հեզութիւն

– Հեզերը խոնարհ ու քաղցրաբարոյ կ'ըլլան եւ իրենց կեանքը կը վարեն խաղաղութեամբ եւ սիրով:

Բարկութիւն

– Բարկացող անձերն ալ միշտ ջղագրգռութիւն կ'ունենան, մարդոց հետ խստութեամբ կը գործեն՝ կը մեղանչեն եւ դժգոհ ու խռովեալ կեանք կ'ապրին:

Սաղմոսերգուն ըսած է.

«Եթէ մինչեւ իսկ բարկանաք՝ մի՛ մեղանչէք»:

Իսկ մեր Տէրը Քրիստոս յայտարարեց.

«Երանի՛ հեզերուն, որովհետեւ անոնք պիտի ժառանգեն երկիրը»:

Աշխատասիրութիւն

– Գեղեցիկ առաքինութիւն մըն է աշխատասիրութիւնը: Աշխատասէր մարդիկ ուղղամտութեամբ ու սիրով կը գործեն եւ իրենց ապրուստը կը շահին արդար վաստակով, եւ կը նպաստեն մարդկութեան յառաջդիմութեան:

Ծուլութիւն

– Աշխատասէրներ գոհունակ կեանք կ'ունենան, իսկ ծոյլ մարդիկ կ'ըլլան հացակարօտ ու չարամիտ եւ կը ջանան անուղիղ միջոցներով իրենց ապրուստը ապահովել:

Պօղոս Առաքեալ կ'ըսէ, թէ ան որ չ'աշխատիր, իրաւունք չունի ուտելու:

Ողորմածութիւն

– Մարդիկ Աստուծով ու իրարմով կան: Ամէն ոք, իր ունեցածով եւ ըստ կարողութեան՝ հարկ է որ ողորմի ու օգնէ կարօտեալ ընկերներուն, եւ այդ կերպով արժանի ըլլայ Աստուծոյ Արքայութեան:

Քրիստոս երանի տուաւ ողորմած մարդերուն:

Ազատութիւն

– Ազատներ ո'չ իրենք կը վայելեն իրենց հարստութիւնը, ո'չ ալ թող կու տան որ ուրիշներ վայելք ունենան իրենց ստացուածքներուն շնորհիւ: Ազատ մարդը

կեանքը բնականոն կերպով չ'ապրիր, եւ անոր համար երջանիկ չ'ըլլար:

Չափաւորութիւն

— Չափաւորութիւնը կարեւոր առաքինութիւն մըն է: Չափաւոր անձեր իմաստութեամբ գոհացում կու տան իրենց սննդական եւ ուրիշ բոլոր պէտքերուն եւ այդ պատճառով կ'ըլլան մարմնապէս առողջ ու հոգեպէս աշխոյժ:

Որկրամոլութիւն

— Որկրամոլութիւնը եւ չափազանցութիւնը, ընդհակառակը, շատ գէշ մոլութիւն են: Անոնք կը յառաջացնեն զանազան հիւանդութիւններ եւ կը կարճեցնեն մարդոց կեանքին օրերը:

Ողջախոհութիւն

— Մաքուր զգացումներով ու մտածումներով ապրող անձեր՝ ողջախոհ կը կոչուին: Մաքրախորհուրդ մարդիկ՝ մաքուր կեանք կ'ապրին եւ կ'ըլլան առողջ: Առողջ միտք՝ առողջ մարմինի մէջ եւ առողջ մարմին՝ առողջ միտքով:

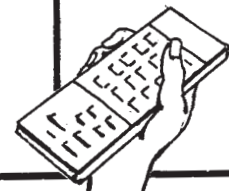
Բղջախոհութիւն

— Իսկ անոնք, որ իրենց մարմնական ցանկութեանց հետեւելով կը գործեն, գերի կը դառնան պղծութեան եւ կը փճացնեն իրենց հարստութիւնը, մարմինն ու

Այս ընթերցումները կատարելէ ետք՝
 Զանացէ՛ք գործադրել վերոյիշեալ կէտերը,
 Որպէս զի Աստուծոյ շնորհքը, այնպէս ինչպէս որ
 Մեր կարդացած Սուրբերուն վրայ իջած է,
 Զեր վրայ եւս իջնէ եւ

Զեր Ապրած Կեանքին Բարի Օրինակով
 Տիրէ՛

«Խաղաղութիւն Աշխարհի»:

ՈՍԿԵՂԱՐ ԲԱԺԱԿ

- Այս բաժակը ստանալու համար, ի՞նչ ըրիք,- հարցուց Ռաֆֆին:

- Առաջնորդարանի Կրթական Կեդրոնի՝ Հայ Դպրոցներուն համար պատրաստած ծրագիրը ամբողջացուցինք եւ մեր դպրոցը «Ոսկեդար Բաժակ»ը շահեցաւ,- պատասխանեցին Արան եւ Մարալը:

- Ի՞նչ է այդ ծրագիրը, մենք ալ կրնա՞նք օրինակ մը ունենալ,- խնդրեց Անին:

- Անշուշտ, ահաւասիկ ծրագիրը. «Զարթի՛ր» թիւ 21-ին մէջ տրուած է,- պատասխանեց Արան, ցոյց տալով պարբերաթերթը:

-Ո՛հ, կը տեսնեմ որ նկարներ եւ պատմութիւններ կան,- ըսաւ Ռաֆֆին, պարբերաթերթը արագ-արագ թղթատելով:

- Այո՛, մեր Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ հինգ տաղաւարները՝ Սուրբ Ծնունդ, Սուրբ Զատիկ, Վարդավառ, Աստուածածին, Խաչվերաց եւ երեք Ազգային տօները՝ Վարդանանց, Նահատակաց Օր եւ Սրբոց Թարգմանչաց օրերը տրուած են: Իւրաքանչիւր տօնի մասին տրուած բացատրութիւնները պէտք է կարդալ եւ ձեռարուեստի բաժինը ամբողջացնել,- ըսաւ Մարալը:

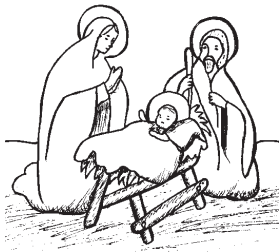
- Այս աշխատանքները ամբողջացնելէ ետք, մեր Դպրոցը «Ոսկեդար Բաժակ»ին կրնա՞յ արժանանալ,- հարցուց Ռաֆֆին:

- Այո՛, եթէ երրորդ պայմանն ալ լրացնէք,- ըսաւ Արան:

- Ի՞նչ է այդ երրորդ պայմանը,- հետաքրքրութեամբ հարցուց Անին:

- Իւրաքանչիւր տօնին առթիւ, դպրոցներէն կը պահանջուի գաղուժի անդամներուն համար հրապարակային ձեռնարկներ կազմակերպել, որպէս զի անոնց հետաքրքրութիւնը արթնցնեն: Որովհետեւ, այս ծրագիրին նպատակը մեր սորվածները ուրիշներուն փոխանցել եւ մեր պատմութիւնն ու աւանդութիւնները տարածելու մէջն է,- պատասխանեց Մարալը:

- Հիմա՛ հասկցանք, ուրեմն անմիջապէ՛ս պէտք է գործի լծուինք,- ըսին Անին, Ռաֆֆին, եւ իրենց ընկերները:

Սուրբ Ծնունդ Եւ Աստուածայայտնութիւն

*Աստուածայայտնութիւն կը նշանակէ Աստուծոյ յայտնուիլը:
Յիսուս Քրիստոսի աստուածայայտնութիւնը Անոր Ծնունդն ու*

Մկրտութիւնն է:

Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ աւանդութեան համաձայն Հայ Եկեղեցւոյ մէջ մեր Փրկչին Ծնունդն ու Մկրտութիւնը միասին կը տօնախմբուի Յունուարի 6-ին, շաբաթուան ո՛ր օրին ալ հանդիպի:

Ծննդեան տօնին առտուն, Սուրբ Պատարագէն ետք կը կատարուի Զրօրհնէքի արարողութիւն, որ յիշատակն է Յորդանանու մէջ Յիսուս Քրիստոսի Մկրտութեան, Յովհաննէս Մկրտչի ձեռքով:

Շնորհաւորութեան օր է՝

Աւետիս, Աւետիք, Աւօ, Մանուկ անունները ունեցողներուն:

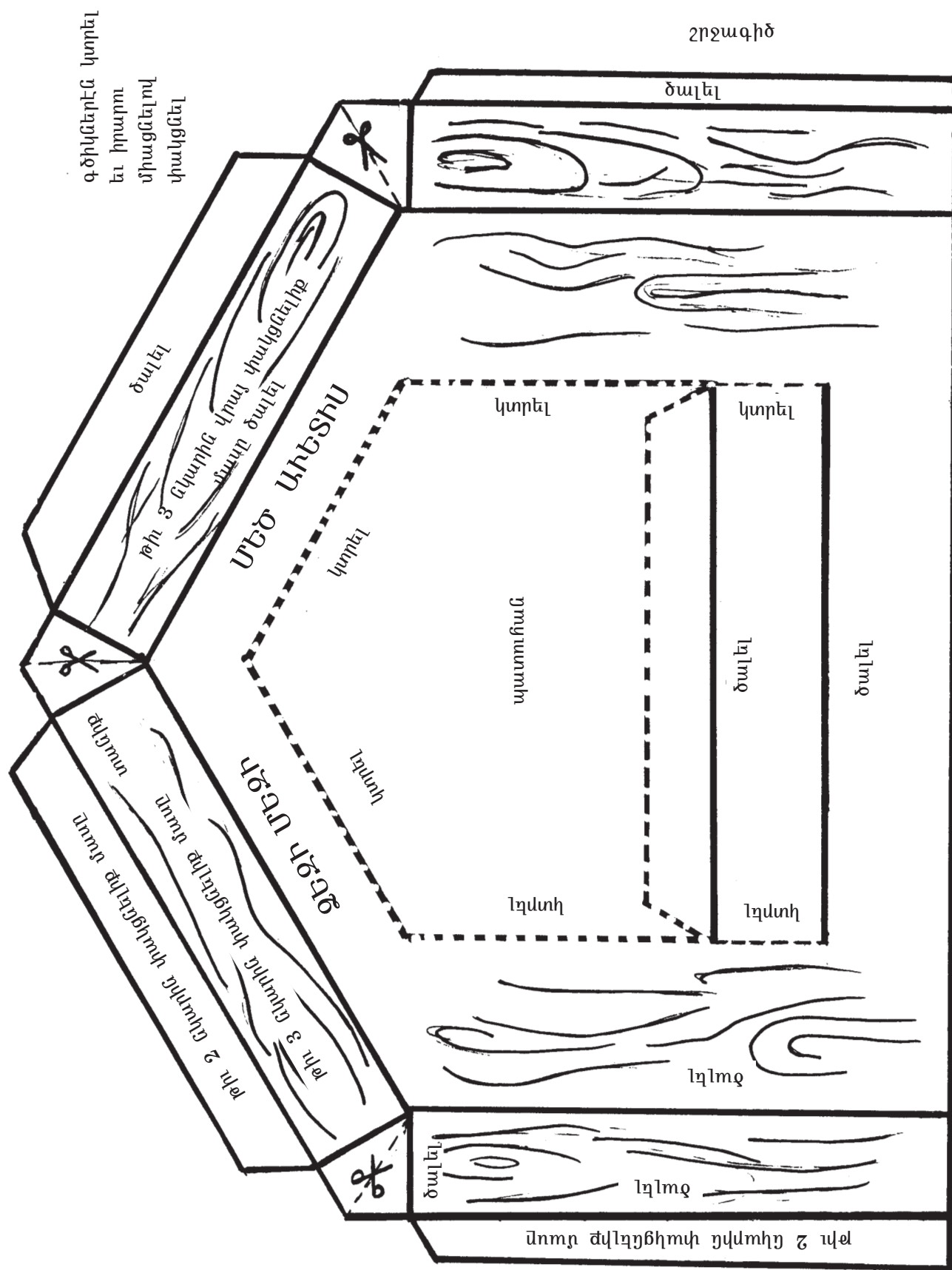
Ձեռարուեստ

Սեդա Եսիրո-Զագուկ

Սուրբ Ծնունդ

-Թիւ 1 Գկարը գումարել եւ խաւաքարտի մը վրայ փակցնել,
-Գումարելէ ետք՝ պատուհանին Գձանակուած տեղերը կտրել եւ հանել,
-Ապա Գձանակուած մասերը ծալել,
-Տանիքին Գձանակուած մասերը կրտրել, միացնել եւ փակցնել,
-Թիւ 2 Գկարը գումարել, ապա թիւ 1 Գկարին վրայ փակցնել՝ Գձանակուած տեղերէն,
-Թիւ 3 Գկարը գումարել՝ դեղին Գերկ

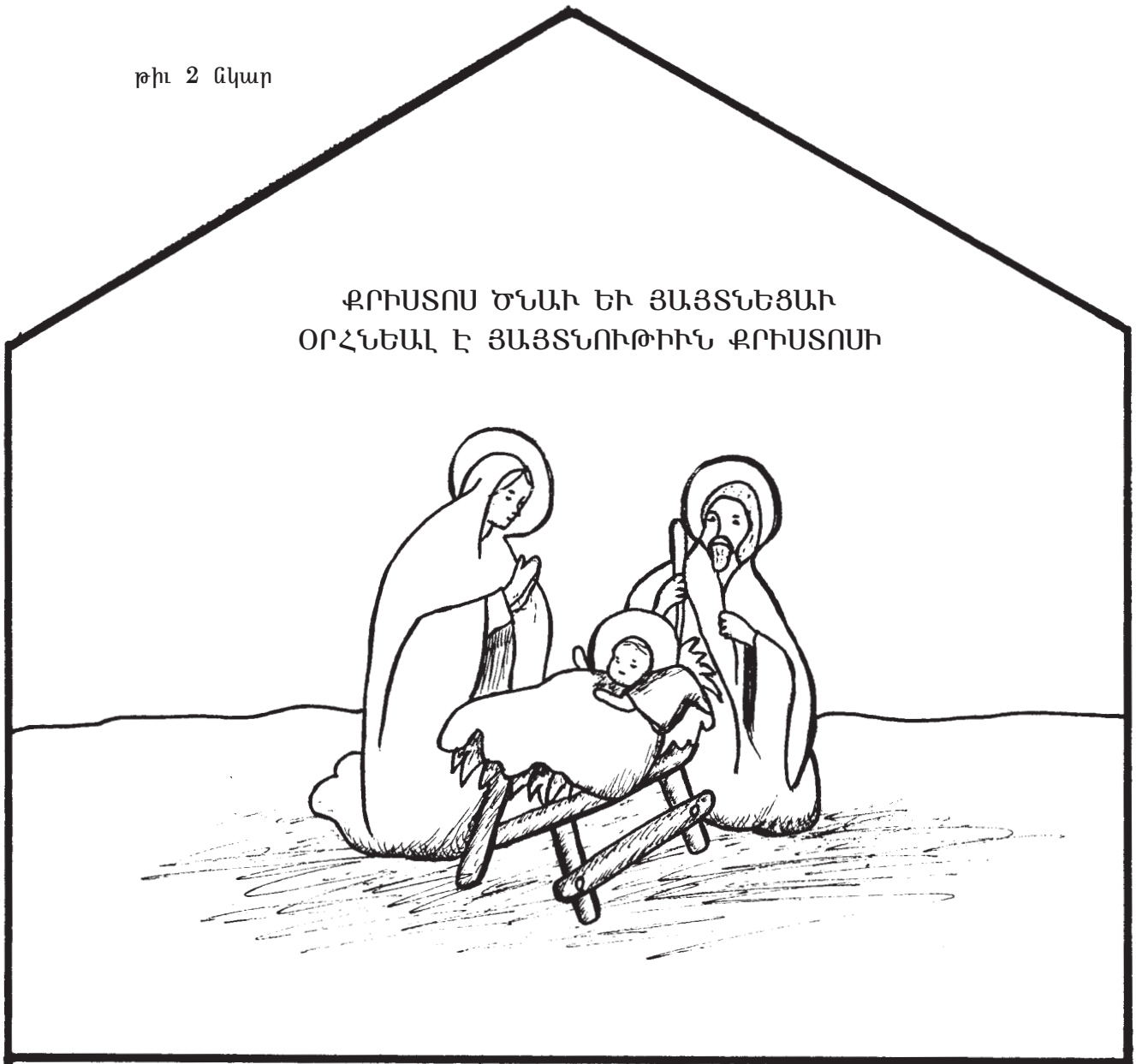
գործածելով,
-Գծիկներուն վրայէն կտրել մինչեւ Գձանակուած մասերը,
-Ապա թիւ 1 Գկարին աջ եւ ձախ տանիքներուն վրայ փակցնել կտրտուած մասերը դէպի առջեւ,
-Թիւ 4 Գկարին վրայ խէժ քսել եւ ոսկեգոյն փոշիով ծածկել, ապա կտրել եւ թիւ 1 Գկարին տանիքին վրայ եւ Գհշդ մէջտեղը փակցնել

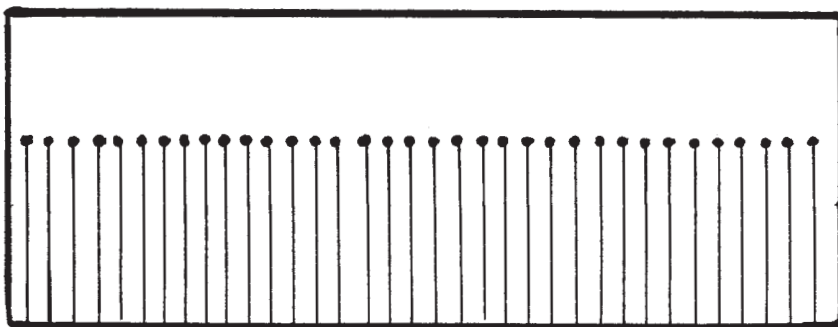
የሕገ 1 ርዕስ

թիւ 2 Գկար

ՔՐԻՍՏՈՍ ԾՆԱԻ ԵՒ ՅԱՅՏՆԵՑԱԻ
ՕՐՀՆԵԱԼ Է ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

շրջագիծ

թիւ 3 Գկար

կտրել մինչեւ
նշանակուած մասերը

աստղ

թիւ 4 Գկար

Վարդանանք

Այս անունով կը ճանչցուին հինգերորդ դարու 451 թուականին, Աւարայրի մեծ ճակատամարտի ընթացքին մահացած մեր նահատակները, որոնք կռուեցան պարսիկներուն դէմ, պաշտպանելու համար իրենց կրօնքն ու հայրենիքը:

Հայոց բանակին Ջօրավարն էր Վարդան Մամիկոնեան:

Պարսիկները թէեւ յաղթեցին պատերազմի դաշտին վրայ, բայց բարոյապէս Հայոց մնաց յաղթանակը, քանի որ Պարսիկներու թագաւոր Յազկերտ Բ-ը չհասաւ իր նպատակին: Ան չկրցաւ Հայերը կրակապաշտ դարձնել:

Վարդանանց Պատերազմին շնորհիւ Հայ ժողովուրդը շարունակեց ազատօրէն աղօթել ի՛ր լեզուով իր եկեղեցիներուն մէջ եւ ազատօրէն ապրիլ իր Հայրենիքին մէջ:

Շնորհաւորութեան օր է՝

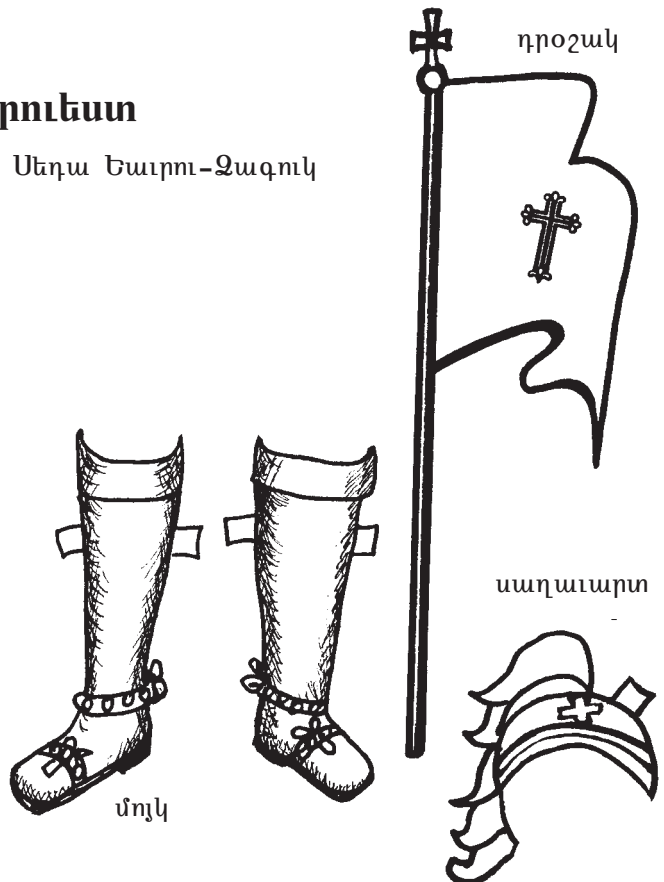
Բոլոր այն այր մարդոց, որոնք տարուան ընթացքին մասնաւոր անունի օր մը չունին:

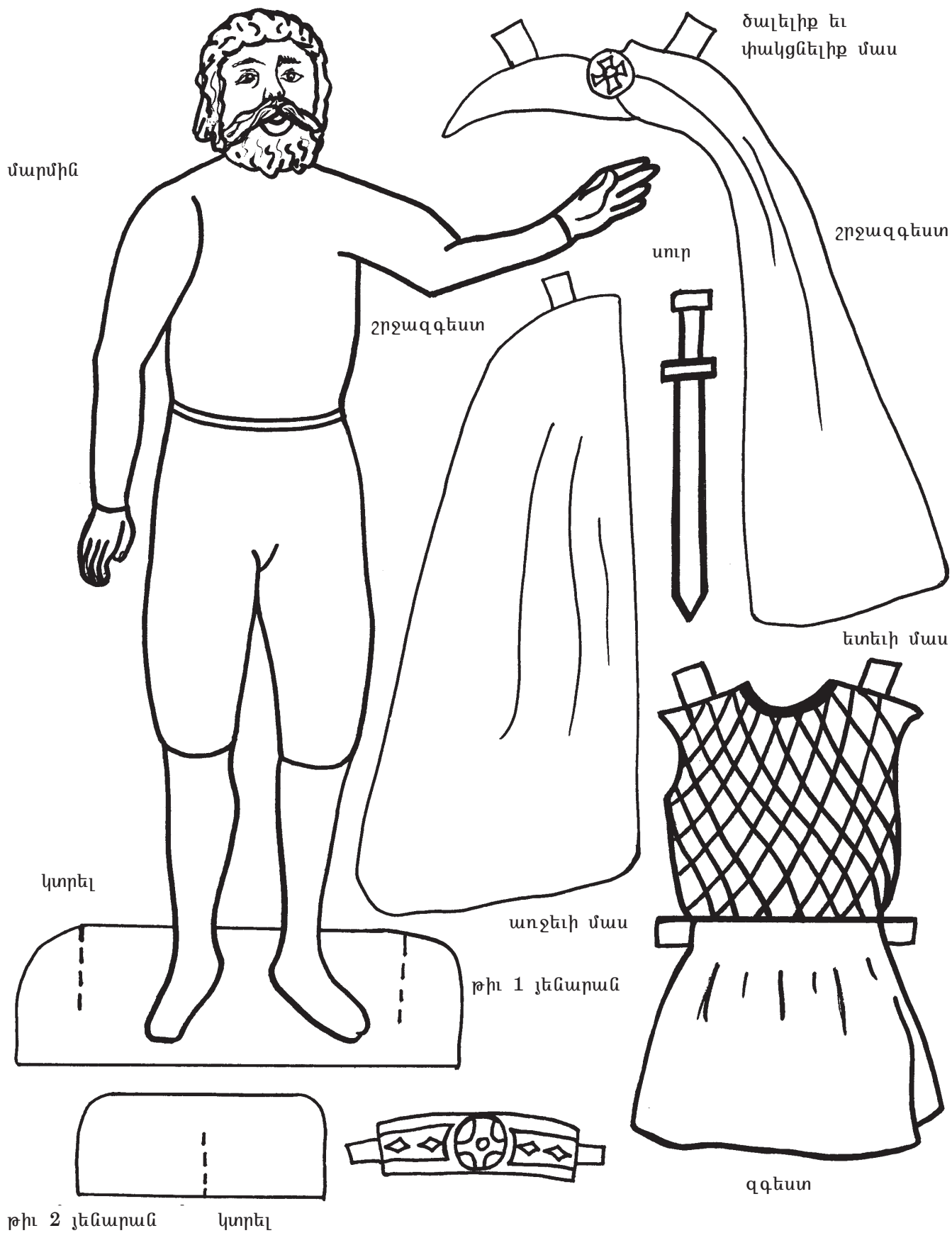
Ձեռարուեստ

Սեդա Եւրոմ-Ջագուկ

Վարդան Մամիկոնեան

- Գունաւորել Վարդան Մամիկոնեանի մարմինը, զգեստը, սաղաւարտը, սուրը, դրօշակը, գօտին, մոյկը, շրջագգեստը եւ թիւ 1 յենարանը,
- Ապա խաւաքարտի մը վրայ փակցնել եւ շըր-ջագիծերէն կտրել,
- Թիւ 1 յենարանին գծիկներէն կտրել մինչեւ նշանակուած մասերը,
- Ջգեստները հագցնել՝ աւելորդ մասերը ծալելով եւ մարմնին վրայ փակցնել,
- Դրօշակը ձախ ձեռքին վրայ փակցնել,
- Սուրը աջ ձեռքին վրայ փակցնել,
- Թիւ 2 յենարանին շրջագիծէն կտրել, ապա գծիկներէն կտրել մինչեւ նշանակուած մասերը,
- Ապա թիւ 1 յենարանին վրայ զետեղել:

Զատիկ

Զատիկը Փրկչին Յարութեան մեծ տօնն է:

Ընդհանուր քրիստոնէական եկեղեցին իր վարդապետութեան հիմը նկատելով Յիսուսի Յարութիւնը, ամէն տարի փառաշուք հանդիսութեամբ կը պանծացնէ Յարութեան զատիկի յիշատակը, դաւանելով ու հաստատելով Աւետարանական պատգամը. «Զէ Աստ, Այլ՝ Յարեալ»:

Զատիկին գլխաւորաբար կարմիր եւ այլ գոյներով հաւկիթներ կը ներկուին, հաւկթախաղեր կը կազմակերպուին եւ կաթայ կը պատրաստուի:

Հին ժողովուրդները նուիրական նկատած են հաւկիթը, որովհետեւ անոնք կը հաւատային որ երկիրը հաւկիթի թուխսէ ծնած է: Անոնք կը կարծէին որ հաւկիթի կեղեւը երկրի ցամաքն է, սպիտակուցը՝ ջուրը, դեղնուցը՝ կրակը, իսկ թաղանդին ու կեղեւին միջեւ պարփակուած է օդը:

Արեւելքի մէջ, մանաւանդ կրակապաշտ Հայ ու Պարսիկ ազգերու մօտ, սովորութիւն կար գարնանամուտը շնորհաւորելու՝ իրարու հաւկիթներ նուիրելով: Անոնք գարունը հռչակած էին «Յաղթութիւն արեգական զօրութեան»: Զատիկի քրիստոնէացումով, քրիստոնեաներ զայն հռչակեցին «Յաղթութիւն Արեգականն Արդարութեան», որովհետեւ աշխարհ նոր կեանք ստացաւ Քրիստոսի յարութեամբ:

Հին սովորութիւններու մասին խօսելով, ոմանք կը վկայեն թէ Զատիկի առաւօտուն երբ տաներէց քահանան տնօրհնէքի կու գայ, կ'օրհնէ ոչ միայն գինին, այլ հաւկիթն ալ, որ կը պահուի մինչեւ տարւոյն վերջը: Կ'օրհնէ աղը, զոր կը լեցնեն վերստին իր ամանին մէջ. կ'օրհնէ ցորենը կամ ալիւրը, զոր կը լեցնեն ամբարին մէջ. կ'օրհնէ ջուրը, որմէ կաթիլ մը խմելէ ետք, կը լեցնեն կարասին մէջ. կ'օրհնէ այս ամէնը որպէս զի Հայ Քրիստոնեային տունը շէն ու պայծառ մնայ, եւ այնտեղ առատութիւն ըլլայ:

Գրիգոր Տաթեւացիի տուած կրօնական-խորհրդական իմաստն է թէ աշխարհը կ'ընդունէ հաւկիթը՝ այդ կ'ընդունութեան ամբողջութիւնը կը խորհրդաւորէ, եւ Քրիստոսի աւետարանը տարածուած է այդ կ'ընդունութեան ամէն կողմը:

Տաթեւացիի տուած մեկնաբանութենէն կ'եզրակացուի որ՝

- Ճրագալոյցի օրը ներկելու է զատկական կարմիր հաւկիթը:
- Հաւկիթը կը խորհրդանշէ երկիրը:
- Կարմիր ներկը կը խորհրդանշէ Յիսուսի արիւնը, եւ
- Պահքը լուծելու է կարմիր հաւկիթով:

Շնորհալորութեան օր է՝

Յարութիւն, Արթին, Յարութ, Զատիկ, Արթօ անունները ունեցողներուն:

Չեռարուեստ

Սեդա Եւրու-Զագուկ

Զատկուայ Հաւկիթներ

Խաչէ Հաւկիթ

-Խաչին վրայ խէժը տարածել եւ փայ-
լուն փոշիով ծածկել,
-Հաւկիթին վրայ փակցնել,
-Ապա հաւկիթը յենարանին վրայ զե-
տեղել:

Նապաստակէ Հաւկիթ

-Հաւկիթին վրայ գծել նապաստակին
աչքերը, քիթը, բերանը եւ յօնքերը,
-Գունաւորել նապաստակին ականջնե-
րը, փողկապը եւ բաճկոնակը,
-Կտրել եւ հաւկիթին վրայ փակցնել,
-Ապա հաւկիթը յենարանին վրայ զե-
տեղել:

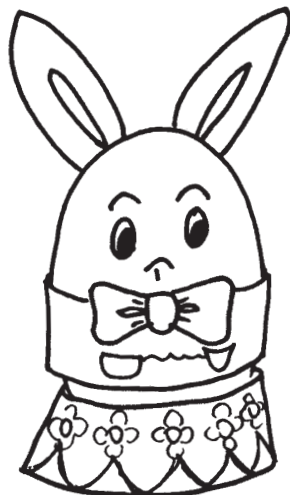
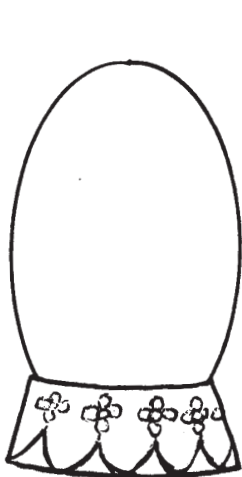
Ճուտիկէ Հաւկիթ

-Գունաւորել ճուտիկին ժապաւէնը, աչ-

քերը, տոտիկները եւ հաւկիթին վրայ
փակցնել,
-Դեղին բուրդէ թելեր կտրել եւ հաւ-
կիթին նշանակուած մասերուն վրայ
փակցնել,
-Ապա հաւկիթը յենարանին վրայ զե-
տեղել:

Յենարան

-Գունաւորել, խաւաքարտի մը վրայ
փակցնել եւ կտրել,
-Երկու ծայրերը գտնուող գծիկներէն
կտրել մինչեւ նշանակուած մասերը,
-Ապա երկու ծայրերը միացնել եւ իրա-
րու մէջ անցընել, կլոր շրջանակ մը
կազմելու համար:

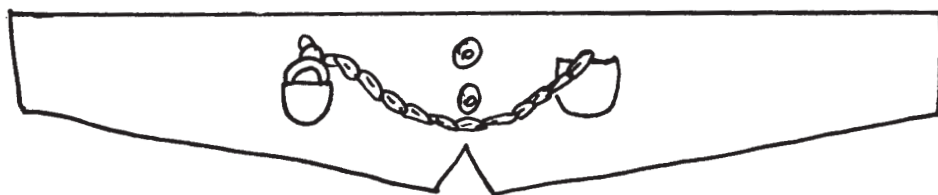

դեղին թելեր փակցնել

դեղին
թելեր
փակցնել

բաճկոնակ

ականջ

Ժապաւէն

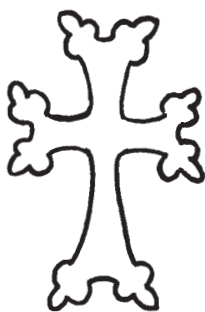

աչք

քիթ

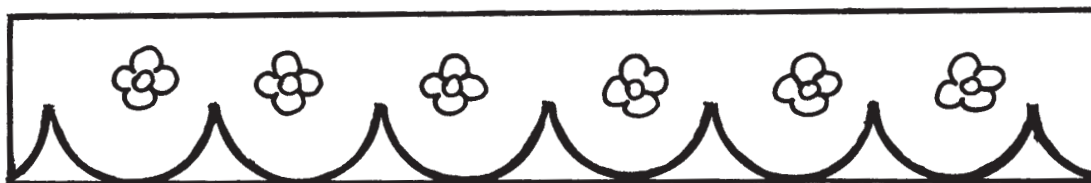
տոտիկ

խաչ

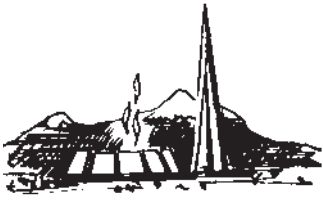
փողկապ

յենարան

կտրել

Նահատակաց Օր

Թուրք կառավարութիւնը 20-րդ դարու առաջին ցեղասպանութիւնը կազմակերպեց, որպէս զի Հայկական Հարցը լուծէ:

1915 Ապրիլ 24- ի օրը Թուրքերը Հայ Ժողովուրդին քաղաքական, կրօնական եւ մտաւորական ղեկավարները, թիւով շուրջ 300, ձերբակալեցին, տեղահան ըրին եւ ապա սպանեցին տարագրութեան ճամբուն վրայ:

Հայ Ժողովուրդը մնաց առանց ղեկավարի եւ առանց առաջնորդի ու չգիտցաւ թէ ի՞նչ պէտք էր ըներ:

Մօտ երկու միլիոն հայեր դուրս քշուեցան իրենց տուներէն եւ պապենական հողերէն: Այդ ջարդերուն մէկ ու կէս միլիոն հայեր զոհ դարձան. այսինքն՝ Հայ Ժողովուրդին երկու երրորդը (2/3-ը):

Թուրքը իր նպատակին չհասաւ, որովհետեւ տակաւին կ'ապրի հայը եւ կը հետապնդէ իր դատը:

Մեր դատը քաղաքական եւ դիւանագիտական միջոցներով կարելի պիտի ըլլայ լուծել:

Ձեռարուեստ

Սեդա Եաւրու-Չագուկ

Ծիծեռնակաբերդի Յուշարձանը

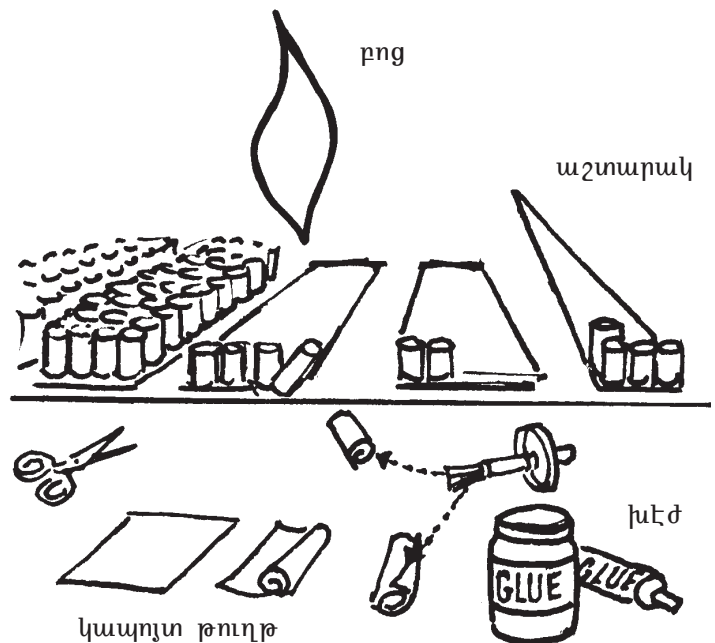
-Նկարը խաւաքարտի մը վրայ փակցնել,

-5" x 1/2" կապոյտ թուղթեր կտրել,

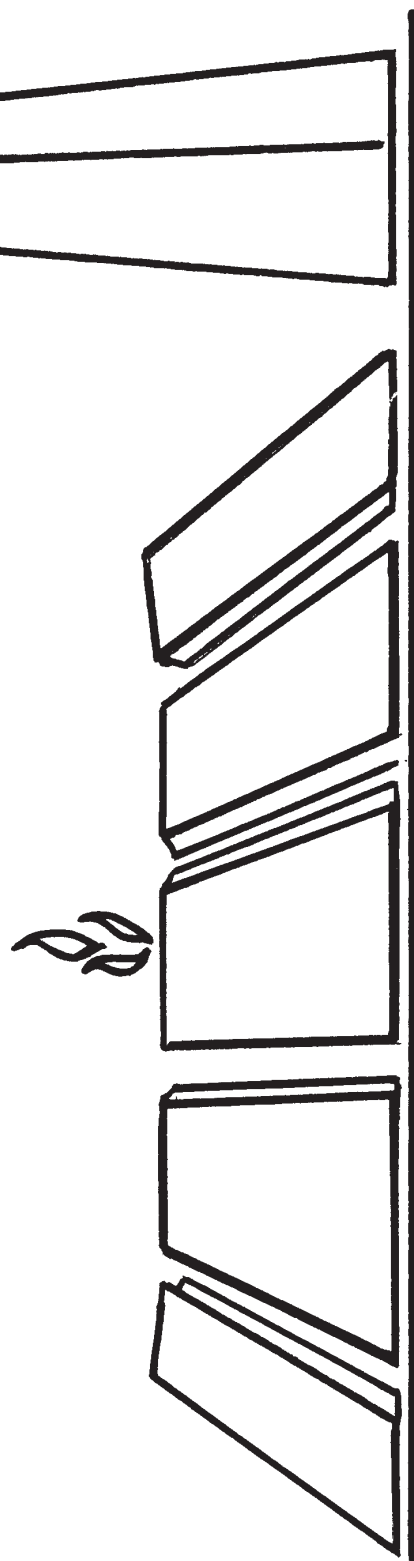
-Այս թուղթերը առանձին առանձին ոլորել եւ ծայրերը խէժով փակցնել,

-Ապա այս ծալուած թուղթերը նկարին վրայ քով քովի փակցնել, ոլոր-ւած մասը դէպի դուրս, մինչեւ որ ամբողջ նկարը ծածկուի,

-Ապա կարմիր, դեղին եւ նարնջագոյն թուղթերով բոցերը շինել եւ նկարին վրայ փակցնել:

ԱՊՐԻԼ 24
1915

Վարդավառ Կամ Այլակերպութիւն Քրիստոսի

Վարդավառը Հայոց հեթանոսական կրօնքէն մնացած Աստղիկին նուիրուած տօնին անունն է:

Վարդավառի առթիւ աղանի թուցներու եւ իրարու վրայ ջուր սրսկելու սովորութիւնն ալ Աստղիկի տօնէն մնացած է:

Քրիստոնէական բարեպաշտութիւնը սիրեց յետոյ անոնց մէջ տեսնել Աստուածաշնչական հին աւանդութեանց, այսինքն Ջրհեղեղի եւ Նոյեան աղանիի, եւ այլ իրողութեանց մնացորդները:

Վարդավառը Քրիստոսի Այլակերպութեան կամ Պայծառակերպութեան տօնն է:

Յիսուս իր աշակերտներէն Պետրոսի, Յակոբոսի եւ Յովհաննէսի հետ բարձրացաւ Թաբոր լեռը՝ աղօթելու համար:

Աղօթքի ժամանակ Յիսուս այլակերպեցաւ, դէմքին տեսքը փոխուեցաւ եւ արեւու նման լուսաւոր ու փայլուն եղաւ. հագուստներն ալ լոյսի նման սպիտակացան: Նոյն պահուն լուսաւոր ամպ մը շուք ըրաւ աշակերտներուն վրայ եւ Աստուծոյ ձայնը լսուեցաւ երկինքէն, որ կ'ըսէր.

- Ասիկա՛ է իմ սիրելի որդիս, որուն հաւնեցայ. իրեն մօտիկ ըրէ՛ք:

Յիսուս իր այս զարմանալի այլակերպութեան հրաշքը գործեց՝ զօրացնելու համար աշակերտներուն հաւատքը եւ զանոնք համոզելու որ ինք իրապէս Աստուծոյ Որդին է, ինչպէս վկայեց երկնային ձայնը:

Շնորհաւորութեան օր է՝

Վարդգէս, Վարդավառ, Վարդ, Պատրիկ, Ալվարդ, Զարվարդ, Նուարդ, Պայծառ, Վարդանոյշ, Վարդիդեռ, Վարդուհի, Վարվառէ անունները ունեցողներուն:

Ձեռարուեստ

Սեդա Եսիրո-Զագուկ

Վարդավառ

-6 հատ յենարան խաւաքարտի վրայ փակցնել, շրջագիծէն կտրել, ապա գծիկներուն վրայէն կտրել մինչեւ նշանակուած տեղերը,

-Թիւ 3 նկարը գունաւորել եւ խաւաքարտի մը վրայ փակցնել եւ շրջագիծէն կտրել,

-Թիւ 3 նկարին երկու կողմերը գլտ-

նուող գծիկները կտրել մինչեւ նշանակուած տեղերը եւ յենարանները անցընել,

-Թիւ 2 նկարը գունաւորել, խաւաքարտի մը վրայ փակցնել եւ շրջագիծէն կտրել,

-Յիսուսին շուրջ գտնուող գծիկներուն վրայ խէժ տարածել եւ ոսկեգոյն փոշիով ծածկել,

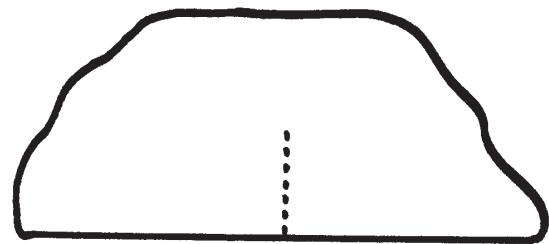
-Ապա նկարին երկու կողմերը գըտնուող գծիկները կտրել մինչեւ նշանակուած տեղերը եւ յենարանները անցընել,

-Թիւ 1 նկարը գունաւորել, խաւաքարտի մը վրայ փակցնել եւ շրջագիծէն կտրել,

թիւ 1 նկար

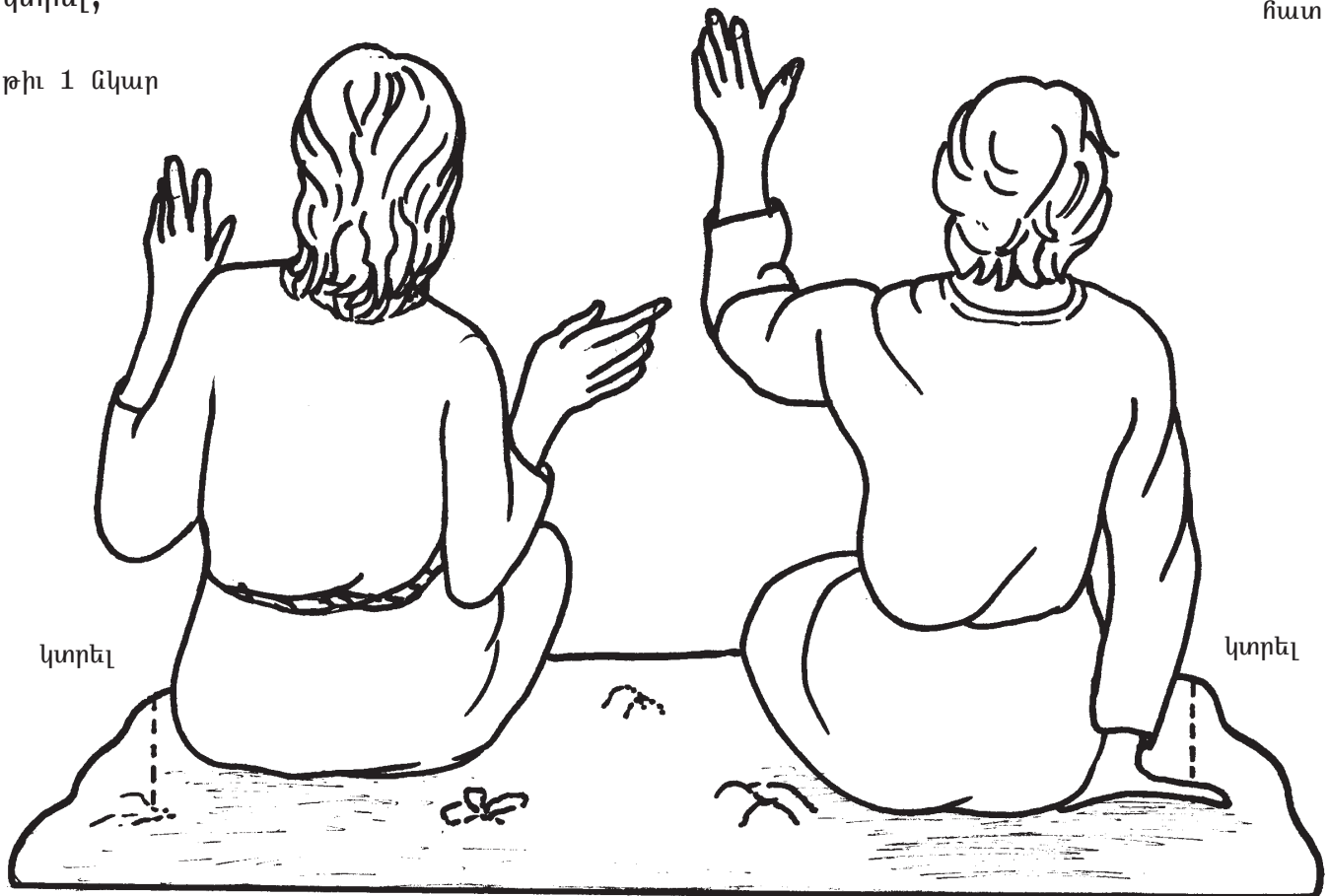
-Ապա նկարին երկու կողմերը գտնուող գծիկները կտրել մինչեւ նշանակուած տեղերը եւ յենարանները անցընել:

-Հետեւեալ ձեւով դասաւորել՝
թիւ 2 նկարը թիւ 3 նկարին առջեւ դնել եւ թիւ 1 նկարը թիւ 2 նկարին առջեւ դնել:

կտրել

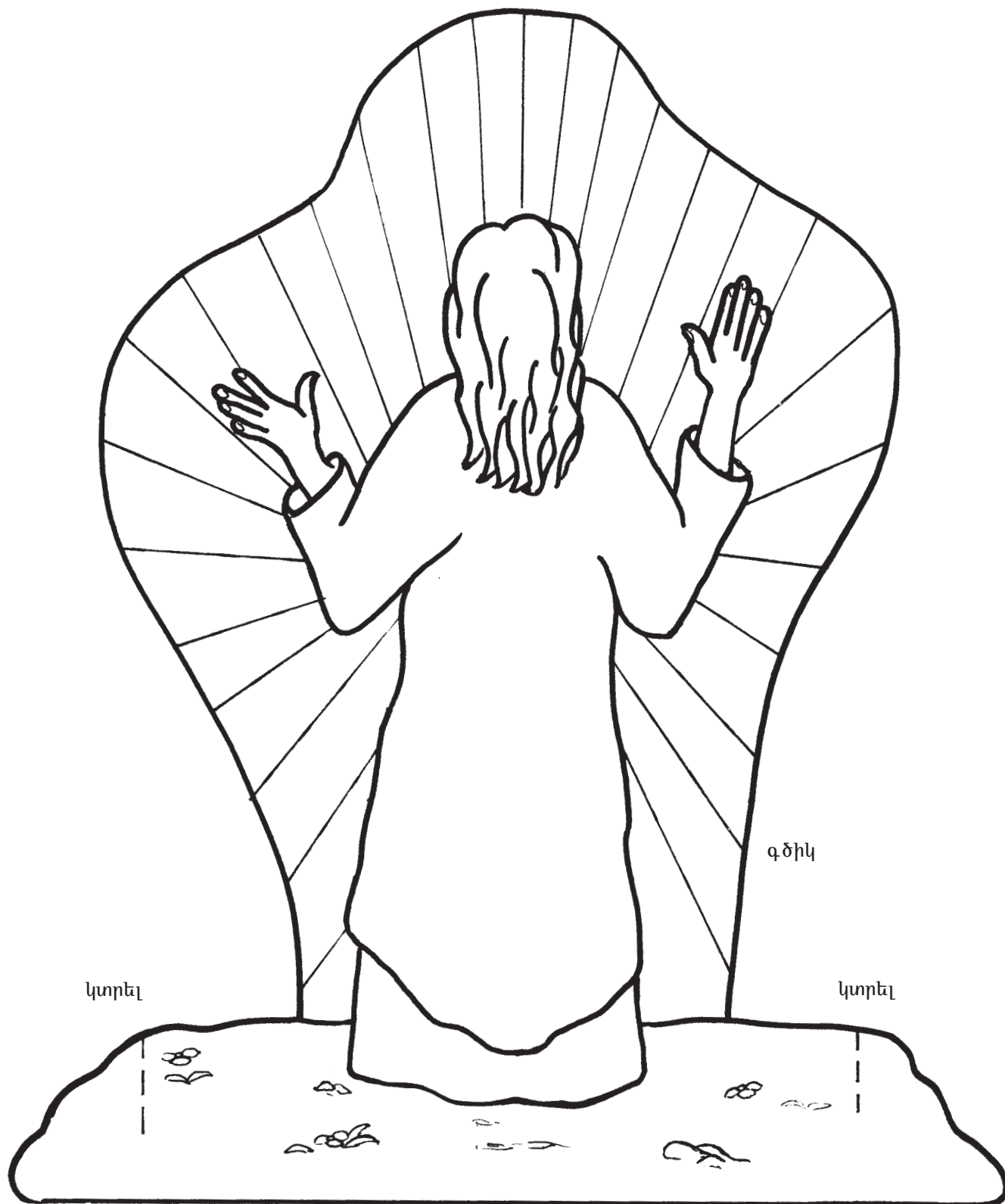
յենարան 6
հատ

յենարան

թիւ 2 նկար

Յիսուս

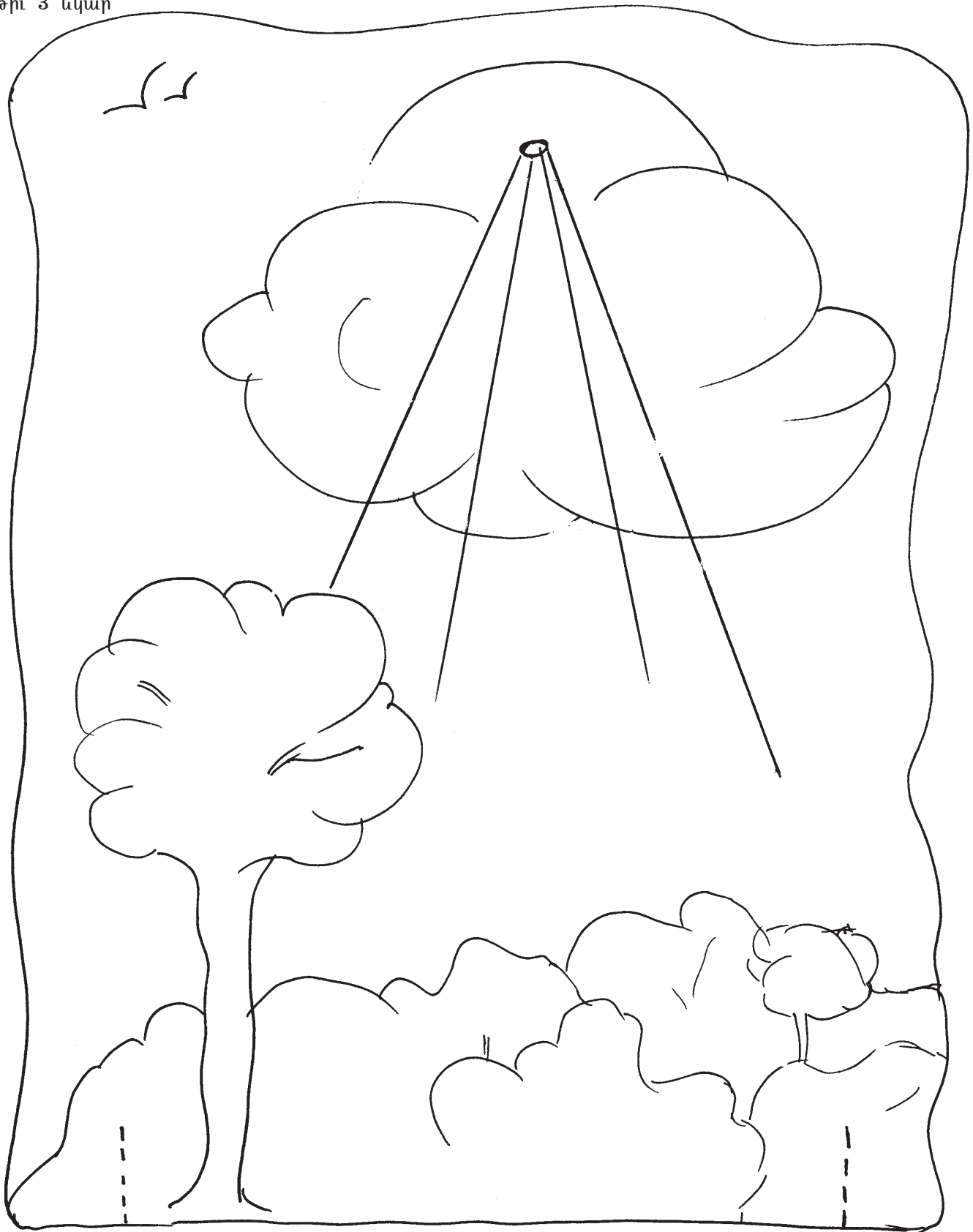
գծիկ

կտրել

կտրել

յեւարան

թիւ 3 նկար

կտրել

կտրել

Վերափոխումն Սուրբ Աստուածածնի

Աստուածածինի նուիրուած օրը կը տօնուի Օգոստոս 12-17 օրերուն մէջ հանդիպող Կիրակին: Տիրամօր վախճանումին կամ վերափոխումին տօնն է:

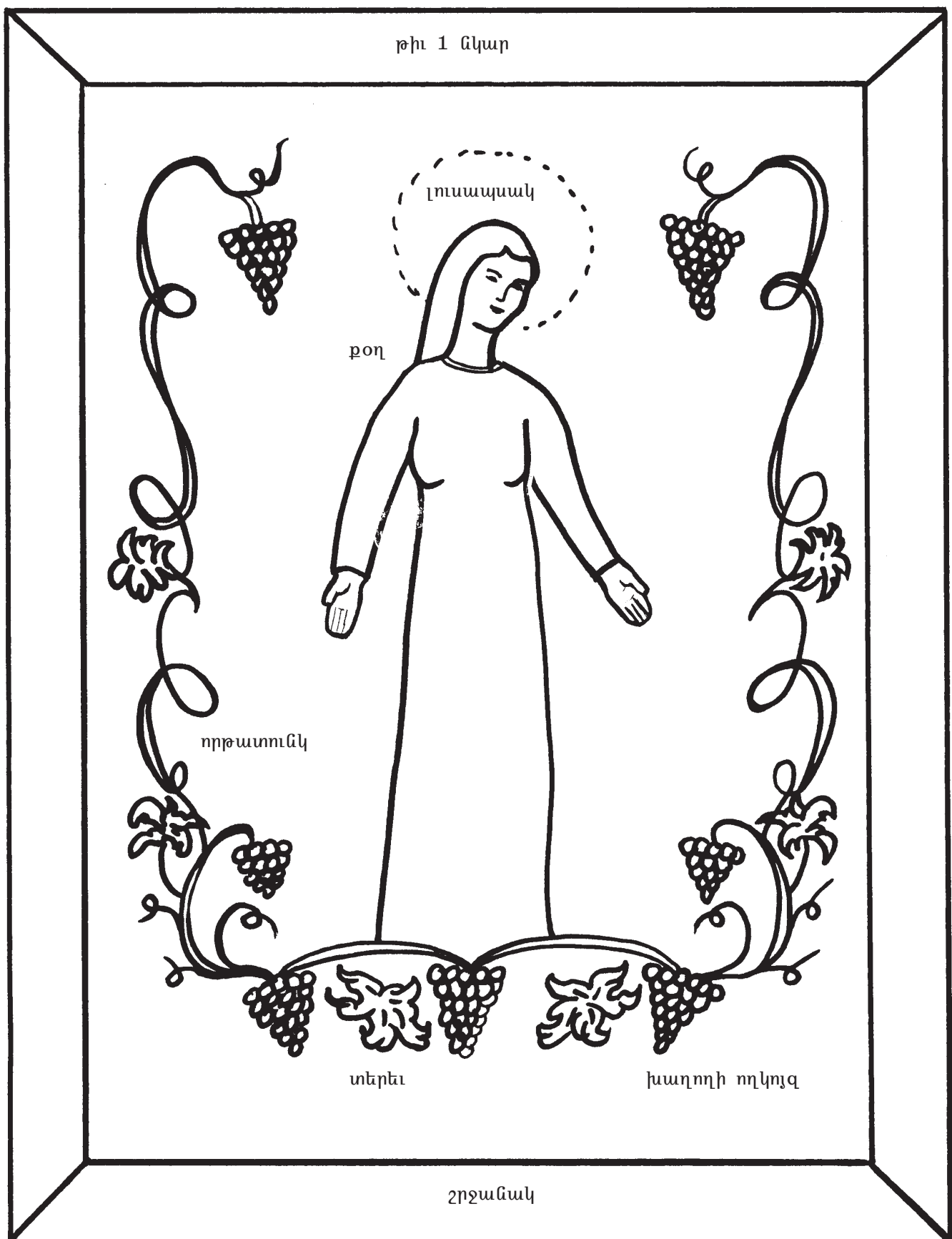
Սուրբ Կոյսը 15 տարիներ Երուսաղէմ ապրելէ ետք, կնքեց իր մահկանացուն: Բոլոր առաքեալները, բացի Բարթողիմէոսէ, որ բացակայ էր այդ ատեն, մեծ հանդիսութեամբ եւ ջահալոյց թափօրով կատարեցին յուղարկաւորութիւնը եւ թաղեցին զայն Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ: Իր թաղումէն ետք, երեք օր եւ երեք գիշեր հրեշտակային երգեր կը լսուին անոր գերեզմանին վրայ:

Քիչ ատենէն կը հասնի Բարթողիմէոս, որ կը փափաքի Տիրամայրը տեսնել վերջին անգամ մը: Անոր փափաքին զոհացում տալու համար, առաքեալները կը բանան գերեզմանը, ուր չեն գտներ սակայն Տիրամօր մարմինը: Կը հետեւցնեն թէ անիկա չէր մեռած, այլ քնացած էր միայն, թէ հրեշտակներու երգաբանութիւնը այդ միայն կը նշանակէր, թէ Յիսուս իր մօրը խոստացած էր արդէն երկինք փոխադրել, եւ թէ Սուրբ Կոյսին մարմնին բացակայութիւնը իր գերեզմանին մէջ՝ այդ խոստումին կատարումը միայն կրնար նշանակել:

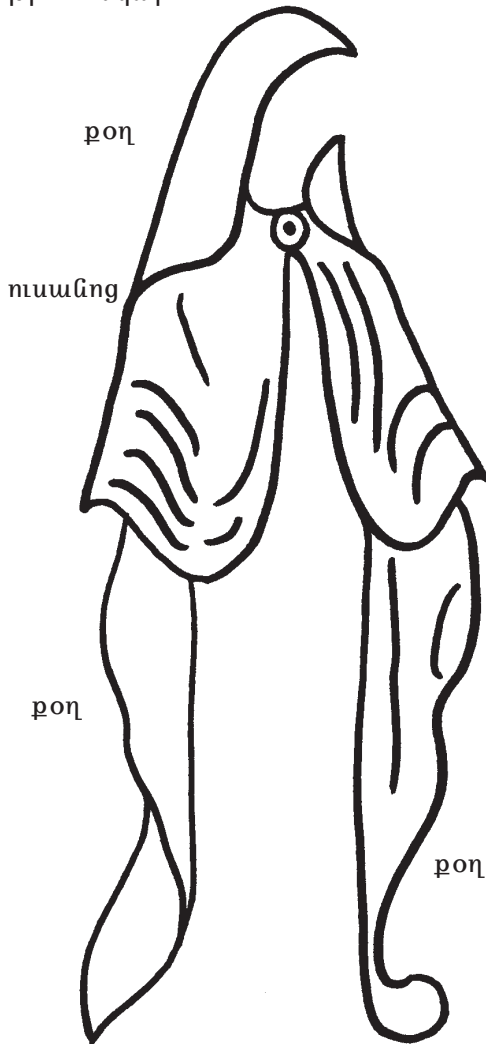
Այս է պատճառը որ աւելի Ննջում բառը կը գործածուի անոր երկրաւոր կեանքին վախճանին համար, եւ ոչ թէ Մահ բառը:

Շնորհաւորութեան օր է՝

Թագուհի, Սրբուհի, Մաքրուհի, Իսկուհի, Արեւիկ, Արփի, Արփենիկ, Աղաւնի, Գեղուհի, Գեղանոյշ, Մարգարիտ, Երանուհի, Տիրուհի, Բերկրուհի, Ազնիւ, Երջանիկ, Լուսաբեր, Լուսնթագ, Պերճուհի, Վերգինէ, Կուսինէ, Անթառամ, Արուսեակ, Մարիամ, Մարի, Մարիա, Մարինէ, Մարօ, Մարիճա, Մայրանոյշ անունները ունեցողներուն:

թիւ 2 նկար

Չեռարուեստ

Սեդա Եսարու-Չագուկ

Աստուածածին

- Գունաւորել թիւ 1 նկարին շրջանակը, սրճագոյն ներկ գործածելով
- Կանաչ բուրդէ թել գործածել որթատունկը շինելու համար,
- Նկարին որթատունկին վրայ խէժ դնել եւ կանաչ թելով ծածկել,
- Խաղողի ողկոյզներուն համար ուլունքներ գործածել
- Ողկոյզներուն վրայ խէժ դնել եւ ուլունքները փակցնել քով քովի,
- Տերեւներուն վրայ խէժ դնել եւ կանաչ փայլուն փոշիով ծածկել,
- Լուսապսակին վրայ խէժ դնել եւ ոսկեգոյն փոշիով ծածկել,
- Թիւ 2 նկարին քօղին վրայ խէժ դնել եւ արծաթագոյն փոշիով ծածկել
- Թիւ 2 նկարին ուսանոցը խէժով ծածկել եւ կապոյտ փայլուն փոշիով ծածկել,
- Ապա շրջագիծէն կտրել եւ թիւ 1 նկարին վրայ փակցնել: Գլուխը քօղով ծածկել՝ երկու ձեռքերը դուրս ձգելով

Տնօրհներ

Տարին գէթ անգամ մը եկեղեցւոյ հովիւին պաշտօնն է տուները այցելել եւ Տնօրհնէքի արարողութիւն կատարել:

Տնօրհնէքի արարողութեան համար՝ մեծ ափսէի մը մէջ կը դրուին բաժակ մը ջուր, հաց, աղ եւ խնկաման մը:

Տնօրհնէքի աղօթքէն ետք, եկեղեցականը օրհնուած նշխար մը կու տայ տանտիրոջ: Այդ նշխարը կը պահուի, որպէս զի տան մէջ Աստուծոյ շուքն ու հովանին անպակաս ըլլայ:

Խաչվերաց

Խաչվերաց կը նշանակէ խաչի հանդիսաւոր կերպով վերացումը կամ բարձրացումը, որ կը տօնուի Սեպտեմբեր 11-17 օրերուն մէջ հանդիպող Կիրակին:

Պարսիկները Երուսաղէմը աւերելէ ետք Քրիստոսի Խաչը գերի տարին Պարսկաստան: Հերակլ Կայսրը (610-641) իր կարգին արշաւեց Պարսկաստան եւ վերադարձուց խաչը եւ ժողովուրդին առջեւ բարձրացուց զայն կամ վերցուց մեծ հանդիսութեամբ: Այս է Խաչվերացը:

Խաչվերացին օրը, ռեհանով զարդարուած խաչով, տեղի կ'ունենայ Թափօր-Անդաստանը:

Անդաստանի արարարողութեան ընթացքին Աստուծոյ փառք կը տրուի իր տուած բոլոր բարիքներուն համար եւ աշխարհի չորս կողմերը կ'օրհնուին մասնաւոր աղօթքներով:

Շնորհաւորութեան օր է՝

Խաչատուր, Խաչիկ, Խաչերես, Խչօ, Խէչօ, եւ Ռեհան անունները ունեցողներուն:

Մեռելոց

Ծնունդ, Զատիկ, Վարդավառ, Աստուածածին եւ Խաչվերաց աւագագոյն տօներ են, որ կը կոչուին Հինգ Տաղաւարներ: Այս տօներուն երկրորդ օրերը նուիրուած են Մեռելոց յիշատակին:

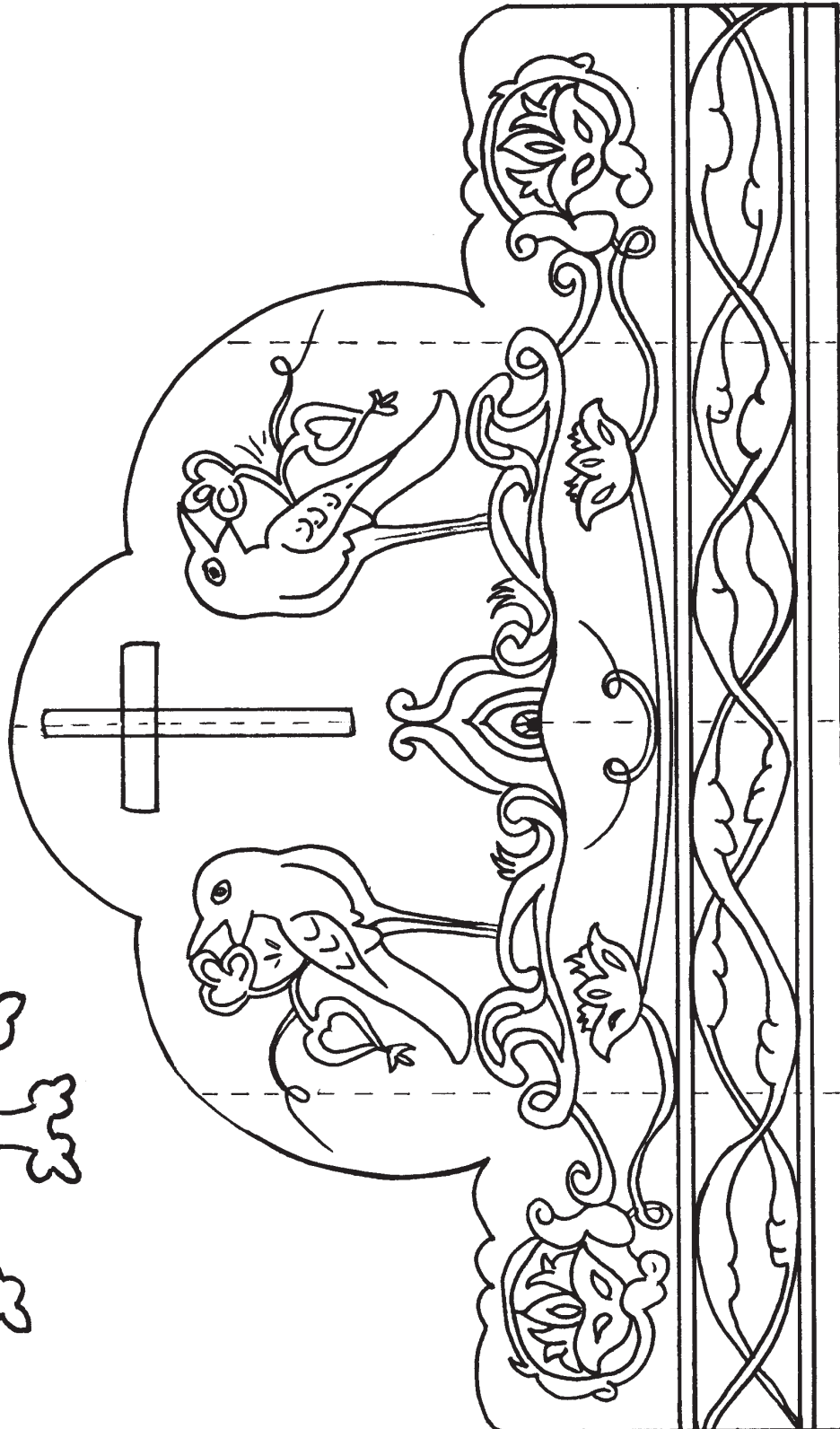
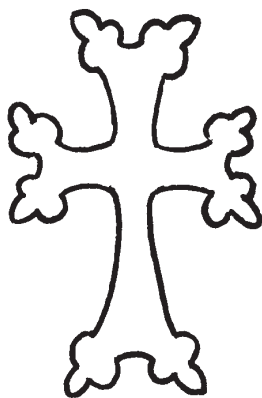
Մեռելոց օրերը սուրբ պատարագ կը մատուցուի, գերեզմանօրհնէք կը կատարուի գերեզմանոցներու մէջ, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ մէջ, պատարագէն ետք, կը կատարուի հոգեհանգստեան ընդհանուր պաշտօն:

Չեռարուեստ

Սեդա Եսարու-Չագուկ

Խաչվերաց

-10".5 x 6".5 գունա-
ւոր խաւաքարտ մը
գործածել,
-Խաւաքարտը մէջ-
տեղէն ծալել,
-Տրուած նկարը գու-
նաւորել եւ շրջագի-
ծէն կտրել,
-Ապա գծիկներէն
ծալել,
-Նկարին Ա. եւ Դ.
մասերը խաւաքար-
տին վրայ փակցնել,
-Մէջտեղի գծիկները
դէպի դուրս ցցուած
ծալել,
-Խաչին վրայ խէժ
դնել, արծաթագոյն
թուղթով ծածկել եւ
շրջագիծէն կտրել,
-Ապա արծաթագոյն
խաչը նկարին խաչին
վրայ փակցնել:

միայն այս մասը փակցնել

Դ. մաս

Գ. մաս

դէպի դուրս ծալել

Բ. մաս

միայն այս մասը փակցնել

Ա. մաս

Տօն Սրբոց Թարգմանչաց

404 Թուականին Մեսրոպ Մաշտոց հնարեց Հայերէն գիրերը: Հայերէն գիրերու գիւտէն անմիջապէս ետք դպրոցներ բացուեցան եւ նորաստեղծ գիրերը ուսուցուեցան աշակերտներուն: Այնուհետեւ Հայերը ոչ միայն շարունակեցին խօսիլ իրենց լեզուն, այլեւ՝ գրեցին ու կարդացին:

Առաջին Հայ Դպրոցի աշակերտները սկսան իրենց մայրենի լեզուով գիրքեր գրել եւ Թարգմանութիւններ կատարել: Թարգմանութիւն կատարողները կոչուեցան «Թարգմանիչներ»:

Պատմութենէն գիտենք որ Թարգմանիչներու խումբը իր մէջ կը համրէր աւելի քան 100 ընտրեալներ, որոնք 5-րդ դարու մեր ոսկեղէն երազին ականատես վկաները եւ անոր իրագործման սրբազան հեղինակները հանդիսացան:

Հայ տառերու գիւտէն առաջ, Հայաստանի եկեղեցիներուն մէջ օտար լեզուներով կը կարդացուէին աղօթքները: Մտքով ու հոգիով օտարին գերի էր մեր ժողովուրդը:

Ոսկեդարու ամենէն շքեղ գործերէն մէկն է Աստուածաշունչի Հայերէն Թարգմանութիւնը: Այս Թարգմանութիւնը, որ տեղի ունեցաւ հսկողութեամբը Սահակ Կաթողիկոսի, աւարտեցաւ 434 թուականին: Իր հարազատ եւ ճշգրիտ Թարգմանութեամբ՝ Հայերէն Աստուածաշունչը կը գրաւէ առաջին տեղը եւ օտար գիտնականները զայն կոչած են՝

«Թագունի Բոլոր Թարգմանութեանց»

Գիրերու գիւտին, աստուածաշունչի Թարգմանութեան եւ Հայ գրականութեան ծաղկումին շնորհիւ Հայոց Պատմութեան մէջ հինգերորդ դարը կոչուեցաւ՝

Ոսկեդար:

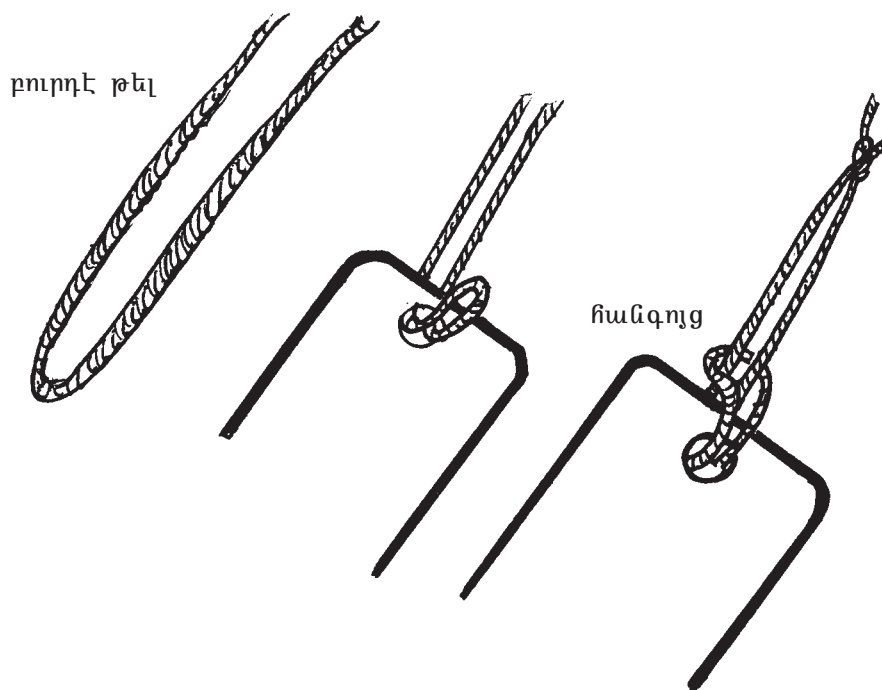

Չեռարուեստ

Սեդա Եսիրու-Չագուկ

Մեսրոպ Մաշտոց

- Տրուած գծագրութիւնը գունաւորել եւ խաւա-
քարտի մը վրայ փակցնել,
- Ծրջագիծէն կտրել,
- Թուականին վրայ գտնուող կլորակը ծակել,
- 12" բուրդէ թել մը ծակին մէջէն անցընել,
- Հանգոյց մը ընել, որպէս զի թելը էջանշանին
վրայ մնայ,
- Ապա ձեր կարդացած Հայերէն գիրքին մէջ
զետեղել:

Սիրելի ընթերցողներ,

Դո՛ւք ալ Անիին եւ Ռաֆֆիին միացեք, կարդալով
«Զարթի՛ր» թիւ 21-ը եւ
գործադրելով հոն տրուած ծրագիրը,
որպէս զի ձեր Դպրոցը «Ոսկեդար Բաժակ»ին տիրանայ:

ՈՍԿԵԴԱՐ ԲԱԺԱԿ

«ԱԶԳԱԴՐՈՇՄԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ»

- Վերջապէ՛ս, Մեր տարիքին յարմար նոր արարողութիւն մը հաստատուեցաւ Առաջնորդարանի Կրթական Կեդրոնին կողմէ,- ըսաւ Ռաֆֆի:

- Ի՞նչ է այդ արարողութեան անունը,- հարցուց Անահիտ:

- «Ազգադրոշմի Արարողութիւն», - պատասխանեց Ռաֆֆի:

- «Ազգադրոշմի Արարողութիւն», բաւական հետաքրքրական անուն մըն է՝ ազգ, դրոշմ, արարողութիւն... կրնա՞ս տեղեկութիւններ տալ,- հետաքրքրուած հարցուց Անահիտ:

- Թող Արան եւ Մարալը բացատրեն, հեռաձայնէ՛ իրենց, վստահ եմ չատ սիրով պիտի ընդառաջեն,- պատասխանեց Ռաֆֆի:

- Ինչո՞ւ համար դո՛ւն չես ուզեր բացատրել,- հարցուց Անահիտ:

- Որովհետեւ այս հանդէսը իրենք կազմակերպեցին, ես միայն մասնակցեցայ: Ե՛ւ... չա՛տ լաւ, հիմա ըսէ՛ տեսնեմ, մկրտութեանդ օրը կը յիշե՞ս,- հարցուց Ռաֆֆի:

- Ո՛չ, չեմ յիշեր. մէկ ամսու եմ եղեր, երբ մկրտուել եմ,- պատասխանեց Անահիտ:

- Մկրտութեանդ Տարեդարձը կը տօնե՞ս,- հարցուց Ռաֆֆի:

- Ծննդեան տարեդարձս կը տօնեմ, որովհետեւ թուականը գիտեմ. բայց Մկրտութեանս Տարեդարձը չեմ տօներ, որովհետեւ ոչ թուականը գիտեմ, ոչ ըսած են, եւ ոչ ալ սովորութիւն եղած է: Այս գաղափարը ուրկէ՞ ուր յղացար,- հարցուց Անահիտ:

- Ճիշդ այդ պատճառաւ է որ ես այս արարողութենէն չատ գոհ մնացի: Ես ալ Մկրտութեանս Օրը չեմ յիշեր եւ չեմ տօներ: Այս արարողութիւնը մեր տարեկիցներուն կը յիշեցնէ մեր Ազգութիւնն ու Հաւատքը, եւ մեր Ազգին ու Եկեղեցիին հանդէպ մեր ունեցած պարտականութիւնները,- ըսաւ Ռաֆֆի:

- Հետաքրքրութիւնս արթնցուցիր, երթամ հեռաձայնեմ,- ըսաւ Անահիտ եւ սենեակէն դուրս ելաւ:

Արան եւ Մարալը Անահիտը իրենց տունը հրաւիրեցին եւ նկարները ցոյց տալով ու գրութիւնները կարդալով պատմեցին եւ բացատրեցին թէ ի՞նչ է «Ազգադրոշմի Արարողութիւնը»:

«Զարթի՛ր»ի այս թիւին մէջ պիտի ներկայացնենք

«Ազգադրոշմի Արարողութիւն»ը

եւ անոր յաջորդող խրախճանքին Ճաշացուցակը:

Այս արարողութեան մասնակցելու համար, Առաջնորդարանի Հայ Դպրոցներու Կրթական Կեդրոնը մասնաւոր դասընթացք մը պատրաստած է որուն կրնան հետեւիլ 12-էն 15 տարեկան՝ հայախօս կամ ոչ-հայախօս պատանիներ:

Այս դասընթացքին մաս կը կազմեն հետեւեալ նիւթերը՝ Հայոց Պատմութիւն, Հայկական Աւանդութիւններ, Կենցաղավարութիւն, Կրօնք, Ազօթք, Դասավարժութիւն, Աստուածաշունչ, Հայերէն Լեզու, Պատարագ եւ այն բոլոր նիւթերը, որոնք օգտակար են ապագայ գիտակից եւ տիպար Հայ Քրիստոնեան պատրաստելու:

Դասընթացքի վերջաւորութեան կը պահանջուին գրաւոր եւ բերանացի քննութիւններ, որոնցմէ ետք, պատանին արժանի կը նկատուի մասնակցելու «Ազգադրոշմի Արարողութեան»:

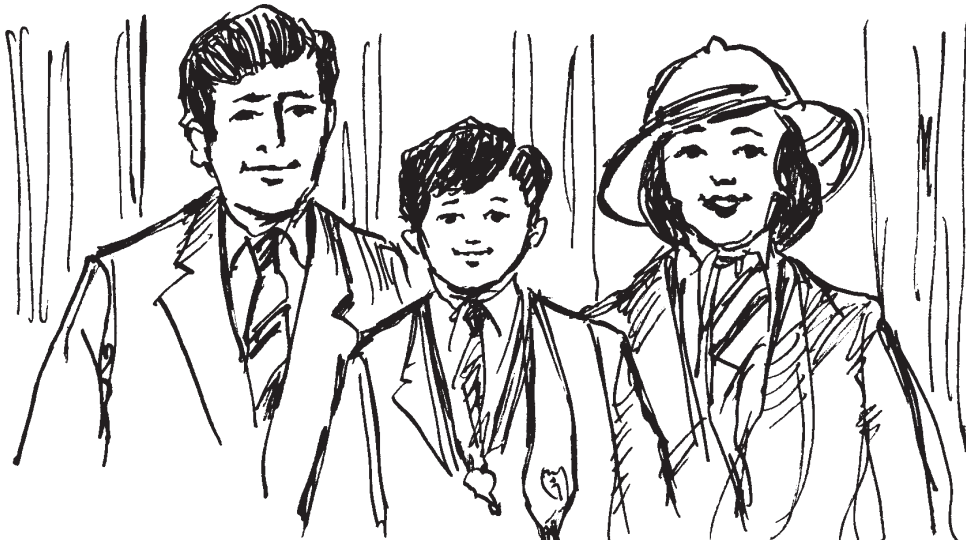

Որո՞նք կը մասնակցին սոյն արարողութեան եւ ի՞նչ կը կոչուին:

- 1- Ազգադրոշմի Արարողութեան կը մասնակցին 12-էն 15 տարեկան պարմաններ, որոնք «Ազգասան»եր կը կոչուին եւ պարմանուհիներ որոնք «Ազգասանուհի»-ներ կը կոչուին:
- 2- Իւրաքանչիւր Ազգասան-սանուհի կ'ունենայ իր «Ազգահայրն ու Ազգամայրը»:
- 3- Իւրաքանչիւր Ազգասան-սանուհի կը ստանայ ոսկի նշան մը որ կը կոչուի՝ «Ազգանշան»: Ան կը ներկայացնէ Հայաստանի քարտէսը՝ մեր հայրենիքը, մեր հողը եւ մեր պատմութիւնը յիշեցնելու համար, իսկ քարտէսին կեդրոնը, հոն ուր կը գտնուի Սուրբ Էջմիածինը, զետեղուած է խաչ մը՝ որպէս խորհրդանիշ մեր Հաւատքին:

Արարողութիւնը կը սկսի հետեւեալ ձեւով՝

- 1- Հայկական մեղմ երաժշտութիւն մը կը նուագուի:
- 2- Բացման խօսք:
- 3- Խրիմեան Ճեմարանի Ուսանող-Ուսանողուհիները զեղեցիկ ավսէներու մէջ զետեղուած վկայականները, ծաղիկները եւ ազգանշանները բռնած՝ դանդաղ քայլերով կը յառաջանան դէպի խորան եւ կը կանգնին խորանին երկու կողմերը:
- 4- Ապա Սրբազան Հայրը՝ շրջապատուած եկեղեցականներով, կ'ընդունի ազգասան-սանուհիները, որոնք սրահէն ներս մուտք կը գործեն շրջապատուած իրենց Ազգահայրերով եւ Ազգամայրերով:
- 5- Ազգահայրերն ու Ազգամայրերը կը կարդան իրենց խնդրագիրը՝

Սրբազան Հայր

Այսօր, Ուրբաթ, 10 Սեպտեմբեր 1993-ին ձեզի կը ներկայացնեմ
Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ եւ
Ազատ Անկախ Հայաստանի զաւակ եւ
Իմ Ազգասան/Սանուհիս՝

Ան իր լեզուին, հաւատքին եւ հայրենիքին հանդէպ ունեցած հետաքրքրութեան,
սիրոյն եւ գորգորանքին համար հետեւեցաւ Առաջնորդարանի Խրիմեան
Ծեմարանի դասընթացքներուն,
որպէս զի աւելի գիտակից եւ հպարտ
Հայ Քրիստոնեայ մը դառնայ:
Սրբազան Հայր, կը խնդրեմ ձեզմէ որ օրհնէք

եւ աղօթէք որ ան արժանանայ Տիրոջ շնորհներուն, որպէս զի իմ
եւ իր ծնողքին հսկողութեան ներքեւ, դառնայ Հայ Եկեղեցիի
գործօն, խղճամիտ եւ անոր աւանդութիւններուն պահապան
անդամ մը, եւ Հայ Ազգին ապագայ ինքնավստահ, քաջ,
գիտակից եւ հոգիով ու միտքով անկախ զաւակը:

- 6- Ապա իրենց ազգասան-սանուհիին ուսերուն վրայ կը գետեղեն թիկնոցը, որ կը խորհրդանշէ այն պարտականութիւնները, որոնք կը ստանձնեն իրենց ազգին գոյատեւման եւ հաւատքի զօրացման համար:
- 7- Իրենց խնդրագիրները ներկայացնելէ ետք՝ Սրբազան Հայրը կ'օրհնէ Ազգահայրերն ու Ազգամայրերը:
- 8- Ապա Ազգահայրը կը ստանայ Սրբազան Հօր Վկայագիրը, իսկ Ազգամայրը կը ստանայ Ազգասան-սանուհիին կողմէ ներկայացուած ծաղիկները:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԳԻՐ

Ազգաճայր – Ազգամայր

Որպէս Առաջնորդ Ամերիկայի Հայոց Արեւելեան Թեմի,

Կը Գնահատենք Ձեր Ստանձնած Դժուարին Եւ

Սակայն Ազգօգուտ Գործը:

Կ'օրհնենք Ձեզ Եւ Կ'աղօթենք Որ Դուք

Նուիրումով Եւ Համոզումով Դաստիարակէք

Ձեր Խնամքին Յանձնուած Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ

Այս Անդամը, Որպէս Զի Ան Ըլլայ

Հայ Ազգին Գիտակից, Ինքնավստահ, Քաջ Եւ Հպարտ Զաւակը:

Սիրոյ Ողջունի,

Առաջնորդ

Թուական-----Նիւ Եորք

9- Ապա Ազգահայրն ու Ազգամայրը իրենց տեղերը կը գրաւեն:

10- Ազգասան-սանուհիները կ'արտասանեն «Հաւատոյ Հանգանակ»ը:

ՀԱՆԳԱՆԱԿ ՀԱՒԱՏՈՅ

Հաւատամք ի մի Աստուած, ի Հայրն ամենակալ,
 յարարիչն երկնի եւ երկրի, երեւելեաց եւ աներեւոյթից:
 Եւ ի մի Տէր Յիսուս Քրիստոս, յՈրդին Աստուծոյ,
 ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ՝ միածին, այսինքն լիութենէ Հօր:
 Աստուած յԱստուծոյ, լոյս ի լուսոյ,
 Աստուած ճշմարիտ յԱստուծոյ ճշմարտէ,
 ծնունդ եւ ոչ արարած. նոյն ինքն ի բնութենէ Հօր,
 որով ամենայն ինչ եղեւ յերկինս եւ ի վերայ երկրի, երեւելիք եւ աներեւոյթք:
 Որ յաղագս մեր՝ մարդկան եւ վասն մերոյ փրկութեան իջեալ ի յերկնից
 մարմնացաւ, մարդացաւ, ծնաւ կատարելապէս ի Մարիամայ սրբոյ կուսէն
 Հոգւովն Սրբով: Որով էառ մարմին, հոգի եւ միտ եւ զամենայն որ ինչ է
 ի մարդ, ճշմարտապէս եւ ոչ կարծեօք:
 Զարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ, յերրորդ ատուր յարուցեալ.
 ելեալ ի յերկինս նովին մարմնովն նստաւ ընդ աջմէ Հօր:
 Գալոց է նովին մարմնովն
 եւ փառօք Հօր ի դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս
 որոյ թագաւորութեանն ոչ գոյ վախճան:
 Հաւատամք եւ ի Սուրբ Հոգին յանեղն եւ ի կատարեալն
 որ խօսեցաւ յօրէնս եւ ի մարգարէս եւ յԱւետարանս:
 Որ էջն ի Յորդանան քարոզեաց յառաքեալսն եւ բնակեցաւ ի սուրբսն:
 Հաւատամք եւ ի մի միայն ընդհանրական եւ առաքելական Սուրբ Եկեղեցի: Ի
 մի մկրտութիւն, յապաշխարութիւն՝ ի քաւութիւն եւ ի թողութիւն մեղաց:
 Ի յարութիւն մեռելոց. ի դատաստանն յաիտենից հոգւոց եւ մարմնոց.
 յարքայութիւնն երկնից եւ ի կեանսն յաիտենականսն.
 Ամէն:

- 11- Հանդիսավարը կը շարունակէ արարողութիւնը՝ կարգալով «Ազգաբանեան», որուն միջոցաւ ազգասան-սանուհիներուն կը յիշեցնէ թէ ինչպիսի ազգի մը կը պատկանին:

ԱԶԳԱԲԱՆԵԱՅ

Դուք կը Պատկանիք

- 1- Ազգի մը, որ ունի հայրենիք մը՝ Ազատ ու Անկախ Հայաստան, որ օրէ օր կը ծաղկի ու կը շէնցնայ Արարատի շուքին տակ եւ Սարտարապատի շունչով:
- 2- Ազգի մը, որ խելացի, աշխատասէր, եկեղեցասէր, ազգասէր եւ շինարար է:
- 3- Ազգի մը, որ 301 թուականին, առաջինը եղաւ ընդունելու քրիստոնէութիւնը որպէս պետական կրօնք:
- 4- Ազգի մը, որուն առաջին եկեղեցին՝ Սուրբ Էջմիածինը, կառուցուեցաւ 303 թուականին, որ տակաւին կանգուն է եւ բարոյական ու հոգեկան կեդրոնն է համայն հայութեան:
- 5- Ազգի մը, որ Մեսրոպ Մաշտոցի շնորհիւ, 404 թուականին ունեցաւ իր ինքնուրոյն Գիրերը, Մշակոյթը եւ Ոսկեդարը:
- 6- Ազգի մը, որ 451 թուականին Վարդան Մամիկոնեանի գլխաւորութեամբ պատերազմեցաւ պաշտպանելու համար իր Կրօնքն ու Հայրենիքը:
- 7- Ազգի մը, որ ունեցած է Մեծն Տիգրանի նման թագաւորներ, որոնք իշխած են թէ՛ Հայաստանի եւ թէ՛ օտար պետութիւններու վրայ, եւ որ 10,000 տարիներէ ի վեր արուեստի սքանչելի գործեր կը ստեղծէ եւ գիտութեան մէջ կը մրցի մեծ պետութիւններու հետ:
- 8- Ազգի մը, որուն անդամները 1915-ի Մեծ Եղեռնին նահատակուեցան որպէս զի մենք ապրինք որպէս Մարդ, որպէս Հայ, եւ որպէս Քրիստոնեայ:
- 9- Ազգի մը, որուն համար ընտանիքը սրբութիւն եղած է:
- 10- Ազգի մը, որ ունի բարոյական բարձր սկզբունքներ:

12- Ապա Ազգասան-սանուհիները կ'արտասանեն իրենց ուխտը.

ՈՒՒՏ

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ.

Կ'ուխտեմ եւ կը յայտարարեմ թէ

Ե՛մ եւ պիտի մնամ հաւատարիմ զաւակը
Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցիին, որ մէկ անդամն է Քրիստոնէական
ընդհանուր Եկեղեցիին, եւ զոր հիմնեցին
Թադէոս ու Բարթողիմէոս Առաքեալները:

Պիտի հպատակիմ եւ պիտի հետեւիմ Մաշր Եկեղեցիիս եւ անոր
Սրբազան Հայրապետներուն

դաւանանքին, կանոններուն եւ պատուէրներուն:

Կարողութեանս առաւելագոյն չափով պիտի պաշտպանեմ

Ազգիս եւ Եկեղեցիիս պատին ու միութիւնը:

Իմ մասնակցութիւնս պիտի բերեմ

Իմ ժողովուրդիս եւ Հայրենիքիս յառաջդիմութեան ու վերելքին:

Պիտի ըլլամ հաւատարիմ քաղաքացին բնակած երկրիս

եւ պիտի սատարեմ անոր բազաւանդումին:

Պատրաստ պիտի ըլլամ անձնական շահս եւ փառքս զոհելու

Եկեղեցիիս, Ազգիս եւ Մարդկութեան ծառայութեան եւ

Աստուծոյ փառքին համար:

- 13- Ուխտէն անմիջապէս ետք, Սրբազան Հայրը կ'օրհնէ իւրաքանչիւր Ազգասան-
սանուհին եւ անոր վիզէն կ'անցընէ ազգանշանը,
14- եւ Վկայագիրները յանձնելէ ետք, կը սկսի արարողութիւնը:

ԿԱՆՈՆ

Օրհնելոյ Զնորահաս Պատանիս

Մանկունք ըզտէր օրհնեցէք,
որոյ անունն որ էն,
եւ միշտ եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ:
Ծագմամբ լուսոյ զարդարեաց զազգըս մարդկան
թագաւորը Քրիստոս
եւ միշտ եղիցի անուն Տեառն Օրհնեալ:
Որդիք լուսոյ տուք ըզփառըս
Հօրն Լուսոյ, Որդւոյն Միածնի
եւ Սուրբ Հոգւոյն յաւիտեանս.

Ամէն

Ալէլուիա Ալէլուիա.

Օրհնեցէք մանկունք զՏէր եւ օրհնեցէք զանուն Տեառն:

Ալէլուիա Օրթի:

Խաղաղութիւն ամենեցուն:

Եւ ընդ հոգւոյդ քում: Երկիւղածութեամբ լուարուք:

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի, որ ըստ Մատթէոսի:

Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր:

Պաշտօնումէ: Ասէ Աստուած:

Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս ասէ.

Ո՞չ ապաքէն երկու ճնճողուք դանգի միոջ վաճառին,
 եւ մի ի նոցանէ յերկիր ոչ անկցի առանց Հօր ձերոյ:
 Այլ ձեր եւ ամենայն իսկ հեր գլխոյ թուեալ է,
 եւ արդ՝ մի՛ երկնչիցիք,
 զի լաւ էք քան զբազում ճնճողուս:
 Ամենայն որ խոստովանեսցի յիս առաջի մարդկան,
 խոստովանեսցի եւ ես զնմանէ առաջի Հօր իմոյ որ յերկինսն է:

Աղօթք

Զքեզ աղաչեմք Տէր Աստուած փրկութեան մերոյ,
 որպէս օրհնեցեր Տրդատ թագաւորն
 ձեռամբ Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի
 նոյնպէս օրհնեա՛ր պատանիս զայս
 ձեռամբ անարժանութեանս իմոյ,
 եւ տպաւորեա՛ր ի սմա զՀոգիդ քո սուրբ.
 որպէս զի յառաջանալով հասակաւ՝
 լի աւուրբք՝ եւ ալեօք ծերութեան
 վայելեսցէ ի բարութեան քում:
 Եւ քեզ յամենայնի փառք եւ իշխանութիւն,
 այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից.

Ամէն:

Օրհնեսցի եւ պահպանեսցի

*ծառայն,
յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ:*

Աղօթք

Եւ վասն Սուրբ Խաչի
քո պատուականի
Տէր ընկալ զաղաչանս մեր
եւ կեցո՛ր զմեզ:

Քարոզ

Սուրբ Խաչիւս աղաչեսցուք
զՏէր զի սովաւ փրկեսցէ
զմեզ ի մեղաց
եւ կեցուցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ:
Ամենակալ Տէր Աստուած մեր,
կեցո՛ր եւ ողորմեա՛:

15- Առաջնորդը կ'աղօթէ:

Աղօթք

Պահպանիչ եւ յոյս հաւատացելոց
 Քրիստոս Աստուած մեր,
 պահեա՛ ընդ հովանեաւ
 սուրբ եւ պատուական խաչիդ քով ի խաղաղութեան
 փրկեա՛ յերեւելի եւ յաներեւոյթ թշնամոյն.
 արժանաւորեա՛ գոհութեամբ փառաւորել զքեզ
 ընդ Հօր եւ ընդ Հոգւոյդ Սրբոյ,
 այժմ եւ միշտ
 եւ յաիտեանս յաիտենից.

Ամէն:

Օրհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս.

Ամէն:

16- Աղօթքէն անմիջապէս ետք ազգասան-սանուհիները կ'իսաբերուր կը շարունին, Սրբազան Հօր Պատգամը մտիկ ընելու:

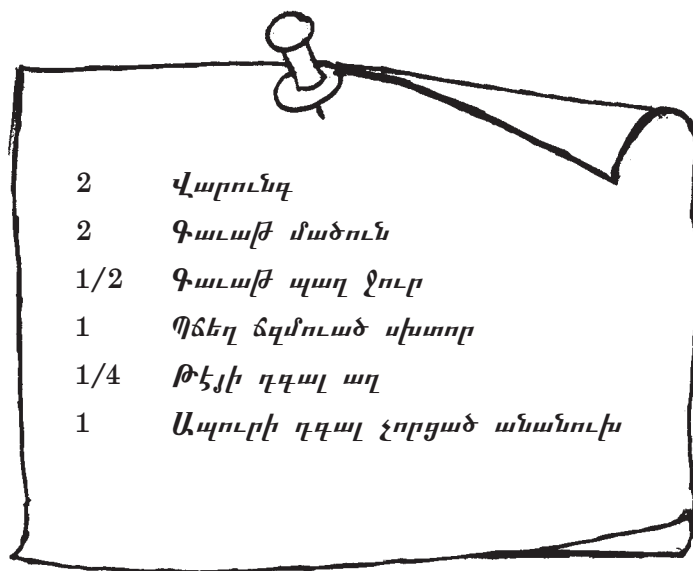
17- Արարողութիւնը կը վերջանայ «Հայր Մեր»ի երգեցողութեամբ, որուն կը մասնակցին բոլոր ներկաները:

Հայր մեր որ յերկինս ես,
Սուրբ եղիցի անուն քո.
Եկեացէ արքայութիւն քո.
Եղիցին կամք քո
Որպէս յերկինս եւ յերկրի:
Զհաց մեր հանապազորդ
Տո՛ւր մեզ այսօր
Եւ թող մեզ զպարտիս մեր
Որպէս եւ մեք
Թողումք մերոց պարտապանաց.
Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն
Այլ փրկեա՛ ի չարէ:
Զի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն
Եւ փառք յաւիտեանս.
Ամէն:

- Ա - Բ - Գ -

Այս պատմական արարողութեան կը յաջորդէ խրախճանք մը, որուն ընթացքին կը ներկայացուին Հայկական երգեր ու պարեր:
Այդ խրախճանքին պատրաստուած ուտելիքներուն «Ծաշացուցակը»
ձեզի կը տրուի, որպէս զի դուք ալ ձեր հիւրերը պատուէք
Հայկական Ծաշեր հրամցնելով:

Ջաւարաղցան

1.- Ջաւարը ամանի մը մէջ պարպել եւ պաղ ջուրով խառնելէ ետք, մէկ ժամ սառնարանը դնել:

2.- Սառնարանէն հանելէ ետք, աւելցնել ազատքեղը, սոխը, անանուխը, լոլիկը, լիմոնը, սեւ պղպեղը եւ կար-

ԱԽՈՐԺԱԲԵՐ

Վարունգապուր

1.- Վարունգները լուալ եւ կեղուել: Ապա երկայնքին չորս մասի բաժնել եւ կտրել: Ապա մանր-մանր լայնքին կտրել:

2.- Ջուրը մածուկին մէջ կամաց-կամաց աւելցնել եւ խառնել, մինչեւ որ մածուկը ջուրին մէջ լաւ մը լուծուի: Աւելցնել վարունգը, սխտորը, աղը եւ անանուխը եւ լաւ մը խառնելէ ետք, սառնարանը դնել:

3.- Սառնարանէն հանել եւ լաւ մը խառնելէ ետք, պնակներուն մէջ դնել: Քիչ մը սառ աւելցնելէ ետք՝ հրամցնել:

Armenian Cooking Today

By Alice Antreassian

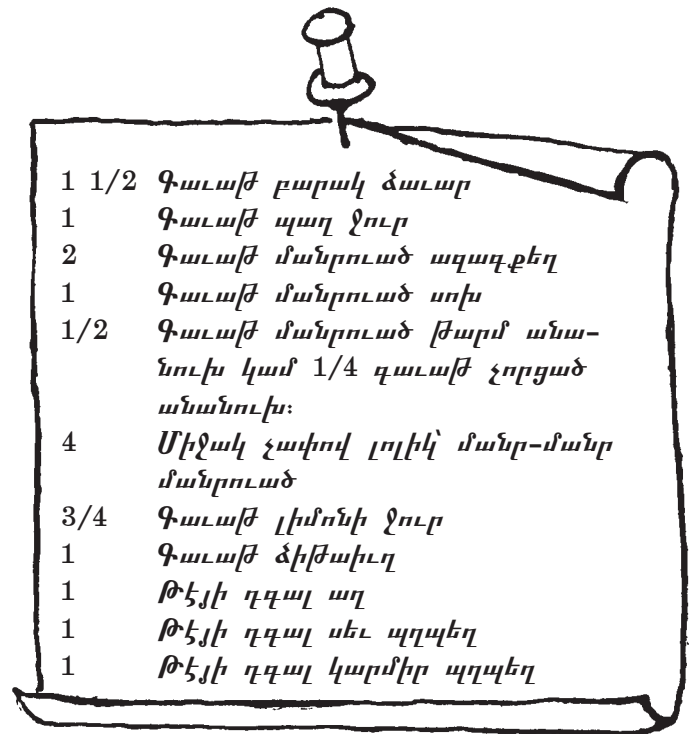
միր պղպեղը: Լաւ մը խառնելէ ետք,
մէկ ժամ սառնարանը դնել:

3.- Հրամցնելէ առաջ, խառնել ձաւա-
րաղցանը եւ աւելցնել ձիթաիւղը: Կա-
րելի է խորունկ ամանի մը մէջ, հազա-
րով զարդարուած հրամցնել կամ պղզ-
տիկ ամաններու մէջ հազարի տերեւ-
ներու վրայ՝ ազատքեղով զարդարուած
հրամցնել:

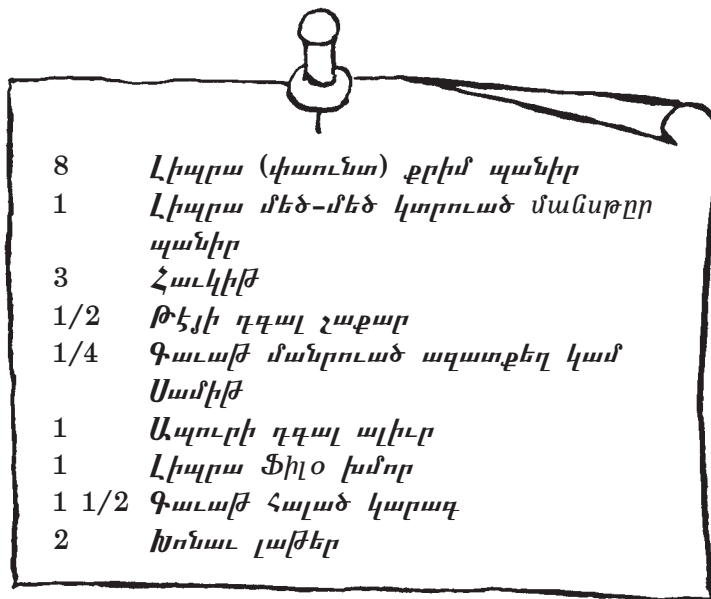
Classic Armenian Recipes: Cooking Without Meat

Alice Antreassian

Mariam Jebejian

Պանիրով Ծալիկ

1.- Պնակի մը մէջ՝ պատառաքաղով
խառնել պանիրները, հաւկիթը, ազապ-
քեղը եւ ալիւրը:

2.- Խմորը թուղթէն հանել եւ խոնաւ լաթին վրայ զետեղել, ապա երկրորդ խոնաւ լաթով ալ խմորը ծածկել:

3.- Խմորի թերթիկ մը առնել, սեղանին վրայ դնել, ապա վրձինով հալած կարագը թերթիկին վրայ ամբողջութեամբ քսել:

4.- Թերթիկը կէսէն եւ երկայնքին ծալել:

5.- Թերթիկին վարի անկիւնը եւ ճիշդ մէջտեղը պատրաստուած միջուկէն մէկ դգալ դնել եւ թերթիկին երկու

կողմերը վրայ-վրայի բերել, ծալել եւ միջուկը ծածկել:

6.- Եռանկիւնաձեւ ծալել վարէն վեր: Ապա զետեղել կարագով ծածկուած փուռի ափսէին վրայ, եւ ծալիկին վրայ կարագ քսել:

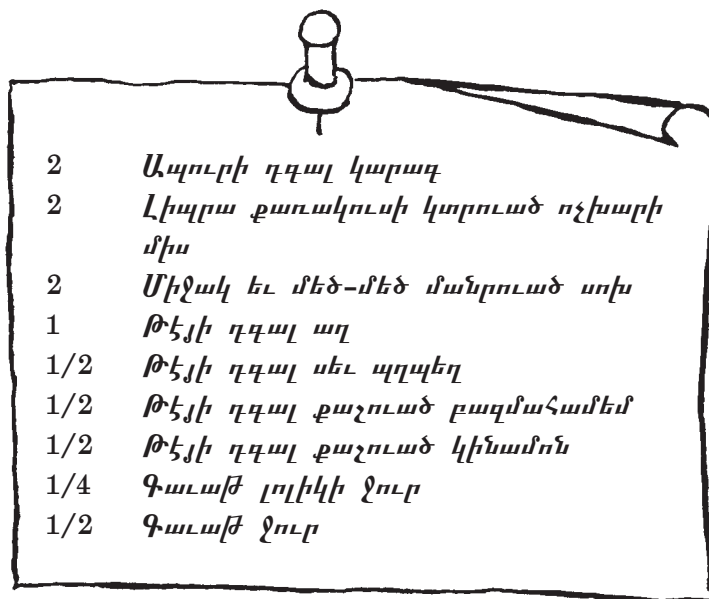
7.- 375 աստիճան փուռին մէջ եփել 20-էն 25 վայրկեան եւ կամ մինչեւ որ ծալիկը վարդագոյն դառնայ: Ապա փուռէն հանել եւ տաք տաք հրամցնել:

Armenian Cooking Today

By Alice Antreassian

ՃԱՇ

Սանախորոված

1.- Մեծ տապակի մը մէջ կարագը հալեցնել, ապա աւելցնել միսը եւ 10 վայրկեան եփել, մինչեւ որ միսին ամէն կողմը կարմրի: Ապա միսի կըտորները տապակին շուրջը տարածել եւ կեդրոնը աւելցնել սոխերը եւ տապկել: Ապա միսերը սոխերուն վրայ տեղաւորել եւ տապկել:

2.- Աւելցնել համեմները եւ խառնել: Աւելցնել լոլիկի ջուրը՝ քիչ մը ջուրով խառնելէ ետք: Կափարիչը գոցել եւ 1 ժամ եւ 30 վայրկեան կամ մինչեւ որ միսը կակուղնայ, թեթեւ կը-

ըսկի վրայ եփել, մերթ ընդ մերթ խառնելով: Երբ տեսնէք որ ջուրը քաշ-
լած է եւ միսը չէ եփած, քիչ մը ջուր
աւելցնել եւ եփել:

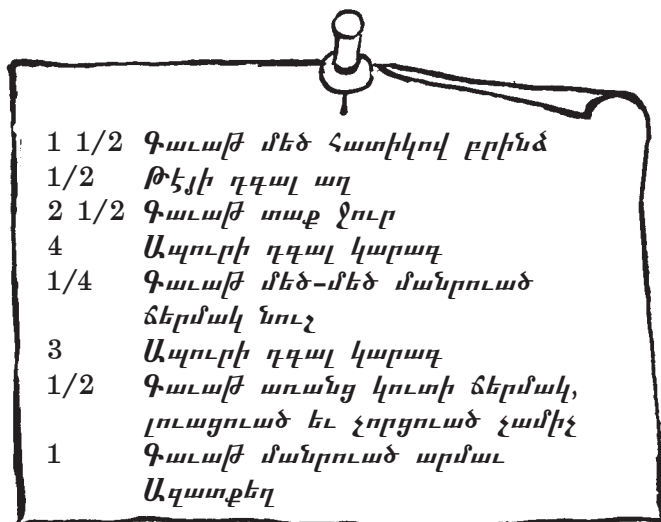
3.- Բրինձի եղինձով հրամցնել:

Armenian Cooking Today

By Alice Antreassian

Հարսանեկան Եղինձ

1.- 2/4 կաթսայի մը մէջ 4 ապուրի
դգալ կարագը հալեցնել: Ապա աւելցնել
բրինձը եւ քիչ մը խարկելէ ետք աւել-
ցնել աղը եւ ջուրը:

2.- Եռացնել, ապա կրակին աստիճանը
իջեցնել, կաթսային կափարիչը գոցել եւ
սպասել որ 15 վայրկեան կամաց եփի,
կամ մինչեւ որ բրինձը կակուղնայ եւ
ջուրը քաշուի: Կափարիչը բանալ, լա-
թով ծածկել եւ 10 վայրկեան սպասել:

3.- 3 ապուրի դգալ կարագը հալեցնել
տապակի մը մէջ: Աւելցնել նուշերը եւ
անդադար խառնելով խարկել, մինչեւ
որ քիչ մը կարմրի: Աւելցնել արմաւ-
ները եւ չամիչները: Խառնել եւ 5
վայրկեան ցած կրակի վրայ եփել, մին-
չեւ որ ամբողջութեամբ տաքնայ եւ
կակուղնայ:

4.- Եղինձը ուշադրութեամբ խառնել, ապա մեծ պնակի մը մէջ պարպել եւ տապակի բաղադրութիւններով եղինձը ամբողջութեամբ զարդարել:

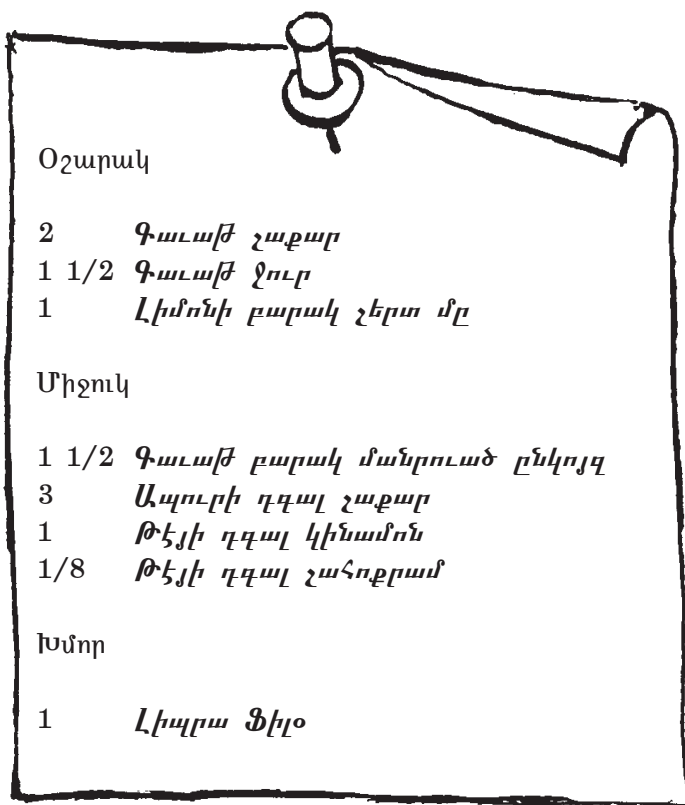
Classic Armenian Recipes: Cooking Without Meat

Alice Antreassian

Mariam Jebejian

ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ

Թերթաւուշ

1.- Շաքարը եւ ջուրը 10 վայրկեան կամաց-կամաց եփել, ապա վերջին մի քանի վայրկեաններուն լիմոնի շերտը աւելցնել: Կրակը մարել, լիմոնի շերտը հանել եւ սպասել որ պաղի:

2.- Զատ պնակի մը մէջ խառնել ընկոյզը, շաքարը, կինամոնը եւ շահոքրամը եւ մէկ կողմ դնել:

3.- Պատրաստել կարագով ծածկուած 9x12 փուռի ափսէն: Խմորը ծրարէն հանել եւ ափսէին չափով կէսէն կտրել: Մնացեալ կէսը թափանցիկ թուղթին մէջ պահել որպէս զի խմորը չչորնայ: Թերթիկները մէկիկ-մէկիկ եւ արագ-արագ կարագով ծածկել եւ ափսէին մէջ զետեղել: Ամէն 5 թերթիկին, 6 թերթիկներ հովահարի նման ծալել եւ

ափսէին մէջի խմորը ծածկել։ Ապա կարագը անոնց վրայ կամաց-կամաց թափել։

4.- Ընկոյզը խմորին վրայ պարպել եւ հաւասարապէս ծածկել։ Ապա մնացեալ խմորը աւելցնել՝ իւրաքանչիւր թերթիկ կարագով ծածկելէ ետք։ Վերջին քանի մը թերթիկներուն վրայ առատ կարագ դնել եւ մնացեալ կարագը պահել։

5.- Կտրելը դիւրացնելու համար, ափսէն 30 վայրկեան սառնարանին մէջ դնել, կամ 10 վայրկեան սառնարանին մէջ։ Ապա ափսէն հանել եւ սուր դանակով մը խմորեղէնը շեղանկիւն կըտրել։

6.- 400 աստիճան տաքցած փուռին

մէջ 15էն 20 վայրկեան եփել։ Ապա ափսէն դուրս քաշել եւ աւելցած տաք կարագը իւրաքանչիւր շեղանկիւնին վրայ դնել։ Ապա աստիճանը իջեցնել 350ի եւ 60էն 75 վայրկեան եւս եփել մինչեւ որ թերթանուշը թեթեւ մը կարմրի։

7.- Թերթանուշը փուռէն հանել։ 5 վայրկեան ետք, շաքարի օշարակը իւրաքանչիւր շեղանկիւնին վրայ դրգալով դնել։ Կրկնել մինչեւ որ օշարակին մեծ մասը գործածուի։ Մնացեալ օշարակը պահել, հրամցնելու ժամանակ գործածուելու համար։

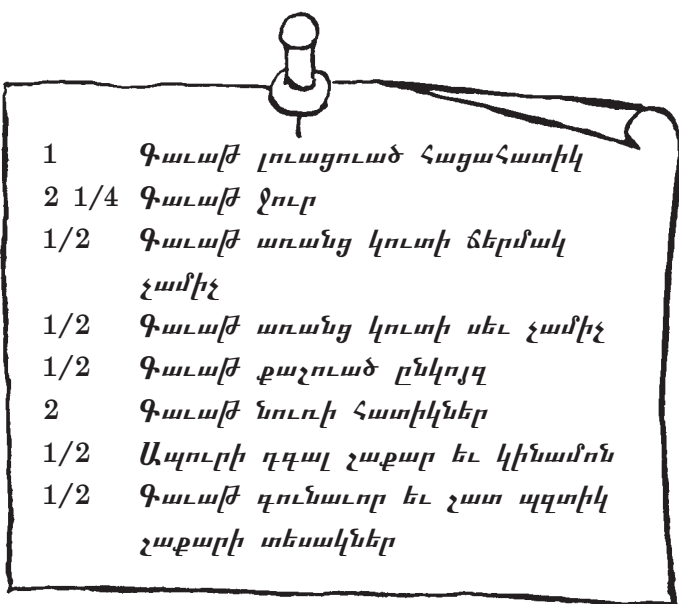
Classic Armenian Recipes: Cooking Without Meat

Alice Antreassian

Mariam Jebejian

Հատիկ

1.- Հացահատիկը կաթսայի մը մէջ դնել, ջուրով ծածկել եւ 1 ժամ պահել։ Ապա ջուրը պարպել եւ աւելցնել 2 1/4 գաւաթ ջուրը եւ մերթ ընդ մերթ խառնելով եռացնել։ Կափարիչը գոցել եւ ցած կրակի վրայ եփել 1 ժամ եւ 45 վայրկեան կամ մինչեւ որ ջուրը ամբողջութեամբ քաշէ եւ հացահատիկը կակուղնայ։ Ապա կաթսան կրակին

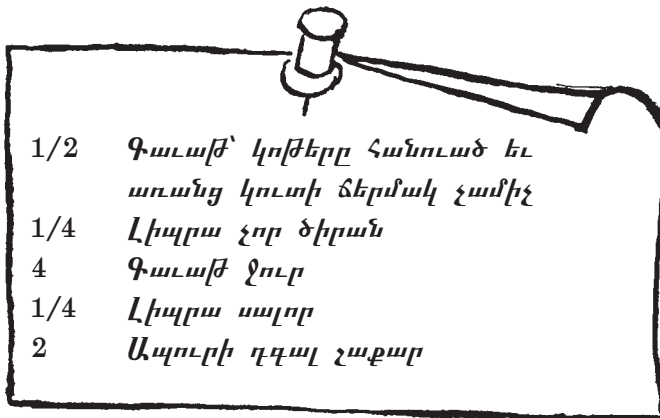
-
- 1 Գաւաթ լուացուած հացահատիկ
 - 2 1/4 Գաւաթ ջուր
 - 1/2 Գաւաթ առանց կուտի ճերմակ չամիչ
 - 1/2 Գաւաթ առանց կուտի սեւ չամիչ
 - 1/2 Գաւաթ քաշուած ընկոյզ
 - 2 Գաւաթ նուռի հատիկներ
 - 1/2 Ապուրի դգալ շաքար եւ կինամոն
 - 1/2 Գաւաթ գունաւոր եւ շատ պզտիկ շաքարի տեսակներ

վրայէն հանել եւ սպասել որ պաղի:

2.- Չամիչները գաղջ ջուրով լուալ եւ

Մրգանուշ

1.- Չամիչները եւ ծիրանները լուալ: 1 ժամ, երկու գաւաթ ջուրի մէջ ձգելէ ետք, 1 ժամ եփել: Ապա աւելցնել սալորները եւ մնացեալ 2 գաւաթ ջուրը:

2.- Կաթսայի մը մէջ դնել եւ եռացնել: Ապա կրակը իջեցնել, կափարիչը գոցել

կոթերը հանելէ ետք հացահատիկին մէջ դնել: Աւելցնել ընկոյզները, 1 գաւաթ նուռի հատիկները եւ շաքարը:

3.- Հացահատիկը պզտիկ պնակներու մէջ պարպել եւ զարդարել նուռի հատիկներով, կինամոնով եւ գունաւոր շաքարներով:

Classic Armenian Recipes: Cooking Without Meat

Alice Antreassian

Mariam Jebejian

եւ դանդաղօրէն կաթսային մէջ 1 ժամ եւ 30 վայրկեան եփել, կամ մինչեւ որ պտուղները կակուղնան: Ապա շաքարը աւելցնել, խառնել, 5 վայրկեան եփել: Համտեսել եւ հարկ եղած շաքարը աւելցնել:

3.- Պաղելէ ետք, սառնարան դնել եւ պզտիկ պնակներու մէջ՝ վրան սերով հրամցնել:

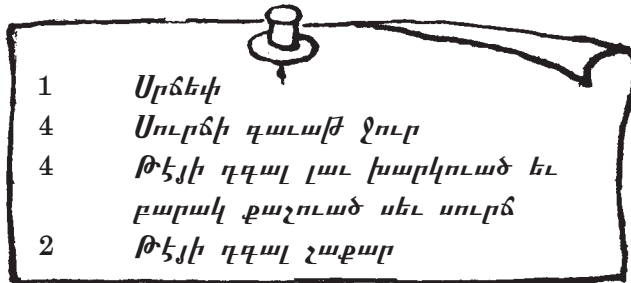

Armenian Cooking Today

By Alice Antreassian

ԽՄԻՉՔ

Հայկական Սուրճ

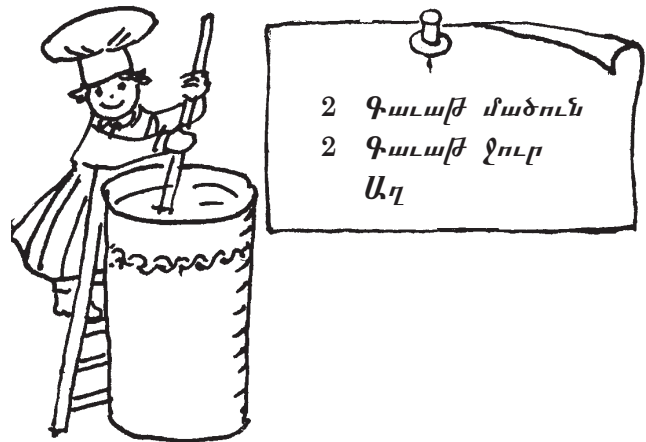

- 1.- Ջուրը սրճեփին մէջ շաքարով եռացնել
- 2.- Ապա սուրճը աւելցնել եւ լաւ մը խառնել:
- 3.- Քանի մը վայրկեան ետք երբ սուրճին երեսը կը սկսի բարձրանալ եւ փրփուրով ծածկուի, անմիջապէս սրճեփը կրակէն վերցնել եւ մէկական դգալ սուրճի փրփուրէն գալաթներուն մէջ դնել:
- 4.- Քանի մը վայրկեան եւս եռացնել:
- 5.- Ապա սուրճը գալաթներուն մէջ հաւասար չափով լեցնել եւ հրամցնել:

Classic Armenian Recipes: Cooking Without Meat

Alice Antreassian

Mariam Jebejian

Թան

- 1.- Մածունը դգալով լաւ մը զարնել
- 2.- Ապա աւելցնել ջուրը եւ խառնիչով մը լաւ մը խառնել՝ քիչ մը աղ աւելցնելէ ետք:
- 3.- Ապա սառով լեցուն բաժակներու մէջ լեցնել եւ հրամցնել:

Classic Armenian Recipes: Cooking Without Meat

Alice Antreassian

Mariam Jebejian

ԲԱՌԱՐԱՆ

DICTIONARY

Վարունգապուր	Jajekh
Ձաւարաղցան	Tabouleh
Պանիրով ծալիկ	Boereg
Սանախորոված	Tass Kebab
Եղինձ	Pilaf
Թերթանուշ	Paklava
Հացահատիկ	Wheat
Մրգանուշ	Khoshaf
Սուրճ	Coffee
Թան	Ayran
Բազմահամեմ	allspice
Շահոքրամ	cloves

«Ազգադրոշմ»ի արարողութեան ներկայ գտնուող հանդիսականներէն մին հետեւեալ թղթակցութիւնը ղրկած էր Հայկական բոլոր թերթերուն: Կարդացէ՛ք եւ դուք ալ ձեր գաղութներուն մէջ այս հանդիսութիւնը եւ ճաշկերոյթը կազմակերպեցէ՛ք, որպէս զի իւրաքանչիւր Հայ Պատանի առիթը ունենայ վերանորոգուելու եւ վերյիշելու

Հայ Քրիստոնեայ մը ըլլալու Յատկանիշներն ու Պատիւը:

Խրիմեան Ծեմարանի Ծրջանաւարտներուն Փառաւոր Հանդիսութիւնը

Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդարանի Հայ Դպրոցներու Կրթական Կեդրոնին նախաձեռնութիւնը եղող Խրիմեան Ծեմարանի շրջանաւարտներու հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 10, 1993, Ուրբաթ օր երեկոյեան, «Ուրլտ Եախտ»ի զբօսանաւերէն մէկուն վրայ, նախագահութեամբ Թեմիս կորովի Առաջնորդ Խաժակ Արք. Պարսամեանի:

Նկատի առնելով որ Շաբաթօրեայ եւ Ամէնօրեայ Հայկական վարժարաններէն շրջանաւարտ պատանիներ փափաք կը յայտնեն յաւելեալ վեց տարիներու ընթացքին շարունակելու իրենց Հայկական Կրթութիւնը, աւելի լաւ սորվելու մեր Լեզուն, Մշակոյթն ու Պատմութիւնը, Կեդրոնը ծնունդ տուաւ Խրիմեան Ծեմարանին, գլխաւորութեամբ Սիլվա Տէր Ստեփանեանին, որ Տնօրէնն է Նիւ Եորքի Առաջնորդարանի Հայ Դպրոցներու Կրթական Կեդրոնին: Հայկականութեան հետ աղերս ունեցող ազգային ծանօթ դաստիարակներ կը դասախօսեն լեզու, կրօնք, գրականութիւն,

պար, երաժշտութիւն, թատրոն: Վերջապէս, ամէն ջանք կը թափուի մեր արժէքները ծանօթացնելու մեր պարման-պարմանուհիներուն:

Սքանչելի եւ գովելի գործ մը՝ որ սկսած է Նիւ Եորքի Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարէն եւ պէտք է ընդօրինակուի հայաշատ համայնքներու կողմէ:

Առաջնորդի կողքին էին շրջանի հոգեւոր հովիւները, ծանօթ ազգայիներ, թղթակիցներ ու ծնողներ, որոնք եկած էին շնորհաւորելու Խրիմեան Ճեմարանի ընթացաւարտ 16 շրջանաւարտները:

Ճաշի սպասարկութենէն առաջ տեղի ունեցաւ «Ազգադրոշմի Արարողութիւն»ը: Ազգադրոշմ, որովհետեւ տասնվեց Հայ պատանիներ այդ օր կը դրոշմուէին Հայկական Միրտութեամբ, պահելու իրենց Հաւատքն ու Սէրը Հայութեան հանդէպ ու գործելու ազգային ոգիով, շարունակելով նախորդ սերունդին աշխատանքները:

Բացման խօսքը կատարեց Առաջնորդարանի Լուսարարապետ Օշական Վրդ. Կիւկիւլեան:

Ճեմարանի շրջանաւարտները ներկայացուց Սիլվա Տէր Ստեփանեանը: Իւրաքանչիւր շրջանաւարտ, այս արարողութեան ընթացքին ընտրած էր Ազգահայր ու Ազգամայր մը, որոնք պիտի հսկէին շրջանաւարտներու ազգային ապագայ գործունէութեանը, առաջնորդելով զանոնք հայրենասիրութեան մաքուր ոգիով:

Ազգահայրերու եւ Ազգամայրերու խնդրագիրը կարդաց Ս. Թովմաս Եկեղեցւոյ հովիւը՝ Տ. Բաբգէն Մ. Վրդ. Անուշեան: Իսկ օրհնութիւնը կատարեց Սրբոց Նահատակաց Եկեղեցւոյ հովիւը՝ Տ. Սամուէլ Վրդ. Աղոյեան:

Շնորհաւորագրերու բաշխումը կատարեց Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, իսկ ազգասաներու եւ ազգասանուհիներու Ուխտը՝ Օշական Վարդապետը: Իւրաքանչիւր ուսանողի յանձնուեցաւ ազգանշան մը:

Փակման խօսքը կատարեց Առաջնորդը: Մթնոլորտէն խանդավառուած, Վահան Թէքէեանի մէկ բանաստեղծութենէն ներշնչուած՝ «Ծովուն դիմաց ալեկոծ Գաւառահագիստ մ'է խաղաղ. ցուրտ գիշերին՝ հո'ւր եւ բոց», Սրբազանը Հայ Եկեղեցին նկատեց կեդրոնը Հայ Մշակոյթին, Լեզուին ու Հաւատքին:

Կոչ ըրաւ ան Հայկական նորաստեղծ պետութեամբ խանդավառուելու: Ի՛նչ երջանկութիւն, ըսաւ ան, Ազգային Հանդիսութիւն մը ունենալ Հայաստանի ծիլ Հանրապետութեան օրով:

Ներկաները արարողութենէն ետք վայելեցին զբօսանաւուն երթը Մենհեթընի չորս բոլորը: Ազատութեան արձանը եւ անոր շուրջ էլլիս Այլընտը, ուր ոտք կոխած էին գաւառէն եկած առաջին հայ գաղթականները: Անոնց երրորդ-չորրորդ սերուն-

դըն է ահա, որ կը սորվի մեր Մայրենին ու Հայոց Պատմութիւնը: Սքանչելի պատկեր մը կը պարզուէր դուրսը, մինչ ներսը՝ ափ մը Հայեր ամրօրէն կառչած իրենց անցեալին կը լուսաւորէին իրենց ներաշխարհը, ճառագայթներովը մեր Նոր Սերունդին:

Անմոռանալի օր մը, մանաւանդ անոր համար, որ շատ քիչ անգամ ծայրէ ի ծայր յայտագիր մը կը ներկայացուի ամբողջութեամբ Հայերէնով:

Ահա այս առիթը տուին մեզի այդ օր Խրիմեան Ճեմարանի շրջանաւարտները: Շնորհակալութիւն:

ԳԱՌՆԻ

«ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳ»

Կիլիկիոյ Թագաւորութեան հիմնադրութեան 900-րդ տարեդարձին առիթով, Հայկական բոլոր գաղութներուն մէջ, Հայ Ազգին իրագործումներուն եւ Ազգային հարստութիւններուն մասին, գիրքեր, թերթեր եւ պարբերաթերթեր հրատարակուեցան եւ քաղաքական, կրօնական, կրթական ու մշակութային ձեռնարկներ կազմակերպուեցան:

Արա, Մարալ եւ երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող Հայ պատանիներու ներկայացուցիչները մասնակցեցան Կիլիկիոյ Թագաւորներէն Լեւոն Մեծագործի պալատին մէջ կազմակերպուած «Փառատօն»ին:

Ճամբայ ելլելէ առաջ, Արա եւ Մարալ ուշադրութեամբ կարդացին «Փառատօն»ին յայտագիրը, որ կը բաղկանար ճաշկերոյթներէ, շրջապտոյտներէ, եկեղեցական արարողութիւններէ, պարահանդէսներէ, ցուցահանդէսներէ եւ նուագահանդէսներէ: Յայտագիրը կարդալէ անմիջապէս ետք, Արա եւ Մարալ իրենց ընելիքներուն ցանկը պատրաստեցին:

«Փառատօն»էն վերադարձին, Հայ պատանիներու ծնողները շնորհաւորական հազարաւոր նամակներ ստացան, իրենց զաւակներուն նիստ ու կացին համար:

Ի՞նչ ըրին Արա, Մարալ, եւ Հայ պատանիներու ներկայացուցիչները,
Եւ ինչո՞ւ համար գնահատուեցան...

«Փառատօն»ին ամբողջ տեւողութեան, Արա, Մարալ եւ Հայ պատանիները բծախնդրութեամբ գործադրեցին իրենց պատրաստած ցանկին բովանդակութիւնը:
Ի՞նչ եղաւ արդիւնքը:

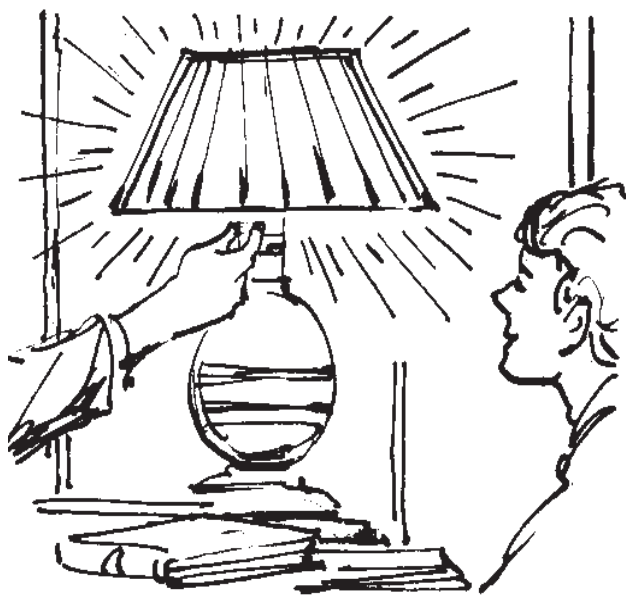
- 1- Անոնց առաջարկեցին ըլլալ «Ազնուական Դասակարգ»ի խումբին անդամ:
- 2- Ապա, ամէն շրջանակներէ հրաւերներ ստացան իրենց յայտագիրներուն մասնակցելու, ինչպէս նաեւ առաջարկներ՝ բարեկամական կապեր հաստատելու:

Ի՞նչ լաւ բան է ընկերային շրջանակներէ ընդունուիլը, սիրուիլը եւ յարգուիլը,
այնպէս չէ՞...:

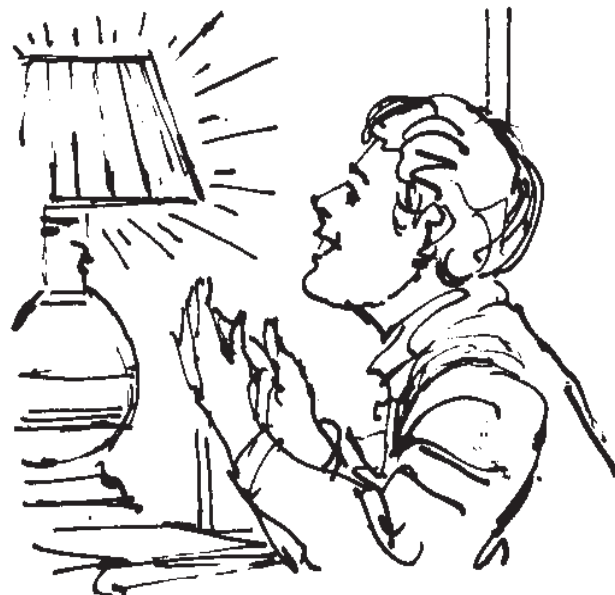
«Զարթի՛ր»ի այս թիւին մէջ պիտի ներկայացնենք Արային եւ Մարալին պատրաստած ցանկը: Ուշադրութեամբ կարդացէք եւ ջանացէք հոն տրուած ցուցմունքներուն հետեւիլ, որպէս զի դո՛ւք եւս «Ազնուական Դասակարգ»ի խումբին մաս կազմէք:

ՑԱՆԿ - 1 - ԲԱՆԱԼԻ ԲԱՌԵՐ

Յիշե՛նք. գործածել հետևեալ բառերը՝
Հաճիս - Շնորհակալ եմ - Ներողութիւն - Խնդրեմ

«Լոյսը վառէ» ըսելու փոխարէն
«Հաճիս, լոյսը վառէ» ըսել

Ծառայութիւն մը խնդրելէ ետք
«Շնորհակալ եմ» ըսել

Անհանգիստ ընելու պարագային՝
«Ներողութիւն» ըսել

Շնորհակալութիւն յայտնող անձին
«Խնդրեմ» պատասխանել

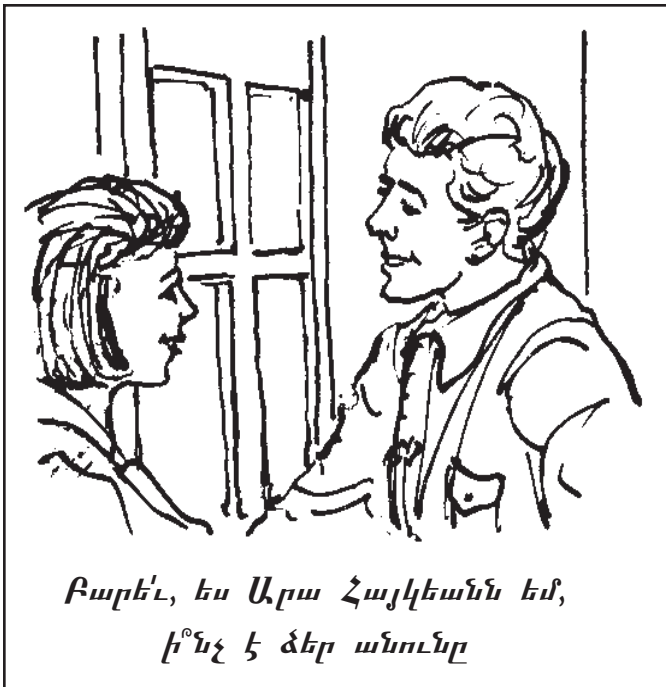
ՑԱՆԿ - 2 - ԾԱՆՕԹԱՑՈՒՄ

Յիշե՛նք. աշխարհականը եկեղեցականին ներկայացնել

Յիշե՛նք. երիտասարդը տարիքոտին ներկայացնել

Յիշե՛նք. պարոնը՝ տիկինին կամ օրիորդին ներկայացնել

Յիշե՛նք. անձին անունը եւ մականունը տալ

Մամա, ասիկա իմ ընկերս՝ Նար
Նարեանն է

Տիկին Անոյշ Ազնիւեան, ասիկա իմ
հայրս՝ Պարոն Շահէ Հայկեանն է

Օրիորդ Անահիտ Վարդեան, ասիկա
իմ եղբայրս՝ Արա Հայկեանն է

Պարոն Արարատ Մեսրոպեան, ասիկա
իմ մայրս՝ Տիկին Ալիս Հայկեանն է

Նեկայացնելու ժամանակ, անձին
մասին կարճ տեղեկութիւններ տալ

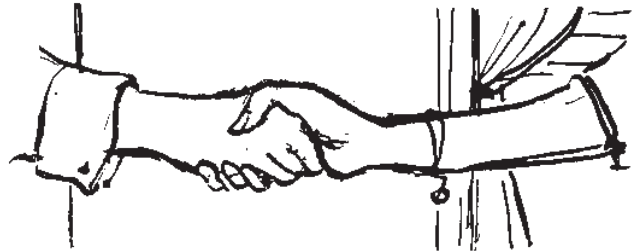
Տեղեկութիւնները ստանալէ ետք՝
զրուցել

ՅԱՆԿ - 3 - ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Յիշե՛նք. ըլլալ յարգալիր

Երբ հիւրը սենեակէն ներս կը մտնէ,
ոտքի ելլել

«Բարի՛ եկաք» ըսել եւ ձեռքը
թօթուել՝ քիչ մը սեղմելով

«Հրամայեցէք» ըսել՝ նստելիք տեղը
ցոյց տալով

Հիւրին երեսին նայելով, յստակ առո-
գանութեամբ եւ ժպիտը դէմքին խօսիլ

Երբ երկու հոգի կը խօսին,
մօտենալով մտիկ չընել

Երբ անձ մը ձեզմէ ջուր խնդրէ, բա-
ժակը պնակի մէջ դնելէ ետք՝ հրամայել

Պնակով ուտելիք մը հրամայնելու ժա-
մանակ, անձեռոցը, դանակը, պատառա-
քաղը կամ դգալը չմոռնալ

Օգնել, վերարկուն, վզնոցը, հովանոցը
կամ գլխարկը առնող հիւրին, եւ յիշել
մինչեւ դուռը առաջնորդել

ՑԱՆԿ - 4 - ՀԵՌԱՁԱՅՆԱՅԻՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Յիշե՛նք. կրկնություն և շատախօսություն ընելով ժամավաճառ չըլլալ

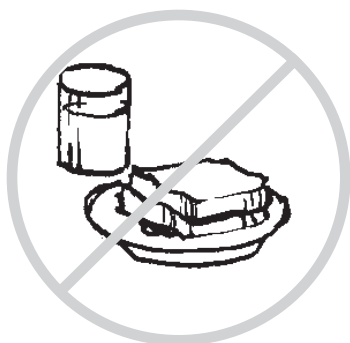
Հեռաձայնի վրայ ցած
ձայնով խօսիլ

Յստակ առողանուլթեամբ
խօսիլ

Դիմացինին խօսակցու-
թիւնը չընդմիջել

Չուտել - Չխմել

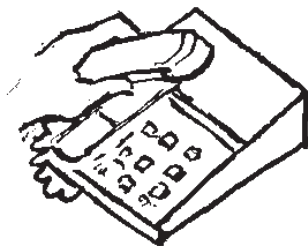
Չծխել

Չպոռալ

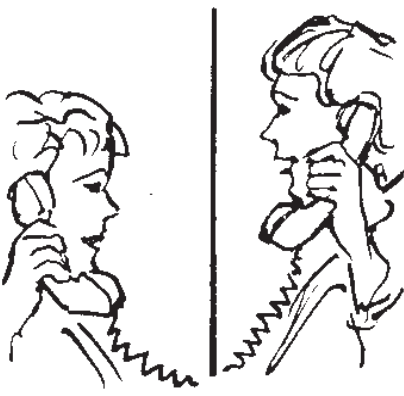
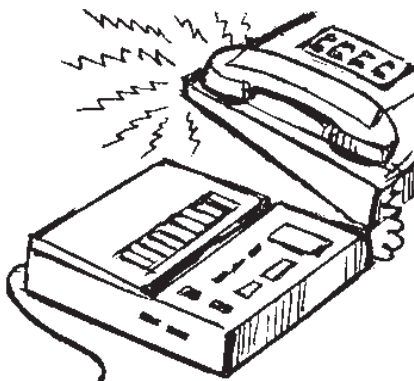
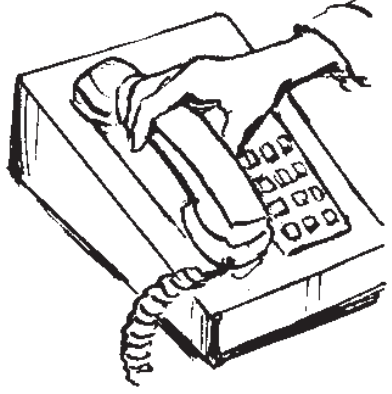
Չծամել

Չսպասցնել

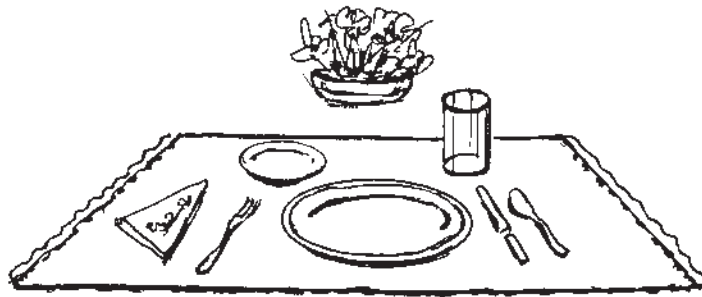
Համբերատար ըլլալ

 Բարեկեղծ ետք, տալ ձեր փնտռած անձին անունը	 Եթէ հոն չէ՝ լուր ձգել	 Երբ ձեր խօսած անձը իր անունը չի տար, «Ներողութիւն, ո՞վ է խօսող»ը հարցնել
 Անունը չհասկնալու պարագային, «Ներողութիւն» ըսել եւ կրկնել տալ	 Ձեզմէ խնդրուած անձը պոռալով չկանչել	 Անձին քով երթալ եւ իրմէ խնդրել որ հեռաձայնը առնէ
 Հեռաձայնը գոցելէ առաջ շնորհակալութիւն յայտնել	 Հեռաձայնը գոցելէ առաջ ցտեսութիւն ըսել	 Սպասել մինչեւ որ հեռաձայն բացողը գոցէ

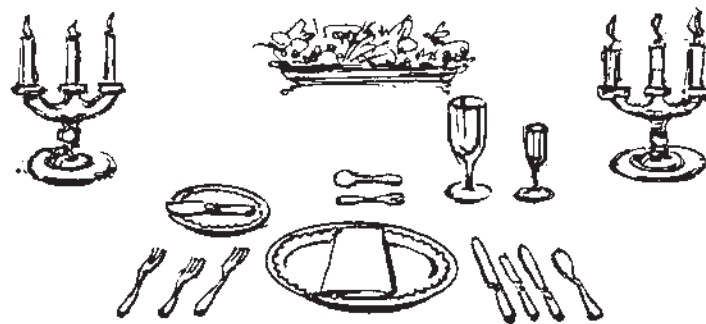
ՑԱՆԿ - 5 - ՍԵՂԱՆԻ ՇՈՒՐՋ

Յիշե՛նք. օրինաւոր ձեւով սեղանը շտկել եւ հիւրերը նստեցնել

Սովորական օրերուն սեղանը հետեւեալ ձեւով շտկել

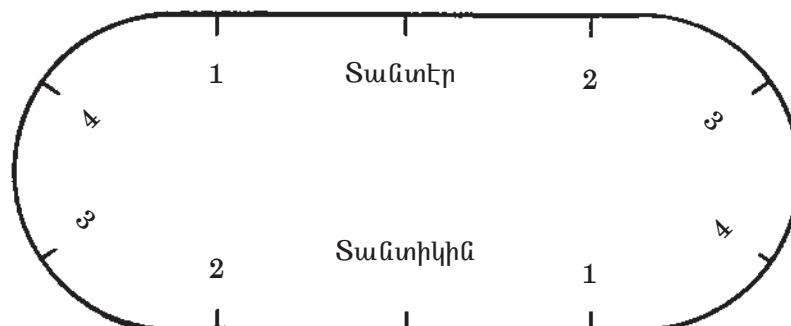
Պաշտօնական օրերուն սեղանը հետեւեալ ձեւով շտկել

ԱՂՑԱՆ ՁՈՒԿ ՃԱՇ

ՃԱՇ ՁՈՒԿ ԱՂՑԱՆ ԱՊՈՒՐ

Ո՞ր նստիլ (նկատի ունենալ հիւրին տարիքն ու պաշտօնը)

ՑԱՆԿ - 6 - ԾԱԾԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Յիշե՛նք. ըլլալ քաղաքավար եւ փափկամկատ

Ճաշէն առաջ
աղօթել

Սեղան նստիլ եւ անձե-
ռոցը բանալէ ետք, ծուն-
կերուն վրայ զետեղել

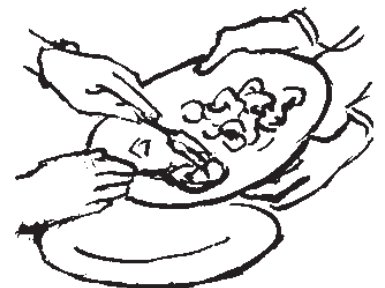
Աթոռին վրայ շիտակ
նստիլ. չօրօրուիլ

Ջախ կողմէն
սպասարկել

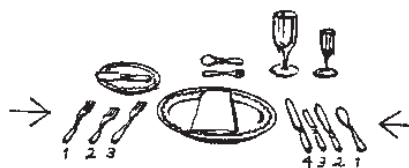
Հրամցուածները սիրով
ընդունիլ

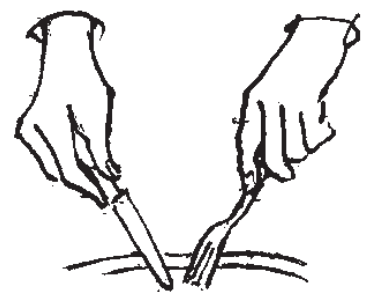
Հրամցուած
ուտելիքները դգալով եւ
պատառաքաղով առնել
ու պնակին մէջ դնել

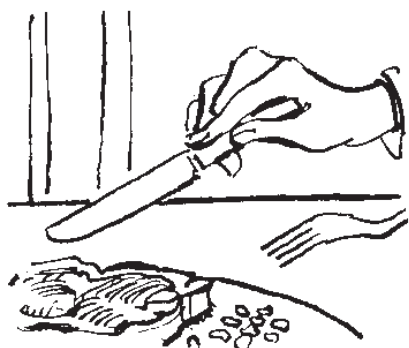
Տանտիկինը սեղան
նստելէ եւ «Հրամմեցէք»
ըսելէ ետք, սկսիլ ուտել

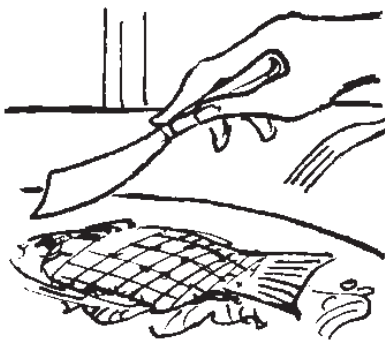
Պնակին երկու կողմերը
զետեղուած դգալները,
պատառաքաղները եւ
դանակները գործածել՝
ծայրերէն սկսելով

Դանակը եւ
պատառաքաղը այսպէս
բռնել

Միս ուտելու ժամանակ,
դանակը այսպէս
բռնել

Ջուկ ուտելու ժամանակ,
դանակը այսպէս
բռնել

Բերանը դոց եւ առանց
ձայն հանելու ծամել եւ
կամաց կամաց ուտել

Ուտելու ժամանակ ար-
մուկները չտարածել,
զանոնք պահել մարմնին
մօտ

Արմուկները սեղանին
վրայ դնելով
չճաշել

Ուտելիքը պատառա-
քաղով բերանը տանելու
ժամանակ, թեթեւ մը
ծուխ

Անձեռոցը երկու
ձեռքերով բռնել եւ
բերանը սրբել

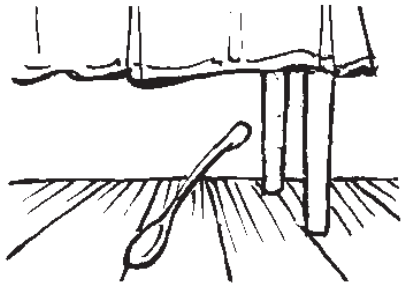
Մէկ ձեռքով անձեռոցը
բռնած եւ միւս ձեռքին
պատառաքաղը՝ բերանը
չսրբել

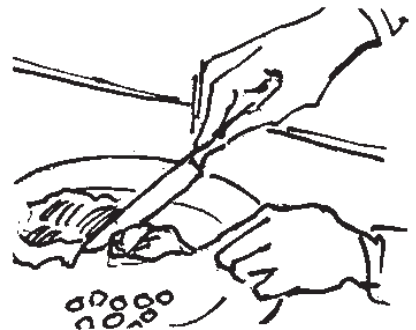
Երբ բերանը ուտելիքով
լեցուն է, չխօսիլ կամ
չխմել

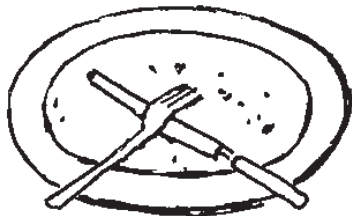
Կուտը կամ ոսկորի
կտորը բերանէն
պատառաքաղով հանել
եւ պնակին ծայրը դնել

Տան մէջ, ճաշի ընթաց-
քին երբ դանակը կամ
պատառաքաղը ձեռքէն
գետին կ'իյնայ, չչփոթիլ,
այլ խնդրել երկրորդը

Ուտելու ժամանակ
պատառները պզտիկ
առնել եւ կերակուրը
կլլելէ ետք յաջորդ
պատառը առնել

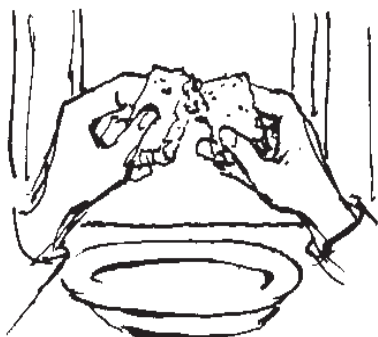
Ճաշի ատեն դանակը եւ
պատառաքաղը պնակին
մէջ խաչաձեւ ձգել

Հրամցուած
ուտելիքները չհոտոտալ

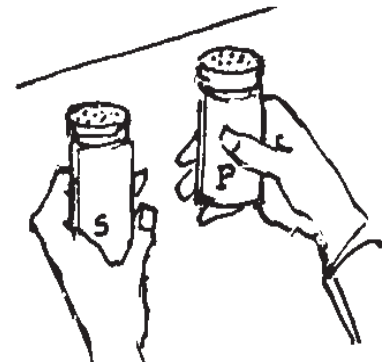
Տաք ուտելիքներուն
վրայ չփչել. սպասել որ
պաղի

Հացը երկու ձեռքերով
կտրել

Երբ ուտելիք մը ձեզմէ
հեռու կը գտնուի,
խնդրել որ ձեզի
անցընեն

Երբ ձեզմէ աղ կը
խնդրուի, պղպեղն ալ
միասին հրամցնել

Ջուրին բաժակը այսպէս
բռնել եւ խմել. բաժակը
շատ չբարձրացնել

Գինիին բաժակը
այսպէս բռնել
եւ խմել

Պատառաքաղը ձախ
ձեռքին բռնած եւ
ճկոյթ մատը վեր՝ ջուր
չխմել

Ցած ձայնով եւ խօսու-
ղին երեսին նայելով
ժպիտը դէմքին խօսիլ
եւ հաճոյքով մտիկ ընել

Պատառաքաղը եւ դա-
նակը ձեռքին բռնած,
շարժուձեւերով չխօսիլ

Ապուրին դգալը այսպէս
բռնել

Պնակէն ապուր առնելու
ժամանակ, դգալը լեցնել
դէպի դուրս հրելով

Ապուրը, դգալին
ծայրէն ուտել եւ
բերնէն ձայն չհանել

Սուրճ խմելու
ժամանակ, բերնէն ձայն
չհանել

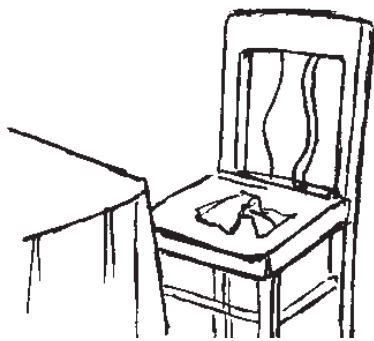
Թէյի կամ սուրճի
դգալը գաւաթին մէջ
չձգել: Խառնելէ յետոյ
զայն դնել պնակին մէջ

Աղցանը դանակով եւ
պատառաքաղով ուտել

Անուշեղէնները դգալով
եւ պատառաքաղով
ուտել

Սեղանէն հեռանալու
պարագային անձեռոցը
աթուռին վրայ դնել

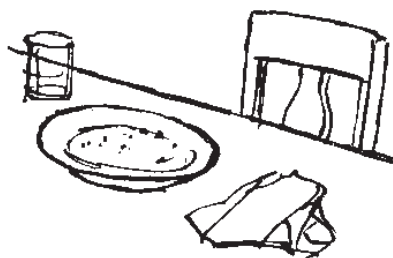
Սեղանին վրայ քիթը
թաշկինակով սրբել

Սեղանին վրայ ակռա-
նները չմաքրել: Անհան-
գիստ ըլլալու պարա-
գային լուացարան
երթալ եւ մաքրել

Հազալու, փռնգտալու
կամ յօրանջելու
ժամանակ, ձեռքով
բերանը գոցել

Ճաշէն ետք,
օգտագործուած
անձեռոցը սեղանին
վրայ ծալլած դնել

Ճաշը վերջացնելէ
ետք, պնակը մէկ կողմ
չհրել: սպասել որ
հաւաքեն

Ճաշը վերջացնելէ ետք,
դանակը եւ
պատառաքաղը պնակին
աջ կողմը դնել՝ քով
քովի եւ շեղակի

Ամանները աջ կողմէն
հաւաքել

Ճաշարանին մէջ ինկած
դանակը գետինէն
չվերցնել, նոր մը
խնդրել

Երբ ճաշարան կը
հրաւիրուիք, ձեր
ապսպրած ճաշին
քանակը եւ գինը թող
չափաւոր ըլլան

Ուտելու ժամանակ չորս
կողմ եւ ուրիշի
կերածին չնայիլ

Ուտելիքներուն համար
դիտողութիւն չընել, եւ
սեղանին տակը մաքուր
պահել

Տանտիկինէն առաջ
սեղանէն չհեռանալ

Տարեցներէն առաջ
սենեակէն արագ մը
դուրս չելլել

Ճաշէն ետք աղօթել եւ
գնահատական խօսքեր
ընել

ՑԱՆԿ - 7 - ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆՆԵՐ

Յիշե՛նք. եղանակին եւ մեր գտնուած տեղին յարմար հագուստեղէններ հագնիլ

Պարզ

Տուն - Պտույտ - Շուկայ - Ճամբորդութիւն

Համազգեստ

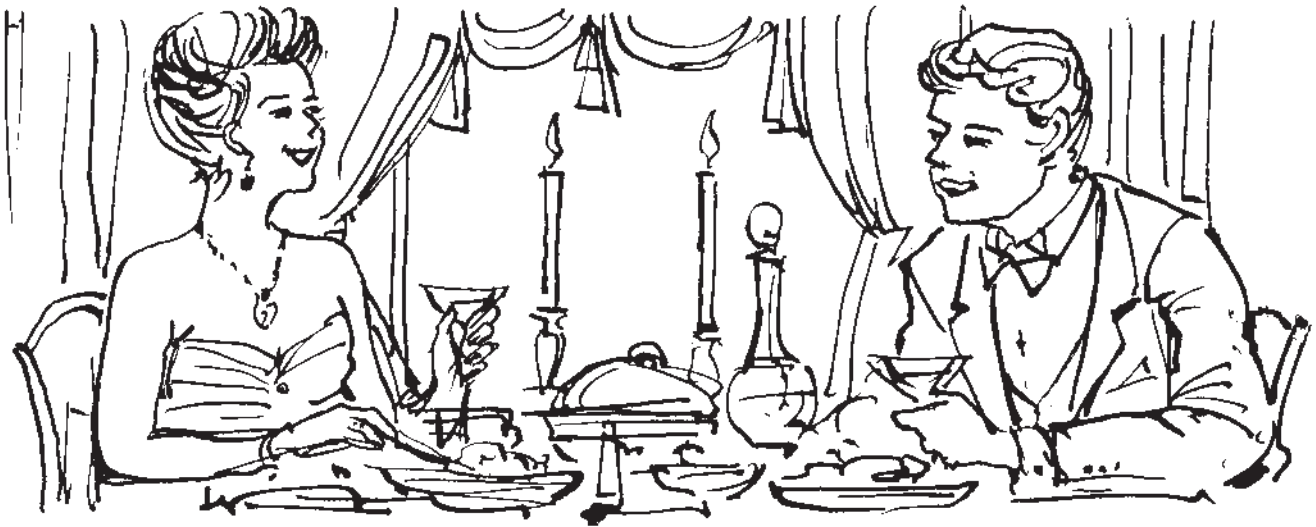
Դպրոց - Լողալ - Մարզանք - Երգչախումբ - Պարախումբ - Նուագախումբ

Կէս Պաշտօնական

Եկեղեցի - Ճաշարան - Յուցահանդէս - Շարժանկար - Հանդէս
Թանգարան - Այցելութիւն - Դասախօսութիւն - Ժողով

Պաշտօնական

Նուագահանդէս - Ճաշկերոյթ - Պարահանդէս - Թաղում - Նշանաւոր
Ազգադրոշմ - Մկրտութիւն - Հարսանիք

ՑԱՆԿ - 8 - ՎԱՐՄՈՒՆՔ

Յիշե՛նք. ըլլալ միշտ ճշդապահ, կարգապահ, բժախնդիր, մաքուր եւ կոկիկ

Ամէն օր լուացուիլ

Մազերը սանտրել

Ակռաները վրձինել

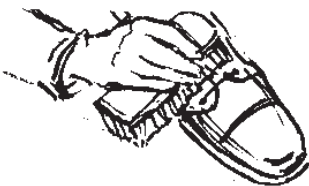
Շղունգները մաքրել եւ
չկրծել

Ականջները բամպակով
մաքրել

Մաքուր, արդուկուած
հանդերձներ հագնիլ

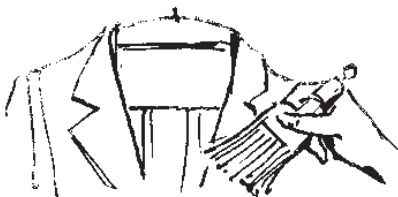
Կօշիկները ներկել եւ
աղտոտ կօշիկներով
սենեակ չմտնել

Հանդերձներուն
պատուած մասերը եւ
կոճակները կարել

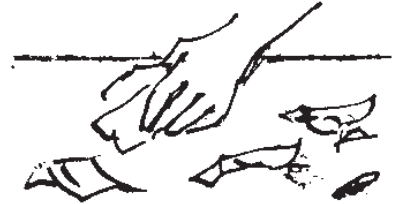
Ականջները եւ քիթը
չխառնել. թաշկինակ
գործածել

Հանդերձները փոշին
առնելէ ետք հագնիլ

Աղբերը աղբամանին
մէջ նետել

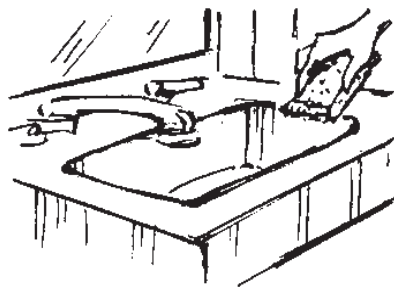
Գետին ինկած
ապրանքները հաւաքել

Աղտոտ ձեռքերով
ուտելիք չբռնել

Խոհանոցը մաքուր
պահել

Հուսացարանը մաքուր
պահել

Տակնուվրայ չընել
ուրիշին տունը, ժողովը,
կամ խանութը

Որդեգրել յատուկ ժա-
մանակ ուտելու, գործե-
լու, խաղալու, քնանալու

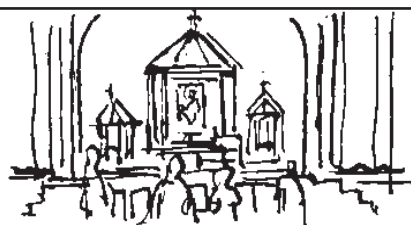
Հանրակառքը,
ինքնաշարժը եւ
փողոցը մաքուր պահել

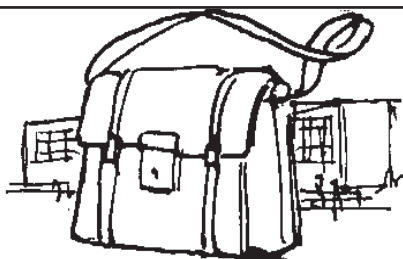
Աթոռին վրայ այսպէս
նստիլ եւ նստած տեղը
միշտ մաքուր ու
կոկիկ պահել

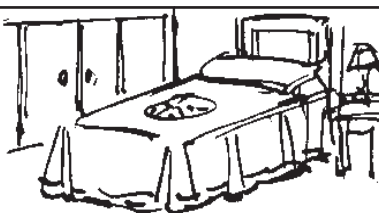
Դասարանը, գրա-
սեղանը եւ գիրքերը
մաքուր պահել

Եկեղեցին մաքուր եւ
կոկիկ պահել եւ
օրէնքներուն հետեւիլ

Ձեռքի եւ դպրոցական
պաշուսակը կոկիկ
պահել

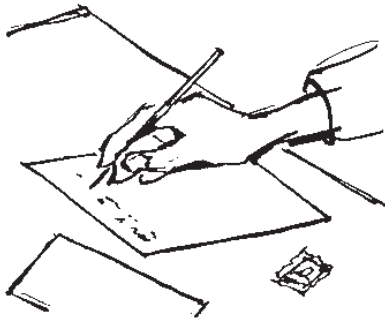
Անկողինը շտկել եւ
հանդերձները իրենց
տեղերը դնել

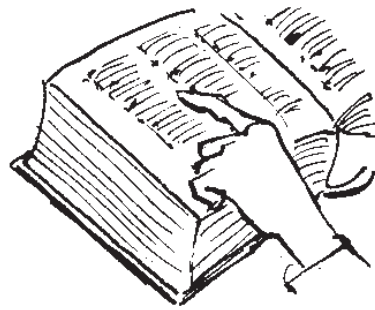
Սենեակին դարակները
եւ պահարանները շտկել
եւ մաքուր պահել

ՑԱՆԿ - 9 - ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

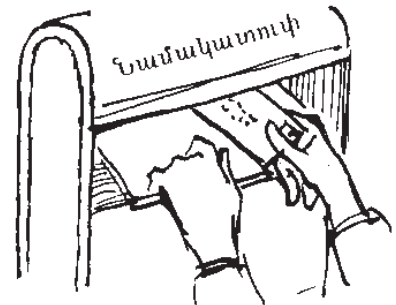
Յիշե՛նք. երկտող դրկել մեր բարեկամներուն - Յիշե՛նք. հրաւերներուն պատասխանել

Բարեկամներու նամակ
գրել՝ մաքուր եւ նոր
թուղթ գործածելով

Յստակ գրել եւ ուղ-
ղագրութեան համար
բառարան գործածել

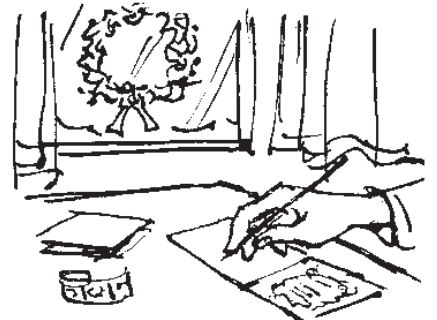
Նամակներուն եւ հրա-
ւերներուն անմիջապէս
պատասխանել

Հրաւերները գրաւոր
ղրկել

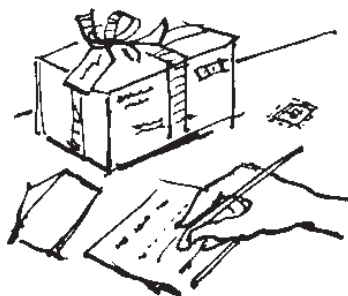
Հրաւերի մը ներկայ
գտնուելէ ետք, շնորհա-
կալական եւ շնորհա-
ւորական նամակ գրել

Տարեդարձները եւ
տօնական օրերը
շնորհաւորել նամակով

Մխիթարական եւ
ցաւակցական
նամակներ գրել

Նուէր մը ստանալէ
ետք, շնորհակալական
նամակ գրել

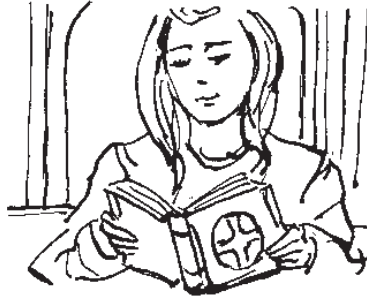
Ձեզի նիւթապէս եւ
բարոյապէս օգնող-
ներուն, շնորհակալա-
կան նամակ գրել

ՑԱՆԿ - 10 - ՅԱՐԳԱՆՔ

Յիշե՛նք. նկատի ունենալ ուրիշին ժամանակը, հանգիստը, դրամը եւ զգացումները

Աղօթել, հաւատարիմ ըլլալ Աստուծոյ եւ ձգտիլ լաւագոյնին հասնիլ

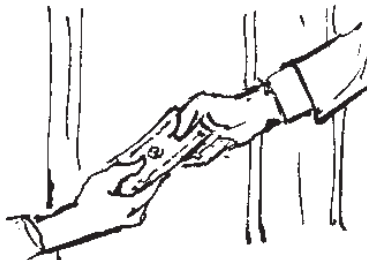
Սուրբ Գիրք կարդալ, եկեղեցի երթալ եւ եկեղեցիին մէջ չխօսիլ

Յարգել երկրին պետը դրօշակը, քայլերգը եւ օրէնքները

Ձեզի չպատկանող ապրանք մը գործածելէ առաջ, արտօնութիւնն առնել եւ գործածելէ ետք, իր տեղը դնել

Փոխ առնուած որեւէ ապրանք կամ դրամ ժամանակին վերադարձնել

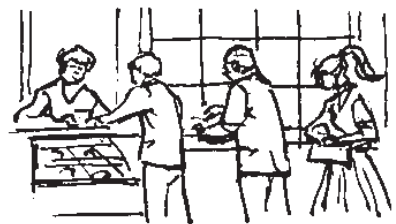
Երբ մէկու մը ձեռքէն առարկայ մը գետին իյնայ, անմիջապէս ծռիլ, գետինէն վերցնել եւ տիրոջը տալ

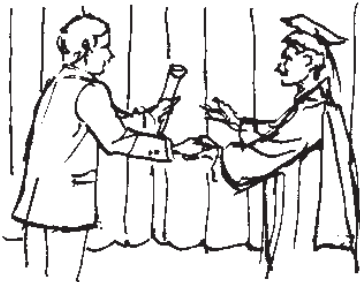
Յած ձայնով խօսիլ ու խնդալ եւ ցուցադրուած առարկաներուն չզպնալ

Երաժշտութիւնը կամ հեռատեսիլը ցած ձայնով մտիկ ընել եւ ուրիշներուն հանգիստը չխանգարել

Պահել շուկայի օրէնքները եւ համբերութեամբ սպասել մեր կարգին, երբ գիծ բռնած ենք վճարելու

Գիրք կարդալ, դպրոց
երթալ, ուսանիլ եւ
շրջանաւարտ ըլլալէ
ետք՝ աշխատիլ եւ օգնել

Երբ եկեղեցականը սեն-
եակ մտնէ՝ ոտքի ելլել
եւ ձեռքը համբուրել:
Երբ ուսուցիչը դասա-
րան մտնէ՝ ոտքի ելլել

Երբ պարոն մը սենեակ
կը մտնէ՝ տիկիները եւ
օրիորդները նստած կը
մնան

Սպասել որ նախ
տիկինը, օրիորդը կամ
մեծաւորը ձեռքը
երկարէ, ապա
թօթուել

Ըլլալ հնազանդ, ճրշ-
մարտախօս, գաղտնա-
պահ, պարտականու-
թեան գիտակից եւ
խոստումը յարգող անձ

Խօսքի չխառնուիլ. երբ
ձեզի հարցում մը
կ'ուղղեն, միայն այն
ատեն պատասխանել

Ձեռքերը գրպանը
դրած, կամ ոտքերը
սեղանին վրայ՝ չխօսիլ:
Երբ մէկը կը խօսի,
պէտք է լուռ մնալ եւ
մտիկ ընել

Ձեռնարկներուն
ուշադրութեամբ
հետեւիլ եւ չմրափել

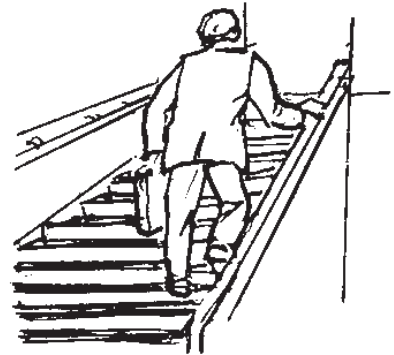
Չկռուիլ, անարգական
խօսքեր չընել եւ
հաւաքոյթները
չխանգարել

Հանրակառքին մէջ,
տարեցներուն եւ
հիւանդներուն տեղ տալ

Ճամբան օգտակար
ըլլալ անօգնականին,
կոյրին կամ վիրաւորին

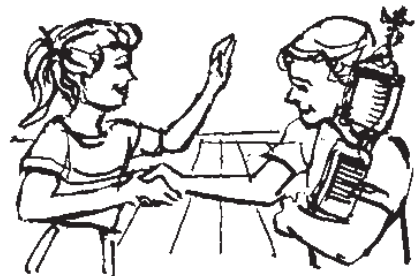
Քալած կամ սանդուխ
ելած ու իջած ատեն,
միշտ աջ կողմը պահել

Խնայողութիւն ընել,
հաշիւները լաւ բռնել
եւ գնումի ատեն
դրամները լաւ համրել

Մէկու մը տարիքը,
ամսաթիւակը, կշիւը,
դրամը, անձնական
կեանքը մեզի չեն
վերաբերիր

Ըլլալ՝
տիպար յաղթող մը
կամ տիպար
պարտուող մը

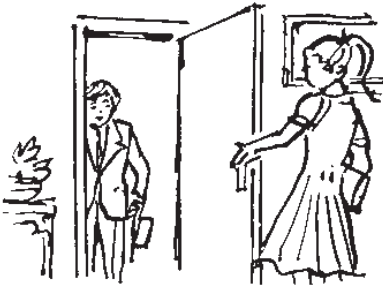
Ուրիշի մը
ներկայութեան, ձեր
ընկերոջը հետ
փափալով չխօսիլ եւ
չբամբասել

Տունի, դպրոցի եւ
աշխատանոցի մէջ
դրուած օրէնքները
յարգել, կամ
արտօնութիւն առնել

Ժամադրութիւնը
յարգել, եւ սենեակ
մտնելէ առաջ դուռը
զարնել

 «Հրամմեցէք» բառը լսելէ ետք, ներս մտնել, եւ դուռը բռնել ձեր ետեւէն եկողին համար	 Սենեակ մտնելէ ետք, սպասել որ ձեզի «Հրամմեցէք» նստեցէք» ըսուի	 Երբ երկու հոգի կը խօսին, անոնց մէջէն չանցնիլ. կամ «Ներողութիւն» ըսելէ ետք՝ անցնիլ
 Երբ մէկը նամակ մը կը գրէ կամ կը կարդայ կամ անձնական գործ մը կ'ընէ՝ հետաքրքրուիլ	 Մայրին վրայէն քալած ատեն, տարեցներուն, տիկիներուն եւ օրիորդներուն՝ պատին կողմը տալ	 Յիսուս ըսաւ. «Քու Տէր Աստուածդ սիրես քու բոլոր սրտովդ եւ քու բոլոր անձովդ ու քու բոլոր միտքովդ»: Այս է առաջին ու մեծ պատուիրանը: Ու երկրորդը՝ ասոր նման. «Ընկերդ սիրես քու անձիդ պէս»:

ԱՂԲԻԻՐՆԵՐ՝

Սիրուն Մկրտիչեան

Էմիլի Փոսթ

Սէլա Նազարեան

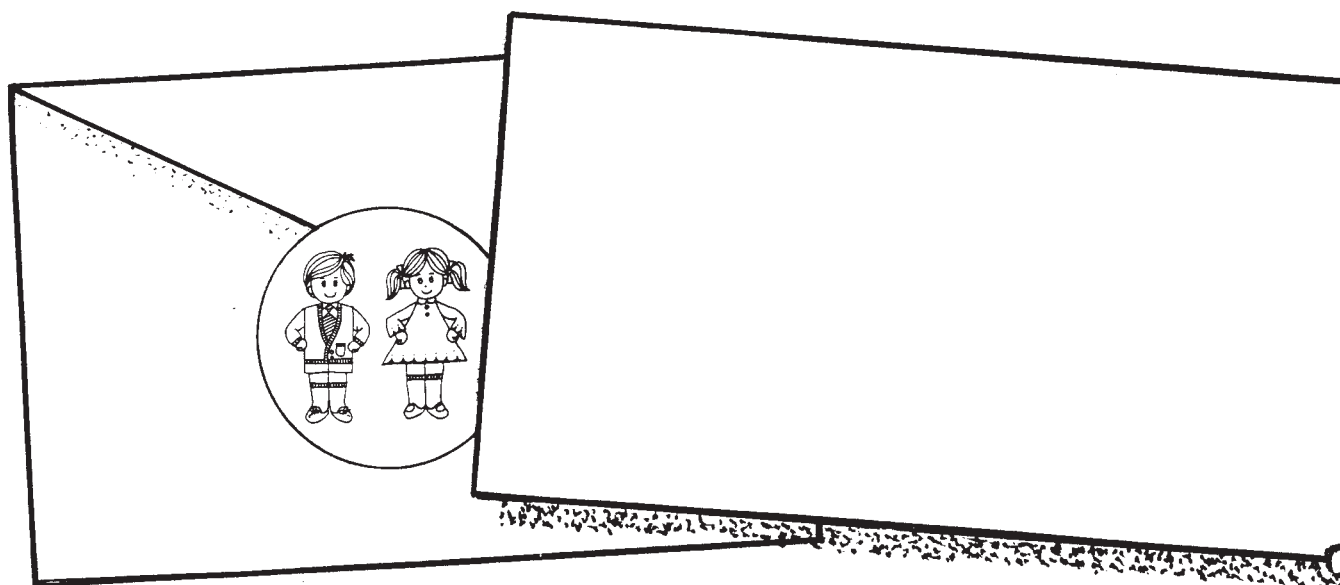
Ծան Պոտրի

Ռոզին Պարութեան Ուոլթըր Հովինկ

Ծօյս Այրին Ուալի

Պէթ Պրէմար - Ծէլա Պեր

ՀՐԱՒԵՐ

Արան եւ Մարալը Համալսարանէն շրջանաւարտ ըլլալէ ետք, սկսան աշխատիլ:

Անոնք հայկական շրջանակներուն հետ իրենց կապերը պահեցին եւ զանազան քաղաքական, կրթական, մշակութային, բարեսիրական եւ եկեղեցական կազմակերպութիւններու անդամագրուելով, ջանացին իրենց մասնագիտութիւններով օգտակար դառնալ:

Կիլիկիոյ թագաւորութեան հիմնադրութեան 900-ամեակի առիթով կազմակերպուած գիտաժողովէն վերադարձին, Արան եւ Մարալը իրենց նոր բարեկամներուն հետ սկսան թղթակցիլ եւ ոմանց հետ այնքան մտերմացան որ որոշեցին ամուսնանալ:

Արային բարեկամուհին՝ Նանորը, Եւրոպայէն էր, իսկ Մարալին բարեկամը՝ Ռաֆֆին, Աւստրալիայէն: Անոնց ծնողները իրարու հետ հանդիպեցան եւ իրենց զաւակներուն ընտրութիւններէն տպաւորուած, շնորհաւորեցին եւ սկսան իրենց ծրնողական պարտականութիւնները կատարել:

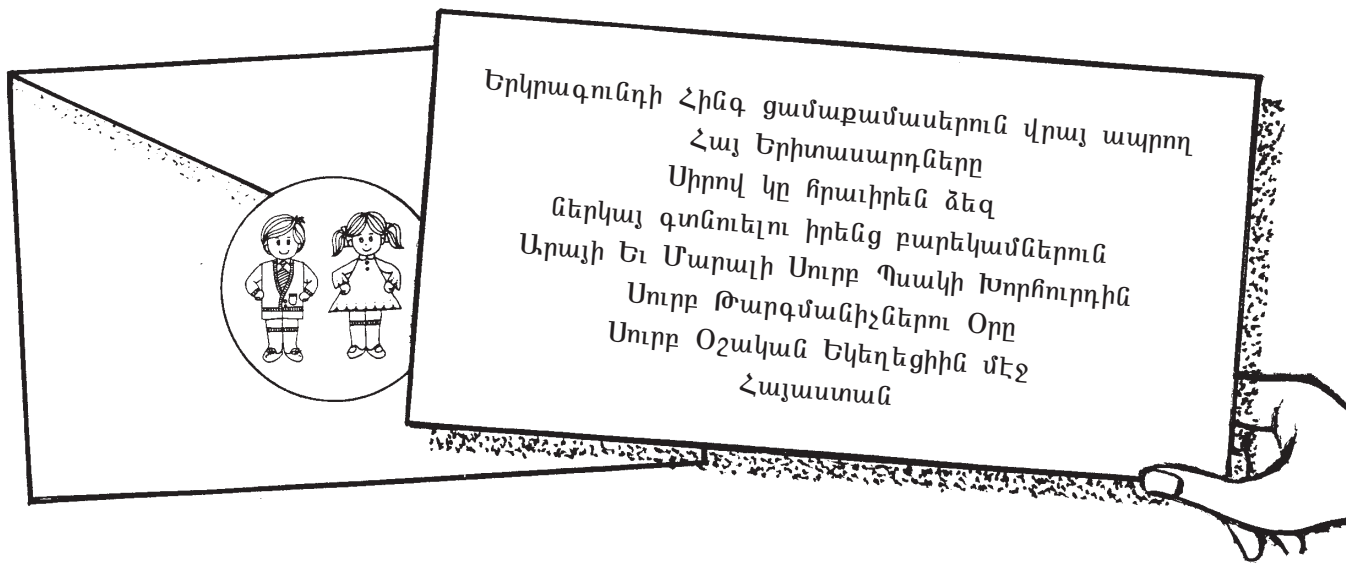
Հայկական բոլոր աւանդութիւնները յարգուեցան եւ գործադրուեցան:

Տեղի ունեցան աղջիկտեսի, խօսկապի եւ նշանտուքի արարողութիւնները, որոնցմէ ետք, որոշուեցաւ Սուրբ Պսակի արարողութիւններուն վայրն ու թուականը:

Արան եւ Մարալը Հայաստանի Օշական գիւղի Սուրբ Օշական Եկեղեցին ընտրեցին, որովհետեւ հոն կը գտնուի Հայերէն Այբուբենը հնարող եւ իրենց շատ սիրելի ու յարգելի հանճարեղ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի դամբարանը: Իսկ օրը՝ «Սուրբ Թարգմանչաց Տօն»ը ընտրեցին, որովհետեւ անոնք սորված էին եւ գիտէին թէ Մեսրոպ Մաշտոցի եւ հոյլ մը թարգմանիչներու շնորհիւ է որ Հայը ունեցաւ իր ինքնուրոյն Մշակոյթն ու Ոսկեդարը:

Արան եւ Նանորը, Մարալը եւ Ռաֆֆին իրենց Հոգեւոր Հովիւին հետ, գրաբարով պատրաստուած աղօթքներուն իմաստը մեծ հետաքրքրութեամբ եւ ուշադրութեամբ սորվեցան եւ Սուրբ Պսակի օրը, անոնք գոհունակութեամբ, հպարտութեամբ եւ գիտակցութեամբ հետեւեցան բոլոր արարողութիւններուն:

Հրաւէրներ ղրկուեցան երկրագունդի հինգ ցամաքամասերու վրայ ապրող, Արային եւ Մարալին բոլոր ընկեր-ընկերուհիներուն, որոնք միասին սորված էին Հայերէն Լեզուն, Հայոց Պատմութիւնն ու Մշակոյթը եւ գործակցած էին Հայուն Մշակոյթը ամէնուրեք հպարտութեամբ տարածելու:

Արային եւ Նանորին Կնքահայրն ու Կնքամայրը Ամերիկայէն էին:

Մարալին եւ Ռաֆֆին Կնքահայրն ու Կնքամայրը Ափրիկէէն էին:

Իսկ Սուրբ Պսակի զոյգ արարողութիւնները կատարեցին Ասիայէն ժամանած Հայ Եկեղեցականները:

Սուրբ Պսակի արարողութիւնները սփռուեցան հեռատեսիլի զանազան կայաններէն, եւ երկրագունդի Հինգ ցամաքամասերուն վրայ ապրող հայերը առիթը ունեցան դիտելու եւ մասնակից դառնալու երկու հայ ընտանիքներու միացման եւ ուրախութեան:

Ի՞նչ պատահեցաւ...

Հեռատեսիլի կոճակը անմիջապէս դարձուցէք 48-րդ կայանը եւ ուշադրութեամբ դիտեցէք Արային եւ Մարալին Սուրբ Պսակի արարողութիւնները: Սորվեցէք Հայկական աւանդութիւնները, որպէս զի դուք եւս որոշէք ձեր Սուրբ Պսակի արարողութիւնները կատարել Հայկական Եկեղեցիի մը մէջ՝ Հայկական գեղեցիկ շարականներով, դէպի երկինք բարձրացող քուլայ-քուլայ խունկերով եւ Աստուծոյ ուղղուած Հայկական սքանչելի աղօթքներով:

Նանորն ու Մարալը չըջապատուած երկրագունդի Հինգ ցամաքամասերէն ժամանած եւ հայկական տարազներ հագած պատանիներով եւ Դպիրներուն հնչեցուցած «Ուրախ Լէ՛ր» շարականով, եկեղեցիէն ներս մուտք գործեցին իրենց հայրերուն հետ: Անոնք առաջնորդուեցան դէպի Փոքր Ատեան, ուր Արան եւ Ռաֆֆին դիմաւորեցին զիրենք եւ...

Փեսան ու Հարսը կը կանգնին Փոքր Ատեանին առջեւ երեսնին դէպի խորան դարձուցած, ու կը սպասեն Քահանային եւ Սարկաւագին:

Սարկաւագը կը սկսի.

Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեցուք. ընկալ, կեցո՛ւ եւ ողորմեա՛:

Քահանան կը շարունակէ.

Օրհնութիւն եւ փառք հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Փեսան ու Հարսը իրարու կը դառնան: Քահանան Հարսին աջ ձեռքը առնելով Փեսային աջ ձեռքին կու տայ:

Աջ ձեռքերու միացումը Փեսային ու Հարսին մէկ մարմին ըլլալը կը խորհրդանշէ:

Քահանան կ'աղօթէ.

Առեալ զձեռն Եւայի՝ տուեալ ի յաջն Ադամայ, եւ ասէ Ադամ. այս այժմ ոսկր յոսկերաց իմոց, եւ մարմին ի մարմնոյ իմմէ. սա կոչեացի կին, զի յառնէ իրմէ առաւ: Վասն այսորիկ թողցէ այր զհայր իւր եւ զմայր իւր, եւ երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ. եւ եղիցին երկրպեան ի մարմին մի: Արդ, զոր Աստուած զուգեաց՝ մարդ մի՛ մեկնեացէ:

Քահանայն.

Տեսէք որդեակք, աստուածային հրամանաւ եւ կանոնիք սուրբ Հայրապետացն եկեալ էք ի սուրբ Եկեղեցիս պսակիլ օրինօք ի սուրբ ամուսնութիւն: Աստուած զձեզ միաբան սիրով պահեցէ. ի խոր ծերութիւն հասուցէ. եւ անթառամ պսակին արժանացուցէ: Ապա տեսէք, յաշխարհիս վերայ պէս պէս փորձութիւնք կան. թէ՛ հիւանդութիւն, եւ թէ աղքատութիւն, եւ թէ այլ ինչ նեղութիւն: Աստուած զձեզ յամենայն փորձութենէ հեռի պահեցէ: Բայց Աստուծոյ հրամանն այս է, որ դուք երկրորեանդ մինչեւ ի մահ միմեանց օգնութիւն պարտիք ընել:

Քահանան Փեսային դառնալով երեք անգամ կը հարցնէ.

Որդեակ իմ..., մինչեւ ի մահ տէ՞ր ես:

Փեսան կը պատասխանէ.

Այո՛, Հայր Սուրբ, տէր եմ հրամանաւն Աստուծոյ:

Քահանան Հարսին դառնալով երեք անգամ կը հարցնէ.

Որդեակ իմ..., եւ դու մինչեւ ի մահ հնազա՞նդ ես:

Հարսը կը պատասխանէ.

Այո՛, Հայր Սուրբ, հնազանդ եմ հրամանաւն Աստուծոյ:

Քահանայն.

Այս բանիս վկայ՝ Աստուած է, որ աներեւութապէս ի վերայ սուրբ Սեղանոյս բազմեալ է: Այլ եւ մեր պահապան հրեշտակքն, այս սուրբ Եկեղեցիս, սուրբ Խաչս եւ սուրբ Աւետարանս, դասք Քահանայից, եւ երամք ժողովրդոց. սոքա ամենեքեան վկայ լինի՞ն:

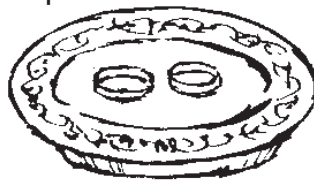
Փեսան ու Հարսը միասին կը պատասխանեն.

Այո՛, Հայր Սուրբ, վկայ թող լինին:

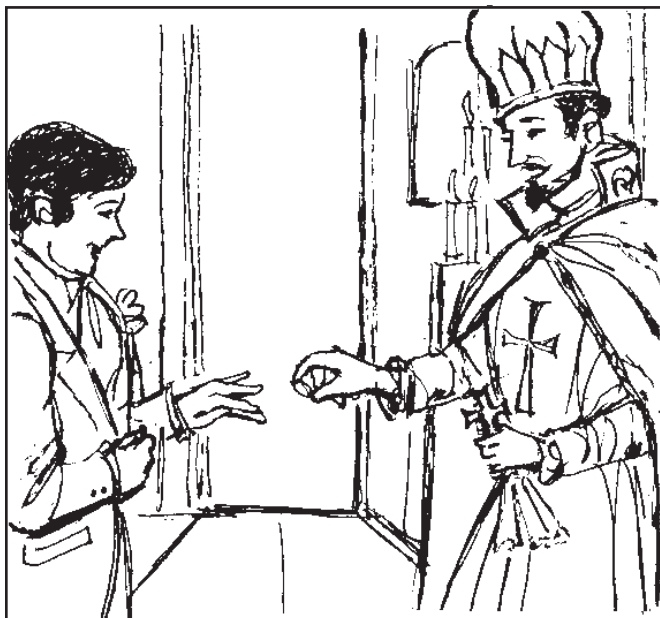
Քահանան մատանիները կնքահայրէն եւ կնքամայրէն առնելով կ'օրհնէ:

Օրհնեա՛, Քրիստոս Աստուած մեր, հոգետոր օրհնութեամբ զմատանիս զայս

հարսանեաց, զի որ զգեցցին զսա, մի՛
իշխեսցէ մերձեմալ ի սոսա չար աղանդ դիւաց կամ
կախարդաց: Այլ ամրացեալ զօրութեամբ
սուրբ Խաչի քո, փրկեսցին յամենայն
որոգայթից սատանայի:
Եւ քեզ վայել են փառք
իշխանութիւն եւ պատիւ, այժմ եւ
միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից. Ամէն:

*Մատանիները Փեսային ու Հարսին
մէկ մարմին ու մէկ հոգի ըլլալու
խոստումը կը խորհրդանշեն:*

*Քահանան մատանին Փեսային ձախ
մատնեմատին կ'անցընէ ըսելով.*
Տէ՛ր ի զօրութեան քում ուրախ եղիցի
թագաւորն, ի փրկութեան քում ցնծա-
ցէ յոյժ:

*Քահանան մատանին Հարսին ձախ
մատնեմատին կ'անցընէ ըսելով.*
Տարցին թագաւորի կուսանք զհետ նո-
րա. եւ զընկերս նորա տարցին նմա:

Եւ Քահանան կը շարունակէ.
Աստուած ի մէջ սոցա, եւ նոքա մի՛
սասանեսցին. օգնեսցէ սոցա Աստուած
ի վաղորդենէ մինչեւ ի վաղորդայն:

Սարկաւագն.

Զխաղաղութիւն շնորհեա՛ Եկեղեցւոյ քում սրբոյ, զխաղաղութիւն եւ զանշար-
ժութիւն ի թշնամեաց պատերազմէ. եւ հաստատեա՛ ի մի հաւատ զկաթողիկէ
Եկեղեցի. զքեզ խոստովանիմք Տէր եւ Աստուած կեցո՛ր զմեզ:

Դպիրները կ'երգեն Շարական ԳԶ. (Ուրախ Հէ՛ր)

Քահանան եւ Սարկաւազը խորան
կ'ելլեն:
Փեսան ու Հարսը կը յառաջանան դէ-
պի Բեմը:

Կնքահայրը Փեսային ձախ կողմը կը
կանգնի:
Կնքամայրը Հարսին աջ կողմը կը
կանգնի:

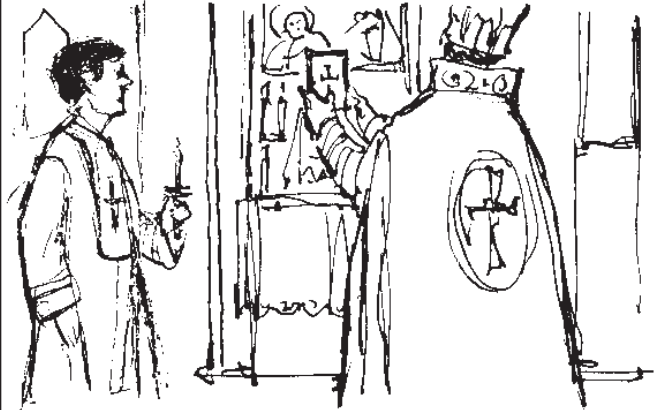
Սարկաւազը կ'ըսէ.

Պουխουμէ:

Դպիրները Սուրբ

Աստուածը երեք անգամ կ'երգեն.

Սուրբ Աստուած, սուրբ եւ հզօր, սուրբ
եւ անմահ, որ մարմնացար վասն մեր,
ողորմեա՛ մեզ:

Մինչ Դպիրները կ'երգեն, Քահանան
վեր բարձրացնելով Աւետարանը՝ Խո-
րանին շուրջը կը դառնայ:

Քահանան Աւետարանը Փեսային ու
Հարսին կը մօտեցնէ որ համբուրեն:

Քահանան կ'օրհնէ ժողովուրդը եւ
դէպի Սուրբ Սեղան կը դառնայ:

Սարկաւագն.

Դպիրքն.

Սարկաւագն.

Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեցոյք:

Տէր, ողորմեա՛:

Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի եւ հաստատութեան
սրբոյ Եկեղեցւոյ, զՏէր աղաչեցոյք:

- Դպիրքն. Տէր, ողորմեա՛:
- Սարկաւագն. Վասն ամենայն սորբ եւ ուղղափառ եպիսկոպոսաց, զՏէր աղաչեացոք:
- Դպիրքն. Տէր, ողորմեա՛:
- Սարկաւագն. Վասն հայրապետին մերոյ Տեառն... (անուն) Կաթողիկոսի կենաց, եւ փրկութեան հոգւոյ նորին, զՏէր աղաչեացոք:
- Դպիրքն. Տէր, ողորմեա՛:
- Սարկաւագն. Վասն հոգւոցն հանգուցելոց, որք ճշմարիտ եւ ուղիղ հաւատով ի Քրիստոս ննջեցին, զՏէր աղաչեացոք:
- Դպիրքն. Յիշեա՛ Տէր, եւ ողորմեա՛:
- Քահանայն.

Տէր Աստուած մեր, զբազկատարած զաղաչանս ծառայից քոց վերընկալցիս եւ ողորմեսցիս ըստ մեծի ողորմութեան քում: Զգթութիւն քո առաքեա՛ ի վերայ մեր եւ ամենայն ժողովրդեանս որք ակն ունին առ ի քէն առատ ողորմութեանդ: Զի ողորմած եւ մարդասէր ես Աստուած գոյով, եւ քեզ վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Ժողովուրդը կը նստի:

Քահանայն.

Ալէլուիա, Ալէլուիա:

Տէր, ի զօրութեան քում ուրախ եղիցի թագաւորն, ի փրկութեան քում ցնծացէ յոյժ:

Ընթերցուածս Ի Ծննդոց - Գլուխ Ա. 26-27

Աստուած ըսաւ. «Մեր պատկերին ու նմանութեանը պէս մարդ ընենք: Ան ծովու ձուկերուն ու երկնքի թռչուններուն եւ անասուններուն ու բոլոր երկրի ու սողացող բոլոր սողուններուն վրայ թող իշխէ»: Աստուած իր պատկերովը ստեղծեց մարդը. *Աստուծոյ պատկերովը ստեղծեց զանիկա, արու եւ էգ ստեղծեց զանոնք:*

Ընթերցուածս Ի Ծննդոց - Գլուխ Բ. 21-24

Եւ Տէր Աստուած խորունկ քուն մը բերաւ Ադամին վրայ ու անիկա քնացաւ: Անոր կողին ոսկորներէն մէկը առաւ ու անոր տեղը միս լեցուց: Տէր Աստուած Ադամէն առած կողին ոսկորը կին շինեց ու զանիկա Ադամին բերաւ: Ադամ ըսաւ. «Հիմա ասիկա ոսկորէս ոսկոր ու մարմինէս մարմին է. ասիկա Կին կոչուի, քանզի իր այրէն առնուեցաւ»: Անոր համար այրը պիտի ձգէ իր հայրը ու իր մայրը եւ իր կնոջ պիտի յարի ու մէկ մարմին պիտի ըլլան:

Ընթերցուածս Եսայեայ Մարգարէէ - Գլուխ ԿԱ. 9-11

Անոնց սերունդը ազգերուն մէջ, անոնց տղաները ժողովուրդներուն մէջ պիտի ճանչցուին, զանոնք բոլոր տեսնողները պիտի գիտնան, թէ անոնք Տէրոջը օրհնած սերունդն են: Ես Տէրոջմով մեծապէս պիտի ցնծամ ու իմ հոգիս իմ Աստուծոմովս պիտի ուրախանայ. քանզի ինծի փրկութեան հանդերձներ հագցուց, զիս արդարութեան պատմութեանով ծածկեց Փեսայի պէս, որ իրեն փառաւոր խոյրը կը դնէ ու հարսի պէս, որ զարդերովը կը զարդարուի:

Քանզի ինչպէս երկիրը իր տունկը կ'աճեցնէ ու պարտէզը իր մէջ ցանուածները կը բուսցնէ, այնպէս տէր Եհովան բոլոր ազգերուն առջեւ արդարութիւն ու զովութիւն պիտի բուսցնէ:

Թուղթ Պօղոսի Առաքելոյն Առ Եփեսացիս - Գլուխ Ե. 22-33

Կիները իրենց այրերուն հնազանդ ըլլան՝ որպէս թէ տէրոջը. վասն զի այրը կնոջ գլուխն է, ինչպէս Քրիստոս ալ եկեղեցիին գլուխն է ու ինք մարմնին Փրկիչն է: Ուստի ինչպէս եկեղեցին հնազանդ կ'ըլլայ Քրիստոսին, նոյնպէս ալ կիները՝ ամէն բանի մէջ իրենց այրերուն: Այրեր, սիրեցէ՛ք ձեր կիները, ինչպէս Քրիստոս ալ սիրեց եկեղեցին ու իր անձը մատնեց անոր համար. որպէս զի զանիկա սրբէ ու մաքրէ աւազանին ջրովը եւ խօսքով. որպէս զի ինք իր դէմը փառաւոր կեցնէ եկեղեցին, որ արատ մը կամ աղտետութիւն կամ ուրիշ անոնց պէս բան մը չունենայ, հապա սուրբ ու անարատ ըլլայ: Նոյնպէս ալ պէտք է որ այրերը իրենց կիները սիրեն իրենց մարմիններուն պէս: Ան որ իր կինը կը սիրէ, իր անձը կը սիրէ. վասն զի մէկը բնաւ իր անձը չ'ատեր, հապա կը սնուցանէ ու կը խնամէ զանիկա, ինչպէս Տէրն ալ՝ եկեղեցին: Վասն զի մենք անոր մարմնին անդամներն ենք, անոր մարմնէն ու անոր ոսկորներէն: Ասոր համար մարդը պիտի ձգէ իր հայրն ու մայրը եւ իր կնոջ պիտի յարի ու երկուքը մէկ մարմին պիտի ըլլան: Այս խորհուրդը մեծ է, բայց ես կը խօսիմ Քրիստոսին ու եկեղեցիին վրայով: Սակայն ձեզմէ ամէն մէկն ալ իր կինը այնպէս սիրէ՝ որպէս թէ իր անձը ու կինը իր այրէն ակնածի:

Դպիրքն. Ալեկուիա, ալեկուիա: Կացցէ դշխոյ ընդ աջմէ քումմէ, ի հանդերձս ոսկեհոռոս գարդարեալ եւ պաճուճեալ:

Ժողովուրդը ոտքի կ'ելլէ.

Սարկաւագն. Ալեկուիա: Օրթի:
Քահանայն. Խաղաղութիւն ամենեցուն:
Դպիրքն. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:
Սարկաւագն. Երկիւղածութեամբ լուարութ:

Քահանայն.

Սրբոյ Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի, որ ըստ Մատթէոսի - Գլուխ. ԺԹ. 3-9

Փարիսեցիներ անոր մօտենալով՝ զանիկա փորձեցին ու հարցուցին. «Արժա՞ն է, որ մարդ մը իր կինը արձակէ ամէն պատճառի համար»: Անիկա ալ անոնց ըսաւ. «Չէ՞ք կարդացեր թէ ան որ սկիզբէն ստեղծեց արու եւ էգ ստեղծեց զանոնք», ու աւելցուց. «Ասոր համար մարդ իր հայրը ու մայրը պիտի ձգէ եւ իր կնոջ պիտի յարի ու երկուքը մէկ մարմին պիտի ըլլան: Ուստի ա՛լ երկուք չեն, հապա մէկ մարմին. ուրեմն զայն որ Աստուած միաւորեց՝ մարդ թող չզատէ»: Ըսին իրեն. «Հապա ինչո՞ւ Մովսէս պատուիրեց արձակման թուղթ տալ եւ արձակել»: Ըսաւ անոնց. «Մովսէս ձեր սրտերուն կարծրութեանը համար ձեզի հրաման տուաւ

կիներնիդ արձակել, բայց սկիզբէն այնպէս չէր: Սակայն ձեզի կ'ըսեմ. «Ով որ առանց պոռնկութեան պատճառի իր կինը արձակէ եւ ուրիշ մը առնէ, չնութիւն կ'ընէ: Եւ ով որ արձակուածը առնէ, չնութիւն կ'ընէ»:

Դպիրքն. Փառք քեզ, Տէր Աստուած մեր:

Սարկաւագն. Պոսիւսմէ:

Դպիրքն. Ասէ Աստուած:

Քահանայն.

Ընդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ մատուցեալ առ նա փարիսեցիքն, փորձէին զնա՝ եւ ասէին, եթէ արժա՞ն իցէ ումեք արձակել զկին իւր ըստ ամենայն վնասու: Պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ. Չիցէ՞ ընթերցեալ ձեր՝ թէ որ հաստատեացն ի սկզբանէ՝ արու եւ էգ արար զնոսա՝ եւ ասէ. Վասն այսորիկ թողցէ այր զհայր եւ զմայր, եւ երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ, եւ եղիցին երկոքեան ի մարմին մի: Ապա ուրեմն ոչ են երկու, այլ մի մարմին. արդ, զոր Աստուած զուգեաց, մարդ մի՛ մեկնեացէ:

Դպիրքն. Փառք քեզ, Տէր Աստուած մեր:

ՀԱՆԳԱՆԱԿ ՀԱՒԱՏՈՅ

Հաւատամք ի մի Աստուած, ի Հայրն ամենակալ, յարարիչն երկնի եւ երկրի, երեւելեաց եւ աներեւութից: Եւ ի մի Տէր Յիսուս Քրիստոս, յՈրդին Աստուծոյ, ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ՝ միածին, այսինքն յէութենէ Հօր:

Աստուած յԱստուծոյ, լոյս ի լուսոյ, Աստուած ճշմարիտ յԱստուծոյ ճշմարտէ, ծնունդ եւ ոչ արարած. նոյն ինքն ի բնութենէ Հօր, որով ամենայն ինչ եղեւ յերկինս եւ ի վերայ երկրի, երեւելիք եւ աներեւոյթք:

Որ յաղագս մեր՝ մարդկան եւ վասն մերոյ փրկութեան իջեալ ի յերկնից մարմնացաւ, մարդացաւ, ծնաւ կատարելապէս ի Մարիամայ սրբոյ կուսէն Հոգւովն Սրբով: Որով էառ մարմին, հոգի եւ միտ եւ զամենայն որ ինչ է ի մարդ, ճշմարտապէս եւ ոչ կարծեօք:

Չարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ, յերրորդ աւուր յարուցեալ. ելեալ ի յերկինս նովին մարմնովն նստաւ ընդ աջմէ Հօր: Գալոց է նովին մարմնովն եւ փառօք Հօր ի դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս որոյ թագաւորութեանն ոչ գոյ վախճան:

Հաւատամք եւ ի Սուրբ Հոգին յանեղն եւ ի կատարեալն որ խօսեցաւ յօրէնս եւ ի մարգարէս եւ յԱւետարանս:

Որ էջն ի Յորդանան քարոզեաց յառաքեալսն եւ բնակեցաւ ի սուրբսն: Հաւատամք եւ ի մի միայն ընդհանրական եւ առաքելական Սուրբ Եկեղեցի: Ի մի մկրտութիւն, յապաշխարութիւն՝ ի քաւութիւն եւ ի թողութիւն մեղաց: Ի յարութիւն մեռելոց. ի դատաստանն յաւիտենից Հոգւոց եւ մարմնոց. յարքայութիւնն երկնից եւ ի կեանսն յաւիտենականսն.

Ամէն:

Քահանայն.

Իսկ մեք փառաւորեացոյք որ յառաջ քան զյաիտեանս երկիրպագանելով Սրբոյ Երրորդութեանն եւ մի Աստուածութեանն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից. Ամէն:

Սարկաւագն.

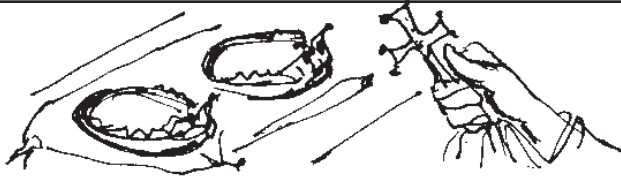
Եւ ես խաղաղութեան զՏէր աղաչեացոյք. ընկա՛լ, կեցո՛ւ եւ ողորմեա՛:

Փեսային եւ Հարսին համար երկու աթոռ կը բերեն: Սարկաւագը կ'ըսէ. Եւ ես խաղաղութեան զՏէր աղաչեացոյք. ընկա՛լ, կեցո՛ւ եւ ողորմեա՛:

Սարկաւագը պսակները կը բերէ: Պրսակները կը խորհրդանշեն նոր կազմուելիք քրիստոնեայ ընտանիքին թագաւոր-թագուհիին պսակները:

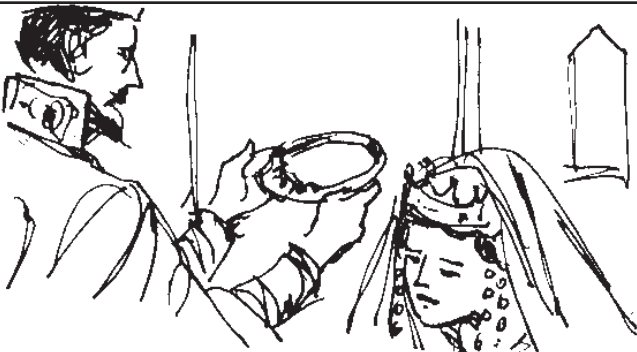
Քահանան կ'օրհնէ պսակները կամ Նարօտները ըսելով.

Օրհնեացին պսակքս անուամբ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ եւ միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից. Ամէն:

Նարօտը կարմիր, կանաչ եւ ճերմակ թելերով հիւսուածք մըն է, զոր հայերը պսակուողներուն գլխուն կը դնեն:

Քահանան կը պսակէ Փեսան ըսելով. Տէր, ի զօրութեան քոյմ ուրախ եղիցի թագաւորն, ի փրկութեան քոյմ ցնծացէ յոյժ:

Քահանան կը պսակէ Հարսը ըսելով. Տարցին թագաւորի կուսանք զհետ նոցա. եւ զընկերս նորա տարցին նմա:

Սարկաւագը Խաչը կնքահօր կու տայ:

Կնքահայրը կը համբուրէ խաչը եւ կը կանգնի Հարսին ու Փեսային ետին խաչը բարձր ունենալով անոնց գլխուն վերեւ:
Խաչը Հարսին եւ Փեսային գլխուն վերեւ բռնելը՝ Յիսուսով մէկ ըլլալը կը խորհրդանշէ:

Քահանան Փեսային ու Հարսին ճակատները միացնելէ ետք կ'աղօթէ:
Ճակատներու միացումը կը խորհրդանշէ Փեսային ու Հարսին միտքով մէկ ըլլալը:

Քահանան կ'աղօթէ.

Տէր Աստուած զօրութեանց եւ արարիչ ամենայն արարածոց, որ առեր հող յերկրէ եւ ստեղծեր զմարդն ըստ պատկերի քում եւ ըստ նմանութեան, եւ եդիր զնա ի դրախտին փափկութեան: Արու եւ էգ արարեր զնոսա, եւ օրհնեցեր զնոսա ասելով. Աճեցէ՛ք եւ բազմացարո՛ւք եւ լցէ՛ք գերկիր, եւ տիրեցէ՛ք դմա:

Եւ այժմ աղաչեմք զքեզ, տէր, օրհնեա՛ զամուսնութիւնս զայս որպէս զսուրբ նախահարցն. անարատ պահելով զսոսա հոգեւոր սիրով միաբանութեամբ ի կեանս յայտոսիկ: Օրհնեա՛ Տէր, եւ զպտղաբերութիւն որդեծնութեան սոցա ի ժառանգութիւն վարուց առաքինութեան՝ ի փառս ամենասուրբ անուան քո: Որպէս զի խաղաղական կենօք եւ բազմաժամանակեայ ծերութեամբ յերկարեալ յայս աշխարհիս, եւ յանգրաւական ուրախութիւնսն ի վերին հարսնարանին արժանաւորեցին հասանիլ ընդ ամենայն սուրբս, շնորհօք եւ մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի: Ընդ որում օրհնեալ ես Հայր ամենակալ՝ հանդերձ կենդանաւար եւ ազատիչ Սուրբ Հոգւովդ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Խաղաղութիւն ամենեցուն:

Օրհնեալ եւ Տէր Աստուած՝ արարիչ ամենայն արարածոց, որ դու միայնդ եւ բարերար եւ կարող. որ արարեր զամենայն արարածս հրամանաւ քով՝ զերկինս եւ զերկիր, եւ զամենայն ինչ որ ի նոսա:

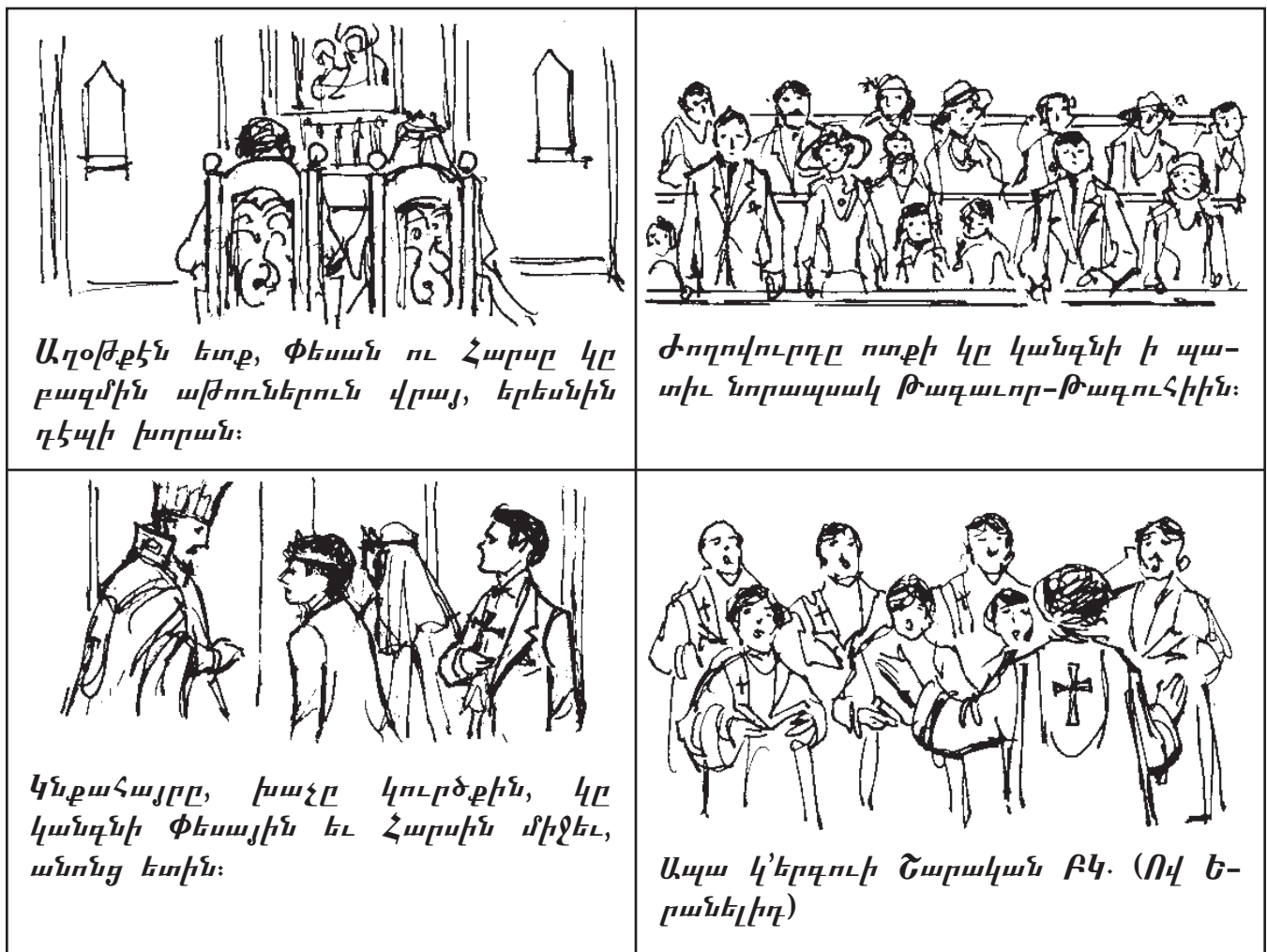
Առեր հող յերկրէ եւ ստեղծեր աստուծային աջով քով մարդ. եւ կերպարանակից քեզ արարեալ՝ կացուցեր զնա տէր եւ իշխան ի վերայ ամենայն արարածոց քոց երկրաւորաց:

Եւ ապա հայեցեալ ի միայնութիւն նորա ասացեր. Ոչ է բարոք մարդոյդ միայն լինել, արասցուք դմա օգնական ըստ դմա:

Արդ, որպէս օրհնեցեր զամուսնութիւն նախահարցն եւ զնախամարցն, զԱբրահամուն եւ զՍառային, զՍահակայն եւ զՌեբեկայն, զՅակոբայն եւ զՀոսքելին, զՅովսէփայն եւ զԱսանէթին, զՅովակիմայն եւ զԱննային, զԶաքարիային եւ զԵղիսաբէթին. եւ որպէս օրհնեցեր զպսակս արդարոցն քոց, նոյնպէս օրհնեա՛ զպսակս զայս յամուսնութիւն ծառայից քոց, զի դու ժամանեցուցեր զսոսա յօրհնութիւն քաղցրութեան քո, եւ եղեր ի գլուխ սոցա պսակ ի քարէ պատուականէ: Եւ որպէս օրհնեցեր զհարսանիսն ի Կանա Գալիլիացոց. եւ աստուծային սքանչելեօք զջուրն ի գինի փոխելով ծանուցեր աշակերտաց քոց զաստուծային քո զփառս. եւ քարոզեցար Աստուած եւ Փրկիչ ազգի մարդկան: Ոչ եթէ խոտեցեր զամուսնութիւնն. այլ քահանայապետաբար օրհնեցեր, եւ հաստատեցեր անսուտ բանիդ քով, եթէ զոր Աստուած զուգեաց՝ մարդ մի՛ մեկնեացէ:

Դու, տէր, որ սուրբդ եւ եւ ի սուրբս հանգուցեալ, սուրբ պահեա՛ զանկողինս ամուսնութեան սոցա. եւ միաւորեա՛ զսոսա զուգակցութեամբ ընդ լծով վիճակի քո. որպէս զի մի՛ յայսմհետէ կոչեացին երկու, այլ մի մարմին՝ միաւորեալ հոգով հեզութեան. սիրել զմիմեանս պարկեշտ վարութ, անբիծ հոգով, առանց ամօթոյ, պատրաստ լինել ի գործս բարիս:

Այո՛, տէր Աստուած մեր, լե՛ր պաշտպան ծառայից քոց, եւ տուն ապաւինի զամենայն աւուրս կենաց սոցա: Փրկեա՛ զսոսա յօտարոտի խորհրդոց, եւ պատսպարեա՛ ի տուն եւ ի գիշերի ողորմութեամբ քով: Տնկա՛ զսոսա որպէս ձիթենի պտղալից ի տան Աստուծոյ: Որպէս զի կեցեալք արդարութեամբ, սրբութեամբ եւ աստուծապաշտութեամբ ըստ հաճոյից կամաց քոց բարեսիրաց, տեսցեն զորդիս որդւոց իրեանց. եւ եղիցին քեզ ժողովուրդ եւ փառաբանիչ անուանդ քում սրբոյ: Եւ անդադար օրհնեցեն զամենասուրբ Երրորդութիւնդ, զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Սարկաւագն. Ալէլուիա. Ալէլուիա: Կացցէ դշխոյ ընդ աջմէ քումմէ, ի հանդերձս ոսկեհոռոս զարդարեալ եւ պաճուճեալ: Ալէլուիա: Օրթի:

Փեսան ու Հարսը եւ ամբողջ ժողովուրդը ոտքի կ'ելլեն:

Քահանայն. Խաղաղութիւն ամենեցուն:

Դպիրքն. Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

Սարկաւագն. Երկիւղածութեամբ լուարութ:

Քահանայն.

Սրբոյ Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի, որ ըստ Յովհաննոս Գլխ. Բ. 1-11

Երրորդ օրը հարսանիք մը կար Գալիլիայի Կանա քաղաքը եւ Յիսուսին մայրը հոն էր: Յիսուս ալ կանչուեցաւ այն հարսանիքին ու իր աշակերտներն ալ: Երբ գինին պակսեցաւ, Յիսուսին մայրը ըսաւ. «Գինի չունին»: Յիսուս ըսաւ անոր. «Ո՛վ կին, դուն ինձի հետ ի՞նչ բան ունիս. իմ ժամանակս դեռ հասած չէ»: Իր մայրը սպասաւորներուն ըսաւ. «Ինչ որ ձեզի ըսէ, ըրէ՛ք»: Հոն վեց հատ քարէ կարասներ դրուած էին Հրէից մաքրուելու սովորութեանը համեմատ, որոնց ամէն մէկը երկու

կամ երեք մար բան կ'առնէր: Յիսուս ըսաւ անոնց. «Լեցուցէ՛ք այդ կարասները ջուրով»: Անոնք լեցուցին զանոնք մինչեւ բերանը: Յիսուս ըսաւ անոնց. «Հիմա հանեցէ՛ք ու սեղանապետին տարէ՛ք»: Անոնք ալ տարին: Սեղանապետը երբ գինի դարձած ջուրին համը առաւ, ինք չէր գիտեր ուրկէ ըլլալը (բայց սպասաւորները, որոնք ջուրը լեցուցեր էին, գիտէին) ըսաւ փեսային. «Ամէն մարդ աղէկ գինին առաջ կը մատուցանէ ու երբ խմած ըլլան, այն ատեն ստորնագոյնը. բայց դուն աղէկ գինին մինչեւ հիմա պահած ես»: Յիսուս հրաշքներուն սկիզբը այս ըրաւ Գալիլիայի Կանա Քաղաքին մէջ եւ իր փառքը յայտնեց ու իր աշակերտները հաւատացին իրեն:

Փեսան ու Հարսը իրարու կը դառնան:
Քահանան Փեսային ու Հարսին գլուխները կը միացնէ:
Կնքահայրը խաչը կը պահէ անոնց գլխուն վերեւ:

Դպիրքն. Փառք քեզ, Տէր Աստուած մեր:
Սարկաւագն. Պոսիսումէ:
Դպիրքն. Ասէ Աստուած:
Քահանայն.

Սկիզբն նշանաց տեսուն մերոյ Յիսուսի քրիստոսի: Եւ յաւորն երրորդի հարսանիք էին ի Կանա Գալիլիացոց, եւ անդ էր մայրն Յիսուսի, կոչեցաւ եւ Յիսուս եւ աշակերտքն նորա ի հարսանիսն: Եւ ի պակասել գինւոյն՝ ասէ մայրն ցՅիսուս. Գինի ոչ ունին: Ասէ ցնա Յիսուս. Զի՞ կայ իմ քո, կին դու, չեւ է հասեալ ժամանակ իմ: Ասէ մայրն ցսպասաւորսն. Որ գինչ ասիցէ ձեզ՝ արասջիք: Անդ էին թակոյկք կնեայք վեց, ըստ սրբութեան հրէից. տանէին մի մի ի նոցանէ մարս երկուս կամ երիս: Ասէ ցնոսա Յիսուս. Լցէք զթակոյկսդ ջրով: Եւ լցին զնոսա մինչեւ ի վեր: Ասէ ցնոսա. Արդ, առէք եւ բերէք տաճարապետիդ: Եւ նոքա բերին: Եւ իբրեւ ճաշակեաց տաճարապետն զջուրն գինի եղեալ, եւ ոչ գիտէր թէ ուստի իցէ. բայց սպասաւորքն գիտէին որք արկին զջուրն: Խօսի ընդ Փեսային տաճարապետն եւ ասէ. Ամենայն մարդ զանոյշ գինին յառաջագոյն պաշտէ. եւ յորժամ արբեման՝ յայնժամ զյոռին. դու պահեցեր զանոյշ գինիդ մինչև ցայժմ: Զայս արար սկիզբն նշանաց Յիսուս ի Կանա Գալիլիացոց, եւ յայտնեաց զփառս իւր. եւ հաւատացին ի նա աշակերտքն նորա:

Սարկաւագն.

Լուիցէ տէր ձայնի աղաչանաց մերոց, ընկալցի զխնդրուածս արտից մերոց, թողցէ զյանցանս մեր, ողորմեսցի ի վերայ մեր: Աղօթք մեր եւ խնդրուածք յամենայն ժամ մտցեն առաջի մեծի տէրութեան նորա: Եւ նա տացէ մեզ միաբան միով

Քահանան փեսային ու Հարսին պսակները կը հանէ եւ զանոնք խաչով կ'օրհնէ:
Փեսան ու Հարսը գլուխ-գլխի կը մընան:

հաւատոյ արդարութեան վաստակիլ ի գործս բարեաց: Զի զողորմութեան զշնորհս իւր արասցէ ի վերայ մեր. Տէրն ամենակալ կեցուցէ եւ ողորմեսցի:

Քահանայն.

Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛: Տէր Աստուած մեր՝ որ յամենայն ժամ ընդ մեզ ես, եւ ոչ երբեք թողուս ի ձեռանէ քումմէ զայնոսիկ, որք ճշմարտութեամբ խոստովանին զանուն քո սուրբ: Զքեզ աղաչեմք, եւ առ քեզ կարդամք, եւ ի քէն խնդրեմք, մարդասէր Տէր, քոյին հրամանաւոր օրհնեցաք զպսակս զայս յամուսնութիւն սոցա ի խորանի քում սրբութեան առաջի սեղանոյ քո: Եւ արդ, տէր բարերար, քոյին հրամանաւոր առնումք զնարօտ պսակիս ի գլխոց սոցա. եւ օրհնեմք զսոսա նշանաւ սուրբ Խաչին:

Քահանայն.

Նայեա՛, Տէ՛ր, քաղցրութեամբ քով ի սոսա. եւ առաքեա՛ զհրեշտակ խաղաղութեամբ քով որ եկեալ պահեսցէ զսոսա սուրբս եւ անարատս, միաշունչս եւ միախորհուրդս: Ծնորհեա՛ սոցա, Տէր, եւ զաւակ ըստ կամաց քո. քաղցրացո՛ զվայելչութիւն կենաց սոցա քոյով առատ բարերարութեամբդ. զի կեցցեն անբիծ եւ անարատ վարուք յայսմ աշխարհիս՝ մինչեւ ի խոր ծերութիւն, եւ արժանաւորք եղիցին երկնից արքայութեանդ, եւ անթառամ պսակացն: Եւ քեզ ամենագօրիդ Աստուծոյ վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ, այժմ եւ միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից. Ամէն:

Կնքահայրը իր խաչը քահանային կուտայ:
Փեսան ու Հարսը դէպի Սուրբ Խորան կը դառնան:

Սարկաւազը բաժակ մը գինի կը բերէ:
Քահանան գինին կ'օրհնէ:

Գինին օրհնելէ ետք Փեսային եւ Հարսին ըմպել կու տայ բաժակէն: Ասիկա որպէս ամուսին եւ կին կեանքի մէջ պատահելիք բոլոր ուրախութիւններուն եւ դժուարութիւններուն միասին բաժնեկից ըլլալը կը խորհրդանշէ:

Քահանայն.

Տէր Աստուած մեր, որ զամենայն ինչ իմաստութեամբ արարեր, եւ հաստատեցեր զտիեզերս, եւ զարդարեցեր զհարսանիսն ի Կանա Գալիլիացոց: Ինքնին, Տէր, օրհնեա՛ զբաժակս զայս ողորմութեամբ քով. եւ մեք յամենայն ժամ գոհասցո՛ք զպարգեւաց քոց: Եւ քեզ հանցո՛ք զօրհնութիւն եւ զփառս Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. Ամէն:

Քահանայն. Օրհնութիւն, գոհութիւն եւ փառք Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ եւ միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից. Ամէն:

Ժողովուրդը կը նստի: Քահանան կը խրատէ նորապսակ զոյգը եւ ժողովուրդը:

Սարկաւագն. Սուրբ Խաչիւս աղաչեացո՛ք զՏէր, զի սովաւ փրկեսցէ զմեզ ի մեղաց, եւ կեցուցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ: Ամենակալ Տէր Աստուած մեր կեցո՛ եւ ողորմեա՛:

Խրատէն ետք, ժողովուրդը ոտքի կ'ելլէ.

Քահանայն.

Պահպանիչ եւ յոյս հաւատացելոց Քրիստոս Աստուած մեր, պահեա՛ եւ պահպանեա՛ (զնորոգ պսակեալ թագաւորն եւ զթագուհին եւ զամենայն պարագայս սոցա) ընդ հովանեաւ սուրբ եւ պատուական Խաչիդ քով ի խաղաղութեան. փրկեա՛ յերեւելի եւ յաներեւոյթ թշնամոյն: Արժանաւորեա՛ գոհութեամբ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր եւ Սուրբ Հոգւոյդ, այժմ եւ միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից. Օրհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս. Ամէն:

Քահանային պահպանիչէն ետք բոլորը միասին «Հայր Մեր»ը կ'երգեն.

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սո՛ւրբ եղիցի անուն քո: Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո, որպէս յերկինս ե՛ւ յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ սո՛ւր մեզ այսօր: Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն. այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէն:

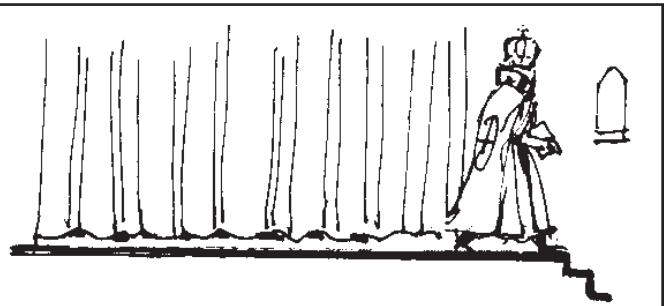
Քահանայն. Զի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք յաւիտեանս. Ամէն:

Քահանան կ'օրհնէ ժողովուրդը.

Օրհնեալ եղերութ ի շնորհաց Սուրբ Հոգւոյն, երթալք ի խաղաղութիւն,
եւ Տէր Յիսուս եղիցի ընդ ձեզ եւ ընդ ամենեսեանս. Ամէն:

Փեսան ու Հարսը կը համբուրեն Քահանային խաչը:
Կնքահայրն ու Կնքամայրը կը համբուրեն Քահանային խաչը:

Քահանան Սուրբ Սեղանը համբուրելէ ետք կը մեկնի, եւ Խորանին վարագոյրը կը փակուի:

Սուրբ Պսակի արարողութիւններէն ետք, ներկաները առաջնորդուեցան Հայոց Հոգեւոր Կեդրոն՝ Սուրբ Էջմիածին: Նորապսակ զոյգը աղօթեց եւ ուխտեց հաւատարիմ մնալ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սկզբունքներուն: Ապա վեհարանին մէջ տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն:

Հիւրասիրութեան ընթացքին, հինգ ցամաքամասերու վրայ ապրող Հայ Երիտասարդներու ներկայացուցիչները յայտարարեցին հետեւեալը.

«Արային եւ Մարալին փափաքին համաձայն, փոխան հարսանեկան նուէրներու, հիմնադրամ մը հաստատուեցաւ, որուն եկամուտը պիտի գործածուի Հայեցի Դաստիարակութեան Տարածման»:

Ներկաները բուռն ծափահարութիւններով ընդունեցան այս յայտարարութիւնը եւ սրտաբուխ նուէրներով իրենց մասնակցութիւնը բերին:

Ապա շքախումբը մեկնեցաւ Հայաստանի նախագահին ապարանքը: Նորապսակները նախագահին խոստացան իրենց նայուածքը միշտ պահել դէպի Հայաստան, ներշնչուիլ անկէ եւ հպարտ զգալ անոր իրազործումներով. որովհետեւ՝ ըսին անոնք. «Հայաստանը մեր Հայրենիքն է, մեր Հողն է, մեր Յոյսն է ու մեր Ապագան»:

Հարսնեւորներուն վերջին կայքը եղաւ Հայկական պանդոկ, ուր խրախճանքի

դամատային առաջնորդութեամբ, տեղի ունեցան կերուխում եւ երգ ու պար:

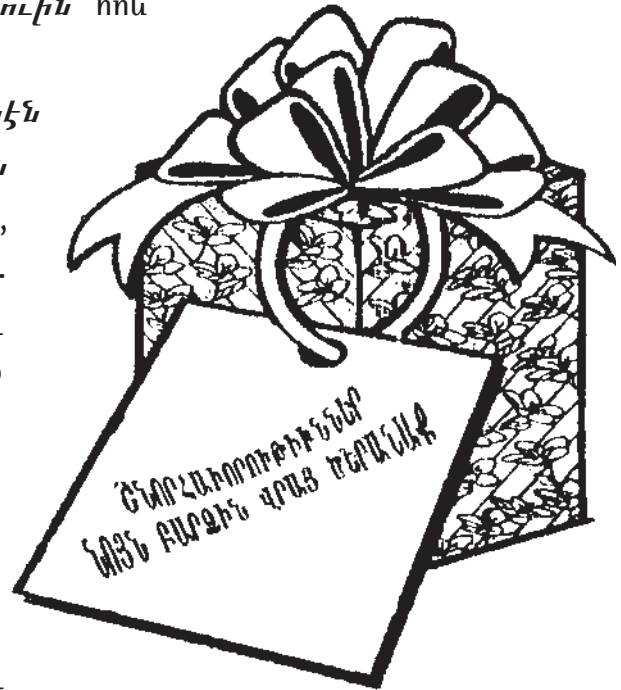
Արային եւ Մարալին Հարսանեկան ուրախութիւնները տեւեցին Եօթը օր ու Եօթը գիշեր: Ութերորդ օրը Արան եւ Մարալը օղակայան մեկնեցան: Անոնք որոշած էին մեղրալուսինը անցընել երկրագունդի հինգ ցամաքամասերու վրայ ապրող իրենց Հայ բարեկամներուն հետ:

Իւրաքանչիւր ցամաքամասի վրայ հաստատեցին հիմնադրամ մը, որմէ անխտիր պիտի օգտուին հոգն ապրող Բոլոր Հայերը....:

Մեղրալուսինէն վերադարձին ամենէն մեծ անակնկալը եղաւ Արային եւ Մարալին ծնողքին նուէրը: Անոնք իրենց զաւակներուն, Հայեցի դաստիարակութեան հանդէպ ունեցած սէրն ու գուրգուրանքը գնահատելու եւ քաջալերելու համար, Օշական գիւղին մէջ «Սրբոց Թարգմանչաց» անունով Հայ Եկեղեցի մը եւ «Արա-Մարալ» անունով Հայ Դպրոց մը կառուցանելու նուիրատուութիւն մը ըրին, որպէս զի այս երկու հաստատութիւններուն մէջ դաստիարակուին ա՛յնպիսի Հայեր, որոնք գիտակցութիւնն ու

քաջութիւնը ունենան պահպանելու, շարունակելու, տարածելու եւ ճոխացնելու մեր պապերէն մեզի հասած Հայկական Բոլոր Հարստութիւնները:

Արան, Նանորը, Մարալը եւ Ռաֆֆին ուրախութեամբ եւ հպարտութեամբ յանձն առին այս պարտականութիւնը եւ խոստացան իրենց ընկերներով ու բարեկամներով անմիջապէս գործի լծուիլ, եւ Օշական գիւղին մէջ կառուցուելիք Հայ Եկեղեցին եւ Հայ Դպրոցը վերածել Տիպար Հաստատութիւններու, ի նպաստ Հայ Ժողովուրդին, Հայ Հաւատքին եւ Հայ Մշակոյթին Յաւերժացման:

ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

1898–1998

ՍՐՏԱԳԻՆ ՀՐԱԻԷՐ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ

Ամերիկայի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ
հաստատման 100-ամեայ Յօբելեանին
առիթով, կը հրաւիրէ
Առաջնորդարանի Հայ Դպրոցներու
բոլոր Տնօրէնները, Ուսուցիչները,
Աշակերտները, Ծնողները,
Ծրջանաւարտները, Խնամակալութեան
Անդամներն ու Բարերարները
մասնակցելու Յօբելիական բոլոր
արարողութիւններուն եւ
հանդիսութիւններուն:

Մեղրալուսինէն վերադարձին Արային եւ Մարալին նամակատուփերը լեցուած էին բազմաթիւ նամակներով, յայտարարութիւններով եւ թուեցիկներով:

Անոնք նամակատուփերուն մէջէն առին թղթածրարները եւ ուշադրութեամբ ու մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացին իրենց հասցէներուն ուղղուած նամակներն ու թուեցիկները եւ որոշեցին ոմանց հեռաձայնով իսկ ուրիշներուն ալ գրաւոր պատասխանել:

Արան եւ Մարալը անմիջապէս գործի լծուեցան: Անոնք նամակագրութեան օրէնքները սորվելու համար բազմազան գիրքեր, բացիկներ եւ թերթեր գնեցին ու կարդացին:

Զարթի՛ր-ի այս թիւին մէջ կու տանք Արային եւ Մարալին ղրկած գրաւոր շնորհակալագիրները, շնորհաւորութիւնները, հրաւերները, ցաւակցութիւնները, յայտարարութիւնները, նուիրատուութիւնները եւ անոնց մէջ գործածուած տիտղոսները:

Ուշադրութեամբ կարդացէ՛ք, որպէս զի դուք եւս ձեր թղթակցութիւնները կատարէ՛ք յարգելով անհատներու տիտղոսներն ու հանգամանքները, ինչպէս նաեւ նկատի առնելով հաստատութիւններու եւ կազմակերպութիւններու օրէնքներն ու աւանդութիւնները:

Տիտղոս եւ Պատուանուն
Հոգեւորականներու

Տէր Տէր ... Կաթողիկոս
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

Նամակագրութիւնները սկսիլ
հետեւեալ ձեւով՝

Տիտղոս՝
Վեհափա՛ռ Տէր

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝
Նորին Սուրբ Օծութիւն Տէր Տէր ...
Ծայրագոյն Պատրիարք եւ
Ամենայն Հայոց Մայր Աթոռոյ
Սուրբ Էջմիածնի

Պատրիարքին՝
Նորին Ամենապատուութիւն
Տէր ... Արքեպիսկոպոս ...
Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի

Տիտղոս՝
Վեհափա՛ռ Տէր,

Տիտղոս՝
Ամենապատի՛ւ Տէր,

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին՝
Նորին Սուրբ Օծութիւն

Պատրիարքին՝
Նորին Ամենապատուութիւն
Տէր ... Արքեպիսկոպոս ...

Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ

Տիտղոս՝
Ամենապատիւ Տէր,

Արքեպիսկոպոսին՝
*Գերաշնորհ
Տէր ... Արքեպիսկոպոս ...*

Տիտղոս՝
Սրբազան Հայր,

Եպիսկոպոսին՝
*Գերաշնորհ
Տէր ... Եպիսկոպոս ...
Առաջնորդ ... Թեմին*

Տիտղոս՝
Սրբազան Հայր

Նամակներու աւարտին՝

*Մատչելով ի համբոյր
Ձերդ Օծեալ Սուրբ Աջոյն
Որդիական ակնածանքով*

Վարդապետին՝
*Հոգեշնորհ
Տէր ... Ծայրագոյն Վարդապետ կամ
Վարդապետ կամ Աբեղայ ...*

Տիտղոս՝
Հայր Սուրբ,

Քահանային՝
*Արժանապատիւ
Տէր ... քահանայ կամ Աւագ ...
Հոգեւոր Հովիւ ...*

Տիտղոս՝
Արժանաշնորհ Տէր Հայր,

Նամակներու աւարտին՝

Խոնարհաբար՝

Սարկաւագին՝
Բարեշնորհ ... Սարկաւագ ...

Տիտղոս՝
Շնորհունակ Սարկաւագ կամ Տիրացու

Նամակներու աւարտին՝

*Երախտագիտական անկեղծ
զգացումներով՝*

Պարոնին՝ Տիկնին՝ Օրիորդին՝

Նամակագրութիւնները սկսիլ
հետեւեալ ձեւով՝

*Ազնուափայլ Տիկին ... անուն ...
մականուն,*

Սիրելի Տիկին ... մականուն,

*Համեստափայլ Օրիորդ ... անուն ...
մականուն,*

Սիրելի Օրիորդ ... մականուն,

Մեծայարգ Տիար ... անուն ... մականուն

Յարգելի Տիար ... մականուն

Նամակներու աւարտին՝

*Սիրով՝ Կարօտով՝
կամ*

Յարգանքներով՝

ԾՆՈՐՀԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ
Կը շնորհաւորեմ ձեր ծննդեան
տարեդարձը եւ կը մաղթեմ ձեզի
առողջութիւն, երջանկութիւն
եւ յաջողութիւն:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Այսօր, երեկոյեան ժամը 7:30-ին,
ԱԲԳ կայանէն դիտեցէք Հայկ
Հայկեանին հարցազրոյցը
Դէպի Հայաստան
չըջապտոյտին մասին:

ԽՆԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Առջինեկ զաւակով մը ձեր
բախտաւորութիւնն երջանիկ
առիթով, ընդունեցէք իմ եւ
հարազատներուս անկեղծ
խնդակցութիւնները:

ԾԱՄԲԱՐ
Ամառնային ճամբարէն մեր
ստացած գիտելիքն
ու փորձառութիւնը
վստահ եղէք որ պիտի
փոխանցենք ուրիշներուն:

ԾՆՈՐՀԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ
Ձեր ամուսնութեան երջանիկ
առիթով, կը մաղթեմ փոխադարձ
սիրոյ եւ յարգանքի
միջոլորտին մէջ երկար ու
երջանիկ տարիներ:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ
Տէր եւ Տիկին Հայկ եւ Մարի
Հայկեաններու առջինեկ մանչ
զաւակով մը բախտաւորութեան
առիթով, Տիկին Մարի Մարոնեան
1000 դրամ կը նուիրէ Մեսրոպ
Մաշտոց Հայկական Վարժարանին:

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
Անակնկալօրէն իմացայ ձեր
նշանախօսութեան մասին:
Ի սրտէ ձեզի կը մաղթեմ
բախտաւոր տարիներ:

ՅԱՅՏԱԳԻՐՆԵՐ
Վերադարձանք մեր տուները՝
մեծապէս խանդավառուած տիրող
ոգեշունչ միջոլորտէն:
Ջերմագին շնորհակալութիւն
բոլոր կազմակերպիչներուն:

ԱՊԱՔԻՆՈՒՄ

Հայ Դպրոցներու Վարչութիւնը
շուտափոյթ եւ ամբողջական
ապաքինում կը մաղթէ ձեզի:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ՕՐ
Հայ Դպրոցներու Ընդհանուր
Անդամական Ժողովը տեղի պիտի
ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, 1997,
երեկոյեան ժամը 7:00-ին
ԱԲԳ կեդրոնին մէջ, Հայաստան

ՇՐՋԱՆԱԽԱՐՏ

Համալսարանական վկայականի
ձեր արժանանալուն ուրախ
առիթով, կը շնորհաւորեմ ձեզ
եւ ձեզի կը մաղթեմ նորանոր
յաջողութիւններ եւ տիտղոսներ
ու նուաճումներ:

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մեսրոպ Մեսրոպեան
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
Ա. Հատոր
Տպարան «Այբ», Հայաստան, 1997

ԾՆՈՐՀԱԿԱԼԱԳԻՐ

Հաճեցէք ընդունիլ իմ խորին
շնորհակալութիւնները ձեր
նուիրատուութեան համար:

ԱՄՈՒՄՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁ
Ձեր ամուսնութեան 20-ամեակին
առիթով, կը յայտնեմ սրտագին
ուրախութիւնս, միաժամանակ
մաղթելով նոր տասնամեակներ՝
լեցուն ընտանեկան սիրով եւ
փոխադարձ յարգանքով:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պարոն Հայկ Հայկեանի մահուն
տխուր առթիւ, մեր խորին
վշտակցութիւնները կը յայտնենք
ձեզի, ինչպէս նաեւ ձեր
ընտանեկան
պարագաներուն:

ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՕՐ

Հայ Դպրոցներու Ընկերային
Վարչութիւն
Տեղի կ'ունենայ
Շաբաթ, Յունիս 8, 1997,
երեկոյեան ժամը 7:30-էն սկսեալ
ԱԲԳ սրահին մէջ, Հայաստան

ՅԻՇԵՆՔ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ
Տէր եւ Տիկին Հայկ Հայկեան
իրենց զաւկին՝ Մարիի, Երեւանի
Համալսարանը աւարտելուն
առիթով, կը նուիրեն՝

Հայ Դպրոցին	1000 դրամ
Հայ Եկեղեցիին	1000 դրամ
Հայ Թերթին	1000 դրամ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ
Ողբացեալ Մարի Մարոնեանի
մահուան յիշատակին առիթով,
Պրն. Հայկ Հայկեան կ'ընէ
հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Հայ Դպրոցին	1000 դրամ
Հայ Թերթին	1000 դրամ
Հայ Եկեղեցիին	1000 դրամ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԻԹՈՎ
Մեր դուստրին՝ ողբացեալ
Մարի Մարոնեանի մահուան
տխուր առիթով, մեր խորին
շնորհակալութիւնները կը
յայտնենք բոլոր անոնց, որոնք
անձամբ, գրութեամբ,
հեռաձայնով, ծաղկեպսակով,
կամ փոխան ծաղկեպսակի
նուիրատուութեամբ մասնակից
եղան մեր սուգին, սփոփեցին ու
մխիթարեցին մեզ այս
դժուարին ու ծանր օրերուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ
Ողբ. Հայկ Հայկեանի մահուան
քառասունքին առիթով,
հոգեհանգստեան պաշտօն
պիտի կատարուի
Կիրակի, Յունիս 2, 1997,
Երեւանի
Սուրբ Գրիգոր Եկեղեցւոյ մէջ,
յաւարտ Սուրբ Պատարագի:

ՍՈՒՐԲ ԶԱՏԻԿ
Սուրբ Զատիկուան տօնին առիթով,
կը մաղթեմ որ Քրիստոսի եւ
բնութեան նման յարութիւն
առնեն նաեւ ձեր իղձերն
ու երազները:

Քրիստոս Յարեաւ Ի Մեռելոց
Օրհնեալ Է Յարութիւնն Քրիստոսի

ՍՏԱՑԱԿԱՆ

Ազնուափայլ
Տիկին Մարի Մարոնեան
Հայաստան

Սիրելի Տիկին Մարոնեան

Հաճեցե՞ք ընդունիլ իմ խորին շնորհակալութիւնը ձեր
նուիրատուութեան համար՝ ի նպաստ Հայ Դպրոցին:
Հաճեցե՞ք ներփակ գտնել Հայ Դպրոցի համապատասխան

ստացականը:
Մեծապէս կը գնահատուի Հայ Դպրոցի գործունէութեանց
հանդէպ ձեր ցոյց տուած հետաքրքրութիւնն ու մատուցած նիւթական
օժանդակութիւնը:

Երախտագիտական զգացումներով՝

Հայկ Հայկեան
ԱԲԳ Հայ Դպրոցի Տնօրէն

ՍՏԱՑԱԿԱՆ

Ազնուափայլ
Տիկին Մարի Մարոնեան
Հայաստան

Սիրելի Տիկին Մարոնեան

Երեւանի ԱԲԳ Հայ Դպրոցի Հոգաբարձու թիւնը շորհակալու-
թեամբ ստացաւ ձեր նուիրատուութիւնը:

Խորին յարգանք՝

Հայկ Հայկեան Մեսրոպ Մեսրոպեան Գրիգոր Գրիգորեան
Ատենապետ Ատենադպիր Գանձապահ

ԽՆԴՐԱԳԻՐ

Ներփակ կը գտնէք՝ ԱԲԳ Վարժարանի ամսակերձի
Քննութեան տետրակը:

Հաճեցէք ուշադրութեամբ կարդալ հոն տրուած
ուղղութիւնները:

Ձեզի ղրկուած տետրակը բազմազրեւ եւ քննութեան օրը
միայն յանձնել աշակերտներուն:

Յարգանք՝
Հայկ Հայկեան
Տնօրէն

ԾԱԽՈՒ Է

Երեւանի Մայր Պողոտային
վրայ՝

Յարկաբաժին մը

Երկու սենեակ եւ հիւրանոց

Գին՝ 1000 դրամ

Հեռաձայն՝ 1234567

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Պարոն Արա Հայկեանի եւ Օրիորդ
Մարի Մարոնեանի պսակադրութեան
առիթով, Տէր եւ Տիկին Հայկ
Հայկեան կ'ընեն հետեւեալ
նուիրատուութիւնները.

Մեսրոպ Մաշտոց վարժարանին ...
Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ
Եկեղեցիին ...

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ ԶՐՈՅՑ

ԱԲԳ Հեռատեսիլի Զարթի՛ր
յայտագրի հաղորդավար-
խօսնակը՝ Հայկ Հայկեան,
Շաբաթ, Յունիս 8, 1997,
առաւօտեան ժամը 10:00-ին,
հարցազրոյց մը պիտի
ունենայ

Տոքթ. Մարի Մարոնեանի

հետ, այժմէական եւ հրատապ
հարցերու շուրջ:

ՆՈՐ ՏԱՐԻ - ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

Նոր տարուան եւ Սուրբ Ծնունդի
մօտալուտ տօներուն առիթով,
առողջութեան, փափաքներու
իրականացման եւ երջանկութեան
իմ ջերմագին մաղթանքներս կը
յայտնեմ ձեզի եւ ձեր
հարազատներուն

Ձեզի Մեզի Մե՛ծ Աւետիս
Քրիստոս Ծնաւ Եւ Յայտնեցաւ
Օրհնեալ Է Յայտնութիւնն
Քրիստոսի

ՊԱՐՏԷԶԻ ԲԱՑՈՒՄ

- Ընթրիք –
- Գեղարուեստական Յայտագիր –
- Անակնկալներ –

Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Յունիս 2,
1997, երեկոյեան ժամը 9:00-էն
սկսեալ:

ՄՐՑԱՆԱԿ

Մեր ջերմագոյն շնորհաւորութիւններն ու լաւագոյն մաղթանքները՝ ձեզի եւ ձեր կողակիցին, ինչպէս նաեւ ձեր ընտանեկան ու ազգականական պարագաներուն:

ՀՐԱՒԷՐ՝

Հայ Դպրոցներու Աշակերտներուն

Հայ Դպրոցներու Վարչութիւնը կը հրաւիրէ
Հայ Դպրոցներու

բոլոր աշակերտները մտերմիկ հաւաքոյթի մը հիւրասիրութեան սեղանի շուրջ, որ տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, Յունիս 2, 1997, առաւօտեան ժամը 10:00-էն սկսեալ, մինչեւ երեկոյեան ժամը 6:00, վարչութեան ԱԲԳ կեդրոնին մէջ, Հայաստան

Վարչութիւն

Հոգեշնորհ

Տէր Գրիգոր Գրիգորեան

Հոգեւոր Հովիւ

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ

Երեւան, Հայաստան

Հոգւ. Հայր Սուրբ,

Ուրախ եմ ձեզի տեղեկացնելու որ Մեսրոպեան վարժարանի աշակերտներու կողմէ կազմակերպուած գիտաժողովը տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 1, 1997-ին:

Այս գրութեամբ կը հրաւիրեմ ձեզ այս ժողովին եւ անոր յաջորդող հիւրասիրութեան, որոնք տեղի պիտի ունենան Շաբաթ, Յունիս 1, 1997, կէսօրէ ետք ժամը 5:00-ին՝ ԱԲԳ հանդիսասրահին մէջ:

Կազմակերպիչ յանձնախումբը ինքզինք պատուուած պիտի զգայ եթէ վայելէ ձեր ներկայութիւնը եւ արժանանայ ձեր հայրական օրհնութիւններուն՝ որպէս զի կարենայ շարունակել իր կրթանուէր առաքելութիւնը:

Խոնարհաբար՝

Մարի Մարոնեան

Ատենապետուհի Կազմակերպիչ Յանձնախումբի

ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐ

Տոբ[թ]. Հայկ Հայկեան

ՍՏԱՄՈՔՍԱՂԻՔԱՅԻՆ ԵՒ ԼԵԱՐԴԻ
ՌԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԷՍ

Սկսած է ընդունիլ յարգոյ հիւանդները
իւր դարմանատան մէջ:

Հասցէ՝

ԱԲԳ Պողոտայ – 123 փողոց

Այցելութեան Օրերը

Երկուշաբթիէն Շաբաթ՝

առաւօտեան ժամը 10:00-էն 1:00, ժամադրութեամբ:

Իսկ Երկուշաբթիէն Ուրբաթ՝ կէսօրէ ետք ժամը 3:00-էն 6:00:

Հեռաձայն

1234567

7654321

Դարմանատուն

Բնակարան

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեամբ՝
Հայ Դպրոցներու Նորայայտ Տաղանդներու

Մարալ

Արա

Ռաֆֆի

Նանոր

Դաշնամուր

Թաւջութակ

Փող

Զութակ

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 1, 1997,

երեկոյեան ժամը 8:30-ին

ԱԲԳ կեդրոնին մէջ,

Հայաստան:

«ԱԲԳ» ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կրթական Տարեշրջան 1997-1998

ԿՈՉ

Յարգելի՛ Ծնողք,
1997-1998 կրթական տարեշրջանի նախնական
արձանագրութիւնները, հին թէ նորեկ աշակերտներու
պիտի սկսին Երկուշաբթի, Յունիս 1-ին,
եւ պիտի տեւեն մինչեւ Ուրբաթ, Յունիս 7, 1997:

Նորեկ աշակերտներէն կը խնդրուի իրենց հետ բերել

- 2 լուսանկար,
- վերջին տարուան վիճակագրոյցը,
- անձնաթուղթի պատճէնը եւ
- աշակերտական հաստատագիր՝ յաճախած
նախորդ դպրոցէն:

1997-1998 կրթական տարեշրջանի դասաւանդութիւնները պիտի
սկսին Շաբաթ, Սեպտեմբեր 1, 1997-ին:

Տնօրէնութիւն – Հոգաբարձութիւն

ԿՈՉ

Հայ Դպրոցներու Նախկին Ուսուցիչներուն եւ Սան-Սանուհիներուն

Մեսրոպ Մաշտոց վարժարանը (Հայաստան) իր հիմնարկութեան
10-ամեայ Յոբելեանին առիթով, կոչ կ'ուղղէ իր նախկին
Ուսուցիչներուն եւ Սան-Սանուհիներուն մասնակցելու
Յոբելինական հանդիսութիւններուն եւ յատկապէս
Յուշամատեանի մը պատրաստութեան, յղելով վարժարանիս
գրասենեակը, հետեւեալ տեղեկութիւնները.

- 1- Ո՞ր տարեշրջանին աշակերտած էք կամ պաշտօնավարած՝
Մեսրոպ Մաշտոց վարժարանը:
- 2- Ձեր շրջանէն յուշանկարներ եւ ձեր անցագրի չափով յատուկ
նկար մը:
- 3- Ձեր դպրոցական յուշերէն եւ դրուագներէն գրութիւններ:
- 4- Ներկայիս ձեր պաշտօնը կամ դիրքը ազգային եւ ընկերային
գործերու կամ միջազգային գործունէութիւններու մէջ:

Կը խնդրուի պատասխանը՝ գրուած ձեր նախընտրած լեզուով,
հասցնել առաւելագոյնս մինչեւ Յունիս 1, 1997,
ստորեւ նշուած հասցէին՝

Մեսրոպ Մաշտոց վարժարան
123, 10-րդ Պողոտայ
Երեւան, Հայաստան

Բարեհաճեցէք տեղեակ պահել հաղորդագրութեանս մասին ձեզի
ծանօթ նախկին բոլոր Մեսրոպեանցիները:

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ՏՕՆ

Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Եկեղեցուց Մէջ – Հայաստան

Ուրախութեամբ կ'ուզենք յայտնել մեր ժողովուրդին, որ
Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի

ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ (Վարդավառ) տօնին առիթով,
հանդիսաւոր սուրբ եւ անմահ պատարագ տեղի պիտի ունենայ
Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Եկեղեցւոյ մէջ՝

յառաջիկայ Կիրակի, Յունիս 2, 1997-ին:

Այս առիթով եկեղեցական արարողութեան
պիտի նախագահէ ու քարոզէ

Գերշ. Տ. Գրիգոր Արք. Գրիգորեան
Առաջնորդ Հայաստանի Հայոց

Պատարագ Ժամը 9:30-ին
Քարոզ Ժամը 11:00-ին

Կոչ կ'ուղղենք շրջանի մեր ժողովուրդին մասնակից
դառնալու օրուան հոգեպարար արարողութեան, լսելու Առաջնորդ
Հօր պատգամը եւ զօրանալու իրենց քրիստոնէական
հաւատքին մէջ:

Ծիսական Խորհուրդ
Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Եկեղեցուց

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԵՐԵԿՈՅ

Ի պատիւ շարժապատկերի փառատօնի մրցանակակիր

ՀԱՅԿ ՀԱՅԿԵԱՆԻ

Զեկուցաբեր՝

Երիտասարդ բեմադրիչ

ՄԵՍՐՈՊ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ

— Ժապաւէնի Ցուցադրութիւն —

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 1, 1997, երեկոյեան ժամը 8:30-ին,
ԱԲԳ Կեդրոնի սրահին մէջ:

Այբ Մշակութային Վարչութիւն

ՅՈՒՆԵՍԿՈՒՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ծրագիր – Յայտագիր

– Պատարագ –

– Մշակութային Զեռնարկ –

– Յոբելինական Ճաշկերոյթ –

– Ուխտագնացութիւն –

Մերոպ Մաշտոցի Գերեզման, Օշական Հայաստան

Ծանօթ՝

Ափիոքահայ մամուլէն կը խնդրուի արտատպել

«ԱԲԳ» ՄԻՈՒԹԻԻՆ

Հայաստանի Մասնաճիւղ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՀԱԻԱՔՈՅԹ

Դասախօս՝

Մեսրոպ Մեսրոպեան

Գեղարուեստական Ֆայտագիր
Ընթրիք Ներառեալ

Ծաբաթ, Յունիս 1, 1977, երեկոյեան ժամը 8:00-ին

«ԱԲԳ» սրահին մէջ

Յատելեալ տեղեկութեանց համար հեռաձայնել՝

Մարի Մարոնեանի
Հայկ Հայկեանի

1234567
7654321

Մուտքի Ընդունելի՝

Երեցներ 115 դրամ

Ուսանողներ 5 դրամ

Հայ Դպրոցներու

Մենարայ Մաշտոց Թատերախումբ

ԱՅԲՈՒԲԵՆԻ ԳԻՒՏԸ

Բեմադրութիւն՝
Մենարայ Մենարայեան

Ուրբաթ, Յունիս 1, 1997 ԱԲԳ Թատերասրահին մէջ,
Երեկոյեան ժամը 8:00-ին:

Տոմսերը ստանալ «Այբ»-էն եւ ելոյթի օրերը՝ կրպակէն:

ՊԱՍՔԷԹՊՈԼ

ԵՐԵՒԱՆ Ընդդէմ ՍԵՒԱՆԻ

Շաբաթ, Յունիս 1, 1997, Երեկոյեան ժամը 9:00-ին, ԱԲԳ դաշտ:
Կը խնդրուի բոլոր մարզասէրներէն խուռներամ ուղղուիլ մարզադաշտ,
Քաջալերելու համար մարզիկները

Մրցումներուն մուտքի տոմսերը նախօրօք ապահովել
«Այբ» եւ «Բեն» կեդրոններէն,
կամ՝ մուտքին՝ ԱԲԳ վարչութեան կրպակէն:

«ԱԲԳ» ԿԵԴՐՈՆ

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐ

«ԱԲԳ» Միութեան ԱՅԲ Կեդրոնը (Հայաստան)
սիրով կը հրաւիրէ ձեզ, ներկայ գտնուելու հանդիպումի մը,
որ տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունիս 1, 1997, կէսօրէ ետք
ժամը 4:00-էն 7:00, Կեդրոնի մուտքին:

Այցելեցէք եւ ծանօթացէք

մեր ամառնային գործունէութեանց՝
Հայերէն լեզուի դասընթացք, Հայկական պար, Թատրոն, Նուագ,
ձեռնային աշխատանք, մարզախաղեր, կաւագործութիւն, պտոյտներ,
տեսերիզ, համակարգիչ եւ այլք:

Արձանագրութեանց համար դիմել
«ԱԲԳ» կեդրոն,

Հեռաձայն՝ 1234567

«ԱԲԳ» ԳՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿ

Դասախօսական Ցերեկոյթ

Նիւթ՝

Հայկական Ճարտարապետութիւն

Դասախօս՝

Փրոֆ. Մարի Մարոնեան

Ատենավար՝

Մերթ Հայկ Հայկեան

Կիրակի, Յունիս 2, 1997, կէսօրէ առաջ ժամը ճիշդ 11:00-ին,
Միութեան Կեդրոնին մէջ

Մուտքը Ազատ

Եպիսկոպոսական Ձեռնադրութիւն եւ Օծում

ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԷՋ

Յառաջիկայ Կիրակի, Յունիս 2, 1997-ին, Սուրբ Էջմիածնի Մայր
Տաճարին մէջ տեղի պիտի ունենայ
Եպիսկոպոսական Ձեռնադրութիւն եւ Օծում
Ձեռնադրութիւնն ու Օծումը պիտի կատարէ եւ իր
Հայրապետական պատգամը պիտի տայ

Ամենայն Հայոց Հայրապետ
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ----- Կաթողիկոս

Եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն եւ օծում պիտի ստանան
Սուրբ Էջմիածնի Միաբանութեան անդամներէն՝

Հոգ2. Հայկ Հայկեան
Հոգ2. Մեսրոպ Մեսրոպեան

Սկիզբ Ժամերգութեան՝
Սուրբ Պատարագ՝
Ձեռնադրութիւն եւ Օծում՝
Հայրապետական Պատգամ՝

Ժամը 7:00
Ժամը 9:00
Ժամը 10:00
Ժամը 11:00

սիրով կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը ներկայ գտնուելու
սոյն հանդիսաւոր արարողութեան, ներշնչուելու օրուան

ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի Հանդես

տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 1, 1997
երեկոյեան ժամը 6:00-ին,
 ԱԲԳ շրջաբակին մէջ

Բարձր Հովանաւորութեամբ՝
 Գերշ. Տէր Մեսրոպ Մեսրոպեանի
Առաջնորդ Երեւանի

Նախագահութեամբ՝
 Մեթր Հայկ Հայկեանի
Ատենապետ Մեսրոպեան Վարժարանի

Կազմակերպութեամբ՝
 ԱԲԳ Հայեցի Դաստիարակութեան Կեդրոնին

Վկայական պիտի ստանան
 Մանկապարտէզի, Նախակրթարանի եւ Երկրորդականի
 շրջանաւարտները

Սիրով կը հրաւիրուին բոլորը:

Տնօրէնութիւն Մեսրոպեան Վարժարանի

Մ
Ե
Ր

Հ
Ա
Ր
Ս
Տ
Ո
Ի
Թ
Ի
Ի
Ն
Ն
Ե
Ր
Ո

[illegible]

ապա այդ բառերը գրել նշուած քառակուսիներուն մէջ:

Հորիզոնական

- 1- Գիրերու գիւտին, աստուածաշունչի թարգմանութեան եւ հայ գրականութեան ծաղկումին պատճառաւ Հայոց Պատմութեան մէջ հինգերորդ դարը կոչուեցաւ -----:
- 2- 1547-ին Ստեփանոս Ե. Սալմաստեցի առաջին կաթողիկոսը եղաւ որ սկսաւ հայ ----- շարժումը:
- 3- Յիսուսի առաքեալներէն Թադէոս եւ ----- առաքեալները Հայաստան եկան եւ քրիստոնէութիւնը քարոզեցին:
- 4- Հայ ժողովուրդին կը պատկանի աշխարհի մէջ ----- քրիստոնեայ ազգը ըլլալու պատիւը:
- 5- ----- կը կոչուէր «Թագաւորներու Թագաւոր»:
- 6- Հայ Բագրատունեաց Հարստութեան շրջանին՝ 885-1045 -----ն դարձաւ մայրաքաղաք:
- 7- Երբ Հայաստան 301-ին քրիստոնէութիւնը ընդունեց իբրեւ պետական կրօնք, -----ն էր Տրդատ:
- 8- ----- լեռը Հայաստանի հպարտութիւնն է եւ Հայ ժողովուրդի ինքնութեան ու գոյատեւման խորհրդանիշը:
- 9- Հայոց ----- թագաւորն էր Լեւոն 6-րդ: Ան վախճանեցաւ 1393-ին եւ թաղուեցաւ Փարիզի մէջ:
- 10- 429-650 թուականներուն Հայաստան Պարսիկներու եւ -----երու տէրութեանց միջեւ էր:
- 11- ----- Մամիկոնեան հայ զօրավար մըն էր, որ պարսիկներուն դէմ պատերազմեցաւ 451 թուականին՝ պաշտպանելու համար իր կրօնքն ու հայրենիքը:
- 12- Զ. դարուն Ք. Ա. Հայաստանի թագաւորն էր ----- որ Հայ կամ Արմէն ցեղէն էր:
- 13- 885 թուականին Աշոտ թագաւոր հիմնեց ----- թագաւորութիւնը:
- 14- ----- Աշխարհակալ հիմնեց Արտաշէսեան Հարստութիւնը:
- 15- 484 թուականին Վաղարշ թագաւոր եւ Վահան Մամիկոնեան ստորագրեցին -----ի Դաշնագիրը, որուն միջոցաւ հայերը ունեցան կրօնքի եւ խղճի

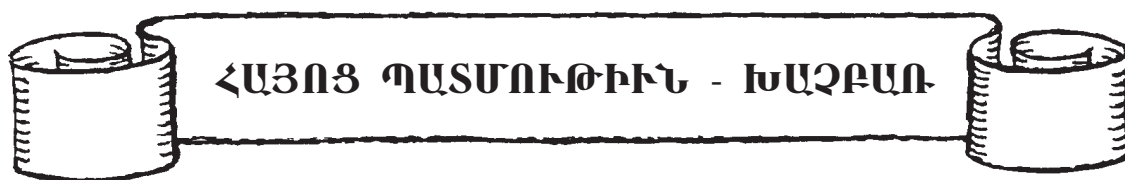
ազատութիւնը:

- 16- Հայաստանի մէջ հիմնուած առաջին եկեղեցին կոչուեցաւ Սուրբ -----:
- 17- Երուանդ թագաւոր հիմնեց ----- հարստութիւնը:
- 18- 1918 Մայիս 28-ին Հայաստանի անկախութիւնը -----, որ տեւեց մինչեւ 1920:
- 19- Մեծն Տիգրան իր պետութիւնը տարածեց մինչեւ Կիլիկիա, Փիւնիկէ եւ Հիւսիսային Պաղեստին, մայրաքաղաք ունենալով -----ը:
- 20- Մեծն Տիգրան կը կոչուէր -----:
- 21- Հայոց Պատմութեան մէջ 11-րդ եւ 12-րդ դարերը կը կոչուին «Արծաթեայ»:
- 22- Հայաստանը ազատ ու անկախ ----- մըն է:

Ուղղահայեաց

- 23- Կիլիկիոյ ամէնէն մեծ թագաւորը եղաւ՝ -----:
- 24- Պատմութեան մէջ ----- եղաւ առաջին կոյսը որ նահատակուեցաւ քրիստոնէութեան համար:
- 25- Քրիստոսէ առաջ (ԺԲ.-ԺԹ.) Հայաստանի գլխաւոր մասը՝ Վանայ ծովի շրջանակները Նայիրի կամ ----- կը կոչուէր:
- 26- Հայաստանի Հանրապետութեան պետը ----- մըն է:
- 27- Ուրարտացիները հիմնեցին -----ն որ այսօր դարձած է Երեւան՝ ներկայ Հայաստանի մայրաքաղաքը:
- 28- -----ին յաջորդները կոչուեցան Հայ:
- 29- Արարատ լեռը ունի երկու -----ներ՝ Մեծ Մասիս եւ Փոքր Մասիս:
- 30- ----- թագաւոր յանձն առաւ դրամական ամէն օգնութիւն տալ Մեսրոպ Մաշտոցին՝ որպէս զի իրականացնէ Հայերէն Այբուբենը հնարելու ծրագիրը:
- 31- Քրիստոնէութեան Հայաստան մուտքէն առաջ, բոլոր ապրող ազգերու նման հայերն ալ ----- էին:
- 32- 1220-1405 ----- Հայաստան Մոնկոլ-Թաթարներու տիրապետութեանց տակ կը գտնուէր:
- 33- -----ը հայերուն հայրենիքն է:
- 34- Հայաստանի վերջին -----ը Կիլիկիոյ թագաւորութիւնն էր:
- 35- Հայ Ժողովուրդի -----ը Հայաստանի ազատագրութեան համար սկսաւ իր անկախութիւնը կորսնցնելէ ետք:

- 36- Մեսրոպ Մաշտոց 404 թուականին ----- Հայերէն Այբուբենը:
- 37- 651-885 թուականներուն Հայաստան յոյներու եւ արաբներու ----- տակ
կը գտնուէր:
- 38- Հայաստանի մէջ կը գտնուի -----ի հին հեթանոսական տաճարը:
- 39- ----- եւ Բարթողիմէոս առաքեալները եղան մեր Առաջին Լուսաւորիչ-
ները:
- 40- 1920 Նոյեմբեր 29-ին Հայաստան մաս կազմեց ----- Միութեան:
- 41- Լեւոն Մեծագործ եղաւ բարեկարգիչ թագաւոր մը: Ան մեծ ջանքեր կատարեց
-----ն զօրացնելու եւ քաղաքակրթելու համար եւ յաջողեցաւ:
- 42- Հայոց երկրող ----- Սուրբ Գրիգոր Հայրապետի ջանքերով Տրդատ Թա-
գաւոր քրիստոնէութիւնը հռչակեց Հայաստանի պետական կրօնքը 301 թուա-
կանին:
- 43- 1800-ական թուականներուն Հայաստան ----- էր Ռուսերու, Պարսիկնե-
րու եւ Օսմանեան Թուրքիոյ միջեւ:
- 44- ----- Կաթողիկոս, Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետի հետ, աշխատեցաւ
Հայերէն Այբուբենի գիւտին, հայ գրականութեան ծաղկացման եւ հայեցի
դպրոցներու զարգացման համար:
- 45- 1991-ին Հայաստանի -----ը հռչակուեցաւ:
- 46- 1918 Մայիս 22-ի, 23-ի օրերուն հայ ժողովուրդը հերոսական ճակատամարտի
ելաւ թուրք ներխուժողներու դէմ: -----ի Բաշ Ապարանի եւ Ղարաքի-
լիսայի եւ յաղթական կռիւներով ջախջախեց թշնամին:
- 47- Հայկական չորս հարստութիւններուն անուններն են՝ Արտաշէսեան, Արշա-
կունեաց, Բագրատունեաց եւ -----:
- 48- Հայկական դարաւոր գրականութիւնը կը սկսի Ե. դարուն Սուրբ -----
-----ի շնորհիւ:
- 49- ----- հարստութեան շրջանին Հայերը ունեցան իրենց սեփական գիրերը:
- 50- Առաջին գիրքը որ թարգմանուեցաւ հայերէնի -----ն էր:
- 51- 15րդ-18րդ դարերուն Հայաստան Օսմանեան Թուրքիոյ եւ -----ու տի-
րապետութեանց տակ կը գտնուէր:

ԿՐՕՆՔ

Ամբողջացնել ստորեւ տրուած նախադասութիւնները անցնելով պակսող բառերը, ապա այդ բառերը գրել նշուած քառակուսիներուն մէջ:

Հորիզոնական

- 1- Հայ եկեղեցին կը հաւատայ որ յետ մահու մարդոց հոգիները իրենց արժանիքին համաձայն որոշուած կայաններու կամ օթեւաններու մէջ կ'երթան եւ կը սպասեն -----ի օրուան:
- 2- Հայ եկեղեցին շէնքը յատկանշական ----- մը ունի:
- 3- Փա՛ռք քեզ -----:
- 4- -----ն բաժնուած է հետեւեալ չորս մասերու. Խնկարկութիւն, Սկիզբ, Մուտք Ճաշու, Ընթերցուածք, Հաւատոյ Հանգանակ եւ Աղօթք Զկնի Ընթերցուածոյ:
- 5- Նոր -----ին մէջ գրուած են Քրիստոսի կեանքին պատմութիւնը:
- 6- Հայ եկեղեցին Քրիստոսի մայրը կը կոչէ -----:
- 7- Հայ եկեղեցին կ'ընդունի միայն երեք Տիեզերական -----ներ:
- 8- Հայ եկեղեցիի հինգ տաղաւարներուն անուններն են՝ Սուրբ Ծնունդ, Սուրբ Զատիկ, Տօն -----, Սուրբ Աստուածածին եւ Խաչվերաց
- 9- Սուրբ Պատարագի չորս մասերուն խորհրդանշական իմաստներն են՝ Պատրաստութիւն՝ ----- - Ճաշու՝ Քրիստոսի Գործունէութիւն - Սուրբ Պատարագ՝ Վերջին Ընթրիք, Աւագ Շաբաթ - Օրհնութիւն եւ Արձակումն՝ Համբարձում եւ Գալուստ Սուրբ Հոգւոյն, Քրիստոս մեր մէջ ըլլալով:
- 10- -----ը այն խորհուրդն է, որ կը ջնջէ մկրտութենէ ետք մեր գործած մեղքերը:
- 11- -----ը հիմնական Աստուածաբանութեան բանաձեւն է եւ Հայ եկեղեցին դաւանանքը:
- 12- -----ը այն առաքինութիւնն է որով մարդ խոր համոզում կ'ունենայ Աստուծոյ եւ Անոր յայտնած ճշմարտութիւններուն մասին:
- 13- Ժաճանչը, կանթեղը, սկիհը, քշոցը, բուրվառը, խնկամանը, դաստարակը, ծածկոցը, կերոնը, կոնքը, փարչը, նշխարը, աղաւնին, գորփուրան, սրբատուփը, գրակալը, աշտանակը, խաչը, տապանակը եկեղեցական ----- են: Ասոնք

կը գործածուին Հայ Եկեղեցիին մէջ ժամերգութեան, պատարագի եւ խորհուրդներու ժամանակ:

14- -----ը հաւատացեալներուն այն խօսքերն են, որոնք կ'ուղղուին Աստուծոյ, յայտնի կամ գաղտնի, այսինքն՝ հրապարակաւ եւ կամ առանձին:

15- Սուրբ Պատարագի ներկայ գտնուելէ ետք՝ ժողովուրդը կը համբուրէ Աւետարանը եւ արձակուելէ առաջ ----- կ'առնէ: Ան շատ բարակ բացուած եւ առանց թթխմորի հաց է որ կը բաշխուի անոնց որոնք չեն հաղորդուած Պատարագի ընթացքին:

16- -----ը այն առաքինութիւնն է, որով կ'ակնկալենք Աստուծոյ օգնութիւնը, վարձատրութիւնը եւ բարիքները:

17- 301 թուականին ----- թագաւոր քրիստոնէութիւնը հռչակեց Հայաստանի պետական կրօնքը:

18- Սուրբ Պատարագի վերջին մասը կը կոչուի -----:

19- Սուրբ -----ը Հայոց հոգեւոր կեդրոնն է:

20- ----- տօնելը Հայկական իմաստալից աւանդութիւն մըն է:

21- Յունուար վեցին Սուրբ -----ը կը տօնենք:

22- Հայր, Որդի եւ Սուրբ Հոգի՝ ----- կը կոչուին:

23- -----ին պաշտօնն է դաստիարակել ժողովուրդը քրիստոնէական հաւատքով եւ այդ հաւատքը արտայայտել ժողովուրդի կեանքին ու կենցաղին մէջ:

24- Հայ եկեղեցիի նուիրապետութեան մէջ երեք գլխաւոր բաժանումներն կան՝ Սարկաւագ ----- եւ Եպիսկոպոս:

25- Հայ եկեղեցին իր ներսը չորս մասեր ունի. -----, նաւ, դաս եւ բեմ:

26- -----ը կը պարունակէ Քրիստոսին, Սուրբ Մարիամ Աստուածածինին, սուրբերու տօներուն եւ ապաշխարութեան նուիրուած հոգեւոր երգերը:

27- 381 թուականին տեղի ունեցաւ ----- Տիեզերական ժողովը:

28- Հայ Եկեղեցին եւ բոլոր Հին Եկեղեցիները կը հաւատան -----երու բարեխօսութեան:

29- -----ը Հայ Եկեղեցիի ընդհանուր եւ գերագոյն պետն է:

30- Սուրբ Պատարագը կը ներկայացնէ մեր Տիրոջ կեանքը մարդեղութենէն մինչեւ -----:

31- Մեծ -----ը կը սկսի Բարեկենդանի Երկուշաբթին եւ կը տեւէ քառասուն օր: 24-րդ օրը որ Զորեքշաբթիի կը հանդիպի, Միջինք կ'ըսուի:

32- Թաղէոս առաքեալ, Հայաստանի զանազան կողմերը շրջեցաւ եւ -----եց

քրիստոնէական կրօնքը:

- 33- Թադէոս եւ ----- առաքեալները եղան Հայ ժողովուրդի Առաջին Լուսաւորիչները: Անոնք հիմնեցին Հայաստանեայց Եկեղեցին:
- 34- Հայ ժողովուրդին կը պատկանի աշխարհի մէջ առաջին ----- ազգը ըլլալու պատիւը

Ուղղահայեաց

- 3- Եկեղեցական տօները երկու տեսակ են. ----- տօներ եւ Սուրբերու տօներ:
- 35- -----ի ընթացքին քահանան խունկ կը ծխէ ապա կ'օրհնէ հացը, աղը ջուրը եւ տունը ու օրհնուած նշխարը տնեցիներուն տալէ ետք կը մեկնի:
- 36- Աստուածաշունչը կը բաղկանայ ----- մասերէ. Հին Ուխտ կամ Հին Կտակարան եւ Նոր Ուխտ կամ Նոր Կտակարան:
- 37- Քրիստոնէութիւնը ընդունելէ առաջ հայերը ----- էին:
- 38- -----ը այն խորհուրդն է, որ կը զօրացնէ հիւանդերը, անոնց հոգեկան հանգիստ կը շնորհէ, առողջութեան յոյս կը ներշնչէ եւ կը սրբէ մեղքերը:
- 39- -----ին պաշտօնն է յատկապէս՝ խնկարկել, Աւետարան կարդալ, վերաբերում ընել եւ ժամագիրքէն քարոզ կարդալ:
- 40- Հայ Եկեղեցին Սուրբ Պատարագի համար իբրեւ նիւթ կը գործածէ բաղարջ ----- եւ զուտ գինի:
- 41- ----- եկեղեցիներու խումբը բաժնուած է երկու մասերու. Արեւմտեան եկեղեցիներ եւ Արեւելեան եկեղեցիներ:
- 42- Հայ եկեղեցին կը կոչուի -----եայց Առաքելական Եկեղեցի:
- 43- -----ը այն խորհուրդն է՝ որ մեզ կը սրբէ աղամական մեղքէն, մեզ քրիստոնեայ եւ Աստուծոյ որդի կը դարձնէ, մեզ եկեղեցիին անդամ եւ Սուրբ Հոգիին պատրաստ ընդունարան կ'ընէ:
- 44- 301 թուականին Հայաստանի մէջ քրիստոնէութիւնը ----- կրօնք հռչակուեցաւ:
- 45- -----ն՝ Քրիստոսի արեան խորհուրդն է. Հացը Քրիստոսի մարմնի խորհուրդն է:
- 46- ----- օրերը տարեդարձներն են պատմական դէմքերու եւ դէպքերու:

- 47- -----ը խորհուրդն է խոհեմութեան եւ գիտութեան. որպէսզի եկեղեցականը խոհեմութեամբ եւ գիտութեամբ կատարէ խորհուրդները եւ խրատէ ժողովուրդը եւ սորվեցնէ :
- 48- ----- Քրիստոս ըսաւ. «Պիտի սիրես քու Տէր Աստուածդ քու ամբողջ հոգիովդ եւ քու ամբողջ մտքովդ: Այս է մեծը եւ առաջին պատուիրանը. եւ երկրորդը ասոր նման է պիտի սիրես ընկերդ քու անձիդ պէս: Այս երկու պատուիրաններէն կախուած են ամբողջ Օրէնքը եւ Մարգարէութիւնը»:
- 49- ----- Կտակարանը կը բովանդակէ Մատթէոսի Աւետարան, Մարկոսի Աւետարան, Ղուկասի Աւետարան, Յովհաննէսի Աւետարան, Գործք Առաքելոց, Առաքելական Թուղթեր եւ Յայտնութիւն Յովհաննու:
- 4- Խորհուրդը կը նշանակէ ----- մը, զոր չենք կրնար ամբողջապէս հասկնալ:
- 50- -----ը եկեղեցիին այն մասն է ուր հաւատացեալները կը կանգնին, այսինքն՝ դուռին եւ դասին միջեւ գտնուող ամբողջ տարածութիւնը:
- 51- Երկու տեսակ ----- կան՝ ներելի եւ աններելի:
- 52- -----ը դասին մէջէն բարձրացած մասն է, որուն երկու ծայրերը աստիճաններ կան վեր բարձրանալու:
- 53- -----ը այն խորհուրդն է, որ մեզի կու տայ Սուրբ Հոգին եւ Անոր զօրութիւնն ու շնորհքները, որոնցմով կ'աճի մեր հոգեւոր կեանքը եւ կը զօրանանք ամուր պահելու ու պաշտպանելու համար մեր հաւատքը:
- 54- Նիւթը՝ խորհուրդներու կատարման ժամանակ գործածուող շօշափելի իրն է. օրինակ, Մկրտութեան պարագային՝ -----, Դրոշմի պարագային՝ միւռնոնը, Սուրբ Հաղորդութեան պարագային՝ հացն ու գինին:
- 55- -----ը Նոր Կտակարանի այն մասն է, որ կը պատմէ Քրիստոսի կեանքը, գործերն ու պատուիրանները:
- 56- Գրիգոր Լուսաւորիչ 13 տարի Աստուծոյ նախախնամութեամբ անվնաս ապրեցաւ -----ին մէջ: Բարեպաշտ կին մը հոգաց անոր ամէնօրեայ հացը:
- 57- -----ը տաճարին այն մասն է, որ եկեղեցականներ եւ դպիրներ կը կենան, կատարելու համար աստուածային պաշտամունքը:
- 58- Յիսուս ըսաւ. «Երանի անոնց, որ կը հալածուին արդարութեան համար, վասն զի անոնցն է երկինքի -----ը»:
- 59- ----- առաքեալի շնորհիւ Սանդուխտ կոյսը քրիստոնէութիւնը ընդունեց:
- 60- -----ը բաժնուած է չորս մասերու. Զգեստաւորումն, Լուացումն, Նախա-

մուտ եւ Առաջադրութիւն:

- 61- -----ը բաժնուած է երկու գլխաւոր մասերու. Բեմ եւ Սուրբ Սեղան:
- 62- 325 թուականին տեղի ունեցաւ ----- Տիեզերական Ժողովը:
- 63- Քրիստոս գողգոթայի վրայ -----ուեցաւ, զոհուեցաւ, եւ իր այս զոհաբերութեամբ է որ ջնջուեցան մարդոց մեղքերը, եւ Աստուած հաշտուեցաւ մարդկութեան հետ:
- 64- ----- օրը, ռեհանով զարդարուած խաչով տեղի կ'ունենայ թափօր անդաստանը:
- 65- Առաջին գիրքը որ Հայերէնի թարգմանուեցաւ -----ն էր:
- 66- Հոգեգալուստէն ետք Յիսուս Քրիստոսի Առաքեալները Քրիստոնէական -----ը տարածելու ձեռնարկեցին:
- 2- Հայոց Առաջին կաթողիկոսը Սուրբ ----- Լուսաւորիչն էր:
- 67- -----ին բուն պաշտօնն է առաջնորդութիւն կատարել:
- 68- Սուրբ Պատարագը բաժնուած է չորս գլխաւոր մասերու. -----, Ճաշու, Կանոն Սուրբ Պատարագի, Օրհնութիւնն եւ Արձակումն:
- 69- -----ը Յիսուսի Յարութեան օրն է:
- 23- 451 թուականին տեղի ունեցաւ -----ի Տիեզերական Ժողովը:
- 70- -----ը այն առաքինութիւնն է, որով զԱյն կը սիրենք եւ մենք զմեզ կը զգանք Աստուծոյ եւ մարդոց հետ:
- 71- Սուրբ -----ը այն խորհուրդն է, որով կը ճաշակենք մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի մարմինն ու արիւնը՝ հացի եւ գինիի ձեւին ու կերպարանքին տակ եւ անոնց միջոցաւ հոգեւոր սնունդ կը ստանանք, միանալով Յիսուս Քրիստոսի հետ:
- 72- Պատարագ բառը կը նշանակէ -----:
- 73- Սուրբ -----ը կ'օրհնուի կաթողիկոսին կողմէ, Սուրբ Էջմիածնի մէջ մօտաւորապէս եօթը տարին անգամ մը:
- 26- Սուրբ Հոգիին -----ները ասոնք են գլխաւորաբար Հաւատք, Յոյս Սէր, Բարեպաշտութիւն, Իմաստութիւն, Զօրութիւն եւ Համբերութիւն:
- 74- Հանդիսաւոր արարողութիւններու ժամանակ կը գործածուին հետեւեալ եկեղեցական -----ը՝ շապիկ, ուրար, փորուրար, գօտի, բազպան, վակաս, շուրջառ, սաղաւարտ, հողաթափ, փիլոն, խոյր, արտախուրակ, եմփիորան, վեղար, կոնքեր, պարեգօտ, փակեղ, վերարկու, թաշկինակ եւ գաւազան:
- 75- -----ը տեսանելի սրբարար գործ մըն է, հաստատուած Քրիստոսի կողմէ,

որ կը կատարուի եկեղեցիին պաշտօնեայի միջոցաւ եւ որով Աստուածային անտեսանելի շնորհք կ'ընդունինք:

76- -----ի ընթացքին հաւատացեալը իր մեղքերուն համար թողութիւն կը խնդրէ:

77- Յիսուս Քրիստոս 12 -----ներ ընտրեց:

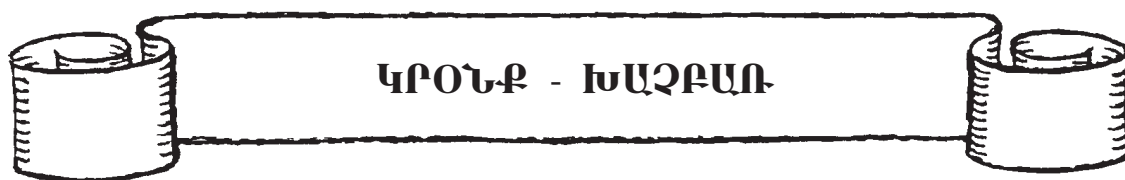
78- Համբարձման օրը Յիսուս Քրիստոս խոստացաւ ղրկել -----, որպէսզի անով զօրանան եւ իրեն համար վկաներ ըլլան աշխարհի բոլոր ծագերուն:

79- ----- եկեղեցին միեւնոյն հաւատքը ունեցող մարդերու ամբողջութիւնն է:

80- Ժամագիրքը, Յայսմաւուրքը, Շարականը, Ճաշու Աւետարանը, Մաշտոցը, Տաղարանը, Տօնացոյցը եւ Պատարագամատոյցը եկեղեցական ----- են:

81- Քրիստոսի դատաստանէն ետք արդարները Արքայութիւն պիտի մտնեն, իսկ չարերը -----:

82- ----- եկեղեցին, չէնքն է, ուր հաւատացեալներ պաշտամունք կ'ընեն Աստուծոյ:

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջացնել ստորեւ տրուած նախադասութիւնները աւեցնելով պակսող բառերը, ապա այդ բառերը գրել նշուած քառակուսիներուն մէջ:

Հորիզոնական

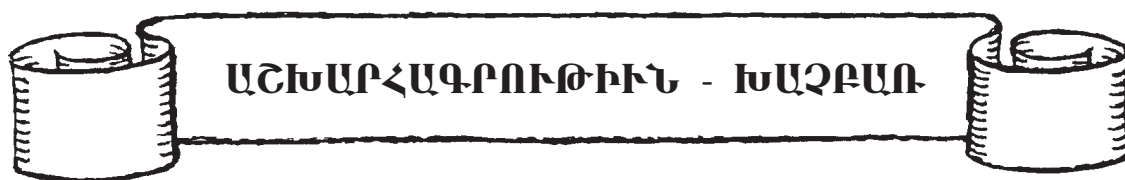
- 1- Երեւանի շրջակայքը հարուստ է -----ի:
- 2- Հայաստանի Հանրապետութիւնը սահմանակից է Հիւսիսէն՝ -----ի:
- 3- ----- անուան հին ձեռագիրներու գիտահետազօտական հիմնարկութիւնը՝ մատենադարանը կը գտնուի Երեւանի մէջ:
- 4- ----- քաղաքը նշանաւոր է իր առողջարար կլիմայով: Ամառ ատեն ան կը ծառայէ իբրեւ ամառանոց:
- 5- Հայաստանի ամէնէն մեծ գետին անունը ----- է:
- 6- Հայաստանէն դուրս ապրող հայերուն -----ահայ կ'ըսեն:
- 7- Հայաստանի Հանրապետութիւնը սահմանակից է Հարաւէն՝ -----ի:
- 8- Մեր հայրենիքին անունը ----- է:
- 9- Հայաստանը -----երուն Հայրենիքն է:
- 10- Հայաստան օգտակար ----- հարուստ երկիր մըն է:
- 11- -----ի հեթանոսական տաճարը եզակի է պատմական Հայաստանի հնութիւններուն մէջ:
- 12- Հայաստան իր լեռնային մակերեւոյթին բարդութեան շնորհիւ ունի բազմազան -----:
- 13- Փոքրիկ բայց հրապուրիչ ----- լիճը կը գտնուի Արագածի գագաթին մօտ:
- 14- -----ին մէջ կան 4000 պատառիկներ եւ մօտ 100 հազար դիւանական վաւերագրեր:
- 15- ----- գետը սկիզբ կ'առնէ Աշոցքի սարահարթին մէջ գտնուող Արփի լիճէն:
- 16- ----- քաղաքին նախկին անունը Վաղարշապատ է:
- 17- ----- լեռնաշղթային բարձր գագաթը Ուրասարն է 2,992 մ.
- 18- 1915-ի Մեծ Եղեռնի զոհերուն ի յիշատակ կառուցուած յուշարձանը կը գտնուի ----- զբօսայգիին մէջ, եւ կը կոչուի Նահատակաց Յուշարձան:

- 19- -----ի լեռնաշղթային Հարաւ-Արեւմուտքը կը բարձրանայ Արագած կամ Ալակէօզ լեռը, չորս գագաթներով: Այս պատճառով կը կոչուի քառագագաթ:
- 20- Հայաստանի -----ը 29.8 հազար քառակուսի քիլոմետր է:
- 21- ----- կը նշանակէ վարչապետը, փոխ-նախագահը եւ խորհրդականները:
- 22- Հայաստանը ազատ ու անկախ ----- մըն է:
- 23- Հայաստանի -----ը կարմիր, կապոյտ եւ նարնջագոյն է:
- 24- -----ը Հայաստանի օրէնսդիր մարմինն է:
- 25- -----նի մը պարտականութիւնն է պաշտպանել իր թաղի բնակիչներուն շահերը:
- 26- Խորհրդարանի անդամներու -----ները չորս տարին անգամ մը տեղի կ'ունենան:

Ուղղահայեաց

- 27- Աշտարակ քաղաքէն 11 քիլոմետր դէպի վեր՝ Արագածի ստորոտը կը գտնուի -----ի աստղադիտարանը:
- 28- Հայաստան սահմանակից է Հարաւ-Արեւմուտքէն՝ -----ի:
- 29- Հայաստանի չորս գլխաւոր լիճերուն անուններն են՝ -----, Մեծամօր, Քարի եւ Պարգ:
- 30- -----ի ակունքները սկիզբ կ'առնեն Սիւնիքի Հիւսիսային մասի լիճերէն եւ աղբիւրներէն:
- 31- Հայաստանի պետական -----ը «Մեր Հայրենիք»ն է:
- 32- Արարատեան դաշտին մէջ կը գտնուի ----- լիճը:
- 33- Հայաստան հարուստ է ----- ջուրերով:
- 12- ----- քաղաքին մէջ գործած են հայ անուանի աշուղներ՝ Զիւանին ու Շերամը եւ մեծանուն բանաստեղծ՝ Աւետիք Իսահակեանը:
- 34- Հայաստանի մակերեւոյթը ընդհանուր առմամբ ----- է:
- 35- -----ի լեռնաշղթային բարձրագագաթներէն է Յուլիսարը 2,992 մ.:
- 36- Աշտարակի մօտ՝ ----- գիւղին մէջ կը գտնուի Հայերէն գիրերը ստեղծող Մեսրոպ Մաշտոցին գերեզմանը:
- 37- Հայաստանի -----ին վրայ հայկական հարստութիւնները, առիւծ, արծիւ, վահան, շղթայ, գրիչ, սուր եւ ցորենի հասկեր կան:

- 38- Հայաստանի մայրաքաղաքին անունը ----- է:
- 39- Հայաստանը սակաւանտառ ----- մըն է:
- 40- Մեր Հայրենիքը կը պաշտպանուի -----ով մը:
- 15- ----- քաղաքին մէջ կանգնեցուած է խաչատուր Աբովեանի հոյակապ յուշարձանը:
- 41- Հայաստանի սահմանակից երկիրներն են Արեւմուտքէն՝ ----- Հիւսիսէն՝ Վրաստան եւայլն:
- 42- Նախագահը իր պաշտօնական հիւրերը նախագահական -----ին մէջ կ'ընդունի:
- 43- Արթիկ քաղաքին մէջ կը գտնուին ----- քարի հանքերը:
- 44- Հայաստանի բանակը կազմուած է մարզուած -----ներէ:
- 45- Դիլիջանի մօտ գտնուող ----- լիճը շրջապատուած է խիտ անտառներով:
- 46- -----ը հարուստ է ընտիր ձուկերով, որոնց մէջ նշանաւոր է «Իշխան Ձուկը»:
- 47- ----- գետին ակունքները սկիզբ կ'առնեն Սիւնիքի եւ Վարդենիսի լեռներուն աղբիւրներէն: Անոր ջուրերը կը գործածուին այգիները որոգելու եւ ելեկտրակայաներ բանեցնելու համար:
- 48- Նոյի Տապանը կանգ առաւ ----- լեռան վրայ:
- 49- Հայաստան սահմանակից է Արեւելքէն՝ -----ի:
- 50- Արեգունի լեռնաշղթայի շարունակութիւնը դէպի Հարաւ-Արեւելք, մինչեւ Հինալ լեռները, կը կազմէ -----ի լեռնաշղթան:
- 51- -----ը սկիզբ կ'առնէ Սեւանայ լիճէն:
- 52- Զանգեզուրը բաժնուած է չորս գիւղական շրջաններու՝ Սիսիանի, Ղափանի, Գորիսի եւ -----ի:
- 53- ----- լեռնաշղթային գագաթներէն յայտնի է Կապուտջուղը որ Արագածէն յետոյ Հայաստանի ամէնէն բարձր լեռն է:
- 54- Վարչապետը -----ու խորհուրդին նախագահն է:
- 55- Հայաստանի բնակիչները կը պաշտպանուին -----ներով:

ՄՇԱԿՈՅԹ

Ամբողջացնել ստորեւ տրուած նախադասութիւնները աւեցնելով պակսող բառերը, ապա այդ բառերը գրել նշուած քառակուսիներուն մէջ:

Հորիզոնական

- 1- Երգն ու -----ը հայկական խրախճանքներուն մաս կը կազմեն:
- 2- «Հայր Մեր»ը Տէրունական ----- կը կոչենք:
- 3- Պատմութեան մէջ 5-րդ դարը ----- կոչած են:
- 4- -----ը Հայերուն հայրենիքն է:
- 5- Մեռելներու յիշատակին հայերը ----- կը պատրաստեն օրհնել կու տան եւ կարօտեալներուն կը բաժնեն:
- 6- Առաջին -----ը Երուանդունիներու շրջանին կոխուեցաւ:
- 7- -----ը գտնուեցաւ Հայերուն կողմէ:
- 8- Թատերական ներկայացումները ընդհանրապէս -----ուն վրայ կը ներկայացուին:
- 9- Նոյի Տապանը կանգ առաւ ----- լեռան վրայ:
- 10- ----- ամիսը Հայ Մշակոյթի ամիս կը կոչենք:
- 11- Հայերը 1918-ին Պաղեստինի մէջ -----յի ճակատամարտին մասնակցած են եւ փառաւոր յաղթանակ մը տարած են Թուրք բանակին դէմ:
- 12- ----- քաղաքը 1001 եկեղեցի ունէր:
- 13- Հոկտեմբեր ամսուն ----- օր կը տօնենք:
- 14- Ապրիլ 24-ին -----ը կը յիշատակենք:
- 15- Յունուար -----ին հայկական Մնունդը կը տօնենք:
- 16- Հայ քրիստոնեան իբր -----աւոր Երուսաղէմ եւ այլ վայրեր կ'այցելէ որովհետեւ այս վայրերը Քրիստոսի կեանքին եւ գործունէութեան հետ կապուած են:
- 17- Առաջին Աստուածաշունչը Հայերէն լեզուով լոյս տեսաւ Հոլանտայի մէջ 1666-ին, -----ի կողմէ:
- 18- Կիլիկիոյ թագաւորները ոսկի, ----- եւ պղինձէ դրամներ կոխել տուած են:
- 19- -----ն կը հանդիսանայ բոլոր ժամանակներու մեծագոյն Հայ

Աշուղը:

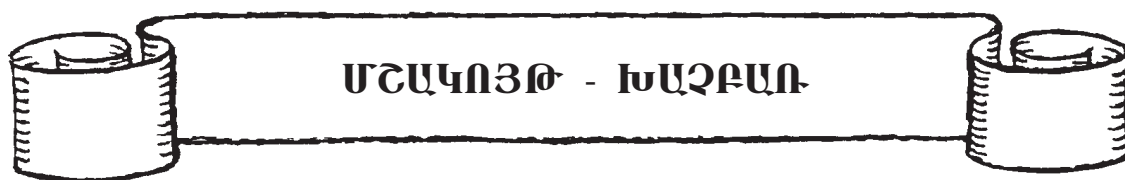
- 20- Սփիւռւքահայութեան -----ը Մայր Հայրենիքին կապուած է:
- 21- -----ը՝ եօթներորդ դարու Հայ ճարտարապետութեան պսակն է:
- 22- -----ընել կը նշանակէ մարմինը զրկել, հոգին զօրացնել:
- 23- Հայաստանը կոչած են -----:
- 24- Աւարայրի հերոսներու յիշատակին ----- կը տօնենք:
- 25- Վարդավառին իրարու վրայ ----- կը սրսկեն:
- 26- -----ը ննջեցեալներու հոգիներու խաղաղութեան համար եկեղեցական յատուկ արարողութիւն մըն է:
- 27- Համբարձման օրը հայերը վիճակ կը քաշեն: «Վիճակ հանել» կամ «Վիճակ Ձգել» կը նշանակէ գուշակել, կարդալ մէկու մը ճակատագիրը, -----ը:
- 28- -----ին խարոյկ կը վառեն եւ ուխտ մը ընելէ ետք՝ խարոյկին վրայէն կը ցատկեն:
- 29- Սուրբ Աստուածածնի օրը -----օրհնէք կը կատարուի:
- 30- Լեւոն Մեծագործ ----- դրամներ կոխել տուաւ:
- 31- Հայկական խրախճանքներուն Հայերը իրենց բաժակները կը բարձրացնեն եւ ներկաներուն -----ը կը խմեն:

Ուղղահայեաց

- 12- ----- վարդապետ 7-րդ դարու հռչակաւոր գիտնականն է: Ան ունի թուաբանական, չափագիտական, տոմարական, պատմական եւ աշխարհագրական արժէքաւոր գործեր:
- 32- ----- տարիներէ ի վեր Հայերը արուեստի մէջ կը ստեղծագործեն:
- 33- ----- Վարդապետ փաստեց որ Հայը ունի իր ինքնուրոյն երաժշտութիւնը:
- 34- Ստեփանոս Ե. 1547-ին -----ն եղաւ առաջին կաթողիկոսը որ սկսաւ Հայ ազատագրական շարժումը:
- 35- ----- Այբուբենը կը բաղկանայ 38 տառերէ:
- 36- Առաջին Հայ Պատմաբանին անունը ----- է:
- 37- Մեսրոպ ----- հնարեց Հայերէն Այբուբենը:

- 38- *Խաչվերացին ----- կը բաժնեն:*
- 39- *Տեանունընդառաջի ընթացքին վառուած փայտերու -----էն հաւատացեալները իրենց մոմերը կը վառեն:*
- 40- *Սեպտեմբեր ամսուն Հայաստանի -----ը կը տօնենք:*
- 41- *Հայ ժողովուրդի գլխաւոր -----ները եղան. գորգագործութիւնը, վաճառականութիւնը, երկրագործութիւնը մետաղագործութիւնը եւայլն:*
- 42- *Կոմիտաս Վարդապետ գիւղէ գիւղ պտտեցաւ եւ հայ գիւղացիին -----երն ու պարերգները հաւաքեց:*
- 43- *Առաջին Հայերէն թերթը ----- լոյս տեսաւ 1794-ին Մատրասի մէջ, Հնդկաստան, Շմաւոն Քհնյ. Յարութիւնեանի կողմէ:*
- 44- *Հայկական խրախճանքներուն մաս կը կազմեն երգը, պարն ու -----ը:*
- 45- *Տասը հազար տարիներէ ի վեր Հայերը -----ի մէջ կը ստեղծագործեն:*
- 2- *Հայոց Պատմութեան մէջ 11-րդ եւ 12-րդ դարերը կը կոչուին -----:*
- 46- *----- Նահապետին յաջորդները կոչուեցան Հայ:*
- 47- *Գրիգոր ----- գրած է աղօթագիրք մը որ հայ ժողովուրդի երկրորդ Աւետարանը կը նկատուի:*
- 48- *Հայ եկեղեցիի հինգ -----ներուն անուններն են՝ Սուրբ Ծնունդ, Սուրբ Զատիկ, Վարդավառ, Վերափոխումն Սուրբ Աստուածածնի եւ Խաչվերաց:*
- 49- *Հայկական -----ը ազդեցութիւն ունեցաւ տարբեր երկիրներու վրայ:*
- 50- *Հայ ժողովուրդի -----ը իր ինքնապահպանման ազդակներէն մէկը եղած է: Ան պահած է իր ազգային ինքնուրոյնութիւնը:*
- 51- *Սուրբ Ներսէս ----- Կիլիկիոյ գրողներուն ամէնէն անուանի եւ մեծ հեղինակն է:*
- 52- *----- «Ազգային Հերոս» կոչումին արժանացած է:*
- 53- *1828-ին Ներսէս ----- Ռուսերուն օգնեց որովհետեւ Նիկոլա Ա., նամակով մը խոստացեր էր անկախ Հայաստան մը ստեղծել:*
- 54- *Առաջին Հայերէն գիրքերը լոյս տեսան 1512-1513 թուականներուն Վենետիկ, Իտալիա, ----- ի կողմէ:*
- 55- *Դեկտեմբեր 31-ին Հայերը -----ի օրը կը տօնեն:*
- 56- *----- Կաթողիկոսը իրաւացիօրէն հայոց կողմէ նկատուած է Հայրենիքին «Հայրիկը»:*
- 57- *----- Հայ ժողովուրդին համար կը ներկայացնէ Քաջութեան եւ Ազատութեան խորհրդանիշը:*

- 58- Հայ ժողովուրդին սիրած սովորութիւններէն մէկն է Համբարձման տօնի ընթացքին ----- քաշելու արարողութիւնը որ տեղի կ'ունենայ մասնաւոր հանդիսաւորութեամբ:
- 59- Հայկական -----ը հռչակաւոր եղած է: Ան Հայ Մշակոյթի ամէնէն հարգատ արտայայտութիւններէն մին եղած է:
- 60- -----ը կանգ առաւ Արարատ լեռան վրայ:
- 61- Հայկական գիրերը հնարուելէն ետք՝ Սահակ Հայրապետ եւ Մեսրոպ Մաշտոց նուիրուեցան Աստուածաշունչի թարգմանութեան որուն ճշգրտութեան համար Օտար գիտնականներ զայն կոչած են -----:
- 62- Կիլիկիոյ թագաւորները ոսկի, արծաթ եւ -----է դրամներ կոխել տուած են:
- 63- -----ը զուտ հայկական է: Անոնք լաւագոյն նմոյշներն են Հայ քանդակագործութեան քարի վրայ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջացնել ստորեւ տրուած նախադասութիւնները աւելցնելով պակսող բառերը եւ այդ բառերը գրել նշուած քառակուսիներուն մէջ:

Հորիզոնական

Գրականութեան մէջ՝

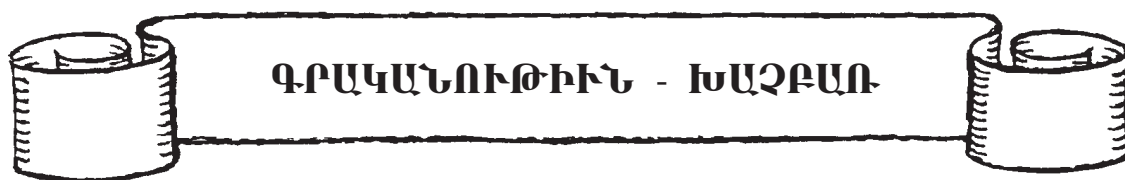
- 1- Շիրվանզադէ կը ճանչցուի որպէս վիպասան եւ -----:
- 2- Նահապետ -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ:
- 3- Յակոբ Պարոնեանը կը ճանչցուի որպէս -----:
- 4- Թլկատինցին կը ճանչցուի որպէս -----:
- 5- Արփիար Արփիարեանը կը ճանչցուի որպէս հրապարակագիր եւ -----:
- 6- Գուրգէն -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ եւ արձակագիր:
- 7- Անդրանիկ -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ, արձակագիր եւ հրապարակագիր:
- 8- Միքայէլ Նալպանդեանը կը ճանչցուի որպէս մեծ ----- հասարակական գործիչ եւ բանաստեղծ:
- 9- Սիամանթօ կը ճանչցուի որպէս -----:

Ուղղահայեաց

Գրականութեան մէջ՝

- 10- Ալեքսանտր -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ:
- 11- Լեւոն Շանթը կը ճանչցուի որպէս թատերագիր, արձակագիր, ----- եւ մանկավարժ:
- 12- Լեւոն -----ը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր:
- 13- Ստեփան -----ը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր:
- 14- Երուխանը կը ճանչցուի որպէս իրապաշտ գրող եւ -----:
- 15- ----- Զարեանը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ եւ արձակագիր:
- 16- Գրիգոր Օտեանը կը ճանչցուի որպէս ----- եւ հասարակական գործիչ:
- 1- Վահան -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ հրապարակագիր եւ հանրային գործիչ:

- 17- Պետրոս -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ:
- 18- Զիւանին կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ եւ -----:
- 19- Սուրէն -----ը կը ճանչցուի որպէս հրապարակագիր եւ արձակագիր:
- 20- ----- Փափագեանը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր:
- 21- Համաստեղ կը ճանչցուի որպէս -----:
- 22- Մխիթար Գոշը կը ճանչցուի որպէս ----- եւ առակագիր:
- 23- Մուշեղ -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ, արձակագիր եւ գրական գործիչ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջացնել ստորեւ տրուած նախադասութիւնները աւեցնելով պակսող բառերը, ապա այդ բառերը գրել նշուած քառակուսիներուն մէջ:

Հորիզոնական

Գրականութեան մէջ՝

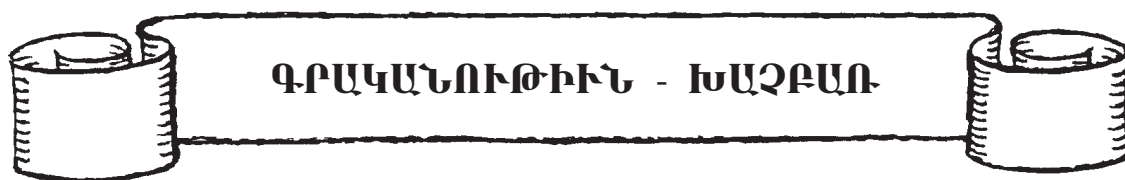
- 1- *Խաչատուր Աբովեանը կը ճանչցուի որպէս Հայ Նոր գրականութեան հիմնադիր, մանկավարժ, լուսաւորիչ եւ -----:*
- 2- *Մարօ -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ եւ հանրային գործիչ:*
- 3- *Աթաբէկ Խնկոյեանը կը ճանչցուի որպէս -----:*
- 4- *Գարեգին Սրուանձտեանցը կը ճանչցուի որպէս նշանաւոր -----, գրագէտ, մանկավարժ եւ հանրային գործիչ:*
- 5- *Ռաֆֆին կը ճանչցուի որպէս -----:*
- 6- *----- Վչտունին կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ:*
- 7- *Յովհաննէս -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ արձակագիր եւ մանկագիր:*
- 8- *Արշակ Զօպանեանը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր, բանաստեղծ, թարգմանիչ, գրականագէտ եւ -----:*
- 9- *Ռափայէլ -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ եւ արձակագիր:*
- 10- *Շահան Շահնուրը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր, գրադատ եւ -----:*
- 11- *Վահան Տէրեանը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ, հանրային ու ----- կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ:*
- 12- *----- Մավեանը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր:*
- 13- *----- Կուրղինեանը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ:*

Ուղղահայեաց

Գրականութեան մէջ՝

- 14- *Յովհաննէս Շիրազը կը ճանչցուի որպէս -----:*
- 15- *Յակոբ Օշականը կը ճանչցուի որպէս ----- եւ մանկավարժ:*
- 16- *Բենիամին Նուրիկեանը կը ճանչցուի որպէս -----:*

- 17- Աւետիք -----ը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ, արձակագիր եւ հասարական գործիչ:
- 11- ----- Պռօշեանը կը ճանչցուի որպէս վիպասան:
- 18- Գաբրիէլ Սունդուկեանը կը ճանչցուի որպէս ----- թատրերգութեան հիմնադիր:
- 19- Մկրտիչ Խրիմեանը կը ճանչցուի որպէս հասարակական մեծ գործիչ մը եւ ----- անբասիր հովիւ մը
- 3- -----ը կը ճանչցուի որպէս վիպասան:
- 20- Դերենիկ Դեմիրճեանը ծանօթ արձակագիր, բանաստեղծ, ----- եւ հանրային գործիչ է:
- 21- Գրիգոր Զօհրապը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր: Ան մասնագիտութեամբ ----- է:
- 22- Ռուբէն Սեւակը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ եւ արձակագիր: Մասնագիտութեամբ՝ -----:
- 23- Պարոյր Սեւակը կը ճանչցուի որպէս բանաստեղծ, գրադատ եւ ----- գործիչ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

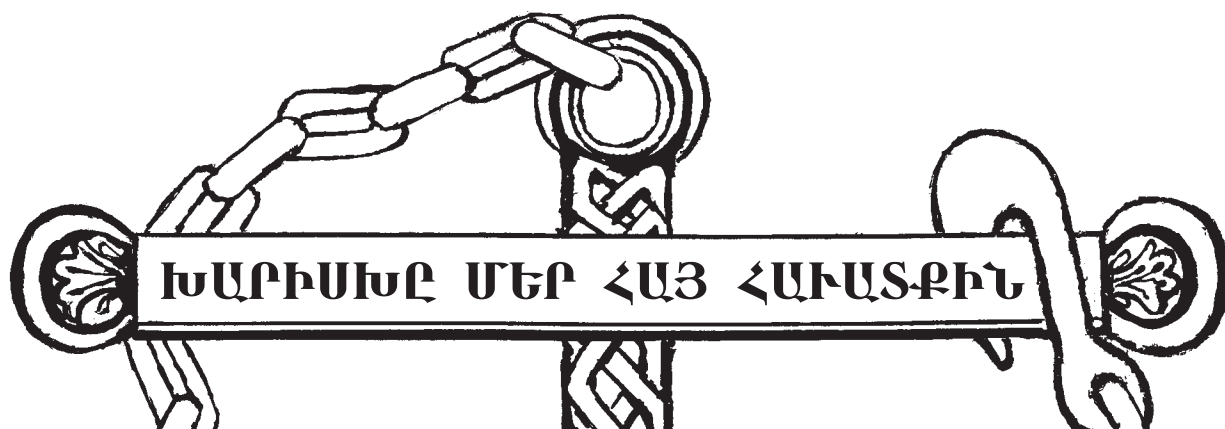
Հայոց Պատմություն

ԿՐՕՆՔ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿՈՅԹ

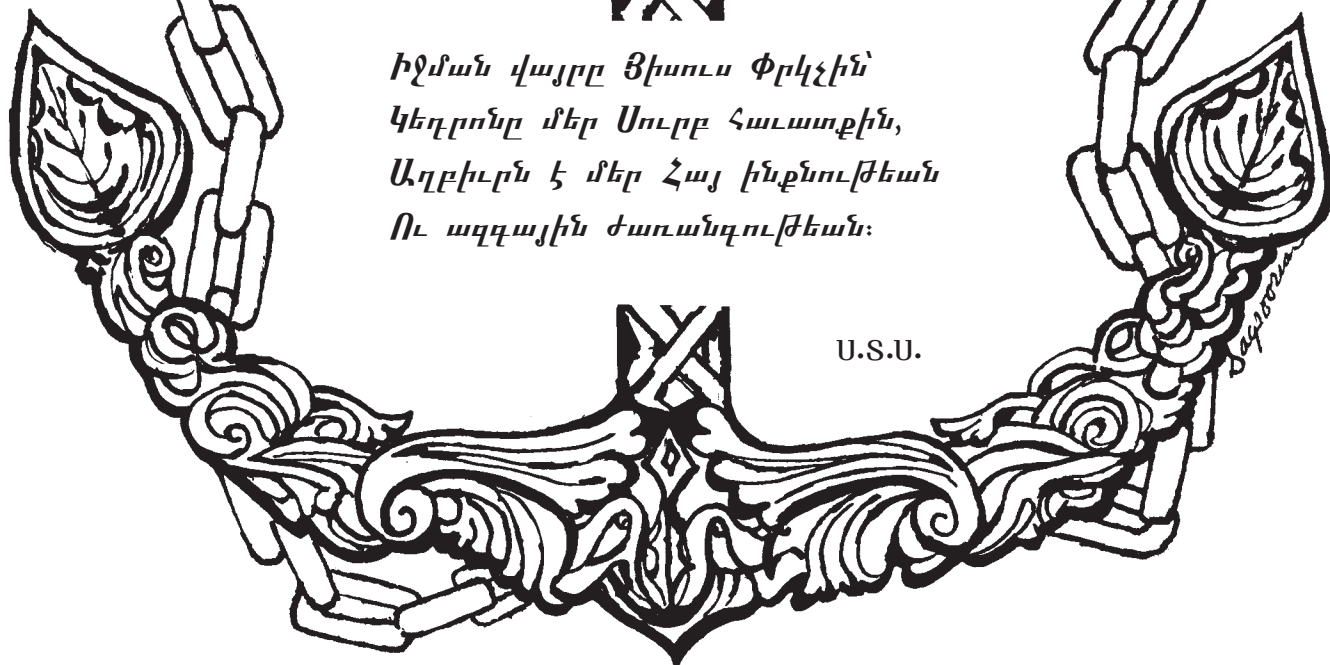

Մայր Տաճար Սուրբ Էջմիածին՝
Նստավայրը Հայրապետին,
Խարիսխն է մեր սուրբ փրկութեան
Ու հոգեկան անկախութեան:

Իջման վայրը Յիսուս Փրկչին՝
Կեդրոնը մեր Սուրբ հաւատքին,
Աղբիւրն է մեր Հայ ինքնութեան
Ու ազգային ժառանգութեան:

U.S.U.

- 1 Հայերը ի՞նչ էին Քրիստոնեությունը ընդունելէ առաջ:
 - *Հեթանոս:*
- 2 Հայերը ինչե՞ր կը պաշտէին:
 - *Կուռքեր:*
- 3 Կուսպաշտութեան շրջանին Հայ ժողովուրդը իր պաշտամունքը ո՞ր կը կատարէր:
 - *Յատուկ տաճարներու մէջ, որոնք «մեհեան» կը կոչուէին:*
- 4 Չաստուածներու կուռքերուն առջեւ ինչե՞ր կը դրուէին եւ ի՞նչ կը կոչուէին:
 - *Նուիրական սեղաններ կը դրուէին, որոնք «Բագին» կը կոչուէին:*
- 5 Բագինին վրայ ի՞նչ կը մատուցուէր:
 - *Զոհ կը մատուցուէր:*
- 6 Մեհեանները ի՞նչ կ'ունենային:
 - *Գանձարաններ:*
- 7 Գանձարաններուն մէջ ինչե՞ր կը պահուէին:
 - *Թանկագին զարդերը եւ ժողովուրդին ընծայած նուէրները:*
- 8 Կուռքերու պաշտամունք կատարելու եւ կենդանիներ զոհելու համար որո՞նք կային եւ ի՞նչ կը կոչուէին:
 - *Մասնաւոր պաշտօնեաներ կամ քահանաներ կային որոնք «քուրմ» կը կոչուէին:*
- 9 Թուէ՛ եօթը մեհեանները, որոնց ամէն տարի Հայ ժողովուրդը ուխտի կու գար Հայաստանի բոլոր շրջաններէն:
 - *Արամազդի, Անահիտի, Աստղիկի, Միհրի, Տիրի, Նանէի եւ Բարչամինի մեհեանները:*
- 10 Ի՞նչ կը գտնուի Գառնի գիւղին մօտ:
 - *Գառնիի հեթանոսական տաճարը:*
- 11 Նշէ՛ անունները այն առաքեալներուն, որոնք Քրիստոնեությունը քարոզեցին Հա-

յաստանի մէջ:

- *Սուրբ Թադէոս եւ Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալներ:*

12 Ի՞նչ կը կոչուին Սուրբ Թադէոս եւ Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալները:

- *Առաջին Լուսաւորիչները:*

13 Որո՞նք հիմնեցին Հայաստանեայց Եկեղեցին:

- *Սուրբ Թադէոս եւ Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալները:*

14 Ատոր համար Հայոց եկեղեցին ի՞նչ կը կոչուի:

- *Առաքելական Եկեղեցի:*

15 Քարոզուած Քրիստոնէութիւնը որո՞ւն կողմէ ընդունուեցաւ:

- *Հայ լուսասէր ժողովուրդին կողմէ:*

16 Քրիստոնէութիւնը ե՞րբ պետական կրօնք հռչակուեցաւ:

- *301 թուականին:*

17 Ծի՞շդ է որ Հայ ժողովուրդին կը պատկանի աշխարհի մէջ առաջին քրիստոնէայ ազգը ըլլալու պատիւը:

- *Այո՛:*

18 Ո՞ր թագաւորը Քրիստոնէութիւնը Հայաստանի պետական կրօնք հռչակեց:

- *Տրդատ Թագաւորը:*

19 Ո՞վ Տրդատ թագաւորը դարձի բերաւ:

- *Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ:*

20 Ի՞նչ է անունը Հայաստանի մէջ կառուցուած առաջին եկեղեցիին:

- *Սուրբ Էջմիածին:*

21 Ի՞նչ կը նշանակէ Էջմիածին:

- *Իջաւ Միածինը՝ Յիսուս Քրիստոս:*

22 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ կառուցանել տուաւ Էջմիածինը. ինչո՞ւ:

- *Ան տեսիլքի մը մէջ տեսաւ Յիսուսը եւ այդ վայրին վրայ շինեց առաջին Հայ Եկեղեցին:*

23 Տեսիլքին մէջ երկինքէն ինչե՞ր կաթկթեցան:

- *Շողեր:*

24 Ո՞վ երկինքէն վար իջաւ:

- *Աստուծոյ Միածին Որդին՝ Յիսուս:*

25 Միածին Որդին ո՞ւր իջաւ:

- *Պալատին մօտ հեթանոսական տաճարի մը վայրը իջաւ:*

26 Միածին Որդին ի՞նչ ըրաւ գետինը:

- *Ոսկի մուրճով հարուածեց գետինը:*

27 Հոն ի՞նչ կանգնեցաւ:

- *Շատ բարձր սիւն մը եւ անոր վրայ լուսեղէն խաչ մը:*

28 Բարձր սիւնին մօտ, բայց անկէ ցած, ինչե՞ր կանգնած էին եւ որո՞նց վայրն էր:

- *Բարձր սիւնին մօտ, բայց անկէ ցած, ուրիշ երեք խաչով սիւներ կանգնած էին եւ կը նշէին Հռիփսիմեան կոյսերու նահատակութեան վայրը:*

29 Չորս սիւներու խաչերուն վրայ ինչե՞ր կային:

- *Կամարներ:*

30 Կամարներուն վրայ ի՞նչ կար:

- *Խորանաձեւ գմբէթ մը:*

31 Գմբէթին վրայ ի՞նչ կար:

- *Աստուծոյ աթոռը:*

32 Աթոռին վրայ ի՞նչ կար:

- Մեծ խաչ մը:

33 Մեծ խաչին տեղը, Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ ի՞նչ որոշեց կանգնել:

- *Հայաստանի եկեղեցին:*

34 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցիին շինությունը մինչեւ ե՞րբ յետաձգեց:

- *Մինչեւ իր կաթողիկոսացումը:*

35 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ ինչո՞ւ յետաձգեց Մայր Եկեղեցիին շինությունը:

- *Որովհետեւ Միածինին մրճահարած տեղը, ուր հեթանոսական տաճար կար, պէտք էր եկեղեցական կարգ-կանոնով նուիրագործել:*

36 Հռիփսիմեան կոյսերու նահատակութեան վայրը ի՞նչ եղած էր:

- *Հռիփսիմեան կոյսերու արիւնով սրբուած եւ նուիրագործուած էր:*

37 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ քանի՞ տաճարներ շինեց:

- *Երեք տաճարներ:*

38 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ երեք տաճարներուն ներքեւ սնտուկներուն մէջ ինչե՞ր զետեղեց:

- *Հռիփսիմեան կոյսերուն մարմինները:*

39 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ ժողովուրդին ի՞նչ հրամայեց:

- *Որ չուտով պատրաստեն շինութեան նիւթերը:*

40 Ծինութեան ցիւրերը հայթայթողներ եղա՞ն:

- *Բազմաթիւ մարդիկ այս հրահանգը լսելով գացին հայթայթելու նիւթերը:*

41 Հրամայուած տեղը ինչե՞ր կուտակեցին:

- *Քար, աղիւս եւ փայտ:*

42 Ինչպէ՞ս կը պատրաստէին:

- *Ուրախութեամբ եւ երկիւղով:*

43 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Հռիփսիմեան Կոյսերուն ինչե՞րը յօրինեց:

- *Հռիփսիմեան կոյսերու վկայարան-հանգստարաններուն հիմքերը յօրինեց:*

44 Որո՞նք շինութեան գործին ձեռնամուխ եղան:

- *Ամէն մարդ, այր թէ կին, գործին ձեռնամուխ եղաւ:*

45 Նորակառոյց տաճարներէն մէկը ի՞նչ կոչուեցաւ:

- *Սուրբ Հռիփսիմէ:*

46 Երկրորդը ի՞նչ կոչուեցաւ:

- *Սուրբ Գայիանէ:*

47 Իսկ երրորդը ի՞նչ հռչակուեցաւ:

- *Սուրբ Շողակաթ:*

48 Ինչո՞ւ Ծողակաթ կոչուեցաւ:

- *Որովհետեւ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ այնտեղ կանգնած էր իր տեսիլքին մէջ եւ կը դիտէր երկինքէն իջնող լոյսի շողերուն կաթումը:*

49 Քրիստոնէութեան պետական կրօնք հռչակուելէ ետք, ի՞նչ ունենալ անհրաժեշտութիւն էր:

- *Հոգեւոր պետ մը՝ Կաթողիկոս եւ եկեղեցական սպասարկուներ՝ եպիսկոպոսներ եւ քահանաներ:*

50 Որո՞նց փափաքով, 302 թուին, Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Կապադովկիոյ Կեսարիա քաղաքը գնաց եւ ի՞նչ ունէր իր հետ:

- *Տրդատ Թագաւորի, Աշխէն Թագուհիի, արքայաքոյր Խոսրովիդուխտի, իշխաններու եւ ժողովուրդին փափաքով գնաց ան Կապադովկիոյ Կեսարիա քաղաքը: Ան իր հետ ունէր մասնաւոր հրովարտակ մը Տրդատ Թագաւորէն եւ 16 նախարարներու շքախումբ մը:*

51 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ ո՞ւր կաթողիկոս ձեռնադրուեցաւ, ո՞վ ձեռնադրութիւնը

կատարեց:

- *Կապադոկիոյ Կեսարիա քաղաքը, ուր պատանեկութեան ժամանակ քրիստոնէական դաստիարակութիւն ստացած էր, եւ հոն Ղեւոնդիոս Հայրապետէն ձեռնադրուեցաւ կաթողիկոս:*

52 Կաթողիկոսական ձեռնադրութենէն ետք, Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ ո՞ր վերադարձաւ:

- *Հայաստան:*

53 Այդ թուականներուն ի՞նչ էր Հայաստանի մայրաքաղաքին անունը:

- *Վաղարշապատ:*

54 Ո՞ր թուականին Սուրբ Գրիգոր Վաղարշապատ վերադարձաւ, եւ ի՞նչ բանի ձեռնարկեց:

- *303 թուի սկիզբը Վաղարշապատ վերադարձաւ եւ անմիջապէս ձեռնարկեց Մայր Տաճարի շինութեան:*

55 Մայր Տաճարին տեղը ի՞նչ կար:

- *Կռապաշտական մեհեան մը:*

56 Ի՞նչ ըրաւ այդ տեղը:

- *Սրբագործեց եւ ապա աշխատանքի լծեց բազմաթիւ բանուորներ եւ ժողովուրդէն ծառայասէր մարդիկ:*

57 Քանի՞ ամսուան ընթացքին Հայաստանի Մայր Տաճարը կամ Կաթողիկէն կանգնեցին:

- *Եօթ-ութ ամսուան ընթացքին կանգնեցուցին Հայաստանի Մայր Տաճարը:*

58 Նորակառոյց տաճարը ե՞րբ օծուեցաւ:

- *303 թուականի Օգոստոս 15-ին:*

59 Ո՞ր օրը:

- *Սուրբ Աստուածածնի օրը:*

60 Ի՞նչ անուանուեցաւ:

- *Սուրբ Աստուածածին:*

61 Ե՞րբ Սուրբ Էջմիածին սկսաւ կոչուիլ:

- *Տասներորդ դարէն ետք:*

62 Ո՞ր դարուն պաշտօնապէս սկսաւ Սուրբ Էջմիածին կոչուիլ:

- *15-րդ դարուն:*

63 Ո՞ր թուականներուն եւ ո՞ր վայրերը տեղափոխուեցաւ Հայաստանի Մայր Աթոռը:

- *464-ին՝ Դուին, 928-ին՝ Անի, 11-րդ դարուն՝ Կիլիկիա:*

64 Կիլիկիոյ թագաւորութիւնը ե՞րբ կործանեցաւ:

- *1375 թուականին:*

65 Կիլիկիոյ թագաւորութեան կործանումէն ետք Ամենայն Հայոց Հայրապետական աթոռը ո՞ւր փոխադրուեցաւ:

- *Սուրբ Էջմիածին:*

66 Ո՞վ փոխադրութեան գաղափարը յղացաւ, եւ որո՞նք այս գործը կատարեցին:

- *Գրիգոր Տաթեւացին փոխադրութեան այս գաղափարը յղացաւ իսկ գործը կատարեցին իր աշակերտները, գլխաւորաբար Յովհաննէս Հերմոնեցի եւ Թովմա Մեծոփեցի վարդապետները:*

67 Ո՞ր թուականին փոխադրուեցաւ:

- *1441 թուականին:*

68 Ո՞վ հնարեց Հայերէն Այբուբենը եւ ինչո՞ւ:

- *Մեսրոպ Մաշտոց հնարեց Հայերէն Այբուբենը, որովհետեւ Հայերը սեփական գիրեր չունէին:*

69 Ո՞վ էր այն թագաւորը, որ օգնեց Մեսրոպ Մաշտոցին:

- *Վռամշապուհ Թագաւոր:*

70 Իսկ ո՞վ էր կաթողիկոսը, որ օգնեց Մեսրոպ Մաշտոցին:

- *Սահակ Կաթողիկոս:*

71 Տո՛ւր թուականը գիրքերու գիտին:

- 404:

72 Այբուբենը քանի՞ տառերէ կը բաղկանայ:

- 38:

73 Նշէ՛ անունը առաջին գիրքին, որ թարգմանուեցաւ Հայերէնի:

- *Աստուածաշունչ:*

74 Ինչո՞ւ համար Աստուածաշունչը հայերէնի թարգմանուեցաւ:

- *Որպէսզի Հայերէն Աստուածաշունչը ժողովուրդին ձեռքը տրուի եւ հայութիւնը ձերբազատուի յունական եւ ասորական մշակութային ազդեցութիւններէ:*

75 Ի՞նչ կը կոչեն օտար մասնագէտները այս թարգմանութիւնը:

- *«Թագուհի Թարգմանութեանց»:*

76 Թարգմանչական աշխատանքի հետ միաժամանակ Սուրբ Սահակ եւ Սուրբ Մեսրոպ ի՞նչեր բացին եւ ի՞նչ ըրին:

- *Դպրոցներ բացին եւ Հայ մանուկներու ու պատանիներուն սորվեցուցին Հայ Գիրն ու Գրականութիւնը:*

77 Պատմութեան մէջ ի՞նչ կոչած են 5-րդ դարը:

- *Ոսկեդար:*

78 Ո՞վ էր Հայոց Առաջին կաթողիկոսը:

- *Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ:*

79 Ո՞վ է բարձրագոյն հեղինակութիւն ունեցող անձը Հայ Եկեղեցիին մէջ եւ ո՞ւր կը բնակի:

- Նորին Սուրբ Օծութիւն Տէր Տէր Գարեգին Բ. Մայրապոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, Սուրբ Էջմիածին կը բնակի:

80 Կաթողիկոսը ինչպէ՞ս կ'ընտրուի եւ կաթողիկոսական օծումը ինչպէ՞ս կը ստանայ:

- Եկեղեցականութեան ու ժողովուրդին փափաքով կ'ընտրուի Եպիսկոպոսներու եւ կամ Արքեպիսկոպոսներու մէջէն եւ կաթողիկոսական օծումը կը ստանայ սովորաբար 12 (նուազագոյն 3) եպիսկոպոսներու կողմէ:

81 Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը քանի՞երորդ կաթողիկոսն է եւ ո՞ր ժողովը ընտրած է զինք:

- 132-րդ կաթողիկոսն է եւ Ազգային-Եկեղեցական Ընդհանուր ժողովը ընտրած է զինք:

82 Ի՞նչ է կաթողիկոսին պարտականութիւնը:

- Ղեկավարել Առաջնորդութիւնները, առաջնորդել ժողովուրդը եւ անաղարտ պահպանել եկեղեցիին հաւատքը:

83 Ո՞վ կրնայ եպիսկոպոս օծել եւ Սուրբ Միւռոն օրհնել:

- Միայն կաթողիկոսը:

84 Քանի՞ տարին անգամ մը Սուրբ Էջմիածնի մէջ Սուրբ Միւռոնը կ'օրհնուի:

- Եօթը տարին անգամ մը:

85 Ի՞նչ է Սուրբ Միւռոնին նիւթը:

- Ձիթենիի իւղն է. բայց ատոր մէջ կը խառնեն նաեւ 40-է աւելի անուշահոտ նիւթեր (ծաղիկներ, արմատներ), որոնց մէջ ամենէն գլխաւորն է բալասանը: Բալասանը թէ՛ ծառին անունն է, թէ՛ անոր ծաղիկին եւ թէ՛ իւղին:

86 Հայ Եկեղեցիին մէջ դրոշմը ե՞րբ կը կատարուի եւ մկրտող եկեղեցականը ի՞նչ կ'ընէ:

- Դրոշմը մկրտութենէն անմիջապէս ետք կը կատարուի, ապա Կաթողիկոսին օրհնած Սուրբ Միւռոնով եւ Յիսուս Քրիստոսի անունով մկրտող եկեղեցականը

կը դրոշմէ կամ կը կնքէ մանուկին ճակատը, աչքերը, ականջները, քիթը, բերանը, ձեռքերը, սիրտը, կռնակը եւ ոտքերը:

87 Կնունքով՝ ենթական ի՞նչ կը ստանայ:

- Սուրբ Հոգիին շնորհքները կը ստանայ, իրապէս քրիստոնէական կեանք ապրելու համար:

88 Դրոշմը ինչի՞ խորհուրդն է:

- Յոյսի. որովհետեւ յոյս դնելով Սուրբ Հոգիի զօրութեան վրայ՝ կարող կ'ըլլանք դիմադրել թշնամիին (սատանային):

89 Հայ Եկեղեցւոյ մէջ ինչպէ՞ս կը ձեռնադրուին:

- Քահանաներ, Եպիսկոպոսներ եւ Կաթողիկոսներ Հոգեւոր Իշխանութեան ստացումի ժամանակ թէ՛ կը ձեռնադրուին եւ թէ՛ կ'օծուին Կաթողիկոսին օրհնած Սուրբ Միւռոնով:

90 Կաթողիկոսութեան համար ընտրուած եպիսկոպոս մը ե՞րբ իրապէս Կաթողիկոս կ'ըլլայ:

- Երբ եկեղեցւոյ կողմէ եպիսկոպոսներու ձեռամբ ձեռնադրութիւնն ու օծում կը ստանայ:

91 Սուրբ Էջմիածնի մէջ որո՞ւն աջը եւ մասունքները կը գտնուին:

- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի Սուրբ Աջը եւ մասունքները կը գտնուին:

92 Սուրբ Էջմիածնի Տաճարի գանձերը ո՞ր կը պահուին:

- Սուրբ Էջմիածնի Թանգարաններուն ինչպէս նաեւ Ալեքս եւ Մարի Մանուկեան Գանձատան մէջ:

93 Ի՞նչ է Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի պաշտօնաթերթին անունը:

- Էջմիածին:

94 Ի՞նչ է Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հեռատեսիլի կայանին անունը:

- Շողակաթ:

95 Տո՛ւր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հոգեւոր եւ կրթական հաստատութիւններու անունները:

- *Գէորգեան հոգեւոր ճեմարան, Վազգէնեան հոգեւոր դպրանոց, Կիւմրիի ընծայարան, Կալկաթայի մարդասիրական ճեմարան եւ Հայորդեաց տուներ:*

96 Վեհափառ Հայրապետը ինչպէ՞ս կը պարգեւատրէ Եկեղեցւոյ մէջ բացառիկ գործունէութիւն ցոյց տուող անդամները:

- *Կոնդակով եւ շքանշանով:*

97 Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը միաբանութիւն ունի՞:

- *Այո՛, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը միաբանութիւն ունի: Ան կազմուած է կուսակրօն քահանաներէ:*

98 Ե՞րբ Հայաստանեայց Եկեղեցին ազգայնացաւ եւ անկախացաւ, եւ դարերու ընթացքին ի՞նչ եղաւ անոր դերը:

- *Ե.-Ձ. դարերուն ազգայնացաւ եւ անկախացաւ Հայաստանեայց Եկեղեցին, եւ դարերու ընթացքին, օտար թշնամի ժողովուրդներու անընդհատ ճնշումներուն եւ հարուածներուն դէմ, Հայ Եկեղեցիով իրագործուած Հայ մշակոյթն էր որ պահպանեց մեզ:*

99 Որո՞նք եղան գլխաւոր ազդակները, որոնք նպաստեցին Հայ Եկեղեցւոյ ազգայնացման եւ ապահովեցին Հայ ժողովուրդի ինքնութիւնը եւ յարատեւ գոյութիւնը:

- *Հայերէն գիրերու յօրինումը, Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը, Հայ գրականութեան ծաղկումը, Սահակ-Մեսրոպեան դպրոցներու կառուցումը, Հայեցի ուսման տարածումը, աղանդներու եւ քաղկեղոնական վարդապետութեան հանդէպ իր վճռական, բայց զգուշաւոր դիրքը եւ սեփական տոմարի կարգադրութիւնը նպաստեցին Հայ Եկեղեցւոյ ազգայնացման եւ ապահովեցին Հայ ժողովուրդի ինքնութիւնը եւ յարատեւ գոյութիւնը:*

100 Համայն Հայութեան համար Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը ի՞նչն է:

- *Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը իր նուիրապետական աթոռներով, թեմերով, միաբաններով, հոգեւոր, կրթական, մշակութային, քաղաքական, հասարակական*

եւ հրատարակչական գործունէութիւններով՝ բարոյական եւ հոգեկան կեդրոնն է համայն հայութեան:

ԲԱՌԱԽԱՂ

Սուրբ Էջմիածին - 303

Գտնել ստորեւ տրուած բառերուն համապատասխանող գլխագիր բառերը քառա-

Եկեղեցի	Նահատակ	Կեդրոն	Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ
Տեսիլք	Քարոզել	Էջմիածին	Աշխէն Թագուհի
Ընդունիլ	Իջնել	Ժողովուրդ	Հեթանոսական
Մուրճ	Անահիտ	Հոգեւոր	Սուրբ Աստուածածին
Քանդել	Արձան	Կաթողիկոս	Խոսրովիդուխտ
Մայր	Յիշատակ	Քրիստոնեայ	Հայաստանեայց
Կանոն	Շող	Որդի	Լուսաւորիչ
Խաչ	Պալատ	Առաջին	Առաքելական
Թաղէոս	Լոյս	Տաճար	Տրդատ Թագաւոր
Հայոց	Աւերակ	Փշրել	Կառուցանել
Օծել	Տուֆ	Կուռք	Վաղարշապատ
Սիւն	Ամենայն	Միածին	Հարուածել
Նուիրել	Պատուէր	Բանուոր	Ուրախութիւն
Էօթէն	Եօթը	Յիսուս	Հայաստան
Բժշկել	Զոհ	Բարի	Խոր Վիրապ
Կեսարիա	Աղօթք	Բագին	Ջեռնադրել
Առաքեալ	Կրօնք	Հռիփսիմէ	Ծաղկեայ Պսակ
Գայիանէ	Կոյս	Քառասուն	Բարթողիմէոս
Աշխատիլ	Փրկիչ	Ոսկի	Օտա Ամատունի
Չար	Կեանք	Քուրմ	Չաստուածներ
Հալածել	Չարչարել	Արածան Գետ	Նուիրատուութիւն
Մաքուր	Զինուոր	Սէր	Օր

կուսիներուն մէջէն եւ շրջանակի մէջ առնել:

Ս	Ա	Ռ	Յ	Բ	Ժ	Շ	Կ	Ե	Լ	Ր	Բ	Է	Զ	Ն	Չ	Կ	Կ	Ը	Բ	Ո	Ի	Ս	Օ	
Ծ	Շ	Ծ	Ի	Ա	Շ	Խ	Է	Ն	Թ	Ա	Գ	Ռ	Հ	ԻԿ	Ա	Ա	Կ	Ա	Ն	Ն	Հ	Ա	Տ	
Ա	Խ	Ո	Ս	Ր	Ո	Վ	Ի	Դ	Ռ	Խ	Տ	Ն	Ի	Զ	Ո	Տ	Ա	Ի	Յ	Զ	Ա	Ի	Ա	
Ղ	Ա	Մ	Ռ	Թ	Կ	Ե	Ս	Ա	Ր	Ի	Ա	Է	Զ	Ո	Ս	Ա	Է	Ե	Թ	Ի	Ն	ՈՐ	Ա	Ո
Կ	Տ	Ն	Ս	Ո	Ա	Կ	Յ	Ի	Հ	Ե	Թ	Ա	Ն	Հ	Կ	Շ	Զ	Ր	Ա	Ն	Ա	Ի	Մ	Ռ
Ե	Ի	Շ	Ո	Ղ	Մ	Ե	Ո	Ն	Ա	Կ	Յ	Ն	Ե	Ք	Ի	Ի	Մ	Ա	Դ	Ռ	Հ	Չ	Ա	Ր
Ա	Լ	Ն	Ս	Ի	Ի	Ն	Կ	Ց	Տ	Ե	Ս	Ի	Լ	Օ	Ի	Յ	Ի	Կ	Է	ՈՐ	Ի	Յ	Տ	Ա
Յ	Հ	Ա	Կ	Մ	Ա	Ք	Ռ	Ր	Ա	Ղ	Թ	Ո	Ղ	Ծ	Ս	Ս	Ա	Ի	Ո	Մ	Ա	Է	Ռ	Խ
Պ	Ա	Տ	Ռ	Է	Ր	Ք	Փ	Շ	Ր	Ե	Լ	Կ	Ո	Ե	Ռ	Տ	Ծ	Ը	Ս	Ի	Մ	Ծ	Ն	Ռ
Ս	Յ	Ս	Վ	Ո	Ե	Ա	Հ	Ա	Փ	Յ	Ա	Ժ	Կ	Լ	Ռ	Ռ	Ի	Փ	Ս	Ա	Մ	Ծ	Ի	Թ
Ա	Ա	Ա	Ա	Ս	Ռ	Ր	Բ	Գ	Ր	Ի	Գ	Ո	Ր	Պ	Ե	Մ	Ն	Ի	Կ	Ծ	Ա	Կ	Ա	Ի
Կ	Ս	Յ	Յ	Չ	Լ	Ո	Յ	Ս	Ա	Ր	Ա	Ղ	Օ	Թ	Հ	Ս	Տ	Ռ	Ա	Ք	Յ	Լ	Է	Ի
Ր	Տ	Ա	Ճ	Ա	Ր	Զ	Կ	Ռ	Ռ	Ք	Ա	Ո	Ն	Է	Զ	Ա	Ղ	Օ	Թ	Յ	Ր	Ա	Ն	Ի
Ո	Ա	Հ	Ր	Ր	Ռ	Ե	Ա	Բ	Ա	Ր	Ի	Վ	Ք	Բ	Ա	Հ	Ա	Յ	Ո	Ո	Գ	Ե	Ա	Գ
Ը	Ն	Դ	Ռ	Ն	Ի	Լ	Ի	Ն	Ք	Ը	Ս	Ռ	Ր	Յ	Ա	Ո	Ր	Հ	Ղ	Ե	Դ	Ք	Ի	Ա
Բ	Ե	Ա	Մ	Ր	Հ	Հ	Ո	Գ	Ե	Ի	Ո	Ր	Ո	Ո	Ն	Ն	Ն	Կ	Ի	Ն	Է	Ա	Յ	Բ
Լ	Ա	Պ	Ա	Լ	Ա	Տ	Ն	Ե	Լ	Կ	Ե	Դ	Ր	Ա	Ի	Ռ	Ո	Ն	Կ	Ն	Ե	Ռ	Ա	Է
Ե	Յ	Ա	Ռ	Ի	Ր	Տ	Ր	Դ	Ա	Տ	Թ	Ա	Գ	Ս	Ռ	Ի	Ս	Տ	Ո	Է	Ր	Ա	Գ	Օ
Ր	Յ	Մ	Ա	Ե	Ռ	Կ	Բ	Ա	Կ	Ք	Ա	Ռ	Ա	Ա	Տ	Ր	Ա	Պ	Ս	Օ	Ե	Ծ	Ի	Ժ
Դ	Ր	Ե	Զ	Ո	Ա	Վ	Ա	Ղ	Ա	Ր	Շ	Ա	Պ	Ք	Ռ	Ե	Լ	Ը	Թ	Ի	Ա	Գ	Ե	Է
Ա	Հ	Ն	Ի	Ր	Ծ	Ա	Ն	Ք	Ն	Ա	Ե	Կ	Զ	Վ	Ծ	Լ	Թ	Ե	Մ	Ա	Ն	Ա	Ա	Ն
Ն	Ք	Ա	Ն	Դ	Ե	Լ	Ռ	Մ	Ա	Յ	Խ	Ո	Ր	Ա	ՆԼ	Ա	Ր	Ա	Ծ	Մ	Ի	Ե	Ր	Տ
Ռ	Ռ	Յ	Ն	Ի	Լ	Հ	Ո	Խ	Ա	Յ	Հ	Ա	Լ	Ի	Հ	Ա	Տ	Ա	Կ	Ծ	Ն	Ի	Զ	
Ե	Ր	Ն	Ռ	Ն	Ռ	Ի	Ր	Ա	Տ	Ռ	Ռ	Թ	Ի	Ե	Ա	Ս	Տ	Ռ	Ա	Ե	Լ	Ֆ	Ա	
Զ	Մ	Ա	Ն	Փ	Ր	Կ	Ի	Չ	Ա	Ր	Չ	Ա	Ր	Ա	Ռ	Ռ	Յ	Ա	Ն	Տ	Ռ	Ա	Ն	

ԲԱՌԱՆԱԳԼ - ԼՈՒԾՈՒՄ

Սուրբ Էջմիածնի Մէջ Կը Բնակի

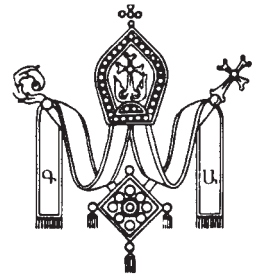
Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վեհափառ Հայրապետը:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը

Բարոյական եւ Հոգեկան Կեդրոնն Է Համայն Հայութեան

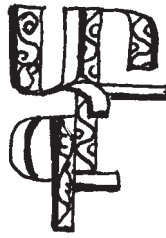
ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Հայերէն Այբուբեն - Բանալի Բառեր

ա	Աշխէն Թագունի	չ	Խաչ
բ	Բարթողիմէոս	պ	Պալատ
գ	Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ	ջ	Առաջին
դ	Կեդրոն	ռ	Առաքեալ
ե	Եկեղեցի	ս	Թաղէոս
ե	Տեսիլք	վ	Վաղարշապատ
զ	Քարոզել	տ	Տրդատ Թագաւոր
է	Էջմիածին	ր	Տաճար
ը	Ընդունիլ	ց	Հայոց
թ	Հեթանոսական	ւ	Աւերակ
ժ	Ժողովուրդ	փ	Փշրել
ի	Իջնել	ք	Քանդել
լ	Լուսաւորիչ	օ	Օծել
խ	Խոսքովի դուխտ	ֆ	Տուֆ
ծ	Սուրբ Աստուածածին	ու	Կուռք
կ	Կառուցանել	ոյ	Լոյս
հ	Անահիտ	իւ	Սիւն
ձ	Արձան	այ	Ամենայն
ղ	Կաթողիկոս	եա	մեհեան
ճ	Մուրճ	եօ	Եօթը
մ	Մայր	իա	Միածին
յ	Յիշատակ	ուի	Նուիրել
յ	Հայաստանեայց	ուա	Հարուածել
յ	Քրիստոնեայ	ուէ	Պատուէր
ն	Կանոն	ուն	Բանուոր
շ	Շող	ունու	Նուիրատուութիւն
ո	Որդի	էօ	Էօծէն
ո	Հոգեւոր	ութիւն	Ուրախութիւն

ԱՍՈՅԹՆԵՐ

Սուրբ Էջմիածին - 303

- Այբ -ը Աշխէնին
 Բեճ -ը Բարթողիմէոսին
 Գիմ -ը Սուրբ Գրիգորին,
 Որ մերժեց Հայ թագաւորին՝
 Ծաղկեայ պսակ նուիրել
 Չաստուածուհի Անահիտին:
- Դա -ն Կեդրոնին
 Եչ -ը Եկեղեցիին
 Ջա -ն Քարոզելուն
 Պատուէրները Յիսուս Փրկչին
 Հօր Աստուծոյ Մէկ Հատիկին
 Եւ աշխարհի կենաց լոյսին:
- Է -ն Էջմիածնին
 Ըթ -ը Ընդունելուն
 Թօ -ն Հեթանոսականին
 Որ Հայ ազգը հնադարեան՝
 Ունէր անհուն համակրանք
 Եւ աւանդութեանց խորունկ հաւատք:
- ԺԷ -ն Ժողովուրդին
 Իճի -ն Իջնելուն
 Լիւճ -ը Լուսաւորչին,
 Որ դուրս ելաւ Խոր Վիրապէն
 Եւ բժշկեց ու մկրտեց
 Հայոց Տրդատ Թագաւորը:

- p>Խէ -ն Խոսրովիդուխտին
- Ծա -ն Աստուածածնին
- ԿեԱ -ը Կառուցանելուն՝
Նուիրատուութեամբը ժողովուրդին
Եկեղեցին մեր Հայկական որ կոչուեցաւ
Աստուածածին, յետագային՝ Էջմիածին:
- Հօ -ն Անահիտին
- Ձա -ն Արձանին
- Ղատ -ը Կաթողիկոսին
Հայաստանեայց եկեղեցւոյ,
Մեր Վեհափառ հայրապետին
Եւ Հոգեւոր Հովուապետին:
- Ճէ -ն Մուրճին
- ՄեԱ -ը Մայրին
- Հի (յ)-ն Յիշատակին
Սուրբ Գրիգորի մեծ տեսիլքին՝
Երբ երեւցան սիւներ, խաչեր
Ու կաթկթող փայլուն շողեր:
- Նու -ն Կանոնին
- Շա -ն Շողին
- Վօ (ո)-ն Որդիին,
Որ իջաւ վար ոսկի մուրճով
Ու ցոյց տուաւ հոն ուր կ'ուզէր
Որ կանգնեցուէր եկեղեցին:
- Չա -ն Խաչին
- Պէ -ն Պալատին
- Զէ -ն Առաջինին՝
Ժողովուրդին որ հաւատաց Յիսուս Փրկչին
Եւ կոչուեցաւ ուրախութեամբ

Հայ Քրիստոնեայ ազգ առաջին:

Ռա -ն Առաքելին
 Սէ -ն Թադէոսին
 Վեւ -ը Վաղարշապատին,
 Ուր բանուորներ կանգնեցուցին,
 Երեք հարիւր երեք թուին
 Հայաստանեայց եկեղեցին:

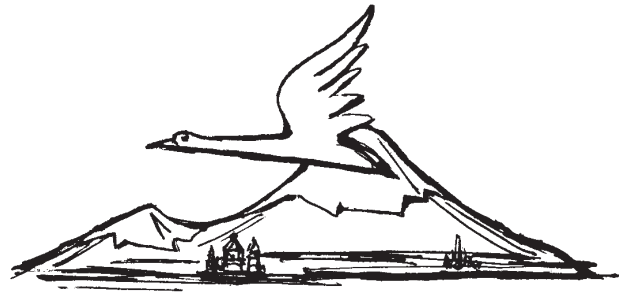
Տիւն -ը Տրդատին
 Րէ -ն Տաճարին
 Յօ -ն Հայոցին՝
 Մեծն Տրդատ Թագաւորին,
 Որ հռչակեց Քրիստոսի կրօնք՝
 Հայաստանի Պետական կրօնք:

Հիւն (ւ)-ը Աւերակին
 Փիւր -ը Փշրելուն
 Քէ -ն Քանդելուն՝
 Գանձարաններն ու մեհեանները,
 Բազինները բիւր զոհերուն եւ
 Կուռքերն եօթը մեծ չաստուածներուն:

Օ -ն Օծելուն
 Ֆէ -ն Տուֆին,
 Այն քարին որ պարծանքն է
 Երեւանցի Էօթէնին
 Ինչպէս նաեւ Հայաստանին:

Ս.Տ.Ս.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՄԵԾ

Հ այ հեթանոս ժողովուրդին՝
 Ա ռաքեալներ Յիսուս Փրկչին
 Յ անուն Տիրոջ քարոզեցին
 Ա ստուածային Ճշմարտութիւն:
 Ս կզբնական այդ շրջանին,
 Տ ըդատ Հայոց Մեծ Արքան
 Ա ըգիլեց որ տարածուի
 Ն որ կրօնքը Սուրբ Երրորդութեան:

Ա պա արքան հիւանդացաւ:
 Ծ ուտով քոյրը հանել տուաւ
 Խ որ Վիրապէն Սուրբ Գրիգորը, որ
 Ա ղօթէ՝ ու բժշկէ՝ իր հեթանոս եղբայրը:
 Բ ոպէ չանցած արքան զգաց
 Հ զօրութիւնն այս նոր կրօնքին,
 Ը նդունեց զայն ու հռչակեց

Մ այր Հայաստանի պետական կրօնքը.
 Ե լ մենք եղանք առաջին ազգը
 Ծ անօթ որպէս Հայ Քրիստոնեայ

ԽԱՉԲԱՌ

Սուրբ Էջմիածին - 303

Նշում թառակուսիներուն մէջ գրել ստորեւ տրուած Հայերէն բառերուն հոմանիշները եւ Հայերէն բացատրութիւններուն բառերը:

Հորիզոնական

- 1 Հրահանգ
- 2 Հրճուանք
- 3 Մէկ հատիկ ծնած
- 4 Գործաւոր
- 5 Համայն Հայութեան հոգեւոր կեդրոն
- 6 Կոթող
- 7 Արածան Գետին մէջ մկրտուեցաւ
- 8 Ծառագայթ
- 9 Մատաղ
- 10 Բնակչութիւն
- 11 Աղօթատեղի
- 12 Կտակ
- 13 Չաստուածներու արձան
- 14 Զաւակ ծնող կին
- 15 Ամբողջ
- 16 Օճախ
- 17 Կրօնական
- 18 Օրէնք
- 19 Ցած գալ
- 20 Քրիստոնէայի նշան
- 21 Ապարանք
- 22 Յուշ
- 23 Հայաստանի մայրաքաղաքներէն մին
- 24 Գամելու գործիք
- 25 Թիւ վեցին յաջորդող թիւը
- 26 Հայաստանի վերաբերող
- 27 Յիսուսի վարդապետութեան հետեւող՝ մկրտուած
- 28 Յօժարիլ
- 29 Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հովուապետ
- 30 Զարնել
- 31 Հեռանկար

Ուղղահայեաց

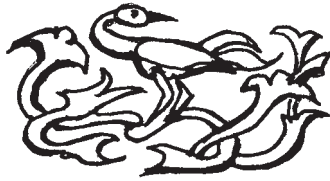
- 6 Քրիստոսի մայրը
- 32 Իւղ, ձէթ, միւռոն քսել
- 33 Կտոր կտոր ընել
- 34 Հայաստան աշխարհի Առաջին Լուսաւորիչը
- 35 Անդրանիկ
- 36 Ոչ քրիստոնէայ
- 37 Քարուքանդ
- 38 Յայտնութիւն
- 39 Ընծայել
- 40 Պաշտամունքի շէնք
- 41 Մանչ գաւակ
- 42 Հայաստան աշխարհի Երկրորդ Լուսաւորիչը
- 43 Ծիմել
- 44 Միտք մը տարածել
- 45 Արական անուն մը
- 46 Հայոց Առաջին Կաթողիկոսը
- 47 Բնակարաններու շինութեան քար
- 48 Յիշատակի կոթող
- 49 5-րդ դարը ասոց Ոսկեդարն է
- 50 Հեթանոսական տաճար
- 51 Լոյս սփռող մարդ
- 52 Կործանել
- 53 Քրիստոնէութիւնը պետական կրօնք հռչակողը
- 54 Հայ անուանի չաստուածուհի մը
- 55 Աշակերտական
- 56 Ան՝ որ ամէն ինչ տեսանելի կը դարձնէ
- 57 Օտաւ Ամատունին կանչել տուող իշխանութիւն
- 58 Նպաստ

ԼՈՒԾՈՒՄ

Հորիզոնական - 1 պատուէր - 2 ուրախութիւն - 3 միածին - 4 բանուոր - 5 Էջմիածին - 6 սիւն - 7 Աշխէն թագուհի - 8 շող - 9 զոհ - 10 ժողովուրդ - 11 եկեղեցի - 12 աւանդ - 13 կուռք - 14 մայր - 15 ամենայն - 16 կեդրոն - 17 հոգեւոր - 18 կանոն - 19 իջնել - 20 խաչ - 21 պալատ - 22 յիշատակ - 23 Վաղարշապատ - 24 մուրճ - 25 եօթը - 26 Հայաստանեայց - 27 քրիստոնէայ - 28 ընդունիլ - 29 կաթողիկոս - 30 հարուածել - 31 յոյս

Ուղղահայեաց - 6 Սուրբ Աստուածածին - 32 օծել - 33 փշրել - 34 Թաղէոս - 35 առաջին - 36 հեթանոսական - 37 աւերակ - 38 տեսիլք - 39 նուիրել - 40 տաճար - 41 որդի - 42 Բարթողիմէոս - 43 կառուցանել - 44 քարոզել - 45 Էօժէն - 46 Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - 47 տուֆ - 48 արձան - 49 հայոց - 50 մեհեան - 51 լուսաւորիչ - 52 քանդել - 53 Տրդատ թագաւոր - 54 Անահիտ - 55 առաքելական - 56 լոյս - 57 Խոսրովիդուխտ - 58 նուիրութիւն

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ

Սուրբ Էջմիածին - 303

Մենք ունէինք մեհեաններ,
 Քուրմեր, կուռքեր բազիններ
 Կը պաշտէինք չաստուածներ:
 Մենք ի՞նչ էինք:

նայում էլ

դուռնից

Մուրճը ձեռքին իջաւ վար
 Եւ ցոյց տուաւ մեզի վայր՝
 Շինելու մեր սրբավայր:
 Ո՞վ էր ան:

նստում էր ուսով

տնից

Տասներեք տարի ան
 Խոր վիրապին մէջ մնաց
 Եւ բժշկեց Հայոց Արքան:
 Ո՞վ էր ան:

Հիմա տուաւ մեզ

մոտիկ

Փրկչին կրօնքը ան հռչակեց
 Հայաստանի պետական կրօնք
 Եւ կոչուեցանք մենք քրիստոնեայ:
 Ո՞վ էր ան:

մտածում էր տուն

նայում էր

Հայաստանեայց եկեղեցին
 Բազմադարեան իր գանձերը
 Կը պահէ շատ յատուկ տեղ մը:
 Ի՞նչ կը կոչենք:

Կիրակի օր անպայման
 Եկեղեցին Հայկական
 Երգերով ու աղօթքներով...
 Ի՞նչ կը մատուցանէ:

Չորրորդ դարուն կառուցուած
 Եկեղեցին առաջին
 Հայոց համար դարձած է արդ
 Ի՞նչ մը...

Մեր հոգեւոր կեդրոնին մէջ
 Կ'օրհնեն իւր մը շատ անգին.
 Որ ամէն հայ կնքուի:
 Ի՞նչ է իւրին անունը:

Երեք հարիւր երեք թուին
Կառուցուեցաւ մեր առաջին
Հայաստանեայց եկեղեցին,
Որ կոչուեցաւ նախ ի՞նչ...

ԵՎԶԵՄԻԱՍՏՈՎ ժԱՅՈ

Այս քաղաքին մէջ կանգնեցաւ
Հայ առաջին եկեղեցին,
Ու Հայն անով հպարտացաւ:
Ի՞նչ էր անունն այդ քաղաքին:

ՍՄԻՍԻԿԱՆՍԿԻ

Կողակիցը թագաւորին
Քարեր չալկեց որ կառուցուի
Մեր առաջին հայ եկեղեցին:
Ո՞վ էր ան:

ՎԵՍԵՍԻՍԻՍ ԵՂՈՇՈՎ

Մայր Աթոռը կեդրոն մ'ունի,
Ուր կ'ուսանին հայորդիներ
Եւ կը դառնան ազգապետեր:
Ի՞նչ է անոր անունը:

ԵՄԻՆՍԻՍ ԵՄԵՆՍԻՍ

Վեղարին վրայ խաչ ունի,
Ան Հայաստան կը բնակի,
Եւ բոլորս զինք կը կոչենք
Ամենայն Հայոց ի՞նչ...

ՆԱԿԻՍԻՍԻՍ

Վեհափառին նստավայրը,
Որ Հայաստան կը գտնուի,
Եղած է մեր ողջ հայութեան
Ի՞նչը...

ԵՄԻՆՍԻՍ ԵՄԵՆՍԻՍ

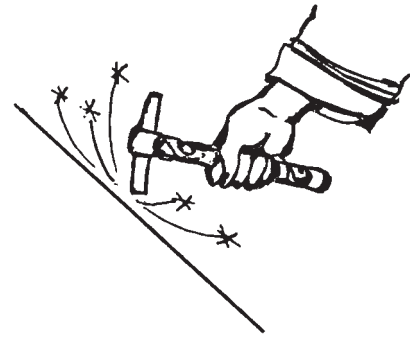
Անունն անոր փոխեցին,
Ամէն գնով խնդրեցին՝
Որ առաջին եկեղեցին
Կոչուի ի՞նչ...

ԵՎԶԵՄԻՆՍԻՍ ժԱՅՈ

Սուրբ Գրիգորի տեսիլքին մէջ՝
Հօր Աստուծոյ Որդին իջաւ
Եւ գետինը Ան հարուածեց
Ինչո՞վ...

ԵՄԻՆՍԻՍ ՎԻՍՍ

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին

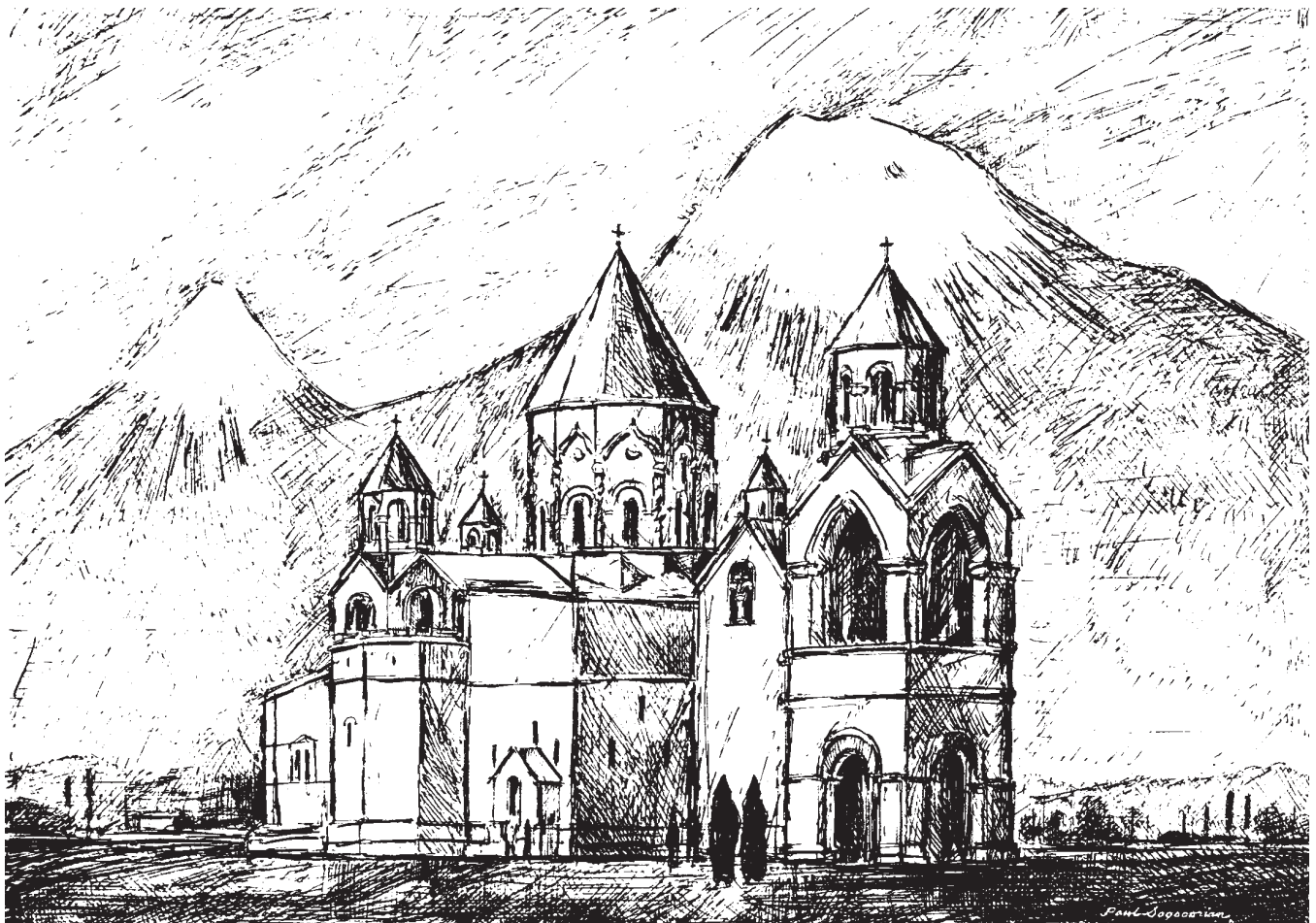
Մ այր Հայաստան երբ ճամբորդէք,
 Ա նպայման դուք այցելեցէք
 Յ իսուս Փրկչին իջման վայրը ու
 Բ ոպէ մը ծունկի եկէք ու Աստուծոյ աղօթեցէք:

Ա ռաջին այս եկեղեցին, 303 թուին, Տրդատ Հայոց
 Թ ագաւորը, Աշխէն քնքուշ թագուհին,
 Ու բարեպաշտ Ժողովուրդը
 Ռ ահն փրկութեան շինեցին ու Աստուծոյ փառք տուին:

Ս ուրբ Գրիգոր մեծ լուսաւորիչ՝
 Ու լախութեամբ պատմեց ինչպէս երբ աչքերը գոց՝
 Բ ոպէով մը կը հանգչէր, իր տեսիլքին մէջ յանկարծ
 Բ արի Որդին Աստուծոյ՝ իր լուսափայլ

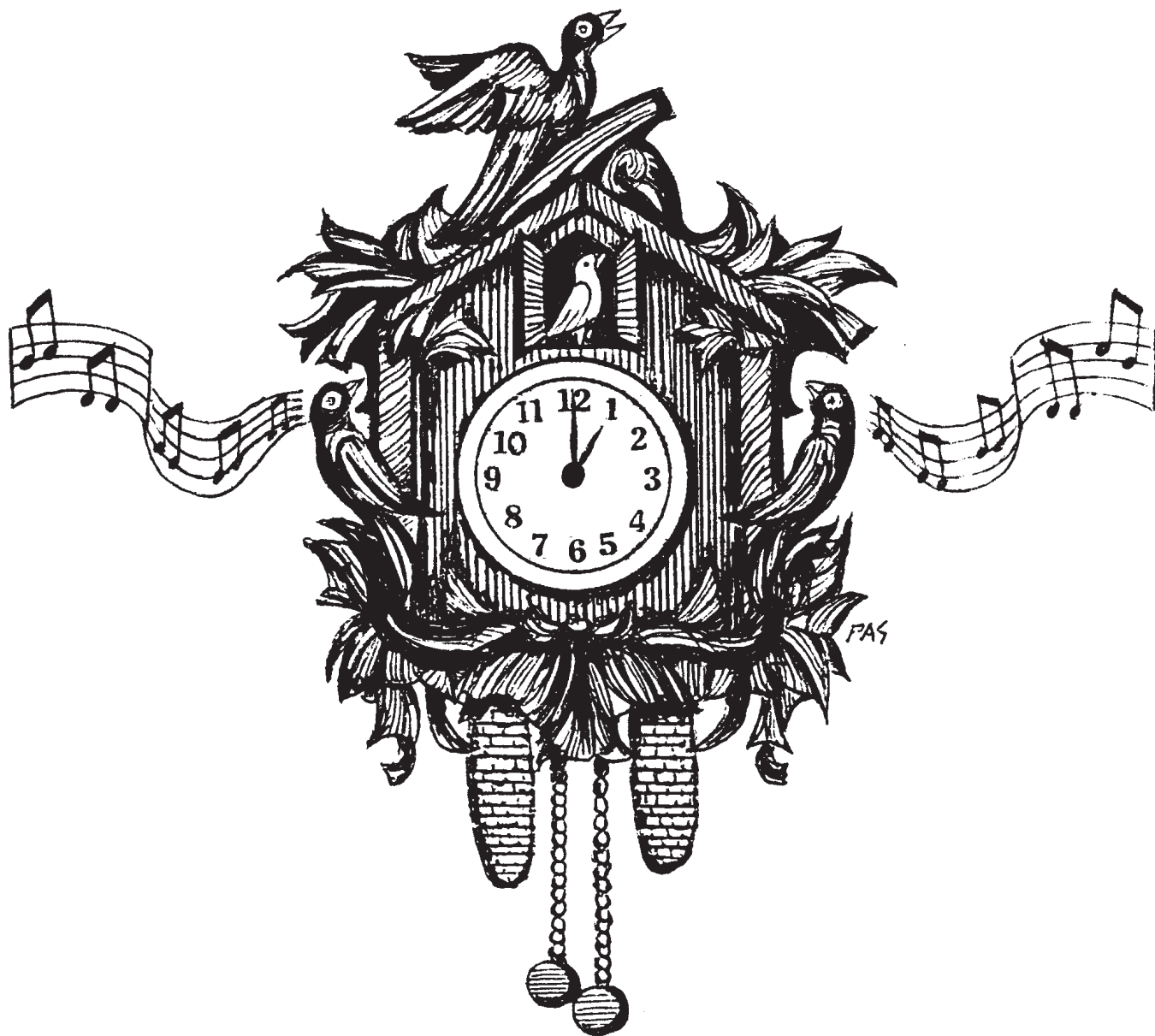
Է ութեամբը երկինքէն վար իջաւ ու
 Զ երմագին շարժումներով, ձեռքին բռնած ոսկի
 Մ ուրճով, հարուածեց գետինը՝ այն տեղը ուր կը փափաքէր որ
 Ի Հօրը տունը սուրբ՝ անմիջապէս կառուցուէր:

Ա ռաջին այս եկեղեցին,
 Ծ անօթ որպէս Հայ Եկեղեցի,
 Ի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնով ու Վեհափառ Հայրապետով
 Ն ուիրական ու հոգեկան կեդրոնն է ողջ Հայութեան:

Սուրբ Էջմիածին

ՄԵՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ
ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ
ԿԵՐՏԻՉԸ

404 - ԳԻՐԵՐՈՒ ԳԻՒՏԸ - 404

1 Ո՞վ էր Սահակ Պարթեւ Հայրապետ եւ ե՞րբ ծնած էր:

- Սահակ Պարթեւ Հայրապետ Մեծն Ներսէս Հայրապետի որդին էր. ան ծնած էր 348 թուականին:

2 Մեծն Ներսէս Հայրապետի կարգադրութեամբ ան ո՞ր գնաց եւ ուսում ստացաւ:

- Ան կեսարիա եւ Կոստանդնուպոլիս գնաց եւ ուսում ստացաւ:

3 Ինչե՞ր սորվեցաւ:

- Ան սորվեցաւ գրականութիւն, պատմութիւն, Սուրբ Գիրքի գիտութիւն, յունարէն, ասորերէն ու պարսկերէն լեզուները:

4 Ան որո՞ւն հետ ամուսնացաւ:

- Ան ամուսնացաւ Շուշան անուն աղջկան հետ:

5 Քանի՞ զաւակ ունեցաւ:

- Ան ունեցաւ մէկ հասիկ աղջիկ մը՝ Անոյշ:

4 Անոյշ որո՞ւն մայրը եղաւ:

- Անոյշ Քաջն Վարդան Մամիկոնեանի մայրը եղաւ:

7 Որո՞ւն թոռն էր Քաջն Վարդան Մամիկոնեան:

- Քաջն Վարդան՝ Սահակ Պարթեւ Կաթողիկոսի թոռն էր:

8 Երբ Շուշան մեռաւ, Սահակ ի՞նչ րրաւ:

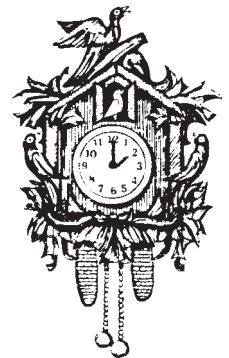
- Երբ Շուշան մեռաւ, Սահակ ինքզինք նուիրեց մենաւոր կրօնական կեանքի:

9 Ո՞ր թուականին ան կաթողիկոս ընտրուեցաւ:

- Ան կաթողիկոս ընտրուեցաւ 387 թուականին:

10 Որո՞ւն փափաքով կաթողիկոս ընտրուեցաւ:

- Խոսրով Գ. թագաւորին փափաքով ան կաթողիկոս ընտրուեցաւ:

11 Սահակ Կաթողիկոսի ժամանակ, 387 թուականին, Հայաստան աշխարհը որո՞նք բաժնեցին:

- Սահակ Կաթողիկոսի ժամանակ, 387 թուականին, Պարսիկներ եւ Յոյներ, փոխադարձ համաձայնութեամբ, Հայաստան աշխարհը բաժնեցին իրենց միջեւ:

12 Այդ շրջանին ամենակարեւոր պետական դէմքը ո՞վ եղաւ:

- Այդ շրջանին ամենակարեւոր պետական դէմքը եղաւ Պարսկական Հայաստանի Վռամշապուհ թագաւորը:

13 Ի՞նչ ըրաւ Վռամշապուհ թագաւոր:

- Վռամշապուհ թագաւոր մեծապէս քաջալերեց Հայ գիրի ու գրականութեան ստեղծումն ու զարգացումը:

14 Հայերը իրենց յատուկ Հայկական Այբուբեն ունէի՞ն:

- Ո՛չ, Հայերը իրենց յատուկ Հայկական Այբուբեն չունէին:

15 Հայկական հին դրամներուն վրայ ի՞նչ լեզուով տառեր կը գրուէին:

- Հայկական հին դրամներուն վրայ յունարէն տառեր կը գրուէին:

16 Հեթանոս Հայոց գիրերը –մեհենական– ե՞րբ փճացուեցան:

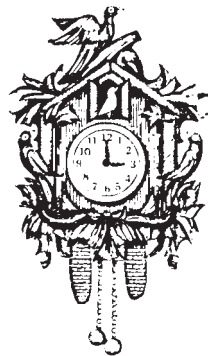
- Հեթանոս Հայոց գիրերը –մեհենական– չորրորդ դարուն փճացուեցան, քրիստոնէութեան պետական կրօնք հռչակման առէն: Եւ Հայ մտաւորականութիւնը մնաց առանց սեփական գիրի եւ գործածեց յունական, ասորական ու պարսկական գիրեր:

17 Քաղաքակիրթ հայութիւնը կրնա՞ր ապրիլ եւ գործել առանց իրայատուկ գիրի:

- Ո՛չ, քաղաքակիրթ հայութիւնը չէր կրնար ապրիլ եւ գործել առանց իւրայատուկ գիրի:

18 Ազգային գրականութեան մշակման համար, անհրաժեշտ էր ունենալ սեփական գիրեր:

- Ազգային գրականութեան մշակման համար, անհրաժեշտ էր ունենալ սեփական գիրեր:

19 Եթէ Հայերը երկար ատեն աշդպէս սեփական տառերէ եւ գրականութենէ զուրկ մնային ի՞նչ պիտի ըլլային:

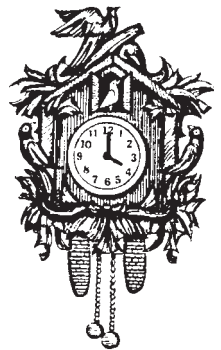
- Պիտի ձուլուէին ուրիշ ազգերու հետ, յոյն կամ պարսիկ պիտի դառնային եւ այսօր Հայ ազգը գոյութիւն պիտի չունենար:

20 Առանց ուսումի մնացած Հայերը քաղաքակիրթ ազգերու շարքերուն մէջ ի՞նչ պիտի չունենային:

- Առանց ուսումի մնացած Հայերը տեղ պիտի չունենային քաղաքակիրթ ազգերու շարքերուն մէջ:

21 Սահակ Կաթողիկոս, Մեսրոպ Մաշտոցին հետ ի՞նչ ըրաւ:

- Սահակ Կաթողիկոս, Մեսրոպ Մաշտոցին հետ աշխատեցաւ Հայերէն Գիրերու Գիւտին, Հայ գրականութեան ծաղկման եւ Հայեցի դպրոցներու զարգացման ի նպաստ:

22 Սահակ Կաթողիկոս ո՞ր տիտղոսին արժանացաւ:

- Սահակ Կաթողիկոս մշակոյթի մեծ գործիչ տիտղոսին արժանացաւ:

23 Ինչո՞ւ համար Սահակ Կաթողիկոս մշակոյթի մեծ գործիչի տիտղոսին արժանացաւ:

- Սահակ Կաթողիկոս մշակոյթի մեծ գործիչի տիտղոսին արժանացաւ, որովհետեւ ան լայն չափով օգտակար եղաւ Հայ գիրի ու գրականութեան միջոցաւ Հայաստանեայց եկեղեցին հայացնելու աշխատանքին:

24 Սահակ Կաթողիկոս ինչպէ՞ս առաջնորդեց Հայութիւնը:

- Սահակ Կաթողիկոս իմաստութեամբ առաջնորդեց հայութիւնը թէ՛ եկեղեցական եւ թէ՛ քաղաքական մարզերու մէջ:

25 Սահակ Կաթողիկոս ինչպէ՞ս եւ ինչո՞ւ աշխատեցաւ:

- Սահակ Կաթողիկոս անձնուիրութեամբ աշխատեցաւ, որպէսզի Հայ ժողովուրդի հոգին եւ միտքը լուսաւորուին:

26 Հայ եկեղեցիներուն մէջ արարողութիւնները ի՞նչ լեզուներով տեղի կ'ունենային:

- *Հայ եկեղեցիներուն մէջ արարողութիւնները յունարէն կամ ասորերէն լեզուներով տեղի կ'ունենային:*

27 Վռամշապուռի թագաւորի եւ Սահակ Կաթողիկոսի շրջանին ո՞ր վարդապետը կ'ապրէր:

- *Վռամշապուռ թագաւորի եւ Սահակ Կաթողիկոսի շրջանին Մեսրոպ անունով վարդապետ մը կ'ապրէր:*

28 Ինչպիսի՞ անձ մըն էր Մեսրոպ վարդապետ:

- *Մեսրոպ վարդապետ ամենէն զարգացած անձն էր:*

29 Ե՞րբ ծնած էր Մեսրոպ վարդապետ:

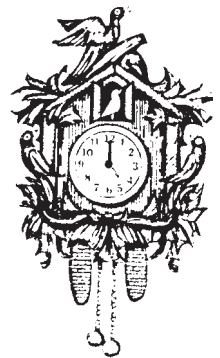
- *Մեսրոպ վարդապետ ծնած էր 353 թուականին:*

30 Ո՞ր ծնած էր Մեսրոպ վարդապետ:

- *Մեսրոպ վարդապետ Տարօնի Հացեկաց գիւղին մէջ ծնած էր:*

31 Մեսրոպ վարդապետ ո՞ր ստացած է իր նախնական կրթութիւնը:

- *Մեսրոպ վարդապետ իր նախնական կրթութիւնը ստացած է Տարօնի Սուրբ Կարապետ վանքին մէջ:*

32 Մեսրոպ վարդապետ ո՞ր գնաց իր ուսումը կատարելագործելու համար:

- *Մեսրոպ վարդապետ Անտիոք գնաց իր ուսումը կատարելագործելու համար:*

33 Նախքան վարդապետ ձեռնադրուիլը ի՞նչ պաշտօններ վարեց:

- *Նախքան վարդապետ ձեռնադրուիլը, 384 թուականին Մեսրոպ Մաշտոց Հայոց արքունիքը մտաւ եւ իբր քարտուղար գործեց Խոսրով եւ Վռամշապուռ թագաւորներու ժամանակ:*

34 Մեսրոպ վարդապետ ինչպիսի՞ վարժութիւններու հետեւեցաւ եւ ի՞նչ եղաւ:

- *Մեսրոպ վարդապետ գինուորական վարժութիւններու հետեւեցաւ եւ իր ուսումը աւարտելէ ետք, հայկական բանակին մէջ գինուոր եղաւ:*

35 Մեսրոպ Մաշտոց քանի՞ լեզուներ գիտէր:

- Մեսրոպ Մաշտոց հայերէնէն զատ գիտէր պարսկերէն, յունարէն եւ ասորերէն:

36 Մեսրոպ Մաշտոց ե՞րբ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ:

- Մեսրոպ Մաշտոց երբ նկատեց որ իր ազգը կարիքը ունի հոգեւորականներու՝ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ:

37 Մեսրոպ Մաշտոց ինչո՞ւ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ:

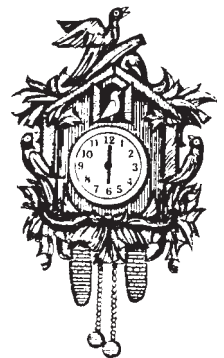
- Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետ ձեռնադրուեցաւ որպէսզի հայերէնով քրիստոնէական կրօնքը ամէն կողմ քարոզէ:

38 Իր քարոզութեան ընթացքին Մեսրոպ վարդապետ ի՞նչ նկատեց:

- Իր քարոզութեան ընթացքին Մեսրոպ վարդապետ նկատեց որ հայ ժողովուրդը համոզուած քրիստոնէայ չէր, որովհետեւ քրիստոնէական ոգին ու նպատակը դիւրաւ չէր կրնար ըմբռնել:

39 Մեսրոպ վարդապետ ուրիշ ի՞նչ նկատեց:

- Մեսրոպ վարդապետ նկատեց նաեւ որ Հայ պարզուկ եւ անուս ժողովուրդը եկեղեցիներուն մէջ կարդացուած Աստուածաշունչը չէր կրնար հասկնալ:

40 Ինչո՞ւ եկեղեցիներուն մէջ կարդացուած Աստուածաշունչը Հայ պարզուկ եւ անուս ժողովուրդը չէր կրնար հասկնալ:

- Եկեղեցիներուն մէջ կարդացուած Աստուածաշունչը Հայ պարզուկ եւ անուս ժողովուրդը չէր կրնար հասկնալ, որովհետեւ անիկա կը կարդացուէր կամ յունարէն եւ կամ ասորերէն լեզուներով:

41 Մեսրոպ վարդապետ ի՞նչ որոշեց գտնել:

- Մեսրոպ վարդապետ որոշեց գտնել Հայերէն Այբուբենը:

42 Ինչո՞ւ Մեսրոպ վարդապետ որոշեց Հայերէն Այբուբենը գտնել:

- Որպէսզի Հայերէն լեզուով Աստուածաշունչ ունենայ:

43 Ինչո՞ւ Մեսրոպ Մաշտոց Հայերէն Աստուածաշունչը ուզեց տալ ժողովուրդին ձեռքը:

- *Որպէսզի Հայութիւնը ձերբազատէ յունական եւ ասորական մշակութային ազդեցութիւններէ:*

44 Հայերէն Այբուբենը գտնելու մտածումը որո՞ւն յայտնեց:

- *Հայերէն Այբուբենը գտնելու մտածումը Սահակ Կաթողիկոսին յայտնեց:*

45 Սահակ Կաթողիկոս եւ Մեսրոպ Մաշտոց որո՞ւն քով գացին եւ ի՞նչ ըրին:

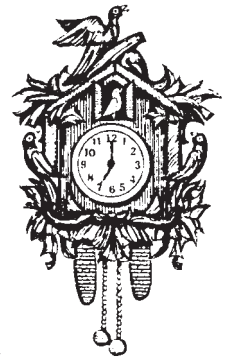
- *Վռամշապուհ թագաւորին քով գացին եւ բացատրեցին իրենց ծրագիրը:*

46 Ի՞նչ ըսաւ Վռամշապուհ թագաւորը:

- *Վռամշապուհ թագաւորը ըսաւ թէ Դանիէլ Ասորի եպիսկոպոսին մօտ Հայերէն տառեր կան:*

47 Ի՞նչ ըրաւ Վռամշապուհ թագաւորը:

- *Վռամշապուհ թագաւորը անմիջապէս Ասորիք ղրկեց Վահրիճ զօրականը, որ Դանիէլէն առաւ գիրերը եւ բերաւ Հայաստան:*

48 Մեսրոպ Վարդապետ Դանիէլեան տառերով ի՞նչ փորձեց ընել:

- *Մեսրոպ Մաշտոց Դանիէլեան տառերով փորձեց Հայերէն գրել՝ բայց չյաջողեցաւ, որովհետեւ ասոնք իսկապէս հայկական չէին, այլ՝ արամէական:*

49 Թագաւորը յանձն առա՞ւ դրամական օգնութիւն տալ:

- *Այո՛, Թագաւորը յանձն առաւ դրամական ամէն օգնութիւն տալ Մեսրոպ Մաշտոցին՝ որպէսզի իրականացնէ Հայերէն Այբուբենը գտնելու ծրագիրը:*

50 Մեսրոպ Մաշտոց ի՞նչ ըրաւ եւ որո՞նց հետ տեսնուեցաւ:

- *Մեսրոպ Մաշտոց բազմաթիւ քաղաքներ ճամբորդեց եւ իմաստուն գիտնականներու հետ տեսնուեցաւ:*

51 Իմաստուն գիտնականներու օգնութեամբ Մեսրոպ Մաշտոց ի՞նչ ըրաւ:

- *Իմաստուն գիտնականներու օգնութեամբ Մեսրոպ Մաշտոց ջանաց պատրաստել Հայերէն գիրերը:*

52 Նախ ի՞նչ փորձեց Մեսրոպ Մաշտոց:

- Մեսրոպ Մաշտոց նախ Յոյներու Այբուբենը յարմարցուց Հայերէնի՝ փոփոխութիւններ մտցնելով եւ նոր տառեր հնարելով:

53 Մեսրոպ Մաշտոց յաջողեցա՞ւ:

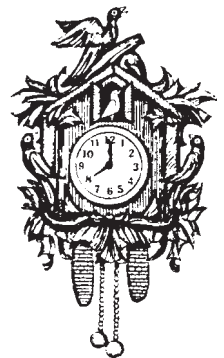
- Ո՛չ, Մեսրոպ Մաշտոց չյաջողեցաւ, որովհետեւ Հայ լեզուի բոլոր հնչիւնները չկային, 12 տառեր կը պակսէին:

54 Ծամբորդութեան ընթացքին ի՞նչ պատահեցաւ Մեսրոպ Մաշտոցին:

- Օր մը, երբ ճամբորդութենէ յոգնած եւ մտահոգ վիճակով կը հանգչէր Մեսրոպ Մաշտոց տեսիլք մը տեսաւ:

55 Տեսիլքին մէջ Մեսրոպ Մաշտոց ի՞նչ տեսաւ:

- Տեսիլքին մէջ Աստուածային ձեռքը պատին վրայ գրեց Մեսրոպ Մաշտոցին փնտռած Հայերէն տառերը:

56 Մեսրոպ Մաշտոց ի՞նչ ըրաւ:

- Մեսրոպ Մաշտոց շուտով թուղթի մը վրայ ընդօրինակեց գիրերը եւ յոնարէնէ բարեփոխուած իրերուն հետ միատեղ անմիջապէս յօրինեց Հայերէն Այբուբենը:

57 Մեսրոպ Մաշտոցի յանձն առած բոլոր յոգնութիւնները արդիւնաւորուեցա՞ն:

- Այո՛, Մեսրոպ Մաշտոցի բոլոր յոգնութիւնները արդիւնաւորուեցան Հայերէն Այբուբենի 36 տառերու հնարումով: Այբուբենի հնարումէն դարեր ետք ուրիշ երկու գիրեր՝ Օ, Ֆ եւս աւելցան եւ Հայերէն տառերուն թիւը եղաւ 38:

58 Տո՛ւր Հայերէն այբուբենի անունները:

Այբ	Բեն	Գիմ	Դա	Եչ	Զա	Է
Ըթ	Թօ	Ժէ	Ինի	Լիւն	Խէ	Մա
Կեն	Հօ	Ձա	Ղատ	Ճէ	Մեն	Յի
Նու	Շա	Վօ	Չա	Պէ	Ջէ	Ռա
Սէ	Վեւ	Տիւն	Րէ	Յօ	Հիւն	Փիւր
		Քէ	Օ	Ֆէ:		

59 Մեսրոպ Մաշտոցի կատարած այս գիտը ի՞նչ պատճառեց Հայ ժողովուրդին:

- *Մեսրոպ Մաշտոցի կատարած այս գիտը մեծ ուրախութիւն պատճառեց Հայ ժողովուրդին:*

60 Ինչո՞ւ Մեսրոպ Մաշտոցի կատարած այս գիտը մեծ ուրախութիւն պատճառեց Հայ ժողովուրդին:

- *Որովհետեւ այս գիրերով է որ ծագեցաւ իմաստութեան արեգակը մեր երկրին վրայ:*

61 Մեսրոպ երբ Վաղարշապատ հասաւ ինչպէ՞ս դիմաւորուեցաւ:

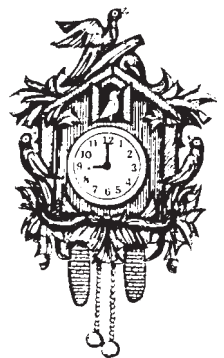
Մեսրոպ երբ Վաղարշապատ հասաւ, մեծ պատիւներով դիմաւորուեցաւ Կաթողիկոսին, Վռամշապուհ Թագաւորին եւ բազմաթիւ նախարարներու կողմէ:

62 Հայերէն գիրերը ո՞ր թուականին հնարուեցան:

- *Հայերէն գիրերը 404 թուականին հնարուեցան:*

63 Մեսրոպ Մաշտոց Հայերէն գիրերը հնարելէ ետք, ինչի՞ ձեռնարկեց:

- *Մեսրոպ Մաշտոց Հայերէն գիրերը հնարելէ ետք, Սուրբ Գիրքի թարգմանութեան ձեռնարկեց:*

64 Մեսրոպ Մաշտոց առաջին անգամ ինչե՞րը թարգմանեց:

- *Մեսրոպ Մաշտոց առաջին անգամ Սողոմոն իմաստունի առակները թարգմանեց:*

65 Ինչպէ՞ս կը սկսին այդ առակները:

- *«Ճանաչել գիմաստութիւն եւ գիտրատ, իմանալ զբանն հանճարոյ»:*

66 Որո՞նք կատարեցին Սուրբ Գիրքի թարգմանութիւնը:

- *Սահակ Կաթողիկոս, Մեսրոպ Մաշտոց եւ իրենց աշակերտները կատարեցին Սուրբ Գիրքի թարգմանութիւնը:*

67 Ո՞ր թուականին աւարտեցաւ Սուրբ Գիրքի թարգմանութիւնը:

- *Սուրբ Գիրքի թարգմանութիւնը աւարտեցաւ 434 թուականին:*

68 Օտար մասնագետները ի՞նչ կ'ըսեն:

- Օտար մասնագետներ կ'ըսեն թէ այս թարգմանութիւնը գրական կոթող մըն է:

69 Օտարներ ի՞նչ կոչած են զայն:

- Օտարներ «Թագուհի թարգմանութեանց» կոչած են զայն:

70 Օտար լեզուաբաններ ի՞նչ կ'ըսեն Հայերէնի մասին:

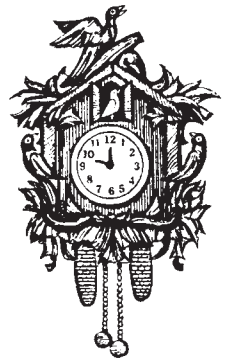
- Օտար լեզուաբաններ համաձայն են թէ Հայերէնը բարձր տեղ կը գրաւէ եւ կատարեալ է արտայայտելու մարդկային մտածումները:

71 Հայոց լեզուն արտայայտութեան քանի՞ ձեւեր ունի:

- Հայոց լեզուն արտայայտութեան մի քանի ձեւեր ունի. մէկն է գրաբարը իսկ միւսը աշխարհաբարը, որ կրած է գրացի երկիրներու լեզուներուն ազդեցութիւնը:

72 Հայոց լեզուին մէջ արտայայտութեան տարբերութիւն մըն ալ կա՞յ:

- Այո՛, Հայոց լեզուին մէջ արտայայտութեան տարբերութիւն մըն ալ կայ Արեւելեան եւ Արեւմտեան աշխարհաբարի միջեւ:

73 Հայերէն լեզուն ո՞ր մէկ լեզուներու խումբին կը պատկանի:

- Հայերէն լեզուն Հնդեւրոպական լեզուներու խումբին կը պատկանի:

74 Աստուածաշունչէն զատ ուրիշ ի՞նչ գիրքեր թարգմանուեցան:

- Աստուածաշունչէն զատ կրօնական, բժշկական եւ գիտական գիրքեր եւս թարգմանուեցան:

75 Թարգմանչական աշխատանքի հետ միաժամանակ Սահակ Կաթողիկոս եւ Մեսրոպ Մաշտոց ինչե՞ր բացին:

- Թարգմանչական աշխատանքի հետ միաժամանակ Սահակ Կաթողիկոս եւ Մեսրոպ Մաշտոց Հայ Դպրոցներ բացին:

76 Հայ Դպրոցներուն մէջ ի՞նչ սորվեցուցին:

- Հայ Դպրոցներուն մէջ Հայ գիրն ու գրականութիւնը սորվեցուցին:

77 Ո՞վ էր Մեսրոպ Մաշտոցի սիրելի աշակերտը:

- *Մեսրոպ Մաշտոցի սիրելի աշակերտը Կորիւն վարդապետն էր:*

78 Ի՞նչ գրած է Կորիւն վարդապետ:

- *Կորիւն վարդապետ գրած է իր ուսուցիչին կենսագրութիւնը, որ կը կոչուի «Վարք Մաշտոցի»:*

79 Նոր գրականութեան շնորհիւ ինչե՞ր ջնջուեցան:

- *Նոր գրականութեան շնորհիւ յունական եւ ասորական մշակութային ազդեցութիւնները ջնջուեցան:*

80 Անոնք ինչի՞ վտանգ էին:

- *Անոնք վտանգ էին Հայ ժողովուրդի անկախ գոյութեանը:*

81 Պատմութեան մէջ ճիշդագոյնը դարձ ի՞նչ կոչուեցաւ:

- *Պատմութեան մէջ հինգերորդ դարը Ոսկեդար կոչուեցաւ:*

82 Ո՞ր թուականին Սահակ Կաթողիկոս վախճանեցաւ:

- *439 թուականին Սահակ Կաթողիկոս վախճանեցաւ:*

83 Սահակ Կաթողիկոսին մարմինը ո՞ւր թաղեցին:

- *Սահակ Կաթողիկոսին մարմինը Տարօնի Աշտիշատ ավանին մէջ թաղեցին:*

84 Սուրբ Սահակի վախճանումէն ետք Մեսրոպ Մաշտոց ի՞նչ կատարեց:

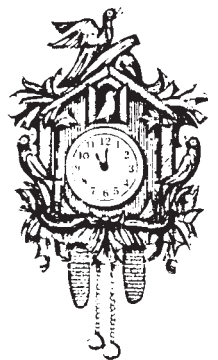
- *Սուրբ Սահակի վախճանումէն ետք Մեսրոպ Մաշտոց կաթողիկոսական տեղապահութիւն կատարեց:*

85 Մեսրոպ Մաշտոց նախապէս ի՞նչ կ'ընէր:

- *Մեսրոպ Մաշտոց նախապէս փոխանորդութիւն կ'ընէր Վաղարշապատի մէջ:*

86 Մեսրոպ Մաշտոց ե՞րբ վախճանեցաւ:

- *Մեսրոպ Մաշտոց 440 թուականին վախճանեցաւ:*

87 Մեսրոպ Մաշտոցի մարմինը ո՞ր թաղուեցաւ:

- Մեսրոպ Մաշտոցի մարմինը թաղուեցաւ Վահան Ամատունի Իշխանին կալուածին՝ Աշտարակի շրջանի Օշական գիւղին մէջ:

88 Մեսրոպ Մաշտոցի մարմինն վրայ ի՞նչ երեւցաւ:

- Մեսրոպ Մաշտոցի մարմինն վրայ խաչանման լոյս մը երեւցաւ, երբ անիկա արդէն վախճանած էր:

89 Մեսրոպ Մաշտոց մեր ի՞նչը եղաւ:

- Մեսրոպ Մաշտոց եղաւ մեր ազգին առաջին Հայ Ուսուցիչը եւ Հայ Եկեղեցւոյ նշանաւորագոյն վարդապետներէն մէկը, քարոզիչ, թարգմանիչ, բանաստեղծ, երաժիշտ, պետական ու հասարակական գործիչ եւ գրականութեան հիմնադիրը:

90 Մեսրոպ Մաշտոց ուրիշ որո՞նց գիրերը հնարած է:

- Մեսրոպ Մաշտոց Վրաց եւ Աղուաններուն գիրերը հնարած է:

91 Հայաստանեայց Եկեղեցին որո՞նց կարգին դասեց Սահակ Կաթողիկոսը եւ Մեսրոպ Մաշտոցը:

- Հայաստանեայց Եկեղեցին սուրբերու կարգին դասեց Սահակ Կաթողիկոսը եւ Մեսրոպ Մաշտոցը:

92 Հայաստանեայց Եկեղեցին տարին քանի՞ անգամ կը տօնախմբէ Սուրբ Սահակի եւ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի յիշատակը:

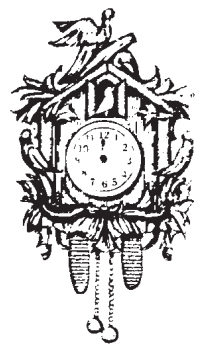
- Հայաստանեայց Եկեղեցին տարին երկու անգամ կը տօնախմբէ Սուրբ Սահակի եւ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի յիշատակը:

93 Ի՞նչ է Մշակոյթը:

- Մշակոյթը ամբողջութիւնն է մարդկային բազուկի, միտքի ու հոգիի դրական նուաճումներուն:

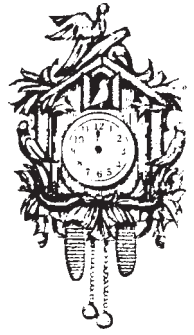
94 Ինչե՞րը մաս կը կազմեն մշակոյթին:

- Մշակոյթին մաս կը կազմեն գրականութիւնը, գիտութիւնը, երաժշտութիւնը, ճարտարապետութիւնը, քանդակագործութիւնը, նկարչութիւնը, տնտեսութիւնը:

95 Որո՞նք հանդիսացան Հայ Մշակույթի բոլոր մարզերուն գործիչները:

- *Եկեղեցականները հանդիսացան Հայ Մշակույթի բոլոր մարզերուն գործիչները:*

96 Մինչեւ ո՞ր դարը եկեղեցականները հանդիսացան Հայ Մշակույթի բոլոր մարզերուն գործիչները:

- *Մինչեւ տասներիններորդ դար եկեղեցականները հանդիսացան Հայ Մշակույթի բոլոր մարզերուն գործիչները:*

97 Ինչո՞ւ համար այս պարագան կարելի է նկատի ունենալ:

- *Ճիշդ գնահատելու համար Հայոց Պատմութեան մէջ Հայաստանեայց Եկեղեցիին կատարած մեծ դերը, որ եղաւ ո՛չ միայն հոգեկան, այլեւ մշակութային:*

98 Հայ ժողովուրդի մտաւորական եւ գիտակից զանգուածը ինչպիսի՞ թագաւորութիւն մը ջանաց կերտել:

- *Մշակույթի թագաւորութիւն մը ջանաց կերտել, որպէսզի անով մշտնջենաւորուի մեր ազգային անկախ գոյութիւնը:*

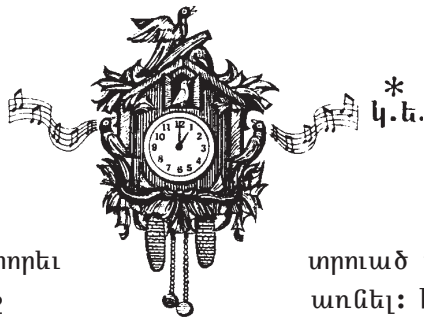
99 Ի՞նչ եղաւ Հայ Եկեղեցիին դերը:

- *Դարերու ընթացքին, օտար թշնամի ժողովուրդներու անընդհատ ճնշումներուն եւ հարուածներուն դէմ, Հայ Եկեղեցիով իրագործուած Հայ Մշակույթն էր որ պահպանեց մեզ:*

100 Որո՞նք եղան գլխաւոր ազդակները, որոնք նպաստեցին Հայ Եկեղեցիի ազգայնացման եւ ապահովեցին Հայ ժողովուրդի ինքնութիւնը եւ յարատեւ գոյութիւնը:

- *Հայերէն գիրերու յօրինումը, Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը, Հայ գրականութեան ծաղկումը, Սահակ-Մեսրոպեան դպրոցներու կառուցումը, Հայեցի ուսման տարածումը, աղանդներու եւ քաղկեդոնական վարդապետութեան հանդէպ վճռական բայց զգուշաւոր դիրքը եւ սեփական տոմարի կարգադրութիւնը նպաստեցին Հայ Եկեղեցիի ազգայնացման եւ ապահովեցին Հայ ժողովուրդի ինքնութիւնը եւ յարատեւ գոյութիւնը:*

Գիրերու Գիւտը - 404

Քառակուսիներուն մէջէն գտնել ստորեւ
գլխաւոր բառերը եւ շրջանակի մէջ
իմաստալից նախադասութիւն մը:

տրուած բառերուն համապատասխանող
առնել: Իսկ մնացեալ գիրերով կազմել

Ա	Ա	Ա	Ր	Ա	Ո	Ու	Ա	Յ	Ա	Ու	Լ	Ու	Կ	Է	Ի	Ն	Ա	Գ	Ի	Ն	Ա	Ու	Ի	
Շ	Ա	Տ	Ա	Մ	Ս	Ր	Ր	Լ	Ի	Ն	Ա	Խ	Թ	Ի	Ր	Օ	Յ	Ի	Ր	Ի	Գ	Է	Շ	
Խ	Ա	Ն	Բ	Ճ	Ր	Դ	Ա	Յ	Ո	Է	Ժ	Օ	Լ	Դ	Ր	Ու	Թ	Ք	Ձ	Զ	Գ	Ր	Ա	
Ա	Ի	Դ	Ա	Ա	Ո	Պ	Շ	Շ	ՆԼ	Հ	Ա	ՄԻ	Ն	Յ	Ու	Ս	Ու	Ն	Շ	Տ	Ո	Յ	Ս	
Ր	Հ	ՆԼ	ՐԿ	Մ	Վ	Ա	Ա	Ե	Ք	Ն	Կ	Լ	Ա	Ծ	Ա	Շ	Ու	Ա	Ա	Ր	Գ	Ր	Ձ	
Հ	Ա	Ե	Ո	Բ	Փ	Ր	Կ	Ռ	Ր	Ա	Լ	Ե	Ա	Ր	Ո	Պ	Մ	Կ	Յ	Տ	Ա	Ձ	Ո	
Ա	Յ	Հ	Հ	ՈՐ	Բ	Ձ	Ե	Ա	Ն	Ր	Լ	Ն	Ա	Ն	Ու	Ն	Ա	Ա	Ն	Ա	Ձ	ՐՍ	Ր	
Բ	Կ	Ա	Ն	Դ	Ա	Ր	Ր	Ի	Ձ	Ե	Ռ	ՆՊ	ՄԻ	Տ	Ո	Ն	Ե	Ա	Ե	Լ	Ո	Ա	Ս	
Ա	Ա	Պ	Դ	Ե	Ր	Ի	Տ	Ա	Ձ	Լ	Ե	ԻԵ	Ս	Մ	Է	Ա	Կ	Վ	Ր	Ե	Ս	Հ	Հ	
Ր	Կ	Ա	Ե	Լ	Բ	Գ	Ի	Տ	Ա	Ս	Տ	ԻԻ	Ա	Ր	Ձ	Թ	Ո	Ռ	Հ	Ն	Ո	Ա	Ա	
Ր	Ա	ՐՍ	Ի	Տ	Ա	Ա	Բ	Ի	Ր	Պ	Մ	Ր	Ո	Ս	Ա	Ա	Տ	Ա	Ր	Ժ	Ղ	ԿԿ	Ր	
Ա	Ն	Կ	Ր	Ա	Ռ	Ա	ԿԻ	Ն	Ե	Ր	Թ	Ն	Տ	Յ	Ի	Գ	Ա	Մ	Ի	Ա	Ո	Ա	Ի	Ա
Մ	Տ	Ե	Ո	Կ	Ա	Ն	Ո	Ղ	Ր	Ք	Ր	Ու	Ե	Գ	Գ	Ու	Ու	Շ	Ր	Բ	Մ	Թ	Ի	Փ
Ր	Ու	Ր	Պ	Ո	Ձ	Ու	Ր	Գ	Ա	ՐՐ	Ա	Ղ	ՄԻ	Ձ	Ո	Հ	Խ	Ա	Ա	Ա	Ո	Ո	Ր	Ե
Ա	Ս	Է	Ա	Յ	Ե	Ու	Ա	Ր	Ե	Ր	Է	Ու	Լ	Ր	Հ	ԻՈ	Ու	Պ	Բ	Ե	Ն	Ղ	Ձ	Ք
Յ	Ու	Ն	Կ	Ա	Ե	Տ	Ա	Յ	Լ	Ծ	Ա	Ս	Ք	Ի	Թ	ԷՅ	Մ	Ու	Ն	Ր	Ի	ԻԿ	Ո	
Ո	Յ	Ու	Ա	Տ	Ա	Հ	Ն	Ի	Ե	Կ	Ե	Դ	Է	Ն	Ա	Յ	Բ	Հ	Ն	Ս	Մ	Ո	Ր	
Գ	Ի	Ե	Ն	Ր	Ս	Ծ	Վ	Ս	Ձ	Բ	Ր	Պ	Յ	Ա	Ր	Ս	Ա	Ա	Ի	Ու	Ա	Ս	Ս	
Ն	Ձ	Ի	Մ	Ր	Ո	Գ	Ա	Ն	Ու	Ֆ	Ր	Ր	Ու	Ժ	Գ	Ա	Մ	Ռ	Ի	Ն	Ս	Թ	Յ	
Ու	Թ	Ա	Ն	Ր	Ա	Կ	Ր	Տ	Ա	Ր	ՈՐ	Ո	Ն	Ր	Մ	Ռ	Ի	Ձ	Թ	Ը	Տ	Յ	Ո	
Թ	ՐԻ	Ի	Ծ	Ր	Ժ	Հ	Դ	Դ	Բ	Թ	Դ	Յ	Ա	Ա	Ա	Տ	Ա	ԻԿ	Ու	Ու	Ու	Ո	Լ	
ԻԻ	Ի	Ա	ՈԻ	Ի	Ո	Ր	Ա	Ս	Ա	Յ	Ե	Յ	Կ	Ծ	Ն	Տ	ՄԻ	Յ	Ն	Թ	Ն	Կ	Ի	
ՆԼ	Ե	ԻՍ	Ե	Մ	Ղ	Ա	Պ	Հ	Ն	Ի	Ր	Ձ	Ա	Ր	Ե	Ու	Ն	Ր	Գ	Ը	Յ	Ա	Ք	
Ր	Շ	Օ	Ա	Կ	Ո	Խ	Ե	Ն	Ու	Ք	Ե	Մ	Ն	Ա	Լ	Ո	Ո	Գ	Օ	Ե	Լ	Ս	Ա	
Ու	Ձ	Գ	Լ	Խ	Վ	Շ	Տ	Ն	Տ	Ու	Կ	Է	Ա	Գ	Ա	Ի	Դ	Ղ	Ղ	Թ	Ն	Մ	Փ	

ԼՈՒԾՈՒՄ

Չորս Հարիւր Չորս Թուականին

Մեսրոպ Մաշտոց Յարգելի

Գտաւ Գիրեր Սիրելի

Առակ	Ահա	Ամիս	Արա	Ամանոր
Արարատեան	Առաջին	Աշխարհաբար	Աշակերտ	Ազատ
Առտու	Բանակ	Ասորական	Աստուածաշունչ	Անոյշ
Առակ	Գործիչ	Արամեական	Աշխարհ	Աղջիկ
Աստուած	Բանալ	Բարբառ	Արեւելահայերէն	Բարի
Բաժնել	Գրաբար	Գողթն	Գիտնական	Գիւտ
Գրուեցաւ	Երբ	Գիրք	Արեւմտահայերէն	Դպրոց
Դրամ	Դուն	Դանիէլ	Քրիստոնեայ	Եկեղեցի
Երեսունըութը	Երազ	Օտար	Գրականութիւն	Էօթէն
Թարգմանել	Թուական	Թովել	Թուականին	Թագուհի
Թագաւոր	Խոսրով	Լոյս	Լեզուաբան	Խօսիլ
Խրատ	Խումբ	Խաչ	Ժողովուրդ	Ծրագիր
Ծնիլ	Կարդալ	Կոչուող	Հայերէն Այբուբեն	Հոգի
Ձուլուիլ	Հոն	Հասկնալ	Հնդեւրոպական	Հնարել
Հայկական	Տուֆ	Ձեւ	Հինգերորդ Դար	Ձեռք
Ճամբորդել	Նոր	Միտք	Վռամշապուհ	Մշակոյթ
Յոգնութիւն	Յօրինել	Յատուկ	Ուսուցանել	Օտար
Յունական	Նուէր	Նիւթ	Մեսրոպ Մաշտոց	Շուշան
Ոսկեդար	Յարմար	Ուսուցիչ	Չորս հարիւր չորս	Պատիւ
Պարսկերէն	Պահել	Սուրբ	Սողոմոն Իմաստուն	Սուղ
Վարդապետ	Միասին	Տեսիլք	Ձեռնադրութիւն	Ան
Փափաքիլ	Փրկել	Քարոզ	Սահակ Կաթողիկոս	Քուն
Օգնութիւն	Դեր			

ՍՈՒՐԲ ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՅ

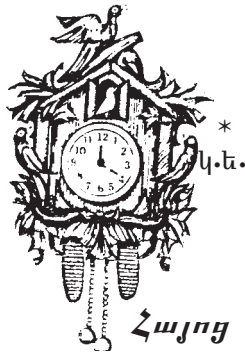

Ս ահակ Հայոց Վեհափառի օրով անգին,
Ու Վռամշապուհ թագաւորի մեծ շրջանին,
Բ ենական Սուրբ Խօսքը շուտով տարածեցին՝
Բ արի ու մեծ գիւտովը Սուրբ Վարդապետին:

Մ ետրոպ Մաշտոց շատ խանդավառ երբ սկսաւ
Ա ստուածաշունչ գործածել ու զայն քարոզել,
Ծ ուտով տեսաւ որ Հայը մեր՝ շատ բարի ու
Տ աղանդաւոր, չէր հասկնար կարդացուածը.
Ո րոշեց ան շուտով գտնել գիրեր, որ դուրս
Յ այտեն Հայոց գիրքերէն ինչպէս նաեւ Սուրբ Գիրքէն:

Վ արդապետը գնաց տեսաւ,
Ա շխոյժ Սահակ Հայրապետը.
Բ ոպէ չանցած որոշեցին
Դ իմել Հայոց թագաւորին:
Ա մբողջ սրտով Վռամշապուհ
Պ աշտպան եղաւ ծրագիրին,
Ե Մաշտոցը մեծ գիտնական հնարեց մեր Այբուբենը՝
Տ ալով մեզի Հայ ինքնութիւն եւ հոգեկան անկախութիւն:

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ

Գիրերու Գիւտը - 404

Գիշեր ցերեկ ճամբորդեց,
Ու վերջապէս հնարեց,
Այբուբենը Հայերէն:
Ո՞վ էր ան...

Հայոց աշխոյժ Վեհափառը
Ու Մեսրոպի բարեկամը,
Կը սիրէր Հայ Մշակոյթը:
Ո՞վ էր ան...

Յատճուղի համադր

ոսկվնաթուղի կոյուղ

Երեսունըութը ձեւեր՝
Երկար, բարակ ու կարճուկ,
Միացեր են ու կազմեր
Մեր ի՞նչը...

Թագաւոր էր՝ բայց օգնեց
Մեսրոպին որ ան գտնէ
Այբուբենը Հայերէն:
Ո՞վ էր ան...

ըզմիւսմիւլ ըզմիւլոմ

մսւոմո.թ զսւոմոմո.թ

Երբ գիրերը հնարեց,
Անմիջապէս որոշեց
Բանալ վայրեր որ սերտեն:
Ի՞նչեր են...

Օտարները այս գիրքին
Տուին անուն թանկագին,
Ու ամէն տեղ գործածեցին:
Ի՞նչ էր անունը...

մզընմսուլ, իմ

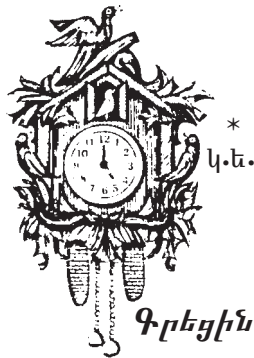
նյուզմիւլոյմոմո.թ վյուսոմո.թ

Այբուբենը թանկագին
Սորվեցանք որ մի՛շտ կարդանք
Գիրք մը՝ որ մենք սրբանանք:
Ի՞նչ էր...

Այբուբենով ու գիրքերով,
Երգերով ու պարերով,
Մենք ունեցանք դար մը անգին՝
Որ կը կոչուի ի՞նչ...

Հյուսնոմոստուղ

մոնզիւլ

Թարգմանութիւնն այս առաջին,
Առակ մըն է շատ թանկագին,
Որ գրած է անձ մը անգին:
Ո՞վ էր ան....

Գրեցին ու թարգմանեցին,
Կարդացին ու քարոզեցին,
Եւ այսպէսով Հայն ունեցաւ
Սքանչելի ի՞նչ...

դատտորվ դսրսնսՈ

ժնսհոշՈ

Հոն կ'երթանք մենք աղօթելու,
Ու քարոզներ միշտ լսելու,
Եւ բարի կեանք ունենալու:
Ո՞ր կ'երթանք...

Գիտնականներ բացատրեցին,
Իմաստուններ խորհուրդ տուին,
Բայց գիրերը ամբողջացան
Երբոր Մեսրոպ ունեցաւ ի՞նչ...

վծղնղիՂ

ժկկոՏ

Ժողովուրդը շատ պէտք ունէր՝
Որ կարենար կարդալ գրել
Եւ Մեսրոպը զայն կատարեց:
Ի՞նչ էր այդ...

Եղաւ անոր աշակերտը,
Ապա գրեց «Վարք Մաշտոցին»՝
Կենսագրութիւնն իր ուսուցչին:
Ո՞վ էր ան...

տովԾ լսվսկվԾ

տղկոմսմոԴ ղվսսհ

Օր մը յոգնած երբ քնացաւ,
Տեսիլքին մէջ ձեռք մը տեսաւ
Որ գրեց իր փնտռած գիրեր:
Ո՞վ էր Ան...

Մաշտոցը մեր շատ թանկագին
Ուզեց ըլլալ Վարդապետ,
Որպէսզի ան ժողովուրդին՝
«Կենաց Խօսք»ը ի՞նչ ընէ...

ծտստտՈ

չնսմոԹ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԱՅԲՈՒԲԵՆ - ԲԱՆԱԼԻ ԲԱՌԵՐ

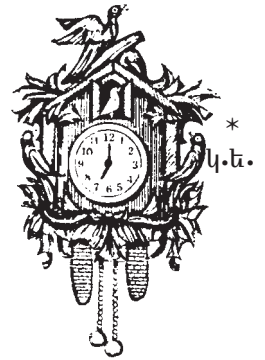
Գիրերու Գիւտը - 404

ա	Առակ	ս	Վարդապետ
բ	Բանալ	ջ	Առաջին
գ	Գրաբար	ռ	Բարբառ
դ	Դրամ	ս	Սահակ Կաթողիկոս
ե	Եկեղեցի	վ	Վոսմշապուհ
ե	Հինգերորդ Դար	տ	Արեւմտահայերէն
զ	Լեզուաբան	ր	Աշխարհաբար
է	Հայերէն Այբուբեն	ց	Դպրոց
ը	Երեսունութ	ւ	Հնդերոպական
թ	Թարգմանել	փ	Փափաքիլ
ժ	Ժողովուրդ	ք	Միտք
ի	Հոգի	օ	Օգնութիւն
լ	Հասկնալ	ֆ	Տուֆ
խ	Խօսիլ	ու	Ուսուցանել
ծ	Ծրագիր	ոյ	Լոյս
կ	Կարդալ	իւ	Գիւտ
հ	Հնարել	այ	Հայկական
ձ	Ձեռնադրութիւն	եա	Արարատեան
ղ	Սողոմոն Իմաստուն	իա	Միասին
ճ	Ճամբորդել	ուի	Ձուլուիլ
մ	Մենքու Մաշտոց	ուա	Աստուածաշունչ
յ	Յոգնութիւն	ուէ	Նուէր
յ	Արեւելահայերէն	ուե	Գրուեցաւ
յ	Քրիստոնէայ	ուո	Կոչուող
ն	Գիտնական	էօ	Էօթէն
շ	Աշակերտ	ութիւն	Գրականութիւն
ո	Ոսկեդար		
ո	Գողթն		
չ	Չորս Հարիւր Չորս		

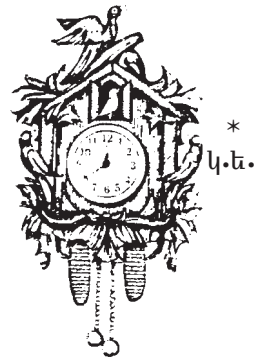
ԱՍՈՅԹՆԵՐ

Գիրերու Գիւտը - 404

Այբ	- ը	Առակին
Բեն	- ը	Բանալիին
Գիմ	- ը	Գրաբարին
		Որ լեզուն է
		Պատարագին:
Եչ	- ը	Եկեղեցիին
Զա	- ւ	Լեզուաբանին
Է	- ւ	Հայերէն Այբուբենին՝
		Որ հնարեց
		Մաշտոցն անգին:
Ըթ	- ը	Երեսունութին
Թօ	- ւ	Թարգմանել բային
Ժէ	- ւ	Ժողովուրդին՝
		Որ պէտք ունէր
		Այբուբենին:
Ինի	- ւ	Հոգիին
Լիւն	- ը	Հասկնալ բային
Խէ	- ւ	Խօսիլ բային՝
		Որ կը փորձենք
		Երբ քարոզենք:
Ծա	- ւ	Ծրագիրին
Կեն	- ը	Կարդալ բային
Հօ	- ւ	Հնարել բային՝
		Որ Մաշտոցը թանկագին
		Կատարեց որ գիր ունենանք:
Ձա	- ւ	Ձեռնադրութեան
Ղատ	- ը	Սողոմոն Իմաստունին
Ճէ	- ւ	Ճամբորդել բային՝
		Երբ Մեսրոպը կը փնտռէր
		Մեր գիրերը Հայերէն:

Մեճ	- ը	<i>Մեսրոպ Մաշտոցին</i>
Յի	- Ա	<i>Յոգնուլթիւնին</i>
Յի	- Ա	<i>Արեւելահայերէնին՝ Որ լեզուն է Հայաստանին:</i>
Յի	- Ա	<i>Քրիստոնեային</i>
Նու	- Ա	<i>Գիտնականին</i>
Շա	- Ա	<i>Աշակերտին՝ Որ սորվեցաւ Հայերէնը Սուրբ Մեսրոպի դպրոցէն:</i>
Վօ	- Ա	<i>Ոսկեդարին</i>
Ո	- Ա	<i>Գողգոթային</i>
Չա	- Ա	<i>Չորս Հարիւր Չորսին՝ Թուականը երբ Մաշտոց Գտաւ գիրեր թանկագին:</i>
Պէ	- Ա	<i>Վարդապետին</i>
Ջէ	- Ա	<i>Առաջինին</i>
Ռա	- Ա	<i>Բարբառին Այն լեզուն որ կը գործածեն Հայերը ողջ աշխարհին:</i>
Սէ	- Ա	<i>Սահակ Կաթողիկոսին</i>
Վեւ	- ը	<i>Վռամշապուհին</i>
Տիւճ	- ը	<i>Արեւմտահայերէնին՝ Որ Հայերը Սփիւռքի Կը գործածեն ամէն տեղ:</i>
Րե	- Ա	<i>Աշխարհաբարին</i>
Յօ	- Ա	<i>Դպրոցին</i>
Հիւճ	- ը	<i>Հնդեւրոպականին՝ Որ մեր լեզուն Հայկական Կը պատկանի այդ խումբին:</i>

Փիւր - ը Փափաքիլ բային
 Քէ - Ա Միտքին
 Օ - Ա Օգնութիւնին
 Որ ստացաւ Մերոպը
 Վռամշապուհ Արքայէն ու Մեծն Սահակ
 Վեհափառէն:

Ֆէ - Ա Տուֆին
 Ու - Ա Ուսուցանել բային
 Ոյ - ը Լոյսին՝
 Որ հայերուն միտքը բացաւ
 Երբ գիրերը գտնուեցան:

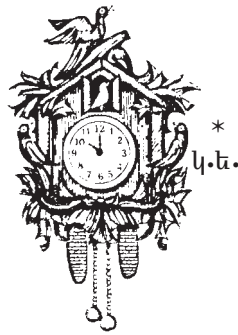
Իւն - ը Գիւտին
 Այ - ը Հայկականին
 Եա - Ա Արարատեանին՝
 Այն դաշտին մէջ ուր բազմած է
 Արարատը Հայոց ազգին:

Իա - Ա Միասինին
 Ուի - Ա Ձուլուիլ բային
 Ուա - Ա Աստուածաշունչին՝
 Որ Հայերը անգուգական
 Մի՛շտ կը կարդան որ սրբանան:

Ուէ - Ա Նուէրին
 Ուե - Ա Գրուեցաւ բային
 Ուո - Ա Կոչուող բային՝
 Այն Սուրբ Գիրքը որ կոչուեցաւ
 «Թագուհի Թարգմանութեանց»:

Էօ - Ա Էօթինին
 Ութիւն - ը Գրականութիւնին՝
 Որ Հայերը ունեցան
 Երբ գիրերը հնարուեցան:

ԽԱՉԲԱՌ

Գիրերու Գիւտը - 404

Ստորեւ տրուած Հայերէն բառերուն հոմանիշները եւ տրուած Հայերէն բացատրութիւններուն համապատասխանող բառերը գրել նշուած քառակուսիներուն մէջ:

Հորիզոնական

- 1 Ընթերցում
- 2 Մատենագրություն
- 3 Վարժարան
- 4 Ծառ պաղ
- 5 Աշխարհաբարեն առաջ գործածուած Հայերեն
- 6 Խօսուող լեզուն
- 7 Հայերեն Այբուբենը յօրինողը
- 8 Նուէր
- 9 Առակ
- 10 Ինքը
- 11 Հայոց Ոսկեդարը
- 12 Արտայայտուիլ
- 13 Լեզուներու գիտութեանց մասնագէտ
- 14 Արալին քոյրը
- 15 Ուղեգիծ
- 16 Գաղափար
- 17 Ուժի ապառու
- 18 Ստեղծել
- 19 Այնտեղ
- 20 Լեզու
- 21 Կերպ
- 22 Ցերեկ
- 23 Ծուտ
- 24 Հայաստանի նշանաւոր քաղաքներէն մին
- 25 Վերծանել
- 26 Հնարք
- 27 Սուրբ Գիրք
- 28 Օժանդակութիւն
- 29 Մարալին եղբայրը
- 30 Սփիւռքահայերուն լեզուն
- 31 Դասաւանդել
- 32 Մենքու Մաշտոցին օգնող կաթողիկոսը
- 33 Փրկչին վարդապետութեան հետեւող
- 34 Էջմիածնի նախկին անունը

Ուղղահայեաց

- 5 Ծարադրուեցաւ
- 35 Հայոց հինգերորդ դարը
- 18 Հայոց պատկանող
- 36 Անուանուած
- 37 Տենչալ
- 38 Ուսանող
- 11 Գիտակցութիւն
- 39 Տուչութիւն
- 40 Ահաւասիկ
- 41 Յայտնել
- 42 Ամբոխ
- 43 Աղօթատեղի
- 44 Ըմբոնել
- 45 Յետոյ
- 46 Ծրագ
- 47 Մաշտոցի քարոզած գաւառներէն մէկը
- 48 Ծագում
- 49 Յորդոր
- 50 Հայոց գիրերը
- 51 Ահաւասիկ
- 52 Նոր Տարի
- 53 Կուսակրօն Եկեղեցական
- 54 Անդրանիկ
- 55 Հայերէն Այբուբենի տառերուն թիւը
- 56 Հայաստանի մէջ խօսուող հայերէնը
- 21 Ուծանալ
- 57 Այր մարդու անուն
- 58 Մեկնիլ
- 19 Հնդիկ-արիական խումբ
- 4 Թարգմանուած առակին հեղինակին անունը
- 59 Մեր սիրած լեռան դաշտը
- 60 Մաշտոցին օգնող թագաւորը
- 61 Այբուբենը այս թուականին հնարուեցաւ

ԼՈՒԾՈՒՄ

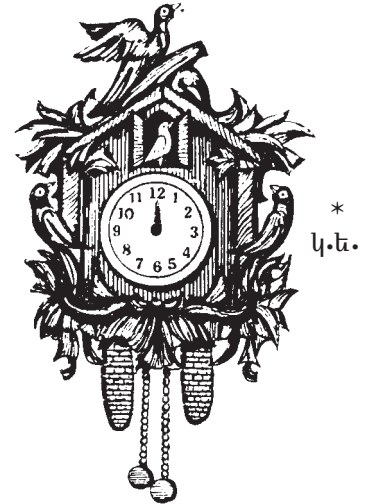
Հորիզոնական - 1 կարդալ - 2 գրականութիւն - 3 դպրոց - 4 սառ - 5 գրաբար - 6 աշխարհաբար - 7 Մենքու Մաշտոց - 8 նուէր - 9 առակ - 10 դուն - 11 հինգերորդ դար - 12 խօսիլ - 13 լեզուաբան - 14 Մարալ - 15 ծրագիր - 16 միտք - 17 յոգնութիւն - 18 հնարել - 19 հոն - 20 բարբառ - 21 ձեւ - 22 առտու - 23 արագ - 24 տուֆ - 25 թարգմանել - 26 օգնութիւն - 29 Արա - 30 արեւմտահայերէն - 31 ուսուցանել - 32 Սահակ կաթողիկոս - 4 վաղարշապատ

Ուղղահայեաց - 35 ոսկեդար - 18 հայկական - 36 կոշուող - 37 փափաքիլ - 38 աշակերտ - 11 հոգի - 39 ձեռնադրութիւն - 40 ահա - 41 բանալ - 42 ժողովուրդ - 43 եկեղեցի - 44 հասկնալ - 45 ապա - 46 լոյս - 47 գողթն - 48 արմատներ - 49 խրատ - 50 Հայերէն Այբուբեն - 51 ահա - 52 ամանոր - 53 վարդապետ - 54 առաջին - 55 երեսուներորդ - 56 արեւելահայերէն - 21 ձուլիլ - 57 Էօժէն - 58 ճամբորդել - 19 հնդերոպական - 4 Սողոմոն Իմաստուն - 59 Արարատեան - 60 Վոսմշապուր - 61 չորս հարիւր չորս

ՈՒՉԵՑԻՐ ՈՐ ՀԱՅԸ ԿԱՐԴԱՅ

Մեսրոպ Մաշտոց հոգևով սրտով
Ուզեցիր որ Հայը կարդայ
Սուրբ Գիրքն անգին՝ Հայերէնով,
Որ հաւատքն իր շատ զօրանայ:

Գիշեր-ցերեկ աշխատեցար,
Ու Երկնաւոր Հօր օգնութեամբ՝
Հայ գիրերը մեզի գտար,
Որ մենք ապրինք հպարտութեամբ:

Ս.Տ.Ս.

Ո՛Վ ՍՈՒՐԲ ՄԵՍՐՈՊ

Ո՛վ Սուրբ Մեսրոպ մեր սիրելի,
Հարուստ ու ճոխ հնչիւններով
Այբուբենը տուիր մեզի,
Որ մենք տեւենք մշակոյթով:

Ընդունէ մեր խոր յարգանքը
Կերտիչը մեր անկախութեան,
Քու գիւտովդ Հայոց Ազգը
Պիտի ապրի՛ յար յաւիտեան:

Ս.Տ.Ս.

ՀԱՐՑՈՒՄ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Յիսուս իր աշակերտներուն ըսաւ. «Գացէ՛ք բոլոր աշխարհ եւ իմ անունովս անտարանը քարոզեցէ՛ք»:

Աշակերտները հնազանդեցան եւ աշխարհի քարոզեցին Անոր կեանքն ու պատուիրանները:

Հայկ Նահապետ նոյնը ըրաւ Հայերուն հետ եւ հրաւիրելով Հայ անուանի ղէմքերը, Արարատեան դաշտին մէջ ժողով մը գումարեց:

Ժողովին ներկայ էին Մեծն Տիգրան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, Մեսրոպ Մաշտոց, Վարդան Մամիկոնեան, Սասունցի Դաւիթ, Աշոտ Ա. Թագաւոր, Լեւոն Մեծագործ, Ներսէս Շնորհալի, Խրիմեան Հայրիկ, Զօրավար Անդրանիկ եւ Կոմիտաս Վարդապետ:

Հայկ Նահապետ ժողովը սկսաւ հետեւեալ խօսքերով. «Երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ կ'ապրին Հայ Պատանիներ: Թարգմանչացը մեր բոլորին աւելի իմաստալի դարձնելու համար կ'առաջարկեմ որ միասին գործի լծուինք եւ մեր երիտասարդներուն բացատրենք թէ՛

- Ո՞վ է Հայը
- Ի՞նչ ըրած է
- Եւ գործնական ինչ միջոցներու պէտք է դիմել Հայ Մնալու եւ Հայ Ապրելու:

Ահաւասիկ հոս կը գտնուին Հայոց Պատմութեան եւ Հայ Մշակոյթի վերաբերեալ հարիւր հարցումներ՝ պատասխաններով: Արդեօք կարելի՞ է այս բոլորը սորվեցնել մեր պատանիներուն եւ յառաջիկայ Թարգմանչացին բոլորով հաւաքուիլ Հայաստան եւ Ծիծեռնակաբերդի 1915-ի Մեծ Եղեռնի զոհերուն նուիրուած Յուշարձանին առջեւ կատարել «Մեր Ուխտը»:

Ներկաները առանց ժամանակ կորսնցնելու առին հարցարանէն օրինակներ եւ մեկնեցան դէպի այն վայրերը, ուր կը գտնուէին Հայ Պատանիներ:

- 1 Նոյի Տապանը ո՞ր լեռան վրայ կանգ առաւ:
 - *Նոյի Տապանը Արարատ լեռան վրայ կանգ առաւ:*
- 2 Արարատ լեռը քանի՞ գագաթներ ունի եւ ի՞նչ են անոնց անունները:
 - *Արարատ լեռը երկու գագաթներ ունի՝ Փոքր Մասիս եւ Մեծ Մասիս:*
- 3 Ի՞նչ է արդի Հայաստանի մայրաքաղաքին անունը:
 - *Արդի Հայաստանի մայրաքաղաքին անունը Երեւան է:*
- 4 Կարելի՞ է Արարատը տեսնել Երեւանէն:
 - *Այո, կարելի է Արարատը տեսնել Երեւանէն:*
- 5 Երեւանը քանի՞ տարեկան է, բաղդատմամբ Բաբելոնի եւ Հոմի:
 - *Երեւանը Բաբելոնի չափ տարիք ունի, իսկ Հոմէն 50 տարի աւելի հին է: 1968-ին Երեւանի 2750-ամեակն էր:*
- 6 Ի՞նչ է Երեւանի բուն անունը:
 - *Երեւանի բուն անունը Էրեբունի է:*
- 7 Ի՞նչ է անունը Հայոց առաջին Նահապետին, որ պատերազմեցաւ Բելի դէմ՝ իր երկրին ազատութեան համար:
 - *Հայոց առաջին Նահապետին անունը Հայկ է: Ան պատերազմեցաւ Բելի դէմ իր երկրին ազատութեան համար:*

Հայկ Նահապետ

8 Ի՞նչ կոչուեցան Հայկ Նահապետին յաջորդները:

- *Հայկ Նահապետին յաջորդները կոչուեցան Հայ:*

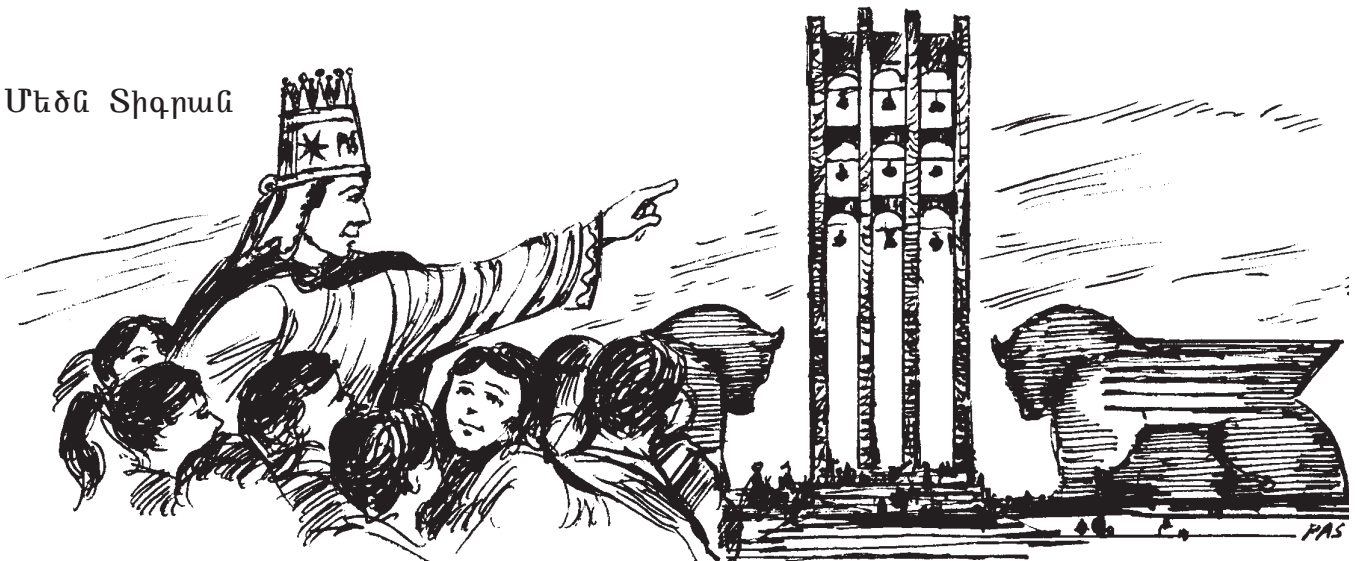
9 Ի՞նչ է անունը այն երկրին, ուր Հայկ Նահապետ ապրեցաւ:

- *Երկիրը՝ ուր Հայկ Նահապետ ապրեցաւ, կը կոչուի Հայաստան:*

10 Ո՞վ էր այն թագաւորը, որուն եւ իր բանակին կը վերաբերին հետեւեալ տողերը.
«Թագաւորին զինուորներուն թիւը անհամար էր: Եթէ անոնք մէկական նետ նետէին դէպի երկինք՝ արեւուն լոյսը կրնային արգիլել. իսկ եթէ մէկական քար նետէին՝ կրնային լեռ մը բարձրացնել:»

- *Թագաւորին անունը Արտաշէս Աշխարհակալ էր: 190-160 Քրիստոսէ առաջ:*

Մեծն Տիգրան

11 Նշէ՛ անունը այն թագաւորին, որ Հայաստանի սահմանները ընդարձակեց Կասպից ծովէն՝ Փիւնիկէ եւ Սեւ Ծովէն՝ Իրաք:

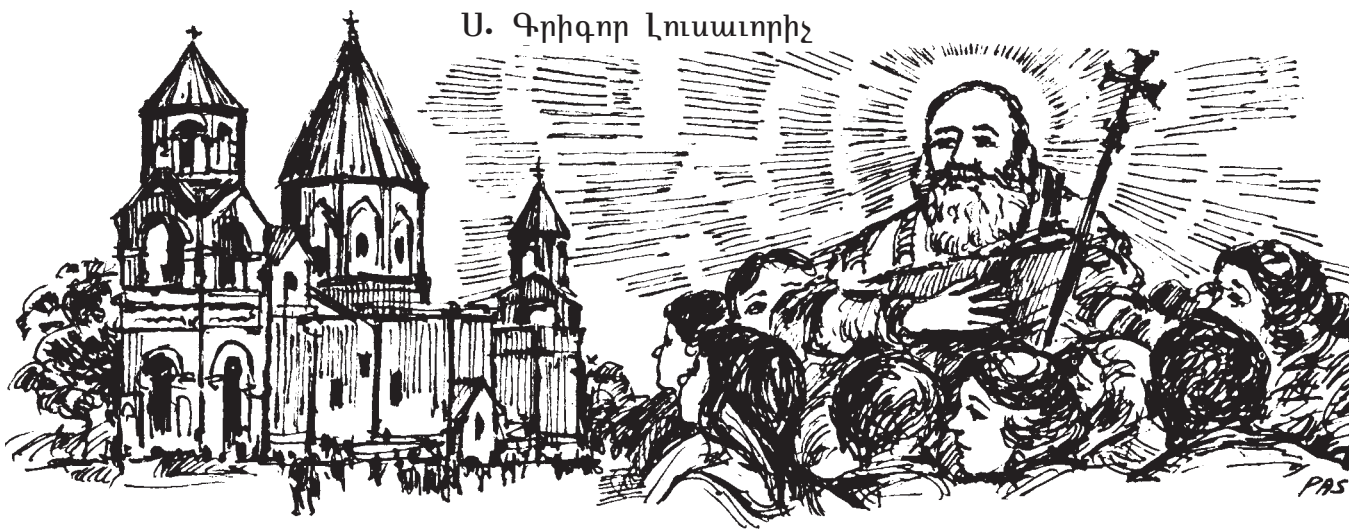
- *Մեծն Տիգրան այն թագաւորն էր որ Հայաստանի սահմանները ընդարձակեց Կասպից Ծովէն Փիւնիկէ եւ Սեւ Ծովէն Իրաք, (94-55) Քրիստոսէ առաջ:*

12 Ի՞նչ կը կոչուէր Մեծն Տիգրան:

- *Մեծն Տիգրան կը կոչուէր Թագաւորներու Թագաւոր:*

13 Հայաստանի մայրաքաղաքին անունը ի՞նչ էր Մեծն Տիգրանի թագաւորութեան շրջանին:

- *Մեծն Տիգրանի թագաւորութեան շրջանին Հայաստանի մայրաքաղաքին անունը Տիգրանակերտ էր:*
- 14 Տիգրան թագաւոր դրամ կտրել տուա՞ւ որպէս զի գործածուի առեւտուրի մէջ. եթէ այո՝ իր նմանութիւնը կնքուա՞ծ էր այդ դրամներուն վրայ:
- *Այո՛, Տիգրան թագաւոր դրամ կտրել տուաւ որպէս զի գործածուի առեւտուրի մէջ եւ իր նմանութիւնը կնքուած էր այդ դրամներուն վրայ:*
- 15 Հայերը ի՞նչ հաւատք ունէին Քրիստոնէութիւն ընդունելէ առաջ:
- *Քրիստոնէութիւն ընդունելէ առաջ Հայերը հեթանոս էին եւ կը պաշտէին զանազան չաստուածներ:*
- 16 Թուէ՛ր հինգ նշանաւոր չաստուածներ, որոնք կը պաշտուէին Հայերու կողմէ հեթանոսական շրջանին:
- *Արամազդ, Անահիտ, Վահագն, Աստղիկ, Միհր:*
- 17 Նշէ՛ր անունները առաքեալներուն, որոնք Քրիստոնէութիւնը բերին Հայաստան:
- *Թադէոս եւ Բարթողիմէոս Առաքեալները:*
- 18 Ի՞նչ կը կոչուին Թադէոս եւ Բարթողիմէոս:
- *Թադէոս եւ Բարթողիմէոս կը կոչուին Առաջին Լուսաւորիչները:*
- 19 Ո՞ր թուականին Քրիստոնէութիւնը ընդունուեցաւ իբր Հայաստանի կրօնքը:
- *Հայաստան Քրիստոնէութիւնը իբր երկրին կրօնքը ընդունեց 301 թուին:*
- 20 Ծի՞շդ է որ Հայերը առաջին ազգն էին, որոնք ընդունեցան Քրիստոնէութիւնը իբր պետական կրօնք:
- *Այո՛, Հայերը առաջին ազգն էին, որոնք ընդունեցան Քրիստոնէութիւնը իբր պետական կրօնք:*
- 21 Ո՞վ էր թագաւորը երբ Հայաստան Քրիստոնէութիւն ընդունեց:
- *Երբ Հայաստան Քրիստոնէութիւնը ընդունեց իբր պետական կրօնք, թագաւորն էր Տրդատ:*

22 Ո՞վ Տրդատ Թագաւորը դարձի բերաւ:

- Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Տրդատ Թագաւորը դարձի բերաւ:

23 Ո՞վ էր Հայոց առաջին կաթողիկոսը:

- Հայոց առաջին կաթողիկոսը Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչն էր:

24 Ի՞նչ էր անունը Հայաստանի մէջ կառուցուած առաջին եկեղեցիին:

- Հայաստանի մէջ կառուցուած առաջին եկեղեցին կոչուեցաւ Սուրբ Էջմիածին:

25 Ի՞նչ կը նշանակէ Էջմիածին:

- Էջմիածին կը նշանակէ իջաւ Միածինը՝ Յիսուս Քրիստոս:

26 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ կառուցանել տուաւ Էջմիածինը. ինչո՞ւ:

- Ան տեսիլքի մը մէջ տեսաւ Յիսուսը եւ այդ վայրին վրայ շինեց առաջին Հայ եկեղեցին:

27 Ե՞րբ կառուցուեցաւ Էջմիածինը:

- Էջմիածին Տաճարը կառուցուեցաւ 303 թուականին, Քրիստոսէ ետք:

28 Այս տաճարը տակաւին կանգո՞ւն է եւ ի՞նչ է անոր նշանակութիւնը:

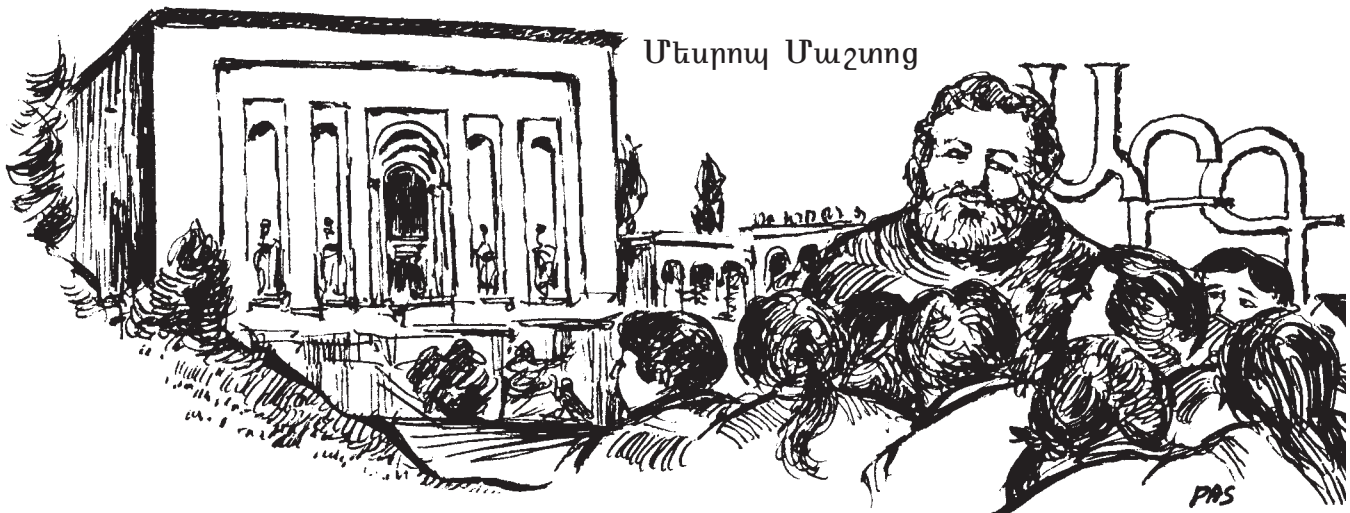
- Այո՛, այս տաճարը տակաւին կանգուն է եւ ան բարոյական եւ հոգեկան կեդրոնն է համայն հայութեան համար:

29 Ո՞վ կը բնակի հոն:

- *Էջմիածնի մէջ կը բնակի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վեհափառ Հայրապետը:*

30 Ո՞վ էր Այբուբենի Գիտարարը:

- *Մեսրոպ Մաշտոցն էր Այբուբենի Գիտարարը:*

31 Ո՞վ էր այն թագաւորը, որ օգնեց Մեսրոպ Մաշտոցին:

- *Թագաւորին անունը Վռամշապուհ էր:*

32 Իսկ ո՞վ էր Կաթողիկոսը որ օգնեց Մեսրոպ Մաշտոցին:

- *Կաթողիկոսին անունը Սահակ էր:*

33 Տո՛ւր թուականը գիրերու գիտին:

- *Այբուբենի գիտին թուականն է 404, Քրիստոսէ ետք:*

34 Այբուբենը քանի՞ տառերէ կը բաղկանայ:

- *Այբուբենը կը բաղկանայ 38 տառերէ:*

35 Արտասանէ՛ այբուբենը:

- *Այբ - Բեն - Գիմ - Դա - Եչ - Զա - Է - Ըթ - Թօ - Ժէ - Ինի - Լիւն - Խէ
Սա - Կեն - Հօ - Զա - Ղատ - Ճէ - Մեն - Հի - Նու - Շա - Վօ - Զա - Պէ
Ձէ - Ռա - Սէ - Վեւ - Տիւն - Րէ - Յօ - Հիւն - Փիւր - Քէ - Օ - Ֆէ:*

36 Ո՞ր թաղուած է Մեսրոպ Մաշտոց:

- *Մեսրոպ Մաշտոց թաղուած է Օշական գիւղին մէջ, Հայաստան:*

37 Հայերէն Լեզուն ո՞ր մէկ լեզուներու խումբին կը պատկանի:

- *Հայերէնը կը պատկանի Հնդեւրոպական լեզուներու խումբին:*

38 Լեզուաբաններ ի՞նչ կ'ըսեն Հայերէնի մասին:

- *Լեզուաբաններ համաձայն են թէ Հայերէնը բարձր տեղ կը գրաւէ կատարելապէս արտայայտելու մէջ մարդկային մտածումները:*

39 Հայոց Լեզուն արտայայտութեան քանի՞ ձեւ ունի:

- *Հայոց Լեզուն արտայայտութեան մի քանի ձեւեր ունի: Մէկն է գրաբարը, իսկ միւսը աշխարհաբարը, որ կրած է դրացի երկիրներու լեզուներուն ազդեցութիւնը: Արտայայտութեան տարբերութիւն մըն ալ կայ Արեւելեան եւ Արեւմտեան աշխարհաբարի միջեւ:*

40 Նշէ՛ անունը առաջին գիրքին, որ թարգմանուեցաւ Հայերէնի:

- *Առաջին գիրքը, որ թարգմանուեցաւ Հայերէնի, Աստուածաշունչն էր:*

41 Ի՞նչ կ'ըսեն օտար մասնագէտներ այս թարգմանութեան մասին:

- *Օտար մասնագէտներ կ'ըսեն թէ այս թարգմանութիւնը գրական կոթող մըն է. անոնք կոչած են զայն «Թագուհի Թարգմանութեան»:*

42 Պատմութեան մէջ ի՞նչ կոչած են 5-րդ դարը:

- *Պատմութեան մէջ 5-րդ դարը «Ոսկեդար» կոչած են:*

Վարդան Մամիկոնեան

43 Քրիստոսէ ետք 451 թուականին, ո՞ր պատերազմը տեղի ունեցաւ եւ որո՞ւն դէմ:

- Քրիստոսէ ետք 451 թուին, Աւարայրի պատերազմին, Հայեր պատերազմեցան պարսիկներու դէմ:

44 Ո՞վ էր Աւարայրի պատերազմին Հայ սպարապետը:

- Վարդան Մամիկոնեանն էր Աւարայրի պատերազմին սպարապետը:

45 Հայերը շահեցա՞ն Աւարայրի պատերազմը:

- Հայերը կորսնցուցին Աւարայրի պատերազմը, սակայն կռապաշտ չեղան:

46 Ե՞րբ ստորագրուեցաւ Նուարսակի դաշնագիրը:

- Նուարսակի դաշնագիրը ստորագրուեցաւ 484 թուականին, Քրիստոսէ ետք:

47 Ո՞վ ստորագրեց Նուարսակի դաշնագիրը:

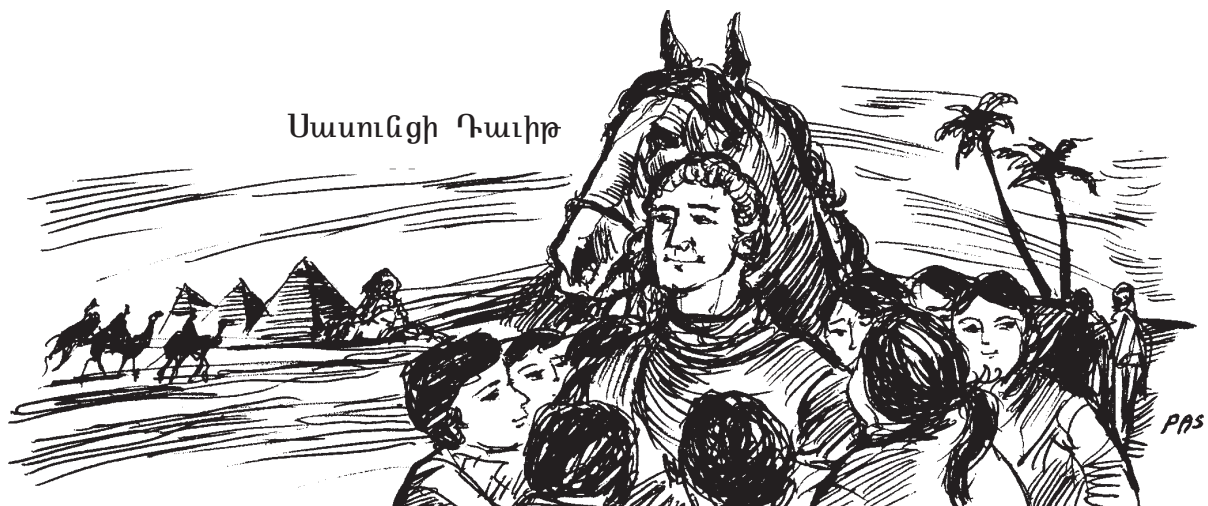
- Նուարսակի դաշնագիրը ստորագրեց Վահան Մամիկոնեան, Վարդանի եղբօրորդին:

48 Հայերը ի՞նչ շահեցան Նուարսակի դաշնագրով:

- Կրօնքի եւ խղճի ազատութիւն:

49 Թուէ՛ Հայկական չորս հարստութիւնները:

- Արտաշէսեան հարստութիւն, Արշակունեաց հարստութիւն, Բագրատունեաց հարստութիւն եւ Ռուբինեան հարստութիւն:

50 Ո՞ր քաղաքը 1001 եկեղեցի ունէր:

- Անի քաղաքը, որ Բագրատունեաց մայրաքաղաքն էր, 1001 եկեղեցի ունէր:

51 Նշէ՛ Հայաստանի վերջին թագաւորութեան անունն ու տեսողութիւնը:

- Հայաստանի վերջին թագաւորութիւնը Կիլիկեան թագաւորութիւնն էր, որ տեւեց 1080-էն 1375:

52 Ո՞վ էր Հայոց վերջին թագաւորը: Ե՞րբ վախճանեցաւ եւ ո՞ր թաղուեցաւ

- Հայոց վերջին թագաւորն էր Լեւոն 6-րդ. ան վախճանեցաւ 1393-ին եւ թաղուեցաւ Փարիզի մէջ:

53 Կիլիկեան թագաւորութեան վախճանին Հայերը ի՞նչ կորսնցուցին:

- Կիլիկեան թագաւորութեան վախճանին Հայերը կորսնցուցին իրենց անկախութիւնը:

54 Թուէ՛ այն պետութիւնները, որոնք յաջորդաբար իշխեցին Հայաստանի վրայ Կիլիկեան թագաւորութեան անկումէն ետք:

- Կիլիկեան թագաւորութեան անկումէն ետք Հայաստանի վրայ իշխեցին Պարսկաստան, Ռուսիա եւ Թուրքիա:

55 Տո՛ւր թուականը Մեծ Եղեռնին:

- Մեծ Եղեռնը պատահեցաւ 1915-ին:

56 Մեծ Եղեռնին Հայաստանի հայ բնակչութեան ո՞րքանը սպաննուեցաւ թուրքերուն կողմէ:

- Մեծ Եղեռնին Հայաստանի հայ բնակչութեան 2/3-ը սպաննուեցաւ թուրքերուն կողմէ:

57 Երեւանի մէջ կառուցուած է յուշարձան մը ի յիշատակ 1915-ի Մեծ Եղեռնի զոհերուն: Յիշէ՛ անունը:

- 1915-ի Մեծ Եղեռնի զոհերուն ի յիշատակ կառուցուած յուշարձանը կը գտնուի Ծիծեռնակաբերդ զբօսայգիին մէջ, եւ կը կոչուի Նահատակաց Յուշարձան:

Աշոտ Ա. Թագաւոր

58 Ի՞նչ էին պատճառները հայկական գաղթին:

- Հայկական գաղթին պատճառներն էին՝ հալածանք, վաճառականութիւն, ուսում:

59 Թուէ՛ անունները այն երկիրներուն, ուր Հայկական գաղթօճախներ ունեցան կարելոր ազդեցութիւն:

- Լեհաստան, Արեւմտեան Եւրոպա, Վենետիկ, Հունգարիա, Հնդկաստան, Հոլանտա, Պոլկարիա, Ռումանիա, Պարսկաստան, Եգիպտոս, Թուրքիա, Աւստրալիա, Հարաւային Ամերիկա, Քուէյթ, Միացեալ Նահանգներ, Լիբանան, Սուրիա, Քիւրտիստան, Գանատա:

60 Հայոց Պատմութեան մէջ ո՞ր դարերը կը կոչուին «Արծաթեայ»:

- 11-րդ եւ 12-րդ դարերը կը կոչուին «Արծաթեայ»:

61 Արուեստի մէջ Հայերը քանի՞ տարիէ ի վեր կը ստեղծագործեն:

- Տասը հազար տարիներէ ի վեր Հայերը արուեստի մէջ կը ստեղծագործեն:

62 Գոյներէն ո՞ր մէկը գտնուեցաւ Հայերու կողմէ:

- Որդան կարմիրը գտնուեցաւ Հայերու կողմէ:

63 Արուեստի ո՞ր ճիւղին մէջ Հայեր գերազանցեցին:

- Հայեր հռչակաւոր են ձեռագիրներով:

Լեւոն Մեծագործ

64 Նշէ՛ ուրիշ արուեստի ճիւղ մը, որ ազդեցութիւն ունեցաւ այլ երկիրներու վրայ:

- Հայկական ճարտարապետութիւնը ազդեցութիւն ունեցաւ տարբեր երկիրներու ճարտարապետութեան վրայ:

65 Նկարագրէ՛ Խաչքարը:

- Խաչքարը գոտւ Հայկական է: Անոր վրայ կը փորագրուին խաչը եւ զարդաքանդակներ:

66 Ո՞վ է առաջին Հայ պատմաբանը:

- Առաջին Հայ պատմաբանին անունը Մովսէս Խորենացի է:

67 Ո՞ր եւ ե՞րբ տպուեցաւ առաջին Աստուածաշունչը Հայերէնով:

- Առաջին Աստուածաշունչը Հայերէն լեզուով լոյս տեսաւ Հոլանտայի մէջ 1666-ին, Ոսկան Երեւանցիի կողմէ:

68 Ո՞ր եւ Ե՞րբ լոյս տեսան առաջին 5 Հայերէն գիրքերը:

- Առաջին 5 Հայերէն գիրքերը լոյս տեսան 1512-1513 Վենետիկ, Իտալիա, Յակոբ Մեղապարտի կողմէ:

69 Առաջին Հայերէն թերթը ո՞ր եւ ե՞րբ լոյս տեսաւ:

- Առաջին Հայերէն թերթը՝ «Ազդարար», լոյս տեսաւ 1794-ին Մատրասի մէջ, Հնդկաստան, Շմաւոն Քհնյ. Յարութիւնեանի կողմէ:

70 Ե՞րբ կը տօնենք Հայկական Ծնունդը:

- Հայկական Ծնունդը կը տօնենք Յունուար 6-ին:

71 Ո՞ր մէկ Հայկական Տօնը կ'իյնայ Փետրուար ամսուան մէջ

- «Վարդանանք»ը կը տօնենք Փետրուարին:

72 Ի՞նչ բառեր կը գործածենք Յիսուսի Ծննդեան եւ Յարութեան օրերուն համար:

- Յիսուսի Ծննդեան օրը կը կոչենք Սուրբ Ծնունդ:
Յիսուսի Յարութիւն առած օրը կը կոչենք Սուրբ Զատիկ:

73 Ապրիլ 24-ին ի՞նչ կը յիշատակենք:

- Ապրիլ 24-ին կը յիշատակենք Մեծ Եղեռնը:

74 Տարուան ո՞ր ամիսը կը կոչենք Հայկական Մշակութային Ամիս:

- Հոկտեմբեր ամիսը կը կոչենք Հայկական Մշակութային Ամիս:

75 Ո՞վ է հիմնադիրը Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան:

- Պօղոս Նուպար Փաշան է հիմնադիրը Հ.Բ.Ը.Միութեան (1906):

76 Հայրենիքիդ անունը ի՞նչ է:

- Հայրենիքիս անունը Հայաստան է:

ԲԱՏ

Ներսէս Ծնորհալի

77 Թուէ՛ Հայաստանի սահմանները:

- *Հայաստանի սահմաններն են- Վրաստան, Ատրպէյճան, Թուրքիա եւ Իրան:*

78 Տո՛ւր 5 գետերու անուններ:

- *Հրազդան, Արաքս, Արփա, Ախուրեան եւ Որոտան:*

79 Տո՛ւր 5 լիճերու անուններ:

- *Սեւան, Արփի, Մեծամօր, Գարի եւ Պարզ:*

80 Տո՛ւր 5 լեռների անուններ:

- *Շիրակ, Բամպակ, Մուրղուզ, Չանգեզուր եւ Մեղրի:*

81 Տո՛ւր 5 քաղաքների անուններ:

- *Երեւան, Էջմիածին, Լենինական (Գիւմրի), Աբովեան, Դիլիջան:*

82 Նշէ՛ Հայկական 5 արտադրութիւններ:

- *Գոնեակ, բամպակ, մետաքս, մետաղ եւ բիւրեղ:*

83 Նկարագրէ՛ այն քարը, որ կը գործածուի շինարարութեան մէջ, ճանչցուած է աշխարհի չորս ծագերուն եւ կը գտնուի միայն Հայաստանի մէջ:

- *Քարին անունը «տուֆ» է, աւելի քան 40 երանգներով, աւելի թեթեւ բայց շատ աւելի տոկուն քան կղմինտը:*

84 Ի՞նչ կոչած են Հայաստանը:

- *Հայաստանը կոչած են «Բացօդեայ Թանգարան»:*

85 Նշէ՛ չորս եկեղեցական կարգեր:

- *Կաթողիկոս, Եպիսկոպոս, Քահանայ եւ Սարկաւազ:*

86 Նշէ՛ 7-ը խորհուրդները:

- *Մկրտութիւն, դրոշմ, ապաշխարութիւն, հաղորդութիւն, պսակ, ձեռնադրութիւն, եւ կարգ հիւանդաց:*

Խրիմեան Հայրիկ

87 Նշէ՛ 5 տաղաւարները:

- Ծնունդ, Զատիկ, Վարդավառ, Աստուածածին եւ Խաչվերաց:

88 Թուէ՛ 5 Հայ սուրբերու անուններ:

- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ, Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց, Սուրբ Վարդան Մամիկոնեան, Սուրբ Ներսէս Շնորհալի եւ Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի:

89 Ինչպէ՞ս կ'ողջունենք Եպիսկոպոս մը:

- Աստուած օգնական, Սրբազան Հայր:

90 Ինչպէ՞ս կ'ողջունենք Վարդապետ մը

- Աստուած օգնական, Հայր Սուրբ:

91 Ինչպէ՞ս կ'ողջունենք Քահանայ մը:

- Օրհնեցէ՛ք, Տէր Հայր:

92 Ինչպէ՞ս կ'ողջունենք զիրար Սուրբ Ծնունդին:

- Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ. Օրհնեալ է Յայտնութիւնն Քրիստոսի:

93 Ինչպէ՞ս կ'ողջունենք զիրար Սուրբ Զատիկին:

- Քրիստոս Յարեաւ ի Մեռելոց. Օրհնեալ է Յարութիւնն Քրիստոսի:

94 Ինչպե՞ս կ'ողջունենք զիրար Նոր Տարւան առթիւ:

- *Շնորհաւոր Նոր Տարի եւ Բարի Կաղանդ:*

95 Տէրունական Աղօթքը ըսէ՛:

- *Օրհնեա՛լ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս. ամէն:*

Հա՛յր մեր, որ յերկինս ես, սո՛ւրբ եղիցի անուն քո: Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո, որպէս յերկինս՝ եւ յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր: Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն. այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէն: Զի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք յաւիտեանս. ամէն:

96 Ծաշէն առաջ ի՞նչ աղօթք կ'ըսենք:

- *Ճաշակեսցուք խաղաղութեամբ զկերակուրս որ պատրաստեալ է մեզ ի Տեառնէ եւ օրհնեալ է Տէր ի պարգեւս իւր. ամէն:*

97 Գործի սկսելէ առաջ ի՞նչ աղօթք կ'ըսենք:

- *Զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա՛ ի մեզ, Տէ՛ր. եւ զգործս ձեռաց մերոց յաջողեա՛ մեզ. ամէն:*

98 Քանի՞ առաջնորդարաններ կան Ամերիկայի եւ Գանատայի մէջ:

– Երկու առաջնորդարաններ կան Ամերիկայի մէջ՝ Արեւելեան եւ Արեւմտեան, հատ
մըն ալ՝ Գանատայի մէջ:

Արեւելեան թեմի Առաջնորդն է Գերր Տ. ----- Արք. -----

իսկ Արեւմտեան թեմի Առաջնորդն է Գերշ. Տ. ----- Արք. -----

Գանատայի թեմի Առաջնորդն է Գերշ. Տ. ----- Արք. -----

99 Ե՛րբ եւ ո՛ր կառուցուեցաւ առաջին Հայկական Մայր Տաճարը Ամերիկայի մէջ:

- Ամերիկայի առաջին Հայկական Մայր Տաճարը, Ս. Վարդան, կառուցուած է 1968-ին եւ կը գտնուի Նիւ Եորք քաղաքին մէջ:

100 Ո՞վ է բարձրագոյն հեղինակութիւն ունեցող անձը Հայ Եկեղեցիին մէջ եւ ո՛ր
կը բնակի:

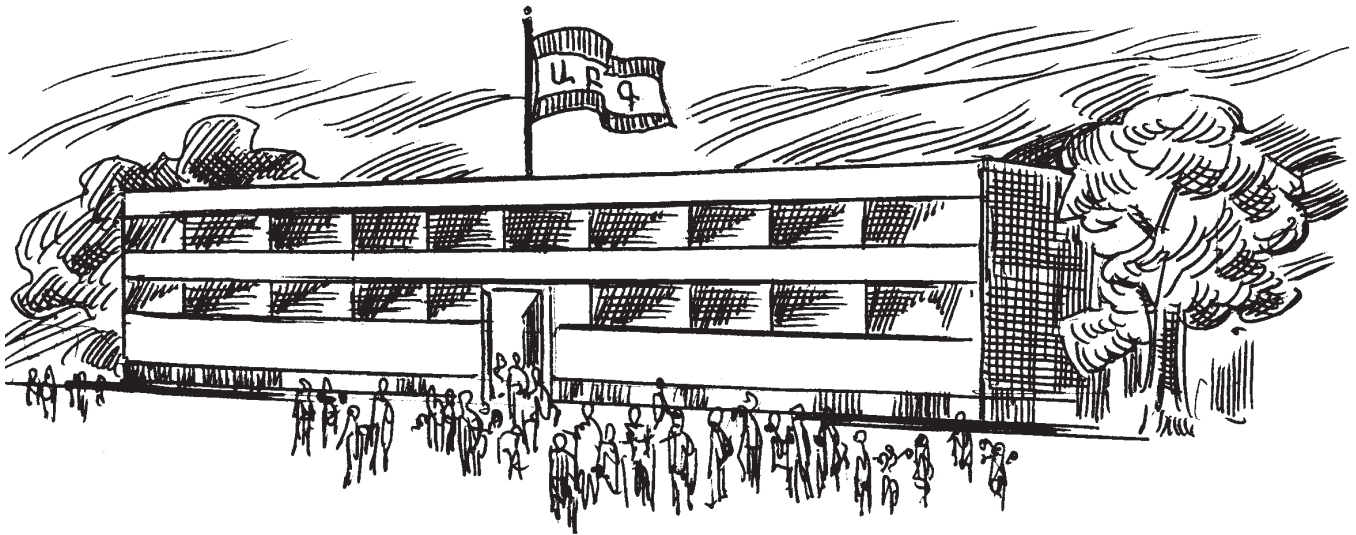
- Նորին Սուրբ Օծութիւն, Տէր Տէր ----- Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթո-
ղիկոս Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը էջմիածին կը բնակի:

Կոմիտաս Վարդապետ

Հայ Պատանիները մեծ խանդավառութեամբ եւ հետաքրքրութեամբ սորվեցան իրենց տրուածը եւ ժողովին առնուած որոշումին համաձայն Թարգմանչացին հաւաքուեցան Հայաստան, ուր ձեռքերնին կարմիր վարդեր բռնած այցելեցին Ծիծեռնակաբերդի 1915-ի Մեծ Եղեռնի զոհերուն նուիրուած յուշարձանը: Ծաղիկները զետեղելէ ետք, բոլորը միաբերան ուխտեցին մի՛շտ

- Սորվիլ Հայ Լեզուն
- Բաց պահել Հայ Դպրոցները
- Սորվիլ Հայոց Պատմութիւնը
- Հաւատարիմ մնալ Հայկական Աւանդութիւններուն
- Պաշտպան կանգնիլ Ազգային Իրաւունքներուն
- Պայծառ պահել Հայ Եկեղեցիները

Ուխտէն անմիջապէս ետք, Հայ հերոսները անհետացան եւ Հայ Պատանիները մնացին մինակ:

Երա՞գ էր, թէ՞ տեսիլք:

Պահ մը շուարած իրարու նայեցան եւ Արային ու Մարալին գլխաւորութեամբ անմիջապէս խորհրդակցական ժողով մը գումարեցին եւ հոն արտայայտուեցան իրենց ցաւերուն եւ մտահոգութիւններուն մասին:

– Բայց գիտէ՞ք,– ըսաւ Արա,– մենք մինակ չենք, մտահոգուելու պէտք չունինք, ունինք բազմաթիւ Հայ մտաւորականներ, քաղաքական դէմքեր, կղերականներ, խմբագիրներ, արուեստագէտներ եւ գրագէտներ, որոնք ոչ միայն երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ, այլ մեզի շատ մօտ շրջաններու մէջ կ'ապրին:

— Բայց ո՞ր ես, — միաբերան բացագանչեցին Հայ Պատանիները, — ինչո՞ւ համար մեզմով չեն հետաքրքրուիր, ինչո՞ւ համար մեր Հայ Դպրոցներուն եւ Հայկական Հաստատութիւններուն մէջ չեն դասաւանդեր, ինչո՞ւ համար մեր Մշակութի տունները չեն այցելեր եւ մեզի չեն պատմեր մեր Հայ հերոսներուն մասին, մեր ազգային աւանդութիւններուն մասին եւ մանաւանդ մեր իրաւունքներուն մասին:

Ինչո՞ւ...: Ձե՞ն գիտեր որ մենք պէտք ունինք իրենց...

Բայց ո՞ր ես անոնք...

Ո՞վ մեզի պիտի սորվեցնէ Հայ ըլլալու անուշութիւնն ու հպարտութիւնը:

Ո՞վ մեզի պիտի սորվեցնէ թէ ինչպէ՞ս պէտք է հետապնդել Հայկական Դատը, որպէս զի չմոռցուի եւ օր մը «Հայուն Զաւակը» իր Հայկական աչքերով տեսնէ՝

«Մասիսին՝ սեւ ամպէն, արդարութեամբ եւ անբիծ դուրս գալը...»:

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԿՐՕՆԸ

1 Ի՞նչ է կրօնքը:

- *Կրօնքը մարդուն հոգեկան յարաբերութիւնն է Աստուծոյ հետ:*

2 Մարդը ի՞նչպէս հասկցած է որ կայ գերագոյն ոյժ մը:

- *Անսահման տիեզերքին մէջ, տկար ոյժերով մարդը սկիզբէն զգաց որ իրմէ եւ տիեզերքէն ալ վեր գոյութիւն ունի գերազոյն ոյժ մը, ամենակարող էութիւն մը՝ Աստուած:*

3 Բոլոր մարդիկ կրօնք ունեցած են:

- *Այո՛, բոլոր մարդիկ ունեցած են եւ ունին կրօնք:*

4 Հին ժողովուրդներու կրօնքները ինչպէ՞ս եղած են:

- *Հին ժողովուրդներու կրօնքները իրենց քաղաքակրթութեան նման եղած են:*

5 Մինչեւ ե՞րբ անկատար մնացած են:

- *Մինչեւ Քրիստոս - Աստուծոյ Որդին, որ աշխարհ եկաւ եւ մարդոց քարոզեց կատարեալ եւ ճշմարիտ կրօնքը՝ Քրիստոնէութիւնը:*

6 Տիեզերքի ստեղծագործութենէն մինչեւ քրիստոնէական կրօնքի յայտնուիլը, մարդիկ ի՞նչ բաներու հաւատացած են:

- *Մարդիկ հաւատացած են որ գոյութիւն ունին գերբնական եւ անմարմին էակներ կամ ոգիներ:*

7 Բնութեան բազմազան տարրերուն, երեւոյթներուն եւ կենդանիներուն պաշտամունքը ի՞նչ կը կոչուի:

- *Բնութենապաշտութիւն:*

8 Իսկ ոգիներու պաշտամունքը ի՞նչ կը կոչուի:

- *Ոգեպաշտութիւն:*

9 Քանի՞ տեսակ ոգիներ կային:

- *Երկու տեսակ ոգիներ կային. չար եւ բարի:*

10 Չար ոգիներու վնասներէն ազատելու համար ի՞նչ միջոցներու կը դիմէին մարդիկ:

- *Չար ոգիներու վնասներէն ազատելու համար կախարդութեան եւ երկրպագութեան կը դիմէին:*

11 Իսկ բարի ոգիներէն օգտուելու համար ի՞նչ կ'ընէին:

- *Բարի ոգիներէն օգտուելու համար զոհեր կ'ընէին անոնց:*

12 Հին մարդոց պաշտած աստուածները ի՞նչ կը կոչուէին:

- *Հին մարդոց պաշտած աստուածները կը կոչուէին Դիք:*

13 Բազմաթիւ աստուածներու կամ դիքերու պաշտամունքը ի՞նչ կը կոչուի:

- *Դիցապաշտութիւն:*

14 Աստուածները քանի՞ տեսակ կ'ըլլային:

- *Աստուածները կ'ըլլային թէ՛ արական եւ թէ՛ իգական:*

15 Ի՞նչ կը կոչուէին արական աստուածները:

- *Արական աստուածները դիք կը կոչուէին:*

16 Ի՞նչ կը կոչուէին իգական աստուածները:

- *Իգական աստուածները դիցուհի կը կոչուէին:*

17 Հին հեթանոս ազգեր դիքերն ու դիցուհիները պաշտելու համար ի՞նչ բաներ շինած են:

- *Հին հեթանոս ազգեր դիքերն ու դիցուհիները պաշտելու համար շինած են անոնց պատկերները կամ արձանները, որոնք կուռք կը կոչուէին:*

18 Ի՞նչ կը նշանակէ կուսպաշտութիւն բառը:

- *Կուսպաշտութիւն բառը կը նշանակէ կուռքերու պաշտամունքը:*

19 Հին ժողովուրդներ ի՞նչ բանի կը հաւատային:

- *Հին ժողովուրդներ կը հաւատային որ քաջ մարդիկը դիւցազն են, այսինքն*

անոնք ծնունդ առած են աստուածներու սերունդէն:

20 Քաջ մարդոց կամ դիւցազուններու պաշտամունքը ի՞նչ կը կոչուի:

- *Դիւցազնապաշտութիւն:*

21 Հին աշխարհի հեթանոսական բոլոր կրօնքները ինչպե՞ս էին:

- *Բազմաստուածեան էին, այսինքն հին մարդիկ կը պաշտէին շատ աստուածներ փոխան մէկի:*

22 Հրէական կամ Մովսիսական կրօնքը քանի՞ Աստուծոյ կը հաւատար:

- *Հրէական կամ Մովսիսական կրօնքը կը հաւատար մէկ Աստուծոյ:*

23 Տասնաբանեայ Պատուիրաններէն առաջինին մէջ Աստուած ի՞նչ կը պահանջէ:

- *«Ինձմէ զատ ուրիշ աստուած պիտի չունենաս»:*

24 Հրեաները Աստուածը ի՞նչ կը կոչէին:

- *Հրեաները Աստուածը կը կոչէին Եհովա:*

25 Հրեաները ի՞նչ բանի հակառակ էին:

- *Հրեաները կռապաշտութեան հակառակ էին:*

26 Տասնաբանեայ Պատուիրաններու երկրորդը ի՞նչ կ'ըսէ:

- *«Կուռք պիտի չպաշտես»:*

27 Մովսիսականներուն կրօնքը կատարեա՞լ էր:

- *Մովսիսականներուն կրօնքը կատարեալ չէր:*

28 Անոնք ի՞նչ կը խորհէին:

- *Անոնք կը խորհէին թէ Աստուած (Եհովա) միայն հրեաներու Աստուածն է:*

29 Անոնք Եհովան ի՞նչպէս կ'երեւակայէին:

- *Անոնք Եհովան կ'երեւակայէին խիստ բնաւորութեամբ Աստուած մը, վրէժ-խնդիր եւ քանդող:*

30 Մինչդեռ Աստուած ինչպե՞ս է:

- Աստուած ամենաբարի է եւ անհունօրէն կը սիրէ մարդիկ:

31 Մովսիսական կրօնքը բարոյական վեհ սկզբունքներ ունե՞ր:

- Ո՛չ: Մովսիսական կրօնքը բարոյական վեհ սկզբունքներ չունէր. անիկա կը քարոզէր վրէժխնդրութիւն, ըսելով «Ակռայի դէմ ակռայ, եւ աչքի դէմ աչք»:

32 Մինչ Աստուած ի՞նչ կ'ուզէր:

- Աստուած կ'ուզէր որ մարդիկ զիրար սիրեն եւ ներողամիտ ըլլան իրարու հանդէպ:

33 Մովսիսականները մեղաւոր եւ օտար մարդերը ի՞նչ կ'ընէին:

- Մովսիսականները մեղաւոր եւ օտար մարդերը կ'արհամարհէին եւ զանոնք կորստած կը համարէին:

34 Մինչդեռ Աստուծոյ առջեւ բոլոր մարդիկ ինչպե՞ս են:

- Աստուծոյ առջեւ բոլոր մարդիկ մէկ են եւ արժանի՝ Աստուածային շնորհքի ու փրկութեան:

35 Ո՞վ լրացուց Մովսիսական կրօնքը, որ անկատար էր:

- Աստուծոյ Որդին՝ Քրիստոս, լրացուց Մովսիսական կրօնքը, որ անկատար էր՝ Իր յայտնած նոր կրօնքով, որ է Քրիստոնէութիւնը:

36 Քրիստոնէութիւնը ի՞նչ է:

- Քրիստոնէութիւնը Քրիստոսի կրօնքն է: Քրիստոս ըսաւ. «Ես եմ ճամբան, ճըշմարտութիւնը եւ կեանքը»:

37 Քրիստոնէութիւնը ի՞նչ կը քարոզէ:

- Քրիստոնէութիւնը կը քարոզէ մէկ Աստուած, ճշմարիտ Աստուածը, որ բոլոր ժողովուրդներուն Աստուածն է:

38 Քրիստոնէութիւնը խտրութիւն կը դնե՞:

- Քրիստոնէութիւնը խտրութիւն չի դնէր ժողովուրդներու եւ մարդերու միջեւ:

39 Քրիստոնեությունը մարդկությանը ի՞նչ յայտնեց:

- Քրիստոնեությունը մարդկության յայտնեց որ ճշմարիտ Աստուածը անհունօրէն կը սիրէ մարդկությունը:

40 Ամենաբարի Հայր Աստուած ի՞նչ կը փափաքի:

- Ամենաբարի Հայր Աստուած մեղաւորներուն կորուստը չի փափաքիր, այլ կ'ուզէ որ անոնք զղջան իրենց գործած յանցանքներուն համար, ապաշխարեն եւ ապրին սիրոյ ու բարութեան կեանք:

41 Քրիստոնեական կրօնքը ի՞նչ կ'ուսուցանէ:

- Քրիստոնեական կրօնքը մարդոց կ'ուսուցանէ Աստուածապաշտութիւն եւ բարոյական բարձր սկզբունքներ:

42 Քրիստոնեությունը ի՞նչ տեսակ կրօնք մըն է:

- Քրիստոնեությունը միակ ամենակատարեալ կրօնքն է ամբողջ տիեզերքի մէջ:

43 Քրիստոնեության կրօնական եւ բարոյական սկզբունքները ո՞ր կը գտնուին:

- Քրիստոնեության կրօնական եւ բարոյական սկզբունքները Սուրբ Գիրքին մէջ կը գտնուին:

44 Սուրբ Գիրքը քանի՞ մասերէ կը բաղկանայ:

- Սուրբ Գիրքը կը բաղկանայ երկու մասերէ. Հին Ուխտ եւ Նոր Ուխտ:

45 Հին Ուխտին մէջ ի՞նչ պատմուած է:

- Հին Ուխտին մէջ պատմուած է Հրեայ ժողովուրդի կեանքը եւ նկարագրուած են մարգարէներու գործերն ու պատգամները:

46 Նոր Ուխտին մէջ ի՞նչ գրուած է:

- Քրիստոսի կեանքին պատմութիւնը, Անոր քարոզած կրօնական սկզբունքներն ու բարոյական պատուէրները եւ Առաքեալներու գործերն ու խրատները Նոր Ուխտին մէջ գրուած են:

47 Քրիստոնեութենէն եօթը դարեր ետք, ո՞ր կրօնքը յառաջ եկաւ:

- Քրիստոնէութենէն եօթը դարեր ետք Մահմետականութիւնը յառաջ եկաւ ուրիշ միաստուածեան կրօնք մը, որ քարոզուեցաւ Մուհամմէտ արաբ մարգարէին կողմէ:

48 Ի՞նչ տեսակ կրօնք մըն է Մահմետականացիները:

- Մահմետականութիւնը խառնուրդ մըն է հեթանոսական, մովսիսական ու քրիստոնէական կրօնական տարրերով:

49 Հին ժողովուրդներու նման, հայեր եւս բնութեանապաշտ եղա՞ծ են:

- Այո՛, հին ժողովուրդներու նման, հայեր եւս բնութենապաշտ եղած են, այսինքն՝ պաշտած բնութեան զանազան տարրերը, երկնային մարմինները, բոյսերն ու կենդանիները:

50 Հին ժամանակներուն, հայեր պաշտա՞ծ են լեռները:

- Այո՛, մանաւանդ ա՛յն լեռները որոնք հրաբխային եղած են: Յատուկ պաշտամունքի առարկայ եղած են Հայաստանի լեռներէն՝ Մասիս, Արագած, Վարազ, Սիփան, Նեմրուժ եւայլն:

51 Հին հայեր յարգանք եւ պաշտամունք ունեցա՞ծ են բուսականութեան հանդէպ:

- Այո՛, յատկապէս ծառերու եւ ծաղիկներու հանդէպ: Ծառերէն մասնաւորաբար պաշտուած են բարտին եւ սօսին:

52 Հին ժամանակ մարդիկ ջուրը պաշտա՞ծ են:

- Այո՛, հայեր յատկապէս պաշտած են Սեւանայ, Վանայ ու Մեծամօր լիճերը, Արաքս, Եփրատ, Տիգրիս, Ճորոխ եւ Կուր գետերը, որովհետեւ ջուրը անհրաժեշտ է մարդու, կենդանիի եւ բոյսի կեանքին ու գոյութեան համար:

53 Հայեր ո՞ր կենդանիները պաշտած են:

- Հայեր յատկապէս պաշտած են հետեւեալ կենդանիները. ոչխար կամ խոյ, խոզ, կով, ձի, շուն, կատու, մուկ, աքլոր, ծիծեռնակ, արծիւ եւայլն:

54 Արեւն ու լուսինը մեծ պաշտամունքի առարկայ եղա՞ծ են:

- Այո՛, արեւն ու լուսինը մեծ պաշտամունքի առարկայ եղած են հին հայերու

մօտ: Արեգակը մինչեւ իսկ աստուածացուած է:

55 Արեւուն եւ լուսնին հետ հայեր ո՞ր մոլորակները պաշտած են:

- *Փայլածու, Արուսեակ, Հրատ, Լուսնիժագ եւ Երեւակ: Շաբթուան օրերը նուիրւած էին անոնց եւ կը կոչուէին անոնց անուններով:*

56 Ծիր կաթինը եւ ծիրանի գօտին պաշտամունքի առարկայ եղած կը համարուէ՞ր:

- *Այո՛, Ծիր կաթինը եւ ծիրանի գօտին պաշտամունքի առարկայ եղած կը համարուէին:*

57 Հին ժամանակներուն, հայեր երբ հեթանոս էին, ոգիներ պաշտա՞ծ են:

- *Այո՛, հայեր անտեսանելի ու երեւակայական էակներ կամ ոգիներ պաշտած են:*

58 Հայոց համաձայն, ոգիները քանի՞ տեսակ են:

- *Հայոց համաձայն, ոգիները երկու տեսակ էին. բարի եւ չար:*

59 Քաջերը ի՞նչ տեսակ ոգիներ էին:

- *Քաջերը բարի ոգիներ էին: Նշանաւոր էին Մասիս լեռան կողերուն վրայ բնակող բարի քաջերը, որոնք վրէժխնդիր ոգիներ էին չար մարդերու դէմ:*

60 Յարալէզները ի՞նչ տեսակ ոգիներ էին:

- *Յարալէզները, որոնք Առլէզ եւ Արալէզ եւս կը կոչուէին, պատերազմի ընթացքին սպաննուած քաջ մարտիկները լիզելով կ'ողջնցնէին. անոնք բարի ոգիներ էին: Յարալէզները, ըստ հին հայերու, չունի կերպարանքով կ'ըլլային:*

61 Վիշապը ի՞նչ տեսակ ոգի էր:

- *Վիշապը չար եւ վտանգաւոր ոգի էր, որ մարդոց կը յայտնուէր զանազան կերպարանքներով՝ հսկայ ու դաժան օձի, խոշոր ձուկի, ջորիի, ուղտի, թռչունի, մարդու եւայլն:*

62 Յաւերժահարսերը ի՞նչ տեսակ ոգիներ էին:

- *Յաւերժահարսերը կիները պաշտպանող էգ եւ բարի ոգիներ էին, որոնք կը բնակէին գեղեցիկ վայրերու մէջ:*

63 Քրիստոնեությունն շրջանին ի՞նչ կոչուեցան բարի ոգիները:

- *Քրիստոնեությունն շրջանին բարի ոգիները կոչուեցան հրեշտակ:*

64 Իսկ չարերը ի՞նչ կոչուեցան:

- *Չարերը կոչուեցան դեւ (սատանայ):*

65 Հին հայերը ուրիշ ժողովուրդներու նման դիցազուններ կը պաշտէին:

- *Այո՛, հին ժամանակներուն, հայեր ուրիշ ժողովուրդներու նման՝ կը պաշտէին դիւցազուններ, աստուածներէ սերած քաջ մարդիկ եւ թագաւորներ:*

66 Հայկ Նահապետ, Արա Գեղեցիկ, Վահագն եւ Տորք Անգեղ հայ ժողովուրդին կողմէ իբր ի՞նչ ընդունուած են:

- *Հայկ Նահապետ, Արա Գեղեցիկ, Վահագն եւ Տորք Անգեղ հայ ժողովուրդին կողմէ իբր դիւցազն ընդունուելով իրենց մահուընէ ետք աստուածացուած եւ պաշտամունքի առարկայ եղած են:*

67 Հայ ժողովուրդը ուրիշ ի՞նչ պաշտած է:

- *Աստուածներ-դիքեր եւ դիցունհներ, որոնց կուռքերն ալ շինած էին, զանոնք պաշտելու համար:*

68 Հին հայերու պաշտած աստուածներու գերագոյնը ո՞րն էր:

- *Արամազդ, որ կը նկատուէր աստուածներու հայրը:*

69 Ըստ մեր նախնիներու, Արամազդ ի՞նչ ստեղծեր էր:

- *Ըստ մեր նախնիներու, Արամազդ ստեղծեր էր այս աշխարհը եւ մեր երկրին ան կը պարգեւէր լիառատ բերք:*

70 Ի՞նչ կը կոչուէր Արամազդի որդին:

- *Արամազդի որդին Միհր կը կոչուէր:*

71 Որո՞նք էին Արամազդի երկու աղջիկները:

- *Արամազդի երկու աղջիկները Անահիտ եւ Նանէ աստուածուհիներն էին:*

72 Ի՞նչ գիտենք Արամազդի մասին:

- *Արամազդ կը նկատուէր նաեւ Ամանորի (Նոր Տարուան) աստուած, որովհետեւ անոր պաշտամունքի հանդիսութիւնները կը կատարուէին տարուոյն սկիզբը, Նաւասարդ (Օգոստոս) ամսուն, երբ երկիրը կը սկսէր տալ նոր արդիւնքներ:*

73 Արամազդ ինչո՞ւ համար Վանատուր եւս կոչուած է:

- *Հայաստանի բոլոր կողմերէն ուխտաւորներ պաշտամունքի կուգային անոր եւ ան կ'ընդունէր եկող հիւրերը: Ուստի, անիկա կոչուած է Վանատուր (հիւրընկալ) եւս:*

74 Անահիտ դիցունի մեծ պատուի ու պաշտամունքի առարկայ եղա՞ծ է:

- *Այո՛, Անահիտ դիցունհին մեծ պատուի ու պաշտամունքի առարկայ եղած է Հայաստանի մէջ: Ան կեանք կու տար մարդկութեան, մայրն էր առաքինութիւններու եւ աղջիկը՝ Արամազդ աստուծոյ:*

75 Ո՞վ էր Միհր:

- *Միհր Արամազդի որդին էր,*

76 Հայ ժողովուրդը կը սիրէ՞ր Միհրը:

- *Այո՛, Միհրը հայ ժողովուրդի շատ սիրելի աստուածն էր: Ան լոյսի եւ արեւի աստուածն էր:*

77 Ո՞վ էր Տիր աստուածը:

- *Երազներու մեկնիչ եւ աստուածներու պատգամաբերն էր Տիր:*

78 Ո՞վ էր հայոց գրականութեան եւ արուեստներու պաշտպան աստուածը:

- *Հայոց գրականութեան եւ արուեստներու պաշտպան աստուածը՝ Տիրն էր:*

79 Ո՞վ էր Աստղիկ:

- *Աստղիկ գեղեցկութեան եւ պտղաբերութեան աստուածուհին էր:*

80 Աստղիկ որո՞ւն կիցն էր:

- *Աստղիկ Վահագն աստուծոյ կիցն էր:*

81 Աստղիկի կուռքը տօնական օրերուն ի՞նչ բաներով կը զարդարուէր:

- *Աստղիկի կուռքը տօնական օրերուն վարդերով կը զարդարուէր, եւ ասոր համար իր տօնը կը կոչուէր Վարդավառ, որ կը նշանակէ վարդերով զարդարում:*

82 Ո՞վ էր Նանէ:

- *Նանէ Արամազդի աղջիկն էր: Ան աստուածուհին էր պատերազմի:*

83 Ո՞վ էր Բարշամին:

- *Բարշամին երկինքի աստուածն էր: Հայերը զայն փոխ առած էին Ասորիներէ:*

84 Ո՞վ էր Վահագն:

- *Վահագն լոյսի, արեւի եւ քաջութեան աստուածն էր:*

85 Ան ի՞նչ բաներ կը սպաննէր:

- *Ան իր մեծագօր քաջութեամբ կը սպաննէր վիշապներ:*

86 Հայ ժողովուրդը Վահագնի կամ Արեւի ծագումը ի՞նչ բանով փառաւորած է:

- *Հետեւեալ շա՛տ հին ու գեղեցիկ երգով.—*
«Երկնէր երկին եւ երկիր,
Երկնէր եւ ծիրանի ծով,
Երկն ի ծովուն ունէր զկարմրիկ եղեգնիկն:
Ընդ եղեգան փող ծո՛ւխ ելանէր,
Ընդ եղեգան փող բո՛ց ելանէր,
Եւ ի բոցոյն պատանեկիկ վազէր:
Նա հուր հեր ունէր. Բոց ունէր մօրուս
Եւ աչկունքն էին արեգակունք»:

87 Հայ ժողովուրդը բնութեապաշտութեան ու ոգեպաշտութեան շրջաններուն իր պաշտամունքը ո՞ր կը կատարէր:

- *Բացօթեայ վայրերու եւ կամ անտառներու մէջ:*

88 Կուսապաշտութեան շրջանին ի՞նչ բաներ շինած էին:

- *Կուսապաշտութեան շրջանին յատուկ տաճարներ չինած եւ մեհեան կոչած էին:*

89 Չաստուածներու կուռքերու առջեւ ի՞նչ կը դրուէին:

- *Չաստուածներու կուռքերու առջեւ նուիրական սեղաններ կը դրուէին. անոնք կը կոչուէին Բագին:*

90 Բագինի վրայ ի՞նչ կը մատուցուէր:

- *Բագինի վրայ զոհ կը մատուցուէր:*

91 Մեհեանները ի՞նչ կ'ունենային:

- *Մեհեանները գանձարաններ կ'ունենային:*

92 Գանձարաններու մէջ ի՞նչ բաներ կը պահուէին:

- *Գանձարաններու մէջ մեհեանին թանկագին զարդերը եւ ժողովուրդին ընծայած նուէրները կը պահուէին:*

93 Կուռքերու պաշտամունքը կատարելու եւ կենդանիներ զոհելու համար որո՞նք կային:

- *Մասնաւոր պաշտօնեաներ կամ քահանաներ, որոնք քուրմ կը կոչուէին:*

94 Քուրմերուն մեծը ո՞վ էր:

- *Քրմապետը:*

95 Քրմութիւնը ի՞նչ տեսակ դասակարգ կը կազմէր:

- *Քրմութիւնը մասնաւոր եւ առանձնաշնորհեալ դասակարգ մը կը կազմէր հին Հայաստանի մէջ, եւ ազդեցիկ ու զօրաւոր էր ազնուականութեան չափ:*

96 Հայաստանի զանազան շրջաններուն մէջ ի՞նչ բաներ կային:

- *Հայաստանի զանազան շրջաններուն մէջ կային կռապաշտական տաճարներ, իրենց քուրմերով:*

97 Որո՞նք են Հայաստանի եօթը գլխաւոր մեհեանները:

- *ա. Արամազդի մեհեանը Անի ամրոցին եւ Բագաւանի մէջ:*
բ. Անահիտի մեհեանը Երիզայի, Արտաշատի մէջ եւ այլուր:
գ. Միհրի մեհեանը Բագաւանի (Դերջան) մէջ:

- դ. Տիրի մեհեանը Երազամոյնի մէջ (Վաղարշապատէն Արտաշատ տանող ճամբուն վրայ):
- ե. Աստղիկի մեհեանը Աշտիշատի (Տարօն) մէջ, ուր կային նաեւ Վահագնի ու Անահիտի կուռքերը:
- զ. Բարչամինի արձանը Թորդանի մէջ:
- է. Նանէի մեհեանը Թիլ աւանի մէջ:

98 Այս մեհեաններուն ժողովուրդը ինչո՞ւ կու գար:

- Այս մեհեաններուն ժողովուրդը ամէն տարի ուխտի կու գար Հայաստանի բոլոր շրջաններէն:

99 Այս բոլոր մեհեանները ե՞րբ քանդուեցան:

- Դ. դարու սկիզբը, հայ ժողովուրդի երկրորդ Լուսաւորչին՝ Սուրբ Գրիգորի ձեռամբ քանդուեցան:

100 Ի՞նչ կը գտնուի Գառնի գիւղին մօտ:

- Գառնի գիւղին մօտ այժմ կը գտնուի Գառնիի հեթանոսական տաճարը, որ վերականգնուած է:

ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ ՄՈՒՏՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

1 Համբարձման օրը Յիսուս իր առաքելներուն ի՞նչ ասեց:

- **Համբարձման օրը Յիսուս իր առաքելներուն ասեց որ չուտով Սուրբ Հոգիին շնորհքները պիտի ստանան, ապա պիտի երթան եւ իր գործերն ու պատուիրանները քարոզեն ամբողջ աշխարհի:**

2 Համբարձումէն տասը օր ետք ի՞նչ պատահեցաւ:

- **Հրեաներու Պենտեկոստէ կոչուած տօնին, առաքելներն ու Յիսուսի հետեւորդ հաւատացեալները երբ վերնատան մէջ հաւաքուած կ'աղօթէին, յանկարծ ուժգին հնչեց երկնային ձայն մը՝ սաստիկ հովի նման, եւ բոլոր ներկաները լեցուեցան Սուրբ Հոգիին շնորհքներով:**

3 Անոնք ի՞նչ ստացան:

- **Անոնք հոգեկան զօրութիւն ստացան եւ զանազան լեզուներ խօսելու կարողութեամբ օժտուեցան:**

4 Հաւատացեալները առաքելներուն հետ ի՞նչ կազմեցին:

- **Անոնք առաքելներուն հետ կազմեցին Յիսուս Քրիստոսի հաւատացեալներու առաջին ժողովը՝ Եկեղեցի:**

5 Սուրբ Հոգիին գալը հաւատացեալներուն մէջ ի՞նչ կոչուեցաւ:

- **Հոգեգալուստ, որ եղաւ քրիստոնէական եկեղեցիի հաստատման օրը:**

6 Հոգեգալուստի օրը, հրեական Պենտեկոստէ տօնին առիթով, որո՞նք Երուսաղէմ հաւաքուած էին,

- **Հեռաւոր երկիրներէ եկած օտարականներ, որոնց մէջ հայեր ալ կային:**

7 Հոգեգալուստէն ետք, առաքելները ի՞նչ բանի ձեռնարկեցին:

- **Հոգեգալուստէն ետք, առաքելները ձեռնարկեցին քարոզութեան: Անոնք Յիսուսի կեանքը, գործերն ու պատուէրները քարոզեցին ո՛չ միայն հրեաներուն, այլ եւ հեռաւոր երկիրներու ժողովուրդներուն:**

8 Յիսուսի 12 առաքելներէն որո՞նք Հայաստան եկան եւ քրիստոնէութիւն քարոզեցին:

- Յիսուսի 12 առաքեալներէն Թադէոս եւ Բարթողիմէոս առաքեալներ Հայաստան եկան եւ քրիստոնէութիւնը քարոզեցին:
- 9 Թադէոս, առաջին անգամ, քրիստոնէութիւնը քարոզելու համար ո՞ր գնաց:
- Թադէոս, առաջին անգամ, քրիստոնէութիւնը քարոզելու համար Ասորիներու Եդեսիա քաղաքը գնաց: Այդ ժամանակ, Եդեսիոյ թագաւորն էր Աբգար:
- 10 Աբգար թագաւոր երբ հիւանդացաւ որո՞ւն լուր ղրկեց որ գայ եւ բժշկէ զինք:
- Աբգար թագաւոր երբ հիւանդացաւ, լուր ղրկեց Յիսուսի որ գայ եւ բժշկէ զինք: Բայց Յիսուս քարոզութեամբ ու բժշկութեամբ շատ զբաղած ըլլալով՝ խոստացաւ առաքեալներէն մէկը ղրկել անոր մօտ:
- 11 Ո՞վ պալատ գնաց եւ թագաւորին քարոզեց Յիսուսի կեանքը, գործերն ու պատուերները:
- Թադէոս առաքեալ: Աբգար թագաւոր հաւատաց Յիսուսի եւ բժշկուեցաւ Թադէոս առաքեալի ձեռքով:
- 12 Թադէոս առաքեալ Եդեսիայէն ո՞ր անցաւ եւ ի՞նչ ըրաւ:
- Թադէոս առաքեալ Եդեսիայէն Հայաստան անցաւ ուր ամէնուրեք կը տիրէր կռապաշտութիւնը: Ապա գնաց Շաւարշան գիւղաքաղաքը, ուր կը գտնուէր արքունի պալատը: Այդ ժամանակ, հայոց թագաւորն էր Սանատրուկ:
- 13 Նորահաստատ քրիստոնեաներու մէջ ո՞վ կար:
- Նորահաստատ քրիստոնեաներուն մէջ կար հայոց թագաւորին աղջիկը՝ Սուրբ Սանդուխտ կոյս:
- 14 Սանատրուկ երբ իմացաւ որ խումբ մը հայեր քրիստոնեայ դարձած են, ի՞նչ ըրաւ:
- Սանատրուկ երբ իմացաւ որ խումբ մը հայեր քրիստոնեայ դարձած են, բարկացաւ եւ սպաննել տուաւ զանոնք, իսկ Սուրբ Սանդուխտը բանտարկեց:
- 15 Թադէոս առաքեալ ազատեցա՞ւ թագաւորին զայրոյթէն:
- Այո՛, Թադէոս առաքեալ, աստուածային հրաշքով, ազատեցաւ թագաւորին զայրոյթէն եւ բանտ գնաց ու քաջալերեց Սուրբ Սանդուխտը: Բանտարկեալներէն

33 հոգիներ հաւատացին Քրիստոսի եւ մկրտուեցան:

16 Սանատրուկ արքան ի՞նչ ըրաւ:

- Սանատրուկ արքան իշխաններ ղրկեց իր աղջկան մօտ, որպէսզի համոզեն զայն եւ ետ դարձնեն կռապաշտութեան: Բայց Սուրբ Սանդուխտը համոզելու գացող իշխանները ընդհակառակը իրենք համոզուեցան եւ քրիստոնեայ դարձան:

17 Յիսուսի 12 աշակերտներէն ուրիշ ո՞վ Հայաստան եկաւ:

- Բարթողիմէոս առաքեալ որ Նաթանայէլ ալ կը կոչուէր, եւ որ նոյնպէս նուիրուեցաւ քարոզչական գործունէութեան:

18 Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալի շնորհիւ ո՞վ հաւատաց Յիսուսի եւ մկրտուեցաւ:

- Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալի շնորհիւ Սանատրուկ թագաւորի քոյրը՝ Սուրբ Ոգուհի հաւատաց Յիսուսի եւ մկրտուեցաւ:

19 Սանատրուկ թագաւոր երբ տեսաւ որ իր քոյրն ալ քրիստոնեայ դարձած է, ի՞նչ ըրաւ:

- Սուրբ Ոգուհի սրամահ եղաւ. իսկ Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալ փշոտ գաւազաններու գանակոծումով մեռցուեցաւ 68 թուին:

20 Հալաժանքի շրջանին, կռապաշտ թագաւորներու կողմէ ուրիշ որո՞նք հալածուեցան:

- Հալաժանքի շրջանին՝ կռապաշտ թագաւորներու կողմէ հալածուեցան՝ Սուրբ Ոսկեաններն ու Սուրբ Սուքիասեանները:

21 Սուրբ Թադէոս եւ Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալները ի՞նչ եղան եւ ի՞նչ հիմնեցին:

- Սուրբ Թադէոս եւ Սուրբ Բարթողիմէոս առաքեալները եղան Հայ Ժողովուրդի Առաջին Լուսաւորիչները: Անոնք հիմնեցին Հայաստանեայց Եկեղեցին:

22 Ատոր համար Հայոց եկեղեցին, ուրիշ հին եկեղեցիներուն նման, ի՞նչ կը կոչուի:

- Ատոր համար Հայոց եկեղեցին Առաքելական Եկեղեցի կը կոչուի:

23 Քարոզուած քրիստոնէութիւնը որո՞ւն կողմէ ընդունուեցաւ:

- Քարոզուած քրիստոնէութիւնը Հայ լուսապետ ժողովուրդին կողմէ ընդունուեցաւ, իսկ արքունիքը մերժեց ու հալածեց զայն մինչեւ 301 թուականը:

24 Քրիստոնէութիւնը ե՞րբ պետական կրօնք հռչակուեցաւ:

- 301 թուականին, երբ Տրդատ թագաւոր, Հայոց Երկրորդ Լուսաւորիչ Սուրբ Գրիգոր Հայրապետի ջանքերով կռապաշտութենէ հրաժարեցաւ եւ քրիստոնէութիւնը հռչակեց Հայաստանի պետական կրօնքը՝ առաջինը ըլլալով ամբողջ քրիստոնեայ աշխարհին մէջ:

25 Թադէոս ու Բարթողիմէոս առաքեալներէն մինչեւ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ որո՞նք եղան քրիստոնէական կրօնքը քարոզող եւ քրիստոնեայ հայերը առաջնորդող հոգեւոր պետերը կամ հայրապետները:

- Զաքարիա, Զեմենտոս, Ատրներսեհ, Մուշէ, Շահէն, Շաւարշ, Ղեւոնդիոս եւ Մեհրութան:

26 Տրդատ թագաւորի եւ Գրիգոր Լուսաւորիչի հայրերը բարեկա՞մ էին իրարու:

- Ո՛չ, Տրդատ թագաւորի եւ Գրիգոր Լուսաւորիչի հայրերը բարեկամ չէին իրարու, անոնց հայրերը իրարու թշնամի էին:

27 Ո՞վ սպանեց Տրդատ թագաւորին հայրը:

- Գրիգորին հայրը՝ Անակ, սպանեց Տրդատ թագաւորին հայրը՝ Խոսրով թագաւորը, եւ Պարսկաստանի Արտաշիր թագաւորը սպաննել տուաւ Խոսրով Պարթեւի գերդաստանը: Կոտորածէն ազատեցան միայն Տրդատ եւ անոր քոյրը՝ Խոսրովի դուստր: Փոքրիկն Տրդատ փախցուեցաւ Հռոմ եւ այնտեղ խնամուեցաւ:

28 Խոսրով թագաւորի նախարարները վրէժ լուծելու համար ի՞նչ ըրին:

- Խոսրով թագաւորի նախարարները վրէժ լուծելու համար սպաննեցին Անակը եւ անոր ընտանիքը: Այս կոտորածէն ազատեցաւ միայն Գրիգորը, Անակի որդին, որ Կեսարիա փոխադրուեցաւ:

29 287 թուականին, երբ Տրդատ մեծցաւ ի՞նչ ըրաւ:

- 287 թուականին, Տրդատ հռոմէական զօրքերու օգնութեամբ հայրենիք մտաւ եւ գրաւեց հօրենական գահը:

- 30 Գրիգոր Կեսարիոյ մէջ քրիստոնէական ուսումը առնելէ ետք ո՞ր վերադարձաւ:
- *Գրիգոր Կեսարիոյ մէջ քրիստոնէական ուսումը առնելէ ետք, վերադարձաւ Հայաստան, եւ Տրդատի պալատին մէջ քարտուղարի պաշտօն ստացաւ:*
- 31 Տրդատ թագաւոր իր յաղթանակը տօնելու համար ի՞նչ կազմակերպեց:
- *Տրդատ թագաւոր իր յաղթանակը տօնելու համար գոհութեան եւ ցնծութեան տօնախմբութիւն մը կազմակերպեց, Անահիտ դիցուհիի մեհեանին մէջ:*
- 32 Տրդատ ի՞նչ պատրաստեց:
- *Տրդատ պատրաստեց ծաղկեայ գեղեցիկ պսակներ եւ հրահանգեց իր քարտուղարին՝ Գրիգորի, որ ինք անձամբ ընծայէ զանոնք Անահիտ դիցուհիին:*
- 33 Գրիգոր ի՞նչ ըրաւ:
- *Գրիգոր մերժեց թագաւորին հրահանգին ենթարկուիլ եւ յայտնեց որ ինք քրիստոնէայ է, միայն ճշմարիտ Աստուծոյ կ'երկրպագէ:*
- 34 Տրդատ երբ այս խօսքերը լսեց ի՞նչ ըրաւ:
- *Տրդատ շատ բարկացաւ. մանաւանդ երբ իր նախարարներէն իմացաւ որ իր հայրը սպաննող Անակի որդին է՝ զայրացաւ եւ հրամայեց Գրիգորը նետել հորի մը մէջ, որ կը կոչուէր Խոր Վիրապ, որպէս զի անօթի ու ծարաւ մնալով հոն մեռնի:*
- 35 Գրիգոր քանի՞ տարի Խոր Վիրապ մնաց:
- *Գրիգոր Աստուծոյ օգնութեամբ եւ աղօթքներով ապրեցաւ 13 տարի: Քրիստոնէայ բարի կին մը հոգաց անոր ամէնօրեայ հացը, ինչպէս նաեւ ամէն օր հրեշտակ մը կ'այցելէր իրեն Աստուծոյ կողմէ:*
- 36 Տրդատ թագաւոր ի՞նչ ըրաւ:
- *Տրդատ թագաւոր հրովարտակով մը խստօրէն արգիլեց քրիստոնէական կրօնքը եւ հալածանք հռչակեց քրիստոնէաներուն դէմ:*
- 37 Հալածուած քրիստոնէաներուն մէջ որո՞նք նշանաւոր հանդիսացան:

- Հալածուած քրիստոնեաներուն մէջ նշանաւոր հանդիսացան Քառասուն աղջիկներ, Հռիփսիմեան Կոյսեր, որոնց պետն էր Գայիանէ: Անոնք կը բնակէին վանքի մը մէջ որ կը կոչուէր Հոգեաց վանք: Անոնք ամէն օր կ'աղօթէին ու ձեռագործ կ'ընէին:

38 Ո՞վ էր անոնց մէջէն հոգիով եւ դէմքով ամենէն գեղեցիկը:

- Հռիփսիմէ, որուն անունով անոնք կոչուեցան Հռիփսիմեան Կոյսեր:

39 Տրդատ թագաւոր լսելով քառասուն կոյսերուն եւ Հռիփսիմէի մասին ի՞նչ ըրաւ:

- Իր զինուորները ղրկեց եւ պալատ բերել տուաւ Գայիանէ եւ Հռիփսիմէ կոյսերը: Թագաւորը երբ տեսաւ գեղեցիկ Հռիփսիմէն եւ լսեց անոր խելացի խօսքերը, ուզեց ամուսնանալ անոր հետ:

40 Հռիփսիմէ ընդունեցա՞ւ թագաւորին առաջարկը:

- Ո՛չ, Հռիփսիմէ մերժեց թագաւորին այս առաջարկը ըսելով՝ – Ես քրիստոնեայ եմ եւ կը պաշտեմ միայն մէկ եւ ճշմարիտ Աստուածը, եւ չեմ կրնար ամուսնանալ թագաւորի մը հետ որ մարդոց ձեռքերով շինուած կուռքերը կը պաշտէ եւ անոնց երկրպագութիւն կ'ընէ:

41 Տրդատ կրցա՞ւ համոզել Հռիփսիմէ կոյսը:

- Տրդատ թագաւոր ջանաց համոզել Հռիփսիմէն: Սակայն անկարելի եղաւ: Ապա խնդրեց Գայիանէ կոյսէն որ խրատէ Հռիփսիմէն՝ ընդունելու իր առաջարկը:

42 Գայիանէ ի՞նչ խրատեց Հռիփսիմէին:

- Գայիանէ քաջալերեց Հռիփսիմէն որ հաստատ մնայ իր ճշմարիտ հաւատքին վրայ եւ չուրանայ իր կրօնքը:

43 Տրդատ թագաւոր երբ տեսաւ որ իր ջանքերը արդիւնք չեն տար ի՞նչ ըրաւ:

- Զղայնացած մէկ պահուն հրամայեց սպաննել բոլոր քառասուն կոյսերը: Թագաւորին հրամանը կատարուեցաւ անմիջապէս:

44 Անմեղ կոյսերու նահատակութիւնը ի՞նչ պատճառեց:

- Անմեղ կոյսերու նահատակութիւնը մեծ ցաւ պատճառեց թէ՛ պալատականներ-

րուն եւ թէ թագաւորին, որովհետեւ անոնք շատ բարի եւ ուրիշներուն օգնող կոյսեր էին, եւ իրենց կեանքին մէջ ոչ մէկուն վնաս հասցուցած էին:

45 Թագաւորը ի՞նչ եղաւ:

- Թագաւորը սրտի ցաւէն հիւանդացաւ եւ խենթեցաւ: Պալատը ձգեց, անտառ գնաց եւ կենդանիներու նման կեանք մը սկսաւ ապրիլ:

46 Տրդատ թագաւորի քոյրը՝ Խոսրովիդուխտ, ի՞նչ տեսաւ:

- Տրդատ թագաւորի քոյրը՝ Խոսրովիդուխտ, տարօրինակ երազ մը տեսաւ: Աստուած իրեն յայտնեց որ իր թագաւոր եղբայրը միայն Գրիգորը կրնայ բժշկել:

47 Խոսրովիդուխտ ի՞նչ ըրաւ:

- Խոսրովիդուխտ Օտա Ամատունի նախարարը ղրկեց եւ խոր Վիրապէն հանել տուաւ Գրիգորը, որ Աստուծոյ օրհնութեամբ, աղօթքներով եւ բարի կնոջ տուած ուտելիքներով կ'ապրէր տակաւին:

48 Ի՞նչ ըրաւ Գրիգոր:

- Գրիգոր աղօթեց եւ Աստուծոյ օգնութեամբ բժշկեց Տրդատ թագաւորը:

49 Տրդատ թագաւոր բժշկուելէ ետք ի՞նչ բանի հաւատաց:

- Տրդատ թագաւոր բժշկուելէ ետք հաւատաց Աստուծոյ զօրութեան եւ քրիստոնէական կրօնքի ճշմարտութեան, եւ խնդրեց Գրիգորէն որ զինք եւ բոլոր պալատականները Աստուծոյ անունով քրիստոնէայ մկրտէ:

50 Ինչո՞ւ Գրիգոր կոչուեցաւ Լուսաւորիչ:

- Որովհետեւ իր ջանքերով ամբողջ Հայաստան աշխարհի հայ հոգիները լուսաւորուեցան քրիստոնէական կրօնքի լոյսով եւ քրիստոնէութիւնը հռչակուեցաւ Հայաստանի Պետական կրօնքը՝ 301 թուականին:

51 Գրիգոր Լուսաւորիչ ի՞նչ տեսաւ:

- Գրիգոր Լուսաւորիչ տեսիլք մը տեսաւ: Տեսիլքին մէջ, երկինքէն լոյսի շողեր կաթկթեցան եւ Աստուծոյ Միածին Որդին՝ Յիսուս, իջաւ պալատին մօտ հեթանոսական տաճարի մը վայրը եւ ոսկի մուրճով հարուածեց գետինը:

52 Տրդատ թագաւոր քրիստոնէութիւնը Հայոց Պետական կրօնքը հռչակելէ ետք ի՞նչ հրամայեց:

- *Տրդատ թագաւոր քրիստոնէութիւնը Հայոց Պետական կրօնք հռչակելէ ետք, հրամայեց որ քանդեն կռապաշտական բոլոր մեհեանները:*

53 Պաշտօնապէս եւ ազգովին քրիստոնէայ դարձող առաջին ազգը որո՞նք եղան:

- *Պաշտօնապէս եւ ազգովին քրիստոնէայ դարձող առաջին ազգը Հայերը եղան:*

54 Գրիգոր Լուսաւորիչ ո՞ւր եւ ո՞ր թուականին կաթողիկոս ձեռնադրուեցաւ:

- *Գրիգոր Լուսաւորիչ կաթողիկոս ձեռնադրուեցաւ Կապադովկիոյ Կեսարիա քաղաքը 302 թուականին:*

55 Գրիգոր Լուսաւորիչ երբ Վաղարշապատ դարձաւ ի՞նչ ըրաւ:

- *Գրիգոր Լուսաւորիչ երբ Վաղարշապատ դարձաւ անմիջապէս սկսաւ Մայր եկեղեցիի շինութեան: Նորաշէն տաճարը օծուեցաւ 303 թուականին, Օգոստոս 15-ին եւ անուանուեցաւ Սուրբ Աստուածածին: Հետագային է որ անկա կոչուեցաւ Սուրբ Էջմիածին, որ կը նշանակէ իջաւ Միածինը:*

56 Եկեղեցիներու շինութեանէն ետք Գրիգոր Լուսաւորիչ ի՞նչ տեսակ աշխատանքի ձեռնարկեց:

- *Եկեղեցիներու շինութենէն ետք Գրիգոր Լուսաւորիչ կրօնական եւ կրթական աշխատանքի ձեռնարկեց:*

57 325-ին Կոստանդնուպոլսոյ Նիկիա քաղաքին մէջ քրիստոնէայ եկեղեցիներու հայրապետները ի՞նչ գումարեցին:

- *325-ին Կոստանդնուպոլսոյ Նիկիա քաղաքին մէջ բոլոր քրիստոնէայ եկեղեցիներուն հայրապետները, թիւով 318, ժողով գումարեցին, որպէս զի նգովեն Արիոս անուն մարդը որ կը մոլորեցնէր հաւատացեալները, ըսելով թէ Քրիստոս Աստուծոյ Որդին չէ եւ Քրիստոս Աստուած չէ:*

58 Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի հրաւեր եկա՞ւ:

- *Այո՛, Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի հրաւեր եկաւ, բայց չկրցաւ երթալ, որովհետեւ*

ծերացած էր. իր զաւակը Արիստակէս գնաց եւ մասնակցեցաւ ժողովին:

59 Նիկիոյ ժողովին մէջ 318 եկեղեցական հայրերը ի՞նչ ըրին:

- *Նիկիոյ ժողովին մէջ 318 եկեղեցական հայրեր նշուեցին Արիստը ու ըսին.– Կը հաւատանք որ Յիսուս Քրիստոս Հայր Աստուծոյ Միածին Որդին է եւ Աստուած է:*

60 Գրիգոր մեծ հայրապետը ե՞րբ վախճանեցաւ:

- *Գրիգոր մեծ հայրապետը 325 թուականին վախճանեցաւ:*

61 Տարին քանի՞ անգամ կը տօնախմբուի անոր յիշատակը:

- *Անոր յիշատակը կը տօնախմբուի երեք անգամ:*

62 Սուրբ Գրիգոր հայրապետ քանի՞ զաւակ ունէր:

- *Սուրբ Գրիգոր հայրապետ ունէր երկու զաւակներ՝ Արիստակէս եւ Վրթանէս, որոնք իր մահէն ետք կաթողիկոս եղան յաջորդաբար:*

63 Ո՞վ յաջորդեց Արիստակէսի:

- *Արիստակէսի յաջորդեց իր եղբայրը՝ Վրթանէս, 333–341:*

64 Վրթանէս կաթողիկոսի շրջանին Պարսիկները ի՞նչ կ'ընէին:

- *Վրթանէս կաթողիկոսի շրջանին Պարսիկները յաճախ կը յարձակէին Հայաստանի վրայ, աւեր ու սպանութիւն կ'ընէին:*

65 Պարսիկներու դէմ պայքարող զինուորներուն մէջ որո՞նք նշանաւոր հանդիսացան:

- *Պարսիկներու դէմ պայքարող զինուորներուն մէջ նշանաւոր հանդիսացան Վաչէ Մամիկոնեան եւ իր Մամիկոնեան ընկերները, որոնք մեծ քաջութեամբ պայքարեցան բռնութիւններու դէմ եւ նահատակուեցան մեծ պատերազմի մը մէջ:*

66 Վրթանէս անմահացնելու համար Վաչէի եւ իր ընկերներուն յիշատակը՝ ի՞նչ հռչակեց զանոնք:

- *Վրթանէս անմահացնելու համար Վաչէի եւ իր ընկերներուն յիշատակը՝ Սուրբ հռչակեց զանոնք եւ կարգադրեց որ Հայաստանեայց եկեղեցին ամէն տարի օր*

մը տօնախմբէ անոնց յիշատակը: Հինգերորդ դարէն ետք, Վաչէեանց տօնը միացուեցաւ Վարդանանց տօնին:

67 Վրթանէս Հայրապետ, իր հօր եւ եղբօր նման, ի՞նչ կ'ընէր:

- Վրթանէս Հայրապետ, իր հօր եւ եղբօր նման, խիստ կերպով կը յանդիմանէր չար ու անհաւատ մարդիկը:

68 Ո՞ր թուականին Ներսէս կաթողիկոս եղաւ:

- 353 թուականին Ներսէս ժողովուրդի եւ թագաւորի պահանջքին տեղի տուաւ եւ ընդունեցաւ կաթողիկոսութիւնը երբ 25 տարեկան էր:

69 Իր կաթողիկոսութեան շրջանին ի՞նչ ըրաւ Ներսէս:

- Իր կաթողիկոսութեան շրջանին քարոզութեամբ եւ գործով աշխատեցաւ քրիստոնէութիւնը ժողովրդականացնել:

70 Աշտիշատի մէջ 354 թուականին ի՞նչ գումարեց Ներսէս:

- Աշտիշատի մէջ 354 թուականին գումարեց Ազգային ժողով մը, ուր հայ ժողովուրդին կեանքը բարեփոխելու եւ զանոնք իրապէս քրիստոնեաներ դարձնելու որոշումներ առաւ:

71 Ի՞նչ էին առնուած որոշումները:

- 1. Հիմնել հիւանդանոցներ, ծերանոցներ, աղքատանոցներ, որբանոցներ, հիւրանոցներ եւ ճրիաբար խնամել կարօտեալները, հոգիով ու մարմինով բարելաւելու ժողովուրդը:
- 2. Հիմնել վանքեր, կուսանոցներ եւ դպրոցներ, եկեղեցին զօրացնելու եւ հայ մանուկներն ու պատանիները դաստիարակելու համար:
- 3. Բազմացնել պաշտամունքի կանոնները եւ ճոխացնել ժամերգութիւնը:
- 4. Արգիլեց բազմակնութիւնն ու մերձաւոր ազգականներու իրարու հետ ամուսնութիւնը:
- 5. Արգիլեց մեռելներու վրայ հեթանոսական սովորութեան համաձայն անյուստութեամբ լաց ու կոծ, ինքնասպանութիւն, դէմքի բզկտում, զգեստներու պատառում եւայլն:
- 6. Մասնաւոր պատիժներով արգիլեց չարագործութիւնները, արբեցութիւն, յա-

փշտակութիւն, սպանութիւն եւայլն:

7. Հրահանգեց գթութեամբ վարուիլ ծառաներու եւ գերիներու հետ:

72 Ներսէս Հայրապետ գործադրե՞ց զանոնք:

- Այո՛, Ներսէս Հայրապետ ջանաց զանոնք գործադրել:

73 Ներսէս կաթողիկոսը ե՞րբ վախճանեցաւ:

- Ներսէս Կաթողիկոս վախճանեցաւ 373 թուականին: Ան շատ արդիւնաւոր գործ կատարեց հայ ժողովուրդին համար: Ասոր համար ան արժանացաւ «Մեծ» տիտղոսին:

74 Հայաստանեայց Եկեղեցին կը պատուէ՞ այս Մեծ Հայրապետին յիշատակը:

- Այո՛, ամէն տարի, յատուկ տօնախմբութեամբ մը կը պատուէ յիշատակը այս Մեծ Հայրապետին:

75 Ո՞վ էր Սահակ Պարթեւ հայրապետ:

- Սահակ պարթեւ հայրապետ Մեծն Ներսէսի որդին էր: Ան Կեսարիա եւ Կոստանդնուպոլիս գնաց եւ ուսանեցաւ: Ան սորվեցաւ գրականութիւն, պատմութիւն, Սուրբ Գիրքի գիտութիւն, յունարէն, ասորերէն ու պարսկերէն լեզուները:

76 Ան որո՞ւն հետ ամուսնացաւ:

- Ան ամուսնացաւ Շուշան անուն աղջկան հետ եւ ունեցաւ մէկ հասիկ աղջիկ մը՝ Անոյշ, որ մայրը եղաւ Քաջն Վարդան Մամիկոնեանի:

77 Երբ Ծուշան մեռաւ, Սահակ ի՞նչ քրաւ:

- Երբ Շուշան մեռաւ, Սահակ ինքզինք նուիրեց մենաւոր կրօնական կեանքին:

78 Ո՞ր թուականին կաթողիկոս ընտրուեցաւ Սահակ:

- 387 թուականին, Սահակ, Խոսրով Գ. թագաւորին փափաքով կաթողիկոս ընտրուեցաւ:

79 Սահակ կաթողիկոսի ժամանակ, 387 թուականին Հայաստան աշխարհը որո՞նց միջեւ բաժնուած էր:

- 387 թուականին, Պարսիկներ եւ Յոյներ փոխադարձ համաձայնութեամբ Հայաստան աշխարհը բաժնեցին իրենց միջեւ:

80 Այս շրջանին ամենակարեւոր պետական դէմքը ո՞վ եղաւ:

- Այս շրջանին ամենակարեւոր պետական դէմքը եղաւ Պարսկական Հայաստանի Վռամշապուհը, որ մեծապէս քաջալերեց Հայ գիրի ու գրականութեան ստեղծումն ու զարգացումը:

81 Սահակ կաթողիկոս Մեսրոպ Մաշտոցին հետ աշխատեցաւ Հայերէն գիրերու գիւտին, հայ գրականութեան ծաղկման եւ հայեցի դպրոցներու զարգացման:

- Սահակ կաթողիկոս Մեսրոպ Մաշտոցին հետ աշխատեցաւ Հայերէն գիրերու գիւտին, հայ գրականութեան ծաղկման եւ հայեցի դպրոցներու զարգացման:

82 Ինչո՞ւ համար Սահակ կաթողիկոս հանդիսացաւ մշակոյթի մեծ գործիչ մը:

- Սահակ կաթողիկոս մշակոյթի մեծ գործիչ տիտղոսին արժանի հանդիսացաւ, որովհետեւ ան լայն չափով օգտակար եղաւ հայ գիրի ու գրականութեան միջոցաւ Հայաստանեայց Եկեղեցին հայացնելու աշխատանքին:

83 Վռամշապուհ թագաւորի եւ Սահակ կաթողիկոսի շրջանին ո՞վ կ'ապրէր:

- Վռամշապուհ թագաւորի եւ Սահակ կաթողիկոսի շրջանին կ'ապրէր Մեսրոպ անունով վարդապետ մը, որ այդ ժամանակ ամենէն զարգացած անձն էր: Ան ծնած էր 353 թուականին՝ Տարօնի Հացեկաց գիւղին մէջ: Մեսրոպ վարդապետ, որ Մաշտոց ալ կը կոչուէր, հայերէնէն զատ գիտէր պարսկերէն, յունարէն եւ ասորերէն:

84 Մեսրոպ Մաշտոց իր ուսումը աւարտելէ ետք ի՞նչ ըրաւ:

- Մեսրոպ Մաշտոց իր ուսումը աւարտելէ ետք նախ հայկական բանակին մէջ գինուոր արձանագրուեցաւ, ապա պալատին մէջ քարտուղար եղաւ: Երբ նկատեց որ իր ազգը կարիքը ունի հոգեւորականներու՝ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ որպէս գի հայերէնով քրիստոնէական կրօնքը ամէն կողմ քարոզուի:

85 Իր քարոզութեան ընթացքին Մեսրոպ Մաշտոց ի՞նչ նկատեց:

- Որ հայ պարզ ժողովուրդը համոզուած քրիստոնեայ չէր եւ քրիստոնէութեան ոգին ու նպատակը դիւրաւ չէր կրնար ըմբռնել:

86 Մեսրոպ Մաշտոց ի՞նչ եզրակացութեան եկաւ եւ ի՞նչ որոշեց ընել:

- Մեսրոպ Մաշտոց այն եզրակացութեան եկաւ որ հայ պարզուկ եւ անուս ժողովուրդը եկեղեցիներուն մէջ կարդացած Աստուածաշունչը չէր կրնար հասկնալ՝ որովհետեւ անիկա կը կարդացուէր կա՛մ յունարէն եւ կա՛մ ասորերէն: Ան որոշեց գտնել Հայերէն Այբուբենը, որպէս զի Հայերէն Աստուածաշունչը տայ ժողովուրդին ձեռքը եւ հայութիւնը ձերբազատէ յունական եւ ասորական մշակութային ազդեցութիւններէ:

87 Այս մտածումը որո՞ւն յայտնեց:

- Մեսրոպ Մաշտոց այս մտածումը յայտնեց Սահակ կաթողիկոսին եւ երկուքը միասին Վռամշապուհ թագաւորին քով գացին ու բացատրեցին իրենց ծրագիրը: Թագաւորը յանձն առաւ դրամական ամէն օգնութիւն տալ Մեսրոպ Մաշտոցին՝ որպէս զի իրականացնէ Հայերէն Այբուբենը գտնելու ծրագիրը:

88 Մեսրոպ Մաշտոց ի՞նչ ըրաւ:

- Մեսրոպ Մաշտոց բազմաթիւ քաղաքներ ճամբորդեց, զարգացած եւ իմաստուն գիտուններու հետ տեսնուեցաւ եւ ջանաց անոնց օգնութեամբ պատրաստել հայերէն գիրերը. բայց կարելի չեղաւ: Օր մը երբ ճամբորդութենէ յոգնած եւ մտահոգ վիճակով կը հանգչէր, տեսիլքի ձեւով աստուածային ձեռքը պատին վրայ գրեց վարդապետին փնտռած Հայերէն Այբուբենը:

89 Մեսրոպ Մաշտոց յետոյ ի՞նչ ըրաւ:

- Մեսրոպ Մաշտոց շուտով թուղթի մը վրայ ընդօրինակեց գիրերը: Վերջապէս իր յանձն առած բոլոր յոգնութիւնները կ'արդիւնաւորուէին Հայերէն Այբուբենի 36 տառերու հնարումով: Տարիներ ետք՝ անոնց վրայ աւելցան երկու գիրեր՝ Օ եւ Ֆ:

90 Հայերէն գիրերը ո՞ր թուականին հնարուեցան:

- Հայերէն գիրերը 404 թուականին հնարուեցան:

91 Մեսրոպ Մաշտոց երբ հայերէն գիրերը հնարեց, ի՞նչ բանի ձեռնարկեց:

- Մեսրոպ Մաշտոց հայերէն գիրերը հնարելէ ետք ձեռնարկեց Սուրբ Գիրքի

Թարգմանութեան: Ան առաջին անգամ Թարգմանեց Սողոմոն իմաստունի առակները, որոնք կը սկսին հետեւեալ բառերով.

«Ճանաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ»:

92 Որո՞նք աշխատեցան Սուրբ Գիրքի թարգմանութեան վրայ եւ ե՞րբ աւարտեցաւ թարգմանութիւնը:

- Սահակ կաթողիկոս, Մեսրոպ Մաշտոց եւ իրենց աշակերտները աշխատեցան Սուրբ Գիրքի Թարգմանութեան վրայ: Սուրբ Գիրքի Թարգմանութիւնը աւարտեցաւ 434 թուականին: Օտար մասնագէտներ կ'ըսեն թէ այս Թարգմանութիւնը գրական կոթող մըն է. անոնք կոչած են զայն «Թագուհի Թարգմանութեան»:

93 Աստուածաշունչէն զատ ի՞նչ բաներ եւս թարգմանուեցան:

- Աստուածաշունչէն զատ կրօնական, բժշկական եւ գիտական գիրքեր եւս Թարգմանութեան:

94 Թարգմանչական աշխատանքի հետ միաժամանակ Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ ի՞նչ բաներ բացին:

- Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ Թարգմանչական աշխատանքի հետ միաժամանակ դըպրոցներ բացին եւ Հայ մանուկներուն ու պատանիներուն սորվեցուցին Հայ Գիրն ու Գրականութիւնը:

95 Սուրբ Սահակի մահէն ետք Սուրբ Մեսրոպ ի՞նչ ըրաւ:

- Սուրբ Սահակի մահէն ետք Սուրբ Մեսրոպ փոխանորդութիւն ըրաւ եւ 440 թուականին վախճանեցաւ: Ան Հայերէն Այբուբենը յօրինողը եւ Հայ գրականութեան հիմնադիրը եղաւ: Հայաստանեայց Եկեղեցին տարին քանի մը անգամ կը տօնախմբէ Սուրբ Մեսրոպի յիշատակը:

96 Ի՞նչ է մշակոյթը:

- Մշակոյթը ամբողջութիւնն է մարդկային բազուկի, միտքի ու հոգիի գրական նուաճումներուն.— գիտութիւն, գրականութիւն, երաժշտութիւն, ճարտարապետութիւն, քանդակագործութիւն, նկարչութիւն եւ տնտեսութիւն:

97 Որո՞նք հանդիսացան հայ մշակոյթի բոլոր մարզերուն գործիչները:

- Եկեղեցականները հանդիսացան հայ մշակոյթի բոլոր մարզերուն գործիչները,

մինչեւ տասնիններորդ դար:

98 Այս պարագան կարելո՞ր է նկատի ունենալ:

- *Այո՛, ճիշդ գնահատելու համար Հայոց Պատմութեան մէջ Հայաստանեայց Եկեղեցիին կատարած խոշոր դերը, որ եղաւ ո՛չ միայն հոգեւորական, այլեւ մշակութային:*

99 Հայ ժողովուրդի մտաւորական եւ գիտակից զանգուածը ինչպիսի՞ թագաւորութիւն մը ջանաց կերտել:

- *Հայ ժողովուրդի մտաւորական եւ գիտակից զանգուածը ջանաց կերտել մշակոյթի թագաւորութիւն, որպէս զի անով մշտնջենաւորէ իր ազգային անկախ գոյութիւնը:*

100 Ի՞նչ եղաւ Հայ Եկեղեցիին դերը:

- *Դարերու ընթացքին, օտար թշնամի ժողովուրդներու անընդհատ ճնշումներուն եւ հարուածներուն դէմ, Հայ Եկեղեցիով իրագործուած Հայ մշակոյթն էր որ պահպանեց մեզ:*

«ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՏԱՐԵԴԱՐՉ»

1898-1998

Առաջնորդարանի Հայ Դպրոցներու Կրթական եւ Մշակութային Կեդրոնի

կազմակերպութեամբ՝ Առաջնորդարանի Նիւ Եորքի եւ Նիւ Ճըրզիի Հայ Դպրոցներու, ինչպէս նաեւ Խրիմեան Ճեմարանի աշակերտները «Շնորհաւոր Տարեդարձ» անունով թատրերգութիւն մը ներկայացուցին՝ Շաբաթ Մայիս 9, 1998, առաւօտեան ժամը 11:00-ին՝ Առաջնորդարանի Հայկ եւ Ալիս Գալուքճեան հանդիսասրահին մէջ։ Այս հանդիսութեան նախագահելու պատիւը ըրած էր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Առաջինը։

Թատրերգութիւնը կը ներկայացնէր Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդական Թեմի հարիւր տարիներու պատմութիւնը։

Որոշեալ ժամուն՝ Նորին Սրբութիւնը, իր շքախումբով, մուտք գործեց հանդիսասրահ եւ անցաւ աշակերտներուն կողմէ ծաղիկներով կազմուած կամարին մէջէն, մինչ դպրոցական երգչախումբը կ'երգէր «Հրաշափառ»ը՝ ղեկավարութեամբ Հոգշ. Տ. Մամիկոն Աբղ. Քիլէճեանի։

Աւելի քան 1200 աշակերտներ, ծնողներ, Հայ Դպրոցի բարերարներ եւ բարեկամներ տեղ գրաւած էին հանդիսասրահին մէջ։ Ներկայացումին նիւթը պատրաստած էր Առաջնորդարանի Հայ Դպրոցներու Կրթական ու Մշակութային Կեդրոնի տնօրէն Սիլվա Տէր Ստեփանեան, եւ զայն թատրերգութեան վերածած՝ բեմավար եւ ղերուսոյց Վարդան Յովհաննէսեան։ Օրուան հանդիսավարն էր Նուպար Քիւփէլեան։

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին բարի գալուստ մաղթեց Առաջնորդարանի Խրիմեան Ճեմարանի շրջանաւարտներէն Թամար Պարսամեան։

Նորին Սուրբ Օծութիւն Տէր Տէր Գարեգին Առաջին
Ծայրագոյն Պատրիարք Եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Գերաշնորհ Սրբազան Հայր,
Հոգեւոր Հայրեր եւ Սիրելի Ներկայներ

Վեհափառ Տէր,

Առաջնորդարանի Հայկական Միօրեայ վարժարաններու, Խրիմեան Ճեմարանի եւ բոլոր Արա-Մարալներու անունով Բարի՛ Գալուստ կը մաղթենք ձեր սրբութեան, եւ շնորհակալութիւն կը յայտնենք ձեզի որ ձեր թանկագին ժամերէն մեզի ալ բաժին հանեցիք։

Մենք վստահ էինք որ դուք մեզի համար ժամանակ պիտի ստեղծէիք, որովհետեւ գիտենք որ դուք Մեսրոպ Մաշտոցի եւ Սահակ Կաթողիկոսի նման կը հաւատաք

Հայեցի Դաստիարակութեան, եւ համոզուած ենք որ դուք եղած էք, է՛ք եւ պիտի ըլլաք միշտ Հայ Աշակերտին եւ Հայ Դպրոցին Պաշտպան Հայրը:

Վեհափառ Տէր,

Դուք մեզի համար կը ներկայացնէք Սուրբ Էջմիածինը, որուն միջոցաւ մեր Հայու Հոգիները կը լեցուին Քրիստոսի սիրով:

Դուք մեզի համար կը ներկայացնէք Հայաստանը իր հազար ու մէկ գիշերներու սքանչելի պատմութիւններով, որոնց սուրբերն ու հերոսները մեզ կը ներշնչեն ու կը հպարտացնեն իրենց ըրած զոհողութիւններով եւ տարած փառաւոր յաղթանակներով:

Այս բոլորին կը ծանօթանանք եւ կը սորվինք մեր Հայ Դպրոցներուն մէջ, որոնք կը վայելեն մեր սիրելի Առաջնորդ Սրբազան Հօր՝ Գերաշնորհ Տէր Խաժակ Արքեպիսկոպոս Պարսամեանին սէրն ու գորգորանքը եւ մանաւանդ քաջալերանքը:

Վեհափառ Տէր,

Ձեր այցելութեան ուրախ առիթով, ձեզի կը վստահեցնենք որ մենք՝ Ամերիկայի Հայ պարման-պարմանուհիներս որոշած ենք քալել մեր տիտաններու ուղիով, մեր ձեռքին մէջ ունենալով մեր հրաշագործ զէնքերը՝ Հայ ժողովուրդին թարգմանած առաջին Հայերէն Գիրքը՝ Աստուածաշունչը, Հայոց Պատմութեան Մատեանը եւ Խրիմեան Հայրիկի Սրբատառ Կոնդակը, գրուած Յուլիս 2, 1898-ին, Ամերիկայի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հաստատման առիթով:

Այս երեքը, Վեհափառ Տէր, պիտի ըլլան նաեւ մեր կեանքին կողմնացոյցը:

Մենք պիտի սորվինք եւ պիտի գործադրենք այն բոլոր խրատներն ու իմաստուն խօսքերը որոնք մեզի տրուած են հոգեւոր եւ ազգային շունչով:

Վեհափառ Տէր,

Ձեզի կը մաղթենք առողջութիւն եւ երկար կեանք, որպէսզի մեզ առաջնորդէք այնպէս ինչպէս առաջնորդած են մեզ՝ մեր Ազգին Հայրապետները, եւ կը խնդրենք ձեզմէ՝ որ ձեր աղօթքներուն մէջ յիշէք մեզ՝ Ամերիկայի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ձեր զաւակներն ու Հայ Դպրոցները:

«Շնորհաւոր Տարեգարձ» թատրերգութեան կը մասնակցէին 100 աշակերտներ՝ խորհրդանշելով թեմի 100 տարիները: Տեղի ունեցան արտասանութիւն, խմբերգ, պար եւ նուագ: Բոլոր ելոյթները մեծապէս գնահատուեցան ներկաներուն կողմէ:

Հայ Դպրոցներու անունով՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին գեղեցիկ յուշանուէր մը յանձնեցին թեմի երկու ամենահին դպրոցներու ներկայացուցիչ աշա-

կերտները (Եռնիլըն Սիթի Նիւ Ճըրզիի Հայ Դպրոցը հարիւր տարիներէ ի վեր Հայեցի կրթութիւն եւ դաստիարակութիւն կը ջամբէ Հայ մանուկներուն, Ֆէրլոն Նիւ Ճըրզիի Հայ Դպրոցը՝ 90 տարիներէ ի վեր):

Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խաթակ Արք. Պարսամեան ներկայացուց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը եւ բեմ հրաւիրեց որպէսզի իր խօսքը ըսէ:

Զգալի էր որ Նորին Սրբութիւնը յուզուած էր: Ան նախ իր գնահատանքը յայտնեց բոլոր մասնակցող դպրոցներուն, աշակերտներուն, տնօրէններուն, խնամակալութեան անդամներուն եւ ծնողներուն: Խօսեցաւ Հայ Դպրոցներու կարեւորութեան մասին եւ բոլոր ներկայ աշակերտները ոտքի կանգնեցնելով անոնցմէ խոստում առաւ որ անոնք հաւատարիմ պիտի մնան Հայ Լեզուին, Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցին, Մայր Հայրենիքին եւ Հայ Ժողովուրդի հոգեւոր կեդրոն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին:

Ապա, ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի թափօրը դէպի ելքի դուռը առաջնորդուեցաւ՝ աշակերտներուն կողմէ երգուած «Ամէն Հայի» մաղթերգով:

«Զարթի՛ր» ի այս թիւին մէջ ձեզի կը տրուի

«Շնորհաւոր Տարեդարձ» ներկայացումին նիւթը:

- 1600 *Թուականին Հայերը սկսան Ամերիկա գալ:*
- 2 Ո՞ր թուականին առաջին Հայ ուսանողը Ամերիկա հասաւ:
- 1834 *Թուականին առաջին Հայ ուսանողը Ամերիկա հասաւ:*
- 3 1870-1880 թուականներուն ո՞ր գաւառներէն Հայ ուսանողներ Ամերիկա եկան եւ ի՞նչ ըրին:
- 1870-1880 *Թուականներուն Կիլիկիայի գաւառներէն Հայ ուսանողներ Ամերիկա եկան եւ շրջանաւարտ ըլլալէ ետք վերադարձան իրենց երկիրը:*
- 4 1887 թուականին Ուստըրի շրջանին մէջ քանի՞ հարիւր Հայեր կային:
- 1887 *Թուականին Ուստըրի շրջանին մէջ 400 Հայեր կային:*
- 5 Ինչպիսի՞ Հայեր էին:
- *Ամուրի աշխատաւոր Հայեր էին:*
- 6 Ի՞նչ էր իրենց նպատակը:
- *Անոնց նպատակն էր իրենց ընտանիքները հայրենիքէն բերել Միացեալ Նահանգներ:*
- 7 Ուստըր քաղաքին մէջ Հայերը ի՞նչպիսի դժուարութիւններու մատնուեցան:
- *Ուստըր քաղաքին մէջ Հայերը աշխատանքի, լեզուի եւ իրենց կրօնական արարողութիւնները ազատօրէն կատարելու դժուարութիւններու մատնուեցան:*
- 8 Ինչո՞ւ համար:
- *Որովհետեւ Ուստըրի բնակիչները Հայերուն մասին չէին իմացած:*
- 9 Հայերը իրենց հոգեւոր սնունդը ստանալու համար ո՞ր եկեղեցիները կ'երթային:
- *Հայերը իրենց հոգեւոր սնունդը ստանալու համար Կաթոլիկ եւ Բողոքական եկեղեցիները կ'երթային:*
- 10 Բողոքական եկեղեցիի Շուէտացի հովիւը ի՞նչ թելադրեց Հայերուն:
- *Բողոքական եկեղեցիի Շուէտացի հովիւը թելադրեց որ Հայերը իրենց անձնա-*

կան եկեղեցին ունենան որպէսզի իրենց պաշտպան ըլլայ, որովհետեւ ըսաւ անոնց. «Ես կը ճանչնամ Հայերը եւ գիտեմ որ անոնք առաջին քրիստոնեայ ազգը եղած են, բայց Ուստըրի ժողովուրդը չի գիտեր»:

11 Որո՞ւն աշխատանքով Ուստըրի Հայերուն վիճակը բարելաւուեցաւ:

- *Ծանօթ մտաւորական եւ ուսուցիչ Մկրտիչ Փորթուգալեանի աշխատանքով Ուստըրի Հայերուն վիճակը բարելաւուեցաւ:*

12 Հաւաքոյթի ընթացքին Մկրտիչ Փորթուգալեան ի՞նչ թելադրութիւններ ըրաւ:

- *Հաւաքոյթի մը ընթացքին Մկրտիչ Փորթուգալեան ըսաւ. «Հայը ուր որ երթայ իր հետ կը տանի իր եկեղեցին, իր թերթը եւ իր Դպրոցը, իր ինքնութիւնը եւ իր ազգին գոյատեւումը ապահովելու համար»:*

13 Ո՞ր թուականին տեղի ունեցաւ այս հաւաքոյթը:

- *Այս հաւաքոյթը տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 3, 1888 թուականին:*

14 Ի՞նչ ըրին Մկրտիչ Փորթուգալեանի խօսքերը մտիկ ընողները:

- *Մկրտիչ Փորթուգալեանի խօսքերը մտիկ ընողները վարչութիւն մը կազմեցին:*

15 Այդ վարչութիւնը ի՞նչ հիմնեց:

- *Այդ վարչութիւնը «Հայկական Կաճառ Ակումբ»-ը հիմնեց:*

16 Ո՞վ եղաւ «Հայկական Կաճառ Ակումբ»-ին ատենապետը:

- *Միքայէլ Թոֆանէլեան եղաւ «Հայկական Կաճառ Ակումբ»-ին ատենապետը:*

17 Այս ակումբին անդամները ի՞նչ ըրին:

- *Այս ակումբին անդամները պաշտօնագրով մը Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքարանին դիմեցին նշանակելու Ֆրանսերէն եւ Անգլերէն գիտցող հովիւ մը:*

18 Տո՛ւր Ամերիկայի Հայոց Առաջին հովիւին անունը:

- *Ամերիկայի Հայոց Առաջին հովիւին անունը Հոգչ. Տէր Յովսէփ Վարդապետ Սարաճեան է:*

19 Ո՞ր թուականին Ուստըր ժամանեց:

- *Յուլիս 25, 1889 թուականին Հոգչ. Տէր Յովսէփ Վարդապետ Սարաճեան Ուստըր ժամանեց:*

20 Ո՞ր թուականին Առաջին Սուրբ Պատարագը մատուցանեց:

- *Յուլիս 28, 1889 թուականին Առաջին Սուրբ Պատարագը մատուցանեց:*

21 Այս պատմական արարողութիւնը ո՞ր տեղի ունեցաւ:

- *Այս պատմական արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Ռըֆորմ Բլապ սրահին մէջ, Մէյն փողոց, Ուստըր:*

22 Այս արարողութեան ընթացքին ի՞նչ կարդացուեցաւ:

- *Այս արարողութեան ընթացքին կարդացուեցաւ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին Կոնդակը, որով Հոգչ. Տէր Յովսէփ Վարդապետ Սարաճեան կը նշանակուէր հոգեւոր հովիւ:*

23 Ո՞ր թուականին կազմուեցաւ Ամերիկայի Առաջին Ծխական Խորհուրդը:

- *Ամերիկայի Առաջին Ծխական Խորհուրդը կազմուեցաւ Օգոստոս 20, 1889 թրւականին:*

24 Ո՞ր թուականին Պոսթընի մէջ Առաջին Պատարագը մատուցուեցաւ:

- *Սեպտեմբեր 4, 1889-ին Պոսթընի Փէյն Մէմորիըլ սրահին մէջ Առաջին Պատարագը մատուցուեցաւ:*

25 Ո՞ր թուականին եւ ո՞ր Առաջին Մկրտութիւնը կատարուեցաւ:

- *Սեպտեմբեր 4, 1889-ին Պոսթընի Փէյն Մէմորիըլ սրահին մէջ Առաջին Մկրտութիւնը կատարուեցաւ:*

26 Նիւ Եորքի մէջ ո՞ր թուականին Առաջին Սուրբ Պատարագը մատուցուեցաւ:

- *Նիւ Եորքի մէջ Առաջին Սուրբ Պատարագը մատուցուեցաւ Սեպտեմբեր 22, 1889-ին:*

27 Ո՞ր եկեղեցիին մէջ Նիւ Եորքի Առաջին Սուրբ Պատարագը մատուցուեցաւ:

- *Նիւ Եորքի Առաջին Սուրբ Պատարագը մատուցուեցաւ Նիւ Եորք քաղաքի Կրէյս Եկեղեցիին մէջ:*

28 Հայերը իրենց Հայկական կրօնական արարողութիւնները կատարելու համար ի՞նչ

կ'ընէին:

- *Հայերը իրենց Հայկական կրօնական արարողութիւնները կատարելու համար օտար սրահներ կամ եկեղեցիներ կը վարձէին:*

29 Օտարները ի՞նչ սկսան ընել:

- *Օտարները սկսան Հայերը ծաղրել եւ մերժել իրենց սրահներն ու եկեղեցիները անոնց վարձու տալ:*

30 Փետրուար 2, 1890-ին Ծխական Խորհուրդը ի՞նչ որոշեց:

- *Փետրուար 2, 1890-ին Ծխական Խորհուրդը որոշեց նոր եկեղեցի մը կառուցանել:*

31 1890 թուականին Ամերիկայի մէջ քանի՞ հազար Հայեր կ'ապրէին:

- *1890 թուականին, Ամերիկայի մէջ 2000-էն 4000 Հայեր կ'ապրէին:*

32 1890 թուականին Ուստըրի մէջ քանի՞ հարիւր Հայեր կ'ապրէին:

- *1890 թուականին Ուստըրի մէջ 500-էն 600 Հայեր կ'ապրէին:*

33 Ո՞ր թուականին, ո՞ր եւ ո՞ր օրը տեղի ունեցաւ եկեղեցիին օծումը եւ ի՞նչ կոչուեցաւ եկեղեցին:

- *Յունուար 18, 1891-ի Սուրբ Ծնունդին Օրը Ուստըր քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ եկեղեցիին օծումը եւ եկեղեցին Սուրբ Փրկիչ կոչուեցաւ:*

34 Մինչեւ 1923 Ուստըրի եկեղեցին ի՞նչ որակուեցաւ:

- *Մինչեւ 1923 Ուստըրի եկեղեցին «Մայր Եկեղեցի Հայոց» որակուեցաւ:*

35 Ինչո՞ւ:

- *Որովհետեւ միակ կազմակերպուած եկեղեցին էր:*

36 Ամերիկայի եկեղեցիները ո՞ր սահմանադրութեան կը հետեւէին:

- *Ամերիկայի եկեղեցիները Օսմանեան Կայսրութեան օրով պատրաստուած Ազգային Սահմանադրութեան կը հետեւէին:*

37 Ամերիկայի եկեղեցիները որո՞ւն հովանաւորութեան ներքեւ կը գտնուէին:

- *Ամերիկայի եկեղեցիները Թուրքիոյ Պատրիարքութեան հովանաւորութեան ներքեւ կը գտնուէին:*

38 Ո՞ր Պատրիարքին գաղափարն էր Ամերիկան, Պալքանեան երկիրները եւ Արեւմտեան Եւրոպան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան իրաւասութեան ներքեւ դնել:

- *Մաղաքիա Օրմանեան Պատրիարքին գաղափարն էր Ամերիկան, Պալքանեան երկիրները եւ Արեւմտեան Եւրոպան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան իրաւասութեան ներքեւ ընել:*

39 Ինչո՞ւ:

- *Որովհետեւ այդ շրջանները Օսմանեան Կայսրութեան մաս չէին կազմէր:*

40 Որո՞ւն ներկայացուց այս ծրագիրը:

- *Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Մկրտիչ Խրիմեանին ներկայացուց այս ծրագիրը:*

41 Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ընդունեցա՞ւ:

- *Այո՛, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ընդունեցաւ:*

42 Յուլիս 2, 1898-ին ի՞նչ դրկեց եւ ի՞նչ խնդրեց:

- *Յուլիս 2, 1898-ին Մկրտիչ Խրիմեան Կաթողիկոսը Կոնստանդնուպոլսէն զրկեց եւ Ամերիկան առանձին թեմ հռչակեց: Նոյն Կոնստանդնուպոլսէն նաեւ խնդրեց որ Հայերը իրենց ինքնութիւնը չկորսնցնեն եւ իրենց զաւակներուն փոխանցեն Հայերէն լեզուն, Հայոց պատմութիւնը, ընտանեկան սրբութիւնները, աւանդութիւններն ու բարոյական սկզբունքները:*

43 Ո՞ր թուականին Ամերիկայի առաջնորդը Ուստըր եկաւ:

- *Հոկտեմբեր 23, 1898 թուականին Ամերիկայի Առաջնորդը Ուստըր եկաւ:*

44 Ո՞ր թուականին տեղի ունեցաւ հոգեւորականներու Առաջին Ժողովը:

- *Յունիս 17-18, 1901-ին տեղի ունեցաւ հոգեւորականներու Առաջին Ժողովը:*

45 Ո՞ր թուականին Ամերիկայի Առաջին Պատգամաւորական Ժողովը տեղի ունեցաւ:

- *Ամերիկայի Առաջին Պատգամաւորական Ժողովը տեղի ունեցաւ Յունիս 12, 1902 թուականին:*

46 Պատգամաւորները ի՞նչ պատրաստեցին:

- *Պատգամաւորները Ամերիկայի Սահմանադրութիւնը պատրաստեցին:*

47 Ո՞ր շրջաններու մէջ ծուխեր գոյութիւն ունէին:

- *Նիւ Եորք, Պոսթըն, Լորէնս, Փրաւիտէնս, Ֆրէզնօ, Շիքակօ, Ֆիլատէլֆիա, Հարթֆըրտ, Լովէլ, Մանչէսթըր, Նիւ Հէմշըր, Ուէսթ Հոպոքըն եւ Փաթըրսըն:*

48 Կոնդակէն ետք ուրիշ ծուխեր եւս հաստատուեցա՞ն:

- *Այո՛, Կոնդակէն ետք ուրիշ ծուխեր եւս հաստատուեցան:*

49 1928-ին քանի՞ հատ Հայ եկեղեցիներ կային:

- *1928-ին 19 հատ Հայ եկեղեցիներ կային:*

50 Ո՞ր թուականին Առաջնորդարանը Ուստըրէն Պոսթըն փոխադրուեցաւ:

- *1927 թուականին Առաջնորդարանը Ուստըրէն Պոսթըն փոխադրուեցաւ:*

51 Ո՞ր թուականին Առաջնորդարանը Պոսթընէն Նիւ Եորք փոխադրուեցաւ:

- *1928 թուականին Առաջնորդարանը Պոսթընէն Նիւ Եորք փոխադրուեցաւ:*

52 Ո՞ր թուականին Գալիֆորնիոյ Թեմը հաստատուեցաւ:

- *1928 թուականին Գալիֆորնիոյ Թեմը հաստատուեցաւ:*

53 Ո՞ր թուականին Հարաւայի Ամերիկայի Թեմը հաստատուեցաւ:

- *1938 թուականին Հարաւայի Ամերիկայի Թեմը հաստատուեցաւ:*

54 Ո՞ր թուականին Գանատայի Թեմը հաստատուեցաւ:

- *1984 թուականին Գանատայի Թեմը հաստատուեցաւ:*

55 Ո՞ր թուականին Ամերիկայի Եկեղեցին իր Սահմանադրութիւնը ունեցաւ:

- *1923 թուականին Ամերիկայի Եկեղեցին իր Սահմանադրութիւնը ունեցաւ:*

56 Ե՞րբ Ամերիկայի Եկեղեցիին Սահմանադրութիւնը հաստատուեցաւ:

- 1946 թուականին Ամերիկայի Եկեղեցիին Սահմանադրութիւնը հաստատուեցաւ:

57 Ո՞ր բարձրացած է Ամերիկայի Հայաստանեայց Եկեղեցիի առաջին Մայր Տաճարը:

- Միացեալ Նահանգներու Նիւ Եորք քաղաքի սրտին վրայ բարձրացած է Ամերիկայի Հայոց Եկեղեցիի Առաջին Մայր Տաճարը:

58 Մայր Տաճարը որո՞ւն անունով կոչուած է:

- Մայր Տաճարը մեր մեծագոյն հերոսներէն Սուրբ Վարդան Մամիկոնեանի անունով կոչուած է:

59 Մայր Տաճարի պատուհանները ինչերո՞վ զարդարուած են:

- Մայր Տաճարի պատուհանները Սուրբ Գրական եւ Հայ Ժողովուրդի պատմութենէն քաղուած դրուագներով զարդարուած են:

60 Մայր Տաճարին օծումը ե՞րբ կատարուեցաւ:

- 1968-ին Մայր Տաճարին օծումը կատարուեցաւ:

61 Որո՞ւն կողմէ կատարուեցաւ Մայր Տաճարին օծումը:

- Մայր Տաճարին օծումը կատարուեցաւ Ամենայն Հայոց Հայրապետ Նորին Սուրբ Օծութիւն Տէր Տէր Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի կողմէ:

62 Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարը ի՞նչ կը ներկայացնէ:

- Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարը կը ներկայացնէ աւանդական կառոյց մը՝ համաձայն 7-րդ դարու Սուրբ Հռիփսիմէ եկեղեցոյ:

63 Որո՞նք կը կազմեն Հայ Եկեղեցիներու երկու ուշագրաւ մասերը:

- Հայ Եկեղեցիներու երկու ուշագրաւ մասերը կը կազմեն կրկնակի խաչաձեւող կամարներն ու գմբէթը:

64 Ինչպէ՞ս կառուցուած են կամարները:

- *Կամարները կը տարածուին կառույցին մէկ ծայրէն միւսը եւ կը ստեղծեն բաց միջոց մը դուրս ձգելով սիւները, որոնք արգելք պիտի ըլլային խորանի տեսքին:*

65 Մայր Տաճարին գմբէթը ուրկէ՞նց նեցուկ կը ստանայ:

- *Մայր Տաճարին գմբէթը նեցուկ կը ստանայ չորս կամարներու թագերուն կողմէ:*

66 Ի՞նչպէս է Մայր Տաճարին գմբէթը:

- *Մայր Տաճարին գմբէթը ոսկեգօծ է:*

67 Զահերը, որոնք կը թուին արդիական ձեւով պատրաստուած ըլլալ, իրականութեան մէջ որո՞նց օրինակով պատրաստուած են:

- *Ջահերը, որոնք կը թուին արդիական ձեւով պատրաստուած ըլլալ, իրականութեան մէջ 10-րդ դարու ջահերու օրինակով պատրաստուած են:*

68 Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարի կողքին ի՞նչ կը գտնուի:

- *Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարի կողքին կը գտնուի Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Առաջնորդարանը:*

69 Առաջնորդարանին մէջ ի՞նչեր կան:

- *Առաջնորդարանին մէջ Առաջնորդ Սրբազան Հօր եւ այլ բաժանմունքներու գրասենեակները կան:*

70 Ի՞նչ է Առաջնորդարանին հասցէն:

- *Առաջնորդարանին հասցէն է՝ 630 Երկրորդ պողոտայ, Նիւ Եորք Ն. Ե. 10016:*

71 Ի՞նչ է հեռաձայնին թիւը:

- *Հեռաձայնին թիւն է՝ (212) 686-0710:*

72 Ի՞նչ է հեռատիպին թիւը:

- *Հեռատիպին թիւն է՝ (212) 779-3558:*

73 Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդական Թեմը ո՞ր եկեղեցւոյ անբաժան մէկ մասն է:

- *Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդական Թեմը անբաժան մէկ մասն է Հայաստանեայց Առաքելական Ուղղափառ Սուրբ Եկեղեցւոյ:*

74 Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդական Թեմը որո՞ւն իշխանութեան ներքեւ կը գտնուի:

- *Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդական Թեմը կը գտնուի Սուրբ Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Պատրիարք-Կաթողիկոսի իշխանութեան ներքեւ:*

75 Տո՛ւր Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդական Թեմի նախագահին եւ վարչական մարմիններուն անունները:

- *Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդական Թեմը, գլխաւորութեամբ եւ նախագահութեամբ Թեմակալ Առաջնորդին, կը բաղկանայ հետեւեալ վարչական մարմիններէն՝ Ծխական Ժողով, Ծխական Խորհուրդ, Թեմական Պատգամաւորական Ժողով, Թեմական Խորհուրդ եւ Կալուածոց Աւանդապահ Մարմին:*

76 Որո՞նք կը կազմեն ծուխ մը կամ համայնք մը:

- *Իւրաքանչիւր համայնքի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անդամները, հոգեւոր պաշտօնեաներու հետ միասին, կը կազմեն Ամերիկայի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ծուխ մը կամ համայնք մը:*

77 Որոնցմէ՞ կը կազմուի Ծխական Ժողովը:

- *Ծխական Ժողովը կը կազմուի բոլոր այն անձերէն՝ որոնք մկրտուած եւ դրոշմուած են Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մէջ, կ'ընդունին եւ կը կատարեն եկեղեցւոյ ու համայնքին վերաբերմամբ իրենց պարտականութիւնները:*

78 Ո՞վ իրաւունք ունի անդամ ըլլալու:

- *Ծուխի մը իւրաքանչիւր անհատ,- 18 տարիքը լրացուցած,- որ իր պատկանած եկեղեցիին կը վճարէ տարեկան տուրք մը, իրաւունք ունի անդամ ըլլալու:*

79 Ո՞վ կ'ընտրէ Ծխական Խորհուրդի անդամները:

- *Ծխական Ժողովը կ'ընտրէ Ծխական Խորհուրդի անդամները:*

80 Տո՛ւր 1898-1906 թուականներու առաջնորդին անունը:

- *Գերշ. Տէր Յովսէփ Եպիսկոպոս Սարաճեան:*

81 Տո՛ւր 1906–1908 թուականներու տեղապահին անունը:

- *Հոգշ. Տէր Պօղոս Վարդապետ Քաֆթանեան:*

82 Տո՛ւր 1908 թուականի առաջնորդին անունը:

- *Գերշ. Տէր Եզնիկ Արքեպիսկոպոս Ապահունի:*

83 Տո՛ւր 1913 թուականի Հայրապետական Պատուիրակին անունը:

- *Գերշ. Տէր Գէորգ Արքեպիսկոպոս Իւթիւճեան:*

84 Տո՛ւր 1913–1917 թուականներու առաջնորդին անունը:

- *Հոգշ. Տէր Արսէն Վարդապետ Վեհունի:*

85 Տո՛ւր 1917–1920 թուականներու տեղապահին անունը:

- *Հոգշ. Տէր Շահէ Վարդապետ Գասպարեան:*

86 Տո՛ւր 1920 թուականի Հայրապետական Պատուիրակին անունը:

- *Գերշ. Խորէն Եպիսկոպոս Մուրատբեկեան:*

87 Տո՛ւր 1920–1921 թուականներու տեղապահին անունը:

- *Գերշ. Տէր Բաբգէն Եպիսկոպոս Կիւլէսէրեան:*

88 Տո՛ւր 1921–1928 թուականներու առաջնորդին անունը:

- *Գերշ. Տիրայր Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան:*

89 Տո՛ւր 1928–1930 թուականներու տեղապահին անունը:

- *Հոգշ. Տէր Սերովբէ Քահանայ Ներշապուհ:*

90 Տո՛ւր 1930 թուականի տեղապահին անունը:

- *Հոգշ. Տէր Յարութիւն Քահանայ Սարգիսեան:*

91 Տո՛ւր 1930–1931 թուականներու առաջնորդին անունը:

- Առաջնորդ չկար, Թեմական Խորհուրդը կառավարեց:

92 Տո՛ւր 1931-1933 թուականներու առաջնորդին անունը:

- Գերշ. Տէր Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոս Դուրեան:

93 Տո՛ւր 1934-1939 թուականներու տեղապահին անունը:

- Հոգշ. Տէր Մամբրէ Վարդապետ Գալֆայեան:

94 Տո՛ւր 1939-1944 թուականներու առաջնորդին անունը:

- Գերշ. Տէր Գարեգին Արքեպիսկոպոս Յովսէփեան:

95 Տո՛ւր 1944-1953 թուականներու առաջնորդին անունը:

- Գերշ. Տէր Տիրան Արքեպիսկոպոս Ներսոյեան:

96 Տո՛ւր 1954-1958 թուականներու առաջնորդին անունը:

- Գերշ. Տէր Մամբրէ Արքեպիսկոպոս Գալֆայեան:

97 Տո՛ւր 1958-1966 թուականներու առաջնորդին անունը:

- Գերշ. Տէր Սիոն Արքեպիսկոպոս Մանուկեան:

98 Տո՛ւր 1966-1990 թուականներու առաջնորդին անունը:

- Գերշ. Տէր Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեան: 1990 թուականէն ի վեր Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքն է Գերշ. Տէր Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեան:

99 1990-էն ի վեր ո՞վ է Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Առաջնորդը:

- 1990 թուականէն ի վեր Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Առաջնորդն է Գերշ. Տէր Խաժակ Արքեպիսկոպոս Պարսամեան:

100 Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդութիւնը քանի՞ տարեկան է:

- Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդութիւնը 100 տարեկան է:

ՍՈՒՐԲ ԵՐԿԻՐ

1 Ո՞վ էր այն թագաւորը որ Քրիստոսէ առաջ 75 թուականին Պաղեստինը գրաւեց:

- Մեծն Տիգրան Թագաւորն էր որ Քրիստոսէ առաջ 75 թուականին Պաղեստինը գրաւեց:
- 2 Հայերը ո՞ր դարէն սկսեալ Երուսաղէմի մէջ ապրած են:
- 4-րդ դարէն սկսեալ Հայերը Երուսաղէմի մէջ ապրած են:
- 3 Հայերը ինչպիսի՞ կապեր ունեցած են Սուրբ Երկրին հետ:
- Հայերը ռազմական, վաճառականական, քաղաքական եւ մշակութային կապեր ունեցած են Սուրբ Երկրին հետ:
- 4 Նշէ՛ աճումները այն առաքեալներուն, որոնք Քրիստոնէութիւնը բերին Հայաստան:
- Թադէոս եւ Բարթողիմէոս առաքեալները:
- 5 Ի՞նչ կը կոչուին Թադէոս եւ Բարթողիմէոս առաքեալները:
- Թադէոս եւ Բարթողիմէոս առաքեալները կը կոչուին Առաջին Լուսաւորիչները:
- 6 Ո՞ր թուականին քրիստոնէութիւնը ընդունուեցաւ իբր Հայաստանի Պետական կրօնքը:
- 301 թուականին Հայաստան Քրիստոնէութիւնը ընդունեց իբր պետական կրօնք:
- 7 Ծի՞շո է որ հայերը առաջին ազգն էին, որոնք ընդունեցան քրիստոնէութիւնը իբր պետական կրօնք:
- Այո՛, Հայերը առաջին ազգն էին, որոնք ընդունեցան քրիստոնէութիւնը իբր պետական կրօնք:
- 8 Ո՞վ էր թագաւորը երբ Հայաստան Քրիստոնէութիւնը իբր պետական կրօնք ընդունեց:
- Երբ Հայաստան Քրիստոնէութիւնը ընդունեց իբր պետական կրօնք, Թագաւորն էր Տրդատ:
- 9 Ո՞վ Տրդատ թագաւորը դարձի բերաւ:
- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Տրդատ Թագաւորը դարձի բերաւ:

10 Ո՞վ էր Հայոց առաջին կաթողիկոսը:

- *Հայոց առաջին կաթողիկոսը Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչն էր:*

11 Ի՞նչ կոչուեցաւ Հայաստանի մէջ կառուցուած առաջին եկեղեցին:

- *Հայաստանի մէջ կառուցուած առաջին եկեղեցին կոչուեցաւ Սուրբ Էջմիածին որ կը նշանակէ իջաւ Միածինը՝ Յիսուս Քրիստոս:*

12 Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ կառուցանել տուաւ Էջմիածինը. ինչո՞ւ:

- *Ան տեսիլքի մը մէջ տեսաւ Յիսուսը եւ այդ վայրին վրայ շինեց առաջին Հայ եկեղեցին՝ Սուրբ Էջմիածինը:*

13 Ե՞րբ կառուցուեցաւ Սուրբ Էջմիածնի տաճարը:

- *Սուրբ Էջմիածնի տաճարը կառուցուեցաւ 303 թուականին, Քրիստոսէ ետք:*

14 Սուրբ Էջմիածնի Տաճարը տակաւին կանգո՞ւն է:

- *Այո՛, Սուրբ Էջմիածնի տաճարը տակաւին կանգուն է: Ան բարոյական եւ հոգեկան կեդրոնն է համայն հայութեան:*

15 Ո՞վ կը բնակի Էջմիածնի մէջ:

- *Էջմիածնի մէջ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վեհափառ Հայրապետը կը բնակի:*

16 Հայեր քրիստոնէութիւնը ընդունելէ ետք ո՞ւր այցելած են եւ ի՞նչ կոչուած են:

- *Հայեր քրիստոնէութիւնը ընդունելէ ետք այցելած են Երուսաղէմ, եւ վերադարձին «Մահաւախ» կոչուած են՝ Յիսուսի գերեզմանը տեսած ըլլալուն համար:*

17 4-րդ եւ 5-րդ դարերուն Հայեր իբր ի՞նչ եւ ինչո՞ւ համար Երուսաղէմ եւ այլ վայրեր՝ Պաղեստինի մէջ այցելած են:

- *4-րդ եւ 5-րդ դարերուն Հայեր իբր ուխտաւոր Երուսաղէմ եւ այլ վայրեր՝ Պաղեստինի մէջ այցելած են, որովհետեւ այս վայրերը Քրիստոսի կեանքին եւ գործունէութեան հետ կապուած են:*

18 Հայ այցելուներէն ոմանք ի՞նչ որոշած են հաստատել եւ ինչե՞ր շինել տուած են:

- Հայ այցելուներէն ոմանք որոշած են կայք հաստատել Քրիստոսի հպած սուրբ վայրերուն վրայ, շինելով եկեղեցի, վանք, բնակարան եւ այլ կառոյցներ:

19 Քրիստոսասէր այդ Հայերէն շատեր ի՞նչ եղած են:

- Քրիստոսասէր այդ Հայերէն շատեր եղած են հոգեւորական, ոմանք ալ աշխարհական:

20 Ունեւոր բարերարները ի՞նչ գնած են եւ որո՞նց նուիրած են:

- Ունեւոր բարերարները հող, խանութ գնած են ու նուիրած են Հայաստանի սահմաններէն հեռու կանգնող Սուրբ Երկրի Հայկական վանքերուն:

21 Սուրբ Երկրի Հայկական վանքերուն ամէնէն երէցը ո՞ր վանքն է:

- Սուրբ Երկրի Հայկական վանքերուն ամէնէն երէցը Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Վանքն է որ Քրիստոսի երկու Յակոբոս առաքեալներուն անունով կոչուած է: Անոնցմէ մէկը Յովհաննէս Աւետարանիչին եղբայր Յակոբ Առաքեալն է, իսկ միւսը՝ Քրիստոսի հետեւորդ եւ Տեառնեղբայր կոչուած Յակոբոսը:

22 Սուրբ Յակոբ Տաճարին մէջ ո՞ր սուրբերուն գերեզմանները կան:

- Սուրբ Յակոբ Տաճարին մէջ Յիսուսի առաքեալներէն Յովհաննէս Աւետարանիչի եղբայր Սուրբ Յակոբի Գլուխը կայ Սուրբ Գլխադիր մատուռին մէջ, եւ Սուրբ Յակոբոս Տեառնեղբօր մարմինը կայ թաղուած Աւագ խորանին ներքեւ:

23 Պատմութեան մէջ Սուրբ Յակոբ Տաճարը Քրիստոնեայ աշխարհի ի՞նչն է:

- Պատմութեան մէջ Սուրբ Յակոբ Տաճարը քրիստոնեայ աշխարհի Առաջին Եկեղեցին է:

24 Ո՞վ էր Սուրբ Յակոբ Տաճարին առաջին աթոռակալը:

- Սուրբ Յակոբ Տաճարին առաջին աթոռակալը, որ գլխաւորած էր Երուսաղէմի առաջին առաքելական ժողովը, Սուրբ Յակոբոս Տեառնեղբայր առաքեալն է:

25 Մինչեւ 381 թուական Սուրբ Յակոբ Տաճարին աթոռակալները ի՞նչ կը կոչուէին:

- Մինչեւ 381 թուական Սուրբ Յակոբ Տաճարին աթոռակալները կը կոչուէին «Երուսաղէմի Եպիսկոպոս»:

26 381 թուականին Կոստանդնուպոլսոյ Տիեզերական ժողովը ի՞նչ որոշեց:

- 381 թուականին Կոստանդնուպոլսոյ Տիեզերական ժողովը Երուսաղէմի Աթոռը համահաւասար Աթոռ նկատեց՝ Հռոմի եւ Կոստանդնուպոլսոյ Աթոռներուն հետ, եւ Աթոռակալին շնորհեց «Պատրիարք» անունը:

27 381-էն մինչեւ 638 թուականներուն որո՞նք եղան աթոռակալները:

- 381-էն մինչեւ 638 թուականներուն Երուսաղէմի Աթոռակալները Յոյն Պատրիարքներ եղան:

28 Հայերը ե՞րբ Հայ Պատրիարք մը ունեցան եւ ի՞նչ էր անոր անունը:

- Հայերը 638 թուականին ունեցան Առաջին Հայ Պատրիարքը, որուն անունն էր Աբրահամ:

29 Սրբոց Յակոբեանց վանքը Երուսաղէմ քաղաքին մէջ ինչպիսի՞ վանք մըն է:

- Սրբոց Յակոբեանց վանքը Երուսաղէմ քաղաքին ամէնէն գեղեցիկ, խորհրդաւոր եւ ներշնչող վանքն է:

30 Ի՞նչ է Սրբոց Յակոբեանց վանքին տարածութիւնը:

- Սրբոց Յակոբեանց վանքին տարածութիւնը Հայկական թաղամասին երեք չորրորդն է:

31 Ներկայիս Սրբոց Յակոբեանց վանքը ինչի՞ կեդրոնն է:

- Ներկայիս Սրբոց Յակոբեանց վանքը Սուրբ Երկրի Հայ Պատրիարքութեան կեդրոնն է:

32 Սրբոց Յակոբեանց վանքը որո՞նց հետ եւ ինչպիսի՞ դեր կը կատարէ:

- Սրբոց Յակոբեանց վանքը Յոյն Ուղղափառ եւ Հռոմէական կաթողիկէ մեծ եկեղեցիներու հետ քրիստոնէական սուրբ վայրերու իրաւատէր պահապանի դեր կը կատարէ:

33 Ի՞նչ է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անունով ստանձնած դերը Պատրիարքութեան:

- Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ անունով Պատրիարքութիւնը ամէնօրեայ Հայկական

պատարագներ եւ պաշտամունքներ կը մատուցանէ Սուրբ Յարութեան եւ Մարիամ Աստուածածնի Գերեզմաններու տաճարներուն եւ Բեթղէհէմի Սուրբ Ծննդեան Այրին մէջ:

34 Ուրիշ ինչպիսի՞ արարողութիւններ եւ հանդիսութիւններ կը կատարուին:

- *Մեծահանդէս կամ սովորական թափօրներ կը կատարուին:*

35 Տո՛ւր Հայ Երուսաղէմի երկու յատկանշական տօներուն անունները:

- *Հայ Երուսաղէմի երկու յատկանշական տօներուն անուններն են՝ Յիսուսի ծննունդը, որ կը տօնուի Հին Տոմարով՝ Յունուար 19-ին եւ «Լոյս»-ի արարողութիւնը, որ Սուրբ Զատիկի ճրագալոյցին Յիսուսի գերեզմանի փոքր պատուհանէն «Լոյս»ը մեծ բոցով դուրս կը հանեն ներկաներուն բաշխելու համար:*

36 Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութիւնը ուրիշ ինչպիսի՞ գործունէութիւններ ունի:

- *Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութիւնը ունի կրթական, դաստիարակչական, բարեգործական, մշակութային եւ հրատարակչական գործունէութիւններ:*

37 Որո՞նք եղած են Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան երախտաւորեալները:

- *Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան երախտաւորեալները եղած են Սուրբ Քաղաքի, Պաղեստինի եւ Յորդանանի Հայերը, ինչպէս նաեւ Հայաստանի եւ Սփիւռքի համայնքները:*

38 Տո՛ւր ներկայ Պատրիարքին անունը:

- *Ներկայ Պատրիարքին անունը Ամենապատիւ Տէր Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեան է:*

39 Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնը միաբանութիւն ունի՞:

- *Այո՛, Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնը միաբանութիւն ունի: Ան կազմուած է կուսակրօն քահանաներէ:*

40 Ի՞նչ կը կոչուի Սուրբ Աթոռի վարչական կազմը:

- *Սուրբ Աթոռի վարչական կազմը «Տնօրէն Ժողով» կը կոչուի:*

41 Տո՛ւր Պատրիարքարանի թանգարանին անունը:

- *Թանգարանը կը կոչուի Եղուարդ եւ Հելէն Մարտիկեանի անունով:*

42 Պատրիարքարանին մէջ քանի՞ մատենադարաններ կան:

- *Պատրիարքարանին մէջ կան Կիւլպէնկեան մատենադարանը, որ ունի մօտաւորապէս 100,000 գիրքերու եւ թերթերու հաւաքածոներ եւ Ձեռագիրներու մատենադարանը, որ ունի չորս հազար մատեաններ:*

43 Պատրիարքարանի Գանձատան մէջ ինչե՞ր կը պահուին:

- *Պատրիարքարանի Գանձատան մէջ եկեղեցական եւ արքայական հին եւ թանկարժէք իրեր կը պահուին:*

44 Տո՛ւր Պատրիարքարանի դարմանատան անունը:

- *Պատրիարքարանի դարմանատան անունը Ճինիշեան է:*

45 Ե՞րբ Պատրիարքարանի տպարանը հաստատուած է:

- *Պատրիարքարանի տպարանը 1843-ին հաստատուած է:*

46 Տո՛ւր Պատրիարքարանի պաշտօնաթերթին անունը:

- *Պատրիարքարանի պաշտօնաթերթին անունը «Սիոն» է:*

47 Ո՞ր թուականին Սրբոց Թարգմանչաց վարժարանը հաստատուած է եւ քանի՞ բաժիններ ունի:

- *Սրբոց Թարգմանչաց վարժարանը հաստատուած է 1929 թուականին եւ ունի երկրորդականի, նախակրթարանի եւ մանկապարտէզի բաժիններ:*

48 Ո՞ր թուականին Ժառանգաւորաց ընծայարան-վարժարանը հաստատուած է:

- *Ժառանգաւորաց ընծայարան-վարժարանը հաստատուած է 1843 թուականին:*

49 Որո՞ւն նուիրատուութեամբ Ժառանգաւորաց ընծայարան-վարժարանի նոր շէնքը կառուցուած է:

- *Ժառանգաւորաց ընծայարան-վարժարանի նոր շէնքը կառուցուած է Ալեքս Մանուկեանին նուիրատուութեամբ:*

50 Ե՞րբ կառուցուած է Պատրիարքարանը:

- Պատրիարքարանը կառուցուած է 1853-ին Զմիւռնիացի Յովհաննէս Պատրիարքին օրով:

51 Ո՞ր կայսրութեան շրջանին եկեղեցական զանգակներ հնչեցնելը արգիլուած էր:

- Օսմանեան կայսրութեան շրջանին եկեղեցական զանգակներ հնչեցնելը արգիլուած էր:

52 Վանքին մէջ եկեղեցական զանգակներու փոխարէն Հայերը ի՞նչ կը գործածէին:

- Վանքին մէջ եկեղեցական զանգակներու փոխարէն Հայերը «Կոչնակ» մը կը գործածէին որ փայտէ կամ մետաղէ շինուած էր:

53 Ո՞ր կը բնակին հոգեւորականները:

- Հոգեւորականները Պահլէթաղին (Պարտիզաթաղին) մէջ կը բնակին:

54 Ո՞ր եկեղեցին Հայերուն եւ Յոյներուն սեփականութիւնն է:

- Գեթսեմանի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցին Հայերուն եւ Յոյներուն սեփականութիւնն է:

55 Տո՛ւր Հայկական թաղամասին մէջ ճամբայի մը անունը որ Հայկական է:

- Արարատ ճամբայ:

56 Տո՛ւր Հայկական թաղամասին մէջ փողոցի մը անունը որ Հայկական է:

- Հայ Պատրիարքութեան փողոց:

57 Երուսաղէմը ի՞նչպիսի քաղաք մըն է:

- Երուսաղէմը պարսպապատ քաղաք մըն է:

58 Տո՛ւր եօթը դռներուն անունները:

- Եաֆայի կամ Յոպպէյի դռը, Նոր դռը, Սիոնի դռը, Դամասկոսի դռը Աղբի դռը, Հերովդէսի դռը եւ Սուրբ Ստեփանոսի դռը:

59 Միջնադարեան շրջանին ո՞ր քրիստոնեայ համայնքը Սուրբ Երկրին ամենէն զօրաւոր համայնքն էր:

- *Միջնադարեան շրջանին Սուրբ Երկրին ամենէն զօրաւոր քրիստոնեայ համայնքը Հայ համայնքն էր:*

60 Քանի՞ թաղամասերու բաժնուած է Հին Քաղաքը:

- *Հին Քաղաքը բաժնուած է չորս թաղամասերու.– Մահմետական, Հրէական, Քրիստոնեայ եւ Հայկական:*

61 Հին քաղաքին ո՞րքանը Հայկական Թաղամասն է:

- *Հին Քաղաքին մէկ հինգերորդը Հայկական թաղամասն է:*

62 Որո՞նց կը պատկանի Սիոն լեռան մեծ մասը:

- *Սիոն լեռան մեծ մասը Հայերուն կը պատկանի:*

63 Որո՞նց կը պատկանին Սուրբ Յարութեան եւ Սուրբ Ծննդեան եկեղեցիները:

- *Սուրբ Յարութեան եւ Սուրբ Ծննդեան եկեղեցիները կը պատկանին Հայերուն, Յոյներուն եւ Լատիններուն:*

64 Հայերը 1918-ին Պաղեստինի մէջ ո՞ր ճակատամարտին մասնակցած եւ յաղթած են:

- *Հայերը 1918-ին Պաղեստինի մէջ Արարայի ճակատամարտին մասնակցած են եւ փառաւոր յաղթանակ մը տարած են թուրք բանակին դէմ:*

65 Ի՞նչ էին Զօրավար Ալլեմպիին գնահատական խօսքերը ուղղուած Հայ Ազգային պատուիրակութեան նախագահ Պօղոս Նուպար Փաշային:

- *Զօրավար Ալլեմպին հետեւեալ գնահատական խօսքերը ուղղած էր Հայ Ազգային պատուիրակութեան նախագահ Պօղոս Նուպար Փաշային. «Հպարտ եմ Հայ զօրագունդ մը ունենալուս համար հրամանատարութեանս տակ: Ան շատ փայլուն կերպով կռուեցաւ եւ մեծ բաժին ունեցաւ յաղթանակին մէջ»:*

66 Երուսաղէմի մէջ Արարայի Հայ Հերոսներու յիշատակին ի՞նչ կառուցուած է:

- *Երուսաղէմի մէջ Արարայի Հայ Հերոսներու յիշատակին յուշարձան մը կա-*

ռուցուած է Հայկական Գերեզմանատան մէջ:

67 Պատրիարքարանի անմիջական շրջանակին մէջ պատմական ի՞նչ եկեղեցիներ ունինք:

- *Պատրիարքարանի անմիջական շրջանակին մէջ ունինք հետեւեալ եկեղեցիները.– Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարը, Սուրբ Թորոս եկեղեցին, Սրբոց Հրեշտակապետաց եկեղեցին (Քրիստոսի առաջին բանտը, Աննա Քահանայապետին տունը), Սուրբ Փրկիչ եկեղեցին (Քրիստոսի երկրորդ բանտը, Կայիափա Քահանայապետին տունը):*

68 Երուսաղէմէն զատ ո՞ր շրջաններուն մէջ ալ Հայ համայնքներ կան:

- *Երուսաղէմէն զատ՝ Ամմանի, Յոպպէյի, Ռեմլէյի, Հայֆայի եւ Բեթղէհէմի մէջ ալ Հայկական համայնքներ կան:*

69 Սրբատեղիներուն վրայ որո՞նք կը հսկեն:

- *Սրբատեղիներուն վրայ կը հսկեն Հայ, Յոյն եւ Ֆրանսիսկեան Միաբանութեանց կողմէ նշանակուած Տեսուչները:*

70 Երուսաղէմի մէջ Հայերը ո՞ր արուեստի ճիւղին մէջ զարգացած են:

- *Երուսաղէմի մէջ Հայերը Հայ յախճապակիի արուեստին մէջ զարգացած են:*

71 Հայերը Օսմանեան կայսրութեան շրջանին ի՞նչ գործածած են Սուրբ Յակոբ տաճարին նորոգման համար:

- *Հայերը Օսմանեան կայսրութեան շրջանին տասնեակ հազարաւոր յախճապակիներ բերել տուած են Քէօթահայէն եւ Սուրբ Յակոբ տաճարին նորոգման համար գործածած են:*

72 Երուսաղէմի յախճապակիները Հայ յախճապակիի արուեստին ի՞նչն են եւ ի՞նչ ցոյց կու տան:

- *Երուսաղէմի յախճապակիները գանձատուն մըն են Հայ յախճապակիի արուեստին եւ ցոյց կու տան Հայ բրուտներուն բարձր դերը:*

73 Տո՛ւր խաչի ճամբային անունը, օտար լեզուով:

- *Խաչի ճամբային անունը, օտար լեզուով, Վիա Տոլորոսա է:*

74 Առաջին կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ըլլայ:

- Առաջին կայանին Յիսուս մահուան կը դատապարտուի:

75 Երկրորդ կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ընէ:

- Երկրորդ կայանին Յիսուս իր խաչը կը կրէ:

76 Երրորդ կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ըլլայ:

- Երրորդ կայանին Յիսուս խաչափայտին ներքեւ կը կքի:

77 Չորրորդ կայանին Յիսուս որո՞ւ կը հանդիպի:

- Չորրորդ կայանին Յիսուս իր մօրը կը հանդիպի:

78 Հինգերորդ կայանին ո՞վ Յիսուսին կ'օգնէ:

- Հինգերորդ կայանին Սիմոն Կիւրենացի Յիսուսին կ'օգնէ:

79 Վեցերորդ կայանին ո՞վ Յիսուսին երեսը կը սրբէ:

- Վեցերորդ կայանին Կին մը Յիսուսին երեսը կը սրբէ:

80 Եօթներորդ կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ըլլայ:

- Եօթներորդ կայանին Յիսուս երկրորդ անգամ կը կքի:

81 Ութերորդ կայանին Յիսուս որո՞նց կը մխիթարէ:

- Ութերորդ կայանին Յիսուս Երուսաղէմի կիները կը մխիթարէ:

82 Յիսուս Երուսաղէմի կիներուն ի՞նչ կ'ըսէ:

- Յիսուս Երուսաղէմի կիներուն կ'ըսէ. «Մի՛ լաք իմ վրաս, այլ լացէ՛ք ձեր մեղքերուն վրայ»:

83 Իններորդ կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ըլլայ:

- Իններորդ կայանին Յիսուս երրորդ անգամ կը կքի խաչին ներքեւ:

84 Տասներորդ կայանին ի՞նչ կ'ըլլայ:

- Տասներորդ կայանին Յիսուս կը մերկացուի իր զգեստներէն:

85 Տասնմեկերորդ կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ըլլայ:

- *Տասնմեկերորդ կայանին Յիսուս խաչին կը գամուի:*

86 Տասներկրորդ կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ըլլայ:

- *Տասներկրորդ կայանին Յիսուս հոգին կ'աւանդէ խաչին վրայ:*

87 Տասներորդ կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ըլլայ:

- *Տասներորդ կայանին Յիսուս կը յանձնուի իր մօր:*

88 Տասնչորրորդ կայանին Յիսուս ի՞նչ կ'ըլլայ:

- *Տասնչորրորդ կայանին Յիսուս գերեզման կը դրուի:*

89 Ի՞նչ կ'ըսենք ամէն կայանէն առաջ:

- *Ամէն կայանէն առաջ կ'ըսենք. «Երկրպագութիւն կ'ընեմ քեզի, ո՛վ Յիսուս եւ կ'օրհնեմ զքեզ, որովհետեւ սուրբ խաչովդ աշխարհը փրկեցիր»:*

90 Ի՞նչ կ'ըսենք ամէն կայանէն ետք:

- *Ամէն կայանէն ետք կ'ըսենք. «Խաչեալ Յիսուս, ողորմէ՛ մեզի եւ բոլոր հոգիներուն»:*

91 Յիսուս քանի՞ տարի առաջ Բեթղեհէմի մէջ ծնած է:

- *Յիսուս 2000 տարի առաջ Բեթղեհէմի մէջ ծնած է:*

92 Յիսուս ինչո՞ւ համար «Նազովրեցի» կոչուեցաւ: – Կարդալ Աւետարան Ըստ Ղուկասի Գլուխ 2:39–52

- *Յիսուս, որովհետեւ Նազարէթ քաղաքէն էր, Նազովրեցի կոչուեցաւ:*

93 Ի՞նչ պատահեցաւ Յորդանան գետին մէջ: – Կարդալ Աւետարան Ըստ Մատթէոսի Գլուխ 3

- *Յորդանան գետին մէջ Յովհաննէս Մկրտիչ Յիսուս Փրկիչը մկրտեց:*

94 Ի՞նչ պատահեցաւ Գալիլիոյ մէջ: – Կարդալ Աւետարան Ըստ Մարկոսի Գլուխ 1:14–20

- *Գալիլիոյ մէջ Յիսուս իր ընտրած աշակերտներուն, որոնցմէ շատեր ձկնորս էին, ըսաւ. «Ետեւէս եկէք. ասկէ ետք ես ձեզ մարդոց որսորդ պիտի ընեմ»:*

95 Ի՞նչ պատահեցաւ Կանայի մէջ: – Կարդալ Աւետարան Ըստ Յովհաննէսի Գլուխ 2:1–11

- *Կանայի մէջ Յիսուս, հարսանիքի մը հրաւիրուած էր եւ երբ գինին պակսեցաւ, Ան ջուրը գինիի վերածեց: Ասիկա Յիսուսի առաջին հրաշքը եղաւ:*

96 Ի՞նչ պատահեցաւ Թաբոր Լերան վրայ: – Կարդալ Աւետարան Ըստ Ղուկասի Գլուխ 9:28

- *Թաբոր Լերան վրայ Յիսուս այլակերպեցաւ:*

97 Ո՞ր պատմութիւնը կը յիշեցնէ Երիթովը: – Կարդալ Աւետարան Ըստ Ղուկասի Գլուխ 10:30–37

- *Երիթովը Բարի Սամարացիին պատմութիւնը կը յիշեցնէ:*

98 Ի՞նչ պատահեցաւ Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ: – Կարդալ Աւետարան Ըստ Ղուկասի Գլուխ 22:39–44

- *Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ Յիսուս հետեւեալ աղօթքը ըսաւ. «Հայր, եթէ կ'ուզես՝ այս բաժակը ինձմէ հեռացուր, բայց ոչ թէ իմ կամքս, այլ քոյւ կամքդ թող ըլլայ»:*

99 Ի՞նչ պատահեցաւ Զիթենեաց լերան վրայ: – Կարդալ Աւետարան Ըստ Ղուկասի Գլուխ 24:50–53

- *Զիթենեաց լերան վրայ Յիսուս երկինք Համբարձաւ ու նստեցաւ Հօր Աստուծոյ աջ կողմը:*

100 Ի՞նչ պատահեցաւ Սիոն Լերան վրայ: – Կարդալ Գործք Առաքելոց Գլուխ 2

- *Պենտեկոստէի տօնին առաքեալներն ու Յիսուսի հետեւորդ հաւատացեալները երբ վերնատան մէջ կ'աղօթէին անոնց վրայ Սուրբ Հոգին իջաւ եւ այդ օրը կոչուեցաւ Հոգեգալուստ: Հաւատացեալները որոնք Սուրբ Հոգիին շնորհքներով լեցուեցան, մօտաւորապէս 120 հոգի էին: Անոնք, առաքեալներուն հետ կազմեցին Յիսուս Քրիստոսի հաւատացեալներու Առաջին Ժողովը՝ Եկեղեցին:*

Աղբիւրներ՝

«Սաղիմահայ Ուխտագնացութիւն»

Արտէն Աւգ. Քհն. Աշնեան

«Ես Հայ եմ» Հ.Դ.Կ.Կ.

ՄԵՐ ԳԱՆՁԸ

*Սուրբ քաղաքի գոհարներէն,
Մեզի հասած հին դարերէն,
Վանքը Սրբոց Յակոբեանց մեր՝
Փա՛ռքն է Հայոց Պատմութեան մեր:*

*Որպէս արթուն մենք պահակներ,
Կանգուն պահենք այս գանձը մեր՝
Սուրբ կեդրոնը Հայ ինքնութեան
Եւ հոգեւոր Հայ Դպրութեան:*

Ս.Տ.Ս.

ԲԱՌԱԽԱՂ

Գտնել ստորեւ տրուած բառերուն համապատասխանող բառերը եւ շրջանակի

մէջ առնել: Մնացեալ գիրերով կազմել իմաստալից նախադասութիւններ:

ԲԱՌԱԽԱՂ - ԼՈՒԾՈՒՄ

Ժ	ս	ա	ր	ե	ւ	ն	ր	ս	ու	ր	բ	յ	ա	կ	ո	բ	բ	ո	զ	յ
ա	ղ	ի	ւ	ս	ի	թ	շ	ա	խ	ց	պ	ո	ի	շ	խ	ե	լ	յ	բ	ու
ո	ա	լ	ն	ս	ք	ա	ու	տ	հ	ա	յ	կ	ո	բ	թ	ն	է	օ	շ	
ա	ե	ի	ու	ա	ո	ն	կ	տ	ա	ծ	ր	ն	ք	թ	օ	ղ	ա	մ	ս	ա
ն	հ	լ	ղ	ա	ս	գ	ա	ղ	ւ	վ	ի	պ	գ	ե	ր	ե	զ	մ	ա	ն
գ	ն	ա	ց	զ	տ	ա	յ	լ	ո	յ	ս	ա	խ	ր	վ	հ	ա	ա	շ	ու
ա	ք	գ	ա	ի	ի	ր	ն	ծ	ր	տ	պ	տ	ք	ու	ը	է	ր	ն	ր	է
ւ	խ	ճ	ա	ն	կ	ա	ր	տ	ա	ճ	ա	ր	ս	ս	ն	մ	է	ու	ջ	ր
ո	ու	ր	ք	ու	ա	ն	բ	պ	ա	տ	ու	ի	ր	ա	կ	կ	թ	է	ի	ե
ր	Փ	ր	ր	ո	ն	ւ	կ	կ	ր	ծ	խ	ա	ր	ղ	ի	հ	ը	լ	կ	ա
ա	ր	ն	ի	ր	վ	յ	ա	ա	ա	ն	տ	ր	պ	է	չ	ջ	ա	գ	տ	ձ
ց	ա	ա	ս	ք	ա	ր	մ	ն	բ	ու	ա	ք	ո	մ	ա	հ	տ	ե	ս	ի
հ	ն	ր	տ	ա	ր	հ	ա	չ	ա	ն	ի	ա	ք	ո	մ	ա	ր	տ	ու	թ
ն	ս	գ	ո	ր	Ժ	ր	տ	ո	ա	դ	ա	ք	է	մ	թ	յ	մ	ու	ս	ե
ու	ի	ի	ն	ա	ա	ե	ու	կ	ճ	ր	օ	թ	օ	ե	ա	ա	ա	փ	ի	ն
թ	ս	տ	ե	յ	ր	ա	ո	պ	ա	հ	չ	է	թ	ա	ղ	ս	ս	ո	յ	ե
ի	ք	ն	ա	ր	ա	յ	ա	ր	մ	կ	ի	տ	ա	զ	ր	տ	ու	ղ	ն	ա
ւ	ա	ծ	յ	կ	ն	ե	ա	դ	բ	ե	ր	դ	հ	ո	վ	ա	ն	ո	ց	ց
ն	ն	ե	մ	ա	հ	մ	ե	տ	ա	կ	ա	ն	ի	վ	ա	ն	ք	ց	ր	ո
ը	ն	մ	ու	խ	տ	ա	վ	ա	յ	ր	ն	պ	ա	ղ	ե	ս	տ	ի	ն	է
օ	ն	ա	ն	ա	դ	ր	ո	յ	տ	ո	մ	ա	ր	ե	կ	ե	ղ	ե	ց	ի

Արարա	ճամբայ	աղիւս	աստղ
աղօթք	աթոռ	արաբ	լուսին
բերդ	Բեթղեհէմ	գերեզման	յոյն
ծով	Կան	Հայ	զբօսաշրջիկ
Գալիլիա	Երուսաղէմ	Ջատիկ	թանգարան
զինուոր	Էմմանուէլ	ընծայարան	ժառանգաւորաց
իշխել	Ձիթենեաց	խունկ	կոչնակ
խճանկար	Մեծն Տիգրան	կտած	Հին
հրեայ	հովանոց	հնութիւնը	մահտեսի
Քաղաք	Հայաստան	մատուռ	ոստիկան
յուշանուէր	Նազարէթ	չուկայ	Չամթաղ
ուխտ	ուխտավայր	ուխտաւոր	Սուրբ Յակոբ
Պաղեստին	Պահչէթաղ	պարիսպ	Քէօթահիա
վարժարան	տաճար	տոմար	օդանաւ
քրիստոնեայ	քարայր	փողոց	քար
Ֆրանսիսքան	լոյս	վանք	Ծնունդ
աջը	գետ	Յիսուս	Յորդանան
պատրիարք	պատուիրակ	մասունք	ես
Անի	պատ	քով	եկեղեցի
այս	օն	արեւ	Արա
մոմ	մահմետական		

Սրբոց Յակոբեանց Վանքը

Սուրբ Երկրի Հայ Պատրիարքութեան Կեդրոնն է:

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջացնել ստորեւ տրուած նախադասութիւնները աւելցնելով պակասը, ըստ հարցի 27, Կեդրոնային Կոնգրէսի 1999

2445613

ՊԱՆԴՈՒԽՏ ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐԻՆ

Պանդո՛ւխտ մայրեր՝ ձե՛զ եմ դիմում այս պահին,

Երբ իմ հոգին մի սուրբ տաճնապ է կիզում,

Որպէս մանկան՝ ձեր խօսքերով նրբագին

Փայփայեցէ՛ք, պահպանեցէ՛ք մեր լեզուն:

Ձեր կաթի հետ՝ ձեր սիրոյ հետ մայրական՝

Մանկան տուէ՛ք հայոց լեզուն լուսառատ,

Ի՛նչ փորձանքներ, ի՛նչ վշտեր էլ ձեր դէմ գան,

Դուք մեր լեզուն պահեցէ՛ք միշտ անարատ:

Անհուն ու հին դարերից է գալիս նա,

Հիմնաքարն է նա մեր տոհմիկ գոյութեան՝

Նըրանով ենք մենք յարատեւ ու անմահ,

Առանց նըրան ո՛չ Հայ կայ, ո՛չ Հայաստան:

Հայոց մայրեր, ձե՛զ եմ դիմում սրտագին,

Պահպանեցէ՛ք դուք մեր լեզուն հայկական,

Նա մեր շո՛ւնչն է, մեր արե՛ւն է, մեր հոգի՛ն,

Նըրա մէջ են մեր այսօրն ու ապագան:

ՍԱՐՄԷՆ (ԱՐՄԵՆԱԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ)

ՄԵՐ ԼԵԶՈՒՆ

Մեր լեզուն՝ մեր խի՛ղճն է դա,

Սուրբ հացը մեր սեղանի,

Մեր հոգու կանչն է արդար

Ու համը մեր բերանի:

Մեր լեզուն ծուխն է մեր տան,

Մեր կշիռն աշխարհի մէջ,

Նա աղն է մեր ինքնութեան,

Էութեան խորհուրդը մեծ:

Մեր լեզուն արիւնն է մեր,
Արիւնից աւելի թանկ,
Մեր բուրմունքն ու գոյնն է մեր.
Մեր լեզուն՝ մե՛նք ենք որ կանք:

Նա պիտի առաջին
Ու վերջին սէրը լինի.
Ի՞նչ ունենք էլ աշխարհում
Որ այսքան մերը լինի:

ՀԱՄՕ ՍԱՀԵԱՆ

Ո՛Վ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Քեզի շատե՛ր, շա՛տ անուաներ տուին շա՛տ.
Ինծի համար մի՛շտ Հայաստան եղար դուն.
Այսինքըն՝ լոյս եւ քիչ մը յոյս, զոր յայրատ
Աչքերու դէմ պաշտպանեցի գերթ իմ տուն:

Ես պէտք չունիմ ըսելու թէ որդիդ եմ.
Կայի՛ր արդէն սիրոյն մէջ հօրս եւ վերջէն
Եղար մարմի՛ն, եղար հոգի՛, եղար վէմ,
Որոնց վըրայ ես կառուցի իմ խեղճ շէն:

Քեզ սիրելու համար ինծի պէտք չէ դաս.
Դուն ի՛մըն ես, ես քո՛ւկըդ եմ եւ ընդմի՛շտ,
Ո՛վ Հայաստան, իմ անուշիկ Նո՛ւշ մամաս:

Տըղադ այսօր, իր ուսն առած ցաւ ու վիշտ,
Քեզի՛ կու գայ աշխարհներէն պանդուխտի,
Անոր հանդէպ սէրըդ կաթիդ պէս յորդի՛ր...

ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԱՐԱՐԱՏ

Գազաթին վրայ Արարատին՝
 Խորհրդանիշ Հայ ինքնութեան,
 Կայք հաստատեց հնադարեան
 Տապանը Նոյ նահապետին:

Մեծ ու Փոքր Մասիսներով
 Ունենալը մեր բաղձանքն է,
 Քեզ տուն բերել Հայ դրօշակով՝
 Ողջ հայութեան Մեծ Երազն է:

Ս.Տ.Ս.

301

Առաքելներ Յիսուս Փրկչին՝
 Մայր Հայաստան ճամբորդեցին,
 Քրիստոսի Խօսք քարոզելու
 Կենաց ճամբէն ընթանալու:

Երբ Հայն զգաց հզօրութիւնն
 Ու սրբութիւնն այս նոր կրօնքին,
 Լայն բացաւ իր սիրտն ու հոգին
 Եւ ընդունեց Ճշմարտութիւն՝:

Ս.Տ.Ս.

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԱԶԳ ԱՌԱՋԻՆ

Ամէն տարի ժամը ժամին
 Քրիստոնեաներ երկրագունդին
 Կ'ողբկոչեն իրենց Փրկչին
 Յայտնութիւնըն այս աշխարհին:

Հպարտութեամբ ոտքի՝ ելլենք՝
 Քրիստոնեայ ազգ մե՛նք առաջին,
 Հաւատարիմ մընալ ուխտենք՝
 Մեր հաւատքի Սուրբ Արքային:

Ս.Տ.Ս.

ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Երեք հարիւր երեք թուին
 Կառուցուեցաւ Եկեղեցին՝
 Կեդրոնը սուրբ ողջ հայութեան,
 Եւ հոգեւոր մեր փրկութեան:

Իջման վայրը Յիսուս Փրկչին,
 Կամքովն Մեծ Արարիչին,
 Եկեղեցին այդ առաջին
 Կոչուեցաւ Սուրբ Էջմիածին:

Ս.Տ.Ս.

ԽԱՐԻՍԽԸ ՄԵՐ ՀԱՅ ՀԱՒԱՏՔԻՆ

Մայր Տաճար Սուրբ Էջմիածին՝
 Նստավայրը Հայրապետին,
 Խարիսխն է մեր սուրբ փրկութեան
 Ու հոգեկան անկախութեան:

Իջման վայրը Յիսուս Փրկչին՝
 Կեդրոնը մեր Սուրբ հաւատքին,
 Աղբիւրն է մեր Հայ ինքնութեան
 Ու ազգային ժառանգութեան:

Ս.Տ.Ս.

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ

Թարգմանեցինք մենք առաջին՝
 Հայ գիրքը մեր Սուրբ հաւատքին,
 Ու համարներն անոր անգին
 Հաւատացեալ մեզ դարձուցին:

Աստուածաշունչն այս առաջին
 Որ կը կարդայ Հայը սրտանց,
 Գիտնականներ զայն կոչեցին
 «Թագուհի ողջ Թարգմանութեանց»:

Ս.Տ.Ս.

ՈՍԿԵԴԱՐ

Հնարիչը Այբուբենի՝
Մաշտոցը մեր շատ սիրելի,
Տուաւ մեզի Հայ ինքնութիւն
Եւ հոգեկան անկախութիւն:

Աղօթքներով, դպրոցներով,
Արուեստներով ու գիրքերով,
Հայաստանի հանճարները
Կերտեցին մեր Ոսկեդարը:

Ս.Տ.Ս.

ՍՐԲՈՅ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ

Մեր Ազգային հպարտութեան
Տօնն է Սրբոց Թարգմանչացը,
Երբ կը նշենք բազմադարեան՝
Հայ Դպրոցի բացման օրը:

«Մեսրոպ Մաշտոց» կանթեղներով՝
Հայ Դպրոցի անդամները,
Ա՛յդ օր կ'ուխտեն, հաստատ կամքով,
Ճոխացընել Մշակոյթը:

Ս.Տ.Ս.

ՄԵՐ ԳԱՆՁԸ

Սուրբ քաղաքի գոհարներէն,
Մեզի հասած հին դարերէն,
Վանքը Սրբոց Յակոբեանց մեր՝
Փա՛ռքն է Հայոց Պատմութեան մեր:

Որպէս արթուն մենք պահակներ,
Կանգուն պահենք այս գանձը մեր՝
Սուրբ կեդրոնը Հայ ինքնութեան
Եւ հոգեւոր Հայ Դպրութեան:

Ս.Տ.Ս.

ՈՒԽՏԱՎԱՅՐ

Էջմիածինն ու Արարատ,
Օշականն ու Սարտարապատ՝
Վայրերըն այս նուիրական
Փա՛ռք ու պատիւն են հայութեան:

Ուխտած եմ ես մի՛շտ այցելել
Ուխտավայրեր՝ մեր ինքնութեան
Ու մոմ վառել եւ աղօթել,
Որ Հայն ապրի զերծ յաւիտեան:

Ս.Տ.Ս.

ԱՂՕԹՔ

Ես ամէն օր լուռ կ'աղօթեմ,
Ու Աստուծմէ մի՛շտ կը խնդրեմ,
Որ ինծի տայ իմաստութիւն
Ու գործերուս յաջողութիւն:

Աղօթելով ես մի՛շտ կը զգամ
Զօրութիւնը Տէր Աստուծոյն,
Եւ օգնութեամբն Անոր սիրոյն
Ազնիւ անձ մը ես կը դառնամ:

Ս.Տ.Ս.

ՍՈՒՐԲ ՄԻՒՌՈՆ

Վեհափառ Հայոց Ազգին
Պաշտօն մ'ունի շատ թանկագին,
Եօթը տարին անգամ մը ան
Կ'օրհնէ Միւռոն մեր փրկութեան:

Սուրբ Միւռոնը կու տայ անգին
Շնորհները Սուրբ Հոգիին,
Որ պահենք մի՛շտ Յիսուս Փրկչին
Պատուէրները Աստուածային:

Ս.Տ.Ս.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

Պատարագը մեր Հայկական
Ունի երգեր նուիրական,
Շարականներ հիանալի
Ու աղօթքներ ներշնչելի:
Եկեղեցի երբոր երթամ՝
Դպրաց Դասին կը մօտենամ
Երգելու Սուրբ Պատարագը՝
Հայ հաւատքին անգին գանձը:

Ս.Տ.Ս.

ՆՈՐ ՏԱՐԻ - ԱՄԱՆՈՐ

Դիմաւորէ՛նք Ամանորը
Կարմիր զարդ մը դրած կուրծքին,
Կարմիր խնձոր բռնած ձեռքին
Որ մի՛շտ ժպտի մեզի բախտը:
Նոր Տարիին մեր Հայկական
Եկեղեցի պէտք է երթանք
Ու Աստուծոյ հազար փառք տանք՝
Աղօթքներով աւանդական:

Ս.Տ.Ս.

ՉԵՁԻ ՄԵՁԻ ՄԵԾ ԱԻԵՏԻՍ

Երբ մեր Փրկիչն աշխարհ եկաւ
Յունուար վեցի Սուրբ Ծննդեան՝
«Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ»
Եղաւ մաղթանքն ողջ հայութեան:
«Ձեզի մեզի Մեծ Աւետիս».
Եկէք երթանք եկեղեցի,
Որ հոն երգենք իմ Հայ ազգիս
«Խորհուրդ Մեծ»ը սքանչելի:

Ս.Տ.Ս.

ՋՐՕՐՀՆԷՔ

Սուրբ Ծնունդի առաւօտեան՝
Պատարագէն ետք Հայկական,
Կր կատարուի «Ջրօրհնէք»ի
Հոգեպարար ծէսը յարգի:
«Լոյս Ի Լուսոյ» շարականով
Ու օրհնուած Սուրբ Միւռնոնով,
Կ'ոգեկոչենք Յիսուս Փրկչին՝
Մկրտութեան տօնը անգին:

Ս.Տ.Ս.

ԱԻԱՐԱՅՐԻ ՄԷՋ ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Քաջն Վարդան Մամիկոնեան՝
Աւարայրի դաշտին վըրան
Պաշտպանեց մեր բազմադարեան
Հողն ու կրօնքը հայրենական:
Պարսիկներուն դէմ կռուեցաւ
Պահելու մեր ժառանգութիւն.
Ու իր մահով հայն ունեցաւ՝
Աղօթելու ազատութիւն:

Ս.Տ.Ս.

ՆԱՀԱՏԱԿԱՅ ՕՐ

Քսանըչորս Ապրիլին մենք
Նահատակաց օր կը յիշենք՝
Օրը՝ Հայոց վեհ պայքարին՝
Ազատութեան գաղափարին:
Արժանաւոր ժառանգորդներ՝
Բարձր պահենք պատիւը մեր,
Պաշտպանելով մեր հաւատքը
Ու մեր անկախ Հայրենիքը:

Ս.Տ.Ս.

ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ

Խթման գիշեր՝ Սուրբ Ծնունդի
Ճրագալոյց նաեւ կ'ըսուի.
Երեկոյեան կը կարդացուին
Ընթերցուածներ Սուրբ Գրային:

Փոխանցենք մենք սերունդներուն՝
Հայ հաւատքի կեդրոններուն
Կրօնական այս սովորութիւն՝
Որ միշտ պահուի աւանդութիւն:

Ս.Տ.Ս.

ՍՈՒՐԲ ԶԱՏԻԿ

Քառասուն օր պահք պահելով,
Քառասուն օր աղօթելով,
Սպասեցինք Սուրբ Յարութեան,
Օրը՝ Փրկչին յաղթութեան:

Մեզի համար աշխարհ եկաւ,
Չարչարուեցաւ ու խաչուեցաւ,
Որ իր արեամբն աստուածային
Մենք ունենանք կեանք երկնային:

Ս.Տ.Ս.

ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ-ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Վարդավառին մենք կը տօնենք
Թաբոր Լերան մեծ հրաշքը.
Ու այդ տօնին կը կատարենք
Աւանդական մեր ծէսերը:

Այդ օր կ'երթանք եկեղեցի
Եւ կ'ստանանք օրհնեալ ջուրը.
Ապա կ'երթանք ջրախաղի՝
Որ պահպանուին մեր բարքերը:

Ս.Տ.Ս.

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Վերափոխումն Աստուածածնին՝
Երբ կը տօնեն Օգոստոսին,
Խաղողօրհնէք կը կատարեն
Եւ անունի օր կը նշեն:

Տօնական օրն այս հաճելի
Կը տանի մեզ եկեղեցի,
Մոմ վառելու, աղօթելու՝
Տիրոջ շնորհքն ստանալու:

Ս.Տ.Ս.

ԽԱՉՎԵՐԱՅ

Խաչվերացի անդաստանին՝
Չորս կողմերը երկրագունդին,
Մեծ թափօրով ու խաչերով
Կ'օրհնեն յատուկ աղօթքներով:

Հարազատ է մեր բոլորին
Հայաստանեայց եկեղեցին.
Անոր հարուստ աւանդութիւն՝
Կու տայ մեզի հպարտութիւն:

Ս.Տ.Ս.

ՏԱՂԱԽԱՐՆԵՐ

Յաւերժ տօնենք մեր հինգ հատիկ
Տաղաւարներ՝ Ծնունդ, Զատիկ
Վարդավառ ու Աստուածածին
Եւ Խաչվերաց շատ թանկագին:

Յաջորդ օրերն այս տօներուն՝
«Մեռելոց օր»ն է հայերուն.
Մենք կը յիշենք մեռեալները՝
Օրհնել տալով շիրիմները:

Ս.Տ.Ս.

ՏՆՕՐՀՆԷՔ

Տնօրհնէքին համար միշտ մենք
Ափաէին մէջ կը զետեղենք՝
Գաւաթ մը ջուր, հաց, աղաման
Ինչպէս նաեւ մէկ խնկաման:

Քահանան իր ձեռաց խաչով
Կ'օրհնէ տունը աղօթքներով,
Ու տալէ ետք նշխար մեզի
Խաղաղ սրտով ան կը մեկնի:

Ս.Տ.Ս.

ԱՆՈՒՆԻ ՕՐ

Հայերն ունին յատուկ օր՝
Որ կը կոչուի «Անունի Օր».
Ունին նաեւ մաղթանք յարմար՝
«Անունովըդ Ապրիս Երկար»:

Ազգականներ, բարեկամներ
Հրաւերի չեն սպասեր:
Անոնք կու գան շարան-շարան
Տօնելու օրն այս Հայկական:

Ս.Տ.Ս.

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆԷՔ

Հայոց ազգին սրբավայրեր՝
Կ'ունենան բիւր ուխտաւորներ
Որոնք կու գան աղօթելու՝
Եւ Աստուծոյ միշտ փա՛ռք տալու:

Ոմանք կ'երթան մեծ մոմերով,
Իսկ ուրիշներ մատաղներով,
Եւ կը խնդրեն որ կատարուի
Մատաղօրհնէք երախտիքի:

Ս.Տ.Ս.

ՀՈՂ ՀԱՅՐԵՆԻ

Անկախութիւն երազեցինք,
Ազատութիւն պահանջեցինք,
Եղար հիմա դուն իսկական
Ազատ անկախ իմ Հայաստան:

Հող հայրենի պապենական,
Հպարտութեան ներշնչարան,
Պէտք ունիս դուն խաղաղութեան,
Որ իմս ըլլաս միշտ յաւիտեան:

Ս.Տ.Ս.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՊԷՏՔ Է ԾԱՂԿԻ

Հայրենիքը մեր Հայաստան
Պարծանքն է մեր ողջ հայութեան.
Հայրենիքի շա՛տ պէտք ունինք
Որպէսզի մենք միշտ Հայ ապրինք:

Հայաստանը պէ՛տք է ծաղկի
Որպէսզի ան պահէ մեզի.
Հայաստանը մեր պատմական
Մեր յոյսն է ու մեր ապագան:

Ս.Տ.Ս.

ՀԱՅԵՐԷՆԸ ԻՄ ՊԱՊԵՐՈՒՄ

Ծնողքս զիս դպրոց տարաւ,
Որ ես սորվիմ Այբ, Բեն, Գիմ, Դան,
Այն լեզուն որ մեզի տուաւ
Մեր երկնաւոր Հայրն աննրման:

Դժուարութեամբ ես սորվեցայ
Հայերէնը իմ պապերուս.
Հասկնալու երբ սկսայ՝
Շատ հեշտ գտայ իմ Սուրբ Լեզուս:

Ս.Տ.Ս.

Մ, Ա, - ՄԱ-ՄԱ

Երկու տառեր, երկու վանկեր
Միացեր են ու յօրիներ,
Քաղցրահնչիւն բառ մը սիրուն՝
Սիրոյ լարը մեր սրտերուն:

Մեր առաջին ու մեր վերջին
Արտասանած բառը անգին՝
Մեր տուններուն թագուհին է՝
Յոյսի աղբիւր՝ մեր «Մաման» է:

Ս.Տ.Ս.

ՊԱՊԱՆ ՍԻՒՆՆ Է

Պապան սիւնն է ընտանիքին
Ու հոգածուն մեր բոլորին,
Գիշեր ցերեկ ան կ'աշխատի
Որ բազալաճ կեանք տայ մեզի:
Անոր շուքին տակ երբ մեծնանք
Ու օրհնութիւնն իր ստանանք,
Կը հրճուին մեր սրտերը
Եւ կ'ունենանք խաղաղ կեանք մը:

Ս.Տ.Ս.

ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ

Երեք օր մենք ծոմ կը պահենք,
Ապա կ'երթանք եկեղեցի,
Եւ կ'աղօթենք որ ընդունուի
Մեր ուխտն անգին՝ որ ըրած ենք:

Ու երբ սրահ կը հալաքուինք,
Կը համտեսենք Սուրբ Սարգիսի
Հըրուշակը ամէն ձեւի,
Եւ մաս մըն ալ տուն կը տանինք:

Ս.Տ.Ս.

ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՁ

Հայաստանեայց Եկեղեցին
Ճիշդ Փետրուար տասնչորսին
Կը յիշէ մեր Յիսուս Փրկչին
Քառասնօրեայ տօնը անգին:

Մի՛շտ խանդավառ հին բարքերով,
Մենք կը վառենք խարոյկ խանդով,
Կ'ոստնունք վրայէն ուխտ ընելով՝
Եւ կ'երթանք տուն վառած մոմով:

Ս.Տ.Ս.

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ

«Բարեկենդան» երբ կը տօնեն,
Ոմանք միայն կը ծրագրեն
Ուտել, խմել, դիմակ դնել
Ու ամբողջ օր երգել պարել:

Բայց բարեպաշտ քրիստոնեաներ,
Գիտեն որ կան կարգ մը ծէսեր.
Պատարագ ու Փակեալ Խորան՝
Որ սկսի Պահքի շրջան:

Ս.Տ.Ս.

ՄԻՋԻՆՔ

Մեծ Պահքի կէս հանգրուանին
Մենք բոլորս «Միջինք» կ'ըսենք.
Ու այդ օրը ուրախագին
«Միջինքի Հաց» կը պատրաստենք:

Այդ հացին մէջ կը զետեղենք
Դրամն աղուոր՝ կլոր-մըլլոր.
Երբ հացն ուտենք, դրամն ալ գտնենք,
Կ'ըլլանք անձեր շատ բախտաւոր:

Ս.Տ.Ս.

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Աւանակին վըրայ նստած՝
Երուսաղէմ Յիսուս եկաւ:
Ամբոխը Զինք ընդունեցաւ
Զիթենիի ճիւղեր բռնած:

Այդ օրը մեր «Ծաղկազարդ»ն է,
Առտու կ'երթանք պատարագի,
Երեկոյեան դռնբացէքի՝
Որովհետեւ Տիրոջ տօնն է:

Ս.Տ.Ս.

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Ժամանակը երբոր հասաւ
Յիսուս ամպով ծածկուեցաւ,
Ու երբ երկինք լուռ բարձրացաւ
Իր Հօր աջին Ան նստեցաւ:

Այդ օրը սուրբ մենք կը կոչենք
«Համբարձում», որ շատ կը սիրենք:
Հին բարքերն ալ կը վերջիչենք
Վիճակ-խաղը երբ կատարենք:

Ս.Տ.Ս.

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ

Վերնատան մէջ առաքեալներ
Երբ հաւաքուած կ'աղօթէին,
Յանկարծ իջաւ ա'յն Սուրբ Հոգին,
Որ Տէր Յիսուս խոստացեր էր:

Երբ ստացան Սուրբ Հոգիին
Աստուածային շնորհքները,
Տարածեցին Կենաց Խօսքը
Քարոզելով ողջ աշխարհին:

Ս.Տ.Ս.

ՍԱՀԱԿ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Սահակ Հայոց Կաթողիկոս
Ուսումնասէր ու հեշտախօս,
Դո՛ւն օգնեցիր որ Հայն ունենայ
Այբուբեն մը որ Հայ մնայ:

Հայոց արքան համոզեցիր,
Վարդապետին նպաստեցիր.
Վռամշապուհ, Մեսրոպն ու դուն
Տուիք գիրեր նոր ու սիրուն:

Ս.Տ.Ս.

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՅ

Մեսրոպ Մաշտոց՝ հոգևով սրտով
Ուղեցիր որ Հայը կարդայ
Սուրբ Գիրքն անգին՝ Հայերէնով,
Որ հաւատքն իր շատ զօրանայ:

Գիշեր ցերեկ աշխատեցար,
Ու Երկնաւոր Հօր օգնութեամբ
Հայ գիրերը մեզի գտար,
Որ մենք սորվինք հպարտութեամբ:

Ս.Տ.Ս.

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Քարոզիչը Կենաց Խօսքին՝
Ո՛վ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ,
Քեզ ճնշեցին ու տանջեցին
Բայց չուրացար Յիսուս Փրկիչ:

Դո՛ւն քու խորունկ հաւատքովդ
Տրդատ Արքան բժշկեցիր,
Ու համոզիչ խօսքերովդ
Զինք քրիստոնեայ մկրտեցիր:

Ս.Տ.Ս.

ԵՐԿԱՐԷ՝ ՔՈՒ ՉԵՌՔԴ ԲԱՐԻ

Երկնաւոր Հայր շատ սիրելի,
 Երկարէ՛ Գու ձեռքդ բարի,
 Որ կարենամ քալել անվախ՝
 Ու միշտ քեզմով ըլլալ ուրախ:

Տո՛ւր ինծի Գու անհուն սէրդ,
 Ինչպէս նաեւ շնորհքներդ,
 Որ ամէնուն բարիք բաշխեմ
 Ու քու կամքդ միշտ կատարեմ:

Տէ՛ր պաշտելի օգնէ ինծի,
 Որ ըլլամ միշտ անձ պիտանի,
 Ու ամէն գործ որ կատարեմ
 Մի՛շտ Գու փառքիդ ես նուիրեմ:

U.S.U.

St. Vartan Press

**Diocese of the Armenian Church of America (Eastern)
630 Second Avenue, New York, New York 10016**

2004